

หลักยุทธศาสตร์ทะเล
(Some Principles of Maritime Strategy)

เซอร์ จูเลียน เอส คอร์เบตต์
(Sir Julian S. Corbett)

นาวาโท หัสไชยญ์ มั่งคั่ง
ผู้แปล
พลเรือเอก สำเภา พลธร
ผู้เรียบเรียง

กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ

2559

หลักวิทยาศาสตร์ทะเล

เซอร์ จูเลียน เอส คอว์เบตต์

นาวาโท หัสไชยญ์ มั่งคั่ง
ผู้แปล

พลเรือเอก สำเภา พลธร
ผู้เรียบเรียง

จำนวนหน้า 314 หน้า

ปีที่พิมพ์ พฤศจิกายน 2559

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

เจ้าของ ฝ่ายวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
106 หมู่ 3 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม 73170

พิมพ์ที่ กองโรงพิมพ์ กรมสารบรรณทหารเรือ

สารบัญ

คำนำ.....จ

บทนำ

การศึกษาสงครามในทางทฤษฎี : ประโยชน์และข้อจำกัด.....1

ส่วนที่ 1 ทฤษฎีสงคราม

I. ทฤษฎีสงคราม.....11

II. ธรรมชาติของสงคราม : การรุกและการรับ.....29

III. ธรรมชาติของสงคราม : จำกัดและไม่จำกัด.....39

IV. สงครามจำกัดและจักรวรรดิทางทะเล.....51

V. สงครามแทรกแซง : การแทรกแซงอย่างจำกัดในสงครามไม่จำกัด.....59

VI. เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งในสงครามจำกัด.....71

ส่วนที่ 2 ทฤษฎีสงครามทางเรือ

I. ทฤษฎีว่าด้วยเป้าหมายของสงครามทางเรือ : การครองทะเล.....87

II. ทฤษฎีว่าด้วยเครื่องมือของสงครามทางเรือ : องค์ประกอบของกองเรือ....105

III. ทฤษฎีว่าด้วยวิธีการของสงครามทางเรือ : การรวมกำลังและการแบ่งกำลังทางเรือ.....127

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติการในสงครามทางเรือ

I. บทนำ.....155

1. ธรรมชาติที่แตกต่างกันระหว่างสงครามทางบกและสงครามทางเรือ.....155

2. รูปแบบทั่วไปของปฏิบัติการทางเรือ.....161

II. วิธีการได้มาซึ่งการครองทะเล.....167

1. การรบแตกหัก.....167

2. การปิดล้อม.....184

III. วิธีการปฏิเสธรการครองทะเล.....	213
1. การใช้ “กองเรือคงชีพ”.....	213
2. การโจมตีโต้กลับ.....	231
IV. วิธีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล.....	237
1. การรักษาฝั่งจากการโจมตีของข้าศึก.....	237
2. การโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้า.....	267
3. การโจมตี ป้องกันและสนับสนุนปฏิบัติการนอกประเทศ.....	288

คำนำผู้แปลและเรียบเรียง

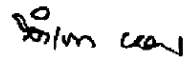
หนังสือ *หลักยุทธศาสตร์ทะเล* เล่มนี้ แปลและเรียบเรียงจาก *Some Principles of Maritime Strategy* ซึ่งเป็นผลงานของของ เซอร์ จูเลียน เอส คอร์เบตต์ (Sir Julian S. Corbett) ศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญยุทธศาสตร์ทางเรือของอังกฤษ หนังสือว่าด้วยทฤษฎีการทำสงครามทางเรือและยุทธศาสตร์ทะเล รวมทั้งวิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรบทางเรือโดยเฉพาะ

คอร์เบตต์เขียนตำราเล่มนี้ขึ้นมาจากรากฐานความคิดของนักคิดทางการทำสงครามสำคัญ 2 ท่านคือคาร์ล ฟอน เคลาเซวิทซ์ และบารง อองตวน-อองรี โจนินี่ ที่ศึกษาเรื่องทฤษฎีการทำสงคราม โดยมีประเด็นคำถามสำคัญคือสงครามเกิดขึ้นได้อย่างไรและอะไรจะเป็นปัจจัยสำคัญในการได้มาซึ่งเป้าหมายปลายทางของการทำสงครามที่เรียกกันว่า “ชัยชนะ” จากนั้นคอร์เบตต์นำทฤษฎีสงครามของนักคิดทั้งสองมาปรับอธิบายกับการทำสงครามทางเรือ โดยตั้งคำถามสำคัญว่าธรรมชาติของการทำสงครามทางเรือคืออะไร เหมือนหรือแตกต่างจากการทำสงครามทางบกหรือไม่ อย่างไร และมีวิธีการอะไรบ้างที่นักยุทธศาสตร์ทางเรือจะนำมาใช้ในการทำสงครามทางเรือให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการรบทางเรือที่กล่าวมาแล้ว ผู้อ่านจะพบกับคำตอบต่อคำถามเหล่านี้ในตำราเล่มนี้ด้วยตนเอง

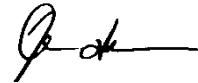
หนังสือเล่มนี้ผลิตขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการศึกษาของนักศึกษาและนายทหารนักเรียนหลักสูตรต่างๆ ของกรมยุทธศึกษาทหารเรือ ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการจำหน่ายแต่ประการใด เช่นเดียวกับหนังสือก่อนหน้านี้ซึ่งได้แก่ *ตำราสงครามซุนวู* *ตำราสงครามโปเลียน* *อิทธิพลของสมุทรทาทานูภาพ* *ปราชญ์แห่งสงคราม* *หนังสือแผนที่ประวัติศาสตร์* และ *อิทธิพลของสมุทรทาทานูภาพ 2* สำหรับหนังสือเล่มนี้ได้รับความร่วมมือจากคณะนักศึกษาวិทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ 49 กรุณาให้การสนับสนุนในการจัดพิมพ์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของนายทหารและนักเรียนนายเรือ อันจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกองทัพ และประเทศชาติต่อไป

ในการแปลและเรียบเรียง แม้จะคิดว่าได้ทำอย่างดีที่สุดแล้วก็ตาม ก็ยัง
เชื่อว่ามีส่วนที่ขาดตกบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ จึงขออภัยมา ณ ที่นี้และใคร่
ขอรับการชี้แนะเพื่อนำมาแก้ไขและผู้แปลหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์
ต่อการศึกษาและการทำงานของผู้นสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสงครามทางเรือ
และยุทธศาสตร์ทะเลต่อไป

ขอขอบคุณ



พลเรือเอก สำเภา พลธร



นาวาโท หัสไชยญ์ มั่งคั่ง

17 ต.ค.59



บทนำ

การศึกษาทฤษฎีสงคราม : ประโยชน์และข้อจำกัด

หากพิจารณาโดยผิวเผินแล้วจะพบว่า ไม่มีสิ่งใดจะไร้ประโยชน์และใช้ปฏิบัติจริงไม่ได้มากไปกว่าการศึกษาวิเคราะห์สงครามด้วยการใช้ทฤษฎี เพราะดูเหมือนว่าจะมีความขัดแย้งระหว่าง “นักทฤษฎี” ที่ต้องการความรู้กับ “นักปฏิบัติ” ที่ต้องการชัยชนะ ในทางปฏิบัติ การทำสงครามเป็นประเด็นเรื่องบุคลิกภาพของผู้นำ ลักษณะส่วนบุคคล สามัญสำนึกและการตัดสินใจอย่างฉับพลันเร่งด่วนภายใต้สภาวะแวดล้อมที่สลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และปัจจัยเหล่านี้มีความหลากหลาย เป็นนามธรรมและขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางด้านกายภาพและจิตวิทยาที่ไม่คงที่ จนกระทั่งทำให้ผู้ศึกษาไม่สามารถทำให้ทฤษฎีสงครามมีความง่ายเหมือนกับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์กายภาพได้ หากพิจารณาถึงแนวความคิดพื้นฐานทางทฤษฎีหรือ “ศาสตร์” ของสงคราม ปัจจัยทางจิตวิทยามีผลในทางปฏิบัติต่อการทำสงครามหลายต่อหลายครั้ง ซึ่งทำให้ผู้นำทางทหารที่มีความคิดแบบ “วิทยาศาสตร์” ล้มเหลวมาแล้วมากมายหลายคน ในทางกลับกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าตั้งแต่ต้นนักทฤษฎีสงครามในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 พยายามให้เหตุผลต่อการทำสงคราม การวางแผนและการปฏิบัติการทางทหารก็เริ่มเป็นขั้นเป็นตอน มีความชัดเจนและผู้ที่ศึกษาสามารถเข้าใจเหตุปัจจัยของการทำสงครามได้ดีขึ้น แต่ก็ยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าของนักคิดทางยุทธศาสตร์คลาสสิกที่มีต่อความสำเร็จของผู้นำทางทหารในการทำสงครามมากเท่าที่ควร

ความเข้าใจผิดถึงบทบาทของทฤษฎีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ศึกษาไม่ตระหนักถึงคุณค่าของทฤษฎี เพราะทฤษฎีไม่ได้สร้างกำลังอำนาจให้กับการปฏิบัติการในสนามรบ (ทำให้รบชนะ) ทฤษฎีเพียงแค่เพิ่มประสิทธิภาพในการรบเท่านั้น คุณค่าที่แท้จริงคือทฤษฎีช่วยให้แม่ทัพผู้มีความสามารถได้ภาพรวมของ

สงคราม เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับแม่ทัพผู้เห็นว่าแผนการรบมีความครอบคลุม และภายใต้สถานการณ์วิกฤตแม่ทัพผู้นี้จะเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างรวดเร็วและชัดเจน นักทฤษฎีสงครามท่านหนึ่งได้กล่าวประเด็นนี้อย่างตรงไปตรงมาว่าในการศึกษาทฤษฎีสงคราม “ควรจะเป็นการพัฒนาความคิดของผู้ที่จะนำกองทัพในอนาคต หรือแนะแนวทางให้อาณาการนำกองทัพเหล่านี้สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ไม่ใช่การนำทฤษฎีสงครามติดตัวไปในสนามรบ”¹

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ คุณค่าของทฤษฎีไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่นั้น สิ่งที่ทฤษฎีจะมีต่อการใช้กำลังของแม่ทัพซึ่งไม่เพียงแต่จะต้องตัดสินใจใช้กำลังในการรบอย่างถูกต้องแม่นยำเท่านั้น ผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องเข้าใจความหมายทั้งหมดของการตัดสินใจของแม่ทัพผู้นี้ได้ทันที และสามารถแสดงออกมาได้อย่างชัดเจนผ่านการปฏิบัติที่เป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรบต้องได้รับการฝึกให้คิดในทางเดียวกัน คำสั่งของแม่ทัพจะต้องอยู่ในใจของผู้ปฏิบัติทุกคนและทุกคนจะต้องเข้าใจคำสั่งนี้เป็นไปในทางเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าหากทฤษฎีทางยุทธวิธีเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1780 (จริงๆ แล้วไม่ได้เกิดขึ้น) และถ้าหาก นาวาเอก คาร์เคตต์ (Captain Carkett)² เกิด

¹ Karl von Clausewitz, *Vom Kriege (On War)*, Book 2, Chapter 2. หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษาเยอรมันในปี ค.ศ. 1832 เป็นงานหลักที่ว่าด้วยทฤษฎียุทธศาสตร์ ได้รับการแปลและตีพิมพ์หลายต่อหลายครั้ง ดูเหมือนว่าคอร์เบ็ตต์จะใช้เล่มภาษาเยอรมันและแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วยคำพูดของตนเอง ฉบับภาษาอังกฤษที่ดีที่สุดเป็นงานแปลของ ไมเคิล โฮเวิร์ด (Michael Howard) และปีเตอร์ แพร์เรต (Peter Paret) โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน (Princeton University Press) เมืองพรินซ์ตัน มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ในปี ค.ศ. 1976 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 เพิ่มเติมดัชนีในปี ค.ศ. 1984 ประโยคนี้ในฉบับของโฮเวิร์ดและแพร์เรต มีดังนี้ “It is meant to educate the mind of future commander, or, more accurately, to guide him in his self education, not to accompany him to the battlefield.” (p. 141)

² นาวาเอก โรเบิร์ต คาร์เคตต์ (Captain Robert Carkett) ผู้บังคับการเรือ (ship of the line) ตีตปีน 64 นิ้ว ชื่อ HMS *Stirling Castle* ในการรบที่ไม่บังเกิดผลใดๆ นอกชายฝั่งมาร์ตินิก (Martinique) ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1780 คาร์เคตต์ได้รับการเลื่อนยศอย่างรวดเร็วในปี ค.ศ. 1758 เพราะเข้าร่วมรบในเรือ HMS *Monmouth* ซึ่งยึดเรือฝรั่งเศสตีตปีน 88 นิ้ว ชื่อ *Foudroyant* ได้ เอ็น เอ เอ็ม รอดเจอร์ (N. A.

ได้รับการฝึกฝนในทางทฤษฎีวิธีนี้เป็นอย่างดี (จริงๆ แล้วไม่ได้เกิดขึ้นเช่นกัน) จะทำให้ผู้การคาร์เคตต์ไม่เข้าใจสัญญาณของรอดนีย์³ (Rodney's signal) ผิดแต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือการให้สัญญาณไม่ชัดเจนว่าทำไปเพื่ออะไรและรอดนีย์ก็ไม่ได้อธิบายความหมายของสัญญาณนี้ ส่งผลให้อังกฤษไม่ได้รับชัยชนะในช่วงเวลาที่ต้องการเป็นอย่างยิ่ง⁴ เพราะที่ไม่เคยมีการฝึกฝนในทางทฤษฎีมาก่อนเพื่อลดข้อผิดพลาด และความพยายามส่งสัญญาณของรอดนีย์ก็ไม่สามารถทำให้ผู้ร่วมรบเข้าใจเจตนาได้

และไม่ใช่ว่าเพียงแค่ว่าเรื่องของความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างแม่ทัพกับผู้ใต้บังคับบัญชาเท่านั้นที่ทำให้ทฤษฎีสงครามมีความจำเป็นขาดไม่ได้ แต่ยังทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างแม่ทัพกับผู้กำหนดนโยบายระดับรัฐบาลอีกด้วย นำสงสัยว่าบรรดาแม่ทัพบ่อยครั้งยอมให้มีปฏิบัติการที่ไม่ได้รับคำแนะนำที่เหมาะสมเพียงเพราะไม่สามารถสร้างความตระหนักรู้ให้กับรัฐมนตรีผู้ไร้ความอดทนและอนุมัติแผนดังกล่าวออกมาจนส่งผลให้เกิดความเสียหายในสงคราม ยิ่งไปกว่านั้น ผู้นำรัฐบาลและบรรดาแม่ทัพบ่อยครั้งไม่สามารถวางแผนการรบที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการเพียงเพราะไม่สามารถ

M. Rodger) อธิบายในหนังสือชื่อ *The Wooden World* (London and Annapolis, 1986), p. 297. ว่าคาร์เคตต์เป็น “นายทหารผู้กล้าหาญและชาวเรือที่ดี แต่ไม่ใช่ผู้บังคับการเรือที่ชาญฉลาดที่สุดที่อังกฤษมีในเวลานั้น”

³ พลเรือเอก จอร์จ บริดเจส รอดนีย์ (George Brydges Rodney, 1719-1792) เป็นนายพลเรืออังกฤษที่มีชื่อเสียงทั้งแตติและร้ายผสมกันไป แต่มีชัยในการรบทางเรือเหนือฝรั่งเศสถึงสองครั้ง ครั้งแรกคือ “Moonlight Battle” ในสงครามปฏิวัติอเมริกา นอกแหลมเซนต์ วินเซนต์ ในวันที่ 16 มกราคม ค.ศ. 1780 ครั้งที่สองคือ “Battle of the Saints of Domnica” ในวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1782 พิจารณามุมมองใหม่ๆ ใน D. Spinney, *Rodney* (London, 1969) และ Rodger, *The Wooden World* (London and Annapolis, 1986), pp. 323-327.

⁴ นอกชายฝั่งมาร์ตีนิก คาร์เคตต์ ผู้การเรือธงของหมู่เรือที่นำโดยรอดนีย์ ตีความสัญญาณของรอดนีย์ที่ให้สัญญาณว่า “ให้เรือทุกลำเอาชนะข้าศึกและมุ่งไปยังเรือแต่ละลำของข้าศึก” ว่าเป็นคำสั่งให้โจมตีเรือที่อยู่หน้าหมู่เรือของฝรั่งเศส แทนที่จะโจมตีลำที่อยู่ท้ายหมู่เรือที่ซึ่งรอดนีย์สั่งการให้รวมกำลังทั้งหมดเอาไว้ก่อนที่จะให้สัญญาณดังกล่าว แผนของรอดนีย์ล้มเหลวและไม่ได้รับชัยชนะ พิจารณา D. Spinney, *Rodney* (London, 1969). pp. 323-332.

วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลตามหลักวิทยาศาสตร์ และไม่เข้าใจลักษณะทั่วไปของสงครามที่จะเข้าไปปฏิบัติการ การกล่าวว่าผู้ศึกษาสงครามในโลกยุคปัจจุบันจะเข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของสงครามได้ชัดเจนหลังจากสงครามในอดีตจบสิ้นลงไปแล้วนั้นแทบไม่เกิดขึ้นเลย เพราะหากพิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะพบว่ามียุทธวิธีที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญซึ่งจะส่งผลต่อสงครามเกินกว่าที่คาดไว้ (ความไม่แน่นอนในสงครามมีสูง) และบดบังธรรมชาติที่แท้จริงของสงคราม ข้อผิดพลาดเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่การศึกษาทฤษฎีสงครามสามารถลดข้อผิดพลาดดังกล่าวได้ ไม่มีวิธีอื่นใดที่จะทำให้เกิดความกระจ่างแก่ผู้ศึกษาในภายหลังได้ดีเท่ากับวิธีการศึกษาทฤษฎีสงครามโดยเรียนรู้จากความผิดพลาดในอดีต อันที่จริง ทฤษฎีเป็นเรื่องของการศึกษาและการคิดไตร่ตรองเท่านั้น ส่วนการปฏิบัติให้เกิดผลจริงๆ เป็นเรื่องของผู้นำในสนามรบ แต่ทว่าการปฏิบัติให้ได้ผลจริงๆ ย่อมต้องอาศัย “การคิดเชิงทฤษฎี” และ “ความสามารถในการตัดสินใจ (executive ability)” ในทางปฏิบัติควบคู่กันไป

ดังนั้น ที่กล่าวมานี้เป็นทั้งหมดที่บรรดานักวิชาการกล่าวอ้างถึงความสำคัญของทฤษฎี แต่ที่จริงแล้ว ประเด็นหลักอย่างน้อยต้องเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงที่ว่า “ในการรบจริงๆ แม่ทัพจะใช้วิจารณญาณ (judgment) ในการตัดสินใจใช้กำลังซึ่งจะตรงเป้าหมายไม่มากก็น้อยขึ้นอยู่กับว่าจะมีความชาญฉลาด (genius) มากน้อยเพียงใด แม่ทัพผู้ยิ่งใหญ่จะปฏิบัติเช่นนี้เหมือนกันหมด ดังนั้น ทุกอย่างจะจบลงที่การปฏิบัติและความสำคัญของวิจารณญาณ ส่วนในยามที่ไม่มีปฏิบัติการซึ่งเป็นเวลาที่จะต้องสร้างความตระหนักรู้แก่คณะรัฐบาล แม่ทัพจะต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความคิดที่ชัดเจน ซึ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับการสร้างความคิดรวบยอดและการอธิบายความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน แต่ในความเป็นจริง พัฒนาการในเรื่องนี้เป็นไปอย่างเชื่องช้า การสร้างคำอธิบายของแม่ทัพเป็นเพียงการถกเถียงที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานทางความคิดที่หนักแน่นมั่นคง และมักจะจบลงที่ว่าทุกฝ่ายยัง

‘ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิด หรือไม่ก็เจรจาต่อรองประนีประนอมในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ แต่ไม่ได้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงอันใด’⁵

เคลาเซวิทซ์มีประสบการณ์ดังกล่าวโดยตรง ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้มีคุณค่ามาก เคลาเซวิทซ์เห็นว่าการสร้างความคิดรวบยอด (concept) ที่ชัดเจนในการทำสงครามและการอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดดังกล่าวเป็นแนวทางที่จะช่วยลดการถกเถียงที่ไม่กระชับและไร้ทิศทางและวัตถุประสงค์ และการสร้างความคิดรวบยอดและการอธิบายความเชื่อมโยงดังกล่าวนี้เองที่เป็นสาระสำคัญของทฤษฎีหรือศาสตร์แห่งสงคราม สาระสำคัญนี้เป็นกระบวนการที่ช่วยประสานแนวคิดต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ให้คำจำกัดความกับแนวคิดที่เกี่ยวข้อง แยกแยะความแตกต่างระหว่างปัจจัยที่สำคัญกับปัจจัยที่ไม่สำคัญ รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงข้อมูลพื้นฐานที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าใจได้ตรงกัน วิธีการเช่นนี้เป็นการเตรียมเครื่องมือให้แม่ทัพใช้ในการเจรจาและพูดคุยกับคณะรัฐบาลในการควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่หนทางปฏิบัติที่ใช้การได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว หากไม่มีเครื่องมือดังกล่าวแล้ว บรรดาแม่ทัพจะไม่มีจุดอ้างอิงไว้ให้ทำความเข้าใจความจริงได้ตรงกัน และความเข้าใจที่แตกต่างกันจะยังคงอยู่ต่อไป

ในกรณีเช่นนี้ ทฤษฎียุทธศาสตร์จึงมีความสำคัญมากกว่าที่เข้าใจกันสำหรับประเทศจักรวรรดินิยมที่อาศัยทะเลในการขยายอำนาจ บ่อยครั้งที่การทำสงครามไม่ได้มาจากการตัดสินใจของรัฐบาลที่ประเทศแม่เท่านั้น แต่ยังเกิดจากการปรึกษาหารือระหว่างบรรดาแม่ทัพกับเจ้าหน้าที่รัฐทั้งพลเรือนและทหารในพื้นที่ปฏิบัติการ ในช่วงสงครามหรือก่อนสงคราม การเตรียมสรรพกำลังต้องอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างกำลังทางเรือ กำลังทางบกและผู้กำหนดนโยบายทางการเมือง แม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดวัตถุประสงค์ของสงครามมาให้ แต่ประสิทธิภาพของการทำสงครามต้องเกิดจากการประสานการปฏิบัติในพื้นที่โดย

⁵ Clausewitz, *On War*, p. ix. เป็นฉบับแปลของพันเอกแกรห์ม (Colonel Graham) จากฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 ภาษาเยอรมัน แต่คำพูดที่แท้จริงของเคลาเซวิทซ์ได้เป็นไปในลักษณะเช่นนี้ ซึ่งไฮเวิร์ดและแพร์ริววิจารณ์ว่าฉบับแปลของ พันเอกแกรห์มไม่ตรงและสับสน

ไม่มีเหล่าทัพใดชี้หน้าเหล่าทัพอื่น การพูดคุยปรึกษาหารือจึงจำเป็นและการพูดคุยจะประสบความสำเร็จได้ ทุกฝ่ายต้องเข้าใจเรื่องที่ปรึกษาหารือให้ตรงกัน ด้วยเหตุนี้การศึกษาทฤษฎีสงครามจึงสำคัญเพราะเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ที่จะรับภาระในการทำหน้าที่บัญชาการในสงคราม

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าการศึกษาสงครามในทางทฤษฎีจะมีค่าเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็จำเป็นต้องระมัดระวังไม่ให้เข้าใจว่าการศึกษาทฤษฎีสงครามมีคุณค่าเกินกว่าที่เป็นจริง ทฤษฎีสงครามไม่ได้มีสถานะเหมือนกับทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์กายภาพที่แน่นอนตายตัว แต่มีสถานะเป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เป็นเรื่องความน่าจะเป็นมากกว่า นักทฤษฎียุทธศาสตร์หลายคนจึงเตือนผู้นำทางทหารให้ระมัดระวังที่จะมองทฤษฎีสงครามในลักษณะที่บิดเบือนไปจากที่เป็นจริง และหลายคนถึงกับปฏิเสธความเป็น “ศาสตร์ (science)” ของสงคราม แต่ยอมรับความเป็น “ศิลป์ (art)” มากกว่า โดยมองว่าสงครามไม่มี “กฎ (laws/rules)” เหมือนกับวิทยาศาสตร์ หากมองสงครามว่ามีกฎเหมือนกับวิทยาศาสตร์แล้วจะเป็นความเข้าใจผิดและนำไปสู่หายนะในทางปฏิบัติได้ เพราะสงครามมีแรงเสียดทาน (friction) ซึ่งมีที่มาจากปัจจัยมนุษย์ที่คิดคำนวณไม่ได้เสียเป็นส่วนใหญ่ และแรงเสียดทานในสงครามนี้เองที่มีอิทธิพลมากกว่ากฎเกณฑ์ทางสงคราม มีสุภาษิตโบราณของนักกฎหมายกล่าวไว้ว่า ไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้เข้าใจผิดได้เท่าหลักกฎหมาย (legal maxim) และทฤษฎียุทธศาสตร์ก็เช่นกัน ผู้นำทางทหารจำเป็นต้องระมัดระวังในการใช้ในการทำสงครามเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นคำถามสำคัญคือ แล้วจะคาดหวังผลลัพธ์ที่จับต้องได้จากทฤษฎีสงครามได้อย่างไร และหากทฤษฎีสงครามเป็น “ศิลป์” จนกระทั่งเป็นเรื่องยากที่จะสร้างความเป็นเหตุเป็นผลแบบ “ศาสตร์” บทสรุปที่เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติจากทฤษฎีจะเกิดขึ้นได้อย่างไร จริงอยู่ที่ปัจจัยต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสงครามมีความหลากหลายและกำหนดได้ยาก แต่ต้องระลึกเสมอว่าที่กล่าวมาเป็นที่ย่ำถึงความจำเป็นที่ต้องไปให้ถึงหลักที่ชัดเจนแน่นอนในการทำสงคราม ยิ่งปัญหาคลุมเครือมากเท่าใด แม้ทัพยิ่งต้องมีความชัดเจนในจุดเริ่มต้นในการ

วางแผนและการปฏิบัติ โดยเผื่อระวังเหตุวิกฤติที่จะเป็นอุปสรรคกับฝ่ายเราและผลกระทบที่เกิดขึ้น การทำเช่นนี้ได้ต้องอาศัยการศึกษาทฤษฎียุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือ อย่างน้อยเพื่อกำหนดปัจจัยที่อธิบายและทำนายสงครามได้ จากการศึกษาประวัติศาสตร์สงครามและเชื่อมต่อเรื่องราวต่างๆ เข้าด้วยกันจะพบว่า ประการแรก เมื่อมีปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้น จะมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นตามมา ประการที่สอง สงครามจะเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ โดยมีลักษณะบางอย่างที่ชัดเจน ประการที่สาม รูปแบบเหล่านี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับเป้าหมายของสงครามและคุณค่าของเป้าหมายนั้นต่อคู่สงคราม ประการที่สี่ ภาพรวมของการปฏิบัติการซึ่งเหมาะสมกับสงครามรูปแบบหนึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับสงครามในอีกรูปแบบหนึ่งก็ได้ นอกจากนี้ เมื่อใช้วิธีการเปรียบเทียบประวัติศาสตร์แล้วจะพบว่าปัจจัยเรื่องมนุษย์ที่มีผลต่อสงครามไม่ใช่จะกำหนดหรือทำนายไม่ได้เสียเลย เมื่อเกิดสถานการณ์บางอย่าง มนุษย์จะมีพฤติกรรมที่คล้ายๆ กันในสถานการณ์นั้น ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายเราหรือฝ่ายข้าศึก ทำให้สามารถทำนายพฤติกรรมของรัฐในสงครามได้

หลังจากพิจารณาปัจจัยที่กำหนดความเปลี่ยนแปลงของสงครามแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี เมื่อต้องการศึกษาสงครามใดๆ ก็สามารถนำมาเทียบเคียงกับปัจจัยดังกล่าวและอภิปรายปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้สงครามเปลี่ยนแปลงไปจากปกติ สงครามแต่ละครั้งอาจจะมีลักษณะเฉพาะตัว แต่หากไม่มีเกณฑ์ในทางทฤษฎีที่เป็นกลางสามารถเข้าใจร่วมกันได้แล้ว ผู้ศึกษาสงครามก็จะไม่สามารถทำความเข้าใจสงครามโดยรวมได้ อย่างดีที่สุดก็เดา สงครามที่เกิดขึ้นจริงย่อมต่างไปจากสงครามในทางทฤษฎีไม่มากนักน้อย และแน่นอนว่าชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในสงครามย่อมมาจากความกล้าหาญของผู้นำที่จะพลิกแนวทางการทำสงครามให้ต่างออกไปจากสงครามที่ทำกันตามปกติ แต่ส่วนใหญ่ ผู้นำที่ชาญฉลาดจะมีวิสัยทัศน์ในการมองหาเหตุปัจจัยที่จะสร้างความแตกต่างในสงครามได้

ในที่นี้จะยกตัวอย่างเทียบเคียงเพื่อให้ทฤษฎียุทธศาสตร์เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น การเดินเรือและวิชาซีพชาวเรือจะต้องเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่หลากหลายและทำนายไม่ได้เช่นเดียวกับการทำสงคราม ทั้งการเดินเรือและการทำสงครามประกอบกันเป็นศิลปะที่ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำที่อาศัยบุคคลในการตัดสินใจ ทฤษฎีอุตุนิยมวิทยาเรื่องพายุและน้ำขึ้นน้ำลง ลมและกระแสน้ำ รวมทั้งเรื่องต่างๆ ในอุตุนิยมวิทยามีลักษณะไม่ชัดเจนและคาดเดาได้ยากก็จริง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าด้วยการศึกษาทางทฤษฎีอุตุนิยมวิทยา ทำให้ศิลปะของนักเดินเรือเป็นเรื่องเป็นราวและชัดเจนมากขึ้นจนกระทั่งทุกวันนี้ การศึกษาอุตุนิยมวิทยาเองไม่ได้สร้างให้เกิดชาวเรือหรือนักเดินเรือ แต่หากไม่มีวิชาอุตุนิยมวิทยา ชาวเรือหรือนักเดินเรือก็ไม่สามารถจะทำหน้าที่ของตนเองได้ การที่นักเดินเรือถึงกับไม่ศึกษาทฤษฎีอุตุนิยมวิทยาเพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์ต่อการนำเรือในทางปฏิบัติ เพียงแค่ว่าจะเกิดพายุเมื่อใดหรือกระแสน้ำจะพัดไปทางใดเป็นเรื่องที่ยากจะคาดเดานั้นถือว่าไม่ถูกต้องและเป็นการกล่าวเกินจริง

ดังนั้น หากจะศึกษายุทธศาสตร์โดยใช้แนวทางนี้ก็ไม่น่าจะเสียหายอะไร โดยไม่ได้มองว่าจะเป็นการนำทฤษฎีไปทดแทนการตัดสินใจและประสบการณ์ของแม่ทัพ แต่เป็นเพียงเครื่องมือช่วยให้การตัดสินใจและประสบการณ์ดังกล่าวเท่านั้น ธรรมชาติผลและสามัญสำนึกของแม่ทัพจะยังคงเป็นหลักและชี้แนะแนวทางการทำสงคราม เมื่อมีข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้นและเกิดความสลับซับซ้อน ทฤษฎีจะเป็นเครื่องเตือนใจให้แม่ทัพไม่หลงประเด็นนอกนอกเส้นทางสู่ชัยชนะและเอื้อให้แม่ทัพตัดสินใจทำสิ่งที่แตกต่างเพราะความจำเป็นและชอบธรรมเหนือสิ่งอื่นใด เมื่อผู้นำมารวมตัวในสภาของรัฐเพื่อพิจารณานโยบายการทำสงคราม ทฤษฎีจะช่วยให้การพูดคุยเกี่ยวข้องประเด็นที่สำคัญต่อชัยชนะและปล่อยประเด็นย่อยๆ ให้จัดการตัวเอง

นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ มืองค์ประกอบอื่นๆ ในทฤษฎีสงครามที่มีประโยชน์ต่อความเป็นมาอำนาจทางทะเล ปกติแล้วเมื่อกกล่าวถึงยุทธศาสตร์ทางเรือ (naval strategy) กับยุทธศาสตร์ทหาร (military strategy) จะแยก

สาขาวิชาสองสาขานี้ออกจากกันราวกับว่าเป็นสาขาวิชาที่ขาดจากกันและไม่มีพื้นฐานใดๆ ร่วมกันเลย ที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งก็เพื่อความสะดวก อีกส่วนหนึ่งก็เพราะไม่มีวิธีการคิดอย่างมีเหตุผลตามแบบวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีสังเคราะห์จะช่วยนำสาขาวิชาทั้งสองมาเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยแสดงให้เห็นว่าการเชื่อมโยงสาขาทั้งสองเข้าด้วยกันจะก่อให้เกิดยุทธศาสตร์ที่ใหญ่กว่า (ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติ) ซึ่งอาศัยกองทัพเรือและกองทัพบกเป็นหนึ่งในเครื่องมือซึ่งจะต้องมีการประสานกันในเวลาปฏิบัติการและการร่วมมือกันเพื่อให้เกิดอำนาจการรบในระดับสูงที่สุด ด้วยเป้าหมายการทำสงครามเช่นนี้ จะทำให้เกิดการจัดวางหน้าที่ซึ่งเหมาะสมของแต่ละเหล่าทัพในแผนการรบ จะช่วยให้แต่ละเหล่าทัพตระหนักถึงข้อเด่นและข้อจำกัดในบทบาทของตนเองและเข้าใจว่าเมื่อใดที่จะต้องลดบทบาทลงเพื่อหลีกเลี่ยงให้กับเหล่าทัพอื่นปฏิบัติการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่สำคัญกว่าและจะอย่างไรอีกด้วย ทฤษฎีสังเคราะห์ก็ยังแสดงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ทางเรือไม่ได้จบลงในตัวเอง (thing by itself) กล่าวคือยุทธศาสตร์ทางเรือเป็นไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของชาติ น้อยครั้งมากที่ปัญหาในการนำยุทธศาสตร์ทางเรือไปใช้ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยกองทัพเรือเพียงกองทัพเดียว เพราะยุทธศาสตร์ทางเรือเป็นเพียงส่วนหนึ่งยุทธศาสตร์ทะเล (maritime strategy) ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ว่าด้วยการใช้กำลังอำนาจของชาติชั้นสูงสุดเพื่อความสำเร็จในสงครามซึ่งต้องอาศัยกองทัพบกและกองทัพเรือร่วมกันในฐานะเครื่องมือของชาติที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการทำสงครามบนบก

ด้วยเหตุผลนี้เองที่ว่า การศึกษายุทธศาสตร์ทางเรือจะไม่มีประโยชน์ใดๆ เลยหากไม่ทำความเข้าใจผ่านทฤษฎีสังเคราะห์ หากไม่มีทฤษฎีดังกล่าว ผู้ศึกษาจะไม่เข้าใจถึงขอบเขตและความหมายของยุทธศาสตร์ทางเรืออย่างแท้จริง รวมทั้งจะไม่เข้าใจพลังขับเคลื่อนในยุทธศาสตร์ทางเรือที่มีผลต่อการนำยุทธศาสตร์ทางเรือไปใช้และเกิดผลบางอย่างขึ้นมา

ส่วนที่ 1

ทฤษฎีสงคราม

บทที่ 1

ทฤษฎีสงคราม

สิ่งที่นักสำรวจได้จากการปฏิบัติงานคือแผนที่สมบูรณ์ฉบับหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงพื้นที่ทั้งหมดที่นักสำรวจได้เดินทางผ่าน และเมื่อมีผู้เดินทางมาในภายหลังก็จะได้รับประโยชน์จากความรู้ในแผนที่นั้นโดยการใช้แผนที่เป็นจุดเริ่มต้นในการสำรวจต่อไป เช่นเดียวกับกับยุทธศาสตร์ ก่อนที่จะเริ่มต้นศึกษายุทธศาสตร์ ผู้ศึกษาต้องมองหาแผนที่ซึ่งจะเป็นเครื่องนำทางและบอกว่ายุทธศาสตร์เป็นเรื่องของอะไรบ้าง และมีอะไรเป็นปัจจัยที่กำหนดให้ยุทธศาสตร์มีรูปแบบและเนื้อหาที่เป็นอยู่ แผนที่ดังกล่าวเรียกว่า “ทฤษฎีสงคราม (theory of war)” ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกันนั้นที่จะให้ความจริงเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ได้ด้วยเหตุนี้ เมื่อจะต้องศึกษาสงคราม ผู้ศึกษาจำเป็นต้องชัดเจนเกี่ยวกับทฤษฎีก่อน จากนั้นจึงจะลงมือศึกษาสงครามและหาข้อสรุปในทางปฏิบัติ จากการที่สงครามมีความสลับซับซ้อนมีอยู่มาก หากผู้ศึกษาไม่มีทฤษฎีเป็นเครื่องช่วยนำทาง อาจจะทำให้หลงทางเพราะแนวทางและอุปสรรคในการทำสงครามที่หลากหลายและสับสนจะคอยกีดขวางผู้ศึกษาอยู่ตลอดเวลา ถ้าทฤษฎีสงครามมีความจำเป็นกับยุทธศาสตร์ทางบกมากเท่าใด ยุทธศาสตร์ทะเลซึ่งมีความซับซ้อนสูงยิ่งกว่าก็ย่อมต้องอาศัยทฤษฎีสงครามเป็นเครื่องนำทางมากกว่ายุทธศาสตร์ทางบกเสียยิ่งกว่า

เมื่อกล่าวถึงยุทธศาสตร์ทะเล (maritime strategy) จะหมายถึงหลักการซึ่งกำหนดวิธีทำสงครามที่มีทะเลเป็นปัจจัยสำคัญ ส่วนยุทธศาสตร์ทางเรือ (naval strategy) เป็นเพียงส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ทะเล โดยยุทธศาสตร์ทางเรือจะกำหนดการเคลื่อนที่ของกำลังทางเรือ ในขณะที่ยุทธศาสตร์ทะเลจะกำหนดว่ากำลังทางเรือส่วนใดจะปฏิบัติภารกิจร่วมกับกำลังทางบก เนื่องจากใน

ความเป็นจริงแล้ว สงครามไม่สามารถตัดสินผลแพ้-ชนะด้วยสงครามทางเรือได้เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการทางบกด้วย หากกำลังทางเรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากกำลังทางบก การใช้กำลังทางเรือกดดันข้าศึกย่อมทำได้เพียงยืดเวลาออกไปให้ข้าศึกอ่อนแรงลงเท่านั้น แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นไปได้อย่างช้าและจะรบกวนระบบการค้าทางทะเลของฝ่ายเราและของฝ่ายที่เป็นกลางด้วย ที่สุดแล้วสงครามก็จะจบลงที่การยอมรับสัญญาสันติภาพที่ไม่สะท้อนว่าฝ่ายใดแพ้หรือชนะ หากต้องการความเด็ดขาด จะต้องใช้วิธีการกดดันข้าศึกที่รวดเร็วและรุนแรงกว่าเพียงการยืดเวลาออกไปเท่านั้น ดังนั้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่บนบกไม่ใช่ในทะเล ประเด็นปัญหาระหว่างประเทศที่สำคัญเมื่อเกิดสงครามจะตัดสินกันด้วย (1) สิ่งที่กำลังทางบกจะสามารถกระทำต่อดินแดนและประชาชนของข้าศึก หรือไม่ก็ด้วย (2) ความกลัวของข้าศึกต่อสิ่งที่กำลังทางเรือจะสนับสนุนต่อกำลังทางบกในการกระทำต่อดินแดนและประชาชนของข้าศึกดังกล่าว

ดังนั้นข้อกังวลที่สำคัญในยุทธศาสตร์ทะเลคือการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพบกและกองทัพเรือในการวางแผนการทำสงครามเมื่อสามารถกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แล้ว จึงจะเริ่มใช้ยุทธศาสตร์ทางเรือที่กำหนดการใช้กำลังทางเรือในการปฏิบัติการกิจของกองทัพเรือได้ ที่สำคัญคือหากยังกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองกองทัพไม่ได้ ยุทธศาสตร์ทางเรือจะเริ่มไม่ได้เลย

ปัญหาของการประสานการปฏิบัติดังกล่าวมีทางออกได้หลากหลาย อาจเป็นไปได้ว่า “การครองทะเล (command of the sea)” มีความสำคัญเร่งด่วนอย่างมากจนทำให้กองทัพบกต้องปฏิบัติการกิจพิเศษเพื่อช่วยเหลือกองทัพเรือ ก่อนที่กองทัพบกจะโจมตีโดยตรงต่อดินแดนและกำลังของข้าศึก หรืออีกทางหนึ่ง อาจเป็นไปได้ว่ากองทัพเรือจะทำหน้าที่ส่งกำลังทางบกไปยังส่วนหน้าตามแนวชายฝั่งของข้าศึก ก่อนที่กองทัพเรือจะหุ้มกำลังทั้งหมดในการทำลายกองทัพเรือของข้าศึกต่อไป พื้นฐานในการทำสงครามที่ดูเหมือนว่าจะประสบ

ความสำเร็จในการทำสงครามทางบก กลับไม่เหมือนกันเมื่อมีการทำสงครามทางเรือมาเกี่ยวข้อง ในกรณีเช่นนี้ จึงไม่เป็นจริงอีกต่อไปที่จะกล่าวว่ามีวัตถุประสงค์พื้นฐานของกองทัพบกคือการทำลายกำลังทางบกของข้าศึก ความสัมพันธ์ระหว่างกำลังทางบกและกำลังทางเรือเช่นนี้สร้างเงื่อนไขที่สลับซับซ้อนเกินกว่าที่จะหาทางออกได้ง่ายหรือจะประยุกต์ใช้หลักการทางบกแบบคร่าวๆ กับปฏิบัติการทางเรือได้ ที่จริงแล้ว การปฏิบัติการของทั้งสองเหล่าทัพจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการสงครามในลักษณะกว้างๆ และจุดนี้เป็นจุดเริ่มต้นของทฤษฎีสงครามที่ชัดเจนและมีคุณค่า

ทฤษฎีที่เป็นหลักในการทำสงครามอยู่ในเวลานี้มาจากความรู้พื้นฐานที่ว่า “สงครามเป็นการดำเนินนโยบายของรัฐอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการอื่น (War is a continuation of policy by other means.)”¹ กระบวนการที่นักยุทธศาสตร์ทางบกได้มาซึ่งทฤษฎีสงครามเป็นเรื่องการคิดหาเหตุผลทางปรัชญาอย่างจริงจัง นักยุทธศาสตร์เหล่านี้มักจะเป็นทหารผ่านศึกที่มีประสบการณ์และเป็นนักปฏิบัติ วิธีคิดของทหารผ่านศึกเหล่านี้มักจะมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์เฉพาะในสงครามซึ่งยากที่จะทำความเข้าใจได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ต้องนำเสนอประสบการณ์ของนักยุทธศาสตร์ดังกล่าวในลักษณะรูปธรรมก่อนจึงจะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจใจความสำคัญของการทำสงครามตามมุมมองของนักยุทธศาสตร์เหล่านี้ได้ในทันที เช่น กรณีคณะเสนาธิการทหารต้องวางแผนการทัพและจัดเตรียมอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อทำสงครามกับรัฐใดรัฐหนึ่ง เป็นต้น อย่างไรก็ตามการที่จะวางแผนและเตรียมยุทธโธปกรณ์ดังกล่าวได้จะต้องเข้าใจเบื้องต้นว่าสงครามที่จะเกิดจากนโยบายอะไรและนโยบายนั้นเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง หากปราศจากคำตอบต่อคำถามนี้แล้ว คณะเสนาธิการแทบจะไม่สามารถจะวางแผน

¹ ข้อความนี้จะนำไปขยายความอย่างละเอียดอีกครั้งในส่วบี (section B) ของบทที่ 6 (Chapter 6) ในเล่มที่ 8 (Book 8) ว่า “...สงครามเป็นเพียงความสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างต่อเนื่องโดยเพิ่มเครื่องมืออื่นเข้าไป (...war is simply a continuation of political intercourse with the addition of other means.)” (Howard/Paret, p. 605.)

และใช้กำลังได้อย่างมีประสิทธิภาพได้เลย ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินการใดๆ ต่อไป คณะเสนาธิการจะต้องเข้าใจหลายสิ่งหลายอย่างก่อน เช่น ทางเลือกระหว่างการถกฉวยความได้เปรียบจากข้าศึกกับการขัดขวางไม่ให้ข้าศึกเอาเปรียบฝ่ายเรา หรือพันธมิตร หากจะป้องกันไม่ให้ข้าศึกเอาเปรียบพันธมิตร มาตรการที่ใช้จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในพื้นที่การรบและศัkyสงครามทั้งทางบกและทางเรือ และแม้ว่าวัตถุประสงค์ของข้าศึกจะชัดเจน ฝ่ายเราก็กังจำเป็นต้องรู้อีกว่าข้าศึกให้ค่ากับวัตถุประสงค์นั้นมากน้อยเพียงใด โดยต้องประเมินว่าข้าศึกจะยอมสูญเสียบางอย่างที่ค่าเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ เช่น ต้องแลกมาด้วยชีวิตก็ตาม หรือข้าศึกจะยอมทิ้งสิ่งที่ต้องการต่างๆ ที่ไม่ได้เผชิญกับกำลังขนาดใหญ่เลย หากเป็นสิ่งที่ข้าศึกยอมแลกด้วยชีวิตแล้ว ฝ่ายเราจะหวังเอาชนะข้าศึกไม่ได้เลยหากไม่ทำลายกำลังต้านทานของข้าศึกให้หมดสิ้น แต่หากข้าศึกไม่ได้ให้ค่ากับวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากนัก ฝ่ายเราก็กังจะใช้กำลังไม่มากนักพอที่จะบรรลุบางสิ่งบางอย่างได้แล้วโดยแทบไม่สูญเสียทรัพยากรของเราเลย คำถามเหล่านี้ขึ้นอยู่กับคณะรัฐมนตรีที่รับผิดชอบต่อนโยบายต่างประเทศ และก่อนที่คณะเสนาธิการทหารจะเริ่มวางแผน คณะรัฐมนตรีเหล่านี้ต้องให้คำตอบได้อย่างชัดเจนเรียบร้อยแล้ว

อย่างน้อยคณะเสนาธิการต้องถามคณะรัฐมนตรีว่ากำลังดำเนินนโยบายต่างประเทศอะไรอยู่ จะยุติความสัมพันธ์ทางการทูตและประกาศสงครามที่ไหนเมื่อใดและด้วยเหตุผลอะไรจึงต้องทำสงคราม คณะเสนาธิการจะต้องวางแผนเพื่อดำเนินนโยบายทางการเมืองต่อเมื่อเมื่อเครื่องมือทางการทูตใช้บรรลุสิ่งที่ต้องการไม่ได้และความสัมพันธ์ทางการทูตสิ้นสุดลง และวิธีการที่คณะเสนาธิการจะใช้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ดังกล่าว ดังนั้นจึงสรุปได้คร่าวๆ ว่าสงครามเป็นการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องและสงครามถือว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง

รูปแบบหนึ่ง โดยใช้เครื่องมือคือการทำสงครามแทนที่จะเป็นการเจรจาทางการทูต²

แม้ว่าทฤษฎีสงครามนี้จะดูง่ายและไร้ความหมาย แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผนในการทำสงครามสมัยใหม่และเป็นการปฏิวัติการศึกษา ยุทธศาสตร์ และกว่าทฤษฎีนี้จะปรากฏขึ้น การทำสงครามก็เข้าสู่ศตวรรษที่ 19 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตำรา “ศิลปะการทำสงคราม (Art of War)” มีขึ้นมาหลายศตวรรษแล้ว แต่ความต้องการทฤษฎีที่ใช้การได้ในรูปแบบวิทยาศาสตร์ยังไม่มี ศิลปะการทำสงครามยังเป็นเพียงการบันทึกและอธิบายเรื่องราวของสงครามเดิมๆ ที่ผ่านไปแล้ว ผลงานที่ดีที่สุดส่วนใหญ่จะเป็นการให้รายละเอียดเฉพาะในทางประวัติศาสตร์ แต่ไม่ได้มีมุมมองทางทฤษฎีที่กว้างเพื่อให้ผู้ศึกษาทำความเข้าใจ ปัจจัยพื้นฐานในการทำสงคราม ไม่พบงานชิ้นใดที่จะสามารถนำมาใช้อธิบายสงครามได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ผลก็คือความพยายามใช้ตัวอย่างในอดีตเท่าที่หาได้เป็นแม่แบบและการคลาดเคลื่อนทางความคิดเนื่องจากความพยายามเลียนแบบวิธีการของผู้ชนะในสงครามแต่บริบทไม่เหมือนกันกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ ไม่มีวิธีการใดในการพิจารณาขอบเขตของความสำเร็จในสงคราม เนื่องจากจากเงื่อนไขในทางสภาวะแวดล้อมของแต่ละสงครามแตกต่างกัน และปัจจัยต่อความสำเร็จของสงครามแต่ละครั้งก็ต่างกันด้วยเช่นกัน

กรณีสงครามปฏิวัติฝรั่งเศสและสงครามนโปเลียน³ ที่เกิดในช่วงเดียวกัน แสดงให้เห็นความหยาบและเปลือกนอกของการทำสงครามทั้งหมดที่เคยเกิดขึ้น จนถึงเวลานั้น ยุทธศาสตร์ของนโปเลียน⁴ เป็นตัวอย่างให้กับการปฏิวัติการทำ

² อีกครั้ง บทตัดตอนจากงานของเคลาเซวิทซ์ บทที่ 6 เล่มที่ 8 กล่าวว่า “อย่างน้อยในระดับนโยบายสูงสุด ศิลปะการทำสงครามแปรสภาพกลายเป็นนโยบาย แต่เป็นการดำเนินนโยบายโดยการต่อสู้ในสนามรบ (การทำสงคราม) แทนที่จะเป็นการส่งข้อความทางการทูต (การเจรจาทางการทูต)” (Howard/Paret, p. 607.)

³ ระหว่างปี ค.ศ.1792-1815

⁴ นโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoleon Bonaparte (ค.ศ.1769-1821) เป็นผู้นำเผด็จการทหารของฝรั่งเศสระหว่างปี ค.ศ.1799-1804 และเป็นจักรพรรดิของฝรั่งเศสระหว่างปี ค.ศ.1804-1815

สงครามทางบกของบรรดานักการทหารในสมัยนั้น โดยใช้วิธีการใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน และแน่นอนว่าแนวคิดที่ใช้ในสงครามดังกล่าวดูเหมือนว่าจะบรรลุความสำเร็จในเวลาสั้น แต่ปรากฏว่าไม่เพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานทางทฤษฎีที่สมเหตุสมผลในเวลาต่อมา สงครามทางบกจากที่เคยเป็นการใช้กำลังทหารที่พอเหมาะสมเหตุสมผลเข้าปะทะกัน กลับกลายเป็นการใช้กำลังของมวลชนทั้งชาติเข้าต่อสู้กันจนสิ้นซากไปข้างหนึ่ง สิ่งที่มวลชนเหล่านี้รู้สึกได้คือการทำหั่นกันของมนุษย์อย่างไร้เป้าหมายในยุคสมัยที่เรียกว่าตัวเองว่ายุคของ “อารยะชน”

อย่างไรก็ตาม อาจมีผู้เถียงว่าการต่อสู้กันโดยไร้เป้าหมายและการใช้มวลชนทั้งชาติมาใช้ในสงครามนั้นไม่จริงเสมอไป และยังมีคำถามว่าบรรดาประเทศภาคพื้นทวีปยุโรปเคยนำวิธีการของนโปเลียนมาใช้หรือไม่ แต่ที่แน่นอนคืออังกฤษได้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้ทั้งทางบกและทางทะเลไม่มากนักน้อย เช่นในช่วงการปฏิวัติอังกฤษ⁵ ในศตวรรษที่ 17 ได้เกิดวิธีการทำสงครามที่คล้ายคลึงกับวิธีการที่นโปเลียนใช้ล้มอำนาจผู้นำคณะปฏิวัติฝรั่งเศส หากมองในทางทฤษฎีการปฏิวัติอังกฤษนี้เป็นเกิดจากพลังมวลชนที่ได้รับการผลักดันด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองบางอย่าง แต่เมื่อเวลาผ่านไป ชาวอังกฤษกลับหลงลืมช่วงเวลาดังกล่าวและเมื่อฝรั่งเศสนำวิธีการนี้มาใช้อีกครั้ง ชาวอังกฤษกลับรู้สึกไม่คุ้นเคยต่างๆ ที่ผลจากการใช้วิธีการดังกล่าว (ลัทธิชาตินิยม) ในช่วงการปฏิวัติอังกฤษยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบัน ในการทำสงคราม อังกฤษมองว่าสาระสำคัญของสงครามนั้นเปลี่ยนแปลงไปแล้วตั้งแต่สมัยสงครามนโปเลียน บรรดาผู้เชี่ยวชาญสงครามยังคงยืนยันว่าปัจจุบันวิธีการของนโปเลียนเป็นวิธีการทำสงครามแบบใหม่ โดยละเอียดข้อเท็จจริงที่ว่าในที่สุดนโปเลียนก็พ่ายแพ้และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของสงคราม บรรดาผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ไม่ยอมรับว่ามีวิธีการทำสงครามอื่นใดที่เป็นไปได้ นอกจากนั้นยังมองว่าวิธีการของนโปเลียนสามารถใช้ได้ทั้งทางบกและทางเรือ โดยไม่แยกแยะความแตกต่างระหว่างธรรมชาติการ

⁵ รัฐสภาอังกฤษปฏิวัติต่อต้านกษัตริย์อังกฤษโดยทำสงครามกลางเมืองและตั้งเครือจักรภพ (Commonwealth) ขึ้นระหว่างปี ค.ศ.1642-1660

รบบทงบกและทงเรื่อ สิ่งทีตามมาคือการนำยุทธศาสตร์ของนโปเลียนมาใช้กับการรบบทงเรื่อซ่งบิตเปือนและคลาดเคลือ่นจกัธรรมชาติของการทำงานสกรมทงเรื่อ

หลังกที่เห็นว่แนวคิดการทำสกรมตามแบบนโปเลียนมีข้อจำกัดมกเพียงใด ก็พอจะบอกได้ว่ลักษณะพิเศษของการทำสกรมลักษณะเช่นนี้เปือนอย่งไร แต่ก็ไม่ใช้เรื่อ่ง่ายเพราะเมือพยายามทำควมเข้ใจประเด็นสําคัญแล้วจะเริ่มคลุมเครือและจำกัดควมได้ยัก ทีทำได้ก็เพียงแต่แยกแยะประเด็นทีปะปนกันอยู่ในแนวคิดการทำสกรมในปัจจุบันได้ 4 ประเด็น ประเด็นแรกเปือนแนวคิดว่การทำสกรมไม่ได้ใช้เพียงกองทัพประจำเท่นัน แต่ใช้กำลังทังมวลของชนในชาติด้วย ซ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่ควมคิดของนโปเลียนเสียทีเดียวแต่เปือนแนวคิดทีมาจกัการปฏิวัติฝรั่งเศสซ่งมีรากฐานทงควมคิดทีเก่กกว่านั้นอีก โดยเกิดมาตั้งแต่สมัยการพัฒนาทงสังคมซ่งที่ยังไม่มีอารยธรรมและบรรดาประเทศอารยะได้ทังไปแล้วเพราะไม่ค้คุณค่าทงเศรษฐกิจและการแบ่งงานกันทำตามควมซ่านาญเฉพะ แต่มีการนำแนวคิดการทำสกรมเช่นนี้กลับมาใช้อีกครั้ง ผลจกัการละทังแนวทงการทำสกรมเช่นนี้มีทังข้อดีและข้อเสีย แต่เงื่อนไขทีกำหนดว่จะประเทศหนึ่งจะทำสกรมในลักษณะนี้หรือไม่ยังมิได้รับการศึกษาอย่งแท้จริง ประเด็นทีสองเปือนแนวคิดเรื่อ่งการใช้กำลังทีหนักหน่วงและต่อเนื่องยาวนานเพื่อให้ได้มาซ่งวัตถุประสงค้อย่อยๆ และกดดันซ้่าศึกไม่หยุดจนกระทั่งซ้่าศึกพ่ายแพ้ไป แนวคิดนี้เป็นแนวคิดของโอลิเวอร์ ครอบเวลล์⁶ คาดว่จะเกิดขึ้นและเกิดขึ้นจริง ๆ 150 ปีหลังกนั้น ประเด็นทีสามเปือนการริเริ่มใช้กำลังทงรุกซ่งไม่ใช่สิ่งใหม่เนื่องจกัจะเป็นการได้เปรียบเสมอหากริเริ่มทำสกรมในเชิงรุก พระเจ้าเฟรเดอริกมหาราช (Frederick the Great)⁷ ใช้วิธีการ

⁶ โอลิเวอร์ ครอบเวลล์ (Oliver Cromwell, ค.ศ.1599-1658) เปือนผู้นำสภาประชาชนในช่วงสกรมกลางเมืองอังกฤษและเปือนเผด็จการหรือเจ้าผู้พิทักษ์ (Lord Protector) ของเครือจักรภพอังกฤษสก๊อตแลนด์และไอร์แลนด์

⁷ พระเจ้าเฟรเดอริกทีสอง (Frederick II, ค.ศ.1712-1786) กษัตริย์ปรัสเซียตั้งแต่ปี ค.ศ.1740

นี่ถึงที่สุด นโปเลียนก็เช่นกันแต่น้อยกว่านิดหน่อย ประเด็นสุดท้ายเป็นการกำหนดให้กำลังรบของข้าศึกเป็นวัตถุประสงค์ ไม่ใช่ดินแดนหรือส่วนประกอบอื่นใดของข้าศึก ประเด็นสุดท้ายนี้อาจจะเป็นจุดแข็งในวิธีการของนโปเลียน แต่ประเด็นนี้ยังสร้างความสับสนในการรบบางช่วง เช่น การรบที่ออสเตรียลิตซ์ (Austerlitz campaign)⁸ ซึ่งนโปเลียนกำหนดให้เมืองหลวงของข้าศึกเป็นเป้าหมายของการรบ รวากับว่าการยึดเมืองหลวงได้สำเร็จเป็นขั้นตอนที่มีประสิทธิผลมากที่สุดในการเอาชนะข้าศึกและเจตนารมณ์ในการต่อสู้กับฝ่ายเรา นโปเลียนไม่ได้กำหนดให้กองทัพของข้าศึกเป็นเป้าหมายหลักของการรบอย่างแน่นอน เพราะกองกำลังหลักของออสเตรียไม่ได้นำโดยนายพลแม็ค (Mack)⁹ แต่ นำโดย อาร์คดยุก ชาร์ลส์ (Archduke Charles)¹⁰

ในภาพรวม เมื่อก้าวถึงระบบสงครามของนโปเลียน จะมีแนวคิดอยู่ด้วยกัน 2 ชุด ชุดแรกเป็นแนวคิดการทำสงครามโดยใช้กำลังทั้งหมดของชนในชาติ ชุดที่สองเป็นของครอมเวลล์ที่เน้นการใช้กำลังอย่างไม่ลดละซึ่งเป็นแนวคิดที่

⁸ อังกฤษกับรัสเซียจับมือเป็นพันธมิตรกันต่อต้านฝรั่งเศสในเดือนเมษายน ค.ศ.1805 และออสเตรียมาร่วมเป็นพันธมิตรครั้งใหม่ (Third Coalition) ในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน กองทัพนโปเลียนต้องถอยออกจากแนวชายฝั่งของช่องแคบอังกฤษ เดินทัพตามแม่น้ำดานูบ เอาชนะกองทัพออสเตรียที่เมืองอูล์ม ในวันที่ 20 ตุลาคมปีเดียวกัน และจากนั้นในวันที่ 2 ธันวาคมปีเดียวกัน ได้ชัยชนะครั้งใหญ่เหนือกองทัพผสมออสเตรีย-รัสเซียที่เมืองออสเตรียลิตซ์ในรัฐโมราเวีย ส่งผลให้ออสเตรียยอมแพ้และการรวมตัวเป็นพันธมิตรล่มสลายลง

⁹ คาร์ล ฟรีแฮร์ ฟอน เลเบอร์ริช แม็ค (Karl Freiherr von Leiberich Mack, ค.ศ.1752-1828) นายพลออสเตรีย นำทัพไปพ่ายต่อนโปเลียนที่เมืองอูล์ม แม็คเป็นเสนาธิการทหารของกองทัพออสเตรียช่วงเฟสแรกของสงครามปฏิวัติฝรั่งเศส ในปี ค.ศ.1797 แม็คยึดกรุงโรมได้และมอบให้รัฐเนเป็ลส์ แม็คถูกตัดสินประหารชีวิตหลังพ่ายแพ้ที่เมืองอูล์ม แต่เปลี่ยนไปเป็นการจำคุกแทนและได้รับอภัยโทษในปี ค.ศ.1819

¹⁰ ชาร์ลส์ หลุยส์ จอห์น, อาร์คดยุกแห่งออสเตรีย (Charles Louis John, Archduke of Austria, ค.ศ.1771-1847) แม่ทัพออสเตรียนำทัพต่อสู้กับฝรั่งเศสในอิตาลี ปี ค.ศ.1797 และอีกครั้งปี ค.ศ.1805 ชาร์ลส์ถูกเรียกตัวกลับมาป้องกันกรุงเวียนนาในปี ค.ศ.1805 แต่มาช้าเกินไป กองทัพของชาร์ลส์จำนวน 80,000 คนถอยร่นไปยังยังการี นโปเลียนไม่ได้เข้าต่อสู้กับกองทัพของชาร์ลส์เพราะต้องให้ความสำคัญกับกองทัพรัสเซียภายใต้การนำของคูตูซอฟ (Kutuzov) ที่มีขนาดใหญ่กว่าซึ่งนโปเลียนทำลายได้ที่ออสเตรียลิตซ์

พระเจ้าเฟรเดอริกพอพระทัย โดยเฉพาะการใช้กำลังทางรุกเป็นหลัก แม้จะมีความเสี่ยงสูงก็ตาม รวมทั้งแนวคิดที่มองว่ากำลังของข้าศึกเป็นวัตถุประสงค์ของสงครามซึ่งครอมเวลล์ก็สนับสนุนความคิดนี้ด้วยเช่นเดียวกัน

เมื่อผสมผสานแนวคิดสองประการนี้เข้าด้วยกัน ไม่มีทางเลยที่ความคิดใดจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำสงครามจนทำให้สงครามกลายเป็นสิ่งใหม่ที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจน ในที่นี้ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้หลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อพิสูจน์ข้อสรุปนี้แต่อย่างใดเพราะในความเป็นจริง ข้อสรุปนี้ไม่สมเหตุสมผลแต่แรกแล้ว ไม่มีสงครามหรือสิ่งใดๆ ก็ตามจะสามารถเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของการทำสงครามตามแบบนโปเลียนได้ และแน่นอนว่าประเด็นที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการวิจารณ์นักคิดคนสำคัญในยุคสงครามนโปเลียน

นักคิดเหล่านี้เกิดความสับสนในช่วงขณะ แต่เมื่อคิดทบทวนเป็นอย่างดีแล้วก็จะเริ่มเห็นว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่นั้นเกิดจากเหตุบังเอิญเท่านั้น จะเห็นได้ว่าวิธีการของนโปเลียนซึ่งเป็นการครอบครองยุโรปด้วยการใช้กำลังเด็ดขาด รวดเร็วและรุนแรงจะประสบความสำเร็จภายใต้เงื่อนไขบางประการเท่านั้น แต่เมื่อนโปเลียนพยายามใช้วิธีการเดิมภายใต้เงื่อนไขใหม่ กลับล้มเหลวและเป็นหายนะเสีย สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร มีทฤษฎีอะไรที่สามารถอธิบายความสำเร็จของนโปเลียนในเยอรมนีและอิตาลีและความล้มเหลวในสเปนและรัสเซียได้ในเวลาเดียวกัน ถ้าหากแนวความคิดการทำสงครามเปลี่ยนแปลงไป จะอธิบายความสำเร็จของอังกฤษซึ่งไม่ได้เปลี่ยนวิธีการทำสงครามแต่ก็ได้ชัยชนะว่าอย่างไร คำตอบต่อข้อสงสัยเหล่านี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จุดยืนของอังกฤษไม่เคยเปลี่ยนแปลง มีคุณลักษณะใดที่แฝงอยู่ในแนวความคิดการทำสงครามซึ่งทำให้อังกฤษประสบความสำเร็จในสงคราม และอังกฤษจะประสบความสำเร็จอีกครั้งในอนาคตหรือไม่หากปฏิบัติตามแนวทางที่ทำให้เกิดความสำเร็จดังเช่นในอดีต

นักคิดคนแรกที่สร้างทฤษฎีที่อธิบายสงครามนโยบายและเชื่อมโยงไปสู่ประวัติศาสตร์ก่อนหน้านั้นคือ พลตรี คาร์ล ฟอน เคลลาเซวิทซ์ (Carl von Clausewitz)¹¹ ในภาพรวมเคลลาเซวิทซ์ทำงานในคณะเสนาธิการและสอนวิชาปรัชญาสงครามในสถาบันทหารชั้นสูงปรัสเซีย เคลลาเซวิทซ์ไม่ได้เป็นเพียงอาจารย์สอนเท่านั้นแต่ยังเป็นทหารซึ่งได้รับการฝึกอย่างหนักมาแล้ว เคลลาเซวิทซ์เป็นทั้งนักเรียนและเพื่อนของพลโท แกร์ฮาร์ด ฟอน ชานฮอร์ช (Gerhard von Scharnhorst) และพลเอก ออกุสต์ ไนด์ฮาร์ดต์ ฟอน กไนเซอโน (August Neidhardt von Gneisenau)¹² และเป็นฝ่ายเสนาธิการของพลเอก เกบฮาร์ด เลเบอร์เรคซ์ ฟอน บลูเชอร์ (Gebhard Leberecht von Blücher)¹³ ในปี ค.ศ. 1813 เป็นเสนาธิการของพลเอก ลุดวิจ ฟอน วาลโมเดน-กิมบอร์น (Ludwig von Wallmoden-Gimborn)¹⁴ ในการรบกับพลเอก หลุยส์-นิโกลาส์ ดาวิุตต์

¹¹ คาร์ล ฟอน เคลลาเซวิทซ์ (Carl von Clausewitz, ค.ศ.1780-1831) เป็นนักเขียนคลาสสิกเป็นที่รู้จักกันจากหนังสือ *Vom Kriege* ซึ่งแม้จะเขียนไม่เสร็จ แต่ยังเป็นวรรณกรรมชิ้นเอกในทางสงคราม ตำราเล่มนี้ ปรารถนาของเคลลาเซวิทซ์ตีพิมพ์ภายหลังจากที่เคลลาเซวิทซ์เสียชีวิตแล้ว สำหรับอัตชีวประวัติของเคลลาเซวิทซ์ โปรดพิจารณา P. Paret, *Clausewitz and the State* (Oxford, 1976)

¹² พลโท แกร์ฮาร์ด ฟอน ชานฮอร์ช (Gerhard von Scharnhorst, ค.ศ.1775-1813) และพลเอก ออกุสต์ ไนด์ฮาร์ดต์ ฟอน กไนเซอโน (August Neidhardt von Gneisenau, ค.ศ.1760-1831) เป็นนักปฏิรูปกองทัพปรัสเซียหลังความพ่ายแพ้ในปี ค.ศ.1806 และผู้นำที่พื่อด้านนโยบาย กไนเซอโนรับตำแหน่งหัวหน้าคณะเสนาธิการทหารแทนชานฮอร์ชหลังจากชานฮอร์ชเสียชีวิตจากการบาดเจ็บจากการรบที่ลุตเซิน (Battle of Lutzen)

¹³ พลเอก เกบฮาร์ด เลเบอร์เรคซ์ ฟอน บลูเชอร์ (Gebhard Leberecht von Blücher, ค.ศ. 1742-1819) เป็นแม่ทัพคนสำคัญของปรัสเซียในสงครามปฏิวัติฝรั่งเศสและสงครามนโยบาย บลูเชอร์เป็นจอมทัพจากชัยชนะที่ไลพ์ซิก (Leipzig) ในปี ค.ศ.1813 พ่ายแพ้ที่ลิกนีย์ (Ligny) ในปี ค.ศ.1815 แต่มีชัยที่วอเตอร์ลูในอีก 2 วันต่อมาและเป็นเจ้าผู้ครองนครหลังจากนั้น

¹⁴ พลเอก ลุดวิจ ฟอน วาลโมเดน-กิมบอร์น (Ludwig von Wallmoden-Gimborn, ค.ศ. 1769-1850) เป็นนายพลออสเตรียซึ่งรบที่วากรัม (Wagram) ในปี ค.ศ.1812 วาลโมเดนบัญชาการกองพลเยอรมัน จากนั้นในปี ค.ศ.1813 วาลโมเดนบัญชาการกองกำลังสังเกตการณ์ซึ่งออกปฏิบัติการทางตอนเหนือของเยอรมนีและเดนมาร์ก ต่อมาได้รับยศพลโทของกองทัพอังกฤษ สุดท้ายเข้าทำงานในอิตาลีในตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ของออสเตรียประจำเมืองมิลาน

(Louis-Nicolas Davout)¹⁵ ที่แม่น้ำเอลเบส่วนล่าง (the Lower Elbe) และเป็น เสนาธิการให้กับกองพลปรัสเซียที่สาม (Third Prussian Army Corps) ในการรบในปี ค.ศ.1815 หลังจากนั้นเป็นเวลากว่า 10 ปี เคลลาเซวิทซ์เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนรวมเหล่าที่เบอร์ลินและเสียชีวิตในปี ค.ศ.1831 ในฐานะเสนาธิการของ พลเอก กโนเซอโน¹⁶ ราว 50 ปีหลังการเสียชีวิตของเคลลาเซวิทซ์ ทฤษฎีของเคลลาเซวิทซ์ถูกโจมตีจากทุกทิศทุกทาง แต่มาถึงวันนี้ ผลงานของ เคลลาเซวิทซ์ได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาความคิดทางยุทธศาสตร์และอยู่เหนือความคิดทางทหารใดๆ ในสำนัก “เลือดและเหล็ก (blood and iron)” ของเยอรมนี

ทฤษฎีสงครามของเคลลาเซวิทซ์ปรากฏในงานสองชิ้น ได้แก่ *On War* และ *the Notes* ตามรูปแบบของงานปรัชญาในสมัยนั้น เคลลาเซวิทซ์เริ่มด้วยการสร้างแนวคิดเรื่องสงครามในลักษณะนามธรรมก่อน โดยนิยามสงครามว่า หมายถึง “การใช้กำลังเพื่อบีบบังคับให้ข้าศึกทำตามความต้องการของเรา (War is thus an act of force to compel our enemy to do our will.)”¹⁷ แต่การใช้ความรุนแรงดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียง “การทำลายกองทัพในทันทีทันใด” ดังที่เรย์มุนโต มุนเตกุโกลิ (Raimondo Montecuccoli)¹⁸ ให้ความเห็นไว้ก่อน

¹⁵ พลเอก หลุยส์-นิโกลาส์ ดาเวอต์ (Louis-Nicolas Davout, ค.ศ.1770-1823) เป็นหนึ่งในนายพลคนสำคัญของจักรพรรดินโปเลียน ดาเวอต์ได้นายพลตั้งแต่อายุ 23 ปี โดยเป็นผู้บัญชาการกองพลที่สามและทำงานได้โดดเด่นในการรบที่เมืองออสเตรอร์ลิตซ์ ออยเออร์สตัดต์ และอิลโด ดาเวอต์ได้เป็นเจ้าผู้ครองนครเอ็กรมูทล์ หลังจากได้ชัยชนะในปี ค.ศ.1809 แต่พ่ายแพ้ในรัสเซียในปี ค.ศ.1812

¹⁶ ในปีนั้นเอง เกิดการลุกฮือของชาวโปแลนด์ต่อต้านรัสเซีย ซึ่งรัสเซียต้องใช้บริการจากกองทัพปรัสเซียในการปราบกบฏ กโนเซอโนจึงนำทัพไปตราบัวที่พรมแดนด้านตะวันออกป้องกันการรุกรานจากพวกกบฏ แต่เกิดหิวอดกโรคขึ้น ทำให้ทั้งตัวกโนเซอโนเองและเคลลาเซวิทซ์เสียชีวิตจากโรคระบาดนี้

¹⁷ *On War*, Book 1, Chapter 1, p. 75.

¹⁸ เรย์มุนโต มุนเตกุโกลิ (Raimondo Montecuccoli, ค.ศ.1609-1680) นายพลเชื้อสายอิตาลี รัชจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ ทั้งในสงครามสามสิบปีและหลังจากนั้น เป็นนักปฏิรูปทางทหารและนักเขียน งานสองชิ้นที่มีชื่อเสียงคือ *Del'arte militare Guerro col Turco in Ungheria* และ *Memvire della Guerra e instrumioze d'un generale* งานที่ศึกษาความคิดของมุนเตกุโกลิและงานแปล *Sulle*

หน้านั้น หากอ้างเหตุผลตามนิยามของสงครามดังกล่าวไปสู่ข้อสรุป (ตามวิธีการนิรนัย) การใช้ความรุนแรงจะต้องอาศัยกำลังทั้งหมดของชาติและเจตนาารมณั้ทั้งมวลของคนในชาติ ผลที่เกิดตามมาคือแนวความคิดการใช้กำลังของชาติสองชาติ ห้ำหั่นกันอย่างเอาเป็นเอาตายอย่างสุดแรงกำลังและต่อเนื่อง จนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถต้านทานกำลังของอีกฝ่ายได้อีกต่อไป เคลลาเซวิทซ์เรียกสงครามในลักษณะนี้ว่า “สงครามเบ็ดเสร็จ (Absolute War)” แต่จากการที่เคลลาเซวิทซ์มีประสบการณ์ในสงครามและศึกษาประวัติศาสตร์การทำสงครามของมนุษย์แล้วพบว่า “สงครามจริง (Real War)”¹⁹ จะแตกต่างจากสงครามเบ็ดเสร็จโดยสิ้นเชิง เคลลาเซวิทซ์กล่าวว่า “จริงๆ แล้ววิธีการทำสงครามนโปเลียนก็ใกล้เคียงกับการทำสงครามเบ็ดเสร็จ และมีการเสริมแต่งวิธีการให้ใกล้เคียงกับสงครามเบ็ดเสร็จเพื่อนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ แต่คำถามก็คือเราควรจะพอใจเพียงแค่การใช้แนวความคิดนี้ในการประเมินและตัดสินสงครามทั้งหมด ไม่ว่าจะสงครามจริงๆ จะแตกต่างจากแนวคิดเรื่องสงครามเบ็ดเสร็จมาน้อยเพียงใดก็ตาม เราก็จะอนุมานสงครามจริงตามแบบสงครามเบ็ดเสร็จเท่านั้น เราต้องตัดสินใจว่าจะมองสงครามในความเป็นจริงว่าเป็นสงครามเบ็ดเสร็จหรือเป็นสงครามแบบอื่นๆ เพราะการวางแผนการรบต้องอาศัยความชัดเจนว่าในความเป็นจริงสงครามเป็นอย่างไร”²⁰ เคลลาเซวิทซ์มองเห็นว่าทฤษฎีที่สร้างมาจากแนวคิดเรื่องสงครามเบ็ดเสร็จไม่สามารถครอบคลุมความจริงได้ทั้งหมดและไม่ได้ช่วยให้การทำสงครามในโลกของความเป็นจริงเกิดผลสำเร็จ การมองสงครามตามความเป็นจริงจำเป็นต้องตั้งวิธีการทำสงครามจากสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์จนถึงสมัยของนโปเลียน การมองว่าสงครามในอนาคตจะเป็นแบบนโปเลียน

Battaglie (Concentring Battle) ใน T. M. Barker, *The Military Intellectual in Battle* (Alberg, NY, 1975)

¹⁹ *On War*, Book 8, Chapter 2 ชื่อว่า “สงครามสัมบูรณ์และสงครามจริง (Absolute and Real War)”, (Howard/Paret, p. 579.)

²⁰ *On War*, p. 580.

และเป็นไปตามหลักการสงครามเบ็ดเสร็จย่อมไม่มีอะไรยืนยันได้ เคลลาเซวิทซ์กล่าวว่า “ทฤษฎีสงครามเบ็ดเสร็จจึงไม่สามารถตอบคำถามต่อความเป็นจริงตามประวัติศาสตร์ได้”²¹ และในเชิงประจักษ์ สงครามช่วงกลางศตวรรษที่ 19 กลับย้อนไปสู่การทำสงครามในรูปแบบก่อนสมัยสงครามนโปเลียน

ข้อจำกัดในการใช้ทฤษฎีของเคลลาเซวิทซ์เพื่อเป็น “แนวทางในการปฏิบัติ” ในสงครามคือความคิดของเคลลาเซวิทซ์เองที่ข้ามไม่พ้นประสบการณ์ในช่วงสงครามปฏิวัติในฝรั่งเศสและสงครามนโปเลียน กล่าวคือ เคลลาเซวิทซ์มองเห็นตัวอย่างที่ใช้อธิบายทฤษฎีสงครามของตนเองเพียงแคยุคสมัยนั้น แต่จริงๆ แล้วสงครามโดยทั่วไปเกิดขึ้นมานานแล้วและยังไม่จบสิ้นลงไปในช่วงเวลาของสงครามนโปเลียน หากยุคนโปเลียนเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติในสงครามได้จริง คงต้องตั้งสมมติฐานว่า “สงครามจะเปลี่ยนแปลงไปอีกครั้งในอนาคตด้วยเงื่อนไขอื่นๆ” ทฤษฎีสงครามซึ่งไม่สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงสงครามด้วยเงื่อนไขนี้และไม่ครอบคลุมปรากฏการณ์ที่เรียกว่าสงครามทั้งหมดที่ผ่านมาในอดีตไม่ถือว่าเป็นทฤษฎีแต่อย่างใด ถ้าทฤษฎีสงครามจะพอมีประโยชน์ในทางปฏิบัติ จำเป็นต้องครอบคลุมและอธิบายกรณีสงครามเบ็ดเสร็จที่เกิดขึ้นในยุคนโปเลียนตามประสบการณ์ของเคลลาเซวิทซ์และสงครามทั้งหมดที่เกิดขึ้นในอดีตและกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

ทฤษฎีดังกล่าวเป็นการแสวงหารากฐานของเหตุผลในการเปลี่ยนท่าทีการเป็นศัตรูของคู่สงคราม จากประสบการณ์การทำงานในฐานะเสนาธิการและการศึกษาสาเหตุของการเกิดสงครามทำให้เคลลาเซวิทซ์เข้าใจว่าสงครามไม่ใช่เรื่องของการทหารที่มุ่งทำลายเข้าศึกด้วยกำลังทั้งหมดเท่านั้น กำลังที่ใช้ในสงครามจะต้องปรับให้เหมาะสมตามความต้องการทางการเมืองอันได้แก่ผลประโยชน์แห่งชาติในฐานะเป้าหมายของสงคราม เคลลาเซวิทซ์มองว่าที่จริง

²¹ *On War*, ตามการแปลของแกร์ทึม (p. 82, Volume III); Howard and Paret (p. 580) แปลว่า “ทฤษฎีนี้...จะไม่ประยุกต์ใช้กับความเป็นจริง”

แล้ว “สงครามในโลกของความเป็นจริงคือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ” โดยสงครามจะแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบอื่นๆ เพียงแค่ “วิธีการ” ที่นำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายของนโยบาย จากนั้นเคลาเซวิทซ์จึงสรุปว่า “สงครามเป็นการดำเนินนโยบายของรัฐอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการอื่น”²²

หากพิจารณาข้อความนี้โดยผิวเผินจะพบว่าไม่มีความแปลกประหลาดใดๆ เพราะเป็นที่เข้าใจกันดีอยู่แล้ว อาจดูเหมือนว่าการลงทุนลงแรงทำความเข้าใจเรื่องนี้อย่างจริงจัง (เพราะต้องครุ่นคิด) แต่ผลที่ได้ก็น้อยกลับชนิดเสียเหลือเกิน แต่หากจะสร้างทฤษฎีสงครามที่อธิบายด้วยหลักวิทยาศาสตร์แล้ว จะต้องเริ่มต้นด้วยหลักการที่กระจ่างชัดเสียก่อนจึงจะสามารถพัฒนาต่ออย่างองค์ความรู้ไปสู่ทฤษฎีและปฏิบัติได้อย่างมั่นคง

จากการสร้างแนวความคิดของสงครามว่าเป็นความต่อเนื่องของนโยบายนั้น ชัดเจนว่าสิ่งใดก็ตามที่อยู่นอกเหนือแนวความคิดทางการเมืองและดูแลแปลกประหลาดสำหรับปฏิบัติการทางทหารและปฏิบัติการทางเรือจะเป็นเพียงเครื่องมือ (means) ที่ใช้บรรลุนโยบายของรัฐ ด้วยเหตุนี้ เงื่อนไขจำเป็น (desideratum) ประการแรกต่อการวางแผนการรบคือเครื่องมือที่ใช้จะต้องไม่ขัดแย้งกับนโยบายทางการเมืองหรือถ้าจะขัดแย้งก็ให้น้อยที่สุดเมื่อเริ่มสงครามแล้ว ในทางปฏิบัติแน่นอนว่าจะต้องมีการปรับสมดุลระหว่างเครื่องมือและเป้าหมาย ระหว่างความจำเป็นทางการเมืองและความจำเป็นทางการทหาร เช่นเดียวกันกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม เคลาเซวิทซ์มองว่านโยบายทางการเมืองจะต้องอยู่เหนือกว่าเสมอ นายพลที่นำทัพไปรบอาจเรียกร้องว่านโยบายทางการเมืองที่รัฐบาลสั่งลงมาไม่สอดคล้องกับเครื่องมือทางทหารที่จะใช้ แต่ไม่ว่าจะเรียกร้องอย่างไรก็ตาม ปฏิบัติการทางทหารก็จะต้องเป็นการสะท้อนภาพของนโยบายทางการเมืองอยู่ดี และปฏิบัติการทางทหารจะต้องไม่เข้ามาแทนที่นโยบายทางการเมือง นโยบายทาง

²² เคลาเซวิทซ์เน้นอีกครั้งในส่วนนำของ “Note of 10 July 1827” to *On War*, p. 69.

การเมืองเป็น “เป้าหมาย (object)” สงครามเป็นเพียง “เครื่องมือ (means)” เพื่อให้ได้มาซึ่ง “เป้าหมาย” ที่ต้องการ และวิธีการใช้เครื่องมือทางทหาร จำเป็นต้องตระหนักถึงเป้าหมายนี้อยู่ตลอดเวลา

ถึงจุดนี้จะได้เห็นได้ชัดเจนว่าการสร้างทฤษฎีสงครามตามแนวทางนี้มีความสำคัญในทางปฏิบัติเพียงใด โดยพิจารณาจากคำอธิบายเชิงทฤษฎีที่ต่อเนื่องไปสู่ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม เช่น เมื่อคณะเสนาธิการทหารต้องเริ่มวางแผนการรบ จะต้องไม่เริ่มจากการกล่าวว่า “เราจะทำสงครามแบบนั้นแบบนี้” เพราะการกล่าวเช่นนี้เป็นวิธีการของนโปเลียนและโมลต์เก²³ แต่จะต้องเริ่มถามรัฐบาลว่า “เป้าหมายทางการเมืองของสงครามคืออะไร มีเงื่อนไขทางการเมืองอะไรบ้าง และประเด็นปัญหาที่ทั้งฝ่ายเราและฝ่ายข้าศึกกำลังเผชิญอยู่สำคัญอย่างไรต่อทั้งฝ่ายเราและฝ่ายข้าศึก” ข้อพิจารณานี้จะป้จจัยกำหนดธรรมชาติของสงครามที่จะวางแผนต่อไป เมื่อตอบคำถามเหล่านี้ได้แล้ว ฝ่ายเสนาธิการจึงจะกล่าวถึงวิธีการทำสงคราม โดยจะใช้แนวทางของนโปเลียน ของโมลต์เก หรือแบบอื่นๆ จึงจะชนะ จากนั้นจึงจะออกแบบและเสนอแผนการทำสงคราม แต่ไม่ใช่เพราะแผนที่เสนอมิ่แนวความคิดการทำสงครามเหมือนกับบรรดาปราชญ์สงครามในอดีต แต่เพราะฝ่ายเสนาธิการแสดงให้เห็นแล้วว่าแผนนี้เหมาะสมกับธรรมชาติของสงครามที่จะทำ การตั้งสมมติฐานว่าวิธีการทำสงครามแบบหนึ่งเหมาะสมกับการทำสงครามทั้งหมดเป็นความผิดพลาดและตกลุมพรางความเชื่อว่า “วิธีการทำสงครามทางทฤษฎี (เบ็ดเสร็จ)” เป็นแนวทางที่ดีที่สุดเช่นเดียวกับที่บรรดาลูกศิษย์ของสำนักสงครามนโปเลียนเชื่อกันอยู่

ดังนั้น ตามความคิดของเคลาเซวิทซ์ การพิจารณาและตัดสินใจที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้นำรัฐบาลและผู้บัญชาทหารคือการพิจารณาว่าธรรมชาติของ

²³ จอมพล เฮลมุท คาร์ล เบิร์นฮาร์ด กราฟ ฟอน โมลต์เก (Field Marshal Helmuth Karl Bernhard Graf von Moltke, ค.ศ.1800-1891) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดปรัสเซียและเยอรมนี ผู้วางแผนการรบและได้รับชัยชนะเหนือออสเตรียในปี ค.ศ.1866 และฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1870-1871 ในสงครามรวมชาติเยอรมัน

สงครามที่จะต้องทำคืออะไร เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะไม่หลงทางและปฏิบัติไปในแนวทางอื่นที่ไม่เกี่ยวกับเป้าหมายที่ต้องการหรือใช้แนวทางอื่นที่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง ประเด็นนี้เองที่เคลาเซวิทซ์กล่าวว่าเป็นประเด็นแรกที่สำคัญที่สุดในบรรดาการพิจารณาเรื่องทางยุทธศาสตร์ทั้งหมด²⁴

ทฤษฎีสงครามของเคลาเซวิทซ์มีประโยชน์ต่อแนวทางที่จะใช้พิจารณาธรรมชาติของสงครามที่จะทำ และรับประกันว่าจะไม่ฝืนใช้วิธีการทำสงครามแบบเดิมกับธรรมชาติของสงครามใหม่เพราะวิธีการนั้นใช้ได้ดีกับธรรมชาติของสงครามแบบเดิม เคลาเซวิทซ์ยืนยันว่าสงครามไม่ได้เป็นอิสระในตัวเอง แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมือง ซึ่งยืนยันได้จากบทเรียนในทางประวัติศาสตร์และความหลากหลายของสงครามที่เกิดจากแรงจูงใจและเงื่อนไขทางการเมืองซึ่งแตกต่างกันออกไป สรุปได้ว่า ทฤษฎีสงครามของเคลาเซวิทซ์เป็นเหมือนแสงสว่างแรกที่ช่วยนำทางให้เข้าใจสงครามในรูปแบบต่างๆ และแยกแยะสงครามแบบหนึ่งออกจากสงครามแบบอื่นๆ ต่อไป

องตวน-องรี โจมินี (Antoine-Henri Jomini)²⁵ นักทฤษฎีสงครามในยุคเดียวกับเคลาเซวิทซ์และเป็นคู่แข่งคนสำคัญก็เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ แม้โจมินีจะไม่ได้เขียนงานที่มีความเป็นทฤษฎีมากเท่ากับเคลาเซวิทซ์ แต่ผลงานก็มีความชัดเจนงดงามไม่แพ้กัน โจมินีเป็นทหารสวิสผู้ผ่านสมรภูมิต่างๆ ไม่ต่างจากเคลาเซวิทซ์ โดยโจมินีเป็นฝ่ายเสนาธิการให้กับ พลเอก มิแชล แนน (Marshal

²⁴ *On War*, Book 1, Chapter 1, p. 88-89.

²⁵ พลเอก บารง องตวน-องรี โจมินี (General Baron Antoine-Henri Jomini, ค.ศ. 1779-1869) เป็นนักคิดเรื่องสงครามอีกท่านหนึ่งซึ่งผลงานของโจมินีในช่วงเวลานั้นได้รับการยอมรับมากกว่าผลงานของเคลาเซวิทซ์

Michel Ney)²⁶ และคณะเสนาธิการของกองบัญชาการทหารรัสเซีย²⁷ โจมินี ไม่ได้สร้างทฤษฎีสงครามใดๆ ที่ชัดเจน แต่ข้อสรุปพื้นฐานในมุมมองต่อสงครามนั้นเหมือนกันกับของเคลาเซวิทซ์ บทที่หนึ่งของหนังสือเล่มสุดท้ายที่ชื่อว่า *Précis de l'art de la Guerre*²⁸ เกี่ยวข้องกับ “การเมืองเรื่องสงคราม (La Politique de la Guerre)” ในบทนี้โจมินีแบ่งสงครามออกเป็น 9 ประเภท ตามเป้าหมายทางการเมือง และใช้เป็นพื้นฐานสงครามอธิบายว่า “แม่ทัพจะต้องใส่ใจอยู่ตลอดเวลาว่าการที่สงครามมีรูปแบบที่แตกต่างกันจะส่งผลกระทบต่อธรรมชาติของปฏิบัติการทางทหาร ต่อกำลังที่จะใช้ในปฏิบัติการนั้นและต่อขนาดของพื้นที่

²⁶ มิแชล เน (Michel Ney, ค.ศ.1769-1815) เป็นนายพลคนเก่งของนโปเลียน เป็นทหารม้าซึ่งเลื่อนยศนายพลในปี ค.ศ.1804 และ 1 ปีหลังจากนั้น ได้เป็นดยุกแห่งเอลซิงเกน (Elchingen) จากการยึดเมืองได้ ผลที่เกิดขึ้นทำให้อสเตรียยอมแพ้ที่เมืองอูล์ม ความบ้าบิ่นของเนสร้างปัญหาให้กับสงครามของนโปเลียน เช่น ในกรณีวอเตอร์ลู เนปล่อยทิ้งกำลังทหารม้าทั้งหมดในการโจมตีทหารราบของอังกฤษ เนมีส่วนสำคัญในช่วงการฟื้นฟูราชวงศ์โบนาปาร์ตระหว่างปี ค.ศ.1814-1815 เนถูกประหารชีวิตในฐานะผู้ทรยศในช่วงการปกครองของฝ่ายที่กอบกู้ราชวงศ์บูร์บงในปี ค.ศ.1815

²⁷ จากความผิดหวังที่ไม่ได้รับการเลื่อนยศในกองทัพฝรั่งเศส โจมินีเปลี่ยนข้างไปอยู่กับกองทัพรัสเซียภายหลังการรบที่เบาเซน (Battle of Bautzen) ในปี ค.ศ.1813 โดยรับตำแหน่งนายพลในกองทัพรัสเซีย

²⁸ เป็นผลงานชิ้นสำคัญที่สุดของโจมินี เขียนขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาของแกรนด์ดยุกแห่งรัสเซีย ตีพิมพ์ที่ปารีสโดยแบ่งเป็นสองเล่ม (บางครั้งรวมเป็นเล่มเดียว) ในปี ค.ศ.1837 พันตรี โอ เอส วินชิป (Major O. S. Winship) และ ร้อยโท อี อี แม็กลีน (Lieutenant E. E. McLean) ร่วมกันแปลเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์ที่นิวยอร์กในปี ค.ศ.1854 แต่เป็นงานแปลที่ไม่ดีเท่าไร งานแปลที่ดีกว่าเป็นของร้อยเอก จี เอช เมลเดลล์ (Captain G. H. Mendell) และร้อยเอก อับเบิลยู พี เครกฮิลล์ (Captain W. P. Craighill) ที่เวสต์พอยต์ในปี ค.ศ.1862 ซึ่งตีพิมพ์อีกครั้งโดย เจ พี ลิพพินคอตต์ (J. P. Lippincott) ที่ฟิลาเดลเฟีย และ ทรูบเนอร์ (Trubner) ที่ลอนดอนในปี ค.ศ.1879 ซึ่งจะใช้อ้างอิงในหนังสือเล่มนี้ ปัจจุบันมีฉบับย่อจากของเมลเดลล์และเครกฮิลล์ซึ่งมี พลเรือจัตวา เจ โอ ฮิตเทิล, นาวิกโยธินสหรัฐอเมริกา (Brigadier General J. O. Hittle, USMC) เป็นบรรณาธิการ หนังสือชื่อ *Jomini and His Summary of the Art of War* ตีพิมพ์ที่แอริสเบิร์ก เพนซิลเวเนีย ในปี ค.ศ.1947 โดยสำนักพิมพ์ Military Service Publishing Company (ต่อมาคือ Stackpole) สำหรับชีวประวัติของโจมินี ไพรตพิจารณา J. I. Alger, *Antoine Henri Jomini, a Bibliographical Survey* (West Point, New York, 1975)

และระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติการดังกล่าว” และโจมินียังเสริมอีกว่า “ความเสี่ยงที่ต้องเผชิญจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างอย่างมากในการปฏิบัติการด้วย”²⁹

ดังนั้น นักคิดทั้งสองแม้ว่าจะเห็นต่างกันในเรื่องเครื่องมือที่ใช้บรรลุเป้าหมายในสงครามก็ตาม แต่ทั้งคู่เห็นด้วยกับแนวความคิดเบื้องต้นของสงครามว่าเป็นเรื่องทางการเมืองเหมือนกัน ทั้งคู่ก็เห็นว่าถ้าแม่ทัพไม่พิจารณาปัจจัยใดๆ นอกเหนือกับสถานการณ์ที่เผชิญในสนามรบแล้ว สงครามในทางทฤษฎี (สงครามเบ็ดเสร็จ) อย่างที่นำไปเลียนทำก็จะปรากฏขึ้นอีกครั้ง หากสงครามเป็นเรื่องของกำลังทหารอย่างเดียว คู่สงครามก็จะใช้กำลังในทุกวิถีทางเพื่อทำลายข้าศึกให้สิ้นซาก แต่แม้กระนั้นก็ตาม คู่สงครามอาจไม่สามารถใช้เครื่องมือบางอย่างได้เพราะเหตุผลทางการเมืองจำกัดเอาไว้ และถึงจุดหนึ่งการดำเนินไปของสงครามหรือการเปลี่ยนแปลงในเงื่อนไขทางการเมืองอาจจะทำให้คู่สงครามย้อนกลับมาพิจารณาพื้นฐานทางทฤษฎีการเมืองใหม่อีกครั้ง

ทฤษฎีที่ว่านี้จะไม่กล่าวต่อไป แต่ให้มองว่าการพิจารณาทฤษฎีสงครามมาถึงจุดนี้ย่อมเพียงพอต่อการมองสงครามว่าเป็นการใช้ความรุนแรง (exertion of violence) เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายทางการเมือง (political end) ที่ต้องการ และจากทฤษฎีต่างๆ เช่นนี้ ผู้ศึกษาจะสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าสงครามมีความแตกต่างหลากหลาย โดยขึ้นอยู่กับธรรมชาติของเป้าหมายทางการเมืองและเป้าหมายนั้นมีค่าต่อประเทศชาติมากน้อยเพียงใด ถึงจุดนี้อาจจะแสดงให้เห็นถึงพลังและความต่อเนื่องได้โดยพิจารณาประเด็นในทางปฏิบัติต่อไป

²⁹ Jomini, *Art of War*, Chapter 1, p. 14. ข้อความที่ปรากฏเป็นของเมนเดลล์และเครกฮิลล์ ซึ่งย่อมาจากเวอร์ชันเต็มซึ่งแปลโดยคอร์เบตต์

บทที่ 2

ธรรมชาติของสงคราม : การรุกและการรับ

หลังจากที่ได้กำหนดว่าสงครามมีลักษณะแตกต่างหลากหลายตามธรรมชาติสงครามและความสำคัญของเป้าหมายสงครามแล้ว ทำให้เกิดปัญหาว่าความแตกต่างหลากหลายเหล่านี้มีมากเท่าใดและระดับของความแตกต่างดังกล่าวเป็นอย่างไร เมื่อพิจารณาในครั้งแรกจะดูเหมือนว่าสงครามจะมีความสลับซับซ้อนสูงมากจนกระทั่งแทบเป็นไปได้ที่จะวางรากฐานการศึกษาสงครามได้อย่างมั่นคง แต่เมื่อพิจารณาต่อไปจะพบว่าด้วยการใช้วิธีการวิเคราะห์จะทำให้วิชาสงครามสามารถทำความเข้าใจได้อย่างง่ายดายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงต้องสร้างระบบการแบ่งประเภทสงครามขึ้นมาเพราะสงครามเป็นเรื่องซับซ้อนและจับต้องไม่ได้ และในบางกรณีเส้นแบ่งประเภทสงครามก็ไม่ชัดเจน แต่หากการแบ่งประเภทโดยใช้หน่วยย่อยที่สุดในวิชาสัตววิทยาหรือพฤกษศาสตร์มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ การศึกษาสงครามก็ย่อมได้รับประโยชน์จากการแบ่งประเภทของสงครามด้วยเช่นกัน

ด้วยการใช้ทฤษฎีการเมืองว่าด้วยสงคราม (political theory of war) ผู้ศึกษาจะมีเกณฑ์การแบ่งประเภทของสงครามใน 2 ลักษณะกว้างๆ เกณฑ์แรกที่ย่างและรู้จักกันดีคือพิจารณาว่าเป้าหมายของสงครามมีลักษณะบวก/เชิงรุก (positive) หรือมีลักษณะลบ/เชิงรับ (negative) หากเป้าหมายเป็นบวกคือการได้บางสิ่งบางอย่างจากข้าศึก สงครามก็จะเป็นเชิงรุก (offensive) ในทางกลับกัน หากเป้าหมายเป็นลบคือการป้องกันข้าศึกจากการได้บางสิ่งบางอย่างจากฝ่ายเรา สงครามก็จะเป็นเชิงรับ (defensive)

การแบ่งประเภทสงครามในลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะในทางทฤษฎี ในทางปฏิบัติจริงๆ สงครามจะอยู่ระหว่างแนวคิดเชิงรุกและเชิงรับดังกล่าว อย่างน้อยก็ในเรื่องสงครามทางเรือเพราะจะเห็นได้ว่าจริงๆ แล้ว แทบเป็นไปได้เลยที่จะใช้กำลังทางเรือในเชิงป้องกันโดยไม่สามารถควบคุมทะเลด้วยการทำลาย

กองเรือของข้าศึกให้ได้เสียก่อน นอกจากนี้ ไม่ว่าจะดำรงจุดมุ่งหมายในการป้องกันอย่างชัดเจนเพียงใดก็ตาม วิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการป้องกันคือการโจมตีโต้กลับ (counter-attack) ทางทะเล โดยให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับพันธมิตรหรือไม่ก็ฉกฉวยพื้นที่ครอบครองจากข้าศึก ดังนั้นการพิจารณาเป้าหมายทั้งสองแบบของสงครามไม่ได้หมายความว่าไม่มีการปฏิบัติการเชิงรุกหรือการทำให้ข้าศึกสยบยอม トラบไคที่ยังจำเป็นที่ฝ่ายเราจะต้องบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และการบรรลุเป้าหมายของฝ่ายเราไม่มีทางที่จะไม่เกี่ยวข้องกับการรุกรานของข้าศึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำลังทางเรือของข้าศึก (หมายความว่าฝ่ายเราต้องปฏิบัติการบางอย่างกับกำลังข้าศึกอย่างแน่นอน) ความแตกต่างอย่างเดียวเท่านั้นคือ หากเป้าหมายเป็นบวก แผนใหญ่จะต้องเป็นเชิงรุกและจะต้องเปิดฉากการรบด้วยการเคลื่อนกำลังทางรุกด้วย ในขณะที่หากเป้าหมายเป็นลบ แผนใหญ่จะเป็นการป้องกันและจะต้องรอคอยเพื่อโจมตีโต้กลับ ทั้งนี้ทั้งนั้น การปฏิบัติการจึงหนีไม่พ้นที่จะต้องเป็นการบุกเพราะการโจมตีโต้กลับเป็นหัวใจของการป้องกัน การป้องกันจึงไม่ใช่การรอคอยแบบไม่ทำอะไรใดๆ เลยเพราะการปฏิบัติเช่นนี้เป็นการปฏิเสธสงคราม หากเข้าใจได้ถูกต้องแล้ว ทศคนคติต่อสงครามจึงต้องมีลักษณะกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา โดยฝ่ายเราจะต้องรอคอยช่วงเวลาที่ข้าศึกเผยตัวเองออกมาและเปิดโอกาสให้สามารถโจมตีโต้กลับได้ ความสำเร็จจากการโจมตีโต้กลับจะเป็นการลิดรอนกำลังข้าศึกจนทำให้ความเข้มแข็งของข้าศึกลดลงจนทำให้ฝ่ายเราเป็นฝ่ายรุกแทน

จากข้อพิจารณาดังกล่าว การแบ่งลักษณะของสงครามออกเป็น “การรุกและการรับ (offensive and defensive)” ดูเหมือนว่าจะสามารถถกเถียงได้จากหลายมุมมอง ประเด็นแรก การแบ่งเช่นนี้ไม่ได้เน้นถึงความแตกต่างอย่างแท้จริงและมีความสมเหตุสมผลผลระหว่างการรุกและการรับมากพอ เพราะวิธีการแยกความแตกต่างนี้ไม่ได้ใช้คำที่สื่อถึงเป้าหมายแต่กลับใช้คำที่สื่อถึงวิธีการบรรลุเป้าหมายเป็นเกณฑ์ ด้วยเหตุนี้เองที่บ่อยครั้ง ผู้วางแผนการรบยังคง

เข้าใจผิดว่าสงครามเชิงบวก (positive war) หมายถึงการใช้วิธีการโจมตี และสงครามเชิงลบ (negative war) หมายถึงการพอใจแค่การป้องกันเท่านั้น

ข้อโต้แย้งประการที่สองกลับหนักกว่าและทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้มากกว่าข้อโต้แย้งประการแรก เพราะการแยก “การรุกและการรับ” มีนัยว่าการรุกและการรับเป็นแนวคิดสองประการที่แยกขาดจากกัน แต่ที่จริงในทางปฏิบัติการรุกและการรับต่างเอื้ออำนวยซึ่งกันและกันมากกว่า สงครามทุกแบบต่างมีทั้งการรุกและการรับ ไม่ว่าจะตั้งเป้าหมายว่าต้องเป็น “บวก” มากเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถจะผลักดันระดับการใช้กำลังให้ไปถึงระดับการรุกสูงสุดโดยปราศจากการสนับสนุนของการรับ ในระดับยุทธวิธีก็เช่นเดียวกัน การขุดสนามเพลาะเพื่อตั้งรับก็สำคัญไม่แพ้การรุกด้วยปืนไรเฟิล และเมื่อพิจารณาตัวทหารและยุทธโธปกรณ์ หากไม่มีการป้องกันเรือ ปืนหรือทหารมากพอ การใช้กำลังเชิงรุกถึงขีดสูงสุดก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงแยกการรุกและการรับออกจากกันอย่างเด็ดขาดไม่ได้ ในการรุกรานข้าศึก คำถามที่เกิดขึ้นเสมอคือ จะใช้การป้องกันเท่าไรเพื่อให้ขีดความสามารถในการรบไปถึงระดับสูงสุดจนทำให้ข้าศึกหมดสภาพ ภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัด เช่นเดียวกับการป้องกันก็ต้องได้รับการสนับสนุนจากการรุก แม้จะมีการตั้งรับที่เข้มแข็งด้วยกำแพงที่แข็งแกร่งเพียงใดก็ตาม ฝ่ายตั้งรับก็รู้ดีว่าไม่ช้าก็เร็ว กำแพงนั้นต้องพังทลายลงหากไม่อาศัยการโจมตีได้กลับต่อการปิดล้อมหรือเส้นทางการส่งกำลังบำรุงของข้าศึกเพื่อให้ข้าศึกอ่อนแอลงไปในที่สุด

ดังนั้น ดูเหมือนว่าจะดีกว่าหากไม่ใช่คำว่า “การรุกและการรับ” และแทนที่ด้วย “เชิงบวกและเชิงลบ” แต่เมื่อเปลี่ยนไปดังนี้ กลับต้องเผชิญกับอุปสรรคใหม่เพราะมีสงครามหลายครั้งที่ใช้วิธีการเชิงรุกตลอดทั้งสงครามเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายเชิงลบ ทำให้สงครามประเภทนี้ไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดได้

เช่น สงครามสืบราชสมบัติสเปน (War of Spanish Succession)¹ มีเป้าหมายในการป้องกันทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไม่ให้เกิดไปอยู่ในการครอบครองของพันธมิตรระหว่างฝรั่งเศสกับสเปน แต่วิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้กลับเป็นการครอบครองยิบรอลตาร์กับไมนอร์กา (Gibraltar and Minorca) โดยใช้การรุกอีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ ในช่วงปลายสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น (Russo-Japanese War)² เป้าหมายหลักของญี่ปุ่นคือการป้องกันไม่ให้รัสเซียยกลิ้นคาบสมุทรเกาหลี เป้าหมายดังกล่าวจึงเป็นลบ แต่วิธีการเดียวที่มีประสิทธิผลคือการที่ญี่ปุ่นครอบครองเกาหลีเสียเอง จึงทำให้สงครามที่เกิดขึ้นจริงๆ เป็นการรุก

ในอีกทางหนึ่ง ก็ไม่สามารถละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าในสงครามส่วนใหญ่ฝ่ายที่มีเป้าหมายเชิงบวกจะใช้วิธีการเชิงรุกและอีกฝ่ายก็มักจะใช้วิธีการเชิงรับ ดังนั้น การแบ่งลักษณะของสงครามตามที่กล่าวมาดูเหมือนว่าจะใช้ประโยชน์ไม่ได้ ทว่าจำเป็นต้องตั้งคำถามว่าเพราะเหตุใดปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจึงเป็นเช่นนี้ และการแสวงหาคำตอบโดยการวิเคราะห์ข้อได้เปรียบเสียเปรียบของการรุกและการรับให้กระจ่างชัดเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษายุทธศาสตร์ต่อไป

ถึงจุดนี้ อาจกล่าวได้ว่าข้อได้เปรียบของการรุกมีอยู่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ด้วยการรุกเท่านั้นที่จะนำมาซึ่งผลเชิงบวกคือการได้บางอย่างจากข้าศึก ในขณะที่ความเข้มแข็งและกำลังใจที่มาจากการปลุกขวัญและกำลังใจจากการเป็นฝ่ายรุกมีคุณประโยชน์อย่างยิ่งในทางปฏิบัติเหนือประเด็นอื่นๆ มนุษย์ทุกคนที่มีความคิดจิตใจย่อมต้องการใช้วิธีการรุก ไม่ว่าเป้าหมายจะเป็นบวกหรือลบก็ตาม แต่ก็มีหลายกรณีที่แม้ทัพผู้ฉลาดเลือกวิธีการรับและบรรลุเป้าหมายได้เช่นกัน เหตุผลที่เลือกวิธีการรับก็เพราะเห็นว่าฝ่ายตนเองมีกำลังด้อย

¹ เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ.1701-1713 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “สงครามของราชินีแอน (Queen Anne’s War) ในสหรัฐอเมริกา

² เกิดขึ้นระหว่างปี ค.ศ.1904-1905 คอร์เบตต์ก็เห็นเหมือนกับนักคิดชาวอังกฤษในเวลานั้นที่มีแนวโน้มจะมองแรงจูงใจญี่ปุ่นในสงครามซึ่งเป็นพันธมิตรของอังกฤษว่าเป็นเชิงบวก

กว่าเข้าศึกและเชื่อว่าถึงอย่างไรก็ไม่สามารถปลุกขวัญและกำลังใจของทหารฝ่ายตนเองได้ เพราะเห็นอยู่ชัดเจนว่าฝ่ายตนเองกำลังด้อยกว่าอย่างชัดเจน

ชัดเจนว่าวิธีการรับเป็นรูปแบบของสงครามที่ด้อยกว่า แต่การรับย่อมต้องมีข้อได้เปรียบอยู่ซึ่งจะไม่สามารถพบเห็นได้ในวิธีการรุก ในสงคราม จะต้องใช้ทุกวิธีการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมากเพียงพอเพื่อการต่อสู้ ดังนั้น หากฝ่ายเราจะเลือกใช้วิธีการตั้งรับที่ไม่เป็นที่ต้องการเท่าการรุก เหตุปัจจัยจะต้องมาจากว่าฝ่ายเราไม่มีกำลังมากพอที่จะใช้วิธีการรุก หรือวิธีการรับสร้างพลังพิเศษบางอย่างให้กับฝ่ายเราในอันที่จะใช้บรรลุปเป้าหมายได้

ดังนั้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งกับฝ่ายเราคืออะไร สำคัญอย่างยิ่งที่ต้องตอบคำถามนี้ให้ได้ ไม่ใช่เพียงเพราะเมื่อถึงเวลาที่ต้องตั้งรับ ฝ่ายเราจะต้องเข้าใจว่าต้องทำอะไร แต่เพราะฝ่ายเราอาจจะตัดสินใจได้ว่าจะใช้การรุกเท่าใด จึงจะเพียงพอเพื่อป้องกันไม่ให้เข้าศึกได้เปรียบ

เป็นที่เข้าใจกันดีถึงหลักการที่ว่าความเป็นเจ้าของจะง่ายต่อการรักษาไว้ หากเราครอบครองสิ่งนั้นเอาไว้แล้วและจะยากมากกว่าหากเรายังไม่ได้ครอบครองสิ่งนั้น เช่น การเก็บเงินไว้ในกระเป๋าสตางค์ย่อมง่ายกว่าการเอาเงินจากกระเป๋าสตางค์ของผู้อื่น หากจะปล้นเงินจากผู้อื่น เราจะต้องมีกำลังมากกว่าหรือมีอาวุธที่ดีกว่าเว้นเสียแต่ว่าจะมีความคล่องแคล่วเฉลียวฉลาดในการปล้น เป็นต้น และการรุกรมมีข้อได้เปรียบมากกว่า โดยฝ่ายที่เปิดฉากรุกแต่เริ่มจะมีความได้เปรียบมากกว่าจากความคล่องแคล่วเฉลียวฉลาด แต่การรบก็ไม่ใช่เป็นเช่นนี้เสมอไป ไม่ว่าจะเป็นการรบทางบกหรือการรบทางเรือ ฝ่ายเราสามารถตั้งรับในตำแหน่งที่ดีมากๆ จนเข้าศึกไม่สามารถเอาชนะได้และจะต้องทำลายการตั้งรับลักษณะนี้ให้ได้เสียก่อนที่จะจะเข้าถึงจุดหมายที่ต้องการได้ ในกรณีนี้ ความได้เปรียบจะเป็นของฝ่ายเราแทน จึงกล่าวได้ว่าฝ่ายเราสามารถเลือกพื้นที่ตั้งรับได้ โดยที่ฝ่ายเราจะตั้งรับในพื้นที่ที่คุ้นเคยแต่เข้าศึกอยู่ในที่ไม่คุ้นเคยกว่า ทำให้ฝ่ายเราสามารถวางกับดักและเตรียมการจู่โจมด้วยการโจมตีได้กลับได้เมื่อเข้าศึก

เปิดเผยตัวเอง ดังนั้นหลักการที่ขัดกันในตัวเองที่ว่า เมื่อการตั้งรับตอบโจทท์ ความสมเหตุสมผลและมีการออกแบบการรบมาเป็นอย่างดีด้วยการโจมตีโต้กลับ ให้เกิดความประหลาดใจจะขัดแย้งกับหลักการรุกแน่นอน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าข้อได้เปรียบจากการตั้งรับนั้นขึ้นอยู่กับการดำรง สภาพขวัญและกำลังใจในเชิงรุกให้อยู่ต่อไป สาระสำคัญของการตั้งรับจึงเป็นการ โจมตีโต้กลับซึ่งจะเป็นการรอคอยโอกาสอย่างตั้งใจในการโจมตีข้าศึก ไม่ใช่การ อยู่นิ่งเฉยไม่ทำอะไรเลย การตั้งรับเป็นสภาวะของการจำกัดการปฏิบัติการ ไม่ใช่ สภาวะของการอยู่นิ่ง แต่จุดอ่อนของการตั้งรับอยู่ที่ว่าหากใช้เวลานานเกินไป จะ เป็นการทำลายขวัญและกำลังใจในเชิงรุก ข้อเท็จจริงนี้สำคัญมากจนกระทั่งมีคำ กล่าวที่ว่า “การโจมตีเป็นวิธีการตั้งรับที่ดีที่สุด (attack is the best defence.)” จึงทำให้แนวคิดเรื่องการตั้งรับเป็นเพียงเรื่องสมัครเล่นของพวกเขา ซึ่งลาดเท่า นั้น เพราะหากตั้งรับก็จะพบแต่ความพ่ายแพ้ จิตวิญญาณของทหารจริงๆ แล้วไม่ได้มี อะไรมากไปกว่าการรุก อย่างไรก็ตาม ผู้มีประสบการณ์ทางทหารเท่านั้นที่รู้ว่า จะต้องทำอย่างไรจึงจะชนะ ทำให้ความสำคัญของการตั้งรับเพื่อรอจังหวะโจมตี โต้กลับยังคงอยู่ อย่างเช่นเวลลิงตัน (Wellington)³ ในการรบที่ตอร์เรส เวดราส (Torres Vedras)⁴ ที่ใช้การตั้งรับจนกระทั่งเกิดความเข้มแข็งขึ้นมาเรื่อยๆ จนกระทั่งทำให้กำลังมีมากพอที่จะโจมตีข้าศึกในทางรุก

ความเข้าใจผิดเรื่องของการตั้งรับในสงครามเกิดจากสาเหตุหลาย ประการ การโจมตีโต้กลับซึ่งเป็นการตั้งรับกลับถูกมองว่าเป็นการรุก เช่น กรณี ปฏิบัติการของพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราช การโจมตีโต้กลับอันชาญฉลาดของ

³ อาร์เธอร์ เวลส์ลีย์ (Arthur Wellesley) ดยุกแห่งเวลลิงตัน (Duke of Wellington, ค.ศ. 1769-1852) นายพลอังกฤษผู้นำทัพเอาชนะฝรั่งเศสที่ไอบีเรียและตอนใต้ของฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1804-1814 และที่วอเตอร์ลูในปี ค.ศ.1815 ต่อมาเวลส์ลีย์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอังกฤษ

⁴ ตอร์เรส เวดราสเป็นแนวป้องกันของเวลลิงตันอยู่เหนือลิสบอน 25 ไมล์ ระหว่างแม่น้ำทากัส (Tagus) กับทะเล สร้างขึ้นเพื่อป้องกันเมืองหลวงของโปรตุเกส

พลเรือโท เตเกตทอฟ (Admiral Tegetthoff) ที่ลิซซา (Lissa)⁵ หรือปฏิบัติการของอังกฤษต่อกองเรืออาร์มาดาของสเปน (Spanish Armada)⁶ อีกเหตุผลหนึ่ง การตั้งรับไม่เป็นที่นิยมเพราะผู้ใช้สับสนกับการรุกที่ปฏิบัติผิดซึ่งกำลังของฝ่ายที่เหนือกว่าและมีเป้าหมายเชิงบวกไม่มีเจตนาที่จะใช้ขีดความสามารถที่เหนือกว่า ดำรงการบุกได้อย่างต่อเนื่อง และด้วยเหตุนี้ ข้าศึกที่มีกำลังด้อยกว่าจะสามารถพลิกกำลังที่ด้อยกว่าให้กลายเป็นการรุกที่ห้าวหาญและรวดเร็วจนได้โมเมนตัมทั้งทางกายภาพและทางขวัญและกำลังใจ การพลิกกลับเช่นนี้เป็นการขัดเซยขีดความสามารถที่ด้อยกว่าได้เป็นอย่างดี ประการที่สาม การตั้งรับมักจะล้มเหลวหากวางกำลังผิดตำแหน่งซึ่งข้าศึกสามารถพลิกสถานการณ์กลับหรือหลีกเลี่ยงได้ ทศนคติเชิงรับไม่ได้มีอะไรเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปัจจัยกำลังหายไป เว้นเสียแต่จะเป็นการตั้งรับที่ข้าศึกจำเป็นต้องทำลายด้วยกำลังที่มีก่อนที่จะบรรลุเป้าหมาย หลายครั้งการตั้งรับก็ยี่งนำมาซึ่งความล้มเหลวในกรณีที่คุณ่ต่อสู้ใช้วิธีการนี้ในกรณีที่ไม่สามารถหาตำแหน่งในการวางกำลังได้อย่างเหมาะสมจนขีดขวางการรุกคืบของข้าศึก วิธีนี้เป็นการป้องกันจุดอ่อนทุกจุดที่เป็นไปได้ แน่แน่นอนว่าผลก็คือยิ่งเป็นการทำให้กำลังของตนเองอ่อนแอและแสดงให้เห็นถึงความด้อยกว่าอย่างชัดเจน

ข้อพิจารณาที่กล่าวมาชัดเจนในการประยุกต์ใช้กับการรบทางบก แต่ในการประยุกต์ใช้กับการรบทางเรือไม่ชัดเจนเท่ากับการรบทางบก แต่อาจโต้แย้งได้ว่า การรบทางเรือไม่มีแนวการป้องกัน ในทางยุทธวิธีนั้นอาจจริง แต่เมื่อยกระดับมาสู่ระดับยุทธศาสตร์ไม่จริงเสียทีเดียว การวางตำแหน่งป้องกันทางยุทธวิธีในทะเลและการป้องกันท่าเรือสามารถกระทำได้ พัฒนาการเรื่อง ทุ่นระเบิดทำให้การตั้งรับทางเรือเกิดขึ้นได้จริง พัฒนาการของการรบทางเรือล่าสุด

⁵ พลเรือโท บารอน วิลเฮม ฟอน เตเกตทอฟ (Vice Admiral Baron Wilhelm von Tegetthoff) ได้รับชัยชนะในการรบทางเรือของออสเตรียเหนืออิตาลีในปี ค.ศ.1866

⁶ เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1588

เห็นได้จากปฏิบัติการของญี่ปุ่นที่หมู่เกาะเอลเลียต (Elliot Islands)⁷ ซึ่งเป็นการเตรียมวางกำลังป้องกันการยกพลขึ้นบกของกองทัพบกที่สองของรัสเซียที่คาบสมุทรเลียตุง (Liaotung Peninsula)⁸ ในระดับยุทธศาสตร์ ข้ออ้างที่ว่าการรบทางเรือจะตั้งรับไม่ได้จึงไม่เป็นความจริง การป้องกันทางยุทธศาสตร์ในทะเลสามารถเกิดขึ้นได้ไม่ต่างจากทางบก ปัญหาสำคัญคือจะเปลี่ยนทัศนคติของเราในเรื่องการตั้งรับได้อย่างไร เมื่อข้าศึกใช้วิธีการตั้งรับดังที่กล่าวมาโดยข้าศึกจะตั้งรับที่ท่าเรือของตนเองและทำให้ฝ่ายเราไม่สามารถโจมตีข้าศึกเพื่อผลที่แตกหักได้ และยังทำให้ข้าศึกสามารถโจมตีได้กลับในช่วงที่ฝ่ายเราหมดกำลังได้ ดังเช่นกรณีที่ตั้งรับปฏิบัติการที่อ่าวโซล (Sole Bay)⁹ และแม่น้ำเมดเวย์ (Medway)¹⁰ กองทัพอังกฤษเข้าใจดีถึงความยากลำบากในการจัดการอย่างเด็ดขาดกับข้าศึกที่ใช้การตั้งรับเป็นแนวทาง และผู้นำประเทศก็ให้ความสำคัญกับการป้องกันไม่ให้ข้าศึกใช้วิธีตั้งรับและบีบให้ข้าศึกออกมาต่อสู้ในทะเลเปิด หรืออย่างน้อยเข้าปฏิบัติการที่ท่าเรือโดยบีบให้ข้าศึกออกมาปฏิบัติการนอกท่าเรือ

กรณีศึกษาจากการทำสงครามที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการยุทธศาสตร์ป้องกันได้แก่กรณีสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น ในการรบทางเรือครั้งสุดท้าย กองทัพเรือญี่ปุ่นสามารถชิงความได้เปรียบจากการใช้ยุทธศาสตร์เชิงป้องกันในน่านน้ำของตนเองซึ่งกองเรือบอลติกของรัสเซียต้องฝ่าการป้องกันนี้ให้ได้เพื่อ

⁷ หมู่เกาะเอลเลียตเป็นหมู่เกาะนอกชายฝั่งทางใต้คาบสมุทรเลียตุง (Liaotung) และทางตะวันออกเฉียงเหนือของพอร์ตอาร์เธอร์ (Port Arthur)

⁸ โกล้อมือ่งพิตซูโว (Pitzuwo) ในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1904

⁹ การรบที่อ่าวโซลเกิดขึ้นในวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ.1672 นอกชายฝั่งซัพโฟลด์ (Suffolk) เป็นการรบครั้งแรกของสงครามดัตช์ครั้งที่สาม (Third Dutch War, ค.ศ.1672-1674) ดยุกแห่งยอร์กบัญชาการกองเรือผสมอังกฤษ-ฝรั่งเศสรบกับกำลังของดัตช์ของเดอ รุยเตอร์ (de Ruyter) ทั้งสองฝ่ายอ้างชัยชนะจากการรบ แต่ในความจริงไม่ใช่การรบที่มีผู้ชนะชัดเจน

¹⁰ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1666 ระหว่างสงครามดัตช์ครั้งที่สอง (Second Dutch War, ค.ศ. 1665-1667) ดัตช์เข้ามายังแม่น้ำเมดเวย์ที่เมืองเคนต์ (Kent) และเผาเรือรบอังกฤษไป 5 ลำ และยึดไป 2 ลำ ที่เหลือเก็บไว้ที่ท่าเรือเมืองแชตแฮม (Chatham) อังกฤษจมเรือตนเอง 2 ลำเพื่อขวางแม่น้ำเอาไว้ ส่วนดัตช์ดำรงค์การปิดล้อมลอนดอนเอาไว้ประมาณ 1 เดือน

บรรลุเป้าหมาย และผลการรบกลายเป็นการรบทางเรือที่เด็ดขาดที่สุดในประวัติศาสตร์การรบทางเรือ¹¹

อำนาจจากการป้องปรามจากปฏิบัติการเชิงรุกที่อาศัยความชำนาญในการรบเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นการรบแบบดั้งเดิมของอังกฤษ วิธีการดังกล่าวใช้จริงหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในน่านน้ำของอังกฤษเพื่อป้องกันกองเรือซึ่งในเวลานั้นกองทัพเรืออังกฤษยังคงอ่อนแออยู่ สามารถทำลายได้ง่าย ตำแหน่งที่กองทัพเรืออังกฤษใช้ป้องกันบ่อยๆ อยู่ที่หมู่เกาะซิลลี (Scilly)¹² และในการรบหลายๆ ครั้งพิสูจน์ว่าการวางกำลังที่หมู่เกาะซิลลีทำให้อังกฤษได้เปรียบ แม้ว่าข้าศึกจะมีกำลังมากกว่ามหาศาลก็ไม่สามารถขัดขวางช่องแคบอังกฤษได้ถ้าหากยังไม่ได้ทำการรบแตกหักกับกองเรือที่ซิลลี แต่สาระสำคัญของวิธีการของอังกฤษคือการดำรงจิตวิญญาณในการรบเอาไว้ในรูปแบบที่ทำหายนามากที่สุดคือการตั้งรับนั่นเอง และเพื่อความสำเร็จ ก็ต้องขึ้นอยู่กับเจตนาที่จะโจมตีได้กลับด้วยความกล้าหาญและเด็ดขาด เช่นในกรณีของเดรก (Drake)¹³ และกองทัพเรืออังกฤษที่โจมตีกองเรืออาร์มาดา (Armada) ของสเปน

¹¹ การรบที่ช่องแคบสึชิมะ (Battle of Tsushima) ในวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ.1905 ตามที่ปรากฏคือเรือในกองเรือแปซิฟิกที่สองของรัสเซียจมลง ถูกยึด กักกัน หรือหนีไป มีเพียงแค้เรือลาดตระเวนสนับสนุน 1 ลำ และเรือพิฆาต 2 ลำเท่านั้นที่ไปถึงเมืองวลาดิวอสต็อก

¹² หมู่เกาะซิลลีเป็นหมู่เกาะเล็กๆ ทางฝั่งคอร์นวอลล์ (Cornwall) ไปทางตะวันตกเฉียงใต้ราว 30 ไมล์

¹³ เซอร์ ฟรานซิส เดรก (Sir Francis Drake, ค.ศ.1543-1596) เกิดที่เมืองเดวอน (Devon) เป็นนักเดินเรือและโจรสลัดซึ่งเดินเรือรอบโลกด้วยเรือ Golden Hind ในปี ค.ศ.1577 และต่อมาบัญชาการกองเรือปฏิบัติการที่แคริบเบียนในปี ค.ศ.1585 เป็นแม่ทัพเรือต่อสู้กับกองเรือสเปนที่เมืองกาติส (Cadiz) ในปี ค.ศ.1587 เดรกเป็นผู้บัญชาการกองเรือในการขับไล่กองเรืออาร์มาดาของสเปนในปี ค.ศ.1588 ต่อมาอีกหนึ่งปี เดรกถูกส่งไปปฏิบัติการที่ลิสบอนซึ่งพ่ายแพ้กลับมา เดรกเสียชีวิตในช่วงที่ปฏิบัติการในแคริบเบียน งานของคอร์เบตต์ชิ้นแรกที่กล่าวถึงการรบทางเรือคือ *Drake and the Tudor Navy* ที่มีจำนวน 2 เล่ม พิมพ์ที่ลอนดอนในปี ค.ศ.1898 งานที่ศึกษาในยุคต่อมาโปรดพิจารณา K. R. Andrews, *Drake's Voyage* (London, 1967)

การปล่อยให้ข้าศึกปิดล้อมท่าเรือเพื่อดึงความสนใจของกองเรือข้าศึกที่เหนือกว่าเป็นรูปแบบการป้องกันอีกแบบหนึ่ง แต่เป็นวิธีที่เกือบจะใช้การไม่ได้เลย ในระยะสั้นอาจจะดูเหมือนว่าใช้ได้ดีเพราะปล่อยให้มีการปฏิบัติการเชิงรุกในพื้นที่อื่นที่อาจทำไม่ได้ แต่ในระยะยาว ไม่ช้าไม่นานก็จะทำลายขวัญและกำลังใจของฝ่ายเราและฝ่ายเราจะไม่สามารถโจมตีได้กลับได้เลย

ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ในทางปฏิบัติและการวางแผน การแบ่งสงครามออกเป็นเชิงรุกและเชิงรับจะไม่ค่อยก่อให้เกิดประโยชน์สักเท่าใด แต่ความเข้าใจที่ชัดเจนต่อข้อได้เปรียบของการรุกและการรับนั้นสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งต้องตระหนัก ในบางกรณีที่ต้องรักษาจิตวิญญาณในการรุกเอาไว้ การตั้งรับจะทำให้ฝ่ายที่กำลังที่ด้อยกว่าประสบความสำเร็จ โดยหากเปลี่ยนเป็นการรุกอาจจะนำไปสู่ความพ่ายแพ้ได้ อย่างไรก็ตาม ที่มาของความแข็งแกร่งมาจากเจตจำนงในการต่อสู้และความเข้าใจในสถานการณ์การรบเพื่อจะทำลายข้าศึกในจังหวะเวลาที่เหมาะสมช่วงที่ข้าศึกไม่ทันตั้งตัว ถึงจุดนี้การตั้งรับจะไม่ใช่วิธีการสนับสนุนอำนาจการทำลายและลดอำนาจการโจมตีของข้าศึกอีกต่อไป และการตั้งรับจะไม่ใช่ว่าจะเป็นการหยุดในทางยุทธการในการทำสงครามอีกด้วย

จากการพิจารณาข้อได้เปรียบของการรุกและการรับ อาจจะสามารถถึงประเด็นนี้ไว้ตรงนี้ก่อน จริงๆ แล้วสามารถระบุข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของรูปแบบการรบทั้งสองได้ แต่หากปราศจากตัวอย่างสนับสนุนก็ไร้ประโยชน์และทำให้เข้าใจผิดได้ จะเป็นการดีกว่าที่จะสงวนรายละเอียดไว้ก่อนจนกระทั่งพิจารณาถึงนโยบายระดับยุทธศาสตร์แล้วและอธิบายผลจากนโยบายระดับยุทธศาสตร์ต่อการทำสงครามในลักษณะที่แตกต่างกันเสียก่อน จึงขอยุติการพิจารณาการแบ่งประเภทของสงครามออกเป็นเชิงรุกและเชิงรับและบทต่อไปจะเป็นวิธีการแบ่งประเภทของสงครามแบบที่สองซึ่งมีความสำคัญในทางปฏิบัติจริงๆ

บทที่ 3

ธรรมชาติของสงคราม : จำกัดและไม่จำกัด

การแบ่งประเภทของสงครามแบบที่สองมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเมืองว่าด้วยสงครามโดยเคลาเซวิทซ์ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจสงคราม ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำความเข้าใจทฤษฎีของเคลาเซวิทซ์ในบางเรื่องอย่างละเอียด ไม่ใช่เพราะมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจแก่นักคิดภาคพื้นทวีปยุโรปเพื่อให้เห็นความแตกต่างจากความคิดของชาติทางทะเลอย่างอังกฤษ แต่การพิจารณาทฤษฎีของเคลาเซวิทซ์อย่างละเอียดจะแสดงให้เห็นฐานความคิดที่ต่างกันระหว่างสำนักเยอรมัน (German or Continental School of Strategy) และสำนักอังกฤษ (British or Maritime School) โดยวัตถุประสงค์หลักของบทที่ 3 นี้และบทถัดๆ ไปเป็นการแสดงให้เห็นว่าด้วยเหตุใดนักยุทธศาสตร์ภาคพื้นทวีปยุโรปจึงไม่ตระหนักรู้ถึงแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ของสำนักอังกฤษเท่าที่ควร

เคลาเซวิทซ์แบ่งสงครามออกเป็นสงครามจำกัดและไม่จำกัดโดยใช้ “เป้าหมาย (object)” เป็นเกณฑ์ในการแบ่งซึ่งด้านหนึ่งจะเป็นสงครามที่มีเป้าหมายจำกัด อีกด้านหนึ่งเป็นสงครามที่มีเป้าหมายไม่จำกัด การแบ่งประเภทของสงครามเช่นนี้เป็นลักษณะเฉพาะของเคลาเซวิทซ์เอง เพราะวิธีการแบ่งเช่นนี้มีรากฐานมาจากธรรมชาติของเป้าหมายที่มี 2 ด้านคือด้านที่เป็นกายภาพกับด้านที่เป็นนามธรรมคือความคิดจิตใจ โดยด้านที่เป็นนามธรรมนี้เองที่เคลาเซวิทซ์มองว่ามีความสำคัญมากกว่า นักคิดท่านอื่นเช่นโจมินีพยายามแบ่งประเภทของสงครามโดยใช้วัตถุประสงค์พิเศษของการทำสงคราม แต่การศึกษาสงครามมาเป็นเวลานานของเคลาเซวิทซ์ทำให้เคลาเซวิทซ์มองว่าหลักการของโจมินีในการแบ่งประเภทของสงครามไม่มีความเป็นเหตุเป็นผลและไม่เชื่อมโยงไปสู่ทฤษฎีสงครามใดๆ ได้เลย กล่าวคือไม่ว่าสงครามจะมีลักษณะเชิงบวกหรือเชิงลบ แต่วัตถุประสงค์พิเศษตามความคิดของโจมินี เช่น การทำสงคราม “เพื่ออ้างสิทธิ์ (to assert rights)” หรือ “เพื่อช่วยพันธมิตร (to assist an ally)”

หรือ “เพื่อได้ดินแดน (to acquire territory)” นั้นไม่ได้มีความสำคัญเลยแม้แต่น้อย¹

ไม่ว่าเป้าหมายจะเป็นอย่างไร คำถามสำคัญคือคุณค่าของเป้าหมายต่อประเทศคู่สงครามมีมากเพียงใด ประเด็นที่แท้จริงที่กำหนดว่าแผนการรบจะออกมาเป็นอย่างไรนั่นคือ เป้าหมายนั้นมีค่ามากเพียงใดต่อคู่สงคราม ? ทั้งสองฝ่ายจะยอมสละทหารและทรัพยากรการรบเท่าใดเพื่อให้ได้เป้าหมายนั้นมา ? และความเสียหายที่คู่สงครามพร้อมจะยอมรับมีถึงระดับใด ? ดังที่เคลาเซวิทซ์กล่าวว่า “ยิ่งฝ่ายเราต้องการให้ข้าศึกตอบโต้้น้อยเท่าใด ฝ่ายเราก็คาดว่าข้าศึกจะพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งเดียวกันนี้เช่นกัน และยิ่งข้าศึกใช้กำลังน้อยเท่าใด กำลังของฝ่ายเราที่จำเป็นก็น้อยลงเช่นกัน เช่นเดียวกัน ยิ่งเป้าหมายทางการเมืองสำคัญน้อยเท่าใด ผู้นำรัฐและทหารก็จะไม่สนใจและพร้อมที่จะละทิ้งเป้าหมายนั้นได้ง่ายขึ้น”² ดังนั้น เป้าหมายทางการเมืองในการทำสงคราม (แรงจูงใจดั้งเดิมของการทำสงคราม) จึงไม่ได้กำหนดเพียงแค่วัตถุประสงค์ทางทหารที่ทั้งสองต้องการเท่านั้น แต่ยังกำหนดระดับการใช้กำลังของทั้งสองฝ่ายอีกด้วย และเคลาเซวิทซ์จึงสรุปว่าความสำคัญของสงครามอาจมีได้ในหลายระดับและกำลังที่คู่สงครามจะใช้ อาจจะเป็นได้ตั้งแต่ตั้งสงครามเพื่อทำลายล้าง (war of extermination) ไปจนถึงการใช้กองทัพเพื่อการสังเกตการณ์ (use of an army of observation) ดังนั้นในเรื่องของการรบทางเรือ สงครามทางเรืออาจจะเป็นได้ตั้งแต่การต่อสู้ อย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อให้ได้มาซึ่งความเหนือกว่าทางทะเล (maritime supremacy) จนกระทั่งการเผชิญหน้ากันที่ไม่ได้มีอะไรมากไปกว่าการปิดล้อม (blockade)

หากพิจารณาสงครามในมุมมองดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีช่องว่างเกิดขึ้นระหว่างสงครามตามความเป็นจริงกับทฤษฎี “สงครามเบ็ดเสร็จ (Absolute

¹ Jomini, *Art of War*, Chapter 1, p. 41.

² Clausewitz, *On War*, Book 1, Chapter 1, p. 81.

War) ที่เคลาเซวิทซ์ได้เริ่มให้นิยามเอาไว้ ภายใต้ทฤษฎี “สงครามเบ็ดเสร็จ” สงครามจะมีรูปแบบในอุดมคติ (ideal form) ที่สงครามตามความเป็นจริงควรจะไปให้ถึง และการทำสงครามใดๆ ที่ไปไม่ถึงอุดมคติดังกล่าวถือว่าเป็น “สงครามไม่สมบูรณ์” ซึ่งเกิดจากการขาดจิตวิญญาณความเป็นนักรบที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม ทันทีที่เคลาเซวิทซ์พบความจริงที่ว่าในโลกแห่งความเป็นจริง ปัจจัยทางจิตวิทยา (moral factor) หรือปัจจัยทางการเมืองจะเป็นตัวแปรที่กำหนดและอยู่เหนือปัจจัยทางทหาร (military factor) เสมอ เคลาเซวิทซ์จึงเข้าใจได้ทันทีว่าฐานความคิดของตนเองในเรื่อง “สงครามเบ็ดเสร็จ” นั้นแคบ และเป็นเพียงอุดมคติที่ไม่ได้พิจารณาปัจจัยเรื่องของสังคมการเมืองเลยแม้แต่น้อย ดังนั้น เคลาเซวิทซ์จึงพิจารณาใหม่โดยมองว่า การมีรูปแบบทางยุทธศาสตร์เดียวที่เป็นพิมพ์เขียวให้กับสงครามทุกสงครามนั้นถือว่าไม่สมเหตุผล และที่จริงแล้ว ปัจจัยทางสังคมการเมืองทำให้เคลาเซวิทซ์สรุปได้ว่า สงครามจริงๆ ที่เกิดขึ้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ แต่ละประเภทสามารถวิเคราะห์ได้ด้วยวิธีการต่างกันและไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับ “สงครามเบ็ดเสร็จ” เลยแม้แต่น้อย

เคลาเซวิทซ์มองว่าสงครามประเภทหนึ่งจะมีเป้าหมายทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อคู่สงคราม จนทำให้ทั้งสองฝ่ายต่อสู้กันถึงระดับสูงสุดที่กำลังมีอยู่เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายนั้น แต่ก็มีสงครามอีกประเภทหนึ่งที่เป้าหมายนั้นมีความสำคัญน้อยกว่า กล่าวคือค่าของเป้าหมายต่อฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่ได้มีสูงมากพอที่จะที่คู่สงครามจะยอมสูญเสียกำลังพลและยุทธโศปกรณ์เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายนั้น เคลาเซวิทซ์ให้ชื่อกับสงครามสองแบบนี้ว่าเป็นสงคราม “ไม่จำกัด (Unlimited)” กับสงคราม “จำกัด (Limited)” โดยเคลาเซวิทซ์ไม่ได้หมายความว่าฝ่ายหนึ่งไม่ต้องใช้กำลังเลย แต่หมายถึงว่าการทำสงครามจำกัดมี “ขอบเขต” ของนโยบายบางอย่างที่เมื่อสงครามเริ่มขึ้น การใช้กำลังเกินกว่าขอบเขตและยังคงใช้อย่างเต็มที่อยู่ด้วยนั้นถือว่าเป็นนโยบายที่ผิด แม้กำลังทหารจะยังไม่อ่อนแรงลงหรือในทางกลับกันกำลังฮึกเหิมเต็มที่ที่จะทำลายข้าศึกก็ตาม ยุทธศาสตร์ที่ถูกจะต้องทิ้งเป้าหมายนั้นเสีย ไม่ใช่ยังดำรงการต่อสู้ต่อไป

นักการสงครามจำเป็นต้องแยกแยะประเภทของสงครามดังกล่าวให้ชัดเจน มิฉะนั้นอาจจะสับสนกับการแบ่งประเภทสงครามอีกอย่างหนึ่งที่เคลาเซวิทซ์กล่าวถึงในช่วงก่อนหน้านั้นคือ ความแตกต่างระหว่างลักษณะสงครามสมัยใหม่และสงครามที่เกิดขึ้นก่อนยุคนโปเลียน เคลาเซวิทซ์ยืนยันว่าสงครามในยุโรปศตวรรษที่ 19 เป็นสงครามแห่งชาติที่ใช้กำลังอำนาจของชาติทั้งหมดเพื่อทำสงคราม ในขณะที่สงครามก่อนหน้านั้น (ศตวรรษที่ 17-18) สงครามเป็นเรื่องของกองทัพประจำการ (standing armies) ไม่ใช่สงครามโดยคนในชาติทุกคน ความแตกต่างเช่นนี้มีผลในทางปฏิบัติและกระทบต่อระบบสังคมการเมืองของยุโรปเป็นอย่างยิ่ง แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่ใช้แบ่งสงครามออกเป็น “สงครามจำกัด” กับ “สงครามไม่จำกัด” ยุทธศาสตร์ที่ใช้ อาจจะเป็นการใช้กำลังอำนาจของชาติทั้งหมดตามแบบนโปเลียน แต่เป้าหมายในการทำสงครามอาจจะ “จำกัด” หรือ “ไม่จำกัด” ก็ได้

ตัวอย่างสมัยใหม่ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนคือสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น (ค.ศ. 1904-1905) ในสงครามนี้ทั้งสองฝ่ายต่อสู้กันด้วยเป้าหมายจำกัดคือการอ้างสิทธิในดินแดนที่ทั้งสองประเทศไม่ได้เป็นเจ้าของมาก่อน การใช้กำลังของทั้งสองประเทศไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะกองทัพประจำการเท่านั้น แต่ใช้กำลังทั้งชาติในการต่อสู้ อย่างไรก็ตาม ค่าของเป้าหมายของฝ่ายหนึ่งมีจำกัดจนทำให้ละทิ้งเป้าหมายนั้นก่อนกำลังของชาติทั้งหมดจะหมดสภาพหรือแม้แต่จะพยายามไปถึงเป้าหมายนั้นเสียด้วยซ้ำ การสูญเสียกำลังทหารและอาวุธยุทธโปกรณ์ในสงครามนั้นมากเกินไปกว่าคุณค่าของเป้าหมายที่ต้องการอีกด้วย

วิธีการแบ่งประเภทของสงครามเป็นแบบจำกัดกับไม่จำกัด เคลาเซวิทซ์มองว่าสำคัญว่าการแบ่งสงครามออกเป็นเชิงบวกและเชิงลบ แต่กว่าที่เคลาเซวิทซ์จะตระหนักถึงประเด็นนี้ก็ใช้เวลานานพอสมควร ในงาน On War พื้นที่ส่วนใหญ่ของหนังสือเป็นเรื่องของการรุกและการรับตามแนวความคิดสงครามในอุดมคติของนโปเลียน ความคิดใหม่ของเคลาเซวิทซ์เกิดขึ้นในช่วงหลังซึ่งเป็นการพยายามใช้การวิเคราะห์ระดับยุทธศาสตร์เพื่อใช้ในกระบวนการวางแผน

ทางทหารตั้งรับการเข้ามาของกองทัพฝรั่งเศส ส่วนสุดท้ายของหนังสือซึ่งได้แก่ *ว่าด้วยการวางแผนการรบ (On War Plans)*³ เป็นส่วนที่เคลาเซวิทซ์เชื่อมโยงนโยบายทางการเมืองมาสู่การทำสงคราม ณ จุดนี้เองที่เคลาเซวิทซ์เข้าใจอย่างชัดเจนถึงผลที่สำคัญจากทฤษฎีสงครามที่ตนสร้างขึ้น **ความแตกต่างระหว่างสงครามจำกัดกับสงครามไม่จำกัดมีนัยสำคัญต่อความแตกต่างในเรื่องของวิธีการใช้กำลังในระดับยุทธการ** เมื่อเป้าหมายไม่จำกัดและข้าศึกจะมุ่งใช้กำลังทั้งหมดเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการ การยุติสงครามจะไม่เกิดขึ้นจนกระทั่งกำลังรบข้าศึกทั้งหมดถูกบดขยี้ไปจนสิ้น และหากฝ่ายเราไม่มีขีดความสามารถมากเพียงพอในการบดขยี้ข้าศึกจนถึงที่สุดแล้ว การเริ่มสงครามย่อมเป็นนโยบายที่ผิดซึ่งก็คือฝ่ายเราไม่ควรประกาศสงคราม ในทางกลับกัน หากเป้าหมายจำกัดการทำลายข้าศึกให้หมดสิ้นไปย่อมเกินกว่าความจำเป็น เพราะฝ่ายเราสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ไม่ยากหากยึดเป้าหมายทางทหารได้ และการแบ่งกำลังเพื่อการป้องกันประเทศย่อมเอื้อให้บรรลุเป้าหมายได้เพราะทำให้ข้าศึกต้องใช้กำลังเพิ่มมากขึ้นในการตั้งกำลังป้องกันของฝ่ายเราออกมาต่อสู้ซึ่งเมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ข้าศึกต้องการแล้วถือว่าไม่คุ้มค่า

จึงเห็นได้ว่าสมมติฐานเบื้องต้นของแผนการรบจะแตกต่างกันอย่างมากในกรณีเป้าหมายมีลักษณะที่ต่างกัน ในกรณีของสงครามไม่จำกัด การโจมตีในทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญต้องมุ่งไปสู่กำลังรบของข้าศึก แต่ในกรณีของสงครามจำกัด แม้จะใช้วิธีการรุกก็ตาม แต่ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องโจมตีกำลังรบของข้าศึก หากเงื่อนไขในสงครามเอื้อต่อฝ่ายเรา ฝ่ายเราก็สามารถทำให้ตัวเป้าหมายของสงครามเองเป็นวัตถุประสงค์ของการรุกในทางยุทธศาสตร์ได้เลย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เคลาเซวิทซ์ได้มาถึงแก่นแท้ในทางทฤษฎีซึ่งส่งผลต่อการสร้างแนวความคิดเรื่องยุทธศาสตร์ใหม่ทั้งหมด การมองว่าสงครามมีเพียงประเภทเดียวเท่านั้นคือ “สงครามเบ็ดเสร็จ” และการมองว่าวัตถุประสงค์ทางทหารที่ชอบธรรมมีอยู่อย่างเดียวนั้นคือ “กำลังรบของข้าศึก” จึงไม่สมเหตุสมผลอีกต่อไป ทฤษฎีสงคราม

³ Ibid, Book 8.

ที่สมเหตุสมผลและใช้ได้จริงในทางปฏิบัติคือการแยกแยะให้เห็นชัดเจนว่า สงครามเป็นแบบจำกัดหรือไม่จำกัด และมีประโยชน์อย่างมากในการวางแผนการรบเพราะความชัดเจนในเรื่องนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญและจำเป็นเพื่อ บรรลุเป้าหมายและชัยชนะในที่สุด

ความสมเหตุสมผลของทฤษฎีสงครามของเคลาเซวิทซ์ยืนยันได้จากงานของโจมินิซึ่งมีจุดยืนที่ใกล้เคียงกับข้อสรุปของเคลาเซวิทซ์อย่างมาก แต่ใช้วิธีการอธิบายที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โจมินิใช้วิธีการอุปนัยโดยเปรียบเทียบหลักฐานเชิงประจักษ์ให้เห็นซึ่งต่างจากวิธีการของเคลาเซวิทซ์ที่ใช้วิธีการนิรนัยโดยอธิบายเชื่อมโยงหลักการต่างๆ ด้วยวิธีทางตรรกวิทยา แต่นำมาสู่ข้อสรุปที่ว่ามีเป้าหมายของสงครามที่แตกต่างกัน 2 แบบ “เป้าหมายแตกต่างกันสองแบบ” โจมินิกล่าว “แบบแรกอาจจะเรียกว่าเป้าหมายทางกายภาพหรือภูมิศาสตร์ ... อีกเป้าหมายอยู่ที่การทำลายหรือสร้างความปั่นป่วนให้กับกำลังรบของข้าศึกโดยไม่ต้องอาศัยจุดอ้างอิงในทางภูมิศาสตร์แต่อย่างใด”⁴ ภายใต้งครามแบบแรกที่มีเป้าหมายทางกายภาพ สงครามจะเป็น “สงครามเชิงรุกเพื่อการอ้างสิทธิทางดินแดน” ซึ่งเทียบเคียงได้กับสงครามที่เคลาเซวิทซ์เรียกว่า “สงครามจำกัด”⁵ ตัวอย่างเช่น กรณีที่พระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชทำสงครามเพื่อให้ได้ดินแดนไซลีเซีย (Silesia)⁶ โจมินิกล่าวว่า “ในสงครามเช่นนี้ ... ปฏิบัติการเชิงรุกควรจะมีความสมเหตุสมผลกับเป้าหมายที่ต้องการ การเคลื่อนกำลังในครั้งแรกปกติจะเป็นการยึดครองดินแดนที่อ้างตนสิทธิ” (ไม่ใช้การเข้าโจมตีกองกำลังหลักของข้าศึก) “หลังจากนั้น” โจมินิกล่าวต่อไป “ฝ่ายเราจึงจะสามารถรุกคืบต่อไปตามแต่สถานการณ์

⁴ Jomini, *Art of War*, supplement, pp. 330-31. (เป็นส่วนเพิ่มเติมต่องานดั้งเดิมภายหลัง)

⁵ Jomini, *Art of War*, Article 1, pp. 16-17. และ Clausewitz, *On War*, Book 8, Chapter 7 และ 8. งานของเคลาเซวิทซ์ใช้คำว่า “เป้าหมายจำกัด (The Limited Aim)” แทนที่จะใช้ “สงครามจำกัด (Limited War)” สำหรับงานที่ศึกษาความคิดของเคลาเซวิทซ์และสงครามจำกัดคือ Michael Howard, *Clausewitz* (Oxford & New York: Oxford University Press, 1983), Chapter 4.

⁶ ในเดือนธันวาคม ค.ศ.1740 พระเจ้าเฟรเดอริกบุกเข้าไซลีเซียซึ่งออสเตรียเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นการเริ่มปฏิบัติการของสงครามสืบราชสมบัติออสเตรีย (War of Austrian Succession, ค.ศ.1740-1748)

และกำลังที่มีอยู่จะเอื้ออำนวยให้ได้ชัยชนะที่ต้องการในดินแดนของข้าศึกเอง”⁷ ประเด็นนี้เองเป็นหลักการเรื่อง “สงครามจำกัด” ในทฤษฎีของเคลลาเซวิทซ์ที่กล่าวว่า ชั้นแรกเป็นชั้นเริ่มต้นทางกายภาพ โดยความพยายามยึดดินแดน บางส่วนของข้าศึก จากนั้นชั้นที่สองเป็นชั้นการบีบบังคับโดยความพยายามกดดันข้าศึกให้ยอมรับสถานการณ์ที่ฝ่ายเราต้องการ

วิธีการเช่นนี้จะต่างจากการทำสงครามตามแบบนโปเลียน แต่กลับเป็นแนวทางของสาวกคนสำคัญของนโปเลียนคือโจมินีและเคลลาเซวิทซ์ คำอธิบายคือแน่นอนว่าทั้งสองเห็นการทำสงครามแบบนโปเลียนมาจนไม่ตระหนักว่าวิธีการของนโปเลียนสามารถปฏิบัติได้จริงเมื่อแม่ทัพสามารถบัญชาการรบได้เหนือกว่าทางกายภาพหรือทางขวัญกำลังใจ ด้วยความเหินถ่วงนี้ นักคิดทั้งสองต่างอาศัยวิธีการสุดโต่งของนโปเลียนเป็นข้อมูล การเลือกเส้นทางที่เสี่ยงน้อยกว่าไม่จำเป็นว่าจะดีกว่าเส้นทางที่เสี่ยงมากกว่าเสมอไป แต่ด้วยทั้งสองต่างเคยเป็นฝ่ายเสนอวิธีการมาก่อนไม่ใช่เพียงแค่นักทฤษฎี ทำให้เข้าใจดีว่าข้าศึกบางครั้งใช้วิธีที่เสี่ยงกว่าที่กำลังจะปฏิบัติได้ และด้วยทั้งสองต่างเป็นนักปฏิบัติ ทำให้ต้องแสวงหาเส้นทางที่เสี่ยงน้อยกว่าเพราะความจำเป็น ทั้งสองพบว่ายังมีช่องทางที่สามารถทำให้เกิดสถานการณ์เช่นนี้ได้ เช่น กรณีที่การเลือกวิธีการที่เสี่ยงน้อยกว่าแต่เหมาะสมกว่าที่โจมินีอ้างถึงปฏิบัติการของนโปเลียนต่อรัสเซียในปี ค.ศ. 1812 ตามความคิดของโจมินี น่าจะดีกว่าหากนโปเลียนจะเลือกวิธีการที่เสี่ยงน้อยกว่าด้วยเป้าหมายทางกายภาพที่จำกัด แต่นโปเลียนกลับเลือกใช้วิธีการผิดโดยใช้วิธีการเดียวกันที่เข้ากับเยอรมนีไปใช้ในรัสเซียซึ่งประสบความสำเร็จในเยอรมนีแต่กลับไม่สัมฤทธิ์ผลในรัสเซียเพราะเงื่อนไขแตกต่างกันอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาความคิดของโจมินีที่มีต่อนโปเลียนแล้ว ทำให้สงสัยว่าในต้นศตวรรษที่ 20 ประเทศต่างๆ กลับละเลยแนวคิดเรื่องสงครามจำกัดและไม่จำกัดไปเสีย แต่สำหรับทฤษฎีของเคลลาเซวิทซ์กลับนำเสนอใจมากกว่า เนื่องจากคำอธิบายเรื่องสงครามจำกัดและไม่จำกัดของเคลลาเซวิทซ์มีพลังมากจนกระทั่ง

⁷ Jomini, *Art of War*, Chapter 1, Article 1, pp. 16-17.

กลายเป็นรากฐานสำคัญของปรัชญาสงคราม เหตุผลสำคัญคือสาระสำคัญของทฤษฎีไม่ได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดในตำรา 7 เล่มแรกของเคลาเซวิทซ์ จนกระทั่งเล่มที่ 8 เรื่อง *ว่าด้วยการวางแผนการรบ (On War Plans)* ที่เคลาเซวิทซ์เห็นความสำคัญในการแยกแยะเป้าหมายของสงครามให้ชัดเจน เคลาเซวิทซ์เริ่มอธิบายความแตกต่างในเป้าหมายสงครามอย่างชัดเจนในเล่มที่ 8 นี้ แต่โซครายที่ตำราเล่มนี้กลับไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ในหมายเหตุ เคลาเซวิทซ์ทิ้งข้อความเตือนผู้อ่านเกี่ยวกับตำราเล่มก่อนหน้าว่าเป็นตัวแทนของความคิดของตนเองและยังกล่าวอย่างชัดเจนว่าการแบ่งประเภทสงครามมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดเพราะจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับการทำความเข้าใจตำราเล่มก่อนหน้าซึ่งยากต่อการอ่าน ความยากนี้เกิดจากการนำปัจจัยต่างๆ ที่มาจากการทำสงครามของนโปเลียนมาพิจารณาอย่างเฉพาะเจาะจงจนเกินไป “ข้าพเจ้าพิจารณาหนังสือเล่มที่ 1-6” เคลาเซวิทซ์เขียนในปี ค.ศ.1827 “ว่าเป็นเพียงข้อความจำนวนมากที่มาอยู่รวมกันโดยไร้รูปแบบและต้องมีการปรับแต่งอีกมาก ในส่วนที่ปรับแล้วสงครามสองแบบยังคงเป็นประเด็นหลักตลอดงานเขียนทั้งหมด และหากเข้าใจประเด็นนี้ได้ แนวความคิดในหนังสือทั้งหมดจะชัดเจน กระชับและเที่ยงตรงต่อการนำไปประยุกต์ใช้จริงต่อไป”⁸ ชัดเจนว่าเคลาเซวิทซ์ไม่พึงพอใจกับทฤษฎีสงครามสัมบูรณ์ที่ได้เริ่มต้นขึ้นในเล่มแรก การค้นพบใหม่ทำให้เคลาเซวิทซ์ตระหนักว่าทฤษฎีสงครามสัมบูรณ์ไม่สามารถอธิบายธรรมชาติของสงครามได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้เคลาเซวิทซ์จึงตั้งคำถามในตำราเล่มสุดท้ายว่า “เราควรจะมีพึงพอใจในทฤษฎีสงครามเบ็ดเสร็จที่จะใช้เป็นมาตรฐานในการอธิบายสงครามทั้งหมดหรือไม่ โดยไม่ว่าสงครามในความเป็นจริงจะแตกต่างหลากหลายมากเพียงใดก็ตาม”⁹ คำตอบคือไม่อย่างแน่นอน “เราไม่สามารถกำหนดแนวทางการทำสงครามทั้งหมดด้วยการอิงกับรูปแบบการทำสงครามของนโปเลียนเพียงอย่างเดียวได้ ให้มองว่ารูปแบบของนโปเลียนเป็นจุดอ้างอิงในกรณีที่จะพิจารณาถึง

⁸ Clausewitz, *On War*, note of 10 July 1827, p. 70.

⁹ Clausewitz, *On War*, Book viii, Chapter ii. (บันทึกของเคลาเซวิทซ์ อยู่ในหน้า 580 ของงานแปลของโฮเวิร์ดและแพร์ริต)

“ช่วงเวลาที่สามารถทำได้” หรือ “ช่วงเวลาที่ต้องทำ” แต่ให้พิจารณาธรรมชาติสองประเภทของสงครามโดยให้ความสำคัญไม่แพ้การทำสงครามของนโปเลียน”¹⁰

จากข้อความที่เคลาเซวิทซ์เขียนในเวลานั้นซึ่งสะท้อนถึงความชัดเจนในเรื่องของการแบ่งประเภทของสงครามแล้ว เคลาเซวิทซ์กล่าวถึงธรรมชาติสองประการของสงครามดังต่อไปนี้ “ประการแรกได้แก่สงครามที่มีเป้าหมายคือการล้มข้าศึก (overthrow of the enemy) ไม่ว่าจะเป็นการทำลายสถาบันทางการเมืองหรือเพียงแค่ปลดอาวุธของข้าศึกเพื่อให้สงบศึกและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ฝ่ายเราต้องการ ส่วนประการที่สองได้แก่สงครามที่มีเป้าหมายเพียงแค่การได้พื้นที่ตามแนวชายแดนของข้าศึก (make some conquests on the frontiers) ไม่ว่าจะเป้าหมายจะเป็นการยึดครองเอาไว้ตลอดไปหรือเป็นเครื่องต่อรองเพื่อใช้แลกเปลี่ยนในช่วงการเจรจาสงบศึก”¹¹ ข้อความนี้อยู่ในเล่มที่ 8 ของหนังสือซึ่งเป็นความตั้งใจของเคลาเซวิทซ์ที่ต้องการให้อ่านทราบถึงแนวความคิดรวบยอดของหนังสือ เคลาเซวิทซ์กล่าวอีกว่า “เป้าหมายหลักคือการแสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของสงครามทั้งสองประการที่กล่าวมามีความสำคัญ เพราะจะทำให้ทุกอย่างง่ายและมีความหมายด้วยในเวลาเดียวกัน ข้าพเจ้าหวังว่าด้วยหนังสือนี้จะช่วยทำให้ความคิดของนักยุทธศาสตร์และผู้นำรัฐเกิดความเข้าใจในธรรมชาติของสงครามมากขึ้น หรืออย่างน้อยก็แสดงให้เห็นว่าเป้าหมายการปฏิบัติมีคุณค่าและแยกแยะได้ว่าประเด็นที่สำคัญแท้จริงในการทำสงครามคืออะไร”¹²

ความคาดหวังดังกล่าวไม่เคยเกิดขึ้นจริงและอาจจะเป็นเหตุผลว่าเพราะเหตุใดการวิเคราะห์ตำราของเคลาเซวิทซ์อย่างจริงจังจึงลະเลยไม่ใส่ใจกัน ตำราเล่มที่ 8 ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของงาน ไม่ได้สมบูรณ์ในตัวเอง ในฤดูใบไม้ผลิในปี

¹⁰ Ibid. p. 581.

¹¹ Ibid, Preparatory Notice, p. vii. (บันทึกของเคลาเซวิทซ์ซึ่งอ้างมาจากงานแปลในปี ค.ศ. 1873 ของแกร์ทึม และอยู่ในหน้า 69 ของของงานแปลของโฮเวิร์ดและแพร์เรต์)

¹² Ibid, p. viii. (บันทึกของเคลาเซวิทซ์ อยู่ในหน้า 70 ของของงานแปลของโฮเวิร์ดและแพร์เรต์)

ค.ศ.1830 ซึ่งเป็นช่วงเวลาคับขัน ปรัสเซียดูเหมือนจะต้องการกำลังของชาติเพื่อสู้กับฝรั่งเศส¹³ เคลลาเซวิทซ์ถูกเรียกตัวไปใช้งานเป็นทหารกองประจำการ โดยสิ่งที่เคลลาเซวิทซ์ทิ้งเอาไว้ในเล่ม “แผนการรบ” เป็นแค่ “แนวทางใช้กำลังขนาดใหญ่ที่ชัดเจนถึงระดับหนึ่งเพื่อประกันการได้มาซึ่งช่วงเวลาอันยิ่งใหญ่ที่สุด (หรือชัยชนะ)”¹⁴ จึงเป็นความตั้งใจที่เคลลาเซวิทซ์จะ “กล่าวถึงประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับแผนการรบในตำรา 6 เล่มแรก”¹⁵ เพื่อเป็นการขยายความและยืนยันข้อเสนอสองประการซึ่งได้แก่ (1) สงครามเป็นรูปแบบหนึ่งของนโยบายและ (2) จากการเป็นรูปแบบหนึ่งของนโยบายทำให้สงครามมีลักษณะจำกัดหรือลักษณะไม่จำกัด

ความสามารถที่เคลลาเซวิทซ์จะขยายทฤษฎีออกไปได้ไกลเพียงใด ผู้อ่านสามารถตัดสินได้ด้วยตนเอง แต่ข้อเท็จจริงที่โต้เถียงไม่ได้ยังคงมีอยู่ในฤดูหนาวเมื่อพิจารณาทำที่การเป็นภัยคุกคามของฝรั่งเศสต่อเบลเยียม¹⁶ เคลลาเซวิทซ์วางแผนขึ้นมาซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิธีการของนโปเลียนที่มองกำลังรบของข้าศึกเป็นวัตถุประสงค์หลักในทางยุทธศาสตร์ แต่แผนเป็นการยึดพื้นที่ข้าศึกใน

¹³ การเล่าเรื่องโดยคอร์เบตที่จุดนี้บิดเบือนเล็กน้อย ในฤดูร้อนปี ค.ศ.1830 การปฏิวัติฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นเพื่อต่อต้านราชวงศ์บูร์บงและตามด้วยการปฏิวัติเบลเยียม (พิจารณาเชิงอรรถที่ 16 ประกอบ) ทำให้ประเทศฝ่ายอนุรักษนิยมต้องรวมตัวกันเข้าแทรกแซงเพื่อดำรงสถานะเดิมที่ตกลงกันไว้ในปี ค.ศ.1815 เพราะเกิดความกลัวว่าฝรั่งเศสจะกลับมาปฏิบัติยุโรปอีกครั้ง แต่ปรัสเซียจะไม่เคลื่อนทัพหากไม่มีอังกฤษร่วมด้วยและจะไม่ช่วยฝรั่งเศส แม้จะได้รับการสนับสนุนจากรัสเซียก็ตาม จึงไม่มีการระดมสรรพกำลัง เมื่อรัสเซียเข้าปฏิบัติการในโปแลนด์ ทำให้ปรัสเซียเกิดความกลัวว่าจะต้องต่อสู้กับฝรั่งเศสแต่ผู้เดียวและเกิดความหายนะเหมือนในปี ค.ศ.1806 แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทางตะวันออกทำให้ปรัสเซียต้องระดมสรรพกำลังเพื่อป้องกันชายแดนตะวันออกในเดือนธันวาคม ค.ศ.1830 ในช่วงนี้เองที่เคลลาเซวิทซ์ถูกเรียกตัวไปรับใช้ประเทศ โปรดพิจารณา Paret, *Clausewitz and the State*, pp. 396-97.

¹⁴ ประโยคนี้เป็นคำแปลของแกร์ท (ฉบับปี ค.ศ.1908, p. xxiv). ไฮเวิร์ดและแพเรตแปลไว้ดังนี้ “แผนการรบไม่ได้มีอะไรมากไปกว่าการบริหารทรัพยากรหรือวัตถุดิบ ภายใต้แนวคิดว่ากำลังพลหรือแรงงานเองจะพิสูจน์ให้เห็นว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร” (p. 69)

¹⁵ *Ibid*, p. 70: “ประยุกต์ใช้มาตรวัดเดียวกันกับตำรา 6 เล่มแรก”

¹⁶ ในช่วงหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1830 เบลเยียมซึ่งเป็นดินแดนหนึ่งของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์เกิดปฏิวัติขึ้นมาเพื่อต้องการเอกราช และฝรั่งเศสมีท่าทีจะเข้าแทรกแซงเพื่อช่วยเบลเยียม วิกฤตการณ์นี้บรรเทาลงจากการประชุมที่ลอนดอนซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเนเธอร์แลนด์ในการเป็นประเทศเอกราชและเป็นกลางในปี ค.ศ.1831

ลักษณะที่จำกัดและบีบให้ฝรั่งเศสจำนนด้วยการโจมตีได้กลับ ความเคลื่อนไหวของการปฏิวัติทั่วยุโรปทำลายพันธมิตรผู้ศักดิ์สิทธิ์ (Holy Alliance)¹⁷ จนแตกออกเป็นเสี่ยงๆ ไม่เพียงแค่รัสเซียเท่านั้นที่เผชิญหน้ากับฝรั่งเศสอย่างโดดเดี่ยว แต่ฝรั่งเศสเองก็หมดเรี่ยวแรงจากการปฏิวัติภายในประเทศด้วยเช่นกัน¹⁸ การใช้วิธีการที่เสี่ยงมากขึ้นและพยายามเข้าทำลายกำลังรบของข้าศึกโดยตรงต้องอาศัยกำลังที่เกินกว่าขีดความสามารถของรัสเซีย แต่รัสเซียมีทางเลือกโดยใช้วิธีที่เสี่ยงน้อยลง โดยการยึดเบลเยียมที่รัสเซียสามารถทำได้และจะทำให้ฝรั่งเศสมีงานเพิ่มขึ้น ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของสงครามเจ็ดปี (Seven Years' War)¹⁹ และความสำเร็จคล้ายๆ กันเกิดขึ้นกับญี่ปุ่นเมื่อเกิดสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น นอกจากนี้ ที่เด่นชัดมากคือในปี ค.ศ. 1859 โมลต์เกววางแผนรบกับฝรั่งเศสซึ่งแนวคิดในเวลานั้นจะไปในแนวทางที่ของโฌมินีเสนอให้ نابโเลียงนปฏิบัติในปี ค.ศ. 1812 ซึ่งไม่ใช่การโจมตีปารีสหรือกองทัพของฝรั่งเศสโดยตรง แต่เป็นการยึดครองแคว้นอัลซาส-ลอร์เรนเอาไว้จนกระทั่งสถานการณ์และเงื่อนไขทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่รัสเซียได้เปรียบและนำไปสู่รูปแบบของสันติภาพที่รัสเซียได้ประโยชน์ต่อไป

พึงระลึกว่าทฤษฎีสงครามที่เป็นผลผลิตจากสมัยสงครามโปเลียนไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดเรื่องของสงครามที่มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว แต่มีลักษณะแยกเป็นสองชั่วระหว่างสงครามจำกัดและสงครามไม่จำกัด ไม่ว่าจะในทางปฏิบัติจะต้องอาศัยการพิจารณาแยกแยะสงครามจากทฤษฎีดังกล่าวมาน้อยเพียงใด แต่ต้องยอมรับความชัดเจนในทางความคิดและผลงานของเคลาเซวิทซ์

¹⁷ เป็นระบบความมั่นคงร่วมกัน (collective security) ในยุโรปหลังจากปี ค.ศ. 1815 ได้ชื่อมาจากข้อตกลงระหว่างรัสเซีย รัสเซียและออสเตรียในวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1815 และต่อมามีฝรั่งเศส สเปน และเนเธอร์แลนด์ร่วมลงนาม แต่ไม่มีอังกฤษเข้าร่วม เป้าหมายคือการป้องกันไม่ให้เกิดสงคราม ดำรงสถานะเดิม (status quo) และย้อนกรแสเสรีนิยมทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ

¹⁸ เหตุการณ์ที่ปารีสในปี ค.ศ. 1830 เป็นสาเหตุให้เกิดความปั่นป่วนในหลาย พื้นที่ของเยอรมนี แม้ว่ารัสเซียจะไม่ได้รับผลกระทบมากนักก็ตาม

¹⁹ เป็นสงครามที่เกี่ยวข้องกับประเทศมหาอำนาจยุโรประหว่างปี ค.ศ. 1756-1763 ในอเมริกาจะเรียกว่าสงครามฝรั่งเศสและอินเดียน (French and Indian War)

และโจมินี ส่วนความสำคัญที่มีต่อการปฏิบัติการจริงเป็นอีกประเด็นหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าสงครามภาคพื้นทวีป (continental warfare) ทั้งๆ ที่มีการใช้ความคิดของนักคิดทั้งสอง แต่ความสำเร็จก็ไม่ปรากฏให้เห็น อย่างไรก็ตาม พึ่งระลึกไว้เสมอว่าสงครามภาคพื้นทวีปไม่ใช่รูปแบบเดียวที่ตัดสินประเด็นปัญหาสำคัญระหว่างประเทศ เมื่อพิจารณาจุดยืนสุดท้ายของเคลาเซวิทซ์และโจมินี ค้นพบ สาขาวิชายุทธศาสตร์มีจุดเริ่มต้นที่สามารถก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาได้จริง ที่เหลือคือจะต้องสานต่องานที่นักคิดทั้งสองทิ้งเอาไว้และศึกษาว่าทฤษฎีดังกล่าวมีประโยชน์อย่างไรภายใต้บริบทอาณานิคมสมัยใหม่ที่ทะเลกลายเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงและมีความสำคัญต่อระบบอาณานิคมนี้

บทที่ 4

สงครามจำกัดและจักรวรรดิทางทะเล

พัฒนาการของทฤษฎีเคลลาเซวิทซ์และโฆมินีว่าด้วยเป้าหมายทางบกที่จำกัดและการประยุกต์ใช้กับเงื่อนไขสภาวะแวดล้อมในยุคจักรวรรดินิยมสมัยใหม่

แผนสงครามของเยอรมนีที่กล่าวมาแล้วซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการยึดครองเบลเยียมและแคว้นอัลซาส-ลอร์เรนและข้อวิจารณ์ของโฆมินีต่อหายนะของโปเลียนในการบุกรุกเซียเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นแนวทางที่นักยุทธศาสตร์ชี้แนะตามแนวทางที่เคลลาเซวิทซ์แนะนำไว้ตั้งแต่แรกอย่างชัดเจน ในบทนี้พิจารณาการนำไปใช้กับเงื่อนไขในยุคจักรวรรดินิยมสมัยใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่องค์ประกอบทางเรือมีผลอย่างมาก จากนั้นจะพิจารณาว่าแนวทางดังกล่าวมีผลค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับผลที่มีต่อประเทศมหาอำนาจทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศที่มีเป็นเกาะอย่างไร

ค่อนข้างชัดเจนว่าตัวเคลลาเซวิทซ์เองไม่เข้าใจความสำคัญของทฤษฎีตนเองอย่างเต็มที่ ความคิดของเคลลาเซวิทซ์ยังเป็นเรื่องเฉพาะทางบกเท่านั้นและข้อจำกัดของการรบทางบกดูเหมือนว่าจะบดบังความหมายที่แท้จริงของหลักการสงครามของเคลลาเซวิทซ์เสียเอง หากเคลลาเซวิทซ์มีชีวิตอยู่ต่อมา แน่แน่นอนว่างานชิ้นนี้ต้องมีข้อสรุปที่มีความสมเหตุสมผลเป็นอย่างยิ่ง แต่การที่เคลลาเซวิทซ์เสียชีวิตทำให้ทฤษฎีสงครามจำกัดของเคลลาเซวิทซ์ยังไม่สมบูรณ์ต่อไป

จะเห็นได้ว่า ในผลงานของเคลลาเซวิทซ์ทั้งหมดจะเป็นเรื่องสงครามระหว่างรัฐภาคพื้นทวีปที่มีดินแดนเชื่อมต่อกัน ซึ่งจะพิจารณาได้ว่าในการทำสงครามภาคพื้นทวีป หลักการที่ว่าด้วยเป้าหมายจำกัดแทบจะเกิดในลักษณะที่สมบูรณ์แบบได้ยากมาก เคลลาเซวิทซ์เองกล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ได้อย่างชัดเจน โดย

การสมมติกรณีที่ทำกว่า “การล้มข้าศึก (overthrow of the enemy)”¹ ในสงครามไม่จำกัดนั้นเกินกว่าศักยภาพของฝ่ายเรา แต่ฝ่ายเราได้จำเป็นต้องตั้งรับเสมอไป การปฏิบัติการอาจจะเป็นเชิงบวกหรือเชิงรุกก็ได้ แต่เป้าหมายของการปฏิบัติการต้องไม่เกินกว่า “การยึดครองบางส่วนของดินแดนข้าศึก”² ด้วยการปฏิบัติเช่นนี้ เคลาเซวิทซ์ตระหนักดีว่าอาจจะเป็นการทำให้ข้าศึกอ่อนกำลังลง และเพิ่มศักยภาพของฝ่ายเราซึ่งจะทำให้ได้เปรียบในการเจรจาต่อรองเพื่อสันติภาพต่อไป เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ก็ชี้ให้เห็นความจริงข้อนี้อย่างชัดเจนหลายต่อหลายครั้ง อย่างไรก็ตาม เคลาเซวิทซ์ยังระมัดระวังโดยเชื่อว่ารูปแบบสงครามเช่นนั้นจะเปิดช่องให้เกิดความผิดพลาดที่ใหญ่หลวงได้ กล่าวคือเมื่อยึดครองพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายได้แล้ว ตามหลักการแล้ว ปฏิบัติการเชิงรุกจะต้องหยุดลงทันที และแนวคิดเชิงรับจะต้องเข้ามาแทนที่ซึ่งจะทำให้ปฏิบัติการเชิงรุกที่ใช้มาแล้วเป็นความชั่วร้ายในทันทีเมื่อพิจารณาจากมุมมองด้านศีลธรรม นอกจากนี้ ความพยายามยึดดินแดนข้าศึกอาจทำให้กำลังที่ใช้โจมตีของฝ่ายเราแยกจากกำลังที่ใช้ป้องกันประเทศโดยสมบูรณ์ และฝ่ายเราจะไม่มีฐานกำลังที่มากพอในการตอบโต้ข้าศึกด้วยวิธีการทำสงครามไม่จำกัดที่ให้เกิดผลแตกหักได้ ตัวอย่างกรณีที่ว่านี้เกิดขึ้นที่สมรภูมิมือออสเตรียลิตซ์ โดยที่เป้าหมายของออสเตรียคือการยึดภาคเหนือของอิตาลีจากจักรวรรดิโปเลียน³ ออสเตรียส่งทัพหลวงภายใต้การนำของอาร์คดยุค ซาร์สส์ ไปยึดดินแดนตามแผนที่วางไว้ แต่โปเลียนกลับใช้กำลังโจมตีที่เวียนนาในทันทีที่ออสเตรียส่งกำลังออกไปและยึดเมืองหลวงของออสเตรียนี้เอาไว้ก่อนที่อาร์คดยุคจะสามารถขัดขวางกองทัพของโปเลียนได้

เหตุผลสำคัญคือว่าเนื่องจากการโจมตีข้าศึกในทางยุทธศาสตร์จะทำให้เกิดจุดเปราะบางของฝ่ายเรา ทำให้การป้องกันเข้ามามีส่วนสำคัญต่อสงครามไม่มากนักน้อย ดังนั้นแน่นอนว่าถ้ามีเป้าหมายต่อการยึดพื้นที่แบบจำกัด สัดส่วน

¹ Clausewitz, *On War*, ตีพิมพ์ใน preparatory note ในวันที่ 10 July 1827, p. 69

² Ibid.

³ ยึดพื้นที่ส่วนใหญ่ได้จากออสเตรียในปี ค.ศ. 1796-1797.

กำลังที่ใช้ในการป้องกันจะต้องมีมากกว่าสัดส่วนกำลังป้องกันในกรณีที่ต้องการโจมตีกำลังหลักของข้าศึก ในสงครามไม่จำกัด ธรรมชาติของการโจมตีจะก่อให้เกิดการป้องกันพื้นที่อื่นๆ เอง เพราะจะบีบให้ข้าศึกต้องสนใจกับการโจมตีของฝ่ายเรา ไม่ว่ารูปแบบการทำสงครามจำกัดจะมีความชอบธรรมหรือไม่ เคลลาเชวิทซ์เห็นว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยทางภูมิยุทธศาสตร์ของเป้าหมายนั้นๆ

การปฏิบัติการของอังกฤษถึงจุดนี้ก็เป็นที่ไปตามทฤษฎีของเคลลาเชวิทซ์อยู่ แต่เคลลาเชวิทซ์กลับเห็นว่ายิ่งดินแดนข้าศึกที่ฝ่ายเราต้องการยึดครองใกล้กับประเทศเรามากเพียงใด รูปแบบการทำสงครามยิ่งปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เนื่องจากปฏิบัติการเชิงรุกจะครอบคลุมพื้นที่ของประเทศเรามากยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว เคลลาเชวิทซ์จึงยกตัวอย่างการเปิดฉากสงครามเจ็ดปีของพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชด้วยการยึดครองแคว้นแซกโซนีซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับการป้องกันปรัสเซีย และเมื่ออังกฤษโจมตีแคนาดา พระองค์ไม่ได้ปฏิบัติการใดๆ นโยบายของพระองค์จำกัดอยู่แคในภาคพื้นทวีปเท่านั้นและไม่สามารถนำไปใช้อธิบายการปฏิบัติการในดินแดนห่างไกลได้ ในทางกลับกัน หากพระองค์ตระหนักถึงความสำคัญของดินแดนที่ห่างไกลออกไป พระองค์จะต้องมองว่ากรณีของแคนาดาสามารถตอบโจทย์เรื่องสงครามจำกัดได้ดีกว่ากรณีของแซกโซนี นอกจากนี้พระองค์ยังจะเข้าใจได้อีกว่าเกิดความยากลำบากเพียงใดจากการเลือกพื้นที่ยึดครองซึ่งพื้นที่ที่พระองค์เลือกไม่ได้เป็นตัวอย่างที่ดีแต่อย่างใด

เมื่อพระองค์ทำความเข้าใจแนวคิดนี้แล้ว เป้าหมายอย่างเดียวที่พระองค์รับรู้คือ “ช่วยชนะเหนือดินแดนตามอาณาเขตของข้าศึก” เช่น กรณีไซลีเซีย หรือแซกโซนีสำหรับพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราช กรณีเบลเยียม และกรณีแคว้น อัลซาสและลอร์เรนสำหรับโบลต์เก ชัดเจนว่าเป้าหมายเช่นนี้แท้จริงแล้วไม่ใช่เป้าหมายจำกัดด้วยเหตุผลสองประการ ประการแรก ดินแดนเหล่านี้ปกติจะเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนข้าศึกที่มีประชาชนอาศัยอยู่หรืออาจจะมีคามสำคัญอย่างมากจนกระทั่งข้าศึกจำเป็นต้องป้องกันรักษาเอาไว้ด้วยการใช้กำลังที่ไม่จำกัด ประการที่สอง ไม่มีอุปสรรคในทางยุทธศาสตร์ที่จะขัดขวางไม่ให้ข้าศึกใช้กำลัง

ทั้งหมดของตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น และเพื่อให้เป็นไปตามแนวความคิดเรื่องเป้าหมายจำกัด นักยุทธศาสตร์ต้องพิจารณาเงื่อนไขสำคัญสองประการ ประการแรก เป้าหมายไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ในพื้นที่ใดๆ เท่านั้น จริงๆ แล้วจะต้องเป็นเป้าหมายที่มีลักษณะจำกัดในทางการเมือง ประการที่สอง พื้นที่ดังกล่าวจะต้องมีลักษณะโดดเด่นได้และฝ่ายเราต้องมีศักยภาพในการโดดเด่นในพื้นที่นั้นด้วย หากเงื่อนไขเหล่านี้ไม่เกิดขึ้น เคลลาเซวิทซ์มองว่าจะเป็นเรื่องของอำนาจของทั้งสองฝ่ายในการพัฒนาระดับสงครามไปสู่สงครามไม่จำกัด ในกรณีที่ต้องการ และจะเป็นการทิ้งเป้าหมายดังกล่าวและหันไปโจมตีที่หัวใจของกำลังข้าศึกจนทำให้ข้าศึกล้มเลิกสงครามไปในที่สุด

ดังนั้น หากพิจารณาสงครามว่าเป็นเรื่องของรัฐภาคพื้นทวีปที่อยู่ติดกันซึ่งเป้าหมายของสงครามคือการยึดดินแดนตามแนวอาณาเขตเท่านั้น การวิเคราะห์สงครามจะไปถึงถึงความแตกต่างที่แท้จริงระหว่างสงครามไม่จำกัดกับสงครามจำกัด เส้นแบ่งจะเลื่อนกลางและไม่คงที่และไม่สามารถเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์แยกแยะได้ โดยจะเป็นความแตกต่างในเรื่องความหนักหน่วงของการใช้กำลังมากกว่าจะเป็นเรื่องของรูปแบบที่ต่างกัน ในทางกลับกัน หากขยายขอบเขตการวิเคราะห์ไปสู่สงครามระหว่างเจ้าอาณานิคมในระดับโลก ความแตกต่างจะชัดเจนและเป็นพลวัต ดินแดนที่ยึดครองในต่างแดนหรือสุดขอบเขตที่ครอบครองซึ่งมีความกว้างใหญ่แต่ไม่มีการตั้งอาณานิคมเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งต่างจากเป้าหมายจำกัดตามแนวความคิดของเคลลาเซวิทซ์ ตามประวัติศาสตร์พื้นที่เหล่านี้ห่างไกลนอกยุโรปไม่ได้มีความสำคัญในทางการเมืองต่อประเทศมหาอำนาจยุโรปเหมือนกับดินแดนในยุโรปที่มีประชาชนอาศัยอยู่ และสามารถใช้ปฏิบัติการทางเรือในการโดดเด่นในพื้นที่เหล่านั้นเพื่อเป็นเงื่อนไขในการทำสงครามจำกัดต่อไป

โฆมินีก็วิเคราะห์ประเด็นนี้เช่นกัน แต่ไม่ชัดเจนเท่างานของเคลลาเซวิทซ์ ในบทที่ชื่อ “ว่าด้วยการรุกรานขนาดใหญ่และการส่งกำลังเพื่อการปฏิบัติการนอก

ประเทศ (On Great Invasions and Distant Expeditions)”⁴ โจมินีชี้ให้เห็นถึงอันตรายจากการประยุตต์หลักการทำสงครามระหว่างรัฐสองรัฐที่ติดกันทางบกกับการทำสงครามระหว่างรัฐที่ห่างจากกันมากเพราะมีผืนดินหรือทะเลที่กว้างใหญ่กั้นขวาง โจมินีพิจารณาปัจจัยเรื่องของทะเลว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้รูปแบบการทำสงครามแตกต่างกันมาก แต่ก็ไม่สามารถแยกแยะได้เสียทีเดียว แนวความคิดของโจมินีเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างกองเรือและกำลังทางบกในการปฏิบัติการในพื้นที่ห่างไกลไม่เคยไปได้เกินกว่าการสื่อสารกันธรรมดาเท่านั้น โดยที่โจมินีมีแนวคิดเหมือนกับที่กองเรืออังกฤษสนับสนุนเวลลิงตันในสงครามคาบสมุทร⁵ และนโยบายของนโปเลียนในการได้เอเซียมาไว้ในครอบครองซึ่งแสดงให้เห็นแล้วว่าการใช้กำลังรุกไปในระยะทางที่ไกลขนาดนั้นเป็นไปได้ เว้นแต่การใช้กองเรือที่มีศักยภาพเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนกองทัพบกในการบุกไปยังพื้นที่ต่างๆ ที่ห่างไกลโดยอาศัยฐานทัพหน้าที่เชื่อมต่อกันเป็นทอดๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประโยชน์ของกองเรือเพื่อการโดดเดี่ยวเข้าศึกและป้องกันฝ่ายเรากลับไม่มีในความคิดของโจมินีเลย

แม้ว่าโจมินีจะกล่าวถึงการปฏิบัติการนอกประเทศพอสมควร แต่งานของโจมินีก็ยังไม่เข้าประเด็นเท่าใด ชัดเจนว่าแนวคิดการรบทางบกไม่สามารถเข้าถึงแนวทางการปฏิบัติการทางทะเล เช่นเดียวกับเคลาเซวิทซ์ โจมินีไม่ได้กล่าวถึงการยึดแคนาดาซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเพราะรัฐที่มีอำนาจน้อยใช้สงครามจำกัดต่อรัฐที่เข้มแข็งกว่า และเป็นการใช้กำลังทางเรือในการป้องกันประเทศและโดดเดี่ยวเป้าหมายที่ต้องการในพื้นที่ห่างไกล

ดังนั้นเพื่อพิจารณาเป้าหมายที่มีลักษณะจำกัดจริงๆ จำเป็นต้องทิ้งสงครามทางบกและหันมาสนใจสงครามทางเรือหรือการปฏิบัติการร่วม โดย

⁴ Jomini, *Art of War*, Chapter 3, Article 29, pp. 169-177.

⁵ ได้แก่ คาบสมุทรไอบีเรียซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศโปรตุเกสและสเปน

พิจารณากรณีของแคนาดาและฮาวานา (Havana)⁶ ในสงครามเจ็ดปี และกรณีของคิวบาในสงครามสเปน-อเมริกัน⁷ ซึ่งเป็นกรณีที่มีการใช้ปฏิบัติการทางเรือโดดเดี่ยวเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ หรือไม่ก็พิจารณากรณีตัวอย่างของไครเมียและเกาหลี⁸ ซึ่งเป็นกรณีที่มีการใช้กำลังทางเรือโดดเดี่ยวเป้าหมายถึงระดับหนึ่ง เพราะข้าศึกมีปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสารและสถานการณ์ในระดับยุทธศาสตร์ เรื่องดินแดนมีความสำคัญยิ่ง

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะสำคัญประการที่สองของสงครามจำกัด ตามที่กล่าวไปแล้ว เพื่อเป้าหมายที่แท้จริงของสงครามจำกัด จะต้องมีความสามารถในการโดดเดี่ยวข้าศึกและอำนาจในการป้องกันการโจมตีได้กลับจากข้าศึกที่ไม่จำกัด เงื่อนไขเหล่านี้มีอยู่ในกรณีศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมด คู่ต่อสู้ไม่มีพรมแดนติดกันซึ่งเป็นประเด็นสำคัญมากเพราะหากมีพรมแดนติดกันแล้ว รัฐที่มีอำนาจเหนือกว่าจะนำพาสงครามไปสู่ระดับที่เป็นสงครามไม่จำกัดโดยรุกเข้าสู่รัฐที่อ่อนแอกว่า โดยไม่เกี่ยวกับการโดดเดี่ยวเป้าหมายที่มีลักษณะจำกัดหรือไม่ก็ตาม และกรณีที่มีรัฐเป็นกลางคั่น ประเด็นนี้ก็สามารถเกิดขึ้นได้เช่นกันเพราะรัฐใดรัฐหนึ่งอาจจะละเมิดความเป็นกลางของรัฐนั้นหากเป้าหมายที่ต้องการสำคัญมากพอ หรือหากรัฐเป็นกลางเข้มแข็งเกินกว่าที่จะรุกรานได้ ก็เป็นไปได้ที่จะมีการแสวงหาพันธมิตรเพิ่มเติม

ด้วยเหตุนี้ ข้อเสนอสุดท้ายคือ “สงครามจำกัดจะเป็นไปได้จริงในกรณีที่เกิดสงครามระหว่างรัฐที่เป็นเกาะด้วยกันหรือระหว่างรัฐที่มีทะเลกั้นกลาง และรัฐที่ต้องการสงครามจำกัดนั้นสามารถครองทะเลได้ถึงระดับหนึ่งซึ่งไม่เพียงแต่

⁶ อังกฤษได้แคนาดาจากฝรั่งเศสโดยสมบูรณ์ในปี ค.ศ.1760 และอีกสองปีต่อมา หลังจากปิดล้อมทางเรือเป็นเวลาหนึ่ง สเปนก็สูญเสียฮาวานาแกอังกฤษด้วยเช่นกัน

⁷ ในปี ค.ศ.1898

⁸ ในสงครามไครเมียหรือสงครามรัสเซียระหว่างพันธมิตรอังกฤษ ฝรั่งเศสและตุรกีกับรัสเซีย (ค.ศ.1854-1856) และสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น (ค.ศ.1904-1905)

สามารถโดดเด่นเฉพาะเป้าหมายในระยะไกลได้เท่านั้น แต่ยังสามารถป้องกันไม่ให้ข้าศึกรุกเข้าประเทศตนเองได้อีกด้วย

ถึงจุดนี้ การวิเคราะห์ทำให้ได้มาซึ่งคุณค่าทางทหารที่แท้จริงและสูงสุดของการครองทะเลและเข้าใจความลับของอังกฤษที่ได้ชัยชนะเหนือมหาอำนาจยุโรปอื่นๆ ที่มีอำนาจทางทหารเหนือกว่ามาก ความลับเช่นนี้ต้องอาศัยการวิเคราะห์จากชาวอังกฤษเอง ซึ่งทำให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของการที่เบคอนนักคิดสมัยพระนางเจ้าอลิซาเบธที่หนึ่งผู้ผ่านประสบการณ์สงครามจักรวรรดิครั้งแรกของอังกฤษกล่าวว่า “ค่อนข้างชัดเจนว่าใครก็ตามที่ครองทะเลได้จะมีเสรีภาพอย่างยิ่งและสามารถทำสงครามได้มากหรือน้อยก็ได้ตามที่ต้องการ ในขณะที่ผู้ที่กำลังทางบกเข้มแข็งที่สุดอาจจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบากกว่าหลายเท่าตัว”⁹ ค่อนข้างลำบากในการกล่าวถึงหลักการของเคลาเซวิทซ์อย่างย่อๆ ต่อเรื่องนี้ ความจริงพื้นฐานได้แสดงให้เห็นชัดแล้วว่า “สงครามจำกัดไม่ได้ทำให้ความเข้มแข็งของกำลังรบระหว่างคู่สงครามเป็นประเด็นสำคัญ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความสามารถในการแปลงความเข้มแข็งนั้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่จุดแตกหักทางการรบและชัยชนะได้ดีเพียงใด

น่าเสียดายที่เคลาเซวิทซ์ไม่ได้มีโอกาสนิยามชีวิตอยู่นานพอที่จะเห็นความคิดของเบคอนปรากฏเป็นความจริงเมื่อประสานเข้ากับหลักการของตนเอง เป้าหมายของเคลาเซวิทซ์คือการพัฒนาทฤษฎีที่สามารถอธิบายสงครามได้ทั้งหมด เคลาเซวิทซ์เชื่อว่าตนเองได้ทำเช่นนั้นแล้วแต่ไม่แน่ใจว่าทำได้สมบูรณ์เพียงใด รวมทั้งยังไม่ตระหนักว่าทฤษฎีนั้นครอบคลุมไปยังหลายสาขาเพียงใดด้วย อันที่จริง ดูเหมือนว่าเคลาเซวิทซ์จะไม่รู้ตัวว่าได้ค้นพบหนึ่งในคำอธิบายต่อคำถามที่ลึกลับที่สุดในประวัติศาสตร์ซึ่งได้แก่ “การแผ่ขยายอำนาจของอังกฤษ”

⁹ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon, Baron Verulam, Viscount St. Albans, ค.ศ.1561-1626) เป็นนักการเมือง นักกฎหมาย นักปรัชญา และนักเขียนที่โดดเด่นสมัยพระนางเจ้าอลิซาเบธที่ 1 เบคอนได้รับตำแหน่งอธิบดีศาลสูงสุด (Lord Chancellor) ของอังกฤษในปี ค.ศ.1618 ข้อความดังกล่าวมาจาก *Essay 29* ว่าด้วย “ความยิ่งใหญ่ที่แท้จริงของจักรวรรดิต่างๆ”

ซึ่งอย่างน้อยก็เกิดจากความสำเร็จของสงคราม ความจริงที่ว่าประเทศเล็กๆ ที่มีกองทัพบกที่อ่อนแอได้มาซึ่งดินแดนที่น่าปรารถนาที่สุดในโลกด้วยวิธีการเอาชนะมหาอำนาจอื่นๆ ที่ใหญ่กว่ามากเป็นความจริงที่ขัดแย้งในตัวเองเป็นอย่างยิ่ง ปรากรฎการณ์ดังกล่าวดูเหมือนว่าเป็นเรื่องบังเอิญซึ่งเป็นอุบัติเหตุที่ไม่มีคำอธิบายใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับกำรทำสงครามเลย ซึ่งข้อสงสัยนี้ แม้เคลาเซวิทซ์จะไม่รู้ตัวก็ตาม กลับเป็นสิ่งที่เคลาเซวิทซ์ค้นหาคำตอบและสามารถเปิดเผยปริศนานี้ด้วยคำอธิบายอันทรงพลังของสงครามจำกัดที่เกิดขึ้นภายใต้วิธีการและเงื่อนไขที่เอื้อต่ออังกฤษให้ได้ชัยชนะ

ด้วยเหตุนี้ จึงพบว่าหากมองภาพที่กว้างกว่ามุมมองของเคลาเซวิทซ์แต่ยอมรับแนวคิดเรื่องสงครามจำกัดเพื่อทดสอบเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้อังกฤษเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ ก็จะได้คำตอบที่มีความหมายมากขึ้นและอยู่บนรากฐานความคิดที่สมเหตุสมผล การประยุกต์ความคิดของเคลาเซวิทซ์มาใช้กับสงครามทางเรือจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนว่าความแตกต่างระหว่างสงครามจำกัดและสงครามไม่จำกัดไม่ได้เกิดจากปัจจัยทางการเมืองเท่านั้น สงครามจำกัดอาจเกิดจาก “ความสำคัญของเป้าหมาย” ที่น้อยเกินกว่าจะนำกำลังทั้งหมดมาทุ่มให้กับกำรทำสงคราม และอาจเกิดจาก “ธรรมชาติของทะเล” ที่สร้างอุปสรรคสำคัญทางกายภาพต่อการนำกำลังของประเทศทั้งหมดมาใช้ในการทำสงคราม จึงอาจกล่าวได้ว่า “สงครามอาจจะมีลักษณะจำกัดในทางกายภาพโดยลักษณะของเป้าหมายที่โดดเด่นเดียวในทางยุทธศาสตร์ และอาจจะเกิดจากนัยสำคัญของเป้าหมายต่อผลประโยชน์ของชาติที่ไม่มากพอก็ได้เช่นกัน”

บทที่ 5

สงครามแทรกแซง : การแทรกแซงอย่างจำกัดในสงครามไม่จำกัด

ก่อนจะสิ้นสุดการวิเคราะห์สงครามจำกัด ยังมีรูปแบบประการหนึ่งของสงครามจำกัดที่ต้องกล่าวถึง เคลลาเซวิทซ์ให้ชื่อว่า “สงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบ (War limited by contingent)”¹ ซึ่งไม่สามารถจัดเข้าระบบความคิดของเคลลาเซวิทซ์ได้ รูปแบบนี้จะต่างจากสงครามที่จำกัดโดยเป้าหมายทางการเมือง (หรือตามโฆมินี คือสงครามที่จำกัดเป้าหมายทางภาคพื้นดิน)² แต่แนวความคิดนี้ยังไม่ได้พิจารณาและอธิบายโดยละเอียด เพียงแต่เกิดปรากฏการณ์ตามแนวคิดนี้ในประวัติศาสตร์ยุโรปเท่านั้น

ที่ต้องนำ “สงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบ” มาพิจารณาไม่เพียงเพราะแนวคิดนี้ทำให้เคลลาเซวิทซ์สับสนว่าจะนำไปเชื่อมโยงกับทฤษฎีสงครามของตนเองอย่างไร แต่ยังเป็นเพราะเป็นรูปแบบสงครามที่อังกฤษประสบความสำเร็จด้วยการแสดงศักยภาพในการใช้กำลังทางบกขนาดเล็กเข้าแทรกแซงโดยตรงในดินแดนข้าศึกซึ่งปฏิบัติการร่วมกับกองเรือขนาดใหญ่ที่มีขีดความสามารถเหนือกว่าข้าศึกอย่างมาก

การปฏิบัติการซึ่งอังกฤษใช้ในการทำสงครามบนพื้นฐานของสงครามจำกัดมีอยู่ด้วยกันสองแบบ แบบแรกเป็นการปฏิบัติการที่ออกแบบมาเพื่อการบรรลุเป้าหมายของสงครามเท่านั้นซึ่งปกติจะเป็นเป้าหมายที่เป็นพื้นที่อาณาบริเวณโพ้นทะเล แบบที่สองเป็นปฏิบัติการใช้กับชายฝั่งทวีปยุโรปที่ไม่ได้เป็นการยึดครองโดยถาวร แต่เป็นการรบกวนแผนของข้าศึกและเพิ่มขีดความสามารถให้กับพันธมิตรและเราได้เปรียบของฝ่ายเรา ปฏิบัติการดังกล่าวอาจจะอยู่ในรูปของการเบี่ยงเบนความสนใจเล็กๆ น้อยๆ ตามแนวชายฝั่งหรืออาจจะเพิ่มระดับขึ้นมา

¹ Clausewitz, *On War*, Book 8, Chapter 6A, p. 603. จริงๆ แล้วเคลลาเซวิทซ์ไม่ได้ใช้คำนี้ แต่อธิบายแนวความคิดนี้เอาไว้

² Jomini, *Art of War*, supplement, p. 330.

เช่น ในกรณีของปฏิบัติการของเวลลิงตันในภาคพื้นทวีปยุโรป ซึ่งไม่แตกต่างจากการทำสงครามภาคพื้นทวีปตามปกติ

ดังนั้น ดูเหมือนว่าปฏิบัติการเหล่านี้แตกต่างออกไปจากการทำสงครามตามปกติ ไม่ใช่เพราะธรรมชาติของเป้าหมายในการทำสงคราม แต่กลับเป็นเรื่องของกำลังที่ใช้ซึ่งไม่ได้ใช้กำลังทั้งหมด แต่เป็นกำลังเพียงบางส่วนที่เรียกว่า “กำลังเฉพาะเรื่อง (disposal force)” ด้วยเหตุนี้ ปฏิบัติการดังกล่าวจึงต้องจัดอยู่ในรูปแบบพิเศษและอยู่ภายใต้ชื่อที่เคลาเซวิทซ์ตั้งเอาไว้ว่าเป็น “สงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบ”

ธรรมชาติของสงครามประเภทนี้เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของสงครามภาคพื้นทวีป ในช่วงศตวรรษที่ 18 มีสงครามหลายครั้งที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขพิเศษทางกำลังรบ ได้แก่ กรณีที่ประเทศไม่ได้มีผลประโยชน์สำคัญยิ่งของชาติเกี่ยวข้องกับเป้าหมายของสงครามด้วยการใช้กำลังรบที่มีขนาดจำกัด

ในหนังสือบทที่ 6 เล่มสุดท้ายของเคลาเซวิทซ์ ว่าด้วยรูปแบบสงครามที่ผิดจากธรรมชาติทั่วไป แต่การเสียชีวิตแบบทันทีทันใดของเคลาเซวิทซ์ทำให้เกิดการขาดตอนทางความคิด มีเพียงชิ้นส่วนงานเขียนที่พอจะเป็นข้อมูลได้ซึ่ง เคลาเซวิทซ์เองยอมรับว่ากรณีศึกษาเหล่านี้ทำให้ทฤษฎีสงครามที่คิดขึ้นมาเกิดความไม่สมเหตุสมผลขึ้นมาทันที³ เคลาเซวิทซ์เพิ่มเติมว่าถ้าจะใช้กำลังสนับสนุนโดยไม่มีการสงวนไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสงครามที่ใหญ่กว่า ปัญหาจะไม่ยากนักและปฏิบัติการเช่นนี้ก็จะไม่ต่างจากสงครามไม่จำกัดที่มีการใช้กำลังสนับสนุนเท่านั้น แต่ในความเป็นจริง ปฏิบัติการเช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนักเพราะเงื่อนไขในการทำสงครามจะอยู่ภายใต้การควบคุมโดยวัตถุประสงค์ทางการเมืองของรัฐบาล ดังนั้น ข้อสรุปเดียวของเคลาเซวิทซ์หลังจากการอธิบายมาถึงจุดนี้คือ เป็นเรื่องรูปแบบสงครามที่ต้องให้ความสำคัญและ “สงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไข

³ Clausewitz, *On War*, Book 8, Chapter 6A, p. 603. การใช้คำของคอร์เบตตีใกล้เคียงกับคำของแกร์ทึม (ดู Vol.III ของฉบับแปลของไมด์ (Maude), p. 118)

กำลังรบ” กับ “สงครามที่จำกัดโดยเป้าหมายการรบ” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่ามีสงครามจำกัดอยู่สองรูปแบบดังกล่าว

แต่ถ้าหากใช้วิธีการเชิงประวัติศาสตร์ตามแบบเคลาเซวิทซ์และวิเคราะหกรรมศึกษาที่มีทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของสงครามอย่างที่กล่าวไว้ อาจเจพบว่ามีเมื่อใดก็ตามที่ชัยชนะในสงครามเป็นตัวชี้วัดวิธีการปฏิบัติการที่ถูกต้อง ความแตกต่างในทางปฏิบัติระหว่าง “สงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบ” กับ “สงครามที่จำกัดโดยเป้าหมายการรบ” จะหายไป การจะชี้วัดความแตกต่างต้องดูที่ปัจจัยที่ทำให้การทำสงครามที่จำกัดโดยเป้าหมายการรบเป็นไปได้ยังปรากฏมีอยู่ในสงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบหรือไม่ จากนั้นรูปแบบสงครามที่ใช้ก็น่าจะนำมาซึ่งชัยชนะ อันที่จริง การวิเคราะห์มาถึงจุดที่มีพบความโดดเด่นของ “ข้อจำกัดจากเงื่อนไขกำลังรบ” ไม่ได้เป็นปัจจัยที่อยู่ในสงครามเองและไม่สอดคล้องกับทฤษฎีที่มีอยู่ กล่าวคือความแตกต่างไม่ได้อยู่ที่รูปแบบของสงคราม แต่อยู่ที่วิธีการของสงครามที่สามารถใช้ได้ทั้งในสงครามจำกัดและในสงครามไม่จำกัด กล่าวอีกอย่างหนึ่ง สงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบ ถ้าหากจะมองว่าเป็นรูปแบบของสงครามจริงๆ แล้ว ต้องใช้การแยกประเภทแบบใหม่ โดยมองว่ากำลังรบนี้เป็นหน่วยทหารที่ใช้ในสงครามไม่จำกัด โดยไม่มีการอ้อมกำลังไว้เลย หรือไม่ก็ใช้ปฏิบัติการกิจเข้ายึดพื้นที่จำกัดภายใต้การจัดโครงสร้างการรบแบบอิสระและมีภารกิจจำกัดที่อิสระด้วย

จากประสบการณ์ของอังกฤษพบว่าสงครามที่จำกัดด้วยเงื่อนไขกำลังรบเฉพาะเรื่องประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเมื่อเข้าไปใกล้กับสงครามจำกัดที่แท้จริง เช่น ในกรณีสงครามคาบสมุทรหรือสงครามไครเมียซึ่งเป้าหมายคือการได้มาซึ่งดินแดนของข้าศึกและการรักษาดินแดนส่วนหนึ่งไว้จากข้าศึก และในสงครามเช่นนี้จะมีการใช้กำลังทางเรือในการโดดเดี่ยวดินแดนดังกล่าวไม่มากก็น้อย ดังนั้นอำนาจปฏิบัติการจึงมีผลโดยตรงต่อการประสานกำลังระหว่างกำลังทางเรือและกำลังทางบกเพื่อให้กำลังเฉพาะกิจได้เปรียบและคล่องตัวมากขึ้น

ดังนั้น หากต้องการลดความยากในการทำความเข้าใจสงครามที่จำกัด โดยเงื่อนไขกำลังรบ ก็จำเป็นที่จะต้องแยกรูปแบบสงครามภาคพื้นทวีปยุโรปกับสงครามในแบบของอังกฤษให้ได้ ดังที่กล่าวมา รูปแบบสงครามภาคพื้นทวีปยุโรปจะแตกต่างจากแนวความคิดเรื่องสงครามไม่จำกัดเล็กน้อย กำลังรบเฉพาะเรื่องอาจจะตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยกำลังหลักในการเอาชนะข้าศึกซึ่งมีเป้าหมายการรบคือกองกำลังของข้าศึกหรือเมืองหลวงของข้าศึก หรืออาจตั้งขึ้นมาเพื่อการสังเกตการณ์ข้าศึกไม่ให้ข้าศึกโจมตีได้กลับซึ่งจะทำหน้าที่สนับสนุนและรักษาการเคลื่อนกำลังเชิงรุกหลักก็ได้เช่นกัน ไม่ว่าจะป็นกรณีใดหรือกำลังรบเฉพาะเรื่องจะเล็กขนาดไหน การใช้กำลังเช่นนี้ก็เกินไปเพื่อสงครามรูปแบบไม่จำกัดและพุ่งเป้าไปที่เป้าหมายที่ไม่จำกัด ไม่ใช่เพียงแคดินแดนบางส่วนของข้าศึกเท่านั้น

หากพิจารณาประวัติศาสตร์สงครามของอังกฤษที่จำกัดด้วยเงื่อนไขกำลังรบ จะพบว่ามี การนำรูปแบบสงครามภาคพื้นทวีปยุโรปมาใช้บ่อยครั้ง และมีการต่อต้านจากสาธารณชนชาวอังกฤษอยู่ตลอด ราวกับว่ารูปแบบสงครามเช่นนี้เป็นปฏิปักษ์กับธรรมชาติของความเป็นอังกฤษ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการส่งกำลังไปช่วยพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชในสงครามเจ็ดปี ในช่วงต้นสงคราม เกิดการต่อต้านจากชาวอังกฤษจนกระทั่งไม่สามารถจัดตั้งกองกำลังได้ จนกระทั่งพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชต่อต้านมหาอำนาจแคทอลิก⁴ ซึ่งทำให้ภาพของพระองค์เป็นวีรบุรุษของชาวโปรเตสแตนต์ จนทำให้พิตต์ (Pitt)⁵ ยินยอมตามที่พระองค์ต้องการเพราะมีการนำประเด็นความขัดแย้งทางศาสนาขึ้นมาใช้เป็นเครื่องมือ ส่งผลให้สัญญาตัญญาณความรักชาติปะทุขึ้นมาและทำให้ประชาชนเกิดสงสารและลืมนึกความรู้สึกต่อต้านปฏิบัติการในภาคพื้นทวีปยุโรป จนกระทั่งรัฐบาลอังกฤษสามารถส่งกำลังไปช่วยพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชได้ในที่สุด ในที่สุด

⁴ ฝรั่งเศสและออสเตรีย

⁵ วิลเลียม พิตต์ (William Pitt, Earl of Chatham, ค.ศ.1708-1778) นายกรัฐมนตรีอังกฤษระหว่างปี ค.ศ.1756-1760 คอร์เบตต์ค่อนข้างให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ของพิตต์เรื่องการสร้างความสมดุลระหว่างอำนาจนิคมยุโรปกับยุโรปภาคพื้นทวีป พิจารณางานของพิตต์ชื่อ *England in the Seven Years War*, 2 vols. (London, 1907)

กำลังที่ใช้สนับสนุนก็บรรลุลูกภารกิจ แต่ต้องเข้าใจว่าปฏิบัติการครั้งนี้เป็นสงครามจำกัด ไม่เพียงต่อกำลังที่ใช้ แต่ยังเป็นเรื่องเป้าหมายที่จำกัดอีกด้วย แน่แน่นอนว่าพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชทำสงครามไม่จำกัดซึ่งผลประโยชน์ของปรัสเซียมีสูงมากในสงครามนี้และกำลังทหารของอังกฤษมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของพระองค์ อย่างไรก็ตาม กองกำลังของพระองค์ก็มีกองกำลังของอังกฤษเข้าร่วมด้วยภายใต้การบัญชาการของเจ้าชายเฟอร์ดินานด์แห่งบรันสวิก (Prince Ferdinand of Brunswick)⁶ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราช แต่ก็เป็นผู้บัญชาการสูงสุดของอังกฤษ กองทัพของพระองค์เป็นหน่วยทหารที่ต่างจากหน่วยของพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราช และได้รับการกิจที่จำกัดเฉพาะในการป้องกันไม่ให้ฝรั่งเศสเข้ายึดรัฐฮันโนเวอร์ (Hanover)⁷ ซึ่งถ้าฝรั่งเศสยึดได้จะเปิดช่องให้สามารถโจมตีปรัสเซียจากทางปีกขวาได้ สุดท้ายความสามารถในการปฏิบัติการเกิดจากความจริงที่ว่าสมรภูมิการรบที่ได้รับการกิจมานั้นเชื่อมโยงกับทะเลและฝรั่งเศสไม่สามารถตัดเส้นทางส่งกำลังบำรุงหรือถอยทัพกลับได้

ลักษณะของการปฏิบัติการดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสังเกตว่ามีความแตกต่างจากวิธีการใช้ในสงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบภาคพื้นทวีปยุโรป ซึ่งการปฏิบัติการของมาร์ลโบโร⁸ ใช้เป็นปกติแต่กลายเป็นรูปแบบใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยมาร์ลโบโรน่าจะเลือกใช้หากสถานการณ์ทางการเมืองเอื้ออำนวยวิธีการนี้กลายเป็นหลักนิยมการทำสงครามของอังกฤษตั้งแต่สมัยพิตต์เป็นต้นมา รัฐมนตรีสงครามของอังกฤษใช้หลักนิยมนี้โดยจำกัดมากกว่าเรื่องของกองกำลัง แต่ยังคงจำกัดภารกิจให้มีความชัดเจนและเป็นอิสระและที่สำคัญเป็นภารกิจที่

⁶ เจ้าชายเฟอร์ดินานด์แห่งบรันสวิก-โวลเฟินบือเทิล (Prince Ferdinand of Brunswick-Wolfenbüttel, ค.ศ.1721-1792) จอมพลปรัสเซีย ชัยชนะครั้งสำคัญของพระองค์คือชัยชนะที่มินเดน (Minden) ในปี ค.ศ.1759

⁷ ผู้ที่เป็นเจ้าของอาณาจักรฮันโนเวอร์ก็คือกษัตริย์อังกฤษตั้งแต่ปี ค.ศ.1714-1837

⁸ จอห์น เซอร์ชิลล์ (John Churchill, Duke of Marlborough, ค.ศ.1650-1722) อาจจะเป็นทหารอังกฤษที่ยิ่งใหญ่ที่สุดท่านหนึ่ง ซึ่งได้ชัยชนะเหนือฝรั่งเศสในสงครามสืบราชสมบัติสเปน

เกี่ยวข้องกับทะเล ทะเลเป็นปัจจัยสำคัญมากเพราะปฏิบัติการทางเรือสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กำลังรบของอังกฤษได้

ในช่วงต้นของสงครามใหญ่ (the Great War)⁹ อังกฤษใช้รูปแบบเดียวกันในการปฏิบัติการในยุโรปเหนือและยุโรปตะวันตก ในพื้นที่ปฏิบัติการดังกล่าว อังกฤษก็ได้รับการกิจให้รักษาฮอลแลนด์เอาไว้เท่านั้นซึ่งต้องอาศัยทะเล แต่สมรภูมิการรบไม่ได้ปฏิบัติโดยอิสระเพราะต้องมีการปฏิบัติร่วมกันกับ กองกำลังอื่น แต่ละที่ออกมาไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาในซิวซีลีซึ่งสามารถ โดดเดี่ยวเกาะได้โดยสมบูรณ์ วิธีการของอังกฤษก่อให้เกิดความเข้มแข็งและได้ผล ยั่งยืนโดยไม่ต้องใช้กำลังมากแต่ผลที่ได้จะเป็นปฏิบัติการเชิงรับอย่างเดียว จนกระทั่งถึงช่วงสงครามคาบสมุทรที่อังกฤษพบว่าสมรภูมิการรบที่จำกัดด้วย เงื่อนไขกำลังรบสามารถทำให้ได้ชัยชนะภายใต้เงื่อนไขที่มีอยู่ กระนั้นก็ตาม ทราบไตท์กำลังทางบกยังคงเป็นกำลังสนับสนุนต่อกองทัพของสเปน ความ พ่ายแพ้ก็ยังคงเป็นไปได้ต่อไป เพียงแคในโปรตุเกสเท่านั้นที่มีการป้องกันโดยมี เป้าหมายการรบจำกัดและมีสมรภูมิทางทะเลที่เป็นอิสระจากพันธมิตรภายนอก ปฏิบัติการในโปรตุเกสจึงประสบความสำเร็จตั้งแต่ต้น วิธีการเช่นนี้มีข้อดีอยู่มาก และทำให้ข้าศึกเกิดความเหนื่อยล้า เพราะดุลอำนาจในสมรภูมिरบจะพลิกกลับ และเปลี่ยนสถานะจากรับเป็นรุกได้

นอกจากความชาญฉลาดของเวลลิงตันเองแล้ว ความลับอีกประการหนึ่งของชัยชนะคือสภาวะที่เอื้ออำนวยให้เวลลิงตันปรับใช้รูปแบบสงครามจำกัดเข้ากับสงครามไม่จำกัด เป้าหมายของอังกฤษคือเป้าหมายไม่จำกัดเพราะไม่มีอะไร จะเกินกว่าการโค่นล้มระบอบนโปเลียน ปฏิบัติการในทะเลที่ประสบความสำเร็จ ไม่ได้ทำให้เป้าหมายดังกล่าวบรรลุผล แต่มีส่วนเสริมให้เกิดการใช้สงครามจำกัด

⁹ เป็นคำที่ใช้จนกระทั่งถึงปี ค.ศ.1914 หมายถึงสงครามปฏิวัติฝรั่งเศสและสงครามนโปเลียน ระหว่างปี ค.ศ.1792-1815

ซึ่งเป็นรูปแบบที่เด็ดขาดที่สุดตามขีดความสามารถที่มีอยู่ จึงเป็นที่เข้าใจกันเป็นอย่างดีว่าปัจจัยการรบทางเรือมีผลต่อความสำเร็จในทางยุทธศาสตร์ด้วยเช่นกัน

ดังนั้นจากการพิจารณาประเด็นเหล่านี้พบว่าสงครามที่จำกัดโดยเงื่อนไขกำลังรบในสงครามภาคพื้นทวีปยุโรปโดยสาระสำคัญแล้วแทบจะไม่ต่างจากสงครามไม่จำกัด เพราะเงื่อนไขจำเป็นของสงครามจำกัดแทบจะไม่ปรากฏให้เห็นเลย แต่สงครามทางเรือตามแบบอังกฤษสามารถประยุกต์ใช้วิธีการแบบสงครามจำกัดเข้ากับสงครามไม่จำกัดได้ โดยเป็นกำลังสนับสนุนปฏิบัติการที่มีขนาดใหญ่กว่าของพันธมิตร วิธีการนี้เป็นประโยชน์กับอังกฤษเพราะการควบคุมทะเลช่วยให้อังกฤษเลือกสมรภูมิที่เป็นไปตามหลักการของสงครามจำกัดได้¹⁰

แต่หากเงื่อนไขของการรบที่อังกฤษต้องการเข้าร่วมกลับไม่ใช่สมรภูมิสงครามจำกัดเลยจะเป็นอย่างไร ในกรณีเช่นนี้ อังกฤษต้องเลือกระหว่างการใช้กำลังในพื้นที่โดยตรงเพื่อเปิดทางให้กับพันธมิตร หรือจำกัดการปฏิบัติของตนเองเอาไว้ตามแนวชายฝั่ง เหมือนกับที่ทำในกรณีของพระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชซึ่งร้องขอกำลังของอังกฤษในช่วงเริ่มต้นสงครามเจ็ดปี ปฏิบัติการเช่นนี้มีมักจะไม่เป็นที่พึงพอใจต่อทั้งสองประเทศ หากมองเชิงรุกผลที่จะได้มีน้อยในการแทรกแซงเช่นนี้ วิธีนี้กลับทำให้รูปแบบสงครามเช่นนี้ลดความน่าเชื่อถือลงและกลายเป็นปฏิบัติการที่ไร้คุณค่าในฐานะมหาอำนาจชั้นนำของโลก แต่ยังมีข้อเท็จจริงที่ว่าบรรดามหาอำนาจภาคพื้นทวีปยุโรปต่างก็เกรงกลัวหรือให้ความสำคัญกับการ

¹⁰ พลเรือตรี มาร์ติน (Rear Admiral Martin) รับรู้แนวความคิดของเวลลิงตันในเรื่องปัจจัยสำคัญในการรบทางเรือ กระทั่งทรงทหารเรือส่งพลเรือตรี มาร์ตินไปยังสเปนเพื่อปรึกษากับเวลลิงตัน ในเดือนกันยายน ค.ศ.1813 เวลลิงตันกล่าวว่า “หากใครก็ตามอยากรู้ประวัติศาสตร์ของสงครามนี้ ข้าพเจ้าขอแจ้งว่าจากความเหนือกว่าในทางทะเลของอังกฤษ ทำให้ข้าพเจ้ามีอำนาจเพียงพอในการรักษากำลังทางบกเอาไว้ได้ ในขณะที่ข้าศึกทำเช่นนี้ไม่ได้” (*Letters of Sir T. Byam Martin, Navy Records Society, ii, p. 499.* ข้อความดังกล่าวมาจากจดหมายของมาร์ติน รองผู้บัญชาการกองเรือควบคุมช่องแคบที่ส่งไปยังผู้บัญชาการสูงสุด ลอร์ดคีธ (Lord Keith) โดยเขียนในเรือหลวง*ครีโอล* (HMS *Creole*) ในวันที่ 21 กันยายน ค.ศ.1813 เอกสารของมาร์ตินนำกลับมาพิมพ์อีกครั้งโดย พลเรือเอก เซอร์ ริชาร์ด เวซีแฮมิลตัน (Admiral Sir Richard Vesey Hamilton) ในปี ค.ศ.1898

แทรกแซงของอังกฤษ แม้สถานการณ์บางครั้งจะไม่เอื้อให้มีการแทรกแซงก็ตาม เนื่องจากมหาอำนาจเหล่านั้นมองที่ผลจากการเข้าแทรกแซงว่าเป็นภัยคุกคามมากกว่าในเชิงการปฏิบัติในลักษณะของสงครามจำกัด โดยไม่พิจารณาแง่มุมด้านบวกเลย ตราบใดที่การเข้าแทรกแซงใช้การปฏิบัติการสะเทินน้ำสะเทินบก มหาอำนาจภาคพื้นทวีปยุโรปเหล่านี้ก็จะเข้าใจถึงผลกระทบต่อสถานการณ์ในยุโรปว่าไม่สมดุลต่อศักยภาพของกำลังที่ใช้หรือผลในเชิงบวกที่เกิดจากปฏิบัติการ จึงเป็นภัยคุกคามต่อผลเชิงบวกเว้นแต่สามารถจัดหากำลังได้ทัดเทียมกัน อย่างน้อยผลก็เป็นเชิงลบ ประโยชน์ที่ได้เกิดจากอำนาจในการปิดล้อมกำลังที่มีขนาดใหญ่กว่ากำลังของตนเอง ซึ่งเป็นทั้งหมดแล้วที่สามารถอ้างได้ แต่สิ่งนี้เองที่มีความจำเป็นต่อชัยชนะ วิธีนี้ไม่ได้เป็นวิธีการแทรกแซงที่สุดโต่ง แต่พิสูจน์แล้วว่า มีประสิทธิภาพสำหรับประเทศที่มีกำลังประเภนี้และไม่สามารถแสวงหาวิธีที่ดีกว่าได้แล้ว พระเจ้าเฟรเดอริกมหาราชเป็นท่านแรกที่ตระหนักดีถึงความจริงข้อนี้ ส่วนนโปเลียนเป็นคนสุดท้ายซึ่งนโปเลียนไม่สนใจวิธีการนั้นนับหลายปี แต่ในปี ค.ศ.1805 นโปเลียนเรียกปฏิบัติการของแครกว่าเป็น “การปฏิบัติการร่วมของคนแคระ (pygmy combination)”¹¹ แต่ขณะเดียวกันก็มีการเตรียมกองกำลังผสมอีกแบบที่มีเป้าหมายไปยังที่อื่นด้วย¹² ซึ่งมีผลทำให้นโปเลียนเข้าใจว่าปฏิบัติการของแครกเป็นการส่งกำลังป้องกันล่วงหน้าของข้าศึกโดยจะละเลยไม่ได้และ

¹¹ เป็นปฏิบัติการที่ใช้ทหารม้าจำนวน 300 ชุด และกองพันทหารราบ 8 กองพัน ภายใต้การนำของ พลโท เซอร์ เจมส์ แครก (Lieutenant General Sir James Craig) ไปยังมอลตาในปี ค.ศ.1805 เพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่กำลังพัฒนาขึ้น แต่ที่สำคัญคือการป้องกันไม่ให้มอลตาดอกอยู่ในมือของฝรั่งเศส กองกำลังที่มีกำลังพลของรัสเซียที่ใหญ่กว่ามาด้วยชั้นบกที่เนเปิลส์ในเดือนกันยายน แต่ชัยชนะของนโปเลียนทางตอนเหนือทำให้กองกำลังนี้ต้องถอนตัวออกไปในช่วงต้นปี ค.ศ.1806 ดู Corbett, *The Campaign of Trafalgar* (London, 1910) คำกล่าวของนโปเลียน “des combinaisons de pygmies” อยู่ในหน้า 135 และอีกครั้งในจดหมายถึงเดแครส์ (Decrès) รัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือฝรั่งเศส

¹² พลเอก เซอร์ เดวิด แบร์ด (General Sir David Baird) ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติการยึดแหลมกู๊ดโฮปได้

ปฏิบัติการนี้เองที่ทำให้มันโปเลียนต้องสูญเสียกองเรือของตนเองจากการต่อสู้ที่ไร้ประสิทธิผลของฝรั่งเศส¹³

แต่มันโปเลียนก็ไม่ยอมรับหลักการนี้จนกระทั่งผ่านไปสี่ปี และจากนั้นมันโปเลียนก็ตระหนักรู้จากการปฏิบัติการที่วัลเชอเรน (Walcheren)¹⁴ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงปฏิบัติการที่ล้มเหลวปฏิบัติการหนึ่งในประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ไม่สามารถหาคำอธิบายต่อความล้มเหลวนี้ได้ แต่จริงๆ แล้วนักประวัติศาสตร์เหล่านี้ละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าความล้มเหลวนี้เป็นขั้นตอนสำคัญสุดท้ายที่ส่งผลต่อนโยบายการใช้กองทัพบกเพื่อให้การควบคุมทะเลและเอาชนะกองเรือข้าศึกที่ยังตั้งดีดิ่งจะป้องกันตนเองเพียงอย่างเดียว จุดเริ่มต้นอยู่ที่โคเปนเฮเกนในปี ค.ศ. 1807¹⁵ จากนั้นที่ดาร์แดเนลส์ก็ล้มเหลว¹⁶ เพราะกองเรือและกำลังทางบกแยกจากกัน แต่ที่ลิสบอนประสบความสำเร็จ¹⁷ เช่นกับที่กาดิซ¹⁸ ด้วยการแสดงลวง ปฏิบัติการที่วัลเชอเรนซึ่งวางแผนมานาน แต่การปฏิบัติการ

¹³ ในวันที่ 14 กันยายน ค.ศ. 1805 มันโปเลียนสั่งการกองเรือผสมฝรั่งเศส-สเปนที่กาดิซให้แล่นไปยังเนเปิลส์ ผลที่เกิดคือกองเรือดังกล่าวพ่ายแพ้และจมไปทั้งกองเรือที่สมรภูมิตราฟัลการ์ (Corbett, *The Campaign of Trafalgar*, pp. 294-296.)

¹⁴ จากทหารเกือบ 40,000 นายในฤดูร้อนของปี ค.ศ. 1809 กว่า 4,000 นายเสียชีวิตซึ่งมีเพียง 106 นายที่เสียชีวิตจากไข้

¹⁵ การปฏิบัติการร่วมแบบโจมตีเฉียบพลันโดย พลเรือเอก แกมเบียร์ (Admiral Gambier) กับ พลเอก แคธคาร์ต (General Cathcart) ต่อโคเปนเฮเกนในปี ค.ศ. 1807 หลังจากการโจมตีด้วยปืนเรือต่อเมืองหลวงติดต่อกันตั้งแต่วันที่ 2-5 กันยายน ชาวเดนมาร์กยอมแพ้ อังกฤษได้กองเรือรบของเดนมาร์กเพิ่มแต่ไม่สามารถหยุดยั้งไม่ให้เดนมาร์กเป็นพันธมิตรกับมันโปเลียนเพียงไม่กี่สัปดาห์หลังจากนั้น

¹⁶ ในปี ค.ศ. 1807 กองเรือของ พลเรือเอก ดักเวิร์ธ (Admiral Duckworth) เดินทางผ่านช่องแคบดาร์แดเนลส์เพื่อไปยังคอนสแตนติโนเปิลเพื่อบีบให้ตุรกีเปลี่ยนนโยบายต่อรัสเซีย ชาวตุรกีปฏิเสธข้อเสนอของดักเวิร์ธและขับไล่ออกไปจากตุรกี

¹⁷ ในปี ค.ศ. 1808 เป็นการสนับสนุนการต่อต้านฝรั่งเศสของโปรตุเกสและเพื่อจับตามองกำลังทางเรือของรัสเซียที่ท่ากิส กองเรือมี พลเรือเอก เซอร์ ชาร์ลส์ คอตตอน (Admiral Sir Charles Cotton) เป็นผู้บัญชาการ กำลังทหารอังกฤษตะหาตได้ภายในเวลาไม่นาน

¹⁸ ในปีเดียวกัน กองเรืออังกฤษภายใต้การนำของ พลเรือตรี เพอร์วิส (Rear Admiral Purvis) เดินทางไปยังกาดิซเพื่อสนับสนุนชาวสเปนเรื่องการต่อต้านฝรั่งเศสเช่นกัน และมีชัยชนะเหนือกองเรือฝรั่งเศสซึ่งอยู่ที่นั่นแล้ว

จริงต้องเลื่อนออกไปจนกระทั่งสุดท้ายแล้วที่สถานการณ์ลำบากและกดดันน้อยที่สุด นโปเลียนพยายามมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มมีการเสนอแนวคิดนี้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปและไม่มีอะไรผิดพลาด การตระหนักถึงอันตรายก็ลดลงตามเวลา ในที่สุดโอกาสมาถึงเมื่อนโปเลียนรุกเข้าออสเตรียและใช้กำลังทหารทั้งหมดเข้ารบกับอาร์คดยุค ชาร์ลส์¹⁹ ความเสี่ยงยังคงมีอยู่มาก แต่รัฐบาลอังกฤษกลับเผชิญกับกำลังของนโปเลียนอย่างกล้าหาญด้วยความเข้าใจสถานการณ์ทั้งหมด และช่วงเวลานี้เป็นโอกาสเดียวเท่านั้น ฝรั่งเศสมุ่งมั่นอย่างมากที่จะใช้กำลังถึงระดับสูงสุดในสงครามคาบสมุทร และตราบใดที่กองเรืออังกฤษที่มีศักยภาพยังคงดำรงกำลังเอาไว้ในทะเลเหนือ กำลังส่วนนี้ก็ยังคงมีผลต่อการปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญ การได้มาซึ่งความสำเร็จอยู่ภายใต้การเฝ้ามองของรัฐบาลโดยไม่ต้องไม่ให้เกิดความผิดพลาด ดังนั้นเมื่อนโปเลียนไม่ได้คาดคิดว่าอังกฤษจะมุ่งมั่นในการปฏิบัติการและพบว่าฝรั่งเศสไม่ได้เตรียมพร้อม การป้องกันแอนต์เวิร์ปจึงไม่สมบูรณ์ ไม่มีกองทัพบกเตรียมพร้อมตั้งรับ มีเพียงกลุ่มทหารที่ไม่มีฝ่ายเสนาธิการหรือนายทหารที่จะตอบโต้การบุกได้ อังกฤษใช้เวลาหนึ่งสัปดาห์เท่านั้นก็ได้ชัยชนะ กองเรือของนโปเลียนหนีไปภายใน 24 ชั่วโมง ความล้มเหลวเกิดขึ้นมหาศาล ที่กล่าวมาเป็นสาเหตุของความล้มเหลวทั้งหมดซึ่งนโปเลียนตกตะลึงและพยายามตอบโต้กลับ หายนะครั้งนี้ทำให้นโปเลียนต้องพิจารณาาระบบป้องกันประเทศทั้งหมด โดยไม่เพียงแต่นโปเลียนจะพิจารณาความจำเป็นที่ต้องลงทุนป้องกันแอนต์เวิร์ปและตุลซงให้มากขึ้น ฝ่ายเสนาธิการด้านกำลังพลได้รับคำสั่งให้เตรียมกำลังป้องกันชายฝั่งฝรั่งเศสโดยใช้กำลังทหารมากกว่า 300,000 นาย นโปเลียนกล่าวว่า “ด้วยการชนกำลังพลเพียง 30,000 นายมาที่ดาว์นส์ (Downs)²⁰ อังกฤษสามารถทำให้ทหารของฝ่ายเรา 300,000 นายปฏิบัติการไม่ได้และจะลดความเป็นมหาอำนาจของฝรั่งเศสลงเป็นอันดับสองได้เลย

¹⁹ ทรงนำกองทหารออสเตรียอีกครั้งในปี ค.ศ.1809 แต่พ่ายแพ้ที่วาแกรม (Wagram) ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1809

²⁰ พื้นที่ทอดสมอนอกชายฝั่งเคนต์ใกล้กูดวิน แซนด์ (Goodwin Sands) และระหว่างไอร์แลนด์เหนือและใต้

ทีเดียว”²¹ ปฏิบัติการรวมกำลังของอังกฤษในสงครามคาบสมุทรส่งผลให้โครงการป้องกันชายฝั่งฝรั่งเศสไม่จำเป็นและไร้คุณค่าซึ่งแนวทางการปฏิบัติการของอังกฤษจะปรากฏชัดเจนและภัยคุกคามก็จะสิ้นสุดลง แต่การที่นโปเลียนรับรู้หลักการดังกล่าวของอังกฤษยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในคำสั่งของฝ่ายเสนาธิการที่ให้กับผู้บังคับบัญชาในสนามรบอยู่ ถึงแม้ว่าจะไม่ปรากฏอยู่ในนโยบายของนโปเลียนก็ตาม

โดยทั่วไป พัฒนาการสมัยใหม่ในการจัดโครงสร้างการรบและการส่งกำลังบำรุงจะช่วยให้มหาอำนาจภาคพื้นยุโรปไม่ต้องกังวลต่อเรื่องภัยคุกคามดังกล่าว นโปเลียนไม่ได้ใส่ใจเลยในอดีตเพียงแต่ว่าความประมาทต่อภัยคุกคามใดๆ ทำให้เกิดช่องว่างให้มีการปฏิบัติการ และช่องว่างนี้อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเวลาเมื่อลอร์ดไลโกเนียร์ (Lord Ligonier)²² และวูล์ฟ (Wolfe)²³ วางแผนปฏิบัติการเช่นนี้ ไม่ได้พิจารณาเรื่องสร้างความประหลาดใจให้เกิดขึ้นกับข้าศึกในช่วงเริ่มสงคราม แต่กลับต้องสร้างโอกาสและรอยสถานการณ์ให้เอื้ออำนวยต่อฝ่ายเรา เพราะบ่อยครั้งอังกฤษไม่พร้อมหรือไม่กล้าหาญพอที่บุกโจมตีข้าศึกตั้งแต่เริ่มต้น

กรณีตัวอย่างที่กล่าวมาซึ่งการเข้าแทรกแซงมีความสำคัญต่อชัยชนะอย่างมากแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเป็นการขัดขวางแผนการรบที่ข้าศึกออกแบบเอาไว้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้การแทรกแซงโดยตรงซึ่งจะเป็นการขัดขวางข้าศึกตั้งแต่ช่วงเริ่มสงคราม ประเภทที่สองเป็นการขัดขวางข้าศึกด้วยการตั้งชัยชนะออกมาจากข้าศึก ประสิทธิภาพของรูปแบบนี้อยู่ภายใต้หลักการที่ว่าชัยชนะในสงครามไม่จำกัดไม่จำเป็นต้องตัดสินด้วยการทำลายกองกำลังของ

²¹ *Correspondance de Napoléon*, xix, 421, 4 September. (เชิงอรรถของคอร์เบตต์)

²² จอห์น หลุยส์ (John Louis, Earl of Ligonier, ค.ศ.1680-1770) จอมพลของอังกฤษซึ่งหลังจากประสบความสำเร็จในสงครามสืบราชสมบัติสเปนและออสเตรีย ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการสูงสุดและให้แนะนำรัฐบาลอังกฤษในสงครามเจ็ดปี

²³ พลโท เจมส์ วูล์ฟ (Major General James Wolfe, ค.ศ.1726-1759) เสียชีวิตในการนำการรบเข้ายึดกีเบกซึ่งปฏิบัติการครั้งนี้ประสบความสำเร็จ

เข้าศึกษาต่อไป ปกติจะเป็นงานยากในการเอาชนะประชาชนหลังจากการรบนานด้วยกำลังทหารที่อ่อนล้าแต่การใช้กำลังใหม่ขนาดเล็กจากทะเลที่มีความแข็งแกร่งอาจจะพลิกสถานการณ์เหมือนกับในสงครามคาบสมุทร และในความคิดของผู้นาระดับสูงบางคน น่าจะนำมาใช้ในฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1871 ในสงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซีย²⁴

ข้อแนะนำที่กล่าวมาทั้งหมดอาจจะดูเหมือนว่านอกกรอบรอยจากหลักการทำสงครามสมัยใหม่ที่เชื่อกันมา แต่เดิมเชื่อว่ากำลังที่มีทั้งหมดต้องนำมาใช้ในช่วงเวลาสำคัญในสงครามซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ และยิ่งชัดเจนมากหากเป็นประเด็นเรื่องความขัดแย้งระหว่างกองทัพประจำชาติ แต่หากไม่มีอะไรมาพิสูจน์ความเชื่อที่ว่านี้ เรายังคงมีความชอบธรรมในการตั้งข้อสงสัยว่า “จริงหรือไม่ที่เข้าศึกเหนื่อยล้าและหมดกำลังใจจะเกิดขึ้นในช่วงที่ไม่ใช่การโจมตีด้วยความประหลาดใจของฝ่ายเรา”

²⁴ ฝรั่งเศสพ่ายแพ้ให้กับกองกำลังเยอรมันซึ่งนำโดยแม่ทัพปรัสเซีย เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสงครามรวมชาติเยอรมัน

บทที่ 6

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งในสงครามจำกัด

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในสงครามจำกัดสามารถเทียบเคียงได้กับความได้เปรียบจากการป้องกัน กล่าวคือการใช้การตั้งรับจะสามารถทำให้ฝ่ายที่มีกำลังด้อยกว่าบรรลุมุ่งประสงค์เหนือฝ่ายที่กำลังเหนือกว่า ที่ผ่านมาก็มีตัวอย่างจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีกำลังด้อยกว่าสามารถมีชัยชนะเหนือประเทศที่เข้มแข็งกว่ามาก จึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญแต่สามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

ปัจจัยหนึ่งที่เราเห็นได้ชัดคือปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อปฏิบัติการทางเรือของฝ่ายเราทำให้สามารถใช้กำลังทางเรือในการจำกัดกำลังทางบกของข้าศึกที่จะเผชิญกับกำลังของฝ่ายเราได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้กำลังทางเรือเพื่อทำให้ดุลอำนาจทางบกเกิดความเท่าเทียมกันได้ แต่นอกเหนือจากเหตุผลในทางปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ยังมีอีกเหตุผลหนึ่งซึ่งมีรากฐานมาจากหลักยุทธศาสตร์เบื้องต้นซึ่งจะกล่าวต่อไป

ที่ว่าสงครามจำกัดทำให้การตั้งรับเกิดผลสัมฤทธิ์ได้เป็นอย่างดีนั้น ในสงครามไม่จำกัดแทบจะไม่เกิดขึ้นเลย เพราะในสงครามไม่จำกัด ปัญหาที่เกิดจากทัศนคติการตั้งรับเป็นเรื่องของการปล่อยให้ข้าศึกมีความคิดริเริ่มและลดขวัญและกำลังใจของฝ่ายเราในการรุก แต่ในสงครามจำกัด ไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้นและหากไม่เสี่ยงใช้กำลังเข้าแลกกับข้าศึก ก็จะทำให้ฝ่ายเราได้เปรียบอยู่ต่อไปภายใต้แนวคิดของการตั้งรับ

ต้องยอมรับว่าข้อเสนอนี้เป็นจริงซึ่งแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับหลักการของเคลาเซวิทซ์เรื่องพลังจากการตั้งรับก็ตาม แต่หลักของโมลต์เกที่ปรับมาใช้ก็ยังได้รับการยอมรับ โดยโมลต์เกมองว่ารูปแบบสงครามที่เข้มแข็งที่สุดซึ่งได้แก่รูปแบบที่คุ้มค่าที่สุดจากกำลังที่มีอยู่คือการรุกในเชิงยุทธศาสตร์ (strategic offensive) ผสมผสานกับการตั้งรับในเชิงยุทธวิธี (tactical defensive)

ประเด็นนี้แสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขที่ทำให้เกิดข้อได้เปรียบของสงครามจำกัดหากเลือกสมรรถุณการรบและวิธีการรบได้อย่างถูกต้อง แต่สมมติฐานเบื้องต้นในการใช้สงครามรูปแบบนี้คือฝ่ายเราต้องมีความพร้อมและการควบคุมตัวที่มากกว่า หรือไม่ฝ่ายเราก็ต้องอยู่ในสถานการณ์ที่จะสถาปนากำลั้งในพื้นที่เป้าหมายได้ ก่อนที่ข้าศึกจะรวมกำลังเข้ามาต่อต้านฝ่ายเรา หากสมมติฐานเป็นจริง ฝ่ายเราจะเป็นฝ่ายริเริ่มและข้าศึกก็จะไม่สามารถโจมตีประเทศของฝ่ายเราได้ ในที่สุดข้าศึกก็ต้องเดินตามแผนที่ฝ่ายเราวางไว้ ฝ่ายเราจะอยู่ในตำแหน่งได้เปรียบซึ่งเราเลือกได้และเปิดช่องให้ฝ่ายเราโจมตีได้กลับจากระยะไกล และจากนั้นคลื่นการบุกโจมตีก็สามารถเกิดขึ้นตามมา หากตั้งสมมติฐานว่าพื้นที่เป้าหมายล้อมรอบด้วยทะเลและข้าศึกไม่สามารถรองทะเลได้ โอกาสดังกล่าวก็จะเกิดขึ้นเอง และแม้ว่าฝ่ายเราจะไม่ใช่โอกาสดังกล่าวแต่กำลังโจมตีหลักก็จะใช้โอกาสนี้แทน เช่น ในกรณีที่รัสเซียไม่มั่นใจและหวาดกลัวที่จะเคลื่อนกำลังเข้าสู่คาบสมุทรเลียวตุง (Liaotung Peninsula) เพราะเกรงต่อการโจมตีได้กลับของญี่ปุ่นจากอ่าวเปชิลี (Gulf of Pe-chi-li)¹

อันที่จริง การทำสงครามจำกัดทำให้อุทธศาสตร์หลักเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุก กล่าวคือการเคลื่อนกำลังหลักเป็นเชิงรุก โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การยึดดินแดนบางส่วน ส่วนยุทธศาสตร์รองที่ตามมาควรจะเป็นการตั้งรับที่ออกแบบมาเพื่อพร้อมสำหรับการโจมตีได้กลับเมื่อมีโอกาสทันทีที่ข้าศึกเริ่มที่จะผลักดันฝ่ายเราให้ออกไป

¹ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ.1904 พลเอก คูโรพัตกิน (General Kuropatkin) ผู้บัญชาการกองกำลังในรัสเซียในแมนจูเรียได้รับคำสั่งซึ่งค้านกับความคิดของตนเองให้เคลื่อนกำลังไปยังคาบสมุทรเลียวตุงเพื่อปลดปล่อยพอร์ตอาร์เธอร์ คูโรพัตกินใช้กำลังทหารระดับต่ำที่สุด โดยส่งกองทหารจำนวนหนึ่งไปยังเตลิสซุ (Telissu) ซึ่งต้องเผชิญกับกองกำลังที่สองของญี่ปุ่นและฝ่ายแพ้อย่างรวดเร็ว แต่คอร์เบตตีให้ความสำคัญกับปัจจัยทางทะเลมากเกินไป จริงๆ แล้วความกังวลของรัสเซียเกิดจากการที่คูโรพัตกินต้องการรวมกำลังเพื่อทำการรบแตกหักในแมนจูเรียมากกว่า กำลังล่วงหน้าได้รับคำสั่งที่มีความเข้มงวดดังกล่าวพิจารณา J. Westwood, *Russia Against Japan, 1904-1905* (London, 1986), pp. 60-62. อ่าวเปชิลีเป็นส่วนหนึ่งของทะเลที่อยู่ทางเหนือและทางตะวันตกของคาบสมุทรเลียวตุง

หากพิจารณาว่าโดยหลักทั่วไปแล้ว เป็นไปไม่ได้ที่จะลากเส้นแบ่งระหว่างยุทธวิธีกับยุทธศาสตร์ขนาดเล็กภายใต้เงื่อนไขในปัจจุบันการรบทางบกย่อมมีความเป็นไปได้สูงที่วิธีการรบซึ่งจะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริงจะคล้ายกับจุดยืนของโหมลต์เกที่กล่าวถึงรูปแบบสงครามที่เข้มข้นที่สุด กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ “ยุทธศาสตร์หลักได้แก่การรุกและยุทธศาสตร์รองคือการตั้งรับ”

ดังนั้น หากรูปแบบสงครามจำกัดมีปัจจัยเข้มข้นเหนือกว่ารูปแบบสงครามไม่จำกัดแล้ว จึงชอบธรรมที่จะใช้สงครามจำกัดเมื่อฝ่ายเราไม่เข้มข้นมากพอที่จะใช้รูปแบบอื่นที่ต้องสูญเสียกำลังมากกว่าและเมื่อเป้าหมายมีความจำกัด เช่นเดียวกับกับการใช้การตั้งรับเมื่อมีเป้าหมายเชิงลบและมีกำลังอ่อนแอเกินกว่าที่จะใช้การรุก ประเด็นนี้สำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการปฏิเสธหลักนิยมการทำสงครามในปัจจุบันที่ว่า “ในสงครามนั้นมีเป้าหมายที่ชอบธรรมเพียงหนึ่งเดียวคือการโค่นล้มข้าศึก” และ “วัตถุประสงค์พื้นฐานจะต้องเป็นกำลังรบของข้าศึกเสมอ” หลักการของสงครามจำกัดก่อให้เกิดการตั้งคำถามต่อหลักนิยมแบบเดิมว่าบางครั้งอาจไม่ชอบธรรมและไม่ถูกต้องที่จะทำลายเป้าหมายที่เป็นกำลังรบของข้าศึกก็ได้

คำถามนี้ต้องการคำตอบที่ชัดเจน ถึงแม้ว่าจะพิจารณาแนวความคิดของเคลาเซวิทซ์และโฌมีนีมาแล้วก็ตาม ตัวอย่างเช่น ฟอน เดอ โกลซ์ (Von der Golz)² เป็นอีกคนหนึ่งที่ยืนยันว่าการโค่นล้มข้าศึกเป็นเป้าหมายของสงครามสมัยใหม่เสมอ โดยนายพล ฟอน เดอร์ โกลซ์ได้วาง “หลักการแรกของสงครามสมัยใหม่” ว่า “วัตถุประสงค์เฉพาะหน้าที่ต้องใช้กำลังทำลายคือกองกำลังหลัก

² โคลมาร์ ฟร็อยเฮร์ ฟอน เดอร์ โกลซ์ (Colmar Freiherr von der Golz) นายพลปรัสเซียทำหน้าที่แม่ทัพในกองทัพออตโตมานและนักคิดนักเขียนทางทหาร งานชิ้นสำคัญคือ *The Nation in Arms* ซึ่งเผยแพร่ในปี ค.ศ.1884 นอกจากนั้นยังมีงานหลักคือ *The Conduct of War : A Short Treatise on Its Most Important Branches and Guiding Rules* เผยแพร่ในปี ค.ศ.1895 แปลเป็นภาษาอังกฤษโดย จี เอฟ เลเวนสัน (G. F. Levenson) และพิมพ์เผยแพร่ในลอนดอนโดยคีแกน พอล (Kegan Paul) และในนิวยอร์กโดยดัตตัน (Dutton) ในปี ค.ศ.1899 เลขหน้าอ้างอิงเป็นไปตามฉบับดังกล่าว

ของข้าศึก”³ เช่นเดียวกับกับเจ้าชายคราฟต์ (Prince Kraft)⁴ ซึ่งมีคติพจน์ว่า “เป้าหมายแรกควรจะเป็นการเอาชนะกองทัพของข้าศึก สิ่งใดๆ นอกเหนือจากนั้น ไม่ว่าจะเป็นการยึดดินแดนย่อมมีความสำคัญรองลงไป”⁵

สังเกตได้ว่าฟอน เดอ โกลซ์ยอมรับว่าการยึดดินแดนของข้าศึกเป็นปฏิบัติการที่ต่างจากการโค่นล้มหรือเอาชนะกองทัพของข้าศึก แต่ทฤษฎีนี้ยังเพิ่มเติมว่าการมองว่าการทำลายล้างกำลังหลักของข้าศึกให้สิ้นซากเท่ากับการบรรลุเป้าหมายการรบโดยสมบูรณ์นั้นเป็นความคิดที่ผิดพลาด โดยฟอน เดอ โกลซ์เสริมว่าหลักนิยมในปัจจุบันยังใช้งานได้อยู่ด้วยเงื่อนไขที่ว่า “เมื่อรัฐคู่สงครามมีธรรมชาติที่เหมือนกันโดยประมาณ”⁶ และหากมีกรณีที่มีการยึดดินแดนเป็นปฏิบัติการที่ต่างออกไปจากการเอาชนะข้าศึก และหากเงื่อนไขมีอยู่ว่าฝ่ายเราสามารถยึดดินแดนได้ด้วยการช่วงชิงความได้เปรียบโดยไม่จำเป็นต้องทำลายล้างข้าศึก ก็ไม่น่าที่ฝ่ายเราจะยังยืนยันว่าให้เลื่อนการปฏิบัติการออกไปต่างๆ ที่สามารถทำการรบได้ดีกว่าในปัจจุบัน แต่หากต้องยึดดินแดนของข้าศึกทั้งหมดหรือบางส่วน หลักนิยมของเยอรมันจะยังใช้การได้อยู่ แต่ไม่ใช่ว่าสงครามทุกชนิดจะมีลักษณะดังที่กล่าวไป

การที่ยังคงยืนยันหรือเพิ่มความชอบธรรมให้ “โค่นล้มข้าศึก” เป็นการป้องกันไม่ให้วิธีการรบแบบเก่าและใช้การไม่ได้กลับมาอีก แต่แนวคิดนี้ก็ยังไม่

³ Von der Goltz, *The Conduct of War*, Chapter 3, p. 10.

⁴ พลเอก เจ้าชายคราฟต์ (General Prince Kraft z.v. Hohenlohe-Ingelfingen, ค.ศ.1827-1892) เจ้าชายคราฟต์นำทัพ (Army of the Guard) ในสงครามปี ค.ศ.1866 และ 1870 นำกองพันปืนใหญ่เข้ายึดปารีส และได้รับตำแหน่งสำคัญหลังสงคราม เจ้าชายคราฟต์เขียนงานไว้หลายชิ้นในรูปของ “จดหมาย” หรือ “บทสนทนา” ที่ว่าด้วยยุทธวิธีการใช้อาวุธ รวมทั้งยุทธศาสตร์โดยทั่วไป

⁵ Kraft, *Letters on Strategy*, edited by Captain Walter James (London, 1898), Volume 1, p. 10.

⁶ Von der Goltz, op. cit., p. 17.

สมบูรณ์และการยังคงใช้วิธีการนี้โดยไม่พิจารณาถึงเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังวิธีการนี้จะทำให้ศิลปะการทำสงครามกลายเป็นการนำกำลังสองฝ่ายมาชนกันเท่านั้น

ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม พลเอก ฟอน เคมเมอร์เรอร์ (Von Caemmerer) ได้กล่าวไว้⁷ เคลลาเซวิทซ์เป็นนักรบนักปฏิบัติมากกว่าให้ความสำคัญกับแนวคิดนามธรรมในศาสตร์การทำสงคราม หากเป็นจริง (ซึ่งจริงแล้วมีกรณียกเว้น) ย่อมเป็นไปได้ที่ประเทศที่อ่อนแอกว่าจะได้ชัยชนะเหนือประเทศที่เข้มแข็งกว่า ไม่ว่าจะด้วยเหตุปัจจัยใดก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ข้อสรุปนี้มีข้อเท็จจริงในทางประวัติศาสตร์มาโต้แย้งได้มากมาย ที่ว่ารูปแบบการรุกเป็นรูปแบบที่เข้มแข็งกว่านั้นจริงหากเงื่อนไขเอื้ออำนวย แต่ต้องตระหนักเสนอว่า เคลลาเซวิทซ์ปูพื้นฐานทางความคิดเอาไว้ก่อนว่าเงื่อนไขดังกล่าวเป็นการตั้งสมมติฐานว่าคู่สงครามจะใช้กำลังทั้งทางวัตถุและขวัญกำลังใจอย่างเต็มที่ให้เหนือกว่าข้าศึกด้วยความ กล้าหาญยิ่ง โจมินี้ไม่ได้สรุปได้ลึกซึ้งอย่างเคลลาเซวิทซ์ โดยโจมิน่าจะตั้งเรื่องของ “แนวโน้มการใช้กำลังอย่างสุดโต่งที่ก่อให้เกิดการทำลายล้างในขั้นสูงสุด” เพราะในความคิดของโจมินี้แล้ว แนวโน้มเช่นนี้เองที่ทำให้มนุษย์ไปเสียใช้กำลังผิดพลาดจนกระทั่งนำไปสู่หายนะทั้งหมดในท้ายที่สุด ดังนั้นทั้งในทางประวัติศาสตร์ซึ่งไม่ได้ต่างไปจากในทางทฤษฎีต่างไม่สนับสนุนคำตอบในเรื่องของสงครามไม่จำกัดเลย และในเยอรมนีเอง ปฏิบัติการต่อการเรียนการสอนปรัชญาของเคลลาเซวิทซ์ก็เกิดขึ้นแล้ว ฟอน เคมเมอร์เรอร์ อธิบายปรัชญาของ เคลลาเซวิทซ์ว่า “เนื่องจากนักคิดทางทหารที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่ของยุคนี้เฝ้าทูลหวั่นกลัวการที่ ในการทำสงคราม ความพยายามหลักจะต้องเป็นการใช้กำลังขั้นสูงสุดและการใช้กำลังที่ขีดความสามารถการทำลายด้อยกว่าเพื่อสนับสนุนเป็นการทำลายความอ่อนแอ

⁷ *Development of Strategical Science*. (เชิงอรรถของผู้เขียน ชื่อเต็มของหนังสือคือ *Development of Strategical Science During the 19th Century* แปลเป็นภาษาอังกฤษโดย เค ฟอน โดนาต (K. von Donat) และเผยแพร่ที่ลอนดอนในปี ค.ศ.1905 รูดอล์ฟ ฟอน เคมเมอร์เรอร์ (Rudolf von Caemmerer เป็นนายพลเยอรมัน มีสิ่งชี้ว่าคอรัเบตต์ได้อ่านงานของเคมเมอร์เรอร์ใน *Some Principles* เช่นในเรื่องชีวประวัติของเคลลาเซวิทซ์)

ของกำลังโดยรวม ข้าพเจ้ารู้สึกมั่นใจที่จะกล่าวว่าปรัชญาของเคลาเซวิทซ์มีความละเอียดลึกซึ้งและสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างสูงทีเดียว”⁸

สิ่งที่เคลาเซวิทซ์กล่าวถึงอาจพิจารณาได้โดยย่อดังนี้ เมื่อเงื่อนไขในสงครามไม่เอื้อให้ฝ่ายเราใช้กำลังอย่างเต็มที่ การยึดดินแดนของข้าศึกบางส่วนมาไว้ในครอบครองอาจจะเป็นทางเลือกที่ถูกต้องในการทำลายกองทัพของข้าศึก แต่เคลาเซวิทซ์มองปฏิบัติการเช่นนี้ว่าเป็นเพียงชั่วคราวเพราะมุมมองจากสงครามทางบกของเคลาเซวิทซ์เองจำกัดความกว้างไกลของทฤษฎีซึ่งจริงๆ แล้วอาจจะมีกรณีที่เป้าหมายของสงครามมีลักษณะจำกัดก็ได้และทำให้การใช้กำลังที่น้อยกว่ามีประสิทธิภาพและฝ่ายเราสามารถส่งกำลังเอาไว้ได้ ในสงครามตามแบบ กรณีเหล่านี้แทบไม่เกิดขึ้นเลยแตเมื่อนำมิติทางทะเลเข้ามาร่วมพิจารณาด้วยแล้วอาจจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการทำสงครามจำกัดก็ได้

แนวโน้มที่อังกฤษจะใช้วิธีการทำสงครามแบบจำกัดเห็นได้ค่อนข้างชัดเจนต่างจากมหาอำนาจภาคพื้นทวีปยุโรป ในการพิจารณาแนวโน้มดังกล่าวว่าขาดลักษณะที่ความเป็นทหารที่รุกรบนั้นขัดแย้งกับผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสงครามจำกัด ไม่มีเหตุผลใดที่สงครามจะเป็นเรื่องอื่นได้นอกจากการเชื่อในสัญชาตญาณและการพิจารณาทางเลือกภายใต้เงื่อนไขที่มีอยู่เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ สัญชาตญาณนี้นำไปสู่การใช้สงครามจำกัดซึ่งไม่เพียงแต่มีเป้าหมายเพียงการยึดดินแดนข้าศึกบางส่วนเท่านั้น แต่ยังนำไปสู่กรณีสงครามในอดีตที่ยังคงคลุมเคลือว่าเป็นแบบใด ดังที่อธิบายเอาไว้ในบทที่แล้ว และได้ประยุกต์ใช้ในการอธิบายสงครามในภาพรวมเมื่ออังกฤษต้องปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังของประเทศภาคพื้นทวีปโดยมีเป้าหมายที่ไม่จำกัดคือการทำลายข้าศึกที่มีร่วมกัน

ทางเลือกระหว่างการทำสงครามทั้งสองแบบขึ้นอยู่กับสถานการณ์ แต่ต้องพิจารณาเป้าหมายทางการเมืองจริงๆ แล้วจำกัดหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าหาก

⁸ Caemmerer, op. cit., p. 123.

มีลักษณะไม่จำกัดและเป็นนามธรรม จะสามารถลดทอนไปสู่เป้าหมายที่เป็นรูปธรรมซึ่งจำกัดได้หรือไม่ และสุดท้ายต้องพิจารณาว่าเงื่อนไขทางยุทธศาสตร์จะเอื้ออำนวยให้มีการใช้รูปแบบของการทำสงครามจำกัดและประสบความสำเร็จได้หรือไม่

ที่ต้องทำในเวลานี้คือกำหนดเงื่อนไขที่กล่าวมาแล้วให้ชัดเจนโดยจะได้หลักการทำสงครามแบบใหม่ที่เป็นรูปธรรมประกอบกับการยกตัวอย่างสงครามเป็นกรณีศึกษาประกอบคำอธิบายหลักการทำสงครามแบบใหม่นี้

ตัวอย่างที่ชัดเจนเกิดขึ้นในสงครามที่เกิดขึ้นไปไม่นาน ได้แก่ สงครามระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ประเทศเล็กต่อสู้กับประเทศใหญ่โดยไม่จำเป็นต้อง “โค่นล้ม (overthrowing)” หรือทำลายกองกำลังรบของประเทศใหญ่ซึ่งเกินขีดความสามารถของญี่ปุ่น หากจะมองว่าในการทำสงครามภาคพื้นทวีปยุโรปซึ่งการทำลายล้างกองกำลังของข้าศึกเป็นรูปแบบที่ใช้กัน ปฏิบัติการของญี่ปุ่นจะมองว่าไร้สาระได้เลยทีเดียว เพียงแคในอังกฤษเท่านั้นที่ตามประวัติศาสตร์และจิตวิญญาณของประเทศที่เป็นเกาะแล้ว อาจะมองว่าญี่ปุ่นประสบความสำเร็จได้ด้วยวิธีการทำสงครามแบบจำกัดซึ่งสมเหตุสมผล

กรณีศึกษานี้ค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะของตนเองเพราะทุกฝ่ายคาดว่าเป้าหมายที่แท้จริงของสงครามคือเป้าหมายนามธรรมที่ไม่จำกัด (การแย่งชิงความเป็นมหาอำนาจในตะวันออกไกลระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น) เช่นเดียวกับสงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซียในปี ค.ศ.1870 สงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นมีแง่มุมที่คล้ายกับสิ่งที่ปรัสเซียเรียกว่า “การทดลองกำลัง (trial of strength)” เพราะสงครามเช่นนี้จะดูเหมือนว่าไร้ขีดความสามารถในการตัดสินใจแพ้ชนะหากไม่สามารถโค่นล้มอีกฝ่ายหนึ่งลงได้ ในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นหรือสงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซียไม่มีการใช้ระบบพันธมิตรเพื่อมาร่วมรบ แม้จะมีสนธิสัญญาอังกฤษ-ญี่ปุ่น (Anglo-

Japanese Treaty)⁹ แต่ก็ยังเป็นเพียงการโดดเดี่ยวการต่อสู้ระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซียเท่านั้น หากประเด็นที่แท้จริงของสงครามเป็นเรื่องของการต่อสู้โดยใช้กำลังทั้งหมดของคู่สงคราม กรณีสงครามนี้ก็ดูเหมือนว่าจะเป็นเช่นนั้น แต่ที่จริงแล้วหลังจากสงครามสิ้นสุดแล้วนำกรณีศึกษานี้มาวิเคราะห์ก็จะพบว่าผลลัพธ์จากการทำสงครามเกิดจากขวัญและกำลังใจรวมทั้งการฝึกฝนและความพร้อมของญี่ปุ่นมากกว่า ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อชัยชนะและไม่สามารถละเลยได้ แต่หากญี่ปุ่นทำสงครามครั้งนี้กับรัสเซียโดยใช้วิธีการเดียวกับที่นโปเลียนใช้ ญี่ปุ่นจะทำได้เหมือนกับที่นโปเลียนทำหรือไม่ นั่นคือคำถามเพราะญี่ปุ่นเองไม่มีอำนาจที่เหนือกว่ารัสเซียและมากพอที่จะโค่นล้มรัสเซียได้เหมือนกับที่ฝรั่งเศสทำ นั่นคือการทำสงครามไม่จำกัดนั่นเอง

แต่โชคดีที่สถานการณ์ไม่ได้บีบให้ญี่ปุ่นต้องทำเหมือนกับฝรั่งเศสโดยการใช้อำนาจทั้งหมดเข้าทำสงคราม เงื่อนไขทางการเมืองและภูมิยุทธศาสตร์กำหนดให้ญี่ปุ่นสามารถลดเป้าหมายที่เป็นนามธรรม (เรื่องศักดิ์ศรีของชาติ) ลงเหลือเพียงเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมซึ่งอยู่ในรูปดินแดนของข้าศึก การที่รัสเซียรุกรานแมนจูเรียเป็นภัยคุกคามต่อคาบสมุทรเกาหลีซึ่งญี่ปุ่นมองว่าเป็นผลประโยชน์สำคัญยิ่งของตนเองและการพัฒนาประเทศในอนาคต อำนาจของญี่ปุ่นที่ใช้ปกป้องบูรณภาพของเกาหลีเป็นสัญลักษณ์ของศักยภาพในการเป็นมหาอำนาจของญี่ปุ่น เป้าหมายการต่อสู้กับรัสเซียที่เป็นนามธรรมสามารถแสดงออกมาให้เห็นเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมในลักษณะเดียวกันกับเป้าหมายความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจตะวันตก¹⁰ กับรัสเซียในปี ค.ศ.1854 ที่แปรสภาพออกมาเป็นวัตถุประสงค์ที่เซบาสโตโพล (Sebastopol)

ในกรณีของญี่ปุ่น เป้าหมายทางการเมืองเบื้องต้นเป็นเป้าหมายที่ได้รับการปรับให้ใช้ได้กับสงครามจำกัด เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเกาหลีและ

⁹ ในปี ค.ศ.1902 อังกฤษกับญี่ปุ่นลงนามเป็นพันธมิตรกัน โดยถ้าหากฝ่ายหนึ่งเข้าสู่สงครามกับประเทศอื่น อีกประเทศมีสัญญาว่าจะต้องช่วยเหลือ

¹⁰ อังกฤษกับฝรั่งเศส

ดินแดนที่กว้างใหญ่และยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพซึ่งห่างจากมอสโกเป็นพื้นที่การรบ ทำให้ พื้นที่เหล่านี้จึงสามารถโดดเดี่ยวโดยกำลังทางเรือได้ง่าย เคลลาเชวิทซ์ให้ความสำคัญอย่างมากกับปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ลักษณะนี้ กล่าวคือการยึดเป้าหมายพื้นที่ของข้าศึกบางส่วนจะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งของญี่ปุ่นเอง แม้ว่าในความเป็นจริง ความตั้งใจและผลที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติการของญี่ปุ่นจะเป็นเชิงรุกก็ตาม เหมือนกับการยึดแซกโซนีของเฟรเดอริก แต่ได้ดินแดนส่วนหนึ่งของข้าศึกย่อมมีค่าในการรบ ยิ่งพื้นที่นั้นห่างไกลจากเมืองหลวงของข้าศึก ข้าศึกจะมาป้องกันได้ยากหรือแทบทำไม่ได้เลย เหตุผลง่ายมาก เนื่องจากทรัพยากรการทำสงครามของรัสเซียที่แยกออกจกกันระหว่างพอร์ตอาร์เธอร์กับวลาดิวอสต็อกซึ่งญี่ปุ่นสามารถเข้าขัดขวางได้ ตำแหน่งของการวางกำลังทางเรือรัสเซียย่อมมีความผิดพลาด วิธีการแก้ไขทางเดียวของรัสเซียคือการได้มาซึ่งฐานทัพในช่องแคบเกาหลีและเพื่อให้ได้มาซึ่งฐานทัพนี้ รัสเซียจะต้องใช้วิธีการทางการทูตต่อเกาหลีมาถึงระยะหนึ่ง ในทางยุทธศาสตร์ สำหรับญี่ปุ่นแล้ว บุรณภาพของเกาหลีมีความสำคัญเทียบได้กับบุรณภาพของประเทศต่ำ (Low Countries) ซึ่งได้แก่ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์กที่มีต่ออังกฤษ แต่ในกรณีของประเทศต่ำ เนื่องจากไม่สามารถโดดเดี่ยวได้ ในเชิงเปรียบเทียบ อำนาจของอังกฤษในการโจมตีข้าศึกโดยตรงย่อมต่ำ โปรตุเกสซึ่งมีท่าเรือที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์อยู่ที่ลิสบอน สามารถเป็นกรณีเปรียบเทียบได้ในช่วงสงครามทางเรือในสมัยก่อนของอังกฤษ และสามารถใช้ท่าเรือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองและแยกตัวออกจากประเทศอื่นๆ ด้วยธรรมชาติของการเป็นกำลังทางเรือ ในภาพรวม อาจกล่าวได้ว่าจากผลสำเร็จที่มาจากการทำสงครามเป็นระยะเวลาอันยาวนานบนพื้นฐานของกำลังที่จำกัด ไม่มีเงื่อนไขใดเลยที่เอื้อให้กับอังกฤษได้มากเท่ากับที่เอื้อให้กับญี่ปุ่น อังกฤษไม่ได้ใช้กำลังหลักในการรุกเพื่อการป้องกันประเทศตามเงื่อนไขดังกล่าวได้สมบูรณ์ แคนาดาพยายามใช้วิธีการใหม่เท่าที่จะทำได้ต่อแนวการตั้งรับของอังกฤษ ส่วนในคาบสมุทรไครเมีย การรุกของอังกฤษทำได้สมบูรณ์โดยเปิดเผยให้เห็นหมู่เกาะบริติช (British Islands) ซึ่งอังกฤษต้องเพิ่มการ

เคลื่อนกำลังไปยังเป้าหมายจำกัดโดยส่งกำลังรบทางเรือหลักไปปิดทางออกของทะเลบอลติกเพื่อไม่ให้เกิดการโจมตีโต้กลับจากข้าศึก¹¹

ไม่ว่าญี่ปุ่นจะวางแผนการทำสงครามทั้งแต่ต้นด้วยหลักการทำสงครามนี้หรือไม่นั้นไม่มีความสำคัญเท่าใดนัก ความจริงคือเกาหลีซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายทางกายภาพทำให้สงครามนี้เป็นสงครามจำกัด นอกจากนี้ ทั้งญี่ปุ่นและรัสเซียต่างเผชิญหน้ากันอย่างจำกัดและญี่ปุ่นปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ญี่ปุ่นไม่จำเป็นต้องครองทะเลเล็กก็สามารถยึดโซลได้อย่างฉับพลัน หลังจากนั้นก็ใช้ปฏิบัติการลับในการยึดพื้นที่ต่างๆ ทั้งเกาหลีและยึดได้ในที่สุด เมื่อเข้าสู่เฟสที่สอง ญี่ปุ่นก็สามารถสถาปนาระบบป้องกันเกาหลีได้และธรรมชาติของเกาหลีที่เป็นเป้าหมายทางกายภาพในสงครามก็ทำให้ญี่ปุ่นได้เปรียบรัสเซีย ข้อด้อยของสงครามจำกัดในทางทฤษฎีเป็นเรื่องของการไม่ใช้ปฏิบัติการเชิงรุก แต่เงื่อนไขสงครามก็ไม่ได้ทำให้ญี่ปุ่นจำเป็นต้องใช้ปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อให้ได้ชัยชนะ แนวการป้องกันในเกาหลีต้องเข้มแข็งและต้องโดดเดี่ยวเกาหลีโดยทะเลอย่างสมบูรณ์ การบรรลุเป้าหมายนี้ได้ต้องใช้วิธีการทำลายกองเรือรัสเซียและการจะทำลายได้ก็ต้องอาศัยการลดขีดความสามารถของพอร์ตอาร์เธอร์ด้วยเครื่องมือทางทหาร จากนั้นญี่ปุ่นพบว่าได้ปฏิบัติการในสองแนวการยุทธ์ โดยมีเป้าหมายคือพอร์ตอาร์เธอร์กับกำลังทางบกของรัสเซียซึ่งอยู่กระจุกตัวอยู่ในแมนจูเรีย

¹¹ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ที่ส่งกองเรือบอลติกออกไปก็เพื่อป้องกันการโจมตีโต้กลับ กล่าวคือภารกิจหลักในแผนการรบของอังกฤษคือการตั้งรับ ภารกิจในการได้ดินแดนของข้าศึกเป็นการกิจรองและเป็นการเบี่ยงเบนความสนใจข้าศึกเท่านั้น ส่วนเป้าหมายทางการเมืองที่เป็นการลวงเพื่อทำให้ความพยายามจัดตั้งระบบพันธมิตรบอลติกกับรัสเซียนั้นล้มเหลวโดยสิ้นเชิง มติมหาชนที่มีต่อการรบครั้งนี้ผิดพลาดเนื่องจากต้องการให้มีการรุกต่อดินแดนข้าศึก กระทั่งให้ได้เมืองเซนต์ ปีเตอร์สเบิร์กมา ปฏิบัติการเช่นนี้อาจจะทำให้สงครามพลิกจากสงครามจำกัดเป็นสงครามไม่จำกัดได้เลยซึ่งหมายความว่า “การโค่นล้มข้าศึก” ซึ่งเป็นภารกิจที่เกินกว่าความสามารถของพันธมิตรที่จะปฏิบัติได้หากปราศจากความช่วยเหลือจากประเทศบอลติก และแม้ว่าจะมีความช่วยเหลือจากพันธมิตรก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนธรรมชาติของสงครามครั้งนี้ได้ เว้นแต่ทั้งสวีเดนและรัสเซียจะพร้อมทำสงครามไม่จำกัดและไม่มีนโยบายอื่นใดจากนี้ (อันที่จริงอังกฤษมีแผนโจมตีเซนต์ปีเตอร์สเบิร์กโดยตรงในลักษณะสงครามไม่จำกัดโดยการใช้อากาศเรือ แต่ในความเป็นจริงการโจมตีไม่ได้เกิดขึ้นจริง)

อย่างไรก็ตาม โขคตีที่พื้นที่ปฏิบัติการเอื้ออำนวย ผนวกกับความพร้อมและความกล้าหาญของญี่ปุ่น ทำให้การที่ญี่ปุ่นไม่สามารถรองทะเลไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ด้วยการใช้กองทัพเกาหลีเคลื่อนเข้าไปในแมนจูเรียและยกพลขึ้นบกในพื้นที่ระหว่างแมนจูเรียกับพอร์ตอาร์เธอร์ กองทัพฝ่ายญี่ปุ่นซึ่งประกอบด้วยกองกำลังสามกองกำลังสามารถรวมตัวกันได้และทำให้แนวการยุทธ์ที่แยกกัน ผสานกันได้และเกิดความได้เปรียบต่อญี่ปุ่นต่อไป¹² เพราะจะเป็นการต่อต้านการโจมตีได้กลับต่อเมืองเสียวหยางก่อนที่กองกำลังโจมตีของรัสเซียจะรวมตัวกันได้ เสียวหยางไม่ใช่เพียงเมืองที่กองกำลังรัสเซียรวมตัวกันเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันเกาหลีและพอร์ตอาร์เธอร์ เมื่อป้องกันเสียวหยางได้แล้ว ญี่ปุ่นจะได้เปรียบในการตั้งรับและบีบให้รัสเซียที่ปฏิบัติเชิงรุกอ่อนล้าลง การได้เปรียบของญี่ปุ่นเช่นนี้ไม่ได้มาจากการตั้งรับบนฝั่งเท่านั้น ความสำเร็จของญี่ปุ่นซึ่งมาถึงจุดผกผันทางการรบหลังจากการล่มสลายของพอร์ตอาร์เธอร์ยังเกิดจากปัจจัยอื่นอีกซึ่งเกี่ยวข้องกับทะเล ญี่ปุ่นไม่เพียงแต่ได้เปรียบในทางทะเล แต่ยังสามารถสถาปนาแนวตั้งรับทางเรือด้วย และจะเป็นการบังคับให้รัสเซียเข้ามาเผชิญหน้ากับญี่ปุ่นด้วยความได้เปรียบด้านปัจจัยเวลา พื้นที่และกำลังของญี่ปุ่น

ผลจากยุทธนาวีที่ช่องแคบซีชิมะ (Tsushima) ทำให้เป้าหมายทางภาคพื้นดินถูกโดดเดี่ยวและสถานะของญี่ปุ่นในเกาหลีมีความได้เปรียบรัสเซีย เช่นเดียวกับที่เวลลิงตันในการรบที่ทอร์เรส เวดราส จากนั้นญี่ปุ่นเข้าสู่เพสที่สาม ซึ่งรัสเซียพบว่าญี่ปุ่นได้เปรียบในการรบและแทบเป็นไปไม่ได้ที่จะพลิกสถานการณ์กลับมามากต่อไป การเดินทัพของญี่ปุ่นเข้าสู่มุกเดน (Mukden) ประสบความสำเร็จ และญี่ปุ่นได้ครอบครองมุกเดนโดยไม่จำเป็นต้องทำลายข้าศึกให้หมดสิ้นไป รัสเซียไม่เคยใช้อำนาจทางรุกทางเรือมากเท่านี้มาก่อน ส่วนญี่ปุ่นก็ใช้กำลังทางรุกของไปเกือบหมดในสงครามนี้

¹² อันที่จริง ญี่ปุ่นใช้กองกำลังสี่กองกำลัง แต่เคลื่อนเข้าแมนจูเรียเพียงสามกองกำลัง กองกำลังที่หนึ่งมาจากเกาหลี กองกำลังที่สี่เข้าสู่ทาคูชาน (Takushan) กองกำลังที่สองมาจากคาบสมุทร ส่วนกองกำลังที่สามทิ้งไว้ที่พอร์ตอาร์เธอร์ โปรดพิจารณา Westwood, op. cit., p. 120.

หากจะทำความเข้าใจสงครามในตะวันออกไกลในแง่นี้ก็พบว่า เป็นแนวทางเดียวกันกับการทำสงครามของอังกฤษในอดีต ซึ่งนักยุทธศาสตร์ภาคพื้นทวีปยุโรปไม่นำมาศึกษาอย่างจริงจัง สงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นสามารถแบ่งเฟสได้สามเฟส เฟสแรกคือการเคลื่อนกำลังไปยึดเป้าหมายภาคพื้นดิน เฟสที่สองคือการบีบให้กำลังทางบกของข้าศึกอ่อนแอลง และเฟสสุดท้ายของการกดดันข้าศึกคือการโจมตีโต้กลับ ดังที่โจมินีกกล่าวไว้ “ตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่และกำลังรบสัมพัทธ์เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะที่ต้องการ”

หากถามว่าเฟสทั้งสามนี้แยกขาดกันชัดเจนหรือไม่ ย่อมตอบได้ยากแม้จะใช้การวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์แล้วก็ตาม เป้าหมายก็เพียงการประมาณาการโดยการจัดกลุ่มการปฏิบัติการตามช่วงเวลา แต่ก็ยังเปิดพื้นที่ให้กับวิจารณ์ญาณของแม่ทัพ เฟสทั้งสามในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นที่กำหนดให้ชัดเจนไม่ได้เพราะมีการเหลื่อมทับกันอยู่ซึ่งเป็นปกติของสงคราม เนื่องจากในสงคราม ผลจากปฏิบัติการหนึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในขอบเขตที่ตั้งใจไว้เท่านั้น ดังนั้นการยึดครองเกาหลีมีผลในเชิงป้องกันต่อเกาะญี่ปุ่น ในขณะที่การโจมตีกองเรือรัสเซียระลอกแรกของนายพลโตโก¹³ ที่พอร์ตอาร์เธอร์เพื่อป้องกันการรุกทางบกเป็นการพิสูจน์ว่าเป็นการทำลายขวัญของกองเรือรัสเซียและสำคัญต่อการเปลี่ยนเฟสไปสู่เฟสที่สองซึ่งเป็นการโดดเดี่ยวกำลังของรัสเซียเพื่อให้ได้ชัยชนะ ในช่วงเฟสต่างๆ ของสงคราม เส้นแบ่งระหว่างสิ่งที่จำเป็นในการทำเฟสที่สองที่มีเป้าหมายในการโดดเดี่ยวข้าศึกและเฟสที่สามที่มีเป้าหมายในการกดดันรัสเซียเริ่มไม่ชัดเจน

ในช่วงเฟสต่างๆ นี้เองที่มีหลายฝ่ายออกมามีวิจารณ์ยุทธศาสตร์ของญี่ปุ่นพอสมควรเพราะเป็นช่วงที่ญี่ปุ่นเริ่มทำสงครามโดยดูเหมือนจะเบี่ยงเบนความคิดออกไปจากสงครามจำกัด ช่วงนี้เองญี่ปุ่นใช้วิธีทำลายล้างกำลังทางบกหลักของ

¹³ จอมพลเรือ โตโก (Admiral of the Fleet Marquis Heihachiro Togo, ค.ศ.1847-1943) เป็นหนึ่งในนายพลเรือคนแรกๆ ของกองทัพเรือญี่ปุ่นสมัยใหม่ ได้รับการฝึกมาจากเรือหลวงเวิร์สเตอร์ (HMS Worcester) หลังจากทีโตโกมีส่วนสำคัญในสงครามกับจีนในปี ค.ศ.1894 แล้วก็เข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือญี่ปุ่นในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1904-1905

เข้าศึกโดยไม่พยายามลดขีดความสามารถของพอร์ตอาร์เธอร์ซึ่งเป็นจุดแตกหักที่สำคัญของเฟสที่สอง ไม่ว่าจะกรณีนี้จะจำเป็นเพียงใดจนญี่ปุ่นต้องแบ่งกำลังหรือเนื่องจากการคิดคำนวณผิดพลาดก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นก็อาจจะทำให้ญี่ปุ่นพ่ายแพ้ได้ เพราะไม่เพียงแต่ยุทธศาสตร์ที่ผิดพลาดนี้จะเกี่ยวข้องกับการสูญเสียจังหวะเวลาที่พอร์ตอาร์เธอร์ แต่เมื่อกองเรือรัสเซียมาสมทบอีกครั้งในเดือนมิถุนายน¹⁴ ญี่ปุ่นอาจประสบหายนะได้ การเคลื่อนกำลังทางรุกที่เลี้ยวหยางก็จะต้องเลื่อนออกไปและโอกาสที่จะโจมตีได้กลับเข้าศึกบริเวณแนวชายฝั่งก็ผ่านไป

ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลต่อความสูญเสียญี่ปุ่นอย่างมากรวมหนึ่ง อาจจะมาจากอิทธิพลของหลักการทำสงครามภาคพื้นทวีปยุโรปที่กองทัพบกญี่ปุ่นได้รับการฝึกมา และสามารถวิเคราะห์รากฐานที่มาของทฤษฎีสงครามไม่จำกัดได้จากประวัติศาสตร์การทำสงครามของฝ่ายเสนาธิการทหารเยอรมัน ในแผนยุทธการของญี่ปุ่น มีการตั้งสมมติฐานว่าการยึดเกาหลีและการโดดเดี่ยวพอร์ตอาร์เธอร์เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการรุกคืบเข้าสู่เลียวหยาง “ซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของปฏิบัติการทางบกญี่ปุ่นตั้งแต่แรกแล้ว” แต่แน่นอนว่าหากพิจารณาตามทฤษฎีแล้ว วัตถุประสงค์บนบกประการแรกของญี่ปุ่นคือโซลซึ่งเป็นเมืองที่ญี่ปุ่นคาดว่าจะมีการต่อสู้กับกองกำลังรัสเซียที่ข้ามแม่น้ำยาลู (Yalu) มา และแน่นอนว่าวัตถุประสงค์ประการที่สองคือพอร์ตอาร์เธอร์ที่มีทั้งกองเรือและยุทธโศภณโดยญี่ปุ่นคาดว่าจะลดขีดความสามารถได้ด้วยความไม่ลำบาก¹⁵ ไปกว่าการต่อสู้กับจีนเมื่อ 10 ปีก่อนหน้านั้น เหตุการณ์ดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นปฏิบัติการขนาดใหญ่ที่สำคัญยิ่ง แต่ญี่ปุ่นเห็นว่าเป็นเพียงเหตุการณ์ใช้กำลังทางยุทธศาสตร์ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดการทำสงครามสมัยนโปเลียนซึ่งแย้งกับทฤษฎีสงครามของเคลาเซวิทซ์ แนวคิดการทำสงคราม

¹⁴ กองเรือรัสเซียเผชิญหน้ากับกองเรือญี่ปุ่นและสร้างความประหลาดใจให้กับกองเรือญี่ปุ่นจริงๆ ในวันที่ 23 แต่แม่ทัพเรือของรัสเซียคือวิตเกฟต์มีเรือประจัญบานน้อยกว่าและพยายามหลีกเลี่ยงการปะทะ แต่ก็ทิ้งโอกาสที่จะหนีรอดไปได้ ที่สุดแล้วก็ถูกทำลาย (Westwood, op. cit., pp. 76-78.)

¹⁵ ในต้นฉบับเดิมใช้คำว่า “น้อยกว่า” คอร์เบตต์แจ้งว่าเป็น “การพิมพ์ผิดอย่างแน่นอน” (Corbett Papers, Box 5.)

สมัยนโปเลียนเป็นผลงานของผู้ที่มองไม่เห็นแผนการรบซึ่งไม่ได้เข้าสู่จุดผกผันทางการรบที่เจนา (Jena) หรือที่เซอดอง (Sedan) เป็นผลจากการคิดในทางทฤษฎีล้วนๆ ซึ่งไม่มีความจริงเรื่องสงครามในเชิงประจักษ์รองรับ รวมทั้งไม่มีคำอธิบายต่อความสำเร็จหรือชัยชนะในสงครามเลยแม้แต่น้อย ความจริงก็คือตราบโคที่ญี่ปุ่นปฏิบัติการบนพื้นฐานของสงครามจำกัดตามหลักของเคลาเซวิทซ์ และโฌมินี และใช้ประสบการณ์สงครามของอังกฤษเป็นตัวแบบ ญี่ปุ่นจะประสบความสำเร็จเกินกว่าที่คาดเอาไว้ แต่ทันทีที่ญี่ปุ่นละทิ้งหลักการของสงครามจำกัดและหันไปใช้ทฤษฎีสงครามภาคพื้นทวีปยุโรป ญี่ปุ่นจะสับสนและพบกับหายนะ

การใช้คำว่า “สงครามจำกัด” ไม่ได้สร้างความพึงพอใจให้กับทุกฝ่ายเสมอไป แต่ก็ไม่มีวิธีใดที่จะมาใช้อธิบายความคิดเรื่องเป้าหมายและผลประโยชน์ที่จำกัดของรัฐในการทำสงครามที่มีลักษณะเฉพาะตัวเช่นนี้ได้ หากเข้าใจตัวอย่างที่กล่าวมาได้ในฐานะกรณีศึกษาจะไม่สับสนกับความหมายของคำว่า “สงครามจำกัด” เลย มีเพียงประเด็นเดียวเท่านั้นที่จะเน้นย้ำในที่นี้ได้แก่ข้อเท็จจริงที่ว่าหลักนิยมการทำสงครามจำกัดได้ก้าวข้ามความเชื่อในยุคนั้นในเรื่องวัตถุประสงค์พื้นฐานของการทำสงครามว่าจะต้องเป็นเพียงการทำลายกำลังของข้าศึก แต่ก็หมิ่นเหม่ที่จะสร้างความเข้าใจผิดว่าสงครามจำกัดจะปฏิเสธการใช้กำลังเข้าปะทะข้าศึกในสนามรบ ถึงจุดนี้ไม่มีอะไรที่จะกล่าวเกี่ยวกับสงครามจำกัดอีกแล้ว ไม่ว่าจะรูปแบบสงครามจะเป็นอย่างไร จะไม่มีการย้อนกลับไปหาแนวทางการทำสงครามด้วยวิธีการดำเนินกลยุทธ์ (manoeuvres) เพียงอย่างเดียว สงครามทุกรูปแบบต้องมีการปะทะกับข้าศึกในสนามรบ หากย้อนไปพิจารณาพื้นฐานทางทฤษฎี สงครามย่อมเป็น “ความต่อเนื่องของปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองซึ่งใช้การต่อสู้เข้ามาแทนการเขียนข้อความทางการทูต” แต่ไม่ว่าเป้าหมายทางการเมืองจะสามารถควบคุมวิธีการทำสงครามได้มากเพียงใด จะต้องชัดเจนว่าการที่จะบรรลุเป้าหมายปลายทางที่ต้องการได้ต้องอาศัยวิธีการรบด้วยแน่นอน

ในที่นี้คงต้องย้ำในประเด็นนี้ว่า ความคิดที่จะทำให้ดินแดนบางส่วนของข้าศึกเป็นเป้าหมายของฝ่ายเราจะหมิ่นเหม่ต่อความสับสนกับวิธีการทำสงคราม

แบบเดิมได้ ซึ่งทหารบกมักจะเคลื่อนกำลังเพื่อความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ และจากมุมมองนี้ การปะทะกับข้าศึกกลายเป็นแนวทางที่ไม่ดี ความคิดเช่นนี้ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการสงครามจำกัด วิธีการเช่นนี้ต่างจากวิธีของสงครามไม่จำกัดเพียงแค่ว่าแทนที่จะทำให้ข้าศึกให้หมดไป ก็ทำเพียงแค่การทำลายกำลังบางส่วนให้มากพอเพื่อไม่ให้ข้าศึกฟื้นตัวขึ้นมาเพื่อป้องกันหรือหยุดยั้งการยึดครองเป้าหมายทางกายภาพของฝ่ายเราเท่านั้น

ดังนั้นข้อพิจารณาประการแรกในการเริ่มสงครามคือการกำหนดว่าจะใช้กำลังไปจัดการกับอะไร เริ่มด้วยการพิจารณาว่าข้าศึกมองเป้าหมายจำกัดว่ามีความสำคัญเพียงใดเมื่อเทียบกับเป้าหมายอื่น ต่อมาก็พิจารณาว่าอุปสรรคโดยธรรมชาติของเส้นทางคมนาคมสื่อสารและส่งกำลังบำรุงของข้าศึกมีอะไรบ้าง และฝ่ายเราสามารถสร้างความยากลำบากเพิ่มให้กับข้าศึกได้อย่างไร ในสถานการณ์ที่เป็นใจให้ฝ่ายเรา ด้วยการเลือกรูปแบบการทำสงครามจำกัด ฝ่ายเราสามารถควบคุมขนาดกำลังที่ใช้เพื่อเผชิญกับข้าศึก สถานการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายเรามากที่สุดเป็นสถานการณ์ที่ฝ่ายเราสามารถใช้อำนาจทางเรือในการโดดเดี่ยวเป้าหมายของข้าศึกได้โดยสมบูรณ์ไม่มากนักน้อย และการโดดเดี่ยวลักษณะเช่นนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่ทำลายกำลังทางเรือของข้าศึกให้หายไป

ดังนั้น ส่วนต่อไปจะเข้าสู่สาขายุทธศาสตร์ทางเรือโดยจะทิ้งทฤษฎีสงครามโดยทั่วไปเอาไว้ที่นี่และเพื่อกรุยทางไปสู่ข้อสรุปสุดท้าย ส่วนที่เหลือจะว่าด้วยทฤษฎีสงครามทางเรือโดยเฉพาะต่อไป

ส่วนที่ 2

ทฤษฎีสงครามทางเรือ

บทที่ 1

ทฤษฎีว่าด้วยเป้าหมายของสงครามทางเรือ : การครองทะเล

เป้าหมายของสงครามทางเรือจะเป็นเรื่องของการรักษาการครองทะเลเอาไว้หรือไม่ก็เป็นการป้องกันไม่ให้ข้าศึกได้มาซึ่งการครองทะเล โดยจะปฏิบัติไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

ส่วนที่สองนี้จะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อหลีกเลี่ยงการคิดตามความเคยชินตามที่เคยปฏิบัติมาซึ่งเป็นที่มาของความผิดพลาด ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า หากคู่สงครามสูญเสียการครองทะเลแล้ว อีกฝ่ายจะได้การครองทะเลในทันที เมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์สงครามอย่างย่อพบว่าสมมติฐานดังกล่าวผิดพลาดโดยในสงครามทางเรือหลายครั้งพบว่าไม่มีฝ่ายใดได้การครองทะเลเลยในเวลาเดียวกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าโดยสภาพปกติจะไม่ใช้การครองทะเลแต่จะเป็นสถานะที่ทะเลไม่มีใครสามารถครอบครองได้ การอ้างเพียงแค่ว่าเป้าหมายของสงครามทางเรือคือการครองทะเลนั้นหมายความว่าเพียงแค่ว่าการครองทะเลในช่วงเวลาที่มีการสู้รบเท่านั้น สถานะการสู้รบนี้เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทางเรือโดยตรงเพราะเมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสูญเสียการครองทะเล ยุทธศาสตร์ทางเรือก็จะใช้การไม่ได้อีกต่อไป

ข้อเท็จจริงที่กล่าวมานี้ชัดเจนจนแทบไม่ต้องการคำอธิบายเลย แต่ที่ต้องอธิบายประเด็นนี้เนื่องจากมีความเชื่อบางอย่างที่ผิดมาตลอดในอังกฤษคือความเชื่อที่ว่า “หากอังกฤษสูญเสียการครองทะเล อังกฤษก็อาจจะสูญสิ้นอธิปไตยไปเลยก็ได้” ข้อผิดพลาดของแนวความคิดเช่นนี้เกิดจากการละเลยพลังของการตั้งรับในทางยุทธศาสตร์ ความคิดเช่นนี้อยู่บนฐานคิดที่ว่าหากเผชิญกับข้าศึกที่รวมตัวกับเป็นพันธมิตรหรือความโชคร้ายบางประการที่อาจเกิดขึ้นกับขีด

ความสามารถในการครองทะเลได้ เรือใหม่จะทำให้อังกฤษอ่อนแอเกินกว่าที่จะป้องกันข้าศึกไม่ได้มาซึ่งการครองทะเลซึ่งเป็นการปฏิเสธทฤษฎีสงครามทั้งหมดซึ่งอย่างน้อยต้องการการสนับสนุนที่มากกว่าเคยเป็นมา

และไม่เพียงแค่นั้นสมมติฐานนี้เป็นการปฏิเสธทฤษฎีสงครามเท่านั้น แต่ยังเป็น การปฏิเสธประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์สงครามทางเรือและ แนวความคิดของผู้นำในอดีตของอังกฤษ อังกฤษประสบความสำเร็จด้วยวิธีการ ป้องกันประเทศโดยอาศัยทะเล ดังเช่นสมัยพระเจ้าวิลเลียมที่สาม (William the Third)¹⁶ และในสงครามปฏิวัติอเมริกา (War of American Independence)¹⁷ ในขณะที่ช่วงสงครามอันยาวนานกับฝรั่งเศส ฝรั่งเศสคุ้นเคยกับการใช้ทะเล จนกระทั่งอังกฤษไม่สามารถครองทะเลได้เป็นเวลานาน แม้จะมีกำลังเหนือกว่าก็ตาม และต้องทำสงครามโดยที่ฝรั่งเศสคอยขัดขวางอยู่ตลอดเวลา

การที่จะละเลยเรื่องการตั้งรับในทะเลนั้นเป็นไปได้เลยทีเดียว แม้ แนวทางการทำสงครามจะแปลกแยกมากเพียงใดก็ตาม การตั้งรับจำเป็นเสมอใน การทำสงครามใดๆ คำถามยุทธศาสตร์สำคัญทั้งการรบบนบกและในทะเลคือจะ ให้ความสำคัญกับการรุกหรือการรับมากกว่ากันและมีความเป็นไปได้ที่จะใช้ แนวทางใดระหว่างการรุกและการรับสำหรับการวางแผน ในการทำสงครามทาง เรือ ข้าศึกที่มีความก้าวร้าวรุนแรงที่สุดก็ยังคงต้องพิจารณาเรื่องการตั้งรับเมื่อ เทียบกับสงครามทางบกเพราะการรุกทางเรือจำเป็นต้องมีเวลาหยุดพัก ดังนั้น การตั้งรับจึงมีความสำคัญ แต่ก่อนที่จะอภิปรายประเด็นนี้ จำเป็นต้องวิเคราะห์ วลี “การครองทะเล (Command of the Sea)” เพื่อความมั่นใจว่าจะเข้าใจการ ครองทะเลได้ตรงกัน

¹⁶ วิลเลียม เจ้าชายแห่งราชวงศ์ออเรนจ์ (William, Prince of Orange, ค.ศ.1650-1702) ครองราชย์เป็นกษัตริย์อังกฤษ สกอตแลนด์และไอร์แลนด์ในปี ค.ศ.1689

¹⁷ เป็นชื่อที่ตั้งโดยอังกฤษซึ่งหมายถึงสงครามของอาณานิคมของอังกฤษในอเมริกาเหนือซึ่งเริ่ม ในช่วงปี ค.ศ.1775-1776 ฝรั่งเศส สเปนและเนเธอร์แลนด์เข้าร่วมรบกับฝ่ายอเมริกันในปี ค.ศ.1778, 1779 และ 1780 ตามลำดับ สงครามสิ้นสุดลงด้วยสนธิสัญญาสงบศึกที่ปารีสในปี ค.ศ.1783-1784

ประการแรก “การครองทะเล” ไม่ใช่การยึดครองดินแดนของข้าศึก วัลลี เช่น “การยึดครองพื้นที่ทางทะเล” หรือ “การทำให้ชายฝั่งทะเลของข้าศึกเป็นพรมแดนของฝ่ายเรา” มีการใช้กันอยู่ทั่วไปแต่กลับมีความหมายไม่มากนัก เป็นเพียงวาทกรรมที่อยู่บนฐานความคิดที่ผิดและไม่มั่นคงสำหรับการสร้างทฤษฎีสงคราม

การเทียบเคียงการรบทางเรือกับการรบทางบกว่าเหมือนกันเป็นความเข้าใจผิดด้วยเหตุผลสองประการ ไม่มีใครสามารถเป็นเจ้าของทะเลได้ อย่างน้อยก็นอกทะเลอาณาเขต นักกฎหมายทะเลกล่าวว่าไม่มีใครจะ “นำทะเลมาอยู่ในครอบครองได้” เพราะมนุษย์ไม่สามารถกีดกันฝ่ายที่เป็นกลางให้ออกจากพื้นที่ที่ยึดมาได้ ประการที่สอง เราไม่สามารถก้ำกัลังทหารอยู่ในทะเลได้นานเหมือนกับการดำรงก้ำกัลังทหารไว้ในดินแดนทางบกของข้าศึก ดังนั้นจึงแน่นอนว่าการเทียบเคียงการครองทะเลกับการยึดดินแดนทางบกจึงไม่มีความสมเหตุสมผลตามหลักวิทยาศาสตร์และย่อมนำไปสู่ทิศทางที่ผิดแน่นอน

วิธีการที่ถูกต้องคือตอบคำถามให้ได้ว่าจากการครองทะเล เราสามารถครอบครองและรักษาสิ่งใดได้บ้างและเราสามารถปฏิเสธไม่ให้ข้าศึกครอบครองสิ่งใดบ้าง หากไม่รวมสิทธิในการทำประมงซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังอภิปรายกันในที่นี้ สิทธิประการเดียวที่ทั้งฝ่ายเราและข้าศึกสามารถมีได้ในทะเลคือสิทธิในการเดินเรือ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือผลประโยชน์ที่รัฐต่างๆ จะได้จากทะเลหลวงมีเพียงเรื่องเดียวคือการที่ทะเลเป็นเส้นทางคมนาคมสื่อสาร รัฐต่างๆ จะดำรงอยู่ได้ขึ้นอยู่กับเส้นทางนี้ไม่มากก็น้อย แต่สำหรับรัฐทะเล (maritime State) ย่อมมีค่าสูงมาก ด้วยเหตุนี้ หากเราสามารถปฏิเสธไม่ให้ข้าศึกสามารถใช้เส้นทางที่วางนี้ได้แล้ว เราก็จะมีอำนาจเหนือความอยู่รอดของข้าศึกได้เหมือนกับ การรบทางบกที่เราสามารถยึดครองดินแดนของข้าศึก ถึงจุดนี้การเทียบเคียงถือว่าดี แต่ยังใช้การต่อไปไม่ได้

แม้ว่าทะเลจะเป็นประโยชน์ต่อความอยู่รอดของรัฐต่างๆ ทะเลยังเป็นอุปสรรคต่อความอยู่รอดของรัฐได้อีกด้วย เนื่องจากทะเลไม่ได้เป็นเพียงเส้นทางคมนาคมสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นกำแพงขวางกั้นการติดต่อสื่อสารอีกด้วย หากใครสามารถครองทะเลได้ ก็หมายความว่าสามารถทำลายกำแพงดังกล่าวและเปิดเส้นทางของตนเองได้ ซึ่งเท่ากับการกดดันข้าศึกให้กระวนกระวายต่อความอยู่รอดของตนเองโดยตรง ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ฝ่ายเรา และป้องกันไม่ให้ข้าศึกใช้อำนาจทางทหารต่อฝ่ายเราได้อีกด้วย

ดังนั้น การครองทะเลจึงเป็นเพียงการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลเท่านั้น ไม่ว่าจะจะเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือการทหาร เป้าหมายของสงครามทางเรือคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล ไม่ใช่การยึดครองพื้นที่เหมือนกับสงครามทางบก ความแตกต่างดังกล่าวเป็นความแตกต่างถึงระดับรากฐานความคิดของสงครามทางเรือและสงครามทางบก แน่หน่อนว่าการติดต่อสื่อสารทางบกมีความสำคัญ แต่ความหมายจะต่างจากการติดต่อสื่อสารทางทะเลซึ่งเกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของรัฐ

อย่างไรก็ตาม การติดต่อสื่อสารทางบกที่มีผลต่อความอยู่รอดของรัฐได้แก่การติดต่อสื่อสารภายในรัฐซึ่งเป็นการเชื่อมโยงเส้นทางต่างๆ ในการแจกจ่ายทรัพยากร ณ จุดนี้จึงเป็นการอภิปรายถึงรูปแบบสงครามสองแบบ สงครามทางบกอย่างเดียวไม่สามารถนำมาซึ่งชัยชนะทางทหารโดยลำพังได้ดังที่ผู้สนับสนุนแนวคิดนี้ยอมรับกัน การทำลายกองกำลังของข้าศึกจะไม่ก่อให้เกิดผลใดๆ ได้หากไม่มีกำลังสำรองที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนการยึดครองพื้นที่และเส้นทางคมนาคมสื่อสาร รวมทั้งเมืองสำคัญต่างๆ ที่ส่งผลต่อการแจกจ่ายทรัพยากร หากปฏิบัติเช่นนี้ได้จะทำให้เกิดพลังที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของข้าศึก หากยังไม่มาถึงจุดนี้ได้ ข้าศึกก็ยังคงมีขวัญกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป แต่เมื่อถึงแล้ว ข้าศึกก็จะยอมสงบศึกและทำตามความต้องการของฝ่ายเรา เช่นเดียวกัน การครองทะเลก็จะคล้ายกับการยึดครองพื้นที่ในแง่นี้ แต่แน่นอนว่าการครองทะเลจะไม่มีลักษณะการบีบบังคับต่อรัฐภาคพื้นทวีปยุโรปเท่าการรบทางบก ด้วย

การตัดเส้นทางคมนาคมของข้าศึกและยึดฐานทัพท่าเรือที่เป็นแหล่งทรัพยากรซึ่งจะส่งผลต่อความอยู่รอดของรัฐนั้นในทางทะเล จากนั้นจึงตรวจสอบว่าจากผลกระทบเรื่องเส้นทางคมนาคมและฐานทัพท่าเรือจะทำให้ข้าศึกอยู่ต่อไปได้หรือไม่ จึงเห็นได้ว่าตราบดที่ฝ่ายเราสามารถใช้อำนาจและมีสิทธิในการยุติการคมนาคมขนส่ง การเทียบเคียงระหว่างการครองทะเลและการยึดดินแดนทางบกในแง่ี้จะมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก และการเทียบเคียงเช่นนี้สำคัญเป็นอย่างยิ่งในทางปฏิบัติเพราะเป็นคำถามที่มีผู้สงสัยมากที่สุดในการทำสงครามทางเรือ โดยจะกล่าวต่อไปโดยละเอียด

ค่อนข้างชัดเจนว่าถ้าเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสงครามทางเรือคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมแล้ว รัฐที่จะควบคุมเส้นทางนี้จะต้องมีสิทธิบางประการที่จะควบคุมเส้นทางดังกล่าวทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน เครื่องมืออย่างเดียวที่สามารถใช้ควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลจะต้องเป็นเครื่องมือที่ยึดหรือทำลายพาหนะทางน้ำ การยึดหรือทำลายดังกล่าวเป็นการตอบโต้ต่อข้าศึกเพื่อให้ฝ่ายเราได้ใช้เส้นทางที่ข้าศึกไม่สามารถควบคุมได้ ในภาษากฎหมายการควบคุมเส้นทางนี้เป็นการลงโทษขั้นสูงสุดที่รัฐหนึ่งจะสามารถปฏิบัติได้ ศัพท์เฉพาะซึ่งได้แก่ “การทำลายการค้า (Commerce destruction)” จริงๆ แล้วในทางยุทธศาสตร์สื่อความหมายไม่ตรงเสียทีเดียว หากจะใช้คำที่ตรงกว่าควรจะเป็น “การป้องกัน (ข้าศึกไม่ให้ทำ) การค้า (Commerce prevention)”

วิธีการ “การป้องกันข้าศึกไม่ให้ทำการค้า” ไม่ได้เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการปล้นหรือล้างแค้นกับเรือข้าศึกหรือพื้นที่สำคัญตามแนวชายฝั่ง การยึดพาหนะทางน้ำไม่ได้สร้างความเสียหายมากเท่าใด ผลการกระทำเป็นเรื่องทางกฎหมายมากกว่าเรื่องปฏิบัติการทางทหาร ในยุคที่รัฐต่างๆ ใช้โจรสลัดโจมตีคู่แข่งทางการเมือง การปล้นเรือในเมดิเตอร์เรเนียนหรือแคริบเบียนมักจะมีความปลอดภัยและไร้กฎหมายอยู่เสมอ ข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้

เกิดข้อตกลงฉบับหนึ่งได้แก่ “คำประกาศปารีส (Declaration of Paris)”¹⁸ ซึ่งทำให้การใช้โจรสลัดโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเป็นเรื่องผิดกฎหมายระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องความป่าเถื่อนไม่ใช่เหตุผลเดียวที่ทำให้เกิดสนธิสัญญา การใช้โจรสลัดโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเป็นการทำสงครามในยุคดึกดำบรรพ์และไม่เป็นวิทยาศาสตร์ โดยใช้แนวคิดที่มุ่งทำลายข้าศึกให้มากที่สุดและตอบโต้ต่อความผิดที่ข้าศึกกระทำ ส่วนแนวคิดที่คล้ายกันคือการปล้นและทำลายพื้นที่ตามชายฝั่ง แต่เหตุที่ใช้โจรสลัดโจมตีคู่แข่งทางการเมืองเป็นเรื่องผิดกฎหมายไม่ใช่ประเด็นทางมนุษยธรรม การกระทำอันเป็นโจรสลัดดังกล่าวหายไปนานแล้วก่อนที่จะมีการพูดถึงเรื่องมนุษยธรรม เหตุผลที่แท้จริงเกิดจากการที่ “สงครามมีความเป็นวิทยาศาสตร์” มากขึ้น สิทธิในการปล้นและทำลายเรือและพื้นที่ชายฝั่งยังไม่หายไป แต่การปล้นกลายเป็นการกระทำที่ทำลายขวัญและกำลังใจของทหารและไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการทำสงครามและการทำลายล้างข้าศึกพิสูจน์แล้วว่าไม่มีประโยชน์ที่จะทำให้ข้าศึกยินยอมทำตามความต้องการของฝ่ายเรา ผู้การใช้ประโยชน์จากการยึดทรัพยากรหรือดินแดนของข้าศึกเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการรบและเป็นการเพิ่มศักยภาพในการรุกของฝ่ายเราไม่ได้ อย่างน้อยที่สุดการปฏิรูปยุทธศาสตร์การทำสงครามทางเรือเกิดจากความต้องการที่จะใช้ทรัพยากรของข้าศึกเพื่อประโยชน์ของฝ่ายเราแทนที่จะทำลายทรัพยากรดังกล่าวให้หมดสิ้นไปอย่างไร้ค่า

ในขณะเดียวกัน การใช้โจรสลัดโจมตีคู่แข่งทางการเมืองจะมีผลในเชิงลบต่อกำลังของฝ่ายเราเสมอ แนวคิดดังกล่าวทำให้การบริหารจัดการกองทัพเรือทำได้ยากขึ้น การที่จะต้องปล้นทรัพย์สินส่งผลให้เกิดการทำลายขวัญของผู้บังคับการเรือที่รัฐส่งไปปฏิบัติการ วิธีการนี้เป็นการรื้อฟื้นแนวทางการทำสงครามในยุคกลางซึ่งเป็นการปฏิบัติการโดยตรงกับกำลังข้าศึก ถือเป็นวิธีการล้าสมัยเป็นอย่าง

¹⁸ สนธิสัญญาลงนามในปี ค.ศ.1856 ช่วงปลายสงครามรัสเซีย

ยิ่ง ดังนั้นแนวคิดใหม่จึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมีแนวคิดว่าการปฏิบัติการต่อการค้าทางทะเลที่อาศัยการโจมตีเป็นระยะๆ ย่อมไร้ประสิทธิภาพ เมื่อเทียบกับการวางแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลของข้าศึก แนวคิดที่เหมาะสมและสมเหตุสมผลมากกว่าชี้ว่าการปิดล้อมทางการค้าในระดับยุทธวิธี (การปิดล้อมท่าเรือ) สามารถนำมาใช้กับการแทรกแซงเส้นทางการค้าที่สำคัญของข้าศึกในระดับยุทธศาสตร์ ในทางนโยบายทั้งสองระดับไม่มีความแตกต่างกัน หากยอมรับหลักการปิดล้อมระยะใกล้หรือระดับยุทธวิธี การแทรกแซงเส้นทางการค้าระยะไกลหรือระดับยุทธศาสตร์ย่อมเป็นไปได้เช่นกัน ในทางกฎหมาย ทั้งสองระดับไม่ต่างกัน ยกเว้นเสียแต่ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับฝ่ายที่เป็นกลาง

เพราะเหตุใดแนวคิดเรื่องการปิดล้อมที่กล่าวมาจึงไม่ได้รับการยอมรับในกรณีการทำสงครามทางเรือ ทั้งๆ ที่ก็สามารถปฏิบัติได้ในกรณีสงครามทางบก ? หากในกรณีสงครามทางบก การยึดครองพื้นที่หรือทรัพยากรของข้าศึก เช่นเมืองท่าเรือหรือปมสื่อสารและคมนาคมมีความจำเป็นต่อชัยชนะ เพราะเหตุใดจึงปฏิเสธการปฏิบัติการที่คล้ายกันในกรณีการทำสงครามทางเรือ ทั้งๆ ที่ความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับฝ่ายเรามีน้อยกว่าเสียด้วย ? ถ้าปฏิเสธสิทธิในการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลได้ ก็ต้องสามารถปฏิเสธสิทธิในการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางบกได้เหมือนกัน หากยอมรับสิทธิในการยึดทรัพยากรของข้าศึกในสงครามทางบก ในสงครามทางเรือก็ย่อมต้องยอมรับด้วยเช่นกัน มิฉะนั้นฝ่ายเราจะต้องมอบสิทธิในการทำสงครามให้กับกองทัพบกทั้งหมดและปล่อยให้กองทัพเรือไม่มีสิทธิในการใช้กำลังเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะเลย

ตราบไคที่แนวคิดเรื่องการไม่ให้มีการใช้โจรสลัดเป็นเรื่องมนุษยธรรม และเอื้อให้อังกฤษเสริมสร้างศักยภาพของการเป็นรัฐมหาอำนาจด้านการค้าทางทะเล แนวคิดนี้ก็สามารถปรับประยุกต์ใช้ได้อยู่ แต่ตราบไคที่ผู้ที่สนับสนุนแนวคิดนี้ยังไม่แสดงความเห็นออกมาเพื่อปกป้องความคิดนี้ ข้อเสนออื่นยังคงมีข้อจำกัดอยู่สองประการ ประการแรกคือความคิดที่ว่าเราสามารถหลีกเลี่ยงการถูกโจมตี

จากข้าศึกได้โดยไม่ต้องอาศัยกำลังทางรุกโดยใช้เพียงกำลังทางรับเท่านั้น ประการที่สองคือความคิดที่ว่าสงครามประกอบด้วยการรบในสมรภูมิทางบกและทางทะเลเท่านั้น ความเชื่อนี้ปฏิเสธข้อเท็จจริงที่ว่า “การรบในสมรภูมิเป็นเพียงเครื่องมือ” ที่เอื้อให้ฝ่ายเราปฏิบัติการณ์เพื่อนำไปสู่ “การสิ้นสุดของสงคราม” หรือกล่าวง่าย ๆ คือเพื่อสร้างแรงกดดันให้เกิดกับประชาชนและประเทศชาติข้าศึก ฟอน เดอร์ โกลส์ (Von der Goltz) กล่าวว่า “หลังจากการบดขยี้ข้าศึก กองกำลังหลักของข้าศึกได้แล้ว ฝ่ายเราจะต้องปฏิบัติการเพื่อบีบบังคับให้เกิดสันติภาพอีกซึ่งเป็นงานที่ยากลำบากกว่า ... ภารกิจนี้คือการทำให้ข้าศึกตระหนักว่าสงครามเป็นภาระอันหนักยิ่งจนกระทั่งความต้องการสันติภาพมีค่ามากกว่า ประเด็นนี้เองที่นำไปเปลี่ยนไม่สามารถบรรลุได้ ... อาจจะเป็นในการยึดเมืองท่า ศูนย์กลางการค้า เส้นทางคมนาคม หรือป้อมค่ายและยุทธโศภรณ์ของข้าศึก กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือต้องยึดทรัพยากรที่สำคัญทั้งหมดของข้าศึกอันจำเป็นต่อการดำรงไว้ซึ่งกองทัพและประชาชนข้าศึก”¹⁹

ดังนั้น หากฝ่ายเราไม่มีโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรดังกล่าวของข้าศึกในทะเลได้แล้ว เป้าหมายทางเรือย่อมจะหายไปด้วย การเอาชนะกองเรือของข้าศึก อาจไม่ได้ส่งผลต่อข้าศึกในทางยุทธศาสตร์เท่าใดนัก อังกฤษสามารถเปิดเส้นทางการบุกโจมตีข้าศึกได้ แต่ประเทศมหาอำนาจภาคพื้นทวีปยุโรปจะไม่ค่อยใส่ใจมากเท่าใดกับยุทธศาสตร์ของอังกฤษ หากอังกฤษไม่สามารถบรรลุเป้าหมายด้วยการหยุดการปฏิบัติการทางเรือของข้าศึกได้ วิธีการเดียวที่ชอบธรรมเพื่อกดดันข้าศึกเช่นนี้ก็จะมีประโยชน์ หากใช้กองเรืออังกฤษเพื่อการสนับสนุนปฏิบัติการทางบกแต่จำเป็นสำหรับบีบบังคับให้เกิดสันติภาพ กำลังทางเรือของอังกฤษก็ต้องใช้ความรุนแรง เช่น การโจมตีเมืองท่าและทำลายข้าศึกตามแนวชายฝั่ง

ถ้าหากหลังจากได้ชัยชนะในการรบแล้ว ฝ่ายเราเลิกใช้วิธีการกดดันทั้งทางบกและทางทะเล ย่อมหมายถึงการยุติสงครามเพราะหากทำสงครามต่อไป

¹⁹ *Causes of War*, pp. 19-20.

จะไม่บังเกิดประโยชน์แต่อย่างใดและไม่มีใครต้องการสูญเสียทรัพยากรอีกต่อไป สิ่งนี้เป็นเรื่องระหว่างกองทัพพบกับกองทัพเรือซึ่งประชาชนไม่ได้ใส่ใจเท่าใดนัก ความขัดแย้งระหว่างรัฐดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวเหมือนกับบุคคลกลางซึ่งตัดสินใจผู้ชนะด้วยการประลองยุทธ์ วิธีการนี้ดูจะไร้ค่าและเป็นเรื่องกระบวนการตกลงระหว่างคู่ขัดแย้งด้วยกำลังเท่านั้น หากความขัดแย้งระหว่างรัฐเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับที่กล่าวมา ความเจริญของมนุษยชาติอาจจะต้องใช้เวลาานกว่าจะถึงจุดที่สมบูรณ์สูงสุด อย่างไรก็ตาม ความจริงประเทศต่างๆ ก็ยังไม่พร้อมสำหรับการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงเช่นนี้คือยังคงต้องใช้กำลังตัดสินข้อพิพาทกันอยู่ในขณะเดียวกัน การยกเลิกสิทธิในการปล้นเรือสินค้าในทะเลแต่ไม่ยกเลิกสิทธิดังกล่าวตามแนวชายฝั่งก็ยังไม่ทำให้หลักการเรื่องมนุษยธรรมบรรลุเป้าหมายอยู่นั่นเอง กลไกการป้องปราม (การถ่วงดุลอำนาจ) ซึ่งมีพลังมากที่สุดในการหยุดยั้งสงครามก็ไม่เกิดผล กลไกการค้าและการเงินระหว่างประเทศจะเข้ามาแทนที่กลไกการป้องปรามในการตรวจสอบนโยบายต่างประเทศของชาติต่างๆ หากสงครามจะทำให้กลไกการค้าและการเงินไม่เกิดผลแล้ว ยิ่งทำให้กลไกนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหนทางยุติความขัดแย้ง และตราบดีที่สิทธิในการปล้นเรือสินค้ายังคงอยู่ การค้าและการเงินก็จะไม่เกิดประโยชน์เพราะรัฐต่างๆ หันมาใช้สงครามทางเรือแทนไม่ว่าเป้าหมายของสงครามจะเป็นอะไร หากทำให้สิทธิในการปล้นเรือผิดกฎหมาย การป้องปรามก็จะสิ้นสุดลง อันที่จริงการค้าและการเงินมีประโยชน์ในแง่ของการเพิ่มผลประโยชน์ในระยะสั้นเพราะเป็นนโยบายขยายการใช้จ่ายภาครัฐและการขยายการค้าในอาณานิคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกันการค้าของฝ่ายเราและโจมตีการค้าของข้าศึก ทำให้กองทัพมีความสำคัญขึ้นมา ความสูญเสียใดๆ จากการทำสงครามทางเรือภายใต้เงื่อนไขที่มีอยู่จะเกิดขึ้นได้ยากหากการปล้นและทำลายทรัพย์สินจำกัดอยู่เพียงบนบกเท่านั้น ความสูญเสียดังกล่าวจะไม่รุนแรงเว้นเสียแต่กรณีการพ่ายแพ้แบบหมดรูปและจะไม่มีใครเข้าสู่สงครามหากคาดว่าจะต้องพ่ายแพ้ ด้วยเหตุนี้ สงครามจึงเกิดขึ้นจากความหวังที่จะได้ชัยชนะและผลประโยชน์ที่จะได้รับและความกลัวที่จะพ่ายแพ้อย่างรวดเร็วและแน่นอนก็จะเป็นสิ่งที่หยุดยั้งสงครามไม่ให้เกิดขึ้นได้

ดังนั้น ประเด็นมนุษยธรรมจึงต้องใช้อย่างระมัดระวังในการรักษาไว้ซึ่งสันติภาพ เพราะศีลธรรมระหว่างประเทศไม่มีความหมายหากไร้ซึ่งอำนาจทางการเมือง สนับสนุนและสิ่งที่ตามมาคือสิทธิในการปล้นเรือสินค้าก็ยังคงอยู่ต่อไป หากไม่มี ภัยคุกคามประเภทนี้ สงครามทางเรือก็แทบไม่มีความหมายใดๆ และไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ไม่มีใครเคยมีประสบการณ์ในการทำสงครามทางเรือที่จำกัดและไม่เคยมีการศึกษามาก่อนหน้านี้

วิธีการขั้นพื้นฐานที่อังกฤษใช้เพื่อให้ได้ชัยชนะหรือความเหนือกว่าใน ทะเลและทำให้ส่งผลต่อประชาชนของข้าศึกบนบกและนำมาซึ่งสันติภาพคือการ ยึดหรือทำลายทรัพย์สินของข้าศึกในทะเล ไม่ว่าจะเป็นของประชาชนหรือของรัฐ แต่หากเปรียบเทียบกับกรยึดดินแดนทางบกและการปล้นทรัพย์สินของข้าศึกจะ พบความแตกต่าง สิ่งเหมือนกันคือทั้งสองแบบเป็นการสร้างแรงกดดันทาง เศรษฐกิจกับข้าศึก แต่ที่ต่างออกไปคือการกดดันทางเศรษฐกิจต่อข้าศึกทางบก จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับชัยชนะหรือความเหนือกว่าทางทหารเรียบร้อยแล้ว ส่วนทางทะเล การกดดันทางเศรษฐกิจสามารถทำได้เลยทันที จริงๆ แล้วก็ ปฏิบัติกันอยู่โดยการยึดทรัพย์สินของข้าศึกทางทะเล ในการรบทางบก ขั้นแรก คือหลังจากข้ามพรมแดนเข้าสู่พื้นที่ของข้าศึกแล้ว ก็เข้าควบคุมทรัพย์สินของ ประชาชนเท่าที่จะสามารถทำได้และมากเท่าที่ต้องการ การยึดทรัพย์สินดังกล่าว ถือเป็นกรปฏิบัติการทางทหารไม่ใช่การสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจในเฟสที่ สอง แต่สำหรับในทะเลเป็นการสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจต่อเนื่อง และเหตุที่ เป็นดังนี้ก็เพราะธรรมชาติการรบทางบกและการรบทางเรือที่แตกต่างกัน ซึ่งใน ทฤษฎีการปฏิบัติการต่อเส้นทางคมนาคมทางทะเลมีความจริงดังกล่าวเป็น รากฐานอันสำคัญ

เพื่ออธิบายประเด็นนี้ให้กระจ่างขึ้น ต้องย้อนกลับไปอ้างอิงฐานคิดที่ว่า การคมนาคมทางทะเลซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการครองทะเลนั้นต่างจากการ ติดต่อสื่อสารและคมนาคมทางทหารโดยทั่วไป การติดต่อสื่อสารและคมนาคม ทางทหารหมายความเพียงเส้นทางส่งกำลังบำรุงและเส้นทางกรถอยทัพ แต่การ

คมนาคมทางทะเลมีความหมายที่กว้างมากกว่านั้น ซึ่งแม้ว่าในความเป็นจริงจะรวมถึงเส้นทางส่งกำลังบำรุงในทะเลก็ตาม แต่เส้นทางนี้ส่งผลกระทบต่อไม่ใช่ในระดับยุทธการเท่านั้น แต่ส่งผลกระทบต่อระดับยุทธศาสตร์ด้วยซึ่งจะเหมือนกับเส้นทาง การติดต่อสื่อสารภายในประเทศที่มีผลต่อความอยู่รอดของชาติ แต่เป็นการใช้ ชายฝั่งทะเลเป็นพื้นที่สำคัญแทน ดังนั้นโดยพื้นฐานแล้ว การคมนาคมทางทะเล จึงต่างจากการคมนาคมทางบก คู่สงครามจะใช้ประโยชน์การคมนาคมส่วนใหญ่ ในทะเลเหมือนกัน ในขณะที่ตามแนวชายฝั่ง คู่สงครามจะตรึงกำลังเอาไว้ในเขต อำนาจอธิปไตยของตนเอง ผลกระทบในระดับยุทธศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งวด เพราะนั่นหมายความว่าปฏิบัติการในทะเล การรุกและรับในทาง ยุทธศาสตร์ดูเหมือนว่าจะเป็นสิ่งเดียวกันซึ่งต่างจากในกรณีการปฏิบัติการตาม แนวชายฝั่ง เนื่องจากรัฐต่างๆ ใช้ทะเลร่วมกันในฐานะเส้นทางคมนาคม ตามหลัก แล้วฝ่ายเราไม่สามารถโจมตีเส้นทางคมนาคมทางทะเลของข้าศึกได้โดยไม่ระวัง ป้องกันเส้นทางคมนาคมทางทะเลของฝ่ายเราเอง แต่สำหรับปฏิบัติการทาง ทหารโดยทั่วไปแล้วกลับกัน ปกติการโจมตีเส้นทางคมนาคมทางบกของข้าศึกจะ เป็นการเปิดเผยตำแหน่งของตนเอง

ทฤษฎีว่าด้วยการใช้ทะเลในฐานะเส้นทางคมนาคมร่วมกันสามารถ อธิบายได้จากตัวอย่างต่อไปนี้ ในสงครามระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศส²⁰ เส้นทาง คมนาคมของอังกฤษไปยังเมดิเตอร์เรเนียน อินเดียและอเมริกาเริ่มจากช่องแคบ โดเวอร์ผ่านแหลมฟินิสเตอร์เร (Finisterre) ในสเปน และแหลมเซนต์ วินเซนต์ (St. Vincent) ในโปรตุเกส ส่วนเส้นทางคมนาคมของฝรั่งเศส อย่างน้อยท่าเรือ ทางฝั่งแอตแลนติก ระยะทางจะใกล้เคียงกับของอังกฤษ ในสงครามกับดัตช์ ลักษณะเส้นทางคมนาคมยิ่งเหมือนกับอังกฤษมากกว่า²¹ แม้ในกรณีของสเปน เส้นทางคมนาคมเป็นเส้นเดียวกับของอังกฤษ ด้วยเหตุนี้เองทำให้การปฏิบัติการ

²⁰ ระหว่างปี ค.ศ.1689-1815 อังกฤษทำสงครามกับฝรั่งเศสถึง 7 ครั้ง ช่วงเวลานั้นบางครั้ง เรียกว่า “สงครามร้อยปีครั้งที่สอง”

²¹ สงครามอังกฤษ-ดัตช์เกิดขึ้น 3 ครั้ง ระหว่างปี ค.ศ.1652-1674

ของอังกฤษในการป้องกันเส้นทางคมนาคมของตนเองจำเป็นต้องยึดเส้นทางเหล่านี้เพื่อให้ได้เปรียบต่อการโจมตีระบบเศรษฐกิจของข้าศึก นอกจากนี้อังกฤษยังออกแบบการป้องกันเกาะอังกฤษและอาณานิคมทั่วโลกโดยการวางกองเรือไว้ตามตำแหน่งสำคัญหรือจุดยุทธศาสตร์ทางทะเล จากยุทธศาสตร์เช่นนี้ ไม่ว่าจะเป้าหมายของปฏิบัติการทางเรือจะเป็นการตั้งข้าศึกออกมาต่อสู้เบ็ดเสร็จหรือจะสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจให้กับข้าศึก หลักการก็ไม่ต่างกันเพราะเป้าหมายทั้งสองเกี่ยวข้องกับจุดยุทธศาสตร์และเส้นทางคมนาคมด้วยกันทั้งคู่ หากข้าศึกต้องการออกมารบแต่กหัก อังกฤษต้องสามารถควบคุมจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการรบดังกล่าวให้ได้ แต่หากข้าศึกหลีกเลี่ยงการปะทะ วิธีการที่ดีที่สุดจะต้องบีบบังคับให้ออกมาปฏิบัติการโดยการยึดเส้นทางการค้าที่จุดยุทธศาสตร์สำคัญให้ได้

สรุปได้ว่า ในขณะที่การสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจทางบกควรจะเริ่มหลังจากได้ชัยชนะทางทหารแล้ว (อย่างน้อยในสงครามสมัยใหม่) แต่ทางทะเลจะเริ่มใช้วิธีกดดันทางเศรษฐกิจต่อข้าศึกก่อน และจริงๆ แล้ว การสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเดียวเท่านั้นที่อังกฤษสามารถใช้ได้ดี และวิธีการสร้างแรงกดดันทางเศรษฐกิจนี้จะชัดเจนมากขึ้นเมื่อพิจารณาความแตกต่างอีกประการหนึ่งระหว่างสงครามทางบกและสงครามทางเรือต่อไป

การใช้วิธีการกดดันทางเศรษฐกิจตั้งแต่เริ่มต้นมีความชอบธรรมด้วยเหตุผลสองประการ ประการแรก ดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นการประหยัดทรัพยากร เพราะเป็นการใช้ตำแหน่งเชิงรับเพื่อรอการโจมตีข้าศึก โดยใช้เรือลาดตระเวนปฏิบัติการโดยจำกัด ประการที่สอง การโจมตีการค้าของข้าศึกมีรายละเอียดสำคัญสองประการเพราะวิธีการนี้ไม่ใช่เพียงการสร้างแรงกดดันต่อระบบเศรษฐกิจของข้าศึกเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการเบื้องต้นที่ใช้ทำลายอำนาจการรบของข้าศึกอีกด้วย ชัยชนะในสงครามไม่ได้ตัดสินกันเพียงเรื่องการรบทางบกและทางเรือเท่านั้น ระบบเศรษฐกิจก็สำคัญไม่แพ้กัน หากปัจจัยอื่นๆ ของคู่สงครามใกล้เคียงกัน ฝ่ายที่ร่ำรวยกว่าจะได้ชัยชนะซึ่งหลายครั้งพิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้ประเทศที่มีกำลังทางทหารด้อยกว่าได้รับชัยชนะ ดังนั้นปฏิบัติการใดก็ตามที่

นำไปสู่การทำให้ระบบเศรษฐกิจของข้าศึกเป็นอัมพาตได้ย่อมส่งผลต่อชัยชนะต่อข้าศึกอย่างแน่นอน และวิธีการที่มีประสิทธิผลมากที่สุดคือการปฏิเสธไม่ให้ข้าศึกใช้ทรัพยากรจากการค้าทางทะเลหรือทำลายเส้นทางคมนาคมทางทะเลของข้าศึกนั่นเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในสงครามทางเรือ ไม่ว่าฝ่ายเราจะรวมกำลังทำลายกองทัพของข้าศึกได้สมบูรณ์เพียงใด การไม่ใช้โอกาสที่มีในการทำลายระบบเศรษฐกิจของข้าศึกซึ่งเป็นรากฐานทางอำนาจของข้าศึกย่อมเป็นยุทธศาสตร์ที่ไม่ดีอย่างแน่นอน ดังนั้นการยึดหรือตัดรอนเส้นทางคมนาคมทางทะเลของข้าศึกจึงเป็นปฏิบัติการทางเรือเบื้องต้นไม่ใช่ลำดับรองเหมือนกับกรณีการรบทางบก

ดังนั้น ที่กล่าวมาจึงเป็นบทสรุปจากความพยายามวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องการครองทะเลและให้นิยามว่าได้แก่การควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่รัฐต่างๆ ใช้ร่วมกัน เมื่อนำมาปฏิบัติจริง ประโยชน์ที่ได้รับจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ฝ่ายเราต้องพิจารณารูปแบบการใช้กำลังทางเรือที่หลากหลาย เช่น การไล่ล่ากองเรือของข้าศึก การปิดล้อมท่าเรือ การโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้าและการรักษากองเรือปฏิบัติการระยะไกล โดยจะทำให้ฝ่ายเสนาธิการผู้วางแผนเลือกใช้รูปแบบการครองทะเลได้จากเป้าหมายที่อ้างเหตุผลมาจากทฤษฎีว่าด้วยการใช้ทะเลในฐานะเส้นทางคมนาคมร่วมกัน

ถ้าหากเป้าหมายของการครองทะเลคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลแล้วก็ชัดเจนว่าการครองทะเลสามารถทำได้หลายระดับ ฝ่ายเราสามารถควบคุมเส้นทางคมนาคมได้ทั้งหมดโดยการสร้างความเหนือกว่าอย่างเห็นได้ชัดหรือโดยการได้ชัยชนะจากการรบแตกหัก แต่ถ้าฝ่ายเราไม่แข็งแกร่งพอที่จะปฏิบัติการดังกล่าวก็อาจจะยังสามารถควบคุมเส้นทางคมนาคมบางส่วนได้ ซึ่งการควบคุมอาจจะแบบทั่วไป (general) หรือแบบเฉพาะที่ (local) แน่แน่นอนว่า “ทะเลเป็นหนึ่งเดียว (The sea is all one.)” ทุกประเทศสามารถใช้ร่วมกัน ความจริงคือว่าการควบคุมทะเลเฉพาะที่สามารถปฏิบัติได้ชั่วคราวเท่านั้นเพราะ

ตราบโดที่เข้าศึกมีกองเรือที่อื่นมากพอ เข้าศึกก็就会有ความสามารถในการทำให้การควบคุมทะเลเฉพาะที่ของฝ่ายเราสิ้นสุดลงได้

ที่ว่าความสามารถในการเคลื่อนกำลังของกองเรือตรงข้ามกับการเคลื่อนกำลังทางบกและในทะเลไม่มีอุปสรรคขวางกั้นเหมือนกับพื้นที่ทางบกนั้นไม่ได้เป็นเพียงวาทกรรมธรรมดาเท่านั้น ธรรมชาติข้อนี้เป็นลักษณะสำคัญของสงครามทางเรือ ในทางทฤษฎีก็สมเหตุสมผล แต่เมื่อนำมาใช้ปฏิบัติเป็นหลักนิยามกลับมีปัญหา การเคลื่อนกำลังทางบกข้ามทะเลจะสำเร็จได้ต้องจมกองเรือเข้าศึกก่อน จึงกล่าวได้ว่าในการทำสงคราม ไม่ควรเสี่ยงหากไม่คุ้มค่า

หากพิจารณายุทธศาสตร์ของอเมริกันในสงครามกับสเปนเมื่อไม่นานมานี้ก็จะพบลักษณะของสงครามจำกัดและเต็มไปด้วยความระมัดระวัง ซึ่งเป็นผลมาจากหลักการควบคุมทะเลดังที่กล่าวมา อเมริกันมีกำลังทางเรือมากเพียงพอที่จะควบคุมทะเลเฉพาะที่และชั่วคราวในอ่าวเม็กซิโก กำลังที่มีอยู่สามารถขนทหารทั้งหมดขึ้นไปยังคิวบาเพื่อสนับสนุนฝ่ายต่อต้านรัฐบาลสเปนซึ่งตรงกับแผนที่วางไว้ นอกจากนี้อเมริกายังมีกำลังมากพอที่จะรักษาเส้นทางคมนาคมที่ใช้ขนส่งกำลังทหารไปปฏิบัติการนอกประเทศโดยปราศจากการขัดขวาง แต่สเปนกลับมีกองเรือที่แข็งแกร่งประจำอยู่ในทะเล ทำให้อเมริกันลังเลและเกือบเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ หลังจากนั้นญี่ปุ่นเรียนรู้บทเรียนนี้และมีความชัดเจนในการปฏิบัติ หากไม่รบแตกหักและยังคงมีกำลังเข้าศึกหลงเหลืออยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการ ญี่ปุ่นเริ่มเคลื่อนกำลังทางเรือออกนอกประเทศก่อน ซึ่งแม้ว่าจะไม่สามารถควบคุมเส้นทางคมนาคมได้หมด แต่ญี่ปุ่นก็ยังอยู่ในตำแหน่งที่สามารถปฏิเสธการควบคุมทะเลของข้าศึกได้ ในอดีต อังกฤษใช้วิธีการเหมือนกับญี่ปุ่นหลายครั้ง มีหลายกรณีที่ชัยชนะได้มาจากการรบแตกหักในทะเลก่อนที่จะได้การครองทะเลอย่างถาวร ทว่าอังกฤษก็ประเมินความเสี่ยงว่ามีอยู่มากพอสมควร เช่นเดียวกับญี่ปุ่น แต่อังกฤษมีวิธีลดความเสี่ยงโดยการใช้ลักษณะทางภูมิศาสตร์ช่วยในการวางกำลังให้ได้เปรียบข้าศึกและการป้องกันอย่างเป็นระบบ ประเด็นนี้จะพิจารณาในส่วนต่อไป

ดังนั้นเพื่อวางกรอบสำหรับการวางแผนทางยุทธการ ต้องเข้าใจก่อนว่า การครองทะเลมีหลายระดับและแต่ละระดับมีข้อได้เปรียบและข้อจำกัดต่างกัน วิธีการครองทะเลอาจจะเป็นแบบทั่วไปหรือแบบเฉพาะพื้นที่ อาจจะเป็นแบบถาวรหรือแบบชั่วคราว การครองทะเลทั่วไปอาจจะเป็นแบบถาวรหรือแบบชั่วคราวก็ได้ แต่ถ้าเป็นกรณีการครองทะเลเฉพาะพื้นที่ควรจะเป็นแบบชั่วคราวเท่านั้น เว้นแต่ในกรณีที่เงื่อนไขทางภูมิศาสตร์เอื้ออำนวยอย่างมาก เพราะปกติแล้วการครองทะเลเฉพาะพื้นที่จะหมิ่นเหม่ต่อการโจมตีจากข้าศึกที่มาจากสมรภูมิอื่น หากข้าศึกมีกำลังทางเรือที่มีประสิทธิภาพสูง

สุดท้าย ต้องระลึกเสมอว่าการครองทะเลทั่วไปอย่างถาวรในทางปฏิบัติ ไม่มีทางทำได้สมบูรณ์ ไม่มีทางที่กองทัพเรือที่เหนือกว่าใดๆ จะสามารถรับประกันความปลอดภัยในเส้นทางคมนาคมของตนเองจากการโจมตีเป็นครั้งคราวจากเรือลาดตระเวนหรือกองเรือโจมตีของข้าศึก หากข้าศึกพร้อมและกล้ามากพอที่จะเสี่ยง แม้กระทั่งชัยชนะจากการรบแตกหักของฮอว์ก (Hawke)²² ที่อ่าวกิแบรง (Quiberon Bay)²³ จะทำลายกองเรือของข้าศึกได้โดยสมบูรณ์ เรือสินค้าของอังกฤษก็ยังโดนปล้นบนเส้นทางระหว่างเมืองคอร์ค (Cork) และพอร์ตสมัท (Portsmouth) และเรืออินเดียแมน (Indiaman) นอกแหลมลิซาร์ด (Lizard)²⁴ ในขณะที่ข้อผิดพลาดของเวลลิงตันก็เป็นเรื่องความไม่ปลอดภัยของ

²² จอมพลเรือ เอ็ดเวิร์ด, บารอนที่หนึ่ง ฮอว์ก (Admiral of the Fleet Edward, first Baron Hawke, ค.ศ.1705-1781) เป็นผู้บัญชาการกองเรือยุทธการคนสำคัญที่ประสบความสำเร็จในสงครามเจ็ดปี ผู้สนใจชีวิตประวัติของฮอว์ก โปรดพิจารณา R. Mackay, *Admiral Hawke* (Oxford, 1965)

²³ อังกฤษได้ชัยชนะในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ.1759 ที่อ่าวกิแบรง (Quiberon Bay) ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองเบรสต์ (Brest) ราว 100 ไมล์ กองเรือของฮอว์กไล่ล่ากองเรือของฝรั่งเศสเข้าไปยังน่านน้ำอันตรายภายใต้สภาวะอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย ส่งผลให้ฝรั่งเศสสูญเสียเรือไปทันที 6 ลำ อีก 25 ลำไม่สามารถปฏิบัติการได้ ส่วนเรืออังกฤษ 2 ลำจมลงในวันต่อมา

²⁴ แหลมลิซาร์ดตั้งอยู่บนชายฝั่งคอร์นิช (Cornish) ระหว่างฟาลมัท (Falmouth) และแลนด์สเอนด์ (Land's End) ในเทศมณฑลคอร์นวอลล์ของอังกฤษ

เส้นทางคมนาคมทางทะเลในสงครามคาบสมุทรซึ่งรู้จักกันเป็นอย่างดี²⁵ เมื่อกล่าวถึงการควบคุมทะเลแบบทั่วไปอย่างถาวร ไม่ได้หมายความว่าข้าศึกไม่สามารถปฏิบัติการใดๆ ได้เลย แต่หมายความว่าข้าศึกไม่สามารถทำอันตรายกับการค้าทางทะเลและปฏิบัติการนอกประเทศของฝ่ายเราจนส่งผลต่อสงครามในภาพรวม รวมทั้งข้าศึกไม่สามารถค้าขายหรือปฏิบัติการใดๆ ยกเว้นแต่เกิดความเสียหายบางอย่างจนกระทั่งทำให้ข้าศึกต้องยุติการรบ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือข้าศึกไม่สามารถโจมตีเส้นทางการเคลื่อนกำลังและการคมนาคมของฝ่ายเราได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือข้าศึกไม่สามารถใช้หรือป้องกันเส้นทางการเคลื่อนกำลังและการคมนาคมของตนเองได้

เมื่อการครองทะเลอยู่ในลักษณะที่ดัดเทียมกัน ไม่มีฝ่ายใดสามารถครองทะเลได้สมบูรณ์ (Command is in dispute.) อาจจะทำให้สภาวะทั่วไปมีความสมดุลในลักษณะที่มีเสถียรภาพหรือไม่ก็ได้ อาจเป็นไปได้ที่ไม่มีฝ่ายใดครอบงำอีกฝ่ายได้ แต่ความสามารถครองทะเลอาจอยู่ที่ฝ่ายเราหรือฝ่ายข้าศึกก็ได้ ความสามารถครองทะเลดังกล่าวอาจจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับขีดความสามารถทางเรืออย่างเดียวเท่านั้น แต่อาจจะขึ้นอยู่กับตำแหน่งการวางกำลังทางเรือและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมายที่ต้องการด้วย เมื่อกล่าวถึงตำแหน่งของกำลังทางเรือ ประการแรกคือฐานทัพเรือ ประการที่สองคือสถานีเรือตามเส้นทางการค้าและการคมนาคมที่สำคัญ รวมทั้งจุดยุทธศาสตร์ที่เส้นทางเหล่านั้นผานกัน เช่น ที่แหลมพินิสแตร์ ยิบรอลตาร์ คลองสุเอซ แหลมกู๊ดโฮป สิงคโปร์ และที่อื่นๆ

นอกจากนี้ความสามารถในการครอบงำยังขึ้นอยู่กับแนวความคิดในแผนการรุกและแผนการตั้งรับ หากจะกล่าวโดยทั่วไป ฝ่ายที่ได้เปรียบจะชิงจังหวะในการเข้าสู่ตำแหน่งที่ได้เปรียบให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อยุติสภาวะที่

²⁵ เพื่อความยุติธรรมสำหรับเวลลิงตัน ควรกล่าวว่าข้อผิดพลาดของเวลลิงตันเกิดจากรายงานที่ไม่ถูกต้องซึ่งกล่าวถึงการสูญเสียสองครั้งที่ไม่มีความสำคัญ แต่รายงานดังกล่าวกลับส่งผลทางด้านจิตวิทยาอย่างมากต่อการรบ

ไม่มีฝ่ายใดสามารถครองทะเลได้สมบูรณ์ ในทางกลับกัน ฝ่ายที่เสียเปรียบก็จะหลีกเลี่ยงหรือเลื่อนเวลาการปะทะและคาดหวังว่าจะใช้ปฏิบัติการที่ไม่ต้องเผชิญหน้ากับกำลังข้าศึกขนาดใหญ่ รอโอกาสหรือกำลังใหม่กว่ามาสมทบ เพื่อให้ดุลอำนาจกลับคืนมาสู่ฝ่ายตนเอง ตัวอย่างเช่น กรณีฝรั่งเศสทำสงครามกับอังกฤษโดยใช้เส้นแนวเรือรบ บางครั้งก็เป็นแนวคิดที่ดี แต่บางครั้งส่งผลให้ขวัญและกำลังใจของกำลังพลลดลง ประสบการณ์ของฝรั่งเศสทำให้การวางแผนผิดพลาดโดยคิดว่าการตั้งรับในทะเลสำหรับฝ่ายที่เสียเปรียบเป็นแนวทางที่ไม่ควรทำ การสรุปเช่นนี้จะไม่เข้ากันกับหลักการสงคราม การไม่มีแนวคิดเชิงรุกเลยก็ทำให้ไม่สามารถสร้างความสำเร็จจากการรบและชัยชนะในสงครามได้ แต่หากมุ่งแต่การทำลายข้าศึกอย่างเดียวก็อาจจะทำให้ขวัญและกำลังใจลดลงและสูญเสียพลังในการโจมตีข้าศึก ความเข้าใจผิดเกิดจากความเชื่อที่ว่า การตั้งรับเป็นวิธีที่ไร้ประสิทธิภาพและพยายามแสวงหากำลังรบที่มากพอในยามสงบ เป้าหมายคือเมื่อเกิดสงครามก็จะสามารถใช้กำลังเชิงรุกได้ตั้งแต่เริ่มต้น

เมื่อสามารถกำหนดหลักพื้นฐานในเรื่องการครองทะเลได้แล้ว ต่อไปจะพิจารณาว่าจะประกอบกำลังทางเรืออย่างไรจึงจะเหมาะสมกับภารกิจที่ได้รับ

บทที่ 2

ทฤษฎีว่าด้วยเครื่องมือของสงครามทางเรือ : องค์ประกอบของกองเรือ

หากพิจารณาสงครามทางเรือในยุคต่างๆ จะพบว่าเรือรบจะแบ่งออกตามภารกิจพื้นฐานของตนเองตามที่เรือแต่ละชั้นได้รับการออกแบบมา เรือแต่ละกลุ่มจะมีความสำคัญต่อองค์ประกอบของกองเรือ วิธีการแบ่งเรือรบออกเป็นสามชั้นอันได้แก่ กองเรือประจัญบาน (battleships) กองเรือลาดตระเวน (cruisers) และกองเรือเล็ก (flotilla) ครอบงำวิถีคิดของการรบทางเรือมาเป็นเวลานาน แต่ในความเป็นจริงก็ไม่ได้แบ่งเรือรบดังนี้เสมอไป แนวความคิดในการประกอบกำลังทางเรือแบบอื่นๆ เกิดขึ้นจริงและสามารถพิสูจน์ขีดความสามารถในสงครามมาแล้วเป็นเวลาพอสมควร การละเลยประเด็นการแบ่งประเภทเรือรบจะทำให้การวิเคราะห์ขาดหลักการและไม่ปลอดภัยหากต้องการสร้างหลักนियมการรบทางเรือที่สมเหตุสมผล

อันที่จริง การกล่าวว่าเรือชั้นต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นกองเรือน่าจะเป็นด้านวัตถุในยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่นิยมกันในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นความหลากหลายจึงเกิดขึ้นในทางความคิดและทางวัตถุที่นิยมใช้ในการประกอบเป็นเรือรบ ความแตกต่างอาจเกิดจากทฤษฎีสงครามซึ่งครอบงำแนวความคิดทางเรือไม่มากนักน้อย แน่นนอนว่าทฤษฎีสงครามก่อตัวขึ้นมาในระยะเวลาหนึ่งแล้วและเป็นที่รับรู้ถึงอิทธิพลของทฤษฎีดังกล่าวทั่วกัน แต่อย่างไรเสีย ทฤษฎีดังกล่าวย่อมดำรงอยู่เสมอ แม้ในรูปแบบที่ไม่ชัดเจนเป็นนามธรรมก็ตาม ก็ต้องมีผลกับการสร้างกองเรืออย่างแน่นอน

หากย้อนกลับไปสู่ช่วงเริ่มต้นสมัยใหม่ ช่วงต้นศตวรรษที่ 16 เมื่อการทำสงครามโดยใช้เรือแจวกัลลีย์ (galley warfare) พัฒนามาถึงจุดสูงสุด กองเรือจะประกอบด้วยสามส่วน มีเรือแจวกัลลีย์ที่เหมือนเรือสินค้าและเรือแจวกัลลีย์หนักซึ่งเทียบเคียงได้กับเรือประจัญบาน เรือแจวกัลลีย์เบาซึ่งเทียบได้กับเรือ

ลาดตระเวน ในขณะที่เรือฟริเกต (frigates) และเรือใบสองเสา (brigantines) ขนาดเล็กเทียบได้กับกองเรือเล็ก เรือแจวเหล่านี้ไม่ได้ใช้ทาสเพื่อขับเคลื่อนแต่ใช้แรงงานทหารแทน เรือใบติดอาวุธในเวลานั้นมองว่าเป็นเรือสนับสนุนและจัดเป็นอีกประเภทหนึ่ง เหมือนกับเรือไฟ (fireships) และเรือระเบิด (bomb-vessels) ที่ใช้ชนข้าศึกโดยตรงในยุคเรือใบและคล้ายกับเรือวางทุ่นระเบิดในปัจจุบัน แต่การเทียบเคียงต้องระมัดระวังไม่พิจารณาจนเกินขอบเขต ความแตกต่างระหว่างเรือแจวกัลลีย์ทั้งสองชั้นไม่ได้มีความชัดเจนเหมือนกับความแตกต่างระหว่างเรือรบขนาดเบากับเรือแจวกัลลีย์ กล่าวคือในทางทฤษฎี การแยกแยะระหว่างเรือประจัญบานกับเรือลาดตระเวนยังไม่ชัดเจนมากนักเมื่อเทียบกับในช่วงเวลาหลังจากนั้น ทำให้ต้องนำเรือแจวกัลลีย์ที่เล็กกว่ามาใช้ในการรบเสมอ

ด้วยการนิยมใช้เรือใบเป็นเรือรบหลักทำให้เกิดการสร้างกองเรือในรูปแบบใหม่ขึ้นมา วิธีการแบ่งประเภทกลายเป็นสองแบบ ได้แก่ เรือที่ใช้แรงลมซึ่งควบคุมการเคลื่อนที่ไม่ได้ด้วยแรงงานมนุษย์ กับเรือแจวที่เคลื่อนที่ได้ตามความต้องการของมนุษย์ การสร้างกองทัพเรืออังกฤษจึงเริ่มต้นขึ้นจากแนวความคิดในการแบ่งเรือออกเป็นสองจำพวกนี้ โดยพระเจ้าเฮนรีที่แปด (Henry the Eighth)¹ ผู้ทรงเชี่ยวชาญในศาสตร์แห่งสงครามและหนึ่งในมหาอำนาจชั้นนำยุโรป ในการสร้างกองเรืออังกฤษ ปรากฏว่าไม่มีแนวความคิดในการแยกระหว่างเรือประจัญบานกับเรือลาดตระเวนเหมือนกับในยุคเรือแจวกัลลีย์ เมื่อพระเจ้าเฮนรีทรงออกแบบกองเรือ เรือประจัญบานทั้งหมดเป็นเรือใบ แม้ว่าในช่วงที่ฝรั่งเศสนำเรือแจวกัลลีย์จากเมดิเตอร์เรเนียนมาใช้ก็ตาม พระองค์เปลี่ยนเรือที่มีขีดความสามารถสูงบางส่วนให้เป็นเรือพาย ดังนั้นส่วนประกอบของกองเรือจึงได้แก่เรือประจัญบานกับกองเรือเล็กเท่านั้น ไม่มีเรือลาดตระเวน กองเรือที่ใช้ลาดตระเวนหาข่าวกลับใช้เรือท้องแบนมีฝีพาย (Row-barges) และเรือบด (Pinnaces) ที่อยู่ในกองเรือเล็กแทน ส่วนการป้องกันเรือสินค้านั้นไม่มี

¹ กษัตริย์อังกฤษช่วงปี ค.ศ.1509-1547

เรือสินค้าต้องดูแลตัวเอง เรือสินค้าขนาดใหญ่ปกติจะมีการติดอาวุธเพื่อป้องกันตนเอง

อิทธิพลของโครงสร้างกำลังที่ประกอบด้วยเรือรบสองแบบเช่นนี้ยังคงส่งอิทธิพลต่อมาอีกนานหลังจากเงื่อนไขหรือสถานะดั้งเดิมได้สิ้นสุดลงไปแล้วซึ่งกินเวลาอีกราว 200 ปี ระหว่างสงครามกับดัตช์ในศตวรรษที่ 17² ทำให้เรือใบที่ไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยการแจวพายเป็นเรือรบหลักในขบวนเรือรบ เรือฟริเกตที่มีขนาดเล็กไม่ได้มีกิจที่ต่างออกไปจากเรือขนาดใหญ่ ที่ต่างกันมีเพียงการออกแบบเรือเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นศตวรรษที่ 18 มีการนำการแบ่งโครงสร้างเดิมที่แบ่งเรือออกเป็น 3 ประเภท (เรือประจัญบาน เรือลาดตระเวน และเรือเล็ก) กลับมาทบทวนใช้อีกครั้ง แต่ต้องรอนจนกระทั่งช่วงกลางศตวรรษที่ กระบวนการเปลี่ยนแปลงจะเสร็จสมบูรณ์

จนกระทั่งถึงปลายสงครามสืบราชสมบัติออสเตรีย (War of the Austrian Succession)³ ซึ่งเป็นยุคตกต่ำในศิลปะการรบทางเรืออย่างเห็นได้ชัด เพราะการขึ้นของเรือขนาดใหญ่ๆ ของอังกฤษนั้นไม่มีผลกระทบใดๆ “เรือเรตส์ (the “Rates”)” ซึ่งเริ่มใช้ในสงครามกับดัตช์ไม่ได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับปรัชญาความคิดเรื่องภารกิจของกองเรือเลยแม้แต่น้อย เรือเรตส์ชุดแรกเป็นเรือที่มีปืนใหญ่จำนวน 100 กระบอก ชุดที่สองมี 90 กระบอก ทั้งสองชุดเป็นเรือที่ติดปืนใหญ่ทั้งสามดาดฟ้า (three-deckers) ระบบเรือเรตส์สองชุดแรกก็ดูมีเหตุมีผล แต่เมื่อเริ่มสร้างชุดที่สาม ปรากฏว่าติดปืน 80 กระบอกซึ่งมีดาดฟ้าสามชั้นติดปืนเช่นกัน ในขณะที่เรือที่เหลือส่วนใหญ่เป็นเรือที่ติดปืนใหญ่จำนวน 70 กระบอก บนดาดฟ้าสองดาดฟ้า (two-deckers) เรือเรตส์ชุดที่มีดาดฟ้าสองชั้นติดปืน 60 และ 50 กระบอกซึ่งถือว่าไม่ทรงอำนาจแต่กลับมีจำนวนมากที่สุด

² โปรดพิจารณาเชิงอรรถที่ 6 ของบทก่อนหน้า

³ ช่วงปี ค.ศ.1740-1748 อังกฤษทำสงครามกับสเปนตั้งแต่ปี ค.ศ.1739 รวมถึงมีความขัดแย้งกับฝรั่งเศสซึ่งในที่สุดทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสประกาศสงครามกันในปี ค.ศ.1744

เรือเรตส์ทั้งสี่ชุดจัดว่าเป็นเรือ ships-of-the-line⁴ ต่อจากเรือทั้งสี่ชุดคือเรือเรตส์ชุดที่ห้า ซึ่งแม้ว่าจะมีหน้าที่คล้ายกับเรือลาดตระเวน แต่กลับไม่มีชื่อชั้นของตนเองที่ชัดเจน เรือเรตส์ชุดที่ห้าแตกต่างจากเรือ ships-of-the-line ในเรื่องทางกายภาพเท่านั้น โดยออกแบบให้มีมัตดาตฟ้าสองชั้นและติดตั้งปืนใหญ่จำนวน 44 และ 40 กระบอก และต้องถือว่าเป็นการเริ่มต้นแนวคิดเรื่อง “เรือรบขนาดกลาง (Intermediate Class)” ซึ่งพัฒนามาเป็นเรือที่ติดตั้งปืนใหญ่ 50 กระบอก และเรือลาดตระเวนหุ้มเกราะในปัจจุบัน เรือลาดตระเวนจริงๆ อยู่ในเรือเรตส์ชุดที่หก ซึ่งประกอบด้วยเรือขนาดเล็กที่ติดตั้งปืนจำนวน 20 กระบอก หลังจากนั้น การแบ่งประเภทเรือก็ไม่ชัดเจนซึ่งมีการสร้างเรือสลูป (sloops) ซึ่งเป็นตัวแทนของกองเรือเล็ก

ด้วยระบบเรตติงดั่งที่กล่าวมา ไม่มีตรรกะการแบ่งประเภทของเรือประจัญบานขนาดใหญ่กับเรือประจัญบานเล็ก ระหว่างเรือประจัญบานกับเรือลาดตระเวน หรือระหว่างเรือลาดตระเวนกับเรือเล็กที่ชัดเจน มีเพียงการสร้างเรือมัตดาตฟ้าสองชั้นที่ติดตั้งปืน 44 และ 40 กระบอกกับเรือลาดตระเวนที่ติดตั้งปืน 20 กระบอกเท่านั้นที่เห็นความแตกต่างชัดเจน เรือลาดตระเวนที่ติดตั้งปืน 20 กระบอกและเรือสลูปดังกล่าวใช้การพาย (sweeps) เป็นพลังขับเคลื่อนสำรอง จึงอาจสรุปได้ว่าพื้นฐานการแบ่งประเภทของเรืออังกฤษเริ่มจากพระเจ้าเฮนรีที่แปดซึ่งสมเหตุสมผลในสมัยของพระองค์ และจากนั้นมาพัฒนาการของการสร้างเรือรบของอังกฤษก็หยุดลงหรืออาจกล่าวได้ว่าการสร้างเรือรบไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กับแนวความคิดในการทำสงครามทางเรือ

⁴ เรือรบหลักในสมัยศตวรรษที่ 17 เรียกว่า ships-of-the-line หรือ ships-of-the-battle-line ตามยุทธวิธีการตั้งแถว line of battle ของเรือใบขนาดใหญ่ โดยเรือที่เป็น ship-of-the-line ก็คือเรือที่ใช้ใน line of battle นั่นเอง โดยยุทธวิธี line of battle คือการตั้งแถวเรือเพื่อรวมอำนาจการยิงไปในทิศทางเดียวกัน และการดำเนินกลยุทธ์จะเป็นการเคลื่อนตามกันตั้งแถวตามคำสั่งของเรือบัญชาการ (เรือธง)

จนกระทั่งการปฏิรูปของแอนสัน⁵ ในการใช้สร้างระบบทางวิทยาศาสตร์ในการจัดแบ่งเรือรบซึ่งในที่สุดเกิดความเป็นเหตุเป็นผลขึ้นจนกระทั่งปัจจุบัน ในการสร้างเรือรบสองชุดแรก มีเรือชั้นเรือธงของกองเรือซึ่งมีดาดฟ้าสามชั้น มีปืนใหญ่จำนวน 100 และ 90 กระบอก ตามลำดับ เรือเล็กๆ ที่มีดาดฟ้าสามชั้นทั้งหมดหายไปจากระบบ ในการสร้างเรืออีกสองชุดต่อมา มีการสร้างเรือรบที่มีดาดฟ้าสองชั้นโดยเพิ่มอำนาจการยิงเป็น 74 กระบอกในชุดที่สามและ 64 กระบอกในชุดที่สี่ อย่างไรก็ตามยังมีลักษณะที่แปลกไปบ้าง เช่น เรือในชุดที่ 4 ยังรวมเอาเรือดาดฟ้าสองชั้น ติดปืน 50 กระบอกซึ่งในช่วงสงครามเจ็ดปี เรือชุดนี้ปลดออกจากการเป็นเรือ ships-of-the-line เพราะเรือประจัญบานขนาดเล็กไม่สามารถใช้ทำสงครามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีเรือชั้นที่อยู่ระหว่างเรือประจัญบานกับเรือลาดตระเวนซึ่งมีการกิจเฉพาะของตนเอง ในการปฏิบัติภารกิจจริง เรือเหล่านี้จะเป็นส่วนประกอบของกองเรือเรตส์ได้เอง โดยอีก 50 ปีหลังจากนั้น เรือที่ติดปืน 60 กระบอกกลายเป็นกำลังหลักของกองเรือเรตส์ดังกล่าว

แต่การปฏิรูปกองทัพเรือของแอนสันที่มีความหวังมากที่สุดคือการนำเรือลาดตระเวนจริงๆ มาใช้ ไม่ใช่เพียงเรือประจัญบานขนาดเล็ก ภารกิจของเรือลาดตระเวนรูปแบบนี้มีการกิจเฉพาะตัว การออกแบบจะแตกต่างจากเรือรบเรตส์และเรือรบขนาดเล็ก เรือรบที่ติดปืน 40 กระบอก และ 20 กระบอกถูกปลดระวางและแทนที่โดยเรือลาดตระเวน 2 แบบ ส่วนเรือชุดที่ 5 ประกอบด้วยเรือฟริเกตที่ติดปืน 32 กระบอก และเรือชุดที่ 6 ประกอบด้วยเรือฟริเกตที่ติดปืน 28 กระบอก เรือทั้งสองชุดจะไม่ได้นำมารวมอยู่ในภารกิจการรบโดยตรง⁶ ใน

⁵ จอมพลเรือ จอร์จ, ลอร์ด แอนสัน (Admiral of the Fleet George, Lord Anson, ค.ศ. 1692-1762) เล่นเรือไปทั่วโลกเพื่อโจมตีกองเรือของจักรวรรดิสเปนตั้งแต่ปี ค.ศ.1740-1744 เอาชนะกองเรือของฝรั่งเศสนอกแหลมพินิสเตรเรในปี ค.ศ.1747 และขัดขวางกองเรือฝรั่งเศสได้ชั่วคราวในปี ค.ศ. 1756 ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกระทรวงทหารเรือตั้งแต่ปี ค.ศ.1751-1762 งานที่ศึกษาผู้นำท่านนี้โปรดพิจารณา Rodger, op. cit., pp. 30-33 และ 301-302.

⁶ ยกเว้นการลาดตระเวนและสื่อสารระหว่างกองเรือ

ที่สุด หลังจากปรับเปลี่ยนกองเรือหลักเรือรบร้อย ก็ปฏิรูปเรือชุดอื่นได้แก่เรือสลุป และเรือขนาดเล็กซึ่งประกอบเป็นกองเรือเล็กที่ปฏิบัติการตามแนวชายฝั่ง ทำภารกิจอิสระหรือภารกิจลักษณะเดียวกันนี้

การปฏิรูปดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากการประกอบกองเรือจากเรือสามแบบ โดยแต่ละแบบมีลักษณะของภารกิจเฉพาะตัว การแบ่งงานกันทำเป็นพัฒนาการที่เห็นได้ชัด กองทัพเรืออังกฤษไม่จำเป็นต้องปรับเรือให้เข้ากับภารกิจที่เรือไม่ได้สร้างมาเพื่อภารกิจนั้น เช่น การนำเรือที่มีขีดความสามารถในการรบต่ำมาเป็นเรือ ships-of-the-line รวมทั้งใช้ป้องกันการโจมตีเรือสินค้าด้วย แต่เรือเหล่านี้ไม่เหมาะกับภารกิจทั้งสองประเภท เป็นต้น ในทางทฤษฎี เรือประจัญบานต้องมีอำนาจการยิงสูงสุด และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เรือประจัญบานต้องไม่นำมาใช้ในภารกิจลาดตระเวนซึ่งต้องใช้เรือลาดตระเวนที่สร้างมาเพื่อภารกิจนี้แทน คำถามคือการสร้างเรือให้มีภารกิจชัดเจนดังกล่าวเป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ การแบ่งงานกันทำสอดคล้องกับทฤษฎีสงครามทางเรือแล้วหรือไม่

ย้ำอีกครั้งว่าทฤษฎีสงครามทางเรือหมายถึงหลักการพื้นฐานซึ่งอธิบายปรากฏการณ์เรื่องสงครามทางเรือ หากวิเคราะห์หลักการเหล่านี้ได้ถูกต้องชัดเจนแล้ว ทฤษฎีสงครามทางเรือจะมีประโยชน์ทั้งต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ การวางแผนทำสงครามทางเรือและการกำหนดกำลังรบทางเรือ ไม่ว่าจะทำสงครามทางเรือด้วยวิธีหรือเครื่องมือใด เวลาไหน ทฤษฎีสงครามทางเรือย่อมมีประโยชน์เสมอ นอกจากนี้ หากพบว่ายุทธศาสตร์ แผนการรบหรือโครงสร้างกำลังรบทางเรือมีลักษณะซ้ำๆ กัน ทั้งที่วิธีการและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปมาก หมายความว่าผู้ศึกษาสงครามทางเรือพบรูปแบบที่แน่นอนคงเดิมและสัมพันธ์กับหลักการทำสงครามทางเรือตามที่ทฤษฎีอธิบายไว้แล้ว

ในกรณีของการจัดกองเรือของแอนสันซึ่งแบ่งเรือออกเป็นสามชั้น การทำความเข้าใจก็ไม่ใช่เรื่องยากลำบากเท่าใด อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดอยู่บน

ความเชื่อสองประการ ประการแรกคือ “ความสามารถในการครองทะเลขึ้นอยู่กับเรือประจัญบาน” อีกความเชื่อหนึ่งคือ “เรือลาดตระเวนทำหน้าที่เป็นดวงตาของกองเรือ” ความเชื่อสองประการดังกล่าวจะนำไปสู่หนทางที่ผิดพลาดเพราะเป็นการบิดเบือนไปจากความหมายดั้งเดิม ความเชื่อทั้งสองสะท้อนความจริงด้านหนึ่ง แต่ไม่ได้สะท้อนความจริงทั้งหมด ไม่มีทฤษฎีสงครามทางเรือใดๆ ที่กล่าวว่า การครองทะเลขึ้นอยู่กับเรือประจัญบาน หรือหากกล่าวถึงทฤษฎีการควบคุมเส้นทางคมนาคม จะมองว่าภารกิจพื้นฐานของเรือลาดตระเวนเป็นเพียงการลาดตระเวนป้องกันกองเรือประจัญบานเท่านั้น แน่ใจว่าการครองทะเลขึ้นอยู่กับกองเรือประจัญบานในกรณีที่มีการครองทะเลใช้กำลังที่ใกล้เคียงกับข้าศึกซึ่งเป็นปกติ และแน่นอนยิ่งกว่าตราบใดที่มีความจำเป็นต้องเปิดทางให้กองเรือประจัญบานเข้าควบคุมทะเล และเสริมกำลังด้วยเรือลาดตระเวนในฐานะดวงตาแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การลาดตระเวนจะเป็นภารกิจพื้นฐาน ความจริงคืออังกฤษต้องตั้งกำลังทางเรือออกจากภารกิจพื้นฐาน เพื่อปฏิบัติการกิจบางประการที่กองเรือประจัญบานทำไม่ได้

แนวคิดเรื่อง “ดวงตาของกองเรือ” ที่เชื่อกันนั้นค่อนข้างยากที่หน่วยเหนือจะแสดงให้เห็นว่าเรือลาดตระเวนทำหน้าที่พื้นฐานคือการลาดตระเวน ในการปฏิบัติของเนลสัน⁷ อย่างน้อยเรือลาดตระเวนทำหน้าที่ควบคุมทะเลเพื่อปกป้องกองเรือประจัญบาน เป็นที่รู้กันดีว่าเนลสันร้องขอเรือลาดตระเวนมากขึ้นกว่าเดิมในการปฏิบัติการในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แต่ความสำคัญของการกระทำของเนลสันครั้งนี้ยังไม่ได้รับความสนใจมากเท่าใด ไม่ใช่ว่าจำนวนเรือลาดตระเวนจะมีน้อย (จริงๆ แล้วได้มากเกือบสองเท่าจากปกติด้วย) แต่เนลสันตระหนักดีถึงหน้าที่ที่แท้จริงของเรือลาดตระเวน คือการใช้สำหรับควบคุมทะเลถึงระดับที่ต่ำกว่าความจำเป็นในบางครั้ง ผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้นคือกองเรือของ

⁷ พลเรือโท โฮราทิโอ เนลสัน (Vice Admiral Horatio, first Viscount Nelson, ค.ศ.1758-1805) อังกฤษให้การนับถือว่าเป็นนายทหารเรือที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

เข้าศึกหลบหนีไปได้⁸ แต่ผลต่อเนื่องจากนั้นก็มีความสำคัญเช่นกัน การที่กองเรือเข้าศึกหลบหนีไปได้ไม่ได้ทำให้เนลสันสูญเสียการควบคุมทะเล การตัดสินใจทางยุทธวิธีของเนลสันอาจจะผิด แต่การดำรงยุทธศาสตร์ของอังกฤษตลอดทั่วทั้งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนยังคงทำได้ดี หากพิจารณาตามประวัติศาสตร์ ยังไม่มีผู้ใดสามารถเข้าใจเป้าหมายของการทำสงครามทางเรือได้ดีเท่ากับเนลสัน กล่าวคือ “เป้าหมายในการทำสงครามทางเรือคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล” และเมื่อเนลสันพบว่ากำลังทางเรือของตนเองมีเรือลาดตระเวนไม่มากพอเพื่อให้ได้การควบคุมทะเลและได้ข่าวสารเกี่ยวกับข้าศึกด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือกองเรือหลักของอังกฤษก็จะเกิดความเสี่ยงไปด้วย หากกองเรือฝรั่งเศสพร้อมจะเสี่ยงที่จะปะทะกับกองเรืออังกฤษ เหตุการณ์อาจเปลี่ยนไป ซึ่งจะทำให้เนลสันตัดสินใจถูกที่ยอมสละกองเรือเพื่อให้ได้การควบคุมทะเลในช่วงเวลาที่ได้เปรียบทางการรบ แต่เนลสันรู้ว่าฝรั่งเศสไม่พร้อมจะเสี่ยงต่อกร จึงไม่ใช่วิธีการตั้งรับอย่างเดียวเพราะต้องการลวงข้าศึกไม่ให้รู้ถึงภารกิจหลักที่เนลสันได้รับมาคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล

ถ้าเป้าหมายในการทำสงครามทางเรือคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล สิ่งจำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายนั้นก็ต้องเป็นเครื่องมือในการควบคุมเส้นทางดังกล่าว ดังนั้น ในทางทฤษฎีหากข้าศึกตัดสินใจถอนตัวไม่เข้าปะทะ เราต้องส่งกองเรือเข้าไปแทนที่ข้าศึกและเรือลาดตระเวนจะทำหน้าที่ควบคุมทะเลนี้ กองเรือประจัญบานเพียงแต่ทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้ข้าศึกโจมตีเรือลาดตระเวนที่กำลังทำภารกิจอยู่ ตามประวัติศาสตร์ไม่มีการใช้เรือประจัญบานอย่างเดียวเพื่อควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล เพราะเป้าหมายการสร้างเรือไม่ใช่เพื่องานนี้ และการสร้างเรือประจัญบานให้มีจำนวนมากเพียงพอต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก

⁸ หมายถึงการที่กองเรือของพลเรือเอกวิลเนฟ (Admiral Villeneuve) หลีกหนีจากเมืองตุลงไปยังเวสต์อินดีสในช่วงต้นเมษายน ค.ศ.1805 เนลสันวางกับดักวิลเนฟไว้ แต่ในวันที่ 1 เมษายน วิลเนฟพบที่ตั้งของเนลสันจากการรายงานของผู้บังคับการเรือสินค้ารากูของ ฝรั่งเศสเปลี่ยนเส้นทางโดยผ่านหมู่เกาะแบลีแอริก (Balearics) ซึ่งเป็นเส้นทางที่เนลสันไม่ได้ใส่ใจที่จะคุ้มกัน เนื่องจากไม่มีเรือลาดตระเวนจำนวนมากพอ (Corbett, *The Campaign of Trafalgar*, p. 56.)

ดังนั้น แม้ว่าข้าศึกจะไม่มีกองเรือประจัญบานก็ตาม ฝ่ายเราก็ไม่สามารถควบคุมทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเรือประจัญบานอย่างเดียวยุคเดียวกัน เรือลาดตระเวนยังคงจำเป็นเพื่องานนี้โดยจะต้องมีจำนวนเรือมากเพียงพอเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ต้องการด้วย ในทางกลับกัน แม้ว่าข้าศึกจะไม่มีกองเรือประจัญบาน ฝ่ายเราก็สามารถควบคุมทะเลได้ด้วยแม้จะมีเรือประจัญบานอย่างเดียวยุคก่อน

ดังนั้นอาจสรุปเป็นสูตรได้ว่า การควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลต้องใช้เรือลาดตระเวน การรักษาความปลอดภัยให้กับเรือลาดตระเวนต้องใช้กองเรือประจัญบาน (On cruisers depends our exercise of control; on the battle-fleet depends the security of control.) นี่คือการระดมของสงครามทางเรือและสูตรดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทฤษฎีสงครามทางเรือต่อไป ความเชื่อที่ว่ากองเรือทะเลขึ้นอยู่กับกองเรือประจัญบานจะสมเหตุสมผลอย่างไรดีที่เราได้พิจารณาบ้างที่นำไปสู่ข้อสรุปอื่นๆ ที่จำเป็นมาร่วมพิจารณาด้วย แต่ภารกิจที่แท้จริงของกองเรือประจัญบานคือการป้องกันเรือลาดตระเวนและกองเรือเล็กในช่วงที่มีภารกิจพิเศษ วิธีการที่ดีที่สุดแน่นอนคือการทำลายอำนาจการโจมตีของข้าศึก หลักนิยามนี้ยืนยันตัวเองได้ดีโดยแสดงให้เห็นถึงผลในทางปฏิบัติว่ามีประโยชน์มากที่สุดจนกระทั่งกลายเป็นหลักการที่ว่ากองเรือต้องอาศัยกองเรือประจัญบานในการทำลายกองเรือของข้าศึกนั่นเอง

คำถามคือการถกเถียงเช่นนี้จะเป็ประโยชน์อย่างไร ทำไมจึงไม่ปล่อยให้มีความเชื่อดั้งเดิมที่ว่ากองทัพเรือมีหน้าที่ทำลายล้างข้าศึกด้วยกองเรือประจัญบานให้สิ้นซากซึ่งความพยายามหลักควรมุ่งไปสู่จุดนี้ คำตอบกลับไปที่ปัญหาทางสองแพร่งของเนลสัน (Nelson's dilemma) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำทุกคนในยุคทองของสงครามทางเรือต้องแก้ไขด้วยตัวเองและเป็นหนึ่งในความยากลำบากของการวางแผนทำสงครามทางเรือ หากต้องการปฏิบัติการโดยใช้กองเรือประจัญบานให้มีประสิทธิภาพโดยใช้เรือลาดตระเวนทำภารกิจหลักจะทำให้การควบคุมทะเลลดขีดความสามารถลง หากพยายามจะทำให้การควบคุมทะเลมี

ประสิทธิภาพโดยใช้เรือลาดตระเวนจำนวนมาก เราจะมีแนวโน้มจะถือโอกาสในการเผชิญกับข้าศึกและเอาชนะกองเรือของข้าศึกซึ่งเป็นเครื่องมือเดียวที่จะทำให้ได้การควบคุมทะเลแบบสมบูรณ์ (means of perfecting control)

ทางออกที่ถูกต้องต่อปัญหาดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสภาวะแวดล้อมในแต่ละกรณี ซึ่งหลักๆ แล้วอยู่ที่ขีดความสามารถและการปฏิบัติของกองเรือข้าศึก รวมถึงเจตนาของข้าศึกอีกด้วย แต่ไม่ว่าฝ่ายเราจะสามารถรวบรวมและจัดระบบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องได้มากเพียงใด ก็ยังไม่สามารถคาดเดาว่าข้อสรุปที่ได้ว่าจะสมเหตุสมผลโดยไม่เข้าใจถึงปัจจัยทั้งหมดที่ทำให้ข้าศึกตัดสินใจปฏิบัติการและสามารถวัดค่าของเป้าหมายของการรบได้ สิ่งนี้เท่านั้นจะสามารถตอบโจทย์ว่าจะใช้เรือลาดตระเวนจำนวนเท่าใดจึงจะเหมาะสมกับการประกอบกำลังเป็นกองเรือ

ถ้าหากหลักนิยมเรื่องการควบคุมทะเลโดยใช้เรือลาดตระเวนถูกต้อง เรือลาดตระเวนทุกลำที่ไปกับกองเรือจะต้องถอนตัวออกมาจากภารกิจที่แท้จริง การถอนตัวดังกล่าวหลีกเลี่ยงไม่ได้ หน่วยเรือประจัญบานเป็นองค์ประกอบที่ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง ต้องได้รับความช่วยเหลือจากเรือลาดตระเวน และเมื่อผลการปฏิบัติการของเรือประจัญบานมีความสำคัญต่อเสรีภาพของเรือลาดตระเวน เรือลาดตระเวนที่นำมาประกอบกำลังอาจจะต้องลดลง แต่จะใช้สัดส่วนเท่าใดเป็นคำถามสำคัญ หากคิดจากมุมมองที่ว่าความสามารถในการครองทะเลขึ้นอยู่กับกองเรือประจัญบาน ก็ต้องมีเรือลาดตระเวนเท่าที่ผู้บัญชาการกองเรือกำหนดไว้ ซึ่งจะใช้ในการปะทะกับข้าศึกแน่ๆ และใช้ในการป้องกันตนเองโดยใช้รูปแบบสกรีนที่เจาะทะลุไม่ได้ หากรู้ว่าข้าศึกต้องการเข้าต่อสู้อย่างเต็มที่เช่นเดียวกับเรา วิธีการที่กล่าวมาอาจจะเหมาะสม แต่ภายใต้เงื่อนไขปกติ หากเราต้องการปะทะข้าศึกโดยตรง นั้นหมายความว่าเราจะต้องมั่นใจในชัยชนะแน่นอนและด้วยเหตุนี้เองที่ข้าศึกพยายามหลีกเลี่ยงไม่เผชิญหน้ากับเราเพราะฝ่ายเราได้เปรียบ ในทางปฏิบัติ หากฝ่ายเราจัดเตรียมทุกอย่างไว้สมบูรณ์แบบเพื่อการทำลายกองเรือหลักของข้าศึกแล้ว ข้าศึกก็จะปฏิเสธไม่ออกมาเผชิญหน้าจนกระทั่งมองเห็นโอกาสที่

เหมาะสมกว่าจึงจะออกมา และผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ข้าศึกก็ยังคงจะดำรงการตั้งรับอยู่ในทางทฤษฎี ช่วงเวลาที่หยุดนิ่งจะทำให้ข้าศึกได้เปรียบเพราะการไม่ออกจากท่าเรือเปิดโอกาสให้ข้าศึกรวบรวมกำลัง ยิ่งข้าศึกบีบให้เราใช้เรือลาดตระเวนปฏิบัติการกับกองเรือประจัญบานของตนเองมากเท่าใด ข้าศึกยิ่งสามารถเปิดเส้นทางการค้าของตนเองได้มากขึ้น แต่ก็ทำให้เราสามารถใช้เรือลาดตระเวนโจมตีเรือสินค้าได้มากยิ่งขึ้น

จากเหตุผลทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติชี้ว่าหลักและวิธีการใช้เรือลาดตระเวนจำเป็นต้องเป็นไปเพื่อการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลและการถอนกำลังเพื่อสนับสนุนกองเรือควรลดความสำคัญลงให้มากที่สุดโดยใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น ที่ว่าระดับที่จำเป็นนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละกรณีและลักษณะความเป็นผู้นำของแม่ทัพ การปฏิบัติการของเนลสันเป็นการลดจำนวนเรือลาดตระเวนที่อยู่ในกองเรือให้ลดลงจนเหลือน้อยกว่าแม่ทัพเรือท่านใดๆ ที่ผ่านมา แต่จำนวนที่น้อยลงทำให้เกิดประสิทธิภาพได้สูงสุด (ในสงครามที่กล่าวมาแล้ว) แม้ว่าเนลสันพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วก็ตาม แต่โชคร้ายที่เกิดเหตุการณ์บางอย่างซึ่งเป็นผลมาจากฝ่ายที่สาม ทำให้เนลสันเสียโอกาสในการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการและทำให้ข้าศึกหนีเล็ดลอดไปได้

สรุปได้ว่าเป้าหมายของการทำสงครามทางเรือคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล เพื่อให้ได้การควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีเรือรบหลายชั้นที่สามารถปรับใช้ในภารกิจนี้ แต่อำนาจในการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลขึ้นอยู่กับระดับการครองทะเล กล่าวอีกอย่างคือขึ้นอยู่กับความสามารถในการรักษาฝั่งจากการโจมตีของข้าศึก อำนาจของข้าศึกในการต่อต้านจะแปรผกผันกับอำนาจในการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลของข้าศึก คือยิ่งข้าศึกใช้เรือมากและปรับใช้กับการไล่ล่าเรือสินค้ามากเท่าใด อำนาจการรบของข้าศึกก็จะยิ่งอ่อนแอลงเท่านั้น เราคงไม่ยอมให้ข้าศึกมีกำลังต่อต้านพร้อมๆ กันกับมีอำนาจการควบคุมทะเลอย่างแน่นอน ตัวอย่างของแอนสันในการแก้ปัญหา นี้คือเตรียมกำลังคุ้มกันกองเรือรบหลักที่สามารถปรับใช้กับภารกิจการรบ แต่

ทางออกเช่นนี้ก็มีปัญหาตามมา เมื่อมอบอำนาจการยิงให้กับกองเรือประจัญบานแล้ว ความสามารถในการหาข่าวก็จะลดลง ซึ่งที่สำคัญการลาดตระเวนหาข่าวกลับมีความสำคัญยิ่งในการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ กองเรือจำเป็นต้องมีดวงตาและเรือที่ปรับใช้กับการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลก็สามารถใช้ในภารกิจลาดตระเวนได้ด้วย ดังนั้นจึงไม่แปลกที่จะถอนกำลังบางส่วนจากปฏิบัติการควบคุมทะเล เพื่อช่วยให้กองเรือประจัญบานสามารถปฏิบัติการกิจที่เหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการดังกล่าวของแอนสันมีลักษณะกว้างและมีปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะทางสองแพร่งดังกล่าวมาแล้ว หลักการนี้มีที่มาจากทฤษฎีการคมนาคมทางทะเลในช่วงเวลาสงครามซึ่งครอบงำความคิดการทำสงครามทางเรือในรูปแบบของวลี “เส้นทางการคมนาคมและการสื่อสาร” แผนการทำสงครามของนักยุทธศาสตร์ที่ชาญฉลาดอย่างเช่น แอนสันหรือบาร์แฮม แสดงให้เห็นถึงแนวทางแก้ปัญหาโดยวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ออกเป็นหน่วยย่อยที่เข้าใจง่าย แต่โซโคร้ายที่กระทรวงทหารเรือไม่ได้ใส่ใจความคิดดังกล่าวเท่าใด ทำให้อังกฤษสับสนและล้มเหลวในสงครามปฏิวัติอเมริกาโดยไม่จำเป็น เมื่อพิจารณาการบริหารที่ผิดพลาดดังกล่าว ข้อผิดพลาดประการสำคัญอยู่ที่อังกฤษต้องบอบช้ำจากกองเรือรบของข้าศึกเพราะข้าศึกสามารถควบคุมเส้นทางสำคัญใน “การคมนาคมและการสื่อสาร” โดยไม่สามารถดึงข้าศึกให้ออกมาเผชิญหน้าได้ในช่วงเริ่มสงคราม สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากความไม่พร้อมในเรื่องการบริหารกำลังของกองทัพ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความขาดแคลนเรือลาดตระเวนที่จะใช้ในการรักษาจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

ดังนั้น ทฤษฎีที่อธิบายความเหนือกว่าทางทะเลของอังกฤษต่อประเทศอื่นๆ มีความชัดเจน ทฤษฎีของแอนสันจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในแนวทางการจัดการกับข้าศึก ทั้งสเปนและฝรั่งเศสต่างใช้ทฤษฎีการคมนาคมทางทะเลเป็นหลัก จนกระทั่งทั้งสองประเทศพอใจที่จะใช้กำลังรบบกวนเส้นทางคมนาคมของอังกฤษและถือเป็นความสำเร็จแล้ว แต่ละเลยที่จะทำให้เส้นทาง

คมนาคนี่เป็นของตนเอง ในการเอาชนะทั้งสองประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์ของแอนสันสามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีและง่ายดาย แต่ก็ต้องมีข้อสงสัยด้วยเพราะในช่วงเวลาของแอนสัน ความยุ่งยากเริ่มเกิดขึ้นซึ่งจะสร้างความสับสนให้กับทฤษฎีของแอนสันเอง เมื่อเกิดสงครามที่ทรافلการ์ (Trafalgar) มีสิ่งบ่งชี้ว่าทฤษฎีของแอนสันเริ่มใช้การไม่ได้ ในขณะที่วิธีการและเครื่องมือใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในสงครามกับอเมริกาปี ค.ศ. 1812 ทำให้ทฤษฎีของแอนสันเกิดปัญหาคืบมา ความกังวลเริ่มปรากฏขึ้นและพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ จนกระทั่งอังกฤษต้องหันมาทบทวนว่าปัญหานี้สร้างความสับสนกับแนวทางการสร้างกองเรือของตนเองได้อย่างไร

ปัญหาประการแรก มีความเชื่อมต่อๆ กันมาว่าวิธีการที่รวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิผลที่สุดในการได้มาซึ่งการควบคุมทะเลคือการทำลายกำลังของข้าศึกที่จะเข้ามารบกวนเส้นทางของฝ่ายเรา ในกองทัพเรือ แนวคิด “การทำลายข้าศึก” เช่นนี้ดูเหมือนว่าจะเผยให้เห็นพลังของตนเองจนบางครั้งวิธีการทำลายข้าศึกกลายเป็นประเด็นสำคัญกว่าเป้าหมายการควบคุมทะเล กล่าวคือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเปิดโอกาสให้คิดไปว่าคุ่มค่าที่จะทิ้งการควบคุมเพื่อให้สามารถทำลายกำลังของข้าศึกที่จะมารบกวนฝ่ายเราได้ และเมื่อมีความหวังว่าจะจมกองกำลังของข้าศึกได้ การตัดสินใจปะทะกับข้าศึกเพื่อทำลายให้สิ้นซากก็มีสูง แต่เมื่อเกิดกรณีการทำสงครามแบบเนลสันในเมดิเตอร์เรเนียน ความคิดที่จะจมกองเรือของข้าศึกก็เป็นไปได้้น้อยมาก และความพยายามควบคุมทะเลให้ได้ก็เข้ามาแทนที่

ปัญหาประการที่สองเกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่า ไม่ว่าเรือประจัญบานของอังกฤษจะแข็งแกร่งมากเพียงใด ก็เป็นไปได้ที่จะป้องกันเรือลาดตระเวนได้อย่างสมบูรณ์แบบจากการโจมตีของข้าศึกที่เกิดขึ้นเป็นระยะ เรือขนาดใหญ่ซึ่งอาศัยข้อได้เปรียบจากการปฏิบัติการเดี่ยว สามารถหลบหนีจากการปิดล้อมได้ และเรือชนิดนี้หากสามารถเข้าควบคุมเส้นทางคมนาคนทางทะเลได้แล้ว จะสามารถทำให้หน่วยเรือที่อ่อนแอกว่าไม่สามารถปฏิบัติการได้ หน่วยเรือที่อ่อนแอ

กว่านี้ไม่มีทางเลือกมากนัก หากไม่หนีก็คต้องรวมกำลังกันเข้าปะทะกับเรือขนาดใหญ่ แต่ทั้งสองกรณีก็ทำให้ต้องเสียการควบคุมทะเลไป แต่หากข้าศึกใช้กองเรือขนาดใหญ่ที่สามารถสร้างปัญหาหนักๆ ได้ วิธีการจัดการก็ต้องส่งหน่วยเรือเฉพาะกิจที่มีเรือประจัญบานและกำลังป้องกันรวมอยู่ด้วยไปโจมตีกองเรือข้าศึก แต่วิธีการเช่นนี้ไม่สะดวกอย่างยิ่งและขัดกับหลักการแนวคิดการสร้างกองเรือที่ฝากชัยชนะไว้ที่การควบคุมทะเลของเรือลาดตระเวนในการออกปฏิบัติการเอง และจะส่งผลให้ความประสานสอดคล้องเป็นหนึ่งในกองเรือหลักลดน้อยลง

ดังนั้นจึงสำคัญอย่างยิ่งที่กองเรือลาดตระเวนจะต้องมีกำลังอำนาจในการต่อต้านข้าศึกเพื่อรักษาเส้นทางคมนาคมไว้ และด้วยเหตุนี้เองที่จำเป็นต้องเพิ่มอำนาจการยิงให้กับเรือลาดตระเวน เว้นเสียแต่ว่าจะมีวิธีการบางอย่างในการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล ในกรณีนี้เรือประจัญบานกับเรือลาดตระเวนโดยสาระสำคัญแล้วถือว่าไม่ต่างกัน วิธีการที่ว่านี้สามารถพบเห็นได้จากเรือประเภทที่เรียกว่า “เรือรบขนาดกลาง (Intermediate Ship)” ตลอดช่วงเวลาของยุคเรือใบ เรือฟริเกตมีพัฒนาการเรื่องของขนาดและอำนาจการยิงมาเรื่อยๆ แต่อำนาจในการต่อต้านข้าศึกในกรณีของการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลยังใช้เรือฟริเกตไม่ได้ จึงมาจบที่การใช้เรือสนับสนุนที่อยู่ระหว่างเรือฟริเกตกับเรือในกลุ่ม ships-of-the-line ซึ่งบางครั้งได้รับการจัดเป็นเรือประจัญบาน เช่นเรือที่มีปืนใหญ่ 50 กระบอกที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของกองเรือลาดตระเวนเรือประเภทนี้ปรากฏออกมาในรูปของเรือธงของผู้บังคับบัญชาของเรือลาดตระเวนชั้นพลเรือจัตวาและปฏิบัติการตามสถานีเรือหรือจุดยุทธศาสตร์สำคัญซึ่งคาดว่าจะมีการรบกวนจากข้าศึกและมีอันตรายสูง ผลกระทบในทางยุทธศาสตร์ต่อการมีเรือประเภทนี้ในกองเรือลาดตระเวนจะเป็นการทำให้เรือรบขนาดกลางมีขีดความสามารถทางการรบมากยิ่งขึ้น เพราะเรือลาดตระเวนของข้าศึกที่พยายามก่อกวนเส้นทางคมนาคมมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญหน้ากับเรือสนับสนุนของฝ่ายเรา ในขณะที่หากเรือฟริเกตและเรือที่ติดปืนใหญ่ 50 กระบอก

มาร่วมกันประกอบกำลัง เรือเหล่านี้จะเข้ากันได้ดีแม้จะอยู่ในกองเรือ ship-of-the-line ขนาดเล็กก็ตาม

แน่นอนว่าในยุคเรือใบ ชีตความสามารถของเรือสนับสนุนยังน้อย เนื่องจากเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างเรือแต่ละลำในทะเลยังล้าสมัยอยู่ และยังไม่มียุทธวิธีใดที่มารองรับการสื่อสารระยะไกลเกินระดับสายตาได้ แต่เมื่อมีการพัฒนาโทรเลขขึ้น ย่อมมีความหวังในการที่เรือสนับสนุนหรือ “เรือรบขนาดกลาง” จะมีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์มากกว่าขึ้นมาทันที เมื่อเทียบกับยุคเรือใบ และในการป้องกันการรบกวนจากข้าศึก กองเรือลาดตระเวนจะมีบทบาทในการจัดการกับข้าศึกที่จะมาโจมตีเส้นทางคมนาคมทางทะเลมากขึ้นเรื่อยๆ

สำหรับชีตความสามารถของเรือลาดตระเวนในกองเรือ อาจกล่าวได้ว่าไม่ได้มีต่อยุคเลยแม้แต่น้อย เพราะถึงแม้เราจะกล่าวว่าเรือลาดตระเวนเป็นดวงตาของกองเรือก็ตาม วัตถุประสงค์ของเรือลาดตระเวนคือการปิดตาข้าศึกเช่นกัน ภารกิจสำคัญของเรือลาดตระเวนจึงไม่ใช่เป็นการเปิดเผยการเคลื่อนไหวกำลังของข้าศึกอย่างเดียว แต่ยังเป็นเหมือนฉากกั้นปกปิดการเคลื่อนไหวของกองเรือหลักฝ่ายเราอีกด้วย ประเด็นนี้เห็นได้ชัดในกรณีการปิดอ่าวซึ่งเรือที่ติดปืน 50 กระบอกแบบเดิมจะพบว่าปฏิบัติการในกองเรือลาดตระเวนใกล้ฝั่ง โดยทำหน้าที่ป้องกันการแทรกซึมของเรือฟริเกตที่มาหาข่าว ในสมัยก่อนเรือลาดตระเวนจึงมีความสำคัญเพราะเอาไว้ต้านกำลังข้าศึก แต่ปัจจุบันยิ่งสำคัญมากขึ้นเป็นสิบเท่าและความยากลำบากในการแยกแยะระหว่างเรือประจัญบานกับเรือลาดตระเวนยิ่งยากขึ้นไปอีก ต้นตอสำคัญสามารถพิจารณาได้จากปัญหาประการที่สามใน ส่วนต่อไป

ปัญหาประการที่สามเป็นเรื่องของเพิ่มชีตความสามารถทางการรบโดยการจัดหากองเรือขนาดเล็ก หลักการนี้เป็นเรื่องใหม่ในการทำสงครามทางเรือ⁹

⁹ แต่ไม่ใช่ว่าไม่เคยมีปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์เสียเลย ในช่วงปลายยุคกลาง มีความพยายามใช้เรือขนาดเล็กในการจัดหางเรือใหญ่ หรือเจาะระหว่างกัวกับน้ำ ดู *Fighting Instructions*

ในทางปฏิบัติ วิธีการเช่นนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักกันจนกระทั่งเกิดนวัตกรรมใหม่ซึ่งได้แก่ตอร์ปิโดเคลื่อนที่ขึ้นมา แน่นนอนว่าเรือไฟที่คิดค้นขึ้นมาแต่เดิมมีลักษณะบางอย่างที่คล้ายกับตอร์ปิโด ในช่วงสงครามกับดัตช์ มีการใช้เรือไฟมากถึงขีดสูงสุดและคู่สงครามตระหนักดีถึงอำนาจของเรือชนิดนี้ เช่น การเผาเรือธงของลอร์ดแซนด์วิช¹⁰ ที่สงครามแห่งโซลเบย์ (Solebay) และการทำลายกองเรือสเปน-ดัตช์โดยดูเก็สัน¹¹ ที่ปาแลร์โม แต่เมื่อสร้างเรือขนาดใหญ่ให้คล่องแคล่วขึ้นด้วยหลักการเรือและสถาปัตยกรรมทางเรือ เรือไฟที่ใช้เป็นอาวุธสำคัญกลับหมดสมัยไปทันที ในขณะที่กองเรือที่ทิ้งสมออยู่หนึ่งๆ กลับสามารถป้องกันตนเองได้ดีโดยอาศัยเรือพิกเก็ต (picket-boats) ของตนเอง มาถึงช่วงกลางศตวรรษที่ 18 โอกาสที่เรือไฟจะนำมาใช้จะเป็นกรณีพิเศษเท่านั้น และเรือชนิดนี้ยังคงประจำการอยู่จนถึงต้นศตวรรษที่ 18 ภารกิจปกติของเรือไฟแทบจะไม่แตกต่างจากเรือต่างๆ ในกองเรือเล็กที่มีเรือไฟประกอบอยู่

ดังที่กล่าวมาแล้ว ภารกิจเหล่านี้สะท้อนความคิดในทางทฤษฎีเรื่องการลาดตระเวน ปัจจัยสำคัญในการเลือกประเภทของกองเรือเล็กอยู่ที่จำนวนเรือและความปราดเปรียวของเรือมากกว่าอาวุธบนเรือหรือความทนทะเล จุดมุ่งหมายพื้นฐานอยู่ที่การควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลในประเทศอังกฤษเองและน่านน้ำของอาณานิคมให้ปลอดภัยจากภัยโจรสลัด รูปแบบของภารกิจลักษณะนี้เข้ากันได้ดีกับเป้าหมายลำดับรองลงมาซึ่งได้แก่ปฏิบัติการตามแนว

(Navy Record Society), p. 13. (ตำราฉบับนี้คอร์เบตต์เป็นบรรณาธิการและตีพิมพ์ใน ค.ศ.1905 ข้อความนี้มาจากหนังสือ *Alonso de Chaves on Sailing Tactics* ซึ่งเป็นบทความเขียนขึ้นช่วงต้นศตวรรษที่ 16 รัชสมัยของจักรพรรดิชาร์ลส์ที่ 5)

¹⁰ เอ็ดเวิร์ด มอนตาгу (Edward Montagu, first Earl of Sandwich, ค.ศ.1610-1672) หนึ่งในนายพลเรือ (generals at sea) ของครอมเวลล์ เอ็ดเวิร์ด มอนตาгу ได้รับการแต่งตั้งเป็นเอิร์ลจากการทำ ความดีความชอบในสมัย “การกลับคืนสู่ราชบัลลังก์ของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 (The Restoration of King Charles II)” เรือรบของมอนตาгуชื่อ *Royal George* เกิดระเบิดขึ้นที่อ่าวโซล (Sole Bay) และมอนตาгу เสียชีวิต ณ ที่นั้น

¹¹ อับราห์ ดูเก็สัน (Marquis Abraham Duquesne, ค.ศ.1610-1688) เป็นนายพลเรือของฝรั่งเศสช่วงศตวรรษที่ 17 โดดเด่นอย่างยิ่งในปฏิบัติการกับดัตช์และสเปนที่เกาะซิซิลีในปี ค.ศ.1675-1676

ชายฝั่งและการเป็นส่วนประกอบในกองเรือ ยิ่งไปกว่านั้น การมีจำนวนมากทำให้เรือเหล่านี้ไปอยู่ทั่วทุกแห่งและกองทัพเรือต้องพึ่งพาขีดความสามารถในการจัดการเรือที่ไม่ดีต่ออาวุธในการป้องกันการโจมตี ถือว่าเป็นปราการป้องกันด่านแรกของกองเรือ แน่นนอนภารกิจลักษณะนี้เป็นข้อยกเว้น กองทัพเรือไม่ได้ตั้งเป็นกฎเกณฑ์ในการจัดหาเรือเข้ามาประจำการ แต่ความพิเศษของเรือชั้นนี้อยู่ที่ความสามารถในการเคลื่อนที่เร็วและไม่จำกัดในทะเล เรือใดก็ตามที่ติดปืนได้ย่อมมีประโยชน์ทั้งสิ้นและในช่วงสงครามนโปเลียน จำนวนกองเรือเล็กที่ทำหน้าที่ปกป้องกองเรือใหญ่เพิ่มมากขึ้นถึงหลายพันลำ

การใช้กองเรือเล็กที่สร้างมาเพื่อบรรลุมัตถุประสงค์ดังกล่าวย่อมจะมีประสิทธิผลและน่าเกรงขาม รวมทั้งยังส่งผลต่อความปลอดภัยของกองเรือประจัญบานเป็นอย่างยิ่ง แต่ทันทีที่กองเรือเล็กมีพลังอำนาจในการรบขึ้นมา สถานการณ์ทั้งหมดจะเปลี่ยนแปลงไปทันที และหลักการเก่าๆ ที่ใช้ในการออกแบบเรือลาดตระเวนและนำเรือลาดตระเวนมาปฏิบัติภารกิจกลับใช้การไม่ได้ อีกต่อไป ที่สำคัญกองเรือประจัญบานกลายเป็นหน่วยรบที่ไม่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา โดยก่อนหน้านี้ มีเพียงอำนาจการรุกเท่านั้นที่ต้องการการสนับสนุนแต่ด้วยเงื่อนไขใหม่ทำให้กองเรือประจัญบานไม่สามารถปฏิบัติการได้ หากปราศจากการป้องกันตนเอง ดังนั้นจึงต้องมีการจัดให้มีการสกรีนนิ่ง ไม่ใช่เพียงเพื่อการตรวจการณ์และเผ่าระวังเท่านั้น แต่ยังเป็นไปเพื่อการป้องกันการโจมตีจากกองเรือเล็กอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ส่งผลต่อหลักยุทธศาสตร์ทางเรือของอังกฤษที่มีมานานแล้ว สำหรับอังกฤษ “พื้นที่เหมาะสม” ในการปฏิบัติการของกองเรืออังกฤษจะไปถึง “ชายฝั่งทะเลของข้าศึก” ซึ่งในเวลานี้ ข้าศึกก็เห็นชอบให้ฝ่ายเราใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ปฏิบัติการอย่างแน่นนอน เมื่อเกิดปัญหาเช่นนี้ สิ่งที่จะต้องทำคืออะไร หลักนิยมในการทำสงครามทางเรือของอังกฤษที่มีมานานย่อมละทิ้งได้ยาก แต่ความพยายามที่รักษาหลักนิยมนี้ไว้จะยิ่งทำให้อังกฤษมีปัญหากับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาสำคัญ น่าสนใจและยากที่สุดไม่ใช่เรื่องของการเพิ่มอำนาจการโจมตีของกองเรือประจัญบานว่า

จะอย่างไร (ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาทั่วไป) แต่กลับเป็นเรื่องของการป้องกันกองเรือมากกว่า เมื่อกองเรือเล็กมีอำนาจการยิงเพิ่มมากขึ้น ปัญหาที่เข้มข้นมากขึ้นเมื่อเรือตอร์ปิโดมีความเร็วและความทนทะเลมากขึ้น ปัญหาเรื่องการจัดสกรีนก็เพิ่มมากยิ่งขึ้นด้วย เพื่อให้เรือเล็กของข้าศึกไกลจากกองเรือของฝ่ายเราในเวลากลางคืน สกรีนจะต้องขยายออกไปทางข้างให้กว้างขึ้น ซึ่งหมายความว่าต้องดึงเรือลาดตระเวนออกจากภารกิจพื้นฐาน และไม่ใช่เพียงเท่านี้ สกรีนต้องครอบคลุมพื้นที่กว้างและข้าศึกเจาะทะลวงเข้ามาได้ยาก กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ชีตความสามารถในการป้องกันของกองเรือนี้จะต้องเพิ่มมากขึ้น กองเรือลาดตระเวนหุ้มเกราะทั้งหมดต้องปฏิบัติการร่วมกับกองเรือประจัญบานเพื่อการสนับสนุนหน่วยกำลังที่เป็นจุดอ่อนในสกรีน ความต้องการเรือประเภทรนี้ทำให้เกิดการเคลื่อนกำลังอย่างรวดเร็วเพื่อเพิ่มอำนาจการยิงให้มากขึ้นและเพิ่มจำนวนเรือลาดตระเวนมากขึ้นเพราะเรือลาดตระเวนที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจมากขึ้นในปัจจุบัน

เมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องฟื้นฟูกองเรือเล็กให้มีขีดความสามารถเหมือนกับเรือลาดตระเวนโดยติดตั้งปืนเรือ เพิ่มความทนทะเลและขีดความสามารถในการติดต่อสื่อสารระยะไกล เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะภายใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ หากพิจารณาจากประสบการณ์จะพบว่ามีการเพิ่มจำนวนอาวุธยุทธโธปกรณ์บางอย่าง แต่ไม่ชัดเจนในเรื่องที่จะนำภารกิจในการปกป้องระบบเศรษฐกิจเข้ามาในเรือลาดตระเวนที่แท้จริง ไม่พบประเด็นใดที่จะเป็นเหตุให้หยุดพัฒนาเรือชั้นนี้ซึ่งจะเป็นการเพิ่มขนาดและราคาหรือทิ้งประเด็นเรื่องพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ที่จะยึดครอง หากกองเรือประจัญบานไม่ปลอดภัยหรืออาวุธที่ใช้ป้องกันตนเองไม่สมบูรณ์แล้ว ยิ่งต้องปฏิรูปแนวความคิดทำสงครามทางเรือแบบเดิม โดยปรับเปลี่ยนหน้าที่หลักของเรือลาดตระเวนจากเดิมเป็นการปฏิบัติการโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กองเรือประจัญบานอีกต่อไป เนื่องจากกองเรือประจัญบานต้องอาศัยการป้องกันจากเรือลาดตระเวนและจำเป็นเป็นอันดับแรกสำหรับกองเรือประจัญบาน

จากการศึกษาประวัติศาสตร์การรบทางเรือพบว่าศิลปะการสงครามทางเรือเมื่อไม่นานมานี้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิวัติอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และเป็นไปได้ว่าหลักนิยมเก่าๆ ใช้การไม่ได้อีกต่อไป หากปัจจัยที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงในหลักนิยมเหมือนกัน กำลังทางเรือก็จะพัฒนาไปในทางเดียวกันซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ ไม่มีใครที่จะเสี่ยงจะไม่สนใจการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ สิ่งที่ดีที่สุดที่พอจะทำได้ในเวลานี้คือการตระหนักรู้สถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่และการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่นี้กับการพัฒนา กำลังทางเรือที่ผ่านมา

แน่นอนว่าการเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิวัติเช่นนี้เป็นงานหนักทีเดียว ดังที่กล่าวมาแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงในการประกอบกำลังทางเรือมาตลอดเวลาตามความจำเป็นที่กองทัพเรือต้องเผชิญในสงคราม แต่ระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันแตกต่างจากระบบที่ผ่านมาทั้งหมด ในอีกทางหนึ่งการพัฒนาขีดความสามารถของเรือลาดตระเวน¹² ล่าสุดทำให้ความแตกต่างระหว่างเรือลาดตระเวนและเรือประจัญบานหายไปอย่างสิ้นเชิง และยังพบอีกว่ายังคงรักษาการประกอบกองเรือในสมัยที่ทำสงครามกับดัดข้ออยู่ อย่างไรก็ตาม อังกฤษยังมีเรือลาดตระเวนหุ้มเกราะในกองเรือซึ่งไปกับกองเรือประจัญบาน ไม่เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นไปเพื่อการปฏิบัติในทางยุทธวิธีอีกด้วย จุดนี้เองเป็นจุดที่ใกล้กับพัฒนาการล่าสุดของยุคเรือใบซึ่งกองเรือที่ “ก้าวหน้า (Advanced)” หรือ “เบา (Light)” ซึ่งเริ่มปรากฏให้เห็นในการประกอบกำลังในกองเรือประจัญบาน

¹² เมื่อคอร์เบตต์เขียนประเด็นนี้ เรือลาดตระเวนหุ้มเกราะชั้น *Invincible* กับ *Indefatigable* ระวางขับน้ำ 17,000-18,000 ตัน สามารถเทียบเคียงได้กับเรือประจัญบาน *Dreadnought* ระวางขับน้ำ 18,000-19,000 ตัน ในปี ค.ศ.1912 คำว่า “battlecruiser” เป็นการรวมเอาลักษณะสำคัญของเรือดังกล่าวเข้าไว้ด้วยกัน ส่วนคำว่า “capital ship” หมายถึง “battleships” และ “battle cruisers” ดู *Conway's All the World's Fighting Ships 1906-1921* (London and Annapolis, 1985), p. 24.

หลักนิยมและการประกอบกำลังในกองเรือประจัญบานดังกล่าวเกิดขึ้นช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งเงื่อนไขในการควบคุมทะเลต้องอาศัยการกระจายเรือลาดตระเวนจำนวนมากออกไปให้ครอบคลุมพื้นที่กว้างมากที่สุด จึงทำให้กองเรือต้องทำภารกิจในการลาดตระเวนด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้แน่นอนว่า เรือ ships-of-the-line ที่เร็วที่สุดและเบาที่สุดจะต้องประกอบขึ้นเป็นส่วนแยกและมีชื่อว่า “กองเรือสังเกตการณ์ (Observation Squadron)” ประเด็นที่เนลสันต้องจัดการคือความพยายามเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางยุทธวิธี แต่ประเด็นของเนลสันนี้ยังไม่ได้รับการตอบรับ ตัวเนลสันเองยังไม่ตระหนักรู้และผู้มีอำนาจในกองทัพก็ยังไม่ทราบถึงความสำคัญนี้

นอกจากนี้ยังมี “หมวดเรือขนาดเบา (Light Division)” ที่ต้องนำมาปฏิบัติการร่วมกับกองเรือสังเกตการณ์ หมวดเรือดังกล่าวไม่จำเป็นต้องอยู่ในกองเรือ ships-of-the-line อย่างกรณีของกองทัพเรือฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1805 พัฒนาการของหมวดเรือนี้มาถึงขั้นสูงสุด เซอร์ ริชาร์ด สตราคัน (Sir Richard Strachan) ใช้เรือฟริเกตขนาดหนักออกปฏิบัติการกับกองเรือในฐานะ “หมวดเรือขนาดเบา” และมองกิจที่ชัดเจนให้ปฏิบัติ แต่การที่กองทัพเรือฝรั่งเศสหยุดการพัฒนาทำให้แนวความคิดเรื่องกองเรือสังเกตการณ์และหมวดเรือขนาดเบาหายไปด้วย ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดนั้นบอกไม่ได้ แต่เราจะไม่สนใจที่มาที่ไปของหลักนิยมและการประกอบกำลังเป็นระบบดังกล่าวนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะอย่างน้อยก็ยากที่จะละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าทั้งเนลสันและสตราคันพบความจริงแล้วว่า จะต้องเพิ่มเติมกำลังที่ไม่มีอยู่แต่ต้นในเวลานั้น แต่พบว่าในปัจจุบันจะต้องมีกำลังที่เวลานี้อยู่ในฐานะส่วนหนึ่งของกองเรือเลย เนลสันเห็นความสำคัญของเรือประจัญบานที่มีความเร็วเท่ากับเรือลาดตระเวน สิ่งที่สตราคันสังเกตเห็นคือเรือลาดตระเวนที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติระดับยุทธวิธีในกองเรือ อังกฤษมีการใช้แนวคิดของทั้งเนลสันและสตราคันในการทำสงครามทางเรือ แต่คำถามสำคัญคือจะได้ผลลัพธ์อะไรตามมา แนวคิดของแอนสันเรื่องชนิดของเรือแบบพิเศษก็เกือบจะสูญหายไป การประกอบกองเรืออังกฤษในปัจจุบันก็แทบจะเลียนแบบ

กองเรือสมัยศตวรรษที่ 17 มาทีเดียว อังกฤษยังคงแบ่งประเภทเรือเป็นสามแบบเหมือนเดิม แต่เนื้อหาสาระเปลี่ยนแปลงไปแล้ว เรือประจัญบานกลายเป็นเรือลาดตระเวนหุ้มเกาะ และเรือลาดตระเวนหุ้มเกราะกลายเป็นเรือลาดตระเวนที่ "ได้รับการคุ้มกัน" ซึ่งแทบจะแยกความแตกต่างไม่ได้เลยเว้นแต่เรือซึ่งติดปืนเป็นอาวุธหลักกับเรือที่ติดตอร์ปิโดเป็นอาวุธหลักเท่านั้น แต่กระนั้นก็ตาม การออกแบบเรือลาดตระเวนชั้นดังกล่าวเพื่อปฏิบัติการร่วมกับเรือเล็กทำให้แนวคิดไม่ชัดเจน ในขณะที่หน่วยเรือขนาดเล็กที่ใหญ่กว่าแปรสภาพกลายเป็นเรือลาดตระเวน

ถึงจุดนี้เรากำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการมีกองทัพเรือไร้โครงสร้างเหมือนกับกองทัพเรือในศตวรรษที่ 17 ที่กล่าวว่าแนวความคิดในการทำสงครามทางเรือน่าจะสามารถสับย้อนกลับไปได้ในช่วงสองร้อยปีที่ผ่านมาก็น่าสงสัยแล้ว แต่การพิจารณาถึงสาเหตุที่หลักนิยมในแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกันก็น่าสนใจมากกว่าแรงกดดันซึ่งบีบบังคับให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างในปัจจุบันมาจากสาเหตุสองประการ ประการแรกคือการพัฒนา "เรือรบขนาดกลาง (Intermediate Ship)" ด้วยวัตถุประสงค์คือการป้องกันเรือสินค้าและเกิดจากประสบการณ์ในสงครามปฏิวัติอเมริกา ประการที่สองคือการนำตอร์ปิโดมาใช้และความเปราะบางของกองเรือประจัญบาน (ที่ขาดการสกรีน) ซึ่งเป็นผลมาจากตอร์ปิโดนั้น ไม่มีอะไรลักษณะนี้ที่จะมีอิทธิพลต่อการประกอบกำลังเป็นกองเรือในศตวรรษที่ 17 แต่หากพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบมากขึ้นจะพบว่าปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญเกินกว่าที่จะละเลยได้

นอกเหนือจากนี้ การประกอบกำลังเป็นกองเรือปรากฏว่ามีความเชื่อมโยงไปสู่ทฤษฎีสงครามที่กล่าวมาแล้ว ถึงจุดนี้ แม้จะยังคลุมเครืออยู่แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีที่เป็นรากฐานการทำสงครามในปัจจุบันมีความใกล้เคียงกับแนวความคิดที่ใช้ในสงครามกับดัตช์ ทฤษฎีที่ว่าเรียกว่าทฤษฎี "ล้มล้างข้าศึก (Overthrow)" ซึ่งเชื่อว่าการทำสงครามเบ็ดเสร็จเด็ดขาดสามารถแก้ไขปัญหาทางยุทธศาสตร์ได้ทั้งหมด ความเชื่อนี้ได้รับการยอมรับในการทำสงครามทางเรือ

ชาวต่างชาติใช้สงครามเบ็ดเสร็จโดยตรง ในสงครามครั้งแรก ตัดซ์เริ่มด้วยการไล่ล่าทำลายข้าศึกโดยใช้กำลังทั้งหมดแทนที่จะป้องกันเส้นทางการค้า แน่นนอนว่าแนวคิดนี้ได้มาจากทฤษฎีสงครามสัมบูรณ์ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์ โดยการพยายามป้องกันเส้นทางการค้าไว้ประโยชน์หากไม่สามารถครองทะเลในพื้นทีทะเลเหนือได้ และอังกฤษก็อ้างสิทธิในทะเลที่ช่องแคบอังกฤษจริงๆ แล้ว สงครามครั้งนี้เหมือนกับการทำสงครามทางบกในการยึดครองดินแดนมากกว่าการทำสงครามทางเรือตามแบบที่ฝรั่งเศสกำหนดขึ้น

อย่างไรก็ตาม คำถามคือเป็นไปได้หรือไม่ที่จะต่อต้านแนวทางการจัดและใช้กำลังทางเรือตามแบบศตวรรษที่ 18 ซึ่งมีประเทศมหาอำนาจทางทะเลใหม่เกิดขึ้นมาท้าทายอำนาจของฮอลแลนด์และอาจจะทำให้อังกฤษหันกลับไปใช้วิธีการเดิมๆ สมัยสงครามกับตัดซ์ เป็นการบีบให้อังกฤษอยู่ใต้อิทธิพลของระบบของแอนสัน และด้วยความเชื่อนี้เองหรือไม่ที่ทำให้อังกฤษไม่ยอมรับเรือประเภทใดก็ตามที่ไม่สามารถไล่ล่าข้าศึกในสงคราม การต่อสู้ในทะเลเหนือกับตัดซ์ แน่นนอนว่าไม่ใช่สาเหตุแรกที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาเช่นนี้เพราะความคิดเช่นนี้มีมาก่อนที่ภัยคุกคามจากตัดซ์จะเกิดขึ้นเสียอีก¹³

¹³ ในที่นี้หมายถึงเยอรมนีจริงๆ แล้ว การมองเยอรมนีเป็นภัยคุกคามหลังสนธิสัญญาพันธมิตร (entente) ซึ่งทำให้มีกองเรือลาดตระเวนของฝรั่งเศสและรัสเซียเพิ่มขึ้นช่วงปี ค.ศ.1905-1907 อังกฤษจึงสามารถสร้างเรือประจัญบานหุ้มเกราะขนาดใหญ่ แทนที่จะเป็นเรือลาดตระเวนเร็วแต่ประาะบาง ข้อมูลจากศาสตราจารย์จอห์น สุมิดะ (Professor John Sumida)

บทที่ 3

ทฤษฎีว่าด้วยวิธีการของสงครามทางเรือ : การรวมกำลังและการแบ่งกำลังทางเรือ

จากทฤษฎีว่าด้วยวิธีการของสงครามทางเรือที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย ยุทธศาสตร์จะหมายถึงศิลปะในการระดมสรรพกำลังสูงสุดในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม และวิธีการเช่นนี้เรียกว่า “การรวมกำลัง (Concentration)”

หากพิจารณาโดยผิวเผินแล้วจะดูเหมือนว่าแนวคิดนี้ง่ายและชัดเจนเพียงพอแล้ว แต่หากวิเคราะห์ลึกลงไปจะพบว่ามีความคิดย่อยๆ ภายใต้นี้ ซึ่งแต่ละความคิดมักจะนำมาใช้กันโดยมีมีการแยกแยะ ทำให้เกิดความสับสนขึ้นมา “การใช้คำว่า **การรวมกำลัง** แสดงให้เห็นถึงกลุ่มก้อนของกำลัง อันที่จริงเราเชื่อกันว่าเราจะทำสงครามไม่ได้หากไม่จัดเรือเป็นกลุ่ม โดยแบ่งเป็นหมวดเป็นกองและเป็นกองทัพ”¹ ประโยคนี้มีการกระโดดไปมาระหว่างการจัดตั้งกองเรือกับการกระจายอำนาจทางยุทธศาสตร์ ความหละหลวมทางวิชาการเช่นนี้จะทำให้ผู้ศึกษาสับสน เพราะเมื่อพิจารณาครั้งแรกจะพบว่ามี **การรวมกำลัง** แต่เมื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่งจะพบว่ามี **การกระจายกำลัง** เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้กำลังทางยุทธศาสตร์ จึงกล่าวได้ว่าผู้ศึกษาจะพบกระบวนการประกอบกำลังและการรวมกำลังเมื่อกระบวนการประกอบกำลังเสร็จสมบูรณ์ ความจริงคือว่าคำที่ใช้กันตามปกติในการปรึกษาหารือและวางแผนยุทธศาสตร์ แต่จำเป็นต้องเข้าใจความหมายที่แท้จริง ความหมายที่ว่านี้กลับไม่ชัดเจนและปัญหานี้เองที่เป็นส่วน

¹ Daveluy, *L'Esprit de la Guerre Navale*, vol. i, p. 27, note. พลเรือโท เรอเน ดาฟลุย (Vice Admiral René Daveluy, ค.ศ.1863-1939) เป็นนายทหารเรือฝรั่งเศสหัวก้าวหน้า ตำราที่เขียนขึ้นมีสองเล่ม เล่มที่อ้างถึงในที่นี้เป็นฉบับแก้ไขปรับปรุงจาก *Etude sur la Stratégie Navale* ที่เขียนขึ้นเมื่อสี่ปีก่อนหน้านั้น ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษได้แก่ P.R.Alger, *The Genius of Naval Warfare* (Annapolis, 1911) คอร์ตเบตต์อ้างอิงผิดหน้าซึ่งจริงๆ แล้วอยู่หน้า 26 และแปลโดยใช้จินตนาการเกินไป ในภาษาฝรั่งเศสเขียนว่า “*nous croyons en effet qu'on ne peut pas faire la guerre sans grouper les bâtiments par escadres ou armées navales.*”

หนึ่งของความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันและการตัดสินใจที่ผิดพลาด ดังนั้นจึงจำเป็นที่
ต้องกำหนดความหมายของคำศัพท์เหล่านี้ให้แม่นยำ อันจะลดปัญหาดังกล่าว
ลงได้ต่อไป

ในการใช้ศัพท์ทางทหาร คำว่า “การรวมกำลัง” มีความหมายทั้งสิ้น 3
ประการ ประการแรกหมายถึงการระดมสรรพกำลังทหารซึ่งถือเป็นขั้นตอนทาง
ธุรการ (administrative process) โดยเตรียมกำลังให้พร้อมก่อนเข้าสู่สนามรบ
ประการที่สองหมายถึงการเคลื่อนกำลังทหารไปยังพื้นที่การรบที่จะเป็น
จุดเริ่มต้นของการปฏิบัติการ ถือเป็นขั้นตอนการประกอบกำลังในพื้นที่
(process of formation) ความหมายที่สองนี้ทำให้การรวมกำลังเป็นขั้นตอน
ทางยุทธศาสตร์ซึ่งรู้จักกันในชื่อของ “การส่งกำลังทางยุทธศาสตร์ (strategic
deployment)” ประการสุดท้ายหมายถึงขั้นตอนสุดท้ายเมื่อส่งกำลังไปแล้วและ
สามารถปฏิบัติการตามเส้นแนวการยุทธ์ตามหลักการรบทางยุทธวิธี ถือเป็น
ขั้นตอนที่รวมกำลังเพื่อรบแตกหักกับข้าศึก (concentrated blow)

การรวมกำลังดังกล่าวเป็นการประยุกต์ใช้กับกำลังทางบก แต่หากต้อง
นำมาใช้กับกำลังทางเรือจะต้องสร้างความชัดเจนให้มากขึ้นกว่านี้ การรวมกำลัง
เมื่อนำมาใช้กับการรบทางเรือ แต่ละขั้นตอนจะพบข้อผิดพลาดและยิ่งทำให้
ความชัดเจนเกิดได้ยาก ถึงแม้ว่าจะไม่พิจารณาความหมายแรกเพราะเป็น
ขั้นตอนทางธุรการก็ตาม แต่ก็ยังเหลืออีกสองความหมายที่ขัดแย้งกันเองอยู่
ความโดดเด่นของ “การส่งกำลังทางยุทธศาสตร์” ซึ่งมองว่าการกระจายกำลัง
เป็นทางเลือกในการผสมผสานกำลังที่มีอยู่ ได้แก่ ความอ่อนตัวและอิสระในการ
เคลื่อนกำลัง แต่ความโดดเด่นของ “การรวมกำลังเพื่อรบแตกหักกับข้าศึก” กลับ
เป็นเรื่องของความเข้มงวดและการเคลื่อนกำลังอย่างจำกัด การรวมกำลังใน
ความหมายหนึ่งจะมองว่าการส่งกำลังออกไปปฏิบัติการเป็นการปกปิด
เจตนาารมณ์ของตนเองจากข้าศึกและช่วยให้ฝ่ายเราปรับเคลื่อนกำลังตามแผน
ยุทธการของข้าศึก แต่ในทางกลับกัน การป้องกันไม่ให้ข้าศึกล่วงรู้เจตนาารมณ์
ทางยุทธศาสตร์เป็นเป้าหมาย ฝ่ายเราเลือกจะปฏิบัติการบางอย่าง แน่นนอนว่า

หากฝ่ายเราจะประยุกต์ใช้หลักการรบบทงบกับการรบบทงเรือ ก็ควรจะชัดเจนว่าการใช้การรวมกำลังในเฟสใดของปฏิบัติการ

ดังนั้น นิยามใดของการรวมกำลังจะใกล้เคียงกับการใช้งานจริงๆ ในทางปฏิบัติ พจนานุกรมนิยามการรวมกำลังว่าเป็น “สถานะที่เกิดการรวมกันไปยังจุดหรือศูนย์กลางร่วมกัน (a common point or centre)” และประเด็นนี้ก็กลับสอดคล้องกับขั้นตอนในการวางแผนการรบ ซึ่งอยู่ระหว่างการระดมสรรพกำลังโดยสมบูรณ์กับการใช้กำลังขั้นสุดท้ายในสนามรบ สถานะเช่นนี้เป็นพลวัตคือเป็นการปฏิบัติที่ไม่สมบูรณ์และมีความต่อเนื่องไปสู่ผลสุดท้ายคือ “กำลังที่รวมเป็นเนื้อเดียวกัน” การรวมกำลังเป็นวิธีการทำให้เกิดการผสมกำลังในช่วงเวลาและสถานที่ที่ถูกต้อง (the right time and place) ดังที่กล่าวมาแล้ว สาระสำคัญของการส่งกำลังทางยุทธศาสตร์คือความอ่อนตัว ดังนั้นในสงคราม การเลือกเวลาและสถานที่ที่จะต้องขึ้นอยู่กับท่าทีและการเคลื่อนกำลังของข้าศึก หรือขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะจัดการกับข้าศึกในขั้นแตกหัก การรวมกำลังจึงมีประโยชน์เพราะวิธีการเช่นนี้อื้อให้ฝ่ายเราผสมกำลังขนาดใหญ่ได้ในพื้นที่ต่างๆ ที่จำเป็นตามช่วงเวลาที่ต้องการ

ในประเด็นนี้ ตำราการทำสงครามหลายเล่มจะให้ความสำคัญกับเรื่อง การรวมกำลังหรือ “การรวมกำลังทางยุทธศาสตร์ (strategic concentration)” แต่กระนั้นก็ตาม คำนี้แทบจะไม่ตรงกับความหมายที่ต้องการในที่นี้เพราะการรวมกำลังทางบกเข้าสู่พื้นที่การใช้กำลังทางยุทธวิธีก็ถือว่าเป็นการรวมกำลังทางยุทธศาสตร์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงต้องนิยามให้ชัดเจนกว่านี้ซึ่งจะเห็นได้ว่าในทางทฤษฎี ขั้นตอนทั้งสองประการจะเรียกชื่อต่างกัน ขั้นการเคลื่อนกำลังทหารไปยังพื้นที่การรบให้ชื่อว่า “ยุทธศาสตร์หลัก (major strategy)” ส่วนขั้นการรวมกำลังเพื่อรบแตกหักกับข้าศึกให้ชื่อว่า “ยุทธศาสตร์รอง (minor strategy)” และเพื่อความเข้าใจในภาพรวมเรียกยุทธศาสตร์ทั้งสองว่า “การรวมกำลังทางยุทธศาสตร์หลักและรอง (major and minor strategic concentration)”

การนิยามที่ยืดยาวเช่นนี้ไม่มีประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจในที่นี้เท่าใด เพียงแต่บอกว่าขั้นตอนที่สองแตกต่างจากขั้นตอนแรกและขั้นตอนที่สามเท่านั้น จริงๆ แล้ว หากจะใช้คำว่ากรรวมกำลังให้ตรงกับธรรมชาติของคำนี้จะต้องพิจารณาว่าเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นหลังจากการระดมสรรพกำลังและก่อนการผสมกำลังรบเป็นเนื้อเดียวกันเล็กน้อย

ในการทำสงครามทางเรือ การวิเคราะห์แยกแยะคำว่ากรรวมกำลัง (concentration) กับการผสมกำลังรบเป็นเนื้อเดียวกัน (mass) ออกจากกันมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่ข้อสรุปอันสำคัญมาก เมื่อเกิดการผสมกำลังรบเป็นเนื้อเดียวกันแล้ว การปกปิดแผนการรบและความอ่อนตัวก็จะจบสิ้นลง ดังนั้นยิ่งฝ่ายเรายืดเวลากรรวมกำลังรบจนเป็นเนื้อเดียวกันได้นานเท่าใด กรรวมกำลังก็จะง่ายขึ้นเท่านั้น แต่ในทางกลับกันยิ่งฝ่ายเรานั้นผสมกำลังเฉพาะกลุ่มและระบุพื้นที่และกำลังได้คลุมเครือเท่าใด กรรวมกำลังยิ่งทำได้ยากเท่านั้น ดังนั้น สำหรับการรวมกำลัง แนวคิดเรื่องการแบ่งกำลังย่อมสำคัญมากเท่าๆ กับแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยกำลัง ขั้นตอนที่กำลังมานี้เป็นสิ่งที่มาฮานเน้นย้ำอย่างยิ่ง อย่างน้อยในเรื่องการทำสงครามทางเรือโดยกล่าวว่า “การรวมกำลังทางเรือเช่นนี้มีความสมเหตุสมผลเพราะไม่ใช่การเอากำลังทางเรือมารวมเป็นกลุ่มเหมือนกับฝูงแกะ แต่เป็นการกระจายกำลังตามภารกิจเพื่อมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์เดียวกันและเชื่อมโยงกันโดยอาศัยพลังที่เกิดจากเจตนาารมณ์ร่วมกันในสงคราม”² มาฮานเทียบเคียงเรือรบที่เข้ามารวมกันเหมือนกับพัคจิ้นที่คลี่ออกและหุบเข้า จากมุมมองนี้ การรวมกำลังไม่ได้หมายถึงกำลังที่ผสมเป็นเนื้อเดียว แต่เป็นการรวมกำลังที่มีศูนย์กลางร่วมกันและมีความยืดหยุ่นมากพอที่จะทำให้กองเรือสามารถควบคุมพื้นที่ทางทะเลที่กว้างใหญ่ โดยไม่ต้องทิ้งการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

² Mahan, *War of 1812*, i, 316. เิงอรรถเต็มคือ Alfred T. Mahan, *Sea Power in Its Relations to the War of 1812*, London, 1905. ต้นฉบับของมาฮานคือ “ฝูงวัวควาย (drove of cattle)” ไม่ใช่ “ฝูงแกะ (drove of sheep)”

ดังนั้น หากไม่นับรวมความหมายของการรวมกำลังที่หมายถึงเพียงการประกอบกำลังและการผสมกำลังเป็นเนื้อเดียวกัน ก็จะเป็นการละทิ้งประเด็นสำคัญในทางยุทธศาสตร์ และสำหรับสงครามทางเรือ ความหมายที่ว่าจะใช้แยกแยะปฏิบัติการทางเรือให้ต่างออกไปจากปฏิบัติการทางบก เป้าหมายของการรวมกำลังทางเรือก็เหมือนกับเป้าหมายการส่งกำลังทางยุทธศาสตร์ คือ เพื่อให้สามารถครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ และในขณะเดียวกันก็เพื่อดำรงการประสานกันในลักษณะที่ยืดหยุ่น (elastic cohesion) เพื่อให้หน่วยรอมรวลกำลังกันได้อย่างรวดเร็วทุกแห่งในพื้นที่ปฏิบัติการและภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกัน เหนือสิ่งอื่นใดก็เพื่อให้การรวมตัวเกิดขึ้นได้เร็วและแน่นอนในจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์

นอกจากนี้ ธรรมชาติของการรวมกำลังเช่นนี้จะแสดงให้เห็นถึงการวางแผนปฏิบัติการในสงครามซึ่งมีฐานมาจากการผสมกำลังเป็นหนึ่งเดียวและการดำรงการป้องกันการโจมตีจากทิศทางใดๆ การรวมกำลังยังเอื้อต่อการควบคุมทะเลซึ่งรอคอยโอกาสในการครองทะเลเมื่อโอกาสมาถึง การรวมกำลังจึงหมายถึงทางเลือกระหว่างความเป็นหนึ่งเดียว (cohesion) กับการเข้าถึงพื้นที่ที่ต้องการ (reach) และในทางปฏิบัติ การรวมกำลังจึงเป็นการปรับสมดุลระหว่างแนวคิดสองประการนี้ ซึ่งจะเป็นการปรับกำลังทางเรือตามยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นจริงในการรบ

ในสงครามทางเรือ ขั้นตอนการรวมกำลังสำคัญต่อภาพรวมของการรบและในทะเล การรวมกำลังทางเรือจะแยกออกชัดเจนกว่าการรวมกำลังทางบก เนื่องจากกำลังทางบกสมัยใหม่มีขนาดใหญ่แต่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนกำลัง เมื่อเทียบกับกำลังทางเรือ ขั้นตอนการประกอบกำลัง รวมกำลังและผสมกำลังในระดับยุทธวิธีก็จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในลักษณะไม่เป็นขั้นตอน กำลังทางบกมักจะเข้าสู่สนามรบโดยตรงจากฐานกำลัง ดังนั้นการรวมกำลังจริงๆ จึงเกิดขึ้นในสนามรบทางยุทธวิธี ตัวอย่างเช่น ในสงครามภาคพื้นทวีปยุโรป ปฏิบัติการจึงครอบคลุมขั้นตอนการรวมกำลังทั้งสามประการและจะทับซ้อนกันอยู่เสมอ แต่

สำหรับสงครามทางเรือซึ่งการติดต่อสื่อสารมีอิสระและไม่ถูกจำกัดด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งการเคลื่อนกำลังมีเสริภาพสูง จึงทำให้ขั้นตอนการรวมกำลังทางเรือแตกต่างออกไปอย่างเห็นได้ชัด ตามปกติ กองเรือจะประกอบกำลังกันที่ฐานทัพเรือ จากนั้นก็เคลื่อนกำลังโดยอิสระไปยังจุดยุทธศาสตร์และกระจายกำลังออกไปปฏิบัติการทางยุทธวิธีตามสถานการณ์กำหนด การรวมกำลังไปยังจุดยุทธศาสตร์อาจจะไม่ใช้การผสมกำลังเป็นเนื้อเดียวกันเลยก็ได้ และรูปขบวนสุดท้ายอาจจะไม่เหมือนกับรูปขบวนที่มาก่อนและเป็นลักษณะของตัวเองสูง

แต่ความมีอิสระของกองเรือที่แตกต่างจากข้อจำกัดของกำลังทางบกเห็นได้ชัดเจนจากการที่สงครามทางเรือจะมีความฝืด (friction) ของสงครามเสมอซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อเสริภาพในการเคลื่อนกำลังทางเรือ ปัจจัยหนึ่งของความฝืดดังกล่าวคือการปกป้องการค้าทางทะเล (commerce protection) กล่าวคือไม่ว่าแผนของฝ่ายเราจะมุ่งไปสู่การรวมกำลังมากเพียงใดก็ตาม แต่ความจำเป็นของการป้องกันเรือสินค้าย่อมจะทำให้กำลังทางเรือกระจายตัวออกไป ปัจจัยต่อความฝืดอีกประการหนึ่งคือธรรมชาติของการเคลื่อนกำลังทางเรือที่เป็นอิสระและเป็นความลับ กล่าวคือในทะเลไม่มีเส้นทางกำหนดชัดเจนว่าจะเคลื่อนกำลังไปในทิศทางใด ดังนั้นจึงไม่สามารถคาดเดาได้อย่างแน่ชัดว่าข้าศึกจะเดินทางเข้าสู่พื้นที่การรบอย่างไร พื้นที่ที่ห่างไกลและกระจายตัวก็ยังคงมีความสำคัญและสามารถเป็นเป้าหมายของข้าศึกได้ทั้งสิ้น เมื่อกล่าวว่กองเรือข้าศึกจำนวนมากกว่าสองกองเรือขึ้นไปจะรวมกำลังเข้าปฏิบัติการโดยเดินทางจากฐานทัพเรือที่ห่างกันออกไปมาก ย่อมชัดเจนว่าความเป็นไปได้ในการปฏิบัติการในทะเลย่อมมีมากกว่าทางเลือกในการปฏิบัติการทางบกและความเป็นไปได้นี้ก็จะตรงข้ามกันกับการผสมกำลังเป็นเนื้อเดียวกันเสมอ

ผลก็คือตราบใดที่กองเรือข้าศึกยังแยกกำลังกันอยู่และด้วยวิธีการนี้ข้าศึกจะยังสามารถปฏิบัติการได้ทั้งในรูปของการรวมกำลังหรือการปฏิบัติแบบอื่นๆ การใช้กำลังของฝ่ายเราจะถูกกำหนดโดยความจำเป็นในการจัดการกับข้าศึกที่มาได้หลายรูปแบบและเพื่อรักษาเป้าหมายที่มีอยู่มากมายเอาไว้

ทางเลือกในการใช้กำลังของฝ่ายเราจะต้องเปิดกว้างและยืดหยุ่นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากประวัติศาสตร์พบว่า ยังมีประสบการณ์ที่มากและกำลังที่สดใหม่พร้อมรบและได้ชัยชนะมากเท่าใด การรวมกำลังยังต้องทำอย่างหลวมมากขึ้นเท่านั้น แนวคิดเรื่องการรวมกำลังเกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นติมากกว่าในยามสงคราม การรวมกำลังเกิดจากการมองว่าในยามสงคราม ผู้ชนะต้องไล่ล่าข้าศึก ไม่ใช่หลีกเลี่ยงข้าศึกซึ่งจริงทีเดียว ผู้สนับสนุนแนวคิดเรื่องการรวมกำลังจะเชื่อว่าเป้าหมายของการทำสงครามคือการเอาชนะข้าศึกถึงขั้นแตกหักอย่างราบคาบ แต่ความคิดเช่นนี้ก็เหมือนกันในยามสงบ ชัยชนะในสงครามไม่ได้มาจากกำลังที่เหนือกว่าอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องอาศัยแผนที่ดีและความชาญฉลาดด้วย การผสมผสานความคิดกับกำลังในทางยุทธศาสตร์จะนำมาซึ่งแนวคิดเรื่องการกระจายกำลัง (dispersal) ซึ่งผู้ชนะจะต้องเสี่ยงและวิธีการที่ยอดเยียมมีประสิทธิผลที่สุดคือ “การแบ่งกำลัง (division)”

จากการที่ยุโรปมีสันติภาพยาวนานร่วมร้อยปีทำให้คำว่า “การรวมกำลัง (concentration)” ล้าสมัยไปและมองว่าการแบ่งกำลังเป็นความผิดพลาดของผู้นำ ผู้วิจารณ์เรื่องนี้หลงลืมประสบการณ์จากสงครามในอดีตซึ่งการแบ่งกำลังมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะหากไม่แบ่งกำลัง การพสานกำลังไปสู่เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ย่อมไม่เกิดขึ้น ในความเป็นจริง ปฏิบัติการทางเรือต้องอยู่บนพื้นฐานของการแบ่งกำลัง การแบ่งกำลังจะไร้ประโยชน์เฉพาะกรณีที่มีการใช้กำลังเกินกว่าขอบเขตที่กำหนดไว้ เช่น หากแบ่งกำลังทางเรือไปวางไว้ในตำแหน่งสำคัญต่อการป้องกันจุดยุทธศาสตร์และต้องเผชิญหน้ากับกำลังที่มีขนาดใหญ่กว่ามากถือว่าผิดพลาดในทางทฤษฎี เป็นต้น การที่จะต้องล่าถอยจากพื้นที่สำคัญดังกล่าวขึ้นอยู่กับทักษะของแม่ทัพข้าศึก ชีตความสามารถของข้าศึก และสภาพอากาศ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ต้องยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น หากไม่เสี่ยงก็จะไม่สามารถจะปฏิบัติการใดๆ ได้ ผู้นำที่ยิ่งใหญ่จะใช้วิจรรย์ญาณในการแบ่งกำลังออกไปปฏิบัติการได้อย่างถูกต้องตามสถานการณ์ ซึ่งจะต้องสมดุลระหว่างความเป็นหนึ่งเดียวของกำลังรบกับการเข้าถึงพื้นที่ที่ต้องการตามทฤษฎีสงคราม

ในประวัติศาสตร์สงครามทางเรือของอังกฤษ แทบจะหาตัวอย่างของการแบ่งกำลังที่ผิดพลาดได้ยาก แต่มีกรณีหนึ่งที่กล่าวถึงอยู่บ่อยครั้งคือความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1666 ช่วงสงครามกับดัตช์ครั้งที่สอง มังค์ (Monk)³ และรูเพิร์ต (Rupert)⁴ เป็นผู้บัญชาการกองเรือหลักซึ่งประกอบกำลังที่แม่น้ำเทมส์และที่สปิตเฮด (Spithead)⁵ โดยมารวมกำลังกันในพื้นที่จอดเรือดาวนส์ (Downs) ณ ที่นี้ มังค์และรูเพิร์ตต่างรอคอยกองเรือของเดอ รุยเตอร์ (De Ruyter)⁶ ออกเรือมายังตำแหน่งที่อังกฤษสามารถจัดการได้ซึ่งเป้าหมายอาจเป็นได้ทั้งการโจมตีเป้าหมายบนแม่น้ำเทมส์หรือร่วมเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส⁷ จากนโยบายเช่นนี้ทำให้มีข่าวลือว่ากองเรือฝรั่งเศสจากตุลวงกำลังเคลื่อนตัวไปยังช่องแคบอังกฤษเพื่อร่วมเป็นพันธมิตรกับดัตช์ หลังจากการข่าวที่ผิดพลาดทำให้อังกฤษจึงแบ่งกองเรือออกโดยให้รูเพิร์ตกลับไปยังพอร์ตสมัทเพื่อป้องกันการรุก

³ จอร์จ มังค์ (George Monk หรือ Monck, first Duke of Albemarle, ค.ศ.1608-1670) ดยุกแห่งอัลเบอมาร์ล เป็นฝ่ายนิยมกษัตริย์ (Royalist) ในสงครามกลางเมืองอังกฤษ แต่แปรพักตร์ไปอยู่กับฝ่ายของครอมเวลล์หลังจากฝ่ายกษัตริย์พ่ายแพ้และได้รับตำแหน่งเป็นหนึ่งใน “นายพลเรือ (generals at sea)” ของกองทัพเรือของเครือรัฐ (Commonwealth navy) มังค์ทำผลงานยอดเยี่ยมในสงครามกับดัตช์ครั้งที่หนึ่ง และมีบทบาทสำคัญในสมัยการฟื้นฟูระบอบกษัตริย์ชาร์ลส์ที่สอง ในสงครามดัตช์ครั้งที่สอง มังค์ได้โอกาสเป็นผู้บัญชาการกองเรืออีกครั้ง คอร์เบตต์เขียนถึงชีวประวัติของมังค์ในปี ค.ศ.1889 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แม็กมิลแลน

⁴ เจ้าชายรูเพิร์ตแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์ (Prince Rupert of the Rhine, ค.ศ.1618-1682) พระราชนัดดาของพระเจ้าเจมส์ที่ 1 แห่งอังกฤษและเจมส์ที่ 6 แห่งสกอตแลนด์ รูเพิร์ตเป็นทหารม้าและแม่ทัพเรือในสงครามกลางเมืองอังกฤษ ในสมัยฟื้นฟูระบอบกษัตริย์ รูเพิร์ตกลับมารับราชการเป็นนายพลเรือ

⁵ สปิตเฮดเป็นพื้นที่ทางทะเลนอกท่าเรือพอร์ตมัททางช่องแคบโซเลนต์ตะวันออก (Eastern Solent) ปกติเป็นพื้นที่จอดทอดสมอ

⁶ มิเคิล เดอ รุยเตอร์ (Michiel Adriaenszoon De Ruyter) นายพลเรือผู้ยิ่งใหญ่ชาวดัตช์ ร่วมทำสงครามกับอังกฤษทั้งสามครั้ง เดอ รุยเตอร์เสียชีวิตช่วงสงครามกับฝรั่งเศสในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เดอ รุยเตอร์ถือว่าเป็นหนึ่งในนายพลเรือผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ (P. Kemp, ed., *The Oxford Companion to Ships and the Sea* (Oxford, 1976), p. 736.)

⁷ เนเธอร์แลนด์และฝรั่งเศสเป็นพันธมิตรกับแบบไม่เต็มใจเท่าใดในปี ค.ศ.1662 ซึ่งทำให้อังกฤษไม่สามารถแสวงหาพันธมิตรอื่นใดในสงครามกับดัตช์ครั้งที่สอง ฝรั่งเศสแทบไม่มีบทบาททางการรบในยุโรปเลยแต่ประสบความสำเร็จจากการยึดหมู่เกาะอาณานิคมของอังกฤษในแคริบเบียนได้

ของฝรั่งเศส เดอ รุยเตอร์ออกเรือในทันทีด้วยกำลังที่เหนือกว่าหน่วยเรือของมังค์เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม มังค์อาศัยโอกาสที่สภาพอากาศเอื้ออำนวยและจำนวนเรือที่มากเพียงพอที่จำได้ช่วยชนะในทางยุทธวิธี ปฏิบัติการโจมตีกองเรือของเดอ รุยเตอร์ ในขณะที่เดียวกัน สถานการณ์จริงก็เริ่มเผยออกมา ไม่มีกองเรือของฝรั่งเศสและกองเรือของรุเพิร์ตถูกเรียกกลับ จากนั้นก็กลับมารวมกำลังกับกองเรือของมังค์และต่อสู้กับกองเรือของเดอ รุยเตอร์ในสามวันสุดท้าย แต่ทว่ากองเรือของมังค์เสียหายและล่าถอยไปยังแม่น้ำเทมส์ และเชื่อกันว่ามีเพียงการมาถึงของกองเรือรุเพิร์ตเท่านั้นที่ช่วยอังกฤษไม่ให้เผชิญกับหายนะ⁸

ยุทธศาสตร์เช่นนี้มักจะมีลักษณะควบคุมไม่ได้ มังค์ซึ่งแม้จะเป็นนักยุทธศาสตร์ทางเรือที่ยิ่งใหญ่ในช่วงเวลานั้นก็ปฏิบัติการผิดพลาดจากความไม่รู้ในหลักการพื้นฐาน โดยเข้าใจกันว่ามังค์น่าจะดำรงความเป็นหนึ่งเดียวของกองเรือเอาไว้แต่ผู้วิจารณ์ปฏิบัติการของมังค์ในครั้งนี้ไม่เห็นว่าการดำรงความเป็นหนึ่งเดียวของกองเรือจะทำให้อังกฤษพ่ายแพ้ แม้ว่ามังค์จะใช้กองเรือทั้งหมดต่อสู้กับกองเรือของเดอ รุยเตอร์ก็ตาม แต่เดอ รุยเตอร์ก็อาจจะไม่นำกองเรือออกมาต่อสู้ด้วยก็ได้ และอาจจะทำให้พอร์ตสมัทและเกาะโอลด์ออฟไวท์ที่เปิดโล่งต่อการโจมตีของฝรั่งเศสหากฝรั่งเศสจะออกมาต่อสู้จริงๆ แต่ถ้ามังค์เคลื่อนกำลังทั้งหมดไปต่อสู้กับฝรั่งเศส ก็อาจจะทำให้ฝรั่งเศสเข้าไปยังแม่น้ำเทมส์ได้ง่าย สถานการณ์เช่นนี้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยเพียงแค่การใช้หลักการ “รวมกำลังเข้าสู่ศูนย์กลาง (masse centrale)” ตามแบบฝรั่งเศส วิธีการเดียวที่จะป้องกันเป้าหมายทั้งสองแห่งจากการโจมตีของฝรั่งเศสย่อมต้องใช้การแบ่งกองเรือเช่นเดียวกันกับในปี ค.ศ. 1801 เมื่อเนลสันต้องแบ่งกองเรือเพื่อการป้องกันในลักษณะเดียวกัน ทั้งสองกรณี (มังค์กับเนลสัน) การแบ่งกำลังไม่ใช่เรื่องที่ผิดแต่อย่างใด แต่กลับเป็นเรื่องจำเป็นอีกด้วย แต่ที่มังค์และรุเพิร์ตผิดพลาดก็เพราะนายพลเรือทั้งสองใช้กำลังไกลเกินไปจนไม่สามารถดำรงความเป็นหนึ่งเดียวของกองกำลังทางเรือทั้งหมดได้ ที่มังค์และรุเพิร์ตน่าจะทำคือใช้เรือลาดตระเวน

⁸ การรบสี่วัน (The Four Days' Battle) 1-4 มิถุนายน ค.ศ.1666

เชื่อมต่อการติดต่อสื่อสารของกองเรือทั้งสองให้คงอยู่ตลอดเวลา และมั่งคั่งต้องไม่ปฏิบัติภารกิจจนใกล้กับกองกำลังของรุเพิร์ตมากเกินไป (การวิเคราะห์มาจากความคิดของบรรดานายพลเรืออังกฤษที่อยู่ใต้การบังคับบัญชาของทั้งสองคน) กล่าวง่ายๆ คือมั่งคั่งไม่ควรตัดสินใจเช่นนั้น แนวทางที่ถูกต้องตามตามหลักการที่เคมเพนเฟลด์ (Kempenfelt)⁹ แนะนำคือมั่งคั่งควรจะยืนกำลังของเดอ รุยเตอร์เอาไว้เพื่อกันไม่ให้ปฏิบัติการใดๆ เพิ่มเติม รวมถึงการที่มั่งคั่งควรจะถอยร่นกำลังอย่างช้าๆ โดยดึงกองเรือของดัตช์ให้ตามเข้ามาจนเดอ รุยเตอร์สูญเสียความเป็นเอกภาพ หากเดอ รุยเตอร์ไม่ยอมตามเข้ามาในช่องแคบ อังกฤษก็ยังคงมีเวลามากพอในการรวมกำลังทางเรือเพื่อเข้าต่อสู้ ในทางกลับกัน หากเดอ รุยเตอร์ไล่ติดตามกองเรือของมั่งคั่งเข้ามา ดัตช์ก็จะต้องต่อสู้จากตำแหน่งที่เสียเปรียบอย่างมากเพราะไม่สามารถเคลื่อนกำลังได้โดยอิสระ อันที่จริง ความผิดพลาดไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจในทางยุทธศาสตร์ แต่เป็นการดำเนินกลยุทธ์ในระดับยุทธวิธี มั่งคั่งประเมินว่าอังกฤษสามารถสร้างความประหลาดใจและมีกำลังอำนาจทางเรือที่เหนือกว่าสูงเกินไป และที่สำคัญมั่งคั่งยังเชื่อว่าสามารถบรรลุชัยชนะได้ด้วยตนเอง อันตรายจากการแบ่งกำลังคือการที่ข้าศึกจะโจมตีโดยใช้ความประหลาดใจและการที่ฝ่ายเราต้องรบด้วยกำลังที่ด้อยกว่า แต่ประเด็นนี้ไม่ใช่กรณีที่เกิดขึ้นกับกองเรือของมั่งคั่ง มั่งคั่งไม่ได้ถูกโจมตีด้วยความประหลาดใจและสามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับข้าศึกที่เหนือกว่าได้หากต้องการ หากจะประเมินกรณีศึกษาด้วยเกณฑ์การรวมกำลังย่อมก่อให้เกิดคำถามได้ว่าเป็นเกณฑ์ที่ถูกต้องเสมอไปหรือไม่เพราะจะเป็นการกล่าวโทษของการแบ่งกำลังว่านำมาซึ่งหายนะและความพ่ายแพ้ในการรบ แต่จริงๆ แล้วการแบ่งกำลังนำมาซึ่งความสำเร็จสำหรับสมรภูมิในปี ค.ศ.1805 ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนต่อไป

⁹ พลเรือตรี ริชาร์ด เคมเพนเฟลด์ (Rear Admiral Richard Kempenfelt, ค.ศ.1718-1782) เป็นนายพลเรืออังกฤษและนักประดิษฐ์ มีเชื้อสายมาจากชาวสวีเดนและเป็นหนึ่งใน “นายพลเรือที่มีวิสัยทัศน์มากที่สุดในประวัติศาสตร์ทหารเรืออังกฤษ” (Kemp, ed., op. cit., p. 445.)

นอกจากจะเกิดอันตรายจากการใช้แนวคิดเรื่องการรวมกำลังและการแบ่งกำลังเช่นนี้แล้ว ยังไม่เป็นความฉลาดด้วยเช่นกัน กฎเบื้องต้นคือ “จะอันตรายหากแบ่งกำลังเมื่อเผชิญกับกำลังที่ใหญ่กว่า” แต่ก็พบอีกเช่นกันว่าหลายครั้งมีการแบ่งกำลังในกรณีที่ข้าศึกอ่อนแอกว่า แต่กลับกลายเป็นกับดักมากกว่าจะเป็นความได้เปรียบ เป้าหมายหลักของปฏิบัติการทางเรือของฝ่ายเราคือแยกกำลังของข้าศึกให้ได้ นั่นคือต้องบีบให้ข้าศึกที่ด้อยกว่าต้องต่อสู้ วิธีนี้แทบจะจำเป็นต่อชัยชนะเด็ดขาดที่ฝ่ายเราต้องการแต่จริงๆ แล้วเกิดขึ้นได้ยาก การบีบให้ข้าศึกต้องรบกับฝ่ายเราจะสร้างโอกาสไล่ล่าทำลายข้าศึกที่ด้อยกว่าอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ด้วยการทำให้ข้าศึกกระจุกกำลังเป็นหน่วยเล็กๆ จะทำให้ฝ่ายเราทำงานได้ง่ายและบีบให้ข้าศึกต้องเลือกระหว่างการปล่อยให้ฝ่ายเราครองทะเลหรือตัดสินใจเข้าทำการรบแตกหัก

ผู้ที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการกระจุกกำลังระยะประชิดจะตอบว่าจริงที่เดียว บ่อยครั้งฝ่ายเราจะบีบให้ข้าศึกรวมกำลัง แต่ไม่ได้พิสูจน์ว่าการกระจุกกำลังบางครั้งก็ทำให้เสียเปรียบ เพราะเช่นเดียวกัน ฝ่ายเราก็ต้องกระจุกกำลังระยะประชิดเพื่อโจมตีข้าศึกในลักษณะเช่นนั้นเหมือนกัน ทฤษฎีจึงได้แก่ “การกระจุกกำลังก่อให้เกิดการรวมกำลัง” แต่ที่กล่าวเช่นนี้ทฤษฎีจะขัดแย้งกับประวัติศาสตร์ หากข้าศึกเต็มใจที่จะเสี่ยงใช้กำลังทั้งหมดในการรบแตกหักเพียงครั้งเดียว ทฤษฎีนี้ย่อมเป็นจริง แต่หากฝ่ายเรามีกำลังเหนือกว่ามากหรือสามารถกระจุกกำลังได้เป็นอย่างดีเกินกว่าที่ข้าศึกจะมองเห็นชัยชนะ การกระจุกกำลังของฝ่ายเราจะบีบให้ข้าศึกต้องกระจายกำลังออกไปแล้วปฏิบัติการในแบบกองโจร ผลที่เกิดขึ้นคือในอดีต ปกติอังกฤษจะมีกำลังเหนือกว่าจึงกระจุกกำลังแบบหลวมๆ เพื่อป้องกันการทำสงครามกองโจร แน่แน่นอนว่าจริง ฝรั่งเศสมักจะใช้ยุทธวิธีกองโจรนี้ซึ่งเกิดจากกำลังที่ด้อยกว่าและไม่เป็นไปตามทฤษฎียุทธศาสตร์ แต่การที่อังกฤษกระจุกกำลังแบบหลวมๆ เช่นนี้เกิดจากความกังวลต่อการที่ฝรั่งเศสใช้วิธีการดังกล่าว มากกว่าการคิดมาจากรากฐานของเหตุผล สำหรับข้าศึกที่อ่อนแอกว่า การปฏิบัติการกองโจรย่อมดีกว่าการไม่ทำอะไรเลยและ

ทางเลือกอื่นคือการปล่อยให้อังกฤษได้เปรียบโดยเสียงแลกกับเป้าหมายที่มีค่ามากมาย ต่ออังกฤษ สงครามกองโจรอย่างเดียวย่อมไม่สามารถทำให้ข้าศึกครองทะเลได้ แต่สามารถทำให้ฝ่ายเราบอบช้ำและเสียแผน นอกจากนี้ยังจะทำให้อังกฤษกระจายกำลังออกเพื่อให้ข้าศึกสามารถเข้ามาปฏิบัติการได้ง่ายขึ้น

ในที่นี้จะยกตัวอย่างกรณีการรบการเรือครั้งสำคัญในปี ค.ศ. 1805 (ยุทธนาวีที่ทราฟัลการ์ 21 ตุลาคม ค.ศ.1805) ในยุทธนาวีครั้งนี้ อังกฤษกระจายกำลังออกไปกว้างมากและมีการกระจุกตัวของกำลังในหลายพื้นที่ **หมวดเรือที่หนึ่ง** มีศูนย์กลางอยู่ที่ดาวนส์ (Downs) พื้นที่ทอดสมอนอกชายฝั่งเคนต์ใกล้กูดวินแซนด์ (Goodwin Sands) และระหว่างไอร์แลนด์เหนือและใต้ และขยายไปยังเส้นทางขนส่งกำลังทางบก รวมถึงทะเลเหนือทั้งหมด การวางกำลังเช่นนี้เพื่อป้องกันการค้าของอังกฤษและระบบการป้องกันชายฝั่งจากการโจมตีโดยดัตช์ในเกาะเท็กซ์เซล (Texel)¹⁰ หรือการโจมตีจากกองเรือฝรั่งเศสที่มุ่งมาทางเหนือ **หมวดเรือที่สอง** ชื่อ “หมวดเรือตะวันตก” มีศูนย์กลางที่อุซันต์ (Ushant)¹¹ และขยายไปยังอ่าวบิสเคย์ทั้งหมดโดยใช้หมวดเรือส่วนหน้าลาดตระเวนที่แฟร์โรล (Ferrol) ในสเปนและรอกซ์ฟอร์ด (Rochefort) ในฝรั่งเศส นอกจากนี้ยังมีหมวดเรือส่วนหน้านอกชายฝั่งไอร์แลนด์ซึ่งสามารถปฏิบัติการได้ไกลถึงแอตแลนติกเพื่อคุ้มครองเรือสินค้าจริงๆ แล้วหมวดเรือนี้จะเผ่าระวังท่าเรือรบฝรั่งเศสและเส้นทางจากอังกฤษไปยังภาคพื้นทวีปยุโรปซึ่งเป็นช่องทางในการขนส่งสินค้าสำคัญทางตะวันตกและทางใต้ **หมวดเรือที่สาม** อยู่ที่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีศูนย์กลางอยู่ที่เกาะชาร์ดิเนีย มีผู้บัญชาการคือเนลสัน หน่วยรองอยู่ที่เกาะมอลตา (Malta) และที่อียิปต์โดยพื้นที่ปฏิบัติการครอบคลุมจากแหลมเซนต์

¹⁰ ดัตช์ในเวลานั้นเป็นพันธมิตรกับโปแลนด์-ลิทัวเนีย เกาะเท็กซ์เซล (Texel) เป็นอาณานิคมของหมู่เกาะฟริเซียนตะวันตก (West Frisian Islands) บริเวณฮอลแลนด์เหนือใกล้ฐานทัพเรือที่เดน เฮลเดอร์ (Den Helder) ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งสมอสำหรับกองเรือของดัตช์

¹¹ อุซันต์ (Ushant) เป็นชื่ออังกฤษของเกาะเวสซองต์ (Ouessant) อยู่ห่างเมืองเบรสต์ (Brest) ไปทางตะวันตกประมาณ 40 ไมล์ เป็นที่หมายสำคัญในการเดินเรือและเป็นจุดแบ่งช่องแคบอังกฤษกับอ่าวบิสเคย์

วินเซนต์ (St. Vincent) ในโปรตุเกสถึงตุลง (Toulon) ในฝรั่งเศส ทรีแอสต์ (Trieste) ในอิตาลี และช่องแคบดาร์เดเนลส์ (Dardanelles) เมื่อสงครามกับสเปนระเบิดขึ้นในปี ค.ศ.1804 อังกฤษจำเป็นต้องแบ่งหมวดเรือที่สามอีกเป็น **หมวดเรือที่สี่** ซึ่งควบคุมน่านน้ำนอกช่องแคบยิบรอลตาร์ ศูนย์กลางอยู่นอกชายฝั่งเมืองกาดิซ ของเขตการปฏิบัติการ ทางเหนือจรดแหลมฟินิสเตอร์โดยประสานกับหมวดเรือที่สอง การแบ่งกำลังเช่นนี้ดำรงอยู่ได้ไม่นานเพราะไม่ได้เกิดจากเหตุผลทางยุทธศาสตร์แต่เป็นเหตุผลส่วนตัวของผู้กำหนดนโยบาย และหลังจากนั้นไม่กี่เดือน การแบ่งกำลังเช่นนี้ก็ไม่มีประโยชน์อีกต่อไป หมวดเรือตุลงเปลี่ยนศูนย์กลางไปยังเมืองกาดิซ อังกฤษใช้ระบบการควบคุมทะเลเช่นนี้จัดการกับน่านน้ำยุโรปทั้งหมดเพื่อวัตถุประสงค์ทางทหารและทางการค้า ส่วนเมืองท่าที่ห่างไกลอย่างอีสต์อินดีส์และเวสต์อินดีส์ ก็มีการกระจุกกำลังเป็นแบบนิวเคลียสโดยใช้กลไกเชื่อมโยงที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้การป้องกันเกิดประสิทธิผล

การแบ่งกำลังเช่นนี้ดูกว้างและยิ่งใหญ่จากการที่กำลังสามารถเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลได้ แต่การประสานการปฏิบัติให้ได้อย่างต่อเนื่องยังมีอยู่ ไม่ใช่เพียงแค่เรือต่างๆ ในหมวดเรือกับศูนย์กลางของหมวดเรือเท่านั้น แต่ยังมีหมวดเรือแต่ละหมวดยังสามารถประสานการปฏิบัติระหว่างกันได้ด้วย โดยใช้เรือลาดตระเวนเล็กที่มีศูนย์กลางอยู่ที่หมู่เกาะแซนแนล (Channel Islands) หมวดเรือที่หนึ่งและสองสามารถประสานงานกันได้อย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกันหมวดเรือที่สี่สามารถเชื่อมกับหมวดเรือที่สองที่ฟินิสเตอร์เร ส่วนการประสานการปฏิบัติระหว่างหมวดเรือที่สามและสี่ก็น่าจะทำได้ดีเช่นกัน เพียงแต่เกิดปัญหาส่วนตัวระหว่างผู้นำเท่านั้น สุดท้ายอังกฤษยังเตรียมการครั้งใหญ่ที่จะรวมเอาหมวดเรือทั้งหมดเข้าด้วยกันให้กลายเป็นกำลังขนาดใหญ่เพื่อใช้สู้กับข้าศึกในจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญซึ่งได้แก่บริเวณนอกชายฝั่งของเกาะอูซันต์ ก่อนที่ข้าศึกจะสามารถรวบรวมกำลังเข้ามาต่อกรได้ทันเวลา

สำหรับบรรดานายพลเรือของนโปเลียนซึ่งได้ชื่อว่า “เป็นผู้รู้ยุทธศาสตร์ทะเล (who knew the craft of the sea)” ซึ่งกองทัพเรืออังกฤษต้องทำลายให้

สิ้นและต้องใช้ความชาญฉลาดเป็นอย่างมากในการเอาชนะแม่ทัพเรือฝรั่งเศสเหล่านี้ เดอแคร์สและบรูยส์ (Decrès and Bruix)¹² มั่นใจว่าจะต้องเป็นเช่นนั้นและภาระหนักจึงตกเป็นของวิลเนฟ (Villeneuve)¹³ ที่จะต้องเผชิญหน้ากับกองเรืออังกฤษ หลังจากที่วิลเนฟบัญชาการหมวดเรือที่นโปเลียนวางแผนไว้โดยรวมหมู่เรือสามหมู่ที่แฟร์โรลในสเปนแล้ว วิลเนฟพบว่าหมวดเรือที่สองของอังกฤษได้หายไปจากแฟร์โรลและรอชฟอร์ด วิลเนฟจึงตระหนักว่าหมวดเรือของอังกฤษต้องรวมตัวกันอย่างแน่นอน นอกจากขบวนนี้แล้ว ที่แย่กว่าคือขบวนที่หมวดเรือของเนลสันปรากฏตัวอีกครั้งที่ยิบรอลตาร์และกำลังเดินทางขึ้นเหนือ นั่นก็คือกองเรืออังกฤษที่มาปฏิบัติการในยุโรปอยู่ในช่วงการรวมกำลังกัน วิลเนฟเขียนว่า “การผสมกำลังของกองเรืออังกฤษในเวลานั้นเป็นสิ่งที่น่ากังวลมากกว่าทำที่ใด ๆ ของอังกฤษก่อนหน้านั้น และการที่อังกฤษเปลี่ยนท่าที่เช่นนี้จะทำให้ต้องเผชิญหน้ากับกองกำลังทางเรือผสมฝรั่งเศส-สเปนที่เบรสต์และแฟร์โรล”¹⁴ และด้วยเหตุผลนั่นเองที่วิลเนฟยอมแพ้ แต่นโปเลียนไม่เข้าใจว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้นเพราะขาดประสบการณ์การทำสงครามทางเรือ นโปเลียนประเมินว่าความยืดหยุ่นของกำลังทางเรือของอังกฤษที่แบ่งออกเป็นหมวดโดยเทียบเคียงกับการเคลื่อนที่ของกำลังทางบกที่มุ่งงามและจำกัดด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์แล้วสรุปว่าอังกฤษไม่ได้คิดอะไรมากและการเคลื่อนกำลังแบบกระจัดกระจายเช่นนี้ไม่น่าจะเป็นการ

¹² พลเรือเอก เดอนีส ดยุก เดอแคร์ส (Admiral Denis, Duc Decrès, ค.ศ.1761-1820) เป็นนายทหารเรือฝรั่งเศสผู้มากด้วยความสามารถ เป็นรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือของนโปเลียนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1801 เป็นต้นมา ส่วนฟร็องซัวส์ ปอล บรูยส์ ดายกุลิเยร์ส (Francois Paul Bruix (Brueys) d'Aiguilliers, ค.ศ.1753-1789) เป็นนายพลเรือของนโปเลียนอีกท่านหนึ่งในช่วงปลายทศวรรษที่ 1790 บรูยส์เสียชีวิตจากการรบทางเรือกับเนลสันที่อ่าวอาบูกีร์ (Aboukir Bay) หรือปากแม่น้ำไนล์

¹³ พลเรือเอก ปีแอร์ ชาร์ลส์ ซอง แบ็ปติสต์ ซิลเวสเตอร์, กองต์แห่งวิลเนฟ (Admiral Pierre Jean Baptist Silvestre, Conte de Villeneuve, ค.ศ.1763-1806) เป็นผู้บัญชาการกองเรือป้องกันของฝรั่งเศสที่อ่าวอาบูกีร์และเป็นผู้บัญชาการกองเรือตุลอง (Toulon Squadron) และกองเรือผสมฝรั่งเศส-สเปนช่วงการรบที่ทราฟัลการ์ ช่วงท้ายสงครามวิลเนฟพ่ายแพ้อย่างหมดรูปและน่าจะฆ่าตัวตายที่เมืองแรนส์ (Rennes)

¹⁴ Corbett, *The Campaign of Trafalgar*, p. 264.

รบบอย่างแน่นอน การกระจายกำลังของฝรั่งเศสอย่างหลวมๆ ดูเหมือนว่าจะแสดงถึงความยืดหยุ่นในการใช้กำลัง นโปเลียนเชื่อว่าด้วยการแสดงให้เห็นถึงการใช้กำลังเป็นครั้งคราวจะทำให้กองเรือของอังกฤษกระจายตัวออกไป และเมื่อมันเองที่ฝรั่งเศสจะรวมกำลังบดขยี้กองเรืออังกฤษทีละส่วน กรณีเช่นนี้ชัดเจนว่ากำลังของฝรั่งเศสที่กระจายออกไปเช่นนี้บีบให้อังกฤษต้องใช้การรวมกำลังแบบหลวมๆ และด้วยการกระจายกำลังของอังกฤษที่น้อยกว่าจะปล่อยให้ฝรั่งเศสรวมกำลังและตัดสินใจเสี่ยงโจมตีอังกฤษ แต่ก็จะพูดไม่ได้ว่าอังกฤษตั้งใจบีบบังคับให้ฝรั่งเศสโจมตีและพ่ายแพ้ แต่เป็นเรื่องของกฎธรรมชาติของการรบทางเรืออันเกิดจากการกระจายกำลังทางเรือของอังกฤษอย่างกล้าหาญและชาญฉลาด อังกฤษเข้าใจดีว่าการบุกของฝรั่งเศสถึงจะนำเกรงขามเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สมควรจะทำให้แผนของอังกฤษเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และก็ยังสรุปไม่ได้ดีกว่าเป้าหมายแรกของอังกฤษคือการป้องกันไม่ให้ฝรั่งเศสรวมกำลังกันได้ หมวดยุทธศาสตร์ทุกหมวดยุทธศาสตร์วางเรือทุกลำในฐานทัพเรือฝรั่งเศส แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ากองเรือฝรั่งเศสจะรวมตัวกันไม่ได้ เรือฝรั่งเศสเพียงหมู่เดียวที่เกิดลอคออกไปได้ก็สามารถทำลายเอกภาพและสัมพันธภาพของกองเรืออังกฤษได้ แต่การพิจารณาดังกล่าวไม่ได้มีนัยสำคัญมากนักต่อการใช้กำลังของอังกฤษ การแบ่งกำลังเป็นหมวดยุทธศาสตร์ตามท่าเรือของข้าศึกมีความสำคัญยิ่งต่อการป้องกันไม่ให้ข้าศึกปฏิบัติการโจมตีเป็นระยะ แต่การแบ่งกำลังมีที่มาจากความปกป้องเส้นทางการค้ารวมถึงดินแดนในอาณานิคมและพันธมิตร สิ่งที่กำลังมานี้คือการที่อังกฤษสามารถครองทะเลในลักษณะทั่วไป (general command) ได้ ถึงแม้ว่าอังกฤษจะไม่สามารถทำลายกองกำลังทางเรือของข้าศึกได้ก็ตาม

บันทึกของเนลสันทั้งหมดในช่วงเวลานี้แสดงให้เห็นว่าเป้าหมายหลักของเนลสันคือการป้องกันเส้นทางการค้าของอังกฤษในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน รวมทั้งเนเปิลส์และตุรกี เมื่อวิลเนิฟหลุดการปิดล้อมออกไปได้ เนลสันรู้สึกผิดหวังไม่ใช่เพราะฝรั่งเศสสามารถไปรวมกำลังกันได้ซึ่งไม่ได้ทำให้เนลสันรู้สึกกังวลเท่าใด เนื่องจากเนลสันรู้ว่าอังกฤษมีวิธีการตอบโต้การรวมกำลังของฝรั่งเศส แต่เป็น

เพราะอังกฤษเสียโอกาสทองในการรวมตัวซึ่งอยู่ตรงหน้าแล้วแต่พลาดไป เนลสันไล่ติดตามวิลเนฟไปยังเวสต์อินดีส์ ไม่ใช่เพื่อป้องกันกรรวมตัวของข้าศึก แต่เพื่อป้องกันการค้าในพื้นที่นั้นและจาไมกา รวมทั้งเพื่อฉวยโอกาสในการทำลายข้าศึกให้สิ้นไปหลังจากที่พลาดมาครั้งหนึ่งแล้ว ลอร์ดบาร์แฮมเห็นด้วยเช่นกัน เมื่อข่าวการกลับจากเวสต์อินดีส์ของวิลเนฟมาถึง บาร์แฮมเคลื่อนหมู่เรือในหมวดเรือตะวันตกที่เกาะอุซันต์จำนวนสามหมู่ออกไปเผชิญหน้ากับกองเรือของวิลเนฟ โดยเป้าหมายไม่ใช่เพื่อป้องกันการรวมตัวกันของข้าศึก แต่เป็นการป้องปรามฝรั่งเศสไม่ให้โจมตีการค้าแบบกองโจร บาร์แฮมกล่าวว่า “การสกัดกั้นกองเรือที่เป็นปัญหานี้ (ของวิลเนฟ) ที่กำลังกลับมายังยุโรปเป็นความพยายามครั้งสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะเป็นการปฏิบัติการนอกประเทศของข้าศึกในอนาคตทำได้ลำบากขึ้น และจะแสดงให้เห็นว่าสามารถลดระดับการปิดล้อมได้เป็นครั้งคราว เพื่อลวงให้ข้าศึกออกมาติดกับของฝ่ายเรา”¹⁵

อันที่จริง ไม่มีเหตุผลใดเลยที่จะกีดกันข้าศึกไม่ให้รวมกำลังกันได้ แต่ที่ต้องทำเพราะเป็นโอกาสที่ดีที่สุดในการจัดการกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่นโยบายของอังกฤษจริงๆ คือการครองทะเลให้ได้ถาวรโดยการใช้อุบายรบแตกหักตราบใดที่ข้าศึกยังแยกกำลังกันอยู่ อังกฤษไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้นจนกระทั่งข้าศึกพยายามรวมตัวกันและถึงเฟสสุดท้ายของการรบ สถานการณ์ยังคงเป็นของอังกฤษอยู่ ปัญหาที่ซับซ้อนสำหรับอังกฤษที่ต้องแก้ไขคือการทำให้กำลังของอังกฤษรวมตัวกันได้ที่จุดยุทธศาสตร์บริเวณเกาะอุซันต์ แต่ช่วงเฟสสุดท้าย ข้าศึกไม่สามารถต่อสู้กับฝ่ายอังกฤษที่อยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบ ข้าศึกรวมตัวกันไม่ได้ วิลเนฟถอยกลับไปทีและอังกฤษต้องเจอกับปัญหาจากความซับซ้อนของแผนตราบใดที่อังกฤษสามารถดำรงความเป็นหนึ่งเดียวกันที่เกาะอุซันต์ได้ อังกฤษก็ปลอดภัยจากการรุกรานของข้าศึก แต่ที่กล่าวมาอย่างไม่เพียงพอเพราะเป็นการเปิดทางให้มีการโจมตีเรือสินค้าโดยอาศัยท่าเรือสเปนเป็นแหล่งกบดาน มีคอนวอยจากอีสต์อินดีส์และเวสต์อินดีส์อยู่ในการควบคุม แต่ปฏิบัติการใน

¹⁵ Ibid., p. 181.

ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนกำลังอยู่ในอันตราย รวมทั้งยังมีจุดสำคัญอยู่ที่คอร์ก (Cork) ไม่ว่าจะบาร์แสมที่กระทรวงทหารเรือหรือคอร์นวอลล์ (Cornwallis)¹⁶ ที่บัญชาการอยู่ ณ เกาะอุซันต์ต่างก็ลังเลเป็นระยะหนึ่งที่จะแบ่งกำลังทางเรือออก แต่ด้วยข้อมูลที่ได้รับมาในช่วงเวลาใกล้ๆ กัน ทำให้ทั้งสองคนตัดสินใจแบ่งกำลัง นโปเลียนเรียกปฏิบัติการของอังกฤษดังกล่าวว่า “*ความโง่เขลาครั้งใหญ่ (insigne betise)*” แต่ปฏิบัติการนี้ก็กลับทำให้ฝรั่งเศสพ่ายแพ้ซึ่งจำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น ไม่ว่าจะทักษะของแม่ทัพเรือจะเป็นอย่างไร หมวดเรือทั้งสองก็ไม่เคยสูญเสียเอกภาพ ในการควบคุมบังคับบัญชา นโปเลียนพบว่าฝรั่งเศสอยู่ในสถานการณ์ที่ย่ำแย่ มองไม่เห็นชัยชนะแต่ประการใด กองเรือฝรั่งเศสไม่สามารถรวมกำลังเพื่อต่อสู้ เบ็ดเสร็จกับกองเรืออังกฤษหรือกระจายกำลังออกไปทำสงครามกองโจรได้เลย ในทางกลับกัน นโปเลียนยังทำให้อังกฤษทำสงครามได้ง่ายขึ้น อังกฤษสามารถ ดำรงความได้เปรียบได้อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน กองเรือฝรั่งเศสพยายามฉีก ออกไปแต่ผลกลับกลายเป็นว่าเป็นการนำกำลังไปสู่การตัดสินใจในเฟสสุดท้ายของ การรบทางเรือซึ่งอังกฤษถือไพ่เหนือกว่ามาก

ยุทธนาวีครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความหมายของ “การรวม กำลัง” ในการทำสงครามทางเรือได้อย่างชัดเจน สำหรับลอร์ดบาร์แสมและ บรรดานายพลเรืออังกฤษที่เห็นด้วยกับบาร์แสม การรวมกำลังคือความเป็นไปได้ ในการสร้างกำลังทางเรือให้เป็นกลุ่มก้อนในช่วงเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม หากเทียบกับการส่งกำลังทางบกไปปฏิบัติการในเชิงยุทธศาสตร์ การรวมกำลัง ทางเรือจะหมายถึงการย้ายกำลังทางเรือไปยังจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยจุดนี้ เป็นจุดที่มีความยืดหยุ่นสูงสำหรับการรวมกำลังต่อสู้ข้าศึกที่สามารถมาได้จาก หลายทิศทางและสามารถถอนกำลังออกไปได้อย่างทันทีหากเสียเปรียบ ในกรณี ยุทธนาวีที่ทราฟัลการ์ จุดยุทธศาสตร์ที่ว่านี้คือคอขวดต่างๆ ในช่องแคบอังกฤษ

¹⁶ พลเรือเอก เซอร์ วิลเลียม คอร์นวอลล์ (Admiral Sir William Cornwallis, ค.ศ.1744-1819) ผู้บัญชาการกองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษตั้งแต่ปี ค.ศ.1801 และนำกองเรือไปปิดล้อมท่าเรือ เมืองเบรสต์

อันเป็นจุดที่นำไปเปลี่ยนจะใช้ในการชนกำลังทางบกขึ้นมายังเกาะอังกฤษ แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มีการรวมกำลังในจุดนั้น การกระจายกำลังออกแบปร้เหตุผลจะแสดงถึงความคิดที่จะตั้งรับอย่างเดียวซึ่งจะเป็นการรอให้ข้าศึกโจมตี แทนที่จะริเริ่มโจมตีข้าศึกเสียก่อน และความคิดเช่นนี้นอกกรีตและไม่เข้ากับหลักการของนักปรัชญาสงครามของอังกฤษ

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการวิเคราะห์แนวความคิดการรวมกำลังทางเรือในกรณีที่อังกฤษมีกำลังทางเรือเหนือกว่าข้าศึก แต่ทฤษฎีจะใช้งานได้จริง ต้องพิจารณากรณีที่อังกฤษมีกำลังด้อยกว่าข้าศึกที่รวมตัวเป็นพันธมิตรขนาดใหญ่ด้วย กรณีศึกษาที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้คือการรบในปี ค.ศ.1782 (ภายใต้สงครามอังกฤษ-ดัตช์ครั้งที่ 4) ซึ่งอังกฤษตั้งรับเป็นหลัก การรบเริ่มโดยฝรั่งเศสและสเปนที่ต้องการได้ชัยชนะโดยใช้กำลังผสมขนาดใหญ่ในสมรภูมิที่หมู่เกาะเวสต์อินดีส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาไมกา ช่วงนั้น เข้าใจกันว่าวิธีการเผชิญหน้ากับข้าศึกต้องอาศัยการรวมกำลังเข้ารบแตกหักในทะเลแคริบเบียน โดยต้องทุ่มกำลังทั้งหมดเพื่อชัยชนะและไม่จำเป็นต้องทิ้งกำลังไว้ป้องกันประเทศแม่เลย ด้วยเหตุนี้ แทนที่จะรวมกำลังให้เข้มแข็งและพยายามใช้กำลังริเริ่มทำกับข้าศึกก่อนในพื้นที่ทั้งสองกลับเลือกปฏิบัติการณ์ในพื้นที่ที่สำคัญเสียก่อน ด้วยเหตุนี้กำลังป้องกันเมืองแม่ก็จะลดลงต่ำกว่าที่ข้าศึกมีในยุโรปจนกระทั่งการคิดริเริ่มโจมตีข้าศึกเป็นไปได้

ในขณะที่รอนนีย์รับผิดชอบพื้นที่การรุก ลอร์ดฮาว (Lord Howe)¹⁷ รับผิดชอบพื้นที่การตั้งรับ ภารกิจของฮาวคือการป้องกันไม่ให้ข้าศึกได้การครองทะเลใกล้กับน่านน้ำของอังกฤษ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อการค้าและอธิปไตยตาม

¹⁷ จอมพลเรือ ริชาร์ด, เอิร์ล ฮาว (Admiral of the Fleet Richard, Earl Howe, ค.ศ.1726-1799) หนึ่งในนายพลเรือคนสำคัญของอังกฤษในช่วงเวลานั้น เป็นผู้บังคับการเรือธงที่อ่าวกิแบรง (Quiberon Bay) และสมาชิกของบอร์ดกระทรวงทหารเรือ เลื่อนยศเป็นนายพลในปี ค.ศ.1770 ประสบความสำเร็จในการบังคับบัญชากองเรือในสงครามประกาศอิสรภาพอเมริกาและสงครามปฏิวัติฝรั่งเศส ฮาวได้ชัยชนะครั้งสำคัญที่ยิบรอลตาร์ในปี ค.ศ.1782 และชัยชนะในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ.1794 (The Glorious First of June) ฮาวเป็นรัฐมนตรีทหารเรือช่วงปี ค.ศ.1783-1788

แนวชายฝั่งของอังกฤษและอันตรายตังกล่าวจะไม่ใช่เรื่องเล็ก อังกฤษเข้าใจแผนของข้าศึกที่จะรวมกำลังโจมตีเวสต์อินดีส์รวมทั้งการควบคุมทะเลเหนือและช่องแคบโดเวอร์ด้วยหมวดเรือดำตซ์¹⁸ ที่มีเรือ ship-of-the-line จำนวน 12-15 ลำ ในขณะที่กองเรือผสมฝรั่งเศส-สเปนจำนวนอย่างน้อย 40 ลำ มีแผนที่จะยึดครองปากทางเข้าช่องแคบ และยังเป็นไปได้อีกด้วยว่ากองเรือผสมนี้จะพยายามสร้างจุดผ่านน่านน้ำ (junction) เป้าหมายของปฏิบัติการร่วมของข้าศึกในครั้งนี้คือการทำให้การค้าของอังกฤษหยุดชะงักและการก่อกวนแนวชายฝั่งของอังกฤษ หากสำเร็จก็จะเป็นการบีบให้อังกฤษละทิ้งเวสต์อินดีส์ รวมทั้งพื้นที่เป้าหมายของสเปนสองแห่งคือ ไมเนอร์กากับยิบรอลตาร์ กำลังของอังกฤษมีอยู่เพียงเรือ ship-of-the-line จำนวน 30 ลำ ประจำการอยู่ที่ท่าเรือในประเทศ และแม้ว่าเรือส่วนใหญ่จะเป็นเรือที่มีสามตาตฟ้า แต่หลายลำไม่พร้อมในการออกทะเลจนกระทั่งฤดูร้อนในปีต่อมา

แม้ว่าอังกฤษจะมีกำลังด้อยกว่าก็ตาม แต่ก็ไม่มีความคิดที่จะตั้งรับอย่างเดียว การตั้งรับอย่างเดียวจะไม่สามารถทำให้ได้ชัยชนะได้ อังกฤษต้องทำบางอย่างเพื่อหยุดยั้งปฏิบัติการของข้าศึกในเวสต์อินดีส์และในยิบรอลตาร์ หรือไม่ก็ต้องตั้งข้าศึกให้เข้ามาปฏิบัติการในน่านน้ำของอังกฤษเอง ทางออกที่จะทำให้การโจมตีได้กลับต่อเส้นทางคมนาคมทางทะเลของข้าศึกเป็นผลคือต้องขยายพื้นที่ตั้งรับให้ไกลที่สุดเท่าที่จะทำได้ซึ่งก็คือการกระจายกำลังให้ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกลที่สุด แต่ต้องสอดคล้องกับการป้องกันข้าศึกเสริมกำลังไปยังเวสต์อินดีส์จากเบรสต์ การขัดขวางการค้าของฝรั่งเศส และสุดท้ายคือการปลดปล่อยยิบรอลตาร์ให้เป็นอิสระ

ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ การแบ่งกำลังเพื่อภารกิจการป้องกันจะเริ่มจากการมีฐานกำลังและกำลังสำรองอยู่ที่พื้นที่สปีตเฮด หมวดเรือหนึ่งอยู่ที่พื้นที่

¹⁸ อังกฤษประกาศสงครามกับเนเธอร์แลนด์ในปี ค.ศ.1780 เนื่องจากดัตช์ยังดำรงการค้ากับฝรั่งเศสและอาณานิคมอเมริกา

ทอดสมอดาวนัสเพื่อเฝ้าระวังเกาะเท็กเซลให้ปลอดภัยสำหรับการค้าในทะเลเหนือ และอีกหมวดเรือหนึ่งอยู่ทางตะวันตกเพื่อเฝ้าระวังเบรสต์และขัดขวางการคมนาคมทางทะเลของข้าศึกข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก เคมเพนเฟลด์เป็นผู้บัญชาการหมวดเรือที่เฝ้าระวังเบรสต์แสดงให้เห็นถึงปฏิบัติการที่เป็นไปได้โดยใช้ประโยชน์จากการยึดคอนวอยที่บรรทุกเสบียงและยุทธโปกรณ์ของกิซง (Guichen)¹⁹ ในเวสต์อินดีส์ ในช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิ แบริริงตัน (Barrington)²⁰ เข้ารับตำแหน่งแทนเคมเพนเฟลด์ในวันที่ 5 เมษายน ไปยังพื้นที่อุซันต์ คำสั่งสำคัญที่ได้รับคือต้องไม่ปะทะกับกำลังข้าศึกที่เหนือกว่าเว้นเสียแต่สถานการณ์จะเอื้ออำนวยและให้เลี้ยวไปทางพื้นที่สปิตเฮดหากพบข้าศึกมีกำลังเหนือกว่า ในครั้งนี้ แบริริงตันอยู่ในทะเลสามสัปดาห์และเดินทางกลับไปยังอังกฤษโดยมีเสบียงและยุทธโปกรณ์ในคอยวอยของฝรั่งเศสที่อีสต์อินเดียติดมาด้วย รวมถึงเรือ ship-of-the-line สองลำที่คุ้มกันมาอีกด้วย

มาถึงเวลานี้ ไม่มีสัญญาณของการเคลื่อนกำลังขนาดใหญ่จากภาคพื้นทวีปยุโรปเลย กองเรือผสมฝรั่งเศส-สเปนซึ่งรวมตัวกันที่เมืองกาดีซยังปฏิบัติการอย่างไร้ผลโดยการพยายามหยุดกำลังเสริมของอังกฤษที่จะไปยังยิบรอลตาร์ ขณะเดียวกันก็คุ้มกันการค้าที่จะเข้ามายังประเทศของตนเอง อย่างไรก็ตาม ดัตช์กลับกระตือรือร้นที่จะจัดการกับกองเรือของอังกฤษจากทะเลบอลติกในฤดูร้อน

¹⁹ พลเรือเอก ลุก-เออร์แบ็ง ดู บูเอซิก, กองต์แห่งกิซง (Admiral Luc-Urbain du Bouëxic, Comte de Guichen, ค.ศ.1712-1790) นายทหารเรือฝรั่งเศสผู้ร่วมรบในสงครามสืบราชสมบัติออสเตรียและสงครามเจ็ดปีในช่วงที่เป็นนายทหารหนุ่ม เป็นนายพลเรือในช่วงสงครามประกาศอิสรภาพอเมริกาโดยสามารถขนทหารไปยังเวสต์อินดีส์และมีส่วนในการรบที่มาร์ตินิกในปี ค.ศ.1780 หลังพ่ายแก่เคมเพนเฟลด์นอกเกาะอุซันต์ในปี ค.ศ.1781 ก็ซงก็ไม่สามารถป้องกันยิบรอลตาร์จากปฏิบัติการของฮาวในปีถัดมาได้

²⁰ พลเรือเอก ซามูเอล แบริริงตัน (Admiral Samuel Barrington, ค.ศ.1729-1800) หลังจากประสบความสำเร็จจากการเป็นผู้บังคับการเรือ แบริริงตันได้รับแต่งตั้งให้เป็นพลเรือตรีในปี ค.ศ.1778 และนำกองเรือไปปฏิบัติการในเวสต์อินดีส์ ในเดือนเมษายน ค.ศ.1782 แบริริงตันเป็นรองผู้บัญชาการกองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษ งานเขียนของแบริริงตันตีพิมพ์เป็นสองเล่มโดย Navy Records Society ในปี ค.ศ. 1937 และ 1941

ในทะเลเหนือ รอส (Ross)²¹ มีเรือรบเพียงสี่ลำไว้ป้องกันเกาะเทือกเซลและไม่สามารถจัดการกับภัยคุกคามขนาดใหญ่ได้ด้วยตัวเอง ด้วยเหตุนี้เอง ช่วงต้นเดือนพฤษภาคม การรวมกำลังป้องกันเกาะอังกฤษจึงเน้นไปที่ทะเลเหนือ โดยในวันที่ 10 พฤษภาคม ฮาวเดินทางไปกับแบร์ริงตันเพื่อไปรวมกำลังกับรอสที่ดาวนส์ ในขณะที่เคมเพนเฟลด์ยังคงดำล้งไว้ที่อุซันต์ มีเพียงหมวดเรือที่เบรสต์ครึ่งหนึ่งเดินทางไปรวมกำลังกับสเปนที่กาติซ กิจแรกของเคมเพนเฟลด์คือการสกัดกั้นกองกำลังของข้าศึกที่เหลือหากปรากฏตัวในทะเล (คล้ายๆ กับกิจของแบร์ริงตัน) แต่หากเผชิญกับข้าศึกที่เหนือกว่า ให้ถอนกำลังออกไปยังช่องแคบและแนวชายฝั่งของอังกฤษเพื่อรวมตัวกับหมวดเรือของฮาว ทั้งที่เกิดโรคติดต่อในหมวดเรือ เคมเพนเฟลด์ก็ประสบความสำเร็จในการทำให้งองเรือของฝรั่งเศสไม่สามารถปฏิบัติการต่อไปได้ เช่นกันกับหมวดเรือของฮาว ก็ประสบความสำเร็จในลักษณะเดียวกันด้วย ดัตช์ก็ออกปฏิบัติการในทะเลเช่นกัน แต่ก็ต้องกลับประเทศเมื่อทราบถึงการเคลื่อนกำลังของอังกฤษ แต่ฮาวก็สกัดกั้นกองเรือของดัตช์ไว้โดยการแล่นผ่านไปยังเกาะเทือกเซลและสามารถคงการควบคุมทะเลเหนือได้อย่างสมบูรณ์จนกระทั่งการค้าในทะเลบอลติกปลอดภัย

ปฏิบัติการครั้งนี้สิ้นสุดลงปลายเดือนพฤษภาคม และเมื่อฝ่ายข้าแ้งงว่ามีการเคลื่อนกำลังขนาดใหญ่จากกาติซ ฮาวซึ่งต้องเป็นผู้ตัดสินใจสุดท้ายเห็นว่าเป็นเวลาที่เหมาะสมในการเปลี่ยนสมดุลงไปยังปีกอีกด้านหนึ่งและปิดระยะเข้าไปใกล้กำลังของเคมเพนเฟลด์ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอังกฤษจะคิดว่าฮาวควรจะใช้ความได้เปรียบปฏิบัติการเชิงรุกต่อการค้าของดัตช์ แต่ในความคิดของฮาว ความคิดเช่นนี้กลับเป็นการทำให้แผนเสียไปเพราะจะทำให้ความประสานสอดคล้องลดลง ฮาวจึงแจ้งรัฐบาลว่าไม่เป็นการเหมาะสมในการแยกกำลังออกไปโจมตีเรือสินค้าของดัตช์ดังนี้ “เพราะไม่ทราบว่าจะอาจมีการเรียกกำลังไป

²¹ พลเรือโท เซอร์ จอห์น ล็อกฮาร์ต รอส (Vice Admiral Sir John Lockhart Ross, ค.ศ. 1721-1790) หลังจากเป็นผู้บังคับการเรือที่ประสบความสำเร็จในสงครามเจ็ดปี ล็อกฮาร์ต รอสได้เลื่อนยศเป็นพลเรือตรีในปี ค.ศ.1779 และทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการหมวดเรือในกองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษ

ยังตะวันตกเมื่อใดก็ได้”²² ดังนั้น ฮาวจึงแยกเรือที่เข้มแข็งออกไปเก้าลำพร้อมกับหมวดเรือของรอสซึ่งเพียงพอที่จะระวังตรวจสอบและทำลาย”²³ เรือของดัตช์ที่อ่อนแอกว่าและกำลังที่เหลือก็กลับไปทางตะวันตก²⁴ ความตั้งใจของฮาวคือใช้กำลังเท่าที่เป็นไปได้เพื่อปฏิบัติการร่วมกับเคมเพนเฟลด์ต่อชายฝั่งของฝรั่งเศส แต่เนื่องจากผลของโรคติดต่อทำให้ความตั้งใจล้มเหลว เคมเพนเฟลด์ก็ต้องเข้ามาช่วยและในวันที่ 5 มิถุนายน ก็เกิดด้านตรวจที่สปีตเฮดขึ้นมา

ไม่เกิดการเคลื่อนกำลังเป็นเวลาสามสัปดาห์เพราะโรคติดต่อมีความรุนแรงมากขึ้น จากนั้นมีข่าวที่กองเรือที่ภายใต้การบัญชาการของลันการา (Lángara)²⁵ ออกเรือมาในวันเดียวกับที่ฮาวไปถึงสปีตเฮด ฮาวตัดสินใจเร่งความเร็วโดยใช้เรือทุกลำเท่าที่มีเพื่อตัดเส้นทางของข้าศึกที่ออกจากเบรสต์ แต่ก็ไม่ทัน ก่อนที่ฮาวจะไปถึงตำแหน่งที่ต้องการ ด้านตรวจจะหวังกำลังของลันการากับหมวดเรือที่เบรสต์ก็เกิดขึ้นแล้วและข้าศึกก็สามารถยึดปากทางเข้าช่องแคบอังกฤษได้แล้ว ด้วยกำลังเสริมจากเรือจากเบรสต์ กองเรือของข้าศึกมีเรือรวมกัน 40 ลำ ในขณะที่ฮาวรวมกำลังทางเรือได้ 22 ลำเท่านั้น แต่ใน 22 ลำนี้มีเรือที่มี

²² คำกล่าวนี้ไม่ได้ปรากฏในข่าวด่วนของฮาวที่ส่งไปยังกระทรวงทหารเรือ (ADM 1/97) ใน *Public Record Office* แม้ว่าข้อความดังกล่าวจะเป็นสาเหตุที่ฮาวตอบสนองต่อคำสั่งของกระทรวงทหารเรือในวันที่ 23 พฤษภาคม ให้ทำสงครามการค้า แต่ในวันที่ 24 พฤษภาคม ฮาวส่งข่าวด่วนไปยังกระทรวงทหารเรือดังนี้ “ข้าศึกไม่ต้องการส่งเรือสินค้าออกมา ในขณะที่ยังคงมีกองเรือขนาดใหญ่ล้อมรอบชายฝั่งของตนเองอยู่” (Howe to the Admiralty, 24 May, ADM 1/97, folio 36) ในข่าวด่วนฉบับเดียวกัน ฮาวแจ้งกระทรวงทหารเรือถึงความตั้งใจที่จะส่งเรือสองลำไปยังพื้นที่จอดเรือดาวนัสเพื่อเติมเสบียง “โดยมั่นใจว่าเรืออีกหลายลำในกองเรือจะมาเสริมทางตะวันตก” (*ibid.*, folio 35)

²³ จากฮาวถึงรอส, 1 มิถุนายน ค.ศ.1782, folio 51, ADM 1/97.

²⁴ เชื่อว่าดัตช์มีเรือ ship-of-the-line จำนวน 16 ลำ (ติดปืน 74 กระบอก 1 ลำ ติดปืน 68 กระบอก 7 ลำ ที่เหลือติดปืน 60 กระบอก) เรือในหมวดเรือของรอสมีเรือที่มีตาดฟ้า 3 ชั้น 1 ลำ และเรือติดปืน 80 กระบอก 2 ลำ

²⁵ พลเรือเอก ดอน ฮวน เดอ ลันการา (Admiral Don Juan de Lángara, ค.ศ.1730-1800) นายพลเรือสเปนผู้พ่ายแพ้แกร์ดอนนีเยใน “The Moonlight Battle” ในปี ค.ศ.1780 ลันการาต่อมาบัญชาการกองเรือสเปนในสงครามปฏิวัติฝรั่งเศสช่วงทศวรรษที่ 1790 โดยเป็นทั้งศัตรูและพันธมิตรกับฝรั่งเศส

ดาตฟ้าสามชั้นจำนวน 7 ลำ เรือที่มีปืน 80 กระบอกจำนวน 3 ลำ และจะได้รับการเสริมกำลังอีกในไม่ช้า ได้แก่เรือ 3 ลำที่เล็กที่สุดของรอสและอีก 5 ลำซึ่งเกือบพร้อม แต่หาไม่สามารถรอได้อีกต่อไป ขบวนเรือคอนวอยจากจาไมกาที่วิ่งเข้าอังกฤษกำลังจะมาและต้องระวังความปลอดภัยไม่ให้เกิดอันตรายต่อกองเรือนี้อย่างเต็มความสามารถ

ด้วยเหตุนี้ จะต้องทำอะไรบ้าง ทันทีที่ฮาวเห็นข้าศึกก็ตระหนักได้ทันทีว่าจะเอาชนะข้าศึกนั้นเป็นไปได้หรือไม่ได้เลย ในวันที่ 12 กรกฎาคม ฮาวมองเห็นกองเรือของสัการาจำนวน 36 ลำ “ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้เยื้องไปทางใต้ประมาณ 15 ลิก (45 ไมล์ทะเล) จากหมู่เกาะซิลลี” เคลื่อนมาทางตะวันตก ฮาวบันทึกไว้ว่า “ทันทีที่ตรวจจับกำลังที่เคลื่อนมาได้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าควรจะหลีกเลี่ยงการปะทะกับข้าศึกภายใต้สภาวะการณ์ดังที่เป็นอยู่ ดังนั้นจึงต้องหันมวดเรือไปทางเหนือและเคลื่อนผ่านไประหว่างซิลลากับแลนด์สเอนด์ (Land's End) วัตถุประสงค์ที่ทำเช่นนี้คือต้องเคลื่อนกำลังไปทางตะวันตกของข้าศึก ประการแรกเพื่อปกป้องขบวนเรือคอนวอยที่มาจากจาไมกา อีกประการหนึ่งคือเพื่อความได้เปรียบในการปะทะเพราะกำลังทางเรือของฝ่ายอังกฤษมีน้อยกว่าจึงต้องทำเช่นนี้”²⁶

จากความเป็นชาวเรือมืออาชีพของฮาวที่ยอดเยี่ยมที่สุดครั้งหนึ่ง ทำให้การเคลื่อนกำลังที่อันตรายอย่างยิ่งครั้งนี้สำเร็จในคืนวันนั้น แม้ว่าข้าศึกพบมวดเรือของฮาวและเอาชนะฮาวได้ แต่ข้าศึกก็ไม่สามารถเสี่ยงลุยเข้าไปยังช่องแคบอังกฤษและส่งผลให้ข้าศึกสละความต้องการไปได้ ข้าศึกตั้งสมมติฐานว่าฮาวต้องอ้อมไปทางด้านหลังตนเองเพื่อมุ่งออกทะเล จึงไล่ล่ามวดเรือของฮาวไปทางใต้

²⁶ ชาวต้นของฮาวในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1782 จากเรือ HMS Victory มีข้อความดังนี้ “มีประมาณ 15 ลิกอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้เยื้องทางใต้จากหมู่เกาะซิลลี (Scilly)” และ “ทันทีที่แน่ใจว่ากองกำลังของข้าศึกกำลังจะเข้ามาแน่นอน...ทิศทางขึ้นเหนือโดยมีกองเรืออังกฤษผ่านเข้าไปยังหมู่เกาะซิลลี... ความตั้งใจของข้าพเจ้าคือการพยายามเคลื่อนไปทางตะวันตกของข้าศึก ประการหนึ่งเพื่อปกป้องขบวนเรือลำเลียงจากจาไมกา อีกประการหนึ่งเพื่อให้ได้เปรียบข้าศึก...” (ADM 1/97)

และวิ่งค้นหาขึ้นลงไปมาอย่างไร้ประโยชน์ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้เอง ฮาวได้ส่งเรือลาดตระเวนไปล่วงหน้าเพื่อไปเสริมขบวนเรือคอนวอยนอกชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของไอซ์แลนด์ (Iceland) และได้นำกองเรือทั้งหมดเคลื่อนไปวางกำลังประมาณ 200 ไมล์ทางตะวันตกของหมู่เกาะสเกลลิกส์ (Skelligs)²⁷ เพื่อพบกับขบวนเรือคอนวอย ลมจากทางเหนือทำให้กองเรือของฮาวไปไม่ถึงละติจูดที่ต้องการได้ทันเวลา แต่นั่นไม่ได้ส่งผลต่อการรบเท่าใดนัก ขบวนเรือคอนวอยแล่นผ่านระหว่างกองเรือของฮาวกับทางใต้ของไอซ์แลนด์ และเมื่อข้าศึกนำกำลังลงไปสู่อูซันต์ ขบวนเรือคอนวอยก็สามารถเข้าสู่ช่องแคบอังกฤษได้อย่างปลอดภัยโดยไม่พบกับข้าศึกเลย การที่ฮาวไม่รู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นทำให้ต้องแล่นเรือไปมาเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์และฝึกเรือไปด้วย “โดยการเคลื่อนกำลังแบบเชื่อมต่อกันซึ่งจำเป็นสำหรับสถานการณ์ในปัจจุบัน”²⁸ เมื่อกองเรือของฮาวอยู่ในสถานะที่เหมาะสมในการใช้กำลังป้องกันทางยุทธวิธีตามแบบการฝึกของเคมเพนเฟลด์²⁹ ฮาวย้อนกลับไปไล่ล่าข้าศึกทางตะวันออกเพื่อพยายามดึงข้าศึกออกจากสถานีเรือที่ซิลลีและเปิดช่องแคบอังกฤษ ระหว่างการเดินทาง ฮาวทราบว่าขบวนเรือคอนวอยได้ผ่านเข้ามาได้ และเมื่อพันกังวลเรื่องขบวนเรือคอนวอยแล้ว ฮาวจึงแล่นเรือออกจากทิศทางลมเพื่อไปยังแหลมลิซาร์ด ที่จุดนี้กำลังเสริมของฮาวกำลังรออยู่และฮาวพบว่าช่องแคบอังกฤษเป็นอิสระจากข้าศึก จากการที่ข้าศึกขาดกำลังบำรุงทำให้ต้องกลับไปยังเมืองท่าของตนเอง ส่งผลให้ฮาวกลับไปยังสปิตเฮดเพื่อเตรียมการปลดปล่อยยิบรอลตาร์ต่อไป ในขณะที่ภารกิจนี้กำลังดำเนินไป กองเรือบริเวณทะเลเหนือได้รับกำลังเสริมอีกครั้งจนมีขีดความสามารถในการปิดอ่าวที่เกาะเท็กเซลและป้องกันขบวนเรือคอนวอยที่มาจากบอลติกใน

²⁷ หมู่เกาะสเกลลิกส์ใหญ่และเล็ก (Great and Little Skelligs) เป็นหมู่เกาะขนาดเล็กนอกชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของไอซ์แลนด์

²⁸ จากฮาวถึงกระทรวงทหารเรือ, 3 สิงหาคม ค.ศ.1782 ข้อความที่ถูกต้องเป็นดังนี้ “และเพื่อฉวยโอกาสในการฝึกเรือรบ (เมื่ออากาศเปิด) ให้เคลื่อนกำลังโดยต่อเนื่องสัมพันธ์กันและจำเป็นอย่างยิ่งในสถานะเช่นนี้” (folio 95, ADM 1-97)

²⁹ See *post*, pp. 222-24.

ฤดูใบไม้ร่วงได้ ปฏิบัติการนี้เสร็จสิ้นด้วยความสำเร็จ ข้าศึกไม่สามารถเอาเรือไป
ได้แม้แต่ลำเดียวและสุดท้ายปฏิบัติการทางเรือและสงครามครั้งนี้จบลงด้วยการที่
ฮาวนากำลังทิ้งมวลลงไปยังยิบรอลตาร์และปลดปล่อยเมืองนี้โดยการรบกับกอง
เรือของสเปน ไม่มีตัวอย่างใดที่จะดีกว่ากรณีความสำเร็จของฮาวในเรื่องของการ
รวมกำลังและการแบ่งกำลังตามที่กล่าวมาได้ไปอีกแล้ว

ถึงตอนนี้ หากต้องการหาหลักการเพื่อเป็นแนวทางชี้้นำในการรวมกำลัง
และการแบ่งกำลังทางเรือจากกรณีตัวอย่างที่เหมือนหรือคล้ายกับกรณีทีกล่าว
มาแล้ว ตัวอย่างแรกที่โดดเด่นคือกรณีของฮาว ระดับของการแบ่งกำลังที่จำเป็น
จะเป็นสัดส่วนกับจำนวนของฐานทัพเรือที่ข้าศึกสามารถโจมตีและกระทบต่อ
ผลประโยชน์ทางทะเล และยังเป็นสัดส่วนกับขนาดของชายฝั่งทะเลที่มีฐาน
ทัพเรือกระจายไปตามแนวชายฝั่งนี้ หลักการนี้มีที่มาจากจารีตประเพณีดั้งเดิม
ของอังกฤษซึ่งต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ไม่ใช่เพียงเพื่อป้องกันข้าศึกไม่ให้
โจมตีที่หัวใจการรบของอังกฤษ แต่ยังต้องปฏิบัติเพื่อโจมตีข้าศึกในเวลาทีข้าศึก
กำลังพยายามทำบางอย่างและขาดสมาธิ อังกฤษต้องใช้ทุกโอกาสจากความ
ผิดพลาดของข้าศึกในการโจมตีโต้กลับ แต่การกระจายกำลังออกปฏิบัติการจะ
แตกต่างกันออกไปเมื่อเผชิญกับข้าศึกที่แตกต่างกัน ในสงครามกับฝรั่งเศส
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อฝรั่งเศสมีสเปนและฮอลแลนด์เป็นพันธมิตร จำนวนฐาน
ทัพเรือที่ต้องใช้มีจำนวนมากและกระจายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง แต่ในกรณีนี้
ทำสงครามกับดัชช์เพียงประเทศเดียว จำนวนเรือและการกระจายกำลังก็มีไม่
มากโดยเปรียบเทียบกับกรณีที่ฝรั่งเศสมีพันธมิตร และในกรณีเช่นนี้ หมวดเรือที่
ออกไปปฏิบัติการก็จะอยู่ใกล้ชิดกันเสมอ

อย่างไรก็ตาม วิธีการกระจายกำลังจะใช้แบบเดียวๆ ไม่ได้ การวางกำลัง
ตามจุดต่างๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนและที่ตั้งฐานทัพเรือของข้าศึกเท่านั้น แต่ยัง
ขึ้นอยู่กับเส้นแนวการยุทธ์ที่เริ่มจากฐานทัพเรือเหล่านั้นข้ามผ่านมายังน่านน้ำ
ของฝ่ายเรา เหตุผลต่างๆ ก็คือ ไม่ว่าจะข้าศึกจะใช้วิธีต่อต้านฝ่ายเราอย่างไรก็ตาม
หรือสงครามจะมีธรรมชาติเป็นอย่างไรก็ตาม ฝ่ายเราจะต้องมีเรือเอาไว้ป้องกัน

ตนเองที่บ้านเสมอ ไม่ว่าสถานการณ์จะเป็นเช่นไร การป้องกันท่าเรือและเส้นทาง การค้าเข้าสู่ประเทศย่อมสำคัญยิ่งและการรักษากำลังสำรองเอาไว้เพื่อเสริมกำลังที่แยกออกไปและเพื่อการโจมตีได้กลับก็สำคัญไม่แพ้กัน ลอร์ดบาร์แฮมกล่าวว่า “กองเรือสำรองเป็นเหมือนพลังขับเคลื่อนซึ่งปฏิบัติการเชิงรุกทั้งหมดต้องพึ่งพาอาศัย” ดังนั้นกองเรือนี้จึงถาวรและนิ่งเพื่อเป็นรากฐานของการทำสงครามทั้งหมดและแน่นอนว่าหากเส้นแนวการยุทธ์ของข้าศึกไม่ได้ข้ามมายังน่านน้ำของฝ่ายเราดังเช่นกรณีสงครามกับฝรั่งเศส การรวมกำลังในระยะประชิดย่อมไม่เป็นประโยชน์ ในทางกลับกัน ถ้าเส้นแนวการยุทธ์ของข้าศึกข้ามมายังน่านน้ำของฝ่ายเราดังเช่นกรณีสงครามกับดัตช์ การรวมกำลังป้องกันประเทศย่อมจำเป็นอย่างยิ่ง ระดับการแยกกำลังจะประเมินจากกำลังที่เกินมาและจากความสามารถที่จะแยกกำลังออกไปปฏิบัติการเชิงรุกกับข้าศึกเพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางทะเลในระยะไกล ทั้งนี้ต้องไม่ทิ้งการป้องกันฐานทัพเรือในบ้านจากการโจมตีของข้าศึกและความสามารถที่จะโจมตีข้าศึกโดยตรง หลักการที่ว่ามานี้ประยุกต์ใช้กับปฏิบัติการของกองเรือหลัก ถ้าข้าศึกมีฐานทัพในอาณานิคมที่สามารถก่อวนการค้าทางทะเลของฝ่ายเรา การวางกำลังตามฐานทัพของข้าศึกดังกล่าวย่อมจำเป็นอย่างแน่นอน

นอกจากนี้ต้องพิจารณาว่า แม้ข้าศึกจะกระจายกองเรือออกไปประจำตามฐานทัพเรือต่างๆ ไม่ได้หมายความว่าฝ่ายเราต้องแก้ปัญหาโดยปล่อยฐานทัพเรือบางแห่งให้เป็นอิสระเพื่อจะลวงให้ข้าศึกรวมกำลังกันและเป็นการลดจำนวนฐานทัพเรือที่ต้องเข้าปฏิบัติการ หากฝ่ายเราปฏิบัติเช่นนี้จะเป็นการทิ้งให้กองเรือของฝ่ายเราถูกข้าศึกโจมตีได้ง่าย เว้นเสียแต่เราจะมั่นใจว่าข้าศึกจะรวมกำลังกันเพื่อเข้ารบแตกหัก วิธีการพื้นฐานภายใต้สถานการณ์เช่นนี้คือการเฝ้าระวังท่าเรือของข้าศึกอย่างใกล้ชิดทุกท่าเรือเพื่อที่จะสามารถโจมตีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการปฏิบัติการเช่นนี้จะทำให้ข้าศึกเลือกที่จะรวมกำลังหรือไม่ก็ไม่ปฏิบัติการเลย

หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งคือความอ่อนตัว (flexibility) การรวมกำลังควรจะเกิดขึ้นในลักษณะที่ส่วนย่อยอย่างน้อยสองส่วนเชื่อมโยงกันโดยอิสระและทุกส่วนสามารถรวมตัวกันเป็นเนื้อเดียวในพื้นที่ที่ต้องการ เป้าหมายที่ไม่รวมกำลังตั้งแต่แรกก็เพื่อปฏิเสธไม่ให้ข้าศึกล่วงรู้ถึงการวางกำลังและความตั้งใจจริงๆ ของฝ่ายเรา ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถปรับเปลี่ยนการประกอบกำลังเพื่อเผชิญกับข้าศึกตามจังหวะเวลา นอกจากนี้เป้าหมายของฝ่ายเราไม่ควรจะเป็นเพียงการป้องกันไม่ให้ข้าศึกใช้กำลังขนาดใหญ่โจมตีส่วนเล็กๆ ของฝ่ายเรา แต่จะต้องพิจารณาด้วยว่าหมวดเรือที่แยกตัวออกไปปฏิบัติการเป็นเหมือนเหยื่อล่อให้ข้าศึกเข้ามาในพื้นที่สังหาร การรวมกำลังอย่างน้อยจะดูเหมือนว่าเป็นจุดอ่อน แต่จริงๆ แล้วรวมความเข้มแข็งทั้งหมดเอาไว้ด้วยกัน

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติการในสงครามทางเรือ

บทที่ 1 บทนำ

1. ธรรมชาติที่แตกต่างกันระหว่างสงครามทางบก และสงครามทางเรือ

ก่อนที่จะพยายามประยุกต์ใช้หลักการที่ได้กล่าวมาแล้วในบทก่อนหน้านี้ เพื่อการกำหนดวิธีการทำสงครามทางเรือ ต้องสร้างความชัดเจนบางประการเสียก่อนเพื่อการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง การอธิบายทฤษฎีสงครามอย่างค่อยเป็นค่อยไปมาเรื่อยๆ ต้องระลึกไว้เสมอว่านักคิดทางทหารเป็นผู้อธิบายไว้เกือบทั้งหมด แต่ไม่ว่างานเหล่านี้จะยอดเยี่ยมเพียงใดหรือวิธีการที่ใช้จะเป็นไปในเชิงปรัชญา ความคิดหรือไม่ก็ตาม มักจะเชื่อว่าข้อสรุปที่ได้ในลักษณะกว้างๆ นี้สามารถนำไปใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา จะต้องไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้ว่าฐานความคิดของนักคิดทางทหารเหล่านี้ต้องครอบคลุมยุทธศาสตร์ได้ทั้งหมด ความคิดนี้จะไม่ใหม่ วิธีการต้องเป็นสากล แต่ที่สำคัญการทำสงครามทางบกย่อมจะแตกต่างไปจากการรบทางเรือโดยสิ้นเชิง

ในที่นี้จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างว่าเป็นอย่างไร ก่อนอื่นต้องถามตัวเองก่อนว่ารากฐานทางความรู้ทางการสงครามทั้งหมดได้แก่อะไรบ้าง คำตอบอาจแยกได้ 3 ประเด็นใหญ่ๆ ประการแรกเรื่อง “การรวมกำลัง” ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้ในการทำลายกำลังรบหลักของข้าศึกโดยการรวมพลังความสามารถที่มีอยู่ในมือ ประการที่สองเรื่อง “ยุทธศาสตร์” ซึ่งก็คือการตอบโต้เจตน์เจตน์เส้นทางเดินทัพ และการส่งกำลังบำรุง และประการที่สามเรื่อง “ความพยายามหลัก” ซึ่งเป็นการจับตามองกำลังข้าศึกที่ฝ่ายเราต้องการกำจัดโดยไม่ต้องสนใจว่าเป้าหมายสุดท้ายของข้าศึกคืออะไร หากพิจารณาเงื่อนไขที่ทำให้เกิดหลักการเหล่านี้ขึ้นมาในกรณีสงครามทางบกได้อย่างชัดเจนแล้ว ในกรณีสงครามทางเรือ ปัจจัยทั้งสามจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงในทางกายภาพ

สำหรับประเด็นแรก ในกรณีสงครามจำกัดจะต้องอาศัยวิธีการนิรภัยจากหลักการสงครามเป็นหลัก หลักการที่สั้นกระชับและสามารถแสดงให้เห็นสาระสำคัญของสงครามจำกัดได้คือ “วัตถุประสงค์เบื้องต้นของฝ่ายเราอยู่ที่กำลังรบหลักของข้าศึก (Our primary objective is the enemy's main force.)” ในงานเขียนเรื่องยุทธศาสตร์ทางเรือ หลักการนี้สามารถนำไปปรับใช้ในรูปแบบดังนี้ “เป้าหมายเบื้องต้นของกองเรือรบฝ่ายเราคือการค้นหาและทำลายกองเรือรบของข้าศึก” หากพิจารณาโดยผิวเผินแล้วจะพบว่าไม่มีสิ่งใดที่จะดูสมเหตุสมผลมากไปกว่านี้แล้ว แต่อะไรคือเงื่อนไขพื้นฐานในการประยุกต์ใช้หลักการนี้ต่อสถานการณ์จริง

ประโยชน์ของหลักการทางทหารมาจากข้อเท็จจริงที่ว่าในสงครามทางบก การโจมตีข้าศึกโดยตรงเป็นไปได้สูงในทางทฤษฎี ในกรณีที่ฝ่ายเรามีขีดความสามารถและขวัญกำลังใจที่จะเอาชนะอุปสรรคและยอมรับความเสี่ยง แต่ในสงครามทางเรือไม่ได้เป็นเช่นนี้ ในการรบทางเรือ มีข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่แตกต่างกันจากกรณีการรบทางบก ข้อเท็จจริงที่ว่านี่คือข้าศึกสามารถถอนกำลังทางเรือทั้งหมดออกจากการรบได้เสมอ โดยอาจจะถอนกำลังออกไปยังท่าเรือที่ได้รับการคุ้มกันเป็นอย่างดีและกำลังทางเรือของฝ่ายเราไม่สามารถไปถึงได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกำลังทางบก ไม่มีกำลังทางเรือที่มีขีดความสามารถเพียงพอหรือขวัญกำลังใจใดๆ ที่จะนำพาให้ฝ่ายเราไปถึงยังกำลังของข้าศึกดังกล่าวได้ ผลลัพธ์ก็คือในสงครามทางเรือ สภาวะความกังวลย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ หากฝ่ายเรามีกำลังเหนือกว่าจนสามารถรุกเข้าสู่น่านน้ำของข้าศึกและไล่ล่าทำลายกำลังทางเรือของข้าศึก จะมีโอกาสสูงที่ฝ่ายเราจะพบกับข้าศึกในตำแหน่งที่ฝ่ายเราไม่สามารถทำอะไรกับกำลังของข้าศึกได้ การรุกของฝ่ายเราก็จะสูญเสียเปล่าและที่สำคัญ ฝ่ายเราก็จะอยู่ในพื้นที่การรบที่เสียเปรียบที่สุดในสงคราม อย่างน้อยก็ในทางทฤษฎี

ที่ว่าเป็นข้อค้นพบทางยุทธศาสตร์ประการหนึ่ง สิ่งที่มาตามในทันทีและหลีกเลี่ยงไม่ได้จากความจริงข้อนี้คือ “วิธีการในการทำสงครามที่หนักหน่วง

ที่สุดคือการรวมความพยายามหลักทั้งหมดโดยมีจุดมุ่งไปยังกำลังรบหลักของ “ข้าศึก” ในการศึกษาทฤษฎีสงครามโดยทั่วไปแล้วจึงหวังว่าข้อสรุปเรื่องวิธีการทำสงครามมาจากฐานคิดที่ง่ายเกินไปของนโปเลียนหรือเฟรเดอริกเกี่ยวกับธรรมชาติของสงครามนั้นๆ หรือกล่าวง่าย ๆ ก็เป็นหลักที่มาจากต่างประเทศ แต่สำหรับอังกฤษ อย่างน้อยในมุมมองของนักประวัติศาสตร์สงคราม แนวความคิดเรื่องการทำสงครามมาจากช่วงสงครามกลางเมืองอังกฤษ (Civil Wars) ซึ่งเป็นสมัยครอมเวลล์และตัวแบบกองทัพกรุปแบบใหม่ (New Model Army)¹ รูปแบบกองทัพใหม่นี้มีความโดดเด่นซึ่งทำให้สงครามกลางเมืองอังกฤษครั้งนี้ต่างออกไปจากสงครามทั้งหลายทั้งมวลของอังกฤษก่อนหน้านี้ในต้นยุคใหม่ ความสำเร็จก็ปรากฏให้เห็นอย่างน่าอัศจรรย์จนทำให้การใช้กับการสงครามทางเรือกับดัตช์เป็นไปโดยธรรมชาติ ไม่ว่าจะกองทัพของครอมเวลล์จะอ้างว่าได้คิดค้นวิธีการทำสงครามทางบกซึ่งกลายเป็นลักษณะสำคัญของวิธีการนโปเลียน ในสมัยต่อมาอย่างไรก็ตาม แต่หลักการของครอมเวลล์ควรจะได้รับเครดิตเมื่อนำมาใช้กับสงครามทางเรือ สงครามดัตช์ทั้งสามครั้งมีเป้าหมายในการทำลายการค้า แต่หลังสงครามครั้งแรก แนวความคิดในการทำสงครามกลับไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักในการทำลายการค้าของข้าศึก กองเรือข้าศึกสามารถควบคุมพื้นที่ได้ตลอดและภายใต้การบังคับบัญชาของมังค์และรูเพิร์ต อย่างน้อยวัตถุประสงค์เหล่านั้นมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวและเป็นการทำลายล้างข้าศึกอย่างไม่ลดละเหมือนกับวิธีการของนโปเลียน

แต่ในสงครามกับดัตช์ช่วงหลังๆ เมื่ออังกฤษเริ่มได้เปรียบมากขึ้น วิธีการทำลายล้างข้าศึกใช้ไม่ได้ผลอีกต่อไป ความพยายามไล่ล่าข้าศึกโดยมุ่งทำการรบขึ้นแตกหักล้มเหลวเรื่อยมาเพราะข้าศึกหนีกลับฐานทัพ โดยที่อังกฤษไม่สามารถค้นหาข้าศึกได้หรือไม่ข้าศึกก็สามารถหลบหนีได้รวดเร็วจนทำให้การรบแตกหัก

¹ การได้ชื่อว่า “ตัวแบบกองทัพกรุปแบบใหม่” มาจากการได้ชัยชนะของกองทัพของรัฐบาลซึ่งได้รับการปฏิรูปหลังจากความล้มเหลว ภายใต้การนำของเซอร์ โทมัส แฟร์แฟกซ์ (Sir Thomas Fairfax) ในปี ค.ศ.1645 โอลิเวอร์ ครอมเวลล์ ได้เลื่อนยศเป็นพลโทก่อนชัยชนะที่เนสบี (Nasby) ในเดือนกรกฎาคม

ไม่เกิดขึ้น อันที่จริงข้าศึกใช้ยุทธศาสตร์เชิงป้องกันจนทำให้อังกฤษไม่สามารถใช้กำลังจัดการได้และด้วยการใช้การตั้งรับ ข้าศึกสามารถต่อกรกับอังกฤษด้วยวิธีการโจมตีได้กลับในจังหวะเวลาที่เหมาะสมได้

ในไม่ช้าอังกฤษก็ค้นพบว่ามีความหนทางที่จะจัดการกับข้าศึกซึ่งใช้วิธีการเช่นนี้โดยใช้เครื่องมือบีบบังคับข้าศึกให้ออกมารบในทะเลและปฏิบัติตามความต้องการของฝ่ายเรา วิธีการที่สมเหตุสมผลที่สุดในตอนนี้คือโจมตีเส้นทางการค้าของข้าศึก ดังนั้นแทนที่จะพยายามไล่ล่ากองเรือรบของข้าศึกโดยตรง อังกฤษควรจะรอคอยการโจมตีบนเส้นทางการค้าขาเข้า โดยวางกำลังไว้ที่ด็อกเกอร์แบงก์ (Dogger Bank) ในทะเลเหนือหรือที่อื่นใดที่เหมาะสม และด้วยวิธีนี้จะเป็นการสร้างเงื่อนไขที่จะทำให้ข้าศึกรู้สึกว่าจะส่งผลกระทบต่อการค้าหรือกองเรือรบของตนเองหรือทั้งคู่ ดังนั้น แม้ฝ่ายเรามีแนวโน้มที่จะสามารถบีบให้ข้าศึกออกมาปกป้องการค้าของตนเองได้ดีกว่าที่เคยทำมาก็ตาม ก็ต้องปฏิบัติการในลำดับรองๆ ลงไป เช่นการโจมตีเส้นทางการค้าของข้าศึก เพื่อให้เกิดผลในระดับยุทธศาสตร์ต่อไป แนวคิดนี้ดูเหมือนจะขัดแย้งในตัวเองเพราะไม่ได้มุ่งไปปฏิบัติการโดยตรงต่อกองเรือของข้าศึก แม้ในที่สุดจะต้องการให้เป็นเช่นนั้นก็ตาม แต่วิธีนี้ก็เป็ลักษณะพิเศษของการรบทางเรือซึ่งจะทำลายกำลังรบของข้าศึกทั้งหมดออกไปจากสนามรบ

ลักษณะพิเศษของสงครามทางเรือประการที่สองซึ่งเกี่ยวข้องกับเส้นทางคมนาคมทางทะเลไม่ได้สำคัญน้อยไปกว่าประการแรกเลย หากย้อนไปพิจารณา ลักษณะของการรบทางบกจะพบว่าถนนและสิ่งกีดขวางเป็นประเด็นสำคัญของเส้นทางคมนาคมทางบกซึ่งจะกำหนดข้อจำกัดและทิศทางการเคลื่อนที่ของข้าศึก แต่สำหรับการรบทางเรือ ไม่มีถนนหรือสิ่งกีดขวางใดๆ ในทะเลที่จะช่วยกำหนดตำแหน่งและการเคลื่อนที่ของข้าศึก แนนอนว่าในยุคเรือใบ การเคลื่อนกำลังทางเรือย่อมมีข้อจำกัดโดยลมและเส้นทางที่ไปไม่ได้ แต่ในยุคเรือไอน้ำ ข้อจำกัดนี้หายไปทำให้ในทางปฏิบัติไม่มีอุปสรรคใดจะมาขวางกั้นการเคลื่อนที่ของกำลังทางเรือ เว้นแต่ข้อจำกัดเรื่องเชื้อเพลิง ด้วยเหตุนี้ ในการไล่ล่าทำลายกำลังทาง

เรือของข้าศึก ความเสี่ยงที่จะไม่พบเจอข้าศึกในทะเลย่อมมีมากกว่าบนบกและโอกาสที่ข้าศึกจะหนีไปจากสนามรบจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิบัติการเชิงรุกทางเรือซึ่งจะบีบให้ฝ่ายเราต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการ “ค้นหาไล่ล่ากองเรือข้าศึก (Seeking out the enemy's fleet)”

อย่างไรก็ตามมีปัญหาเกิดขึ้นบางอย่างเกิดขึ้นจากลักษณะประการที่สองของสงครามทางเรือนี้ โดยสามารถย้อนกลับไปยังสมัยกองเรือของเซอร์ ฟรานซิส เดรก ซึ่งในอังกฤษเองมีการถกเถียงว่าจะดีกว่าหรือไม่ที่จะคงกองเรือไว้ที่เกาะอังกฤษหรือส่งกองเรือไปปฏิบัติการยังชายฝั่งของสเปน วัตถุประสงค์ของข้าศึกไม่แน่นอนเป็นอย่างยิ่ง อังกฤษบอกไม่ได้ว่าการปะทะทางเรือจะเกิดขึ้นที่ช่องแคบอังกฤษ ที่ไอร์แลนด์หรือที่สกอตแลนด์ สถานการณ์ยิ่งซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเพราะกองทัพบกสเปนพร้อมที่จะข้ามช่องแคบจากชายฝั่งเฟลมมิช (Flemish coast) และมีความเป็นไปได้ว่าจะมีปฏิบัติการร่วมโดยการสนับสนุนจากขุนนางฝรั่งเศสตระกูลกีส (Guise)² เพื่อแก้ปัญหาอันสลับซับซ้อนนี้ เดรกเห็นว่าอังกฤษควรออกเดินทางไปวางกำลังนอกชายฝั่งที่กองเรืออาร์มาดาของสเปนจอดอยู่ เดรกตระหนักดีถึงความเสี่ยงในการปฏิบัติการครั้งนี้ จึงพยายามสร้างความตระหนักให้รัฐบาลอังกฤษเห็นความสำคัญของชัยชนะทางเรือครั้งนี้ แต่รัฐบาลอังกฤษไม่เห็นด้วย ไม่ใช่เพราะความขาดแคลนหรือไม่เข้าใจในความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ แต่เพราะโอกาสที่เดรกจะพลาดและไม่เจอกับข้าศึกนั้นสูงเกินไป หากกองเรือสเปนออกเรือมาก่อนที่อังกฤษจะเข้าไปยังตำแหน่งที่ต้องการดังกล่าว

หลักพื้นฐานของสงครามทางเรือประการที่สามคือหลักการรวมกำลัง แต่หลักการนี้ดูเหมือนจะขัดกับการมองว่ากองเรือรบมีหน้าที่ป้องกันเรือสินค้าและ

² ตระกูลขุนนางฝรั่งเศส อยู่ฝ่ายคาทอลิกในสงครามศาสนาของยุโรปช่วงศตวรรษที่ 16 ในปี ค.ศ.1588 เฮนรี ดยุกแห่งลอร์เรนและดยุกที่สามแห่งกีส (Henry, Duke of Lorraine and Third Duke of Guise) นำทัพปฏิวัติต่อต้านอำนาจขัตริย์ แต่ในที่สุดทั้งเฮนรีและน้องชาย คาร์ดินาลแห่งลอร์เรน (Cardinal of Lorraine) ก็ถูกสังหารในวันที่ 23 ธันวาคม

เส้นทางการค้าทางทะเลซึ่งสำคัญกว่าการที่จะเอาชนะข้าศึกในการรบทางเรือ ในการรบทางบก ไม่มีความลึกลับในภารกิจของการปฏิบัติการทางทหาร เพราะหลังจากทำลายเป้าหมายทางบกเสร็จแล้วก็ไม่ต้องทำอะไรต่อไปและเคลื่อนกำลังไปยังส่วนอื่นๆ ของข้าศึกได้อีก แต่สำหรับกรรบทางเรือ การที่จะเคลื่อนกำลังไปทำภารกิจอื่นและทิ้งภารกิจการป้องกันเส้นทางคมนาคมทางทะเลย่อมเป็นไปได้ยาก ทหารเรือจำต้องเผชิญกับความจริงดังกล่าว และจากประสบการณ์ของอังกฤษ นอกเหนือจากเหตุผลจากมติมหาชน การทิ้งภารกิจการป้องกันเส้นทางคมนาคมทางทะเลทำไม่ได้ด้วยเหตุผลที่ประเทศต้องการปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มาจากเส้นทางคมนาคมทางทะเล การที่ประเทศหมดขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าหรือการเงินย่อมไม่เป็นที่ต้องการอย่างแน่นอน เห็นได้ชัดจากในช่วงสงครามกับดัตช์ เมื่อแผนของอังกฤษทั้งหมดมุ่งไปที่การทำลายเส้นทางการค้าของดัตช์ อังกฤษเองก็จำเป็นต้องป้องกันระบบการค้าทางทะเลของตนเองด้วยเช่นกัน

แต่แนวคิดที่ว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการป้องกันระบบการค้าทางทะเลคือการทำลายกองเรือรบของข้าศึกนั้นไม่จริงในทางปฏิบัติหรือเกิดประโยชน์เสียทีเดียว ในทางทฤษฎีนั้นอาจจะจริง ไม่มีใครจะปฏิเสธได้ แต่ในฐานะหลักยุทธศาสตร์ที่ใช้ปฏิบัติจริงนั้นไม่จริงเพราะการที่ฝ่ายเราต้องป้องกันระบบการค้าทางทะเลด้วยกลับมีผลต่อปฏิบัติการด้วยเช่นกัน คำถามสำคัญคือจะอย่างไรหากข้าศึกไม่ยอมให้ฝ่ายเราทำลายกองเรือ ที่สำคัญคือฝ่ายเราไม่สามารถทิ้งให้เรือสินค้าต้องเผชิญกับการโจมตีจากกองเรือข้าศึกในขณะที่กำลังรอคอยการเข้าทำลายกองเรือรบของข้าศึกได้ ยิ่งฝ่ายเราให้ความสำคัญกับการทำลายกองเรือรบของข้าศึกมากเท่าใด ฝ่ายเราก็ก็น่าจะทำให้เรือสินค้าเผชิญอันตรายจากการโจมตีมากขึ้นเท่านั้น ผลที่เกิดขึ้นคือฝ่ายเราไม่สามารถวางแผนที่มุ่งแต่การล่อให้ข้าศึกเข้ามาทำการรบแตกหักแต่เพียงอย่างเดียวได้ ในความเป็นจริงฝ่ายเราอาจจะต้องให้กองเรือรบไปวางตัวในตำแหน่งที่ไม่ใช่ตำแหน่งดีที่สุดในการโจมตีกองเรือข้าศึก แต่เป็นตำแหน่งที่ทำให้ฝ่ายเราได้เปรียบในการโจมตีข้าศึกและ

ป้องกันระบบการค้าทางทะเลไปด้วยในเวลาเดียวกัน ดังนั้นหลักการที่ว่า “ชายฝั่งทะเลของข้าศึกควรจะเป็นพรมแดนของฝ่ายเรา (Enemy's coast should be our frontier.)” จึงไม่ได้มีความหมายในทางทหารอย่างเดียว เหมือนกับหลักการค้นหาไล่ล่ากำลังทางเรือของข้าศึก แต่มีความหมายในทางเศรษฐกิจด้วยเพราะเป็นการป้องกันเส้นทางการค้าทางทะเล การวางตัวบริเวณชายฝั่งของข้าศึกต้องพิจารณาเรื่องของการป้องกันเส้นทางความคมนาคมทางทะเลด้วยในฐานะเหตุผลพื้นฐานในทางยุทธศาสตร์ ในการดำรงกำลังไว้ตามท่าเรือของข้าศึกย่อมไม่ใช่แนวทางที่น่าจะเป็นไปได้ที่จะทำให้ข้าศึกออกมารบแตกหักด้วย (เนลสันก็เห็นเช่นนี้เช่นกัน) แต่เป็นวิธีการที่ดีที่สุดและบ่อยครั้งเป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้ทะเลปลอดภัยจากข้าศึกเพื่อให้การค้าทางทะเลของฝ่ายเราดำรงอยู่ต่อไปและเพื่อให้ปฏิบัติการของเรือลาดตระเวนต่อข้าศึกเกิดขึ้นได้

ถึงจุดนี้ ไม่มีประเด็นสำคัญใดๆ จะพิจารณาเพิ่มเติม การวิเคราะห์วิธีการทำสงครามทางเรือหลังจากนี้จะทำให้เกิดความชัดเจนและสมเหตุสมผลมากขึ้น และการใช้ทฤษฎีสงครามจากนักยุทธศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงเพื่ออธิบายสาระสำคัญของสงครามทางเรือก็เพียงพอแล้ว จากนั้นไปเป็นการฉายภาพให้เห็นถึงการรบทางเรือเพียงอย่างเดียว

ก่อนที่จะวิเคราะห์เพิ่มเติม ก็จำเป็นต้องกล่าวในภาพรวมถึงสิ่งที่จะวิเคราะห์ด้วยจัดแบ่งประเภทของปฏิบัติการทางเรือให้เข้าใจได้ง่ายเสียก่อน

2. รูปแบบทั่วไปของปฏิบัติการทางเรือ

ในการรบทางเรือ พบว่าปฏิบัติการทั้งหลายสามารถแยกเป้าหมายได้เป็นสองแบบ แบบที่หนึ่งคือการได้มาซึ่งการครองทะเลของฝ่ายเราหรือการปฏิเสธการใช้ทะเลของข้าศึก อีกแบบหนึ่งคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมที่อยู่ในความครอบครองของฝ่ายเรา ไม่ว่าจะได้มาซึ่งการครองทะเลโดยสมบูรณ์หรือไม่ก็ตาม

เป้าหมายทั้งสองประการมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ตรรกะและในแง่ปฏิบัติ ส่งผลให้การประกอบกำลังเป็นกองเรือเกิดจากความแตกต่างในระยะเวลาที่ใช้ในการดำรงกำลังในทะเลในช่วงที่สงครามทางเรือเกิดขึ้นโดยตลอดและส่งผลต่อขีดความสามารถระหว่างมหาอำนาจทั่วโลก ในระยะเวลาดังกล่าว การครองทะเลและการรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเลเป็นรากฐานสำคัญของวิธีการรบทางเรือและนโยบายการใช้กำลังทางเรือ นอกจากนี้ แนวคิดทั้งสองประการก็มีทฤษฎีสงครามเป็นเหตุผลรองรับและอาจถือได้ว่าเป็นรากฐานทางทฤษฎีที่สำคัญในการวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติการทางเรือต่อไป

ในทางปฏิบัติ แทบจะกล่าวได้ว่าน้อยครั้งที่ปฏิบัติการครั้งหนึ่งจะมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพียงหนึ่งเดียว กองเรือรบที่มีภารกิจในการครองทะเลมักจะต้องปฏิบัติการควบคุมเส้นทางการค้าด้วย ในทางกลับกัน กองเรือลาดตระเวนที่คุ้มครองเส้นทางคมนาคมทางทะเลก็ปฏิบัติการในฐานะฐานทัพหน้าของกองเรือหลักเพื่อแจ้งเตือนการเคลื่อนที่ของกองเรือข้าศึก ดังนั้น ในขณะที่กองเรือของคอร์นวอลล์กำลังปิดล้อมเมืองเบรสต์ บางครั้งต้องถอนกำลังออกไปป้องกันกระบวนเรือคอนวอยจากการโจมตีของข้าศึก ในกรณีของเนลสันก็เช่นเดียวกัน เมื่อลอร์ดบาร์แฮมถามเนลสันว่าคิดเห็นอย่างไรกับกองเรือลาดตระเวน เนลสันตอบว่า “เรือเหล่านี้จะไม่ได้ปฏิบัติการกิจป้องกันการโจมตีจากโจรสลัดเท่านั้น แต่ยังต้องคอยจับตามองกองเรือรบของข้าศึกหากผ่านเข้ามาในพื้นที่ของตนเอง... ดังนั้น การข่าวจะต้องรวดเร็วและจะต้องคอยจับตามองข้าศึกอยู่ตลอดเวลา”³ ลอร์ดบาร์แฮมสั่งการให้ผู้บังคับบัญชาต่างๆ ในกองทัพอเรือนำแนวคิดนี้ไปใช้ จะเห็นได้ว่าปฏิบัติการทั้งสองแบบคล้ายกัน แต่เพื่อการวิเคราะห์จึงแยกกัน

³ Nelson to Barham, 29 August 1805. (อ้างอิงจาก *The Campaign of Trafalgar*, p. 300. ตามที่ระบุไว้ในเชิงอรรถ ต้นฉบับดั้งเดิมไม่ได้ปรากฏในจดหมายตอบโต้ของเนลสันที่ตีพิมพ์เผยแพร่แต่นางสครัทแห่งแบร์สตีต เมืองเคนต์ (Mrs. Scraft of Bearstead, Kent) ไปนำเสนอนในวันทราฟัลการ์ที่วิทยาลัยการทัพเรือบริทาเนียที่ดาร์ตมัทในปี ค.ศ.1907 คอร์เบตต์เป็นผู้วิเคราะห์ประวัติศาสตร์ที่วิทยาลัยฯ อยู่ในเวลานั้น)

ประการแรก หากพิจารณาวิธีการได้มาซึ่งครองทะเลซึ่งหมายถึงการไม่ให้ข้าศึกใช้อำนาจในทะเลหรือสามารถขัดขวางฝ่ายเราไม่ให้ใช้ทะเลได้ วิธีการที่ใช้เพื่อรักษาอำนาจทางทะเลมีอยู่สองวิธี ได้แก่ การรบแตกหักและการปิดล้อม หากเปรียบเทียบกันแล้ว วิธีการรบแตกหักใช้เพื่อการครองทะเลได้ยากกว่าแต่เป็นวิธีการที่กองทัพเรืออังกฤษชอบใช้ ซึ่งตามหลักการก็ควรเป็นเช่นนั้นเพราะขีดความสามารถของอังกฤษเมื่อเทียบกับข้าศึกแล้วเหนือกว่า และตราบใดที่ยังมีกำลังที่ได้เปรียบอยู่ ทางเลือกก็คือการดำรงสถานะเดิมเอาไว้

แต่นอกจากนี้ การรบแตกหักยังมีรากฐานมาจากธรรมเนียมดั้งเดิมของกองทัพเรืออังกฤษ ดังที่กล่าวมาแล้ว ความเชื่อของกองทัพเรืออังกฤษที่ว่า สงครามโดยพื้นฐานแล้วเป็นเรื่องการรบพุ่งและเมื่อการรบพุ่งไปเกี่ยวข้องกับประเด็นอื่นๆ แล้วจะต้องทำสงครามไปถึงขั้นแตกหักจนล้มหายใจสุดท้าย ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ไม่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่แต่อย่างใด ในสมัยครอมเวลล์ บรรดานายพลเรือที่ทำสงครามต่อเนื่อง 3-4 วัน แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับในเชิงสถาบันให้ เป็นหลักการทำสงครามและส่งผลให้บิง (Byng)⁴ และคัลเดอร์ (Calder)⁵ ถูกพิพากษาลงโทษเพราะไม่ปฏิบัติตาม นอกจากนี้บทเรียนจากการทำสงครามทางเรือของเนลสันยังทำให้แนวคิดนี้กลายเป็นหลักการทำสงครามที่สมบูรณ์แบบ

แน่นอนว่ามีช่วงเวลาหนึ่งที่มีการรบแตกหักดูเหมือนว่าจะสูญเสียความนิยมไปเหมือนกัน อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก็ยังคงฝังรากอยู่ในความคิดของการทำสงครามทางเรือของอังกฤษ จนกระทั่งไม่มีสิ่งใดที่จะเข้ามาแทนที่หลักการทำลายขีดความสามารถของข้าศึกให้หมดไปได้ เคลลาเซวิทซ์ย้ำว่า “ให้ใช้วิธีนี้ในขณะที่

⁴ พลเรือเอก จอห์น บิง (Admiral John Byng, ค.ศ.1704-1757) ถูกพิพากษาประหารชีวิต ข้อหา “ไม่สามารถใช้ความสามารถขั้นสูงสุด” ในการรักษาไมนอร์ก้าไว้ได้จากเงื้อมมือฝรั่งเศส

⁵ พลเรือเอก เซอร์ โรเบิร์ต คัลเดอร์ (Admiral Sir Robert Calder, ค.ศ.1745-1818) เมื่อช่วยเหลือคอร์นวอลล์ในการปิดล้อมเมืองเบรสตในปี ค.ศ.1805 แล้ว คัลเดอร์ก็ไปปฏิบัติภารกิจขัดขวางกองเรือของวิลเนฟท์ที่กลับมาจากเวสต์อินดีส์ แต่ด้วยหมอกที่หนาจัด คัลเดอร์จึงไม่พบกองเรือส่วนใหญ่ของฝรั่งเศส จึงกลับมารวมกำลังกับกองเรือใหญ่ด้วยเกรงว่าวิลเนฟท์จะไปยังเมืองเบรสต แม้เนลสันจะเห็นชอบกับปฏิบัติการนี้ แต่เส้นทางอาชีพของคัลเดอร์ก็ล้มเหลวจากคดีความและคำตำหนิมากมายในภายหลัง

ยังสามารถทำได้หรือในช่วงที่จำเป็นต้องทำ”⁶ หากจะว่ากันตามตรง ในสงครามจริงๆ แสบเป็นไปไม่ได้หรือไม่ก็เป็นความเขลาที่จะใช้การรบแตกหัก หากฝ่ายเราเข้มแข็ง ให้เราบีบคั้นข้าศึกให้ถึงจุดที่สามารถทำการรบแตกหักได้ แต่หากฝ่ายเราอ่อนแอ ให้หลีกเลี่ยงการรบแตกหักจนกระทั่งไม่เหลือทางเลือกใดๆ อีกต่อไป หากสถานการณ์เป็นใจให้กับฝ่ายเรา พึงระลึกว่าเราไม่สามารถชนะการรบได้เสมอไป และหากสถานการณ์ไม่เป็นใจกับฝ่ายเรา เราก็ก็น่าจะเป็นที่จะต้องเข้าปะทะเสมอไป ดังนั้นจึงพบว่าหลักการสงครามง่ายๆ เช่นนี้สามารถก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ในสองแง่มุม ปัญหาของบรรดานายพลเรืออังกฤษดังกล่าวได้แก่ ประการแรก ในกรณีที่อังกฤษเข้มแข็งกว่า ประเด็นไม่ใช่เรื่องของการเอาชนะข้าศึกอย่างไร แต่เป็นเรื่องของการที่จะดึงให้ข้าศึกออกมาปฏิบัติการรบแตกหักกับอังกฤษ ประการที่สอง ในกรณีที่อังกฤษอ่อนแอกว่า ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ จะออกไปแลกหมัดกับข้าศึกอย่างไร แต่เป็นเรื่องของการตั้งรับทางเรือโดยปฏิเสธไม่ให้ข้าศึกใช้การรบแตกหักกับอังกฤษและป้องกันไม่ให้ข้าศึกบรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ

จากการอภิปรายที่ผ่านมาพบว่าสามารถจัดกลุ่มการปฏิบัติการทางเรือทั้งหมดในลักษณะดังต่อไปนี้ การปฏิบัติการทางเรือกลุ่มแรกเป็นวิธีการได้มาซึ่งการครองทะเล ได้แก่ปฏิบัติการที่ฝ่ายเรามีขีดความสามารถเหนือกว่าหรือได้เปรียบ แบ่งได้เป็นสองแบบ แบบแรกเป็นปฏิบัติการที่ใช้การรบแตกหักซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การดึงให้ข้าศึกที่ไม่เต็มใจต่อสู้ออกมาสู้รบตามหลักการ “ค้นหาโล่ล่ากองเรือข้าศึก” แบบที่สองเป็นปฏิบัติการปิดล้อมซึ่งการรบแตกหักไม่จำเป็นและความต้องการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลเป็นเป้าหมายที่ต้องทำให้ได้ก่อน หากเป้าหมายเป็นดังนี้ การปิดล้อมในทุกๆ รูปแบบไม่ว่าจะเป็นในทางการทหารหรือทางเศรษฐกิจจึงมีความจำเป็น ถึงแม้ว่ารูปแบบการปิดล้อมบางอย่างจะมีเป้าหมายเพื่อบีบให้ข้าศึกออกมาปฏิบัติการรบแตกหักก็ตาม

⁶ Clausewitz, *On War*, Book 8, Chapter 2, p. 581. (ถ่ายข้อความออกมาจากต้นฉบับ)

การปฏิบัติการทางเรือกลุ่มที่สองเป็นวิธีการปฏิเสธการครองทะเล ได้แก่ การปฏิบัติการที่ฝ่ายเรามีขีดความสามารถไม่เพียงพอในการรบแตกหักหรือการปิดล้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งครองทะเล จากเงื่อนไขเช่นนี้จึงต้องตั้งเป้าหมายเพียงเพื่อการปฏิเสธการครองทะเล (command in dispute) ซึ่งหมายถึงการที่ฝ่ายเราต้องปฏิบัติการตั้งรับแบบเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันไม่ให้อีกฝ่ายได้การควบคุมทะเลหรือใช้การควบคุมทะเลในการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ แบ่งได้เป็นสองแบบ แบบแรกเรียกว่า “กองเรือคงชีพ (A fleet in being)” อีกแบบหนึ่งเป็นรูปแบบใหม่คือการโจมตีโต้กลับซึ่งได้รับการยอมรับเมื่อมีพัฒนาการเรื่องของตอร์ปิโดเคลื่อนที่ (mobile torpedo) และทุ่นระเบิดทางรุก (offensive mining)

การปฏิบัติการทางเรือกลุ่มที่สามเป็นวิธีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลซึ่งเกิดจากความสามารถควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล ปฏิบัติการเหล่านี้แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลายจากการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล แต่โดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ แบบแรก “การรักษาฝั่งจากการโจมตีของข้าศึก” เป็นการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่ข้าศึกจะใช้ลำเลียงทหารบกเข้ามาโจมตี แบบที่สอง “การโจมตีและป้องกันการค้า” เป็นการควบคุมเส้นทางการค้าและฐานทัพท่าเรือเพื่อการโจมตีการค้าของข้าศึกและป้องกันการค้าของประเทศ แบบที่สาม “การโจมตี ป้องกันและสนับสนุนปฏิบัติการนอกประเทศ” เป็นการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเลและพื้นที่เป้าหมายที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการโจมตีดินแดนของข้าศึก

เพื่อความกระจ่างจึงขอสรุปภาพรวมของการวิเคราะห์การปฏิบัติการทางเรือที่กล่าวมาดังต่อไปนี้

1. วิธีการได้มาซึ่งการครองทะเล
 - 1) การรบแตกหัก
 - 2) การปิดล้อม

2. วิธีการปฏิเสธการครองทะเล
 - 1) การใช้ “กองเรือคงชีพ”
 - 2) การโจมตีได้กลับ
3. วิธีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล
 - 1) การรักษาฝั่งจากการโจมตีของข้าศึก
 - 2) การโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้า
 - 3) การโจมตี ป้องกันและสนับสนุนปฏิบัติการนอกประเทศ

บทที่ 2

วิธีการได้มาซึ่งการครองทะเล

1. การรบแตกหัก

ไม่ว่าสงครามที่ต้องทำจะจำกัดหรือไม่จำกัด การครองทะเลโดยสมบูรณ์ย่อมต้องเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จในที่สุด วิธีการใช้กำลังทางเรือวิธีเดียวที่จะทำให้ได้มาซึ่งการครองทะเลคือการรบแตกหักกับกองเรือของข้าศึก ไม่ช้าก็เร็วก็ต้องทำสิ่งนี้และยิ่งเร็วเท่าไรได้ยิ่งดี คำกล่าวนี้เป็นหลักความเชื่อดั้งเดิมของอังกฤษและยังคงเป็นความเชื่ออยู่ในปัจจุบันโดยไม่ต้องตั้งคำถามใดๆ ไม่มีใครจะสามารถถกเถียงได้ ไม่มีใครจะใส่ใจที่จะวิเคราะห์ข้ออภิปรายถึงเรื่องนี้ และอังกฤษก็มั่นใจมากจนสรุปได้ว่าเรื่องสำคัญเป็นอันดับแรกของกองเรือรบคือการไล่ล่าข้าศึกและทำลายให้สิ้นซาก

ไม่มีสุภาษิตคำสอนใดที่จะรวมเอาความคิดจิตใจในการทำสงครามทางเรือของอังกฤษได้ดีเท่ากับการรบแตกหักเพื่อให้ได้การครองทะเล และไม่มีพื้นที่เหลือให้กับแนวความคิดอื่นใดอีกแล้ว แต่การวิเคราะห์ข้ออ้างนี้ตามหลักเหตุผลย่อมเป็นอันตรายต่อความเชื่อนี้ ทว่าในการศึกษาสงคราม ไม่มีสิ่งใดจะอันตรายยิ่งไปกว่าการปล่อยให้สุภาษิตคำสอนใดๆ เข้ามาแทนที่การตัดสินใจในสงครามที่ถูกต้องสมเหตุสมผล ดังนั้นในที่นี้จำเป็นต้องตรวจสอบคำกล่าวนี้โดยละเอียด และขั้นแรกคือการทดสอบกับตัวอย่างสงคราม 2 ครั้งที่เกิดขึ้นล่าสุด

ต้องกล่าวไว้ก่อนว่า สงครามทั้งสองครั้งเป็นสงครามจำกัดซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นประจำในการทำสงครามและจริงๆ แล้วเป็นรูปแบบที่กระทรวงทหารเรือปรับตัวเข้าหาโดยการสร้างเรือรบที่สามารถใช้ได้ดีในสงครามจำกัด ตัวอย่างสงครามแรกคือสงครามสเปน-อเมริกา (Spanish-American War) และตัวอย่างสงครามที่สองคือสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น (Russo-Japanese War)

ในสงครามสเปน-อเมริกา ชาวอเมริกันต่อสู้เพื่อปลดปล่อยคิวบาจากการเป็นอาณานิคมของสเปนซึ่งเป็นเป้าหมายจำกัดอย่างชัดเจน ไม่มีหลักฐานใดที่จะแสดงให้เห็นว่าเป้าหมายของสงครามของทั้งสองฝ่ายจะชัดเจนไปกว่านี้แล้ว แต่เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง แผนการทำสงครามของอเมริกามุ่งไปยังการยึดครองดินแดนบางส่วน ในช่วงเริ่มสงคราม อเมริกาต้องการยึดฝั่งตะวันตกของคิวบาก่อนเพื่อสนับสนุนกลุ่มปฏิวัติที่เป็นชาวอาณานิคมคิวบา ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความคิดริเริ่มที่เด็ดขาดและรวดเร็วในการยึดพื้นที่นี้ อาวุธยุทธโศภณธรรมทั้งขวัญและกำลังใจมีความสำคัญอย่างยิ่งในการลดความเสี่ยงและความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการลำเลียงกำลังทางบกของอเมริกันซึ่งต้องอาศัยหลักการระวังป้องกันทางเรือรวมทั้งการรักษาความลับให้มากที่สุด แต่ในความเป็นจริงพวกอเมริกันกลับใช้หลักการสงครามอีกแบบหนึ่ง¹ ซึ่งปรากฏว่าในวันก่อนจะส่งปฏิบัติการตามแผน ฝ่ายชาวอเมริกันแจ้งว่ากองเรือสเปนกำลังเดินทางข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกมายังคิวบา ส่งผลให้กำลังทางเรือที่ใช้คุ้มกันการลำเลียงทหารบกและทั้งภารกิจการป้องกันกระบวนลำเลียงและออกไปทำภารกิจ “ไล่ล่าข้าศึกและทำลายให้สิ้นซาก” แทน

เปอร์โตริโก (Puerto Rico) เป็นพื้นที่ที่กองเรือคุ้มกันนี้ออกไปไล่ล่ากองเรือสเปนและพลเรือเอก แซมป์สัน² ก็ได้รับอนุมัติให้ไปยังเปอร์โตริโกนี้ด้วย โดยไม่สนใจความจริงที่ว่าในกรณีเช่นนี้ สิ่งที่เรามั่นใจว่าจะเป็นจริง ข้าศึกก็คิดได้ด้วยเช่นกัน ผลปรากฏว่ากองเรืออเมริกาพลาดเป้าหมายซึ่งเป็นกองเรือสเปนรวมทั้งยังทิ้งเส้นทางคมนาคมที่ใช้ลำเลียงทหารบกไปยังคิวบาและส่งผลให้ความพยายามหลักในเฟสแรกหยุดชะงัก ในที่สุด มีเพียงโอกาสเท่านั้นที่จะช่วยให้อเมริกันแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ สมมติว่ากองเรือสเปนไปถึงท่าเรือในคิวบา

¹ หลักนियมการรบทางเรือของอเมริกันในเวลานั้นได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของอัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Alfred Thayer Mahan) ดูเชิงอรรถที่ 3 ประกอบ

² พลเรือเอก วิลเลียม ที แซมป์สัน (Admiral William T. Sampson, ค.ศ.1840-1902) ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองเรือแอตแลนติกเหนือของสหรัฐฯ ในสงครามสเปน-อเมริกาในปี ค.ศ.1898

และสามารถสร้างทางรถไฟเชื่อมต่อกับกำลังทางบกของกษัตริย์สเปนที่อยู่ในเซียนฟวยโกส (Cienfuegos) หรือฮาวานา (Havana) ได้ แทนที่จะรีบเร่งไปยังซานติอาโก (Santiago) ภารกิจของอเมริกาทั้งหมดก็จะล้มเหลวลง มาฮาน³ เขียนใน *บทเรียนจากสงครามกับสเปน (Lessons of the War with Spain)* ว่า “ดูเหมือนไม่เพียงแต่การส่งกำลังไปปฏิบัติการทางตะวันออกของหมวดเรือฮาวานาจะโชคร้ายแล้ว [บรรดาผู้นำทางทหาร] น่าจะตระหนักรู้ก่อนแล้วว่าเป็นความผิดพลาดเพราะเป็นการฝ่าฝืนหลักการสงครามพื้นฐานที่ยอมรับกันทั่วไปและไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เป็นอยู่ โดยหลักการนี้ปฏิเสธการเคลื่อนกำลังที่แปลกประหลาดและไม่มีหลักการเหตุผลรองรับ จากการละเลยกฎเกณฑ์ข้อนี้ซึ่งก็คือการเปิดเผยให้ข้าศึกล่วงรู้ถึงแผนการใช้ฮาวานาและเซียนฟวยโกสในการแยกข้าศึกออกจากกัน”⁴

ไม่ว่าจะพิจารณาคำอธิบายของมาฮานถึงความผิดพลาดดังกล่าวที่ว่าเป็นการละเมิดหลักการสงครามที่แท้จริงหรือไม่ก็ตาม การเคลื่อนกำลังทางเรือก็แปลกประหลาดและไม่จำเป็นจริงๆ สมมติว่าอเมริกาพอใจที่จะคดงอเรือเอาไว้ในตำแหน่งตั้งรับแล้ว ไม่เพียงแต่จะสามารถคุ้มกันเส้นทางลำเลียงทหารบกมายังคิวบาและปิดล้อมเป้าหมายทางบกได้ด้วย แต่ยังเป็นการเพิ่มโอกาสให้เกิดการเผชิญหน้ากับกองเรือของสเปนได้โดยตรงอีกเช่นกัน พวกสเปนไม่ช้าก็เร็วจะต้องมายังเมืองเหล่านี้ มิฉะนั้นก็ต้องอยู่นอกพื้นที่ปฏิบัติการเลยซึ่งกำลังของสเปนจะไม่มีทางส่งผลกระทบต่อสงครามครั้งนี้ เว้นกรณีเดียวคือการปลุกกระดมชาวคิวบาให้ลุกขึ้นต่อสู้กับอเมริกาแทน ความผิดพลาดนี้เกิดจากการยึดติดกับหลักการที่ทำลายหลักการและเหตุผลในการปฏิบัติการจริง การโจมตีในทางยุทธศาสตร์ในกรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นการตั้งรับที่ดีที่สุด “การไล่ล่าทำลายกองเรือของข้าศึก” เกือบจะจบ

³ พลเรือตรี อัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Real Admiral Alfred Thayer Mahan, ค.ศ.1840-1914) นายทหารเรือชาวอเมริกัน นักประวัติศาสตร์และนักทฤษฎีสุมุทธานุภาพคนสำคัญที่สุดในขณะนั้น คอร์ทเบตต์ไม่ได้พิจารณางานของมาฮานอย่างจริงจังเท่าใด และถึงจุดนี้คอร์ทเบตต์ยังลังเลที่จะตีพิมพ์ผลงานของมาฮานให้เห็นชัดเจนด้วย

⁴ A.T. Mahan, *Lessons of the War with Spain* (London, 1899), p. 107.

ลงราวกับสายลมในอากาศซึ่งนอกจากจะไม่ได้ก่อให้เกิดผลเชิงรุกใดๆ แล้ว ยังจะเป็นการทำลายวัตถุประสงค์หลักในแผนการรบคือการระวังป้องกันกำลังทางบกให้ไปถึงยังคิวบาโดยปลอดภัยอีกด้วย การกล่าวว่าการเคลื่อนกำลังไปรบแตกหักกับกองเรือสเปนเป็นความแปลกประหลาดถือเป็นการวิจารณ์ที่นุ่มนวลมาก

ในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น เกิดเหตุการณ์ในลักษณะกลับกันคือไม่ได้ใช้การรบแตกหักในทันทีเพราะผู้นำพิจารณาสถานการณ์ด้วยหลักการและเหตุผล จริจที่ว่าในช่วงเริ่มปฏิบัติการทางเรือ ญี่ปุ่นพยายามไล่ล่าทำลายกองเรือรัสเซียโดยส่งกองเรือลึกลงเข้าไปยังพอร์ตอาร์เธอร์ แต่เหตุผลที่ญี่ปุ่นปฏิบัติการเช่นนี้ ไม่ใช่เพราะต้องการไล่ล่าทำลายกองเรือรัสเซียจริงๆ เพราะความหวังที่จะพบกองเรือรัสเซีย นั้นมีน้อยเกินไป⁵ แต่เป็นเพราะไม่มีวิธีการอื่นใดที่จะสามารถป้องกันเส้นทางทหารลำเลียงทหารบกของญี่ปุ่นไปยังแมนจูเรียได้ เป็นภารกิจของกองเรือที่จะต้องทำ แต่เป้าหมายจริงๆ ของสงครามอยู่บนบก มีเพียงครั้งเดียวที่โตโกหรือคามิมูระ⁶ รีบเร่งส่งกำลังเชิงรุกออกไปจนทำให้ภารกิจการป้องกันเส้นทางคมนาคมเกิดความเสียหายขึ้น ที่ต้องทำเช่นนี้ก็เกินไปตามแผนที่วางไว้และเป็นการสั่งการเร่งด่วนจากโตเกียว ถึงกระนั้นก็ตาม ในช่วงท้ายสงครามเมื่อญี่ปุ่นจะต้องทำลายกองเรือบอลติกของรัสเซีย โตโกก็ยัง “ไล่ล่าทำลาย” อย่างไม่เต็มที เนื่องจากโตโกยังคงพึงพอใจในสถานการณ์ที่รอให้ข้าศึกต้องเข้ามาทำลายเส้นทางลำเลียงทหารบก หากต้องการชัยชนะในสงคราม ซึ่งอเมริกาน่าจะพึงพอใจในสถานการณ์เช่นนี้เหมือนกันแต่กลับไม่ได้ทำเหมือนญี่ปุ่น ดังนั้นโตโกจึงตั้งทัพเรือโดยมั่นใจว่าข้าศึกจะต้องเข้ามาหาอย่างแน่นอน ญี่ปุ่นรวมกำลังเรือคอยการมาของรัสเซียและเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการโจมตี ญี่ปุ่นก็จะเข้าทำการรบแตกหักในทันทีโดย

⁵ กองเรือญี่ปุ่นแข็งแกร่งมากกว่าที่คอร์เบตต์ประมาณการณ์ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรือติดอาวุธตอร์ปิโด พิจารณา Westwood, op. cit., p. 78.

⁶ พลเรือโท บารอน ฮิโคโนโจ คามิมูระ (Vice Admiral Baron Hikonojo Kamimura) อายุน้อยกว่าโตโก (Togo) 3 ปี แต่อาวุธทางทหารเท่ากัน คามิมูระเป็นผู้บัญชาการกองเรือที่สอง (กองเรือลาดตระเวนหุ้มเกราะ) ของญี่ปุ่นในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น

ใช้การรวมอำนาจการยิงและความเฉียบขาดในการปฏิบัติภารกิจกว่าที่ญี่ปุ่นเคยปฏิบัติมาในอดีต

ดังนั้น ชัดเจนว่าคติพจน์เรื่อง “การไล่ล่าข้าศึก” จะช่วงเร่งเร้าให้ทหารเกิดความฮึกเหิมเพราะจะกระตุ้นจิตวิญญาณของนักรบทางเรือให้ปรากฏออกมา แต่ในทางปฏิบัติจะต้องไม่ปล่อยให้ความฮึกเหิมเช่นนี้เข้ามาแทนที่การตัดสินใจด้วยหลักเหตุผล การใช้ประโยชน์จากหลักการนี้โดยขาดเหตุผลส่งผลให้เกิดหายนะเหมือนกับที่อเมริกาเกือบผิดพลาดในสงครามกับสเปน อย่างไรก็ตามทุกคนรู้สึกได้ว่ามีเพียงหลักการนี้เท่านั้นที่ทำให้อังกฤษครองความเป็นเจ้าทะเลได้ อังกฤษจะขาดหลักการนี้ไม่ได้ แต่ก็ใช้หลักการนี้แบบโดดเดี่ยวไม่ได้อีกเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้เองที่อังกฤษต้องเข้าใจความหมายที่แท้จริงของการรบแตกหักเพื่อให้เข้าใจหลักการที่แท้จริงซึ่งรองรับวิธีการรบทางเรือรูปแบบนี้ การที่จะเข้าใจวิธีการรบแตกหักนี้ได้ต้องวิเคราะห์ดูว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างและการทำความเข้าใจที่ดีที่สุดคือย้อนกลับไปพิจารณาพัฒนาการของการรบแตกหักตั้งแต่ช่วงที่หลักนิยมนี้อีกกำเนิดขึ้นจากสัญชาตญาณดิบเถื่อนของผู้ให้กำเนิดวิธีการนี้

จุดเริ่มต้นของการรบแตกหักปรากฏในสารที่เดรกเขียนจากพลิมัธในช่วงปลายเดือนมีนาคม ค.ศ.1588 ซึ่งกล่าวมาแล้ว ข้อเสนอของเดรกไม่ได้เป็นเรื่องปฏิบัติการทางเรือล้วนๆ แต่เป็นการปฏิบัติกรรรวมเพราะเป็นปัญหาเรื่องการตั้งรับต่อการโจมตีจากข้าศึกซึ่งต้องหาทางแก้ไขร่วมกัน สิ่งที่เดรกพยายามโน้มน้าวรัฐบาลอังกฤษคือการให้รัฐบาลตระหนักว่าปัญหาที่แท้จริงไม่ใช่เกี่ยวกับการที่กองทัพบุกปาร์มาจะบุกโจมตีแฟลนเดอร์ แต่เป็นการที่กองเรือสเปนกำลังเปิดช่องทางคมนาคมทางทะเล แต่รัฐบาลกลับปฏิบัติตรงข้าม โฮเวิร์ด (Howard)⁷

⁷ ชาร์ลส์, ลอร์ด โฮเวิร์ดที่สองแห่งเอฟฟิงแฮม (Charles, second Lord Howard of Effingham, ค.ศ.1536-1624) ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือของอังกฤษ (Lord High Admiral) ในปี ค.ศ.1588 และนำทัพเรืออังกฤษต่อสู้กับกองทัพเรือสเปน

ซึ่งบัญชาการเรือส่วนใหญ่ตั้งรับอยู่ที่แม่น้ำเมดเวย์ (Medway)⁸ โดยอยู่ในระยะที่สามารถสนับสนุนกองเรือลาดตระเวนขนาดเบาที่สามารถปิดล้อมท่าเรือเฟลมมิช โดยการปฏิบัติการร่วมกับดัชต์ เดรกซึ่งบัญชาการกองเรือลาดตระเวนขนาดเบา กองเรือหนึ่งก็ถูกส่งไปปฏิบัติการทางตะวันตกในการกิจลาดตระเวนหาข่าวหรืออาจจะเพื่อเป็นกองเรือที่ใช้สำหรับการโจมตีได้กลับแบบเดียวกับการรบทางเรือในยุคกลางซึ่งไม่มีที่ไปที่ไปแต่อย่างใด เมื่อได้รับเชิญให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการเคลื่อนกำลังเช่นนี้ เดรกก็กล่าวออกไปตรงๆ ว่าเป็นแผนที่ล้มเหลวอย่างมาก ในสายตาของเดรก สิ่งสำคัญคือการเคลื่อนกำลังทางรุกเข้าต่อสู้ขั้นแตกหักกับกองเรือหลักของข้าศึก เดรกย้ำว่า “ถ้าหากกองเรือในสเปนจะต้องชะลอหรือหยุดพักเพื่อไม่ให้ข้ามทะเลมาในฐานะผู้ชนะสงคราม กษัตริย์ปาร์มาก็ต้องเผชิญกับบางสิ่งบางอย่างเพื่อชะลอการเคลื่อนทัพด้วยเช่นกัน” สิ่งที่เดรกมีในใจแน่นอนว่าไม่ใช่การขัดขวางข้าศึกไม่ให้ระดมสรรพกำลังได้โดยสมบูรณ์ ดังเช่นที่วิธีที่เดรกเคยใช้และประสบความสำเร็จมาก่อน ต่อมาเดรกกล่าวว่า “จากนี้ไปภายใต้การคุ้มครองจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้า ความได้เปรียบในปัจจุบันเวลาและพื้นที่จะเป็นเครื่องมือเดียวเท่านั้นที่จะทำให้อังกฤษชนะ ข้าพเจ้าขอร้องทูลผู้ทรงเกียรติทั้งหลายให้ดำรงจุดมุ่งต่อไปจากที่ได้เริ่มต้นไว้ เพราะด้วยเรือ 50 ลำ อังกฤษสามารถรบบตามแนวชายฝั่งทะเลของข้าศึกได้ดีกว่าจะรักษาตัวเอาไว้เพียงแค่ว่าเรือของเราเองหลายเท่าตัว และยิ่งเราสามารถออกเรือได้เร็วมากขึ้นเท่าใด เราก็มียังจะมีโอกาสโจมตี (impeach) ของข้าศึกได้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น”⁹ เดรกไม่ได้ใช้คำว่า “ทำลาย (destroy)” แต่ใช้คำว่า “โจมตี (impeach)” หมายถึง “ป้องกัน (prevent)” มากกว่า

⁸ เมดเวย์เป็นชื่อแม่น้ำในเมืองเคนต์ที่ไหลเข้าสู่ปากแม่น้ำเทมส์

⁹ Drake, จดหมายถึงสภาอังกฤษจากพลิมัทในวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ.1588 (*State Papers Relating to the Defeat of the Spanish Armada*, edited by John Knox Loughton, Navy Records Society, 1894, pp. 124-125.)

แน่นอนว่าสิ่งที่เรกรกคิดคือการนำเอายุทธศาสตร์ที่เคยใช้ในปีก่อนหน้านี้กลับมาใช้อีกครั้งซึ่งเรกรกสามารถหยุดการเคลื่อนกำลังทางเรือของสเปนได้และ “โจมตี” กองเรืออาร์มาดาในขณะที่กำลังแล่นอยู่ ในครั้งนี้เรกรกไม่ได้ขอให้รวมกำลังทางเรือทั้งหมดเพื่อวัตถุประสงค์นี้ เพียงแต่ต้องการกำลังเสริมเพื่อให้ภารกิจง่ายขึ้นเท่านั้น เหตุผลที่เรกรกให้กับผู้บังคับบัญชาเป็นในเชิงจิตวิทยา กล่าวคือ ต้องการริเริ่มโจมตีก่อนแทนที่จะรอคอยที่จะโดนโจมตี เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจเสียแต่เริ่มต้น เรกรกกระตุ้นชาวอังกฤษให้เข้าใจว่า “พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของจะมอบความกล้าหาญให้พระราชินีและเหล่าทหารของพระองค์ไม่ให้เกรงกลัวการบุกโจมตีจากข้าศึกและไล่ล่าข้าศึกของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของและพระราชินีที่ใดก็ตามที่จะพบเจอได้”¹⁰

จุดนี้เองที่เป็นกำเนิดของคติพจน์เรื่องการรบแตกหัก ผลของสารฉบับนี้ทำให้เกิดการเรียกประชุมสภาอังกฤษ ในการประชุมสภาครั้งนี้ ที่ประชุมมีมติให้ใช้แนวคิดการทำสงครามจากสารของเรกรกในการทำสงครามกับสเปนเป็นความคิดหลัก กองเรือหลักทั้งหมด ยกเว้นกองเรือที่ลาดตระเวนชายฝั่งเฟลมมิชมารวมกำลังกันในทางตะวันตกเพื่อขัดขวางการขนส่งของปาร์มา แต่ตำแหน่งการวางกำลังจะอยู่บริเวณช่องแคบอังกฤษ ไม่ใช่ในช่องแคบ ซึ่งหากมองในทางยุทธวิธีแล้วถือว่าเป็นตำแหน่งที่ไม่ดีเพราะจะเอื้อให้กองเรืออาร์มาดาของสเปนได้เปรียบเชิงพื้นที่เหนือกองเรือของอังกฤษ ในความเป็นจริง ไม่มีการเดินเรือไปยังชายฝั่งของสเปนซึ่งไม่จำเป็น ไม่ใช่เพราะความขลาดกลัวหากมองจากแนวคิดของเรกรก แต่เกิดจากความกลัวที่ว่า การเคลื่อนกำลังไปค้นหาทำลายกองเรือของข้าศึกจะไม่เกิดผลใดๆ ทั้งสิ้นและเป็นการทิ้งตำแหน่งการป้องกันที่สำคัญโดยอาจจะไม่พบข้าศึกเลยก็ได้ (เช่นเดียวกันกับกรณีของอเมริกาในสงครามสเปน-อเมริกาที่กล่าวมาแล้ว)

¹⁰ Ibid., p. 124.

อย่างไรก็ตาม เมื่อกองเรืออาร์มาดาถูกหน่วง กำลังเสริมสำหรับเดรกก็เข้าไปเพิ่มเติมจากกำลังของโฮเวิร์ดและคณะ โอกาสดูเหมือนจะเป็นของอังกฤษ กองเรือมุ่งตรงไปยังโครูนา (Coruña) ที่ซึ่งกองเรืออาร์มาดารู้ถึงการมานี้ แต่กองเรือของโฮเวิร์ดก็ประสบกับสภาพอากาศที่เลวร้ายและสิ่งที่ยังอังกฤษกลัวก็เกิดขึ้น ก่อนที่กองเรืออังกฤษจะไปถึงที่หมาย พายุจากทางใต้ก็สร้างความเสียหายให้กับอำนาจการรุกของกองเรือจนทำให้กองเรือต้องกลับไปยังพลิมัทเพราะไม่สามารถต่อสู้กับกองเรืออาร์มาดาได้ และเมื่อกองเรือสเปนออกเรือมาและปรากฏตัวให้เห็น กองเรือของโฮเวิร์ดยังซ่อมท่าและรับกำลังบำรุงในท่าเรืออยู่ มีเพียงปฏิบัติการทางยุทธวิธีการรบทางเรือเท่านั้นที่ช่วงรักษาความอยู่รอดของอังกฤษไว้ได้และกองเรือของโฮเวิร์ดก็สามารถอยู่ในตำแหน่งได้เปรียบเข้าศึกในทะเลได้

ดังนั้นถึงจุดนี้แนวทางที่อังกฤษใช้เพื่อระวังป้องกันเข้าศึกในท่าเรือแทนที่จะออกไปไล่ล่าเข้าศึกในทะเลดูจะมีความชอบธรรม แต่ต้องไม่ลืมว่าการที่เดรกยังคงยืนยันเรื่องการรบแตกหักโดยออกไปไล่ล่าเข้าศึกนั้นเป็นประเด็นเรื่องเวลาและพื้นที่ สมมติว่าหากอังกฤษอนุมัติการใช้กองเรือเพื่อไล่ล่าเข้าศึกแล้ว ย่อมมีเหตุผลที่ดีที่จะเชื่อว่าสเปนจะไม่สามารถระดมสรรพกำลังในช่วงท้ายของการรบในปีนั้น กล่าวคือหมวดเรือสเปนที่กระจัดกระจายกันอยู่จะไม่สามารถรวมตัวกันเป็นกองเรือได้ แต่ข้อมูลที่จะระบุว่าการกระจายกำลังของสเปนเป็นอย่างไรยังไม่แน่นอนอยู่ และหากพิจารณาเรื่องการเจรจาทางการเมืองแล้วจะพบว่ามีความเห็นทางการเมืองที่กำหนดให้อังกฤษต้องจำกัดการปฏิบัติไม่ให้ไปไกลถึงการทำลายล้างกำลังเข้าศึกเพราะมีทางเลือกอื่นอยู่ด้วย

ด้วยเหตุนี้ หลักการสงครามที่กลั่นกรองจากวิธีการ “ไล่ล่าทำลายกองกำลังของเข้าศึก” ได้แก่ (1) ขวัญกำลังใจจากการที่เป็นฝ่ายริเริ่ม และ (2) สภาวะได้เปรียบจากการชิงลงมือก่อนที่เข้าศึกจะระดมสรรพกำลังได้สำเร็จ แนวความคิดเรื่องการทำลายโดยใช้ปฏิบัติการของกองเรือขนาดใหญ่จะไม่ปรากฏในปัจจุบัน หากอังกฤษยังไม่สามารถสร้างแนวคิดที่ชัดเจนขึ้นได้ในสมัยพระนางเจ้าอลิซาเบธ โดยเฉพาะกองเรือโจมตีเมื่อเข้าศึกหมดกำลังใจหรือทันทีที่เข้าศึกออกจากท่าเรือ

ต่อมาในสงครามกับดัตช์ในศตวรรษที่ 17 หลักนิยมการรบแตกหักและทำลายล้างข้าศึกดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมาอย่างเต็มรูปแบบจนหลักการนี้กลายเป็นยุทธศาสตร์หลัก เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้หลักนิยมนี้พัฒนามาได้เป็นอย่างดีคือการยอมรับวิธีการไล่ล่าและทำลายข้าศึก วิธีการเช่นนี้ใช้กับการรบทางเรือเท่านั้นทำให้ไม่มีหลักการทางทหารใดๆ จะสามารถลี้ภัยหรือเบี่ยงเบนยุทธศาสตร์ทางเรือนี้ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาเรื่องน่านน้ำระหว่างเกาะอังกฤษและไอร์แลนด์ (narrow seas) และปัญหาความเสี่ยงที่จะไม่พบข้าศึกที่จำกัดความคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือก็ไม่ใช่ข้อยกต่อไป อย่างไรก็ตาม การใช้หลักนิยมนี้ในฐานะทางออกสำหรับทุกปัญหากำลังจะเปิดเผยให้เห็นถึงข้อจำกัดและหายนะที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา

สงครามครั้งแรกเปิดฉากโดยไม่พบร่องรอยของหลักการใดๆ ใหม่เลย การปะทะครั้งแรกเป็นเรื่องของความคิดเดิมๆ ในการโจมตีเส้นทางการค้าของข้าศึกและป้องกันเส้นทางการค้าของตนเอง และปฏิบัติการโจมตีเส้นทางการค้ามีลักษณะไม่เด็ดขาดและเกิดขึ้นโดยบังเอิญเท่านั้น ไม่มีใครจะมองเห็นความผิดพลาดจากการปฏิบัติการดังกล่าวยกเว้นทროมพ์¹¹ คำสั่งที่ทროมพ์ได้รับคือ “การทำลายกองเรืออังกฤษโดยอาศัยวิธีการทั้งหมดเป็นเป้าหมายแรกและสำคัญที่สุด” และเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ “ทროมพ์บัญชาการกองกำลังทางเรือโดยมุ่งทำลายกองเรือของอังกฤษและคุ้มครองกระบวนเรือสินค้าไปยังพื้นที่ตะวันตก”¹² จากคำสั่งนี้ ทროมพ์มองเห็นความไม่ลงรอยกันของภารกิจทั้งสองประการ จึงถามถึงคำสั่งที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น จะทำอย่างไรหากสถานการณ์เอื้ออำนวยให้ปิดล้อมท่าเรือให้กองเรือหลักของอังกฤษไม่สามารถออกมาปฏิบัติการได้ ซึ่งคงจะต้องดำรงการปิดล้อมต่อไปและ “ทิ้งกองเรือสินค้าทั้งหมดให้เสี่ยงต่อการโจมตี

¹¹ มาร์ติน ฮาร์เพิร์ตซูน ทროมพ์ (Martin Harpertszoon Tromp, ค.ศ.1597-1653) นายพลเรือชาวดัตช์คนสำคัญในสงครามดัตช์ครั้งที่หนึ่ง ทროมพ์เสียชีวิตในสนามรบ

¹² ถอดความจาก “Resolutions of the State General” 9-19 ตุลาคม ค.ศ.1652 แปลจากจดหมายเหตุที่เฮก, *First Dutch War*, edited by Samuel Rawson Gardiner and C. T. Atkinson Navy Records Society, 1905, p. 23.

จากกองเรือฟริเกตที่แล่นเร็ว”¹³ หรือจะรักษาภารกิจการคุ้มกันเรือสินค้าเอาไว้ต่อไป ทรอมพ์ต้องการที่จะจัดการกับกองเรือหลักของข้าศึกเป็นอย่างดีแต่ก็ต้องประหลาดใจกับความยากลำบากในทางปฏิบัติ (ซึ่งบ่อยครั้งผู้ปฏิบัติลืมไป) และทรอมพ์พบว่าการมีกำลังเหนือกว่าข้าศึกเพียงอย่างเดียวไม่ได้แก้ปัญหาการควบคุมทะเลได้แต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้นยังไม่มีคำแนะนำเพิ่มเติมจากรัฐบาลเพื่อแก้ไขอุปสรรคนี้อย่างไร สิ่งที่ทรอมพ์ทำได้ก็เพียงการร้องเรียนไปยังรัฐบาลอีกครั้ง โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าหวังเพียงว่าจะได้รับการกิจเพียงอย่างเดียวจากสองภารกิจ ไม่ใช่การไล่ล่าทำลายข้าศึกก็เป็นการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง เพราะการปฏิบัติทั้งสองภารกิจให้สำเร็จย่อมเป็นความยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง”¹⁴

การปฏิบัติการที่ไม่ชัดเจนดังกล่าวซึ่งปกติเกิดจากการที่รัฐบาลขาดมุมมองในทางยุทธศาสตร์และเป้าหมายของความพยายามหลักก็มาถึงบทสรุปโดยที่ทรอมพ์ได้ชัยชนะบางส่วนเหนือเบลกในการรบทางเรือนอกแหลมดันเนส (Dungeness) ในวันที่ 30 พฤศจิกายน ค.ศ.1652 แม้ว่าทรอมพ์จะต้องคุ้มครองกระบวนเรือลำเลียงขนาดใหญ่ ทั้งๆ ที่ยื่นความประสงค์ไปยังรัฐบาลว่าไม่ต้องการปฏิบัติการกิจนี้แล้วก็ตาม ทรอมพ์ก็สามารถคุ้มครองเรือลำเลียงกลับไปยังออสเทนด์ (Ostend) ได้ในเวลาเดียวกันที่พบกองเรือของเบลก¹⁵ ที่พื้นที่จอดเรือดาร์นส์และจากนั้น เมื่อทรอมพ์เสร็จสิ้นภารกิจการคุ้มกันเรือลำเลียง ก็สามารถปฏิบัติการไล่ล่าข้าศึกได้อย่างเต็มที่

จากผลของหายนะที่ไม่คาดคิดในครั้งนี้ ทำให้ความเข้าใจประเด็นปัญหาทางยุทธศาสตร์ของรัฐบาลครอมเวลล์เกิดการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การปฏิรูป

¹³ “Remarks of Admiral Tromp on the Preceeding Articles,” *ibid.*, p. 24.

¹⁴ Tromp to the States General, *ibid.*, p. 80.

¹⁵ โรเบิร์ต เบลก (Robert Blake, ค.ศ.1599-1657) หลังจากทำงานเป็นแม่ทัพของกองทัพบกให้กับฝ่ายปฏิวัติ เบลกได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายพลเรือในปี ค.ศ.1649 ในการรบกับกองเรือฝายนิยมกษัตริย์ ซึ่งนำโดยเจ้าชายรูเพิร์ต จากนั้นเบลกได้กลายเป็นแม่ทัพเรือคนสำคัญของครอมเวลล์และมีบทบาทสำคัญในสงครามกับเนเธอร์แลนด์และสเปนช่วงทศวรรษที่ 1650 สำหรับชีวประวัติของเบลก พิจารณา J.R. Powell, *Robert Blake* (London, 1972)

ครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์สงครามทางเรือของอังกฤษในฤดูหนาวของปีนั้นเอง มังค์ซึ่งเป็นทหารบกมีอาชีพที่สุดคนหนึ่งในอังกฤษและดิน¹⁶ ซึ่งเป็นนายพลอีกท่านหนึ่งร่วมรบกับเบลกในทะเล ส่งผลให้ตัวแบบกองทัพบกใหม่ (New Model Army) เข้ามามีอิทธิพลในกองทัพเรือ ในช่วงฤดูหนาวนั้นเอง อังกฤษได้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่กิจการทหารเรือโดย (1) นำธรรมนูญสงคราม (Articles of War) มาใช้ทำให้เกิดการสร้างระเบียบวินัยขึ้นในกองทัพ (2) นำข้อกำหนดในการรบ (Fighting Instructions)¹⁷ มาใช้ทำให้ยุทธวิธีเป็นระบบยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อังกฤษยังมีการพัฒนาแนวความคิดในการทำสงครามใหม่อีก 2 ประการซึ่งเป็นที่รากฐานให้กับการทำสงครามทางเรือสมัยใหม่ ได้แก่ (1) แนวความคิดที่ว่า การทำสงครามทางเรือโดยปฏิบัติการกับกองเรือติดอาวุธของข้าศึกเพื่อทำลายขีดความสามารถในการต่อต้านของข้าศึกจะแตกต่างจากปฏิบัติการที่เป็นการตอบโต้ต่อระบบการค้ำทางทะเลของข้าศึก และ (2) แนวความคิดที่ว่า การปฏิบัติการตามข้อแรกต้องอาศัยกองเรือที่มีประสิทธิภาพซึ่งรัฐเป็นเจ้าของและสร้างขึ้นมาเพื่อการทำสงครามโดยเฉพาะ และการปฏิบัติการต้องเป็นอิสระจากความช่วยเหลือของเรือเอกชน อันที่จริงการที่แนวความคิดทั้ง 4 ประการจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กันได้และเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันไม่ถือว่าเป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใด นั่นเป็นเพราะเป้าหมายมีความชัดเจน ทำให้วิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายเกิดขึ้นตามมาโดยธรรมชาติ ทั้งการสร้างระเบียบวินัย การพัฒนายุทธวิธีของเรือและการกำหนดกำลังรบทางเรือต่างมีความจำเป็นต่อทุกประเทศที่ต้องการทำสงครามทางเรือในสมัยใหม่

ผลจากการปฏิรูปกองทัพเรือปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในฤดูใบไม้ผลิหลังจากนั้นด้วยการปฏิบัติการครั้งใหญ่ 3 เหตุการณ์ เหตุการณ์แรกเป็นการ

¹⁶ ริชาร์ด ดีน (Richard Deane, ค.ศ.1610-1657) นายทหารฝ่ายปฏิวัติและหนึ่งในผู้ลงนามประหารชีวิตกษัตริย์ชาร์ลส์ที่ 1 ได้รับตำแหน่งนายพลเรือในช่วงเวลาเดียวกันกับเบลก ดินเสียชีวิตในการรบที่โพรแลนด์เหนือ (Battle of North Foreland)

¹⁷ รหัสที่ใช้ในกองทัพเรืออังกฤษ (ต่อมาคือบริติช) พิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ.1653 ต่อมาสัญญาทางยุทธวิธีชุดแรกก็ออกมาในปีเดียวกัน พิจารณา Corbett, *The Fighting Instructions*, pp. 92-104.

บัญชาการจากนายพลสามท่าน ส่วนอีกสองเหตุการณ์เป็นปฏิบัติการของมังค์เพียงท่านเดียว¹⁸ ในปฏิบัติการครั้งสุดท้าย มังค์ห้ามไม่ให้ยึดเรือข้าศึกมาใช้และต้องจมเรือทั้งหมดโดยไม่กระทบต่อชีวิตลูกเรือ ส่วนปฏิบัติการครั้งที่สอง มีการปะทะทั้งหมด 3 ครั้ง มังค์บัญชาการหนึ่งในนั้นและใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 4 วัน¹⁹ หลักนิยมใหม่นี้ส่งผลเกินขอบเขตต่อการทำสงครามทางเรือและทำให้ความคิดในการทำสงครามทางเรือมีศูนย์กลางอยู่ที่ปฏิบัติการของกองเรือโจมตีจนทำให้ไม่มีพื้นที่เหลือให้กับการควบคุมทะเลเลย อย่างน้อยในกรณีของอังกฤษ การรวมกำลังเพื่อโจมตีข้าศึกได้รับการผลักดันให้เกิดขึ้นจริงจนไม่ได้เพื่อเรื่องของการดำรงกำลังเอาไว้ให้ได้ในระยะเวลาที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้เองอำนาจการรุกของอังกฤษจึงหมดลงในช่วงที่ต้องเอาเรือเข้ามาบำรุงรักษาในท่าเรือ ส่งผลให้ดัตช์มีเสรีภาพเพียงพอในการใช้ทะเลซึ่งไม่เพียงแต่จะสามารถรักษาเส้นทางการค้าของตนเองได้แล้ว ยังสามารถโจมตีอังกฤษอย่างหนักหน่วงได้ด้วย การโจมตีได้กลับของดัตช์แสดงให้เห็นในช่วงการจู่โจมที่เชียร์เนส (Sheerness) และที่แชทแฮม (Chatham) โอกาสของดัตช์ดังกล่าวเกิดจากการใช้หลักนิยมใหม่เกินขอบเขตตามความเชื่อของรัฐบาลอังกฤษ “การต่อสู้ของเซนต์ เจมส์ (St. James's Fight)”²⁰ ซึ่งเป็นปฏิบัติการครั้งสุดท้ายของปฏิบัติการทั้ง 3 ครั้ง ได้ยุติปัญหาเรื่องความเป็นมหาอำนาจทางทะเลระหว่างประเทศทั้งสอง อังกฤษกับดัตช์ เจรจาสันติภาพและอังกฤษต้องการที่จะเก็บเกี่ยวประโยชน์จากปฏิบัติการที่สำเร็จของตนเองต่อการค้าของดัตช์ กองเรือรบส่วนใหญ่ของดัตช์ต้องยุติบทบาทและเป็นโอกาสที่ดัตช์จะแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของหลักนิยมที่นำมาใช้แบบ

¹⁸ ทั้งเบลก มังค์ และดินเอาชนะทอมพินในสงครามที่พอร์ตแลนด์ (Battle of Portland) ระหว่างวันที่ 18-20 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1653 ส่วนชัยชนะของมังค์อีกสองครั้ง ได้แก่ ยุทธนาวีที่แก็บบาร์ด (Battle of the Gabbard, 2-3 มิถุนายน ค.ศ.1653) และยุทธนาวีที่เซเวอริงเกน (Battle of the Scheveningen, 31 กรกฎาคม ค.ศ.1653)

¹⁹ ทั้งสงครามสี่วัน (The Four Days' Battle, 1-4 มิถุนายน) สงครามที่ออร์ฟอร์ดเนส (Orfordness) และการรบในวันเซนต์ เจมส์ (St. James's Day Fight) เกิดขึ้นในช่วงฤดูร้อนปี ค.ศ.1666

²⁰ ในวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ.1666

ผิดๆ บทเรียนที่ได้ในสงครามครั้งนี้เป็นที่จดจำของอังกฤษตลอดมา แต่คุณค่าของบทเรียนนี้จะเสียไปหากอังกฤษมองว่าหายนะที่เกิดขึ้นมาจากความไม่เข้าใจหลักนิยมกองเรือรบเพียงอย่างเดียว โดยลืมไปว่าการนำหลักการดังกล่าวมาใช้เกินขอบเขตที่เป็นไปได้ก็เป็นอีกประเด็นที่ก่อให้เกิดหายนะได้ด้วยเช่นเดียวกัน

ความจริงก็คืออังกฤษไม่ได้ชัยชนะในการรบแตกหักมากเพียงพอที่จะทำลายกองเรือรบของข้าศึกให้หมดขีดความสามารถไป บทเรียนที่มีค่ามากที่สุดคือชัยชนะดังกล่าวต้องอาศัยการเผชิญหน้ากันระหว่างคู่สงครามในทะเล จากเงื่อนไขนี้เองทำให้เห็นได้ว่าความสามารถในการลอยทัพและข้อจำกัดในการติดตามไล่ล่าเพื่อให้เกิดการปะทะและรบแตกหักจะไม่ได้ได้รับความสนใจเลยหากไม่มีการเตรียมการเป็นพิเศษในระดับยุทธศาสตร์และนโยบายของประเทศ หลักนิยมใหม่นี้เปิดทางให้มีทิศทางในยุทธศาสตร์ใหม่ซึ่งกล่าวอ้างมาแล้ว ประเด็นเรื่องการโจมตีเส้นทางการค้าของข้าศึกไม่ใช่เป้าหมายหลักอีกต่อไป แต่เป้าหมายหลักจริงๆ อยู่ที่การตรวจพบกองเรือข้าศึกซึ่งจะนำมาสู่การรบแตกหักในที่สุดว่าจะเจอกองเรือข้าศึกได้อย่างไร แต่การไล่ล่ากองเรือตามแนวชายฝั่งทะเลของข้าศึกไม่ได้รับประกันว่าจะทำให้ข้าศึกออกมารบแตกหักได้ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการบางอย่างที่จะบีบให้ข้าศึกออกมาจากฐานที่ตั้ง วิธีการที่ได้ผลดีคือการปฏิบัติการต่อระบบการค้าของข้าศึกซึ่งจะส่งผลในทางยุทธศาสตร์แทนที่จะโจมตีเรือสินค้าเป็นครั้งคราวซึ่งส่งผลเพียงระดับยุทธวิธี หลักการคือต้องคิดถึงตำแหน่งที่กองเรือของฝ่ายเราจะวางตัวเพื่อทำให้ระบบการค้าของข้าศึกเป็นอัมพาตพร้อมๆ กันทั้งประเทศ ไม่ใช่เพียงแค่ตามแนวชายฝั่งของประเทศข้าศึก แต่ต้องเป็นทุกๆ ที่ซึ่งข้าศึกมีผลประโยชน์ทางการค้าอยู่ซึ่งก็คือบรรดาอาณานิคมต่างๆ นั่นเอง ดังนั้นปฏิบัติการของอังกฤษที่เกิดขึ้นจึงล้มเหลวเพราะไม่สามารถสร้างระบบซึ่งจะนำเรือใหม่มาทดแทนเรือเก่าที่ประจำตำแหน่งสำคัญได้ แต่ถือ

เป็นจุดเริ่มต้นของระบบใหม่ซึ่งเกิดขึ้นในภายหลัง มีประสิทธิผลมากกว่าและใช้ใน “ปฏิบัติการวันที่ 1 มิถุนายนอันรุ่งโรจน์ (Glorious First of June)”²¹

ในสงครามครั้งที่สาม หลังจากทีวธีการรบแตกหักล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า จึงเกิดการคิดค้นวิธีการใหม่ขึ้นมาทดลองใช้ เป็นความคิดของพระเจ้าชาร์ลส์ที่สองเอง วิธีการคือการส่งกำลังออกไปปฏิบัติการนอกประเทศเพื่อคุกคามข้าศึก แผนคือให้ลำเลียงทหารจำนวน 15,000 นาย ไปขึ้นฝั่งที่ยาร์มัท (Yarmouth) ในแคนาดา โดยหวังให้ตัดซ์เข้ามาหยุดยั้งกำลังที่จะผ่านไปทางทะเลเหนือ จากนั้นกองเรืออังกฤษขนาดใหญ่ก็จะตีตลบหลัง อย่างไรก็ตาม ไม่เกิดการประสานการปฏิบัติระหว่างกำลังที่ลำเลียงทหารกับกำลังโจมตี ทำให้แผนนี้ล้มเหลวลง

วิธีการรบแตกหักที่กล่าวมาก็ยังไม่หมดความนิยมและยังมีผู้สนใจอยู่เสมอ แอนสันพยายามใช้วิธีการนี้อีกครั้งในสงครามเจ็ดปี อังกฤษพยายามไล่ล่ากองเรือข้าศึกอยู่นานสองปี แต่ไม่พบเจอสิ่งใดนอกจากความอ่อนล้าของกำลังทางเรือตนเอง แต่เมื่อพิตต์เริ่มการโจมตีชายฝั่งทะเลของฝรั่งเศส แอนสันซึ่งไม่เชื่อว่าการโจมตีของพิตต์จะมีค่าในทางการทหารแต่อย่างใด กลับมองเห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะใช้กำลังทางเรือให้เกิดประโยชน์จากการโจมตีครั้งนี้ ดังนั้น ในปี ค.ศ.1758 เมื่อแอนสันได้รับการกิจให้บัญชาการกองเรือคุ้มกันเส้นทางลำเลียงทหารผ่านช่องแคบอังกฤษไปยังแซงต์ มาโล (St. Malo) แอนสันเพิ่มกำลังปิดล้อมเมืองเบรสต์และเข้าควบคุมพื้นที่ไกล์เกาะบาตส์ (île de Batz) ซึ่งอยู่ระหว่างกำลังทางเรือหลักของข้าศึกกับเส้นทางลำเลียงทหารบกมายังฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม กองเรือที่ปิดล้อมเมืองเบรสต์อยู่ก็ไม่สามารถเคลื่อนไปไหนได้ และเป็นอีกครั้งหนึ่งหนึ่งที่การปฏิบัติการไม่เกิดผล การรบแตกหักกลับมาส่งผลอีกครั้งในปี ค.ศ.1805 ซึ่งครั้งนี้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าประสบความสำเร็จแต่ก็ด้วยความไม่ได้ตั้งใจ การส่งกำลังทหารผสมระหว่างอังกฤษกับรัสเซียเพื่อไป

²¹ การรบของลอร์ดฮาวในปี ค.ศ.1794 กับกำลังคุ้มกันกองเรือสินค้าฝรั่งเศสที่บรรทุกธัญพืชมาจากอเมริกา เรือรบฝรั่งเศสเสียหายอย่างหนักโดยจมไป 7 ลำ แต่กองเรือสินค้าปลอดภัย

ปฏิบัติการในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนซึ่งจะบีบให้โนเบิลเนียนรีบสั่งการให้วิลเนิฟออกปฏิบัติการจากกาดีซ และเป็นการแก้ปัญหาที่เนลสันมองว่าไม่เป็นปัญหาเลย ปฏิบัติการที่ลิซซาอาจจะพอเทียบเคียงกันได้ แต่ที่ลิซซา อิตาลี²² ซึ่งคาดเดาว่าการโจมตีดินแดนเป็นเป้าหมายที่แท้จริง ไม่ใช่เพียงเครื่องมือไปสู่เป้าหมายอื่นก็ต้องเสียหายจากกองเรือออสเตรียที่จู่โจมเข้ามาโดยฉับพลันและพ่ายแพ้ไป

ตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นตัวอย่างที่ดีซึ่งแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงสำคัญอย่างหนึ่ง กล่าวคือแม้ปฏิบัติการส่งกำลังทหารไปยังพื้นที่ข้าศึกเพื่อนำไปสู่การรบแตกหักจะประสบความสำเร็จน้อยครั้ง แต่การครองทะเลได้ด้วยการรบแตกหักจะทำให้ปฏิบัติการส่งกำลังทหารไปยังพื้นที่ข้าศึกประสบความสำเร็จเสมอ ความพยายามที่ข้าศึกจะใช้กำลังทางบกโจมตีดินแดนของฝ่ายเราได้กลายเป็นเหตุที่ทำให้อังกฤษประสบความสำเร็จชนะทางเรือมากที่สุด จากจุดแข็งนี้เองที่อังกฤษสามารถยอมรับให้ข้าศึกส่งกำลังเข้ามาบุกชายฝั่งอังกฤษ หรือไม่ก็ส่งกำลังไปโจมตีอาณานิคมของอังกฤษตามที่ต่างๆ ทั่วโลกได้ หากประวัติศาสตร์ไม่มีลักษณะขัดแย้งกันในตัวเอง อังกฤษตระหนักดีว่าความพยายามดังกล่าวของข้าศึกย่อมเป็นหนทางหนึ่งเพื่อให้อังกฤษได้มาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการ ตัวอย่างการรบที่เมืองลา ฮุก (La Hogue)²³ ที่อ่าวกิแบรง (Quiberon)²⁴ และที่แม่น้ำไนล์ (Nile)²⁵ บอกอังกฤษว่าไม่ช้าก็เร็วก็ต้องเกิดการรบแตกหักทางเรือ และโอกาสของชัยชนะที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดเป็นสิ่งที่อังกฤษจะคาดหวังได้จาก “เทวีแห่งโชคชะตาในสงคราม (Fortune of War)”

²² อิตาลีต้องการครอบครองเวนิสจึงเข้าร่วมรบ ในขณะที่ปรัสเซียโจมตีออสเตรียในปี ค.ศ.1866 แต่อิตาลีกลับไม่ได้มีส่วนกับชัยชนะของพันธมิตร เห็นได้ชัดจากการโจมตีเกาะลิซซาที่ออสเตรียยึดเอาไว้ นำมาสู่หายนะทางเรือของกองทัพเรืออิตาลีเสียเอง

²³ บทสรุปในวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ.1692 ของการรบทางเรือมาจบที่สงครามที่บาร์เฟลอร์ (Battle of Barfleur) โดยที่กองเรือหลักของฝรั่งเศสถูกกองเรือร่วมอังกฤษ-ดัตช์ต้อนไปจนมุมและถูกทำลายที่ ลา ฮุก (La Hogue) หรือแซนต์-วาสต์-ลา-ฮุก (Saint-Vaast-la-Hougue) ในนอร์มันดี

²⁴ ดูเชิงอรรถที่ 8 ของบทที่ 1 ส่วนที่ 2 ทฤษฎีสงครามทางเรือ

²⁵ ชัยชนะครั้งสำคัญของเนลสันที่อ่าวอาบูกีร์ในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1798

ถึงจุดนี้อาจจะเพียงพอสำหรับอธิบายวิธีการ “ไล่ล่ากองเรือของข้าศึก” ว่าวิธีการนี้ไม่เพียงพอที่จะทำให้ได้มาซึ่งการครองทะเลโดยการรบแตกหัก ความหมายที่แท้จริงของหลักการข้อนี้คือฝ่ายเราควรจะพยายามชี้เป้าหมายของข้าศึกโดยการวางกำลังในตำแหน่งที่ดีที่สุด การตัดสินใจด้วยข้อมูลที่สมบูรณ์ย่อมทำให้ฝ่ายเราได้เปรียบและสภาวะการณ์ทางการเมืองและการทหารที่เอื้ออำนวย หากกำลังโจมตีหลักคือกำลังทางบกเหมือนกับกรณีญี่ปุ่นและอเมริกา ดังนั้นหากเป็นไปได้ความพยายามครองทะเลต้องมาที่หลังการล่าเหยื่อกำลังทางบกไปยังพื้นที่ข้าศึกให้ปลอดภัย มิฉะนั้นการตั้งรับจะมีความสำคัญมากกว่าการบุกโจมตีข้าศึก แต่หากกำลังทางบกที่ใช้รุกเข้าไปยังดินแดนของข้าศึกยังทำไม่ได้จนกระทั่งการป้องกันทางทะเลทำได้โดยสมบูรณ์ดังกรณีที่ว่าข้าศึกเคลื่อนกำลังทางเรือมายังเส้นทางล่าเหยื่อของอังกฤษแล้ว สิ่งที่กำลังทางเรือต้องทำคือการค้นหาไล่ล่ากำลังของข้าศึกดังกล่าวเสียก่อน

ข้อต่อของวิธีการปฏิบัติการรบแตกหักก็มีอยู่ หากเริ่มต้นด้วยการมองว่าหน้าที่หลักของกองเรือคือการไล่ล่าข้าศึกที่ได้ก็ตามที่พบเจอได้ ความหมายคือฝ่ายเรากำลังเดินตามเกมของข้าศึกเท่านั้นซึ่งจะทำให้ข้าศึกนำเราไปในทิศทางใดก็ได้ที่ข้าศึกต้องการ ประเด็นนี้เองที่ก่อปัญหาให้กับการปฏิบัติการทางเรือผสมทั้งหมดของนโปเลียนเพราะนโปเลียนเชื่อว่าบรรดานายพลเรืออังกฤษที่มีวิญญูณณ์รบจะสั่งการในลักษณะโหดเขลาดังที่กล่าวมา แต่จริงๆ แล้วไม่เป็นเช่นนั้น เช่น การสั่งการของคอร์นวอลลิสที่แสดงให้เห็นว่านายพลเรืออังกฤษมีความฉลาดอยู่ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1804 คอร์นวอลลิสสั่งการให้พลเรือเอกคือตตอน²⁶ รองผู้บัญชาการของตนเอง รับหน้าที่การบังคับบัญชาหมวดเรือตะวันตกที่อุซันต์ โดยคอร์นวอลลิสกล่าวว่า “หากฝรั่งเศสออกเรือมาโดยที่ไม่มีเรือลำใดในการบังคับบัญชาของท่านพบเห็น อย่าไล่ติดตามเรือของฝรั่งเศสนั้น เว้นเสียแต่ท่านมั่นใจแล้วว่าเรือเหล่านั้นไปยังทิศทางใด หากท่านออกจาก

²⁶ พลเรือเอก เซอร์ ชาร์ลส์ ค็อตตอน (Admiral Sir Charles Cotton, ค.ศ.1753-1812)

อาวุโสลำดับสองในสายการบังคับบัญชาช่วงการปิดล้อมเมืองเบรสตใน ปี ค.ศ.1805 ภายใต้คอร์นวอลลิสต์

ทางเข้าซ่อมแซมอังกฤษโดยปราศจากการคุ้มกันแล้ว ข้าศึกอาจจะใช้โอกาสนี้โจมตีกองเรือของท่านและในขณะที่เดียวกันก็เป็นการช่วยให้การบุกเกาะอังกฤษเป็นไปได้ง่าย จงระลึกไว้เสมอว่ากิจในการป้องกันเกาะอังกฤษถือเป็นเป้าหมายหลักของท่าน”

มีความเชื่อว่าที่เนลสันไม่เคยละเมิดแนวทางการทำสงครามเว้นแต่เรื่องเดียวคือการไล่ติดตามกองเรือของข้าศึกโดยไม่ใส่ใจค่าเตือนที่คอร์นวอลล์ให้กับคือตตอนซึ่งทำให้เนลสันตกหลุมพรางข้าศึก ความเชื่อเช่นนี้ต้องพิจารณาพร้อมกับความจริงที่ว่าเนลสันไม่เคยไล่ตามข้าศึกโดยทิ้งภารกิจที่ได้รับมาไว้เสียแต่จะสามารถควบคุมพื้นที่ตามภารกิจได้แล้ว ความเข้าใจผิดเรื่องการที่เนลสันไล่ตามวิลเนฟไปยังเวสต์อินดีส์เกิดจากการพิจารณาสถานการณ์โดยไม่สมบูรณ์ เหตุผลของการไล่ตามวิลเนฟครั้งนี้ เนลสันไม่ได้ต้องการทำการรบแตกหัก แต่เป้าหมายหลักเป็นความต้องการป้องกันจาไมกาจากการยึดครองของฝรั่งเศส ถ้าหากจะกล่าวถึงความต้องการเจอกับกองเรือของวิลเนฟ เนลสันก็เพียงแต่รอคอยการกลับมาของวิลเนฟในตำแหน่งที่เหมาะสมคือนอกชายฝั่งเซนต์ วินเซนต์หรือเข้าไปใกล้จุดศูนย์กลางทางยุทธศาสตร์ที่เกาะอูซันต์ นอกจากนี้ เนลสันก็ไม่ได้ปล่อยให้พื้นที่ที่รับผิดชอบเสี่ยงอันตรายเพราะพื้นที่ปฏิบัติการในเมดิเตอร์เรเนียนปลอดภัยถึงระดับหนึ่งแล้วก่อนที่เนลสันจะเคลื่อนกำลังออกไป สุดท้ายที่ว่าการปฏิบัติของเนลสันจะส่งผลในทางจิตวิทยาที่น้อยก็ตาม แต่ก็พิสูจน์ไม่ได้ว่าแค่การเคลื่อนกำลังทางยุทธศาสตร์เพียงครั้งเดียวนี้จะทำให้สงครามในภาพรวมเกิดความเสียหาย การปรากฏตัวของเนลสันในเวสต์อินดีส์อาจจะป้องกันเกาะเล็กไม่ให้ถูกปล้นหรือยึดครองและอาจจะทำให้วิลเนฟกลับมาเข้าไป 2-3 วัน แต่ก็ไม่เกี่ยวอะไรกับอังกฤษ วิลเนฟอาจจะกลับมาเข้าไปอีกสัปดาห์หนึ่งก็ไม่ได้ทำให้อังกฤษต้องเพิ่มกำลังปิดล้อมรอชพอร์ตแต่อย่างใด บาร์แฮมน่าจะมีเรือในบังคับบัญชาหากเพียงพอเพื่อรักษาการปิดล้อมเอาไว้ได้ซึ่งตั้งใจ

เอาไว้แล้วตั้งแต่แรก จนกระทั่งข่าวเรื่องการรีบเร่งกลับมาของวิลเนิฟซึ่งมาจากเรือ*คูริเยอ*²⁷ ทำให้บาร์แฮมต้องเตรียมการให้พร้อมต่อการกลับมาในครั้งนี้

หากจะยกตัวอย่างของผู้นำที่ใช้หลักนิยมการไล่ล่าทำลายข้าศึกได้ดีเป็นต้นแบบ ซึ่งไม่ใช่การไล่ตามวิลเนิฟของเนลสัน ต้นแบบนี้น่าจะพบได้ในความกล้าหาญที่แฝงอยู่ในคำสั่งของบาร์แฮมที่ให้กับคอร์นวอลล์ลิสและคัลเตอร์ คำสั่งของบาร์แฮมให้ค้นหาวิลเนิฟด้วยการเคลื่อนกำลังในลักษณะสองเส้นทางที่ปัจจัยเวลาและปัจจัยระยะทางจะทำให้การรบแตกหักเป็นไปได้สูงมากจนเกือบจะแน่นอนทีเดียว และในขณะเดียวกันหากไม่พบข้าศึก อังกฤษก็ยังคงรักษาตำแหน่งสำคัญทางยุทธศาสตร์เอาไว้ได้เหมือนเดิม บาร์แฮมเฉลียวฉลาดมากเกินกว่าที่จะยอมเสียเปรียบนโปเลียนโดยการไล่ตามข้าศึกอย่างไม่ลืมหูลืมตาไปสู่ตำแหน่งอันตรายตามที่นโปเลียนต้องการ หากหลักการไล่ล่าทำลายข้าศึกจะต้องเข้ามาแทนที่การตัดสินใจด้วยตรรกะเหตุผลแล้ว สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ย่อมเป็นหายนะที่บาร์แฮมคาดเดาไว้อย่างแน่นอนทีเดียว

2. การปิดล้อม

ภายใต้แนวความคิดเรื่องการปิดล้อม (blockade) จะมีปฏิบัติการหลายแบบที่แตกต่างกันทั้งในแง่ของลักษณะและในแง่ของเจตนาารมณ์ทางยุทธศาสตร์ประการแรก การปิดล้อมอาจจะเป็นการปิดล้อมทางทหารหรือไม่ก็การปิดล้อมทางเศรษฐกิจ การปิดล้อมทางทหารหรือการปิดล้อมทางเรือ (naval blockade)

²⁷ เรือหลวงอังกฤษ *คูริเยอ* (HMS *Curieux*) เป็นเรือบริก-สลูป (brig-sloop) ขนาด 315 ตัน สามารถโจมตีข้าศึกได้ด้วยปืนใหญ่ขนาด 18 พาวเดอร์ จำนวน 10 กระบอก และขนาด 6 พาวเดอร์ จำนวน 8 กระบอก อังกฤษยึดเรือ *คูริเยอ* จากฝรั่งเศสที่มาร์ตินิกในปี ค.ศ.1804 จากนั้นเนลสันนำไปใช้ในวันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ.1805 โดยแล่นจากเวสต์อินดีส์เพื่อแจ้งข่าวไปยังกระทรวงทหารเรือว่ากองเรือของวิลเนิฟกำลังกลับมาและเนลสันกำลังไล่ล่าทำลายอยู่ ผู้บังคับการเรือ *คูริเยอ* คือนาวาเอก บัตเตอร์เวิร์ธ (Captain Butterworth) แจ้งข่าวให้กระทรวงทหารเรือได้รับทราบในเวลา 2300 ของวันที่ 8 กรกฎาคม (Corbett, *The Campaign of Trafalgar*, pp. 168 and 181; J.J. Colledge, *Ships of the Royal Navy: An Historical Index*, Volume I (Newton Abbot, 1969), p. 147.)

มีเป้าหมายในการป้องกันข้าศึกไม่ให้ออกจากท่าเรือหรือไม่ก็ให้ข้าศึกออกมาเผชิญหน้ากับฝ่ายเราก่อนที่จะมุ่งไปทำภารกิจใดๆ ก็ตามในทะเลเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ กำลังรบอาจจะเป็นกำลังทางเรืออย่างเดียวหรืออาจจะประกอบเป็นส่วนหนึ่งของกำลังที่ส่งไปปฏิบัติการนอกประเทศ หากเป็นกำลังทางเรืออย่างเดียว การปิดล้อมจะเป็นวิธีการได้มาซึ่งการครองทะเล หากเป็นกำลังผสมกับกำลังทางบก การปิดล้อมจะเป็นวิธีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล และวิธีเช่นนี้จะเกี่ยวข้องกับการป้องกันการโจมตีจากข้าศึกที่มาทางทะเล แต่ตราบไคที่การส่งกำลังทหารออกไปปฏิบัติการนอกประเทศจะต้องอาศัยการคุ้มกันจากกำลังทางเรือแล้ว ปฏิบัติการที่ใช้ป้องกันการลำเลียงนี้จะไม่ใช่เรื่องของการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้นวิธีปิดล้อมทางทะเลอาจจะใช้ปฏิบัติจริงในฐานะวิธีการได้มาซึ่งการครองทะเลและในฐานะภารกิจของกองเรือรบด้วย ในทางกลับกัน โดยสาระสำคัญแล้วการปิดล้อมทางเศรษฐกิจเป็นวิธีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลและเป็นงานหลักของเรือลาดตระเวน เป้าหมายเบื้องต้นคือการยุติระบบการค้าทางทะเลของข้าศึกโดยปฏิเสธไม่ให้ข้าศึกใช้เส้นทางคมนาคมทางทะเล

จากมุมมองการปฏิบัติการเช่นนี้ สามารถแยกประเภทของการปิดล้อมได้ 2 ประเภท ได้แก่การปิดล้อมทางเรือและการปิดล้อมทางเศรษฐกิจ แต่การแบ่งประเภทสามารถทำได้อีกโดยการปิดล้อมทางเรือจะแตกต่างกันตามเป้าหมายและต้องแบ่งย่อยลงไปอีก หากพิจารณาตามความหมายเฉพาะของการปิดล้อม เป้าหมายที่ต้องการคือการปิดฐานทัพท่าเรือของข้าศึกและป้องกันไม่ให้ข้าศึกออกมาปฏิบัติการในทะเลได้ แต่เป้าหมายนี้ไม่ใช่เป้าหมายเดียวของการปิดล้อม หลายครั้งฝ่ายเราก็ต้องการให้ข้าศึกออกทะเลมาเผชิญหน้ากัน และเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายนี้ ก่อนที่ข้าศึกจะได้มาซึ่งเป้าหมายของตนเหมือนกัน ฝ่ายเราก็ต้องใช้กองเรือเฝ้าจับตามองท่าเรือข้าศึกอย่างใกล้ชิด ปฏิบัติการเช่นนี้ไม่มีชื่อพิเศษแต่อย่างใดซึ่งปกติก็เรียกว่าการปิดล้อมเช่นกัน แม้จะมีเป้าหมายที่แตกต่างกันจากการปิดล้อมแบบอื่นอย่างมากก็ตาม ในประเด็นนี้เนลสันไม่เห็นด้วยกับความ

สับสนในเรื่องการปิดล้อมนี้ โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าไม่มีความตั้งใจที่จะจับตามอง ตูลงแบบใกล้ชิด” และอีกครั้ง “หลักและวิธีการรบของข้าพเจ้าขัดกับการปิดล้อม เป็นอย่างยิ่ง ข้าศึกจะมีโอกาสให้ออกมาปฏิบัติการในทะเลตลอดเวลา”²⁸ ดังนั้น จึงต้องใช้ศัพท์สองคำมาขยายความให้การปิดล้อมทางเรือเพื่อแยกแยะวิธีการ ปิดล้อมออกจากกัน เนลสันแนะนำคำว่า “ระยะใกล้ (close)” และ “ระยะไกล (open)” เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของรูปแบบการปิดล้อม การปิดล้อม ระยะใกล้ (close blockade) ดูเหมือนว่าจะใช้การไม่ได้อีกต่อไป แต่ถือว่าเป็น ความคิดที่ไ้แบ่งแยกการปิดล้อมในทางทฤษฎีให้เห็นชัดเจนและไม่สามารถ ละเอียดได้ในการพิจารณาวางแผนในระดับยุทธศาสตร์ การวางแผนทางเรือต้อง พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการปิดล้อมทั้งสองประการ ไม่ว่าจะ รูปแบบจะพัฒนาไปเป็นอะไรก็ตามในอนาคตก็ต้องพิจารณายุทธศาสตร์ในการใช้ การปิดล้อมทางเรือเสมอ

เมื่อพิจารณาการปิดล้อมทางเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ จะต้องไม่นับรวมกับเรื่องของวิธีการได้มาซึ่งการครองทะเลและนำไปพิจารณาอีก ครั้งในส่วนของการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลซึ่งกล่าวถึงการโจมตีและการ ป้องกันเส้นทางการค้า อย่างไรก็ตามในที่นี้จำเป็นต้องกล่าวถึงแง่มุมบางประการของ การปิดล้อมทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการปิดล้อมทางเรือด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ (1) โดยทั่วไปแล้วการปิดล้อมทางเรือผสมผสานกับการปิดล้อมทางเศรษฐกิจอย่าง แยกไม่ออก และ (2) วิธีการปิดล้อมทางเศรษฐกิจแม้ว่าจะมีเป้าหมายเบื้องต้นอยู่ที่ การใช้ประโยชน์จากการครองทะเล แต่เป้าหมายสุดท้ายย่อมต้องเกี่ยวข้องกับการ ได้มาซึ่งการครองทะเล กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือในขณะที่เป้าหมายเบื้องต้นคือการทำให้ท่าเรือสินค้าของข้าศึกใช้การไม่ได้ แต่ที่สุดแล้วเป้าหมายของการปิดล้อมทาง เศรษฐกิจคือการบีบให้กองเรือรบของข้าศึกต้องออกมาต่อสู้ในทะเล

²⁸ ถอดความจากสารของเนลสันถึงเซอร์ เฮนรี แฮร์ริส นิโกลาส (Sir Henry Harris Nicolas) นายกเทศมนตรีแห่งลอนดอนในวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ.1804 *The Despatches and Letters of Lord Viscount Nelson* (London, 1845), p. 125.

ด้วยเหตุนี้ การปิดล้อมทางเศรษฐกิจจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการปิดล้อมทางเรือในรูปแบบของการปิดล้อมระยะไกล อังกฤษนำการปิดล้อมระยะไกลมาใช้เพื่อให้ข้าศึกออกมารบแตกหักด้วย และการปิดล้อมทางเศรษฐกิจก็มักจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลที่สุด การปิดท่าเรือพาณิชย์ของข้าศึกเป็นการใช้อำนาจสูงสุดในการทำให้ข้าศึกเสียหายจากความสามารถรองทะเลของอังกฤษ อังกฤษหยุดการไหลเวียนของกิจกรรมระดับชาติที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของข้าศึกด้วยกำลังทางเรือในลักษณะเดียวกับการใช้กำลังทางบกยึดพื้นที่เพื่อหยุดกิจกรรมทั้งหมดของข้าศึก ดังนั้นข้าศึกจะต้องยอมรับสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดจากความพ่ายแพ้ทางเรือ หรือไม่ก็ต้องต่อสู้เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจการค้าเป็นอิสระ ข้าศึกอาจจะเลือกทางใดทางหนึ่ง แต่ไม่ว่าจะเป็นทางใดอังกฤษก็เพียงแต่ใช้กำลังทางเรืออย่างเดียวในการบีบบังคับข้าศึกให้ทำตามความต้องการ

ในระยะยาว แม้ว่าการปิดล้อมทางเศรษฐกิจอย่างหนักและต่อเนื่องจะทำอันตรายกับข้าศึกได้มากกว่าจะทำให้อังกฤษหมดกำลัง แต่ในที่สุดแล้ววิธีการนี้ย่อมยืดเยื้อและสูญเสียมาก ดังนั้นโดยปกติแล้วจะพบว่าเมื่อใดก็ตามที่อังกฤษมีกำลังเหนือกว่าอย่างมาก ข้าศึกจะยอมให้อังกฤษปิดล้อมทางเศรษฐกิจด้วยหวังว่าจะมีจังหวะเวลาที่เหมาะสมในการตอบโต้หรือสามารถสร้างกำลังรบใหม่ที่อาจนำมาใช้เพื่อให้ดุลอำนาจกลับคืนมาและเผชิญหน้ากับอังกฤษได้สมน้ำสมเนื้อ หากข้าศึกทำได้ก็จะออกมาจากท่าเรือและเสี่ยงทำสงครามแตกหัก ซึ่งอังกฤษก็หวังให้เป็นเช่นนั้นและจะเห็นได้ว่าหากอังกฤษปิดล้อมทางเรือหนักเกินไปยอมไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้หรือทำให้อังกฤษได้รับผลทางยุทธศาสตร์ซึ่งจะมาจากการทำให้การค้าของข้าศึกเป็นอัมพาตได้เสมอไป ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่ผู้กำหนดนโยบายทางทหารไม่ต้องการให้ท่าการรบแตกหักเช่นเดียวกับกรณีการโจมตีจากข้าศึกที่จะเกิดขึ้นแน่นอน หรือไม่ก็เมื่ออังกฤษเองมีปฏิบัติการนอกประเทศที่ต้องทำแล้ว เพื่อผลประโยชน์ของชาติ อังกฤษก็จำเป็นต้องเปลี่ยนความคิดของข้าศึกให้เลวร้ายยิ่งกว่า

วิธีการคือการพยายามชักจูงให้ข้าศึกเห็นความสำเร็จจากการออกมาจากท่าเรือ อาจจะทำให้คิดว่ากำลังที่ปิดล้อมอยู่นั้นเล็กกว่าที่เป็นอยู่จริงหรือไม่เปิดระยะออกจากท่าเรือเพื่อเอื้อให้ข้าศึกเล็กหลุดออกมาได้หรืออาจจะทำทั้งสองวิธี ตัวอย่างการปิดล้อมระยะไกลที่ดีคือปฏิบัติการของเนลสันนอกชายฝั่งกาดิซ โดยเนลสันพยายามดึงวิลเนิฟออกมาจากท่าเรือเพื่อต่อสู้กันในปี ค.ศ.1805 อย่างไรก็ตาม การปิดล้อมระยะไกลไม่ได้อาศัยเพียงการเปิดท่าเรือให้ข้าศึกออกมาเท่านั้น แต่ต้องสร้างโอกาสและชักจูงใจข้าศึกด้วย เพื่อบรรลุสิ่งนี้เนลสันจึงถอนการปิดล้อมทางเศรษฐกิจเข้าไปกับท่าเรืออื่นที่อยู่ใกล้ๆ เพื่อให้วิลเนิฟขาดกำลังบำรุงและจำเป็นต้องออกจากท่าเรือ

สุดท้าย หากเปรียบเทียบการปิดล้อมทั้งสองแบบ อาจกล่าวได้ว่าการปิดล้อมระยะไกลเป็นวิธีการได้มาซึ่งการครองทะเลเฉพาะที่และชั่วคราว (local and temporary command) เป้าหมายหลักคือการป้องกันไม่ให้ข้าศึกปฏิบัติการบางอย่างในบางพื้นที่เท่านั้น ในขณะที่การปิดล้อมระยะไกลซึ่งมีเป้าหมายหลักคือการทำลายกำลังทางเรือของข้าศึกเป็นขั้นตอนสำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งการครองทะเลแบบถาวร (permanent command)

ที่กล่าวมาทั้งหมดก็เพียงพอสำหรับประเด็นเรื่องการปิดล้อมทั้งสองแบบซึ่งแตกต่างกัน ในงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับสงครามทางเรือในอดีตก็มี 2 สำนักซึ่งมีนัยสำคัญว่านักทฤษฎีบางคนชอบการปิดล้อมระยะไกล คนอื่นๆ ก็ต้องชอบการปิดล้อมระยะไกลซึ่งนำไปสู่ความเชื่อที่ว่า การที่จะเลือกวิธีการใดก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับขวัญกำลังใจของทหาร หากมีสูงก็จะเลือกวิธีการปิดล้อมระยะไกลซึ่งเป็นแบบที่แน่นอนกว่า แต่หากมีต่ำก็จะเลือกการปิดล้อมระยะไกลซึ่งชัดเจนน้อยกว่าแน่นอนว่า ผู้ที่เลือกการปิดล้อมระยะไกลก็ยอมให้เหตุผลว่าการปิดล้อมระยะไกลทำให้กองเรืออ่อนกำลังและเสี่ยงเกินไป แต่หลายครั้งพิสูจน์ว่าข้ออ้างนี้เกิดจากความต้องการปิดบังการขาดจิตวิญญาณในการต่อสู้จริงๆ แล้วก็ไม่ค่อยได้มีการเปรียบเทียบการตัดสินใจใช้วิธีการรบทางเรือกับความตั้งใจทางยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องร่วมกับความเสี่ยงตามเงื่อนไขที่มีว่าชอบธรรมมากน้อยเพียงใดหรือ

แม้กระทั่งกับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเลย แต่การพิจารณาปัจจัยดังกล่าวต้องนำไปสู่การเลือกวิธีการปิดล้อม และจากการศึกษาประวัติศาสตร์พบว่าเกี่ยวข้องกับการปิดล้อมทั้งสองแบบ

ในการปิดล้อมระยะไกล มีสมมติฐานเบื้องต้น 3 ประการ (1) เนื่องจากเป้าหมายคือการบีบให้ข้าศึกออกมาทำการรบแตกหักในทะเล การวางตัวของฝ่ายเราต้องเอื้ออำนวยให้ข้าศึกปฏิบัติเช่นนั้นได้ (2) เนื่องจากฝ่ายเราต้องการตรวจเจอกองเรือข้าศึกเพื่อรบแตกหัก จุดวางตัวดังกล่าวจะต้องไม่อยู่ห่างจากท่าเรือของข้าศึกมากเกินไปกว่าระยะที่จะสามารถนำข้าศึกมารบแตกหักได้ก่อนที่ข้าศึกจะมุ่งไปทำกิจอื่นที่จะทำให้ข้าศึกบรรลุจุดมุ่งหมาย (3) มีแนวความคิดเรื่องการอ้อมกำลังซึ่งเป็นความคิดในการใช้วิธีการปิดล้อมระยะไกลที่ทำให้กำลังทางเรือของฝ่ายเราอ่อนแรงลงน้อยที่สุดและรักษาความแข็งแกร่งเอาไว้ให้มากที่สุด ประเด็นสุดท้ายนี้เองที่ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างการปิดล้อมทั้งสองแบบ การปิดล้อมระยะไกลจะทำให้กองเรืออ่อนแรงลงเสมอ แต่ในทางกลับกัน มีผู้แย้งว่ากำลังที่อ่อนแรงลงสามารถชดเชยได้จากความเหนือกว่าทางขวัญกำลังใจซึ่งกองเรือที่ตียอมสามารถดำรงการปิดล้อมระยะไกลได้ ในขณะที่การปิดล้อมระยะไกลและการตรวจการณ์ที่ดีมีแนวโน้มที่จะกร่อนลงตามเวลา แต่ก่อนจะพิจารณาการปิดล้อมระยะไกล ต้องพิจารณาคำเตือนที่จำเป็นซึ่งโดยปกติก็จะเชื่อกันว่าทางเลือกต่อการปิดล้อมระยะไกลคือการจับตามองกองเรือข้าศึกจากท่าเรือของฝ่ายเราเอง แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นดังนั้นก็ได้อีก แต่การวางตัวในตำแหน่งปกปิดซ่อนพรางที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าจะทำให้พบข้าศึก และด้วยเทคโนโลยีทางเรือในเรื่องการติดต่อสื่อสารระยะไกลที่พัฒนาขึ้น การวางตัวสามารถปฏิบัติได้ในทะเลมากกว่าในท่าเรือจริงๆ แล้วการได้มาซึ่งตำแหน่งวางตัวเพื่อจับตามองข้าศึกไม่ต้องพิจารณาอันตรายจากการเดินเรือและการโจมตีจากข้าศึก ในแง่การนำแนวความคิดไปใช้ปฏิบัติ อาจจะต้องดำเนินการทดสอบคุณค่าที่แท้จริงของรูปแบบการปิดล้อมทั้ง 2 ประการ โดยอาศัยหลักการที่มีลักษณะเป็นนามธรรม

ชัดเจนว่าการปิดล้อมทางเรือระยะใกล้สร้างความอ่อนล้าให้ได้มากที่สุด และเป็นรูปแบบการรบที่ไม่เป็นที่ต้องการมากที่สุด แต่การกล่าวว่า “อ่อนล้าที่สุด” ไม่ได้หมายความว่า “มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด” แต่หมายถึงวิธีการที่ทำให้กองเรือหมดพลังและมีแนวโน้มที่จะต้องใช้กำลังจำนวนมากกว่ากำลังของข้าศึก เหตุไม่ใช่เพราะกำลังที่ใช้ปิดล้อมซึ่งแข็งแกร่งขึ้นจากการเผ่าคอยและวางตัวในตำแหน่งทางยุทธวิธีที่ได้เปรียบไม่สามารถเอาชนะกองเรือข้าศึกที่ออกมาจากท่าเรือ แต่เป็นเพราะวิธีนี้ต้องอาศัยกำลังสำรองมหาศาลในการสับเปลี่ยนเพื่อดำรงประสิทธิภาพของการปิดล้อมให้ได้ จากความอ่อนล้าของกำลังพลและเรือ แม้ในกรณีที่ตั้งกำลังที่แข็งแกร่งที่สุดก็ต้องมีกำลังสำรองอย่างน้อยหนึ่งในห้าที่พร้อมสับเปลี่ยนและต้องมีนายพลเรือ 2 นายไปสับเปลี่ยนการบังคับบัญชากันในปี ค.ศ.1794 ผู้กำหนดนโยบายในกองทัพเรืออังกฤษพิจารณาว่าในการดำรงการปิดล้อมเมืองเบรสต์ในระยะเวลาใกล้ให้ได้ผล ต้องมีนายพลเรือ 2 ชุด และกำลังทางเรือสำรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ในการหมุนเวียนเสมอ²⁹

ข้อเสียดังที่กล่าวมาเป็นธรรมชาติของการปิดล้อมระยะใกล้ย่อมส่งผลต่อคุณค่าในการนำไปใช้ปฏิบัติการ การไม่เห็นด้วยต่อวิธีการนี้จะลดลงเมื่อมีการพัฒนาทักษะของกำลังพล วัสดุอุปกรณ์และวิธีการบริหารจัดการ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ข้อเสียหายไป นอกจากนี้สำหรับบางคน ข้อเสียนี้มีผลมากกว่าอีกหลายคน แต่หากย้อนกลับไปดูที่มาที่ไปของความคิดเห็นลักษณะนี้ก็จะเห็นได้ว่าข้อเสียที่กล่าวมาไม่ได้เป็นเพียงประเด็นเดียวที่ทำให้การปิดล้อมระยะใกล้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ไปต่างๆ นานา

²⁹ นาวาเอก ฟิลิป แพตตัน (Captain Philip Patton) ถึงเซอร์ ชาร์ลส์ มิดเดิลตัน (Sir Charles Middleton) วันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ.1794. *Barham Papers*, ii, 393. แพตตันอาจจะไม่ประสบการณ์ในสงครามมากกว่านายทหารท่านอื่นๆ ในเวลานั้น ทุกคนมองว่าแพตตันมีความรู้พิเศษบางประการที่ทำให้เข้าใจตนเอง ต่อมาแพตตันได้เป็นพลเรือโทโดยดำรงตำแหน่งรองจากบาร์แฮมในปี ค.ศ.1804 ในฉบับเดิม คอร์เบตต์บันทึกผิดจริงๆ แล้วเป็นวันที่ 27 มิถุนายน ไม่ใช่ 2 มิถุนายนซึ่งแก้ไขเรียบร้อยแล้ว พิจารณา *The Barham Papers* Vol.II, edited by Sir John Knox Loughton ตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1910)

ในสงครามเจ็ดปีภายใต้การบริหารของแอนสันมีการใช้การปิดล้อมระยะใกล้และต่อเนื่องเป็นครั้งแรก แต่ผู้ที่คิดค้นวิธีการนี้จริงๆ คือฮอว์ก ในการปิดล้อมเมืองเบรสต์ 3 ครั้งยังคงใช้วิธีการเดิมคือการเฝ้าดูจากท่าเรือของอังกฤษทางตะวันตก แต่วิธีเช่นนี้ประสบความสำเร็จเพียง 2 ครั้งเพราะไม่สามารถสกัดกั้นการรวมตัวของกำลังทางเรือฝรั่งเศสในพื้นที่ปฏิบัติการสำคัญในแคนาดาได้ในฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ.1759 ฮอว์กบัญชาการกองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษและได้รับคำสั่งให้เฝ้าจับตามองข้าศึกในพื้นที่อยู่แล้ว แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไปเฝ้าดูและตรวจตราท่าเรือที่เมืองเบรสต์ด้วย ฮอว์กประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่าหากไม่ได้รับคำสั่งในทางตรงกันข้ามกองเรือของตนเองก็จะวางตัวอยู่นอกท่าเรือเมืองเบรสต์ แทนที่จะกลับไปยังทอร์เบย์ (Torbay) เพราะฮอว์กพบกองเรือข้าศึกที่กำลังมุ่งไปยังเวสต์อินดีส์อยู่ ณ ที่นั้น และเห็นว่าจะเป็นการดีกว่าหากจะป้องกันไม่ให้กองเรือนี้ออกเรือได้ แทนที่จะปล่อยให้ออกไปและพยายามไล่ติดตาม กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือฮอว์กเห็นว่าการเฝ้าจับตามองข้าศึกจากท่าเรือของอังกฤษทางตะวันตกไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ได้เท่ากับการวางตัวในเส้นทางเดินเรือระหว่างเมืองเบรสต์กับเวสต์อินดีส์ที่ฝรั่งเศสใช้เป็นประจำ

เนื่องจากมีข่าวลือว่าข้าศึกจะบุกโจมตี วิธีการที่ดีกว่าคือการจัดการกับข้าศึกที่น่าน้ำของข้าศึกเองและหลีกเลี่ยงการกระจายกำลังของกองเรืออังกฤษในการออกไปล่าค้นหา ด้วยเหตุนี้ฮอว์กจึงสามารถจัดการกับข้าศึกได้แม้ว่าจะต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่เลวร้ายอย่างยิ่งก็ตาม และหลังจากที่บอสคาเวน³⁰ เข้า

³⁰ พลเรือเอก ๗พบ๗ เอ็ดเวิร์ด บอสคาเวน (Admiral the Hon. Edward Boscawen, ค.ศ. 1711-1761) สร้างชื่อเสียงให้กับตนเองจากการเป็นผู้บังคับการเรือในสงครามกับสเปนในเวสต์อินดีส์ช่วงปี ค.ศ.1739-1741 และต่อมาในสงครามสืบราชสมบัติออสเตรียกับฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรบที่แหลมพินัสเตรเรในปี ค.ศ.1747 โดยที่บอสคาเวนได้รับบาดเจ็บหนัก หลังจากได้รับเลื่อนยศเป็นพลเรือเอก และได้รับตำแหน่งในสภาของกระทรวงทหารเรือ ในปี ค.ศ.1755 บอสคาเวนบัญชาการกองเรืออังกฤษที่ปฏิบัติการกิจป้องกันการเสริมกำลังของฝรั่งเศสที่แคนาดา ผลจากการปฏิบัติการของบอสคาเวนช่วยเร่งสงครามเจ็ดปีที่บอสคาเวนบัญชาการกองเรือปิดล้อมอยู่ หลังจากบอสคาเวนนำกระบวนเรือลำเลียงทหารบกไปยังแคนาดาเพื่อยึดเมืองหลุยส์บูร์ก (Louisbourg) แล้ว ก็ได้รับการกิจให้บัญชาการกองเรือเมดิเตอร์เรเนียนเพื่อปิดล้อมฝรั่งเศสและสามารถทำลายกองเรือฝรั่งเศสที่อ่าวทาเกส (Tagus Bay) ในปี ค.ศ.1759 ในปี ค.ศ.

รับหน้าที่แทนฮอว์ก การปิดล้อมรูปแบบก็ได้รับการยอมรับมาโดยตลอดตั้งแต่นั้นมาเพราะนำมาซึ่งความสำเร็จเสมอ แต่ความสำเร็จที่เกิดขึ้นมาจากการที่ฝรั่งเศสไม่พยายามข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกไปยังเวสต์อินดีส์มากกว่าการที่การปิดล้อมทำได้ดีมากเพียงพอที่ขัดขวางการเคลื่อนกำลังของฝรั่งเศส ในสภาพอากาศที่บางครั้งแย่มากๆ กองเรืออังกฤษต้องถอนการปิดล้อมกลับไปยังทอร์เบย์หรือพลิมัท การเปลี่ยนวิธีการปิดล้อมไปเป็นระยะไกลจะเปิดโอกาสให้ฝรั่งเศสเล็ดลอดไปได้โดยอาศัยช่องว่างประมาณ 2-3 วันก่อนที่กองเรืออังกฤษจะเข้ามาสกัดกั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะเสี่ยงต่อการที่ข้าศึกจะบุกเข้ามาทางตะวันออกหรือทางเหนือเพื่อปฏิเสธการครองทะเลของอังกฤษในช่องแคบหรือ่านน้ำภายในอังกฤษอื่นๆ วิธีการปิดล้อมระยะไกลก็มีประสิทธิภาพและช่วงเวลาของการปิดล้อมระยะไกลที่เกิดขึ้นก็ได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญแต่อย่างใด

อาจจะด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ชาวสนับสนุนการใช้วิธีการปิดล้อมระยะไกลแทนวิธีการเฝ้าจับตามองข้าศึกจากท่าเรือของตนเองในสงครามปฏิวัติอเมริกา พื้นที่ปฏิบัติการที่สำคัญคือมหาสมุทรแอตแลนติกแต่ที่เปลี่ยนไปคือไม่มีการโจมตีจากข้าศึกต่ออังกฤษ หากเปรียบเทียบปฏิบัติการของฮอว์กกับของฮอว์กแล้ว ในสงครามเจ็ดปี อังกฤษสามารถมีความเหนือกว่าทะเลที่สามารถใช้กำลังสำรองเสริมการปิดล้อมระยะไกล ในขณะที่ในสงครามปฏิวัติอเมริกา อังกฤษมีกำลังทางเรือด้อยกว่าพันธมิตรของอาณานิคมอเมริกา เนื่องจากเป็นไปไม่ได้ที่จะสกัดกั้นฝรั่งเศสไม่ให้ไปถึงเวสต์อินดีส์และอเมริกาเหนือ (หากฝรั่งเศสมุ่งมั่นจริงๆ ที่จะไปให้ถึง) นโยบายของอังกฤษก็เพียงแต่ไล่ติดตามด้วยกองเรือที่มีขนาดใกล้เคียงกัน ซึ่งจะทำให้กองเรือที่ป้องกันเกาะอังกฤษลดจำนวนลงถึงระดับต่ำสุดเท่าที่จะยอมรับได้และสอดคล้องกับระดับความอยู่รอดของประเทศ กำลังของอังกฤษที่ใช้อาจจะน้อยกว่ากำลังของข้าศึกเพราะกำลังทั้งหมดของข้าศึกที่ใช้ปฏิบัติการใน

1760 บอสคาเวนกลับมารับภารกิจปิดล้อมในแอตแลนติกอีกครั้ง ครั้นนี้บอสคาเวนเสียชีวิตจากการติดโรคไทฟอยด์

ห้องแคบอังกฤษประกอบไปด้วยเรือรบของสเปนและฝรั่งเศสที่ใหญ่โตแต่เมื่อประกอบกำลังกันแล้วจะไม่มีประสิทธิภาพ

ตามความคิดของฮาว การปิดล้อมท่าเรือเบรสต์ไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ยิ่งหากนำไปปฏิบัติจริงแล้วยิ่งจะนำไปสู่หายนะ ฮาวไม่คิดว่าด้วยขีดความสามารถที่มีจะสามารถปิดท่าเรือนี้ได้ ฮาวมองว่าข้าศึกย่อมจะสามารถหลบหนีออกมาในช่วงที่เกิดพายุซึ่งจะทำให้กำลังที่ปิดล้อมอยู่กระจัดกระจายกันออกไป เรืออังกฤษที่ปิดล้อมอยู่จะเสียหายและข้าศึกก็จะมี ความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ฮาวกล่าวว่า “การที่จะกันไม่ให้ข้าศึกออกจากท่าเรือไม่ได้ อาศัยเพียงกองเรือปิดล้อมที่เหนือกว่าเท่านั้น” แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1805 กลับขัดแย้งกับที่ฮาวกล่าวไว้ ดังนั้นกำลังทางเรือที่เหนือกว่าของอังกฤษอย่าง เดียวจึงประสบความสำเร็จในการป้องกันไม่ให้กองเรือของกองโตม³¹ ออกมาได้ แต่แม้ว่ากองเรืออังกฤษจะเหนือกว่าเล็กน้อย แต่ก็มีกำลังทางเรือสำรองเพียงพอที่จะดำรงการปิดล้อมให้คงอยู่ได้ นอกจากนี้ กำลังที่ปิดล้อมอยู่ต้องจัดการกับ ข้าศึกที่จะเล็ดลอดไปในเวลาอันสั้นเท่านั้น หลังจากวันที่ 20 พฤษภาคม กองโตม ไม่สามารถนำกองเรือออกมาจากท่าเรือได้ ทั้งๆ ที่ก็มีโอกาสอยู่หลายครั้งที่จะหนีออกมาทางใต้ได้หากนโปเลียนมีนโยบายในการใช้เรือ

ดังนั้นในกรณีนี้ การวิจารณ์การตัดสินใจของฮาวว่าผิดก็ยังไม่เหมาะสมตามแผนที่วางไว้ ฮาวเพียงแต่ใช้กำลังที่มีอยู่อย่างจำกัดในการป้องกันไม่ให้ข้าศึกครองน่านน้ำของอังกฤษได้เท่านั้น ฮาวไม่มีกำลังมากพอที่จะปฏิบัติการอื่นใด และปฏิบัติการดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ด้วย หน้าที่หลักคือการคงกองเรือไว้เพื่อจู่โจม

³¹ ออเนอร์-โจเซฟ-องโตเน็ง กองโตม (Honoré-Joseph-Antoin Ganteaume, ค.ศ. 1755-1815) เป็นกัปตันเรือสินค้าและกำลังพลสำรองของกองทัพเรือฝรั่งเศส กองโตมมีชื่อเสียงขึ้นมาจากสงครามปฏิวัติฝรั่งเศส หลังจากเหตุการณ์ “วันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ.1794 อันรุ่งโรจน์ (Glorious First of June)” กองโตมได้รับตำแหน่งเสนาธิการให้กับพลเรือเอก บรูยส์ (Admiral Brueys) ในการรบที่แม่น้ำไนล์ ซึ่งกองโตมโชคดีเพราะสามารถหลบหนีไปได้ หลังการบัญชาการกำลังทางเรือที่อียิปต์และทำงานในฐานะสมาชิกของสภาแห่งรัฐแล้ว กองโตมบัญชาการกองเรือฝรั่งเศสที่ตุลซงก่อน จากนั้นเลื่อนยศเป็นพลเรือโทและบัญชาการกองเรือที่เบรสต์ในช่วงการรบที่ทราฟัลการ์

อื่นที่สำคัญ เพื่อบรรลุเป้าหมาย ฮาวจึงตัดสินใจใช้การปิดล้อมระยะไกลโดยใช้กำลังสำรองที่สปีตเฮดหรือที่เซนต์ เฮเลนส์³² ซึ่งฮาวสามารถรวบรวมเรือและกำลังพลเพื่อฝึก ในขณะที่เดียวกันก็สามารถป้องกันเส้นทางการค้าและโจมตีเส้นทางคมนาคมของข้าศึกได้ด้วย เคมเพนเฟลด์อนุมัติให้ฮาวปฏิบัติการปิดล้อมระยะไกลได้ อย่างน้อยในช่วงฤดูหนาว แต่ไม่มีใครสามารถแนะนำได้ว่าแนวคิดนี้เกิดจากขวัญกำลังใจที่ลดลงหรือความง่ายในการปฏิบัติและเมื่อเข้าสู่ฤดูร้อนความเห็นว่ากองเรือควรอยู่ในทะเลหรือไม่กลับไม่เป็นคำถามอีกต่อไปเพราะสภาพอากาศในฤดูร้อนไม่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกและการปฏิบัติการของกองเรือกระนั้นก็ตาม ในฤดูหนาวการปิดล้อมทั้งสองแบบก็เกือบก็เผชิญกับอุปสรรคเหมือนกัน ดังนั้นฮอว์กจึงยุติปฏิบัติการปิดล้อมในช่วงปลายปี ค.ศ.1759³³ และในเดือนวิกฤติจากกลางตุลาคมถึงกลางพฤศจิกายน ฮอว์กไม่สามารถรักษาพื้นที่รับผิดชอบเอาไว้ได้เกือบครึ่งหนึ่งของเวลา และเมื่อเจอกับกองเรือของกงฟลั่งส์³⁴ กลับเป็นที่ฮอร์เบย์³⁵ ไม่ใช่ที่อุซันต์ แต่ก็ไม่น่าประหลาดใจมากเพราะหากปราศจากความมั่นใจจากพายุที่เข้ามาช่วย การรบที่อ่าววิกแบร่ง³⁶ ก็น่าจะมีเกิดขึ้นตามที่เป็นอยู่

เคมเพนเฟลด์สนับสนุนให้คงกองเรือไว้ในท่าเรือด้วยประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเขียนบันทึกจากฮอร์เบย์ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1779 ดังนี้ “สมมติว่าข้าศึกนำกองเรือออกมาจากท่าเรือ (ในที่นี้คือเมืองเบรสต์) ซึ่งเป็นความต้องการของอังกฤษอย่างยิ่ง อังกฤษก็ควรจะทำปฏิบัติการอย่างชาญฉลาดและคงกอง

³² เส้นทางเซนต์ เฮเลนส์ (St.Helens's Roads) เป็นน่านน้ำทางฝั่งตะวันออกของเกาะไวท์ (Isle of Wight) ทางใต้ของสปีตเฮด นอกชายฝั่งเซนต์ เฮเลนส์

³³ เปลี่ยนจากต้นฉบับเดิม “ค.ศ.1859” ที่ผิด

³⁴ อุแบร์ต เดอ บริแอน, กองต์แห่งกงฟลั่งส์ (Hubert de Brienne, Comte de Conflans, ค.ศ.1690-1777) หลังจากประสบความสำเร็จในสงครามสืบราชสมบัติออสเตรีย กงฟลั่งส์ได้รับการแต่งตั้งให้บัญชาการกองเรือที่เบรสต์ซึ่งพ่ายแพ้แก่ฮอว์กที่อ่าววิกแบร่งในเวลาต่อมา

³⁵ ฮอร์เบย์เป็นอ่าวสำหรับทิ้งสมอในเดวอน นอกชายฝั่งทอร์ควีย์ (Torquay) เพนตัน (Paignton) และบริกซ์แฮม (Brixham)

³⁶ พิจารณาเชิงอรรถที่ 8 ของบทที่ 1 ส่วนที่ 2 ทฤษฎีสงครามทางเรือ

เรือเอาไว้ในท่าเรือ ปล่อยให้ข้าศึกต่อสู้กับช่วงเวลาค่าคินที่ยาวนานและพายุที่โหมกระหน่ำอย่างหนัก ธรรมชาติจะช่วยอังกฤษได้ดีกว่ากองเรือของอังกฤษเอง” เคมเพนเฟลต์คิดว่ายอมเป็นการดีกว่าที่จะใช้ฤดูหนาวในการเตรียมกำลังทางเรือในการรบครั้งต่อไป เพื่อให้มี “ความได้เปรียบในการเข้าสู่พื้นที่การรบก่อน” จากนั้น เคมเพนเฟลต์จึงสรุปว่า “อังกฤษควรคงกำลังที่เข้มแข็งเอาไว้ทางตะวันตกให้พร้อมที่จะต่อสู้กับข้าศึก ข้าพเจ้าไม่ต้องการคงกำลังไว้ในทะเลซึ่งจะทำให้ลูกเรือต้องเผชิญกับลมพายุ แต่ต้องการจะตั้งกำลังไว้ที่เทอร์เบย์ให้พร้อมเมื่อได้รับข่าวเรื่องของข้าศึก”³⁷ ดังนั้นข้อสรุปที่ว่า การปิดล้อมระยะไกลย่อมดีที่สุดที่จะทำให้กองเรือมีประสิทธิภาพในการต่อสู้กับข้าศึกนั้นจะต้องไม่ยอมรับว่าเป็นจริงเสมอไป เหตุที่ทำให้ชาวและเคมเพนเฟลต์เลือกใช้การปิดล้อมระยะไกลก็มาจากการพิจารณาที่กล่าวมาแล้ว เมื่อพิจารณาเงื่อนไขทั้งหมดแล้วรวมถึงประสบการณ์จากการทำสงครามของเคมเพนเฟลต์ การเตรียมกองเรือให้พร้อมในฤดูหนาวอย่างรอบคอบและการพัฒนายุทธวิธีในฤดูร้อนเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมให้กับกำลังรบทางเรือที่แข็งแกร่งมากที่สุด

ในทางกลับกัน ในสงครามปฏิวัติอเมริกา การปิดล้อมระยะไกลไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก แต่ก่อนที่จะกล่าวเช่นนี้ ต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนก่อนว่าสาเหตุของความล้มเหลวไม่ได้เกิดจากวิธีการปิดล้อมระยะไกลเอง ก่อนอื่น การที่กองเรือตะวันตกต้องช่วยในการปฏิบัติการที่ยิบรอลตาร์ทำให้ไม่สามารถทำภารกิจหลักในการเข้าจับตาดูข้าศึกได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ต่อมา เนื่องจากการบริหารจัดการที่ผิดพลาดในช่วงฤดูหนาวทำให้กำลังทางเรือที่จะใช้เข้าสู่สู้กับข้าศึกไม่พร้อมและเพียงพอในการเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการในฤดูใบไม้ผลิ เป็นหน่วยแรก สุดท้าย ต้องตระหนักว่าความล้มเหลวจริงๆ ไม่ได้มาจากการ

³⁷ *Barham Papers*, i, 302. (จดหมายถึงมิดเดิลตันเขียนโดยเคมเพนเฟลต์ในเรือหลวงอังกฤษ *วิกตอรี* ในวันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ.1779 ต้นฉบับใช้คำว่า “wiser” ไม่ใช่ “wise” และ “direct” ไม่ใช่ “suggest” *Barham Papers* เล่มแรกของเซอร์ ชาร์ลส์ ลูตัน ตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1907 โดยสมาคมบันทึกของกองทัพเรือ (Navy Records Society))

ปล่อยให้ฝรั่งเศสข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกได้ แต่มาจากการที่อังกฤษไม่ต้องการไล่ติดตามฝรั่งเศสเมื่อพบกับกองเรือข้าศึกแล้ว แน่แน่นอนว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างวิธีการไล่ล่าข้าศึกเพื่อการรบแตกหักกับการปิดล้อมเพื่อไม่ให้ข้าศึกออกมาปฏิบัติการ เว้นแต่ฝ่ายเราจะชัดเจนว่าเมื่อใดจะทำลายข้าศึกหรือเมื่อใดอาจจะถูกข้าศึกทำลาย ประเด็นนี้เองที่รอดนีย์³⁸ และคณะต้องการอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าการปิดล้อมสามารถล้มเหลวได้จากการปฏิบัติเท่าๆ กับความล้มเหลวตั้งแต่ช่วงของการวางแผนปิดล้อมข้าศึก

ในการทำสงครามครั้งต่อมา ฮาวยังได้รับการเลื่อนยศและบัญชาการกองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษซึ่งฮาวใช้แผนการปิดล้อมเดิม จากการปล่อยให้เมืองเบรสตให้เปิดโล่ง ฮาวบีบฝรั่งเศสโดยการปฏิบัติการโจมตีการค้าและได้ชัยชนะในการรบวันที่ 1 มิถุนายน (Battle of the First of June) ช่วงฤดูหนาวหลังจากนั้นไม่มีการปิดล้อมระยะใกล้อีกเลย กองเรือฝรั่งเศสสามารถออกจากท่าเรือได้แต่ก็ต้องเผชิญกับหายนะจากสภาพอากาศเดือนมกราคม ค.ศ. 1795³⁹ ตามที่เคมเพนเฟลด์คาดไว้ ความเสียหายมหาศาลจนทำให้ฝรั่งเศสละทิ้งความคิดที่จะใช้กำลังทางเรือทั้งหมด วิธีการของฮาวยังใช้กันต่อไปแต่ก็ไม่ใช่ว่าบรรลุผลสำเร็จทั้งหมด ในปี ค.ศ. 1796 ฝรั่งเศสสามารถเคลื่อนกำลังขึ้นไปไกลถึงไอร์แลนด์ซึ่งทำให้ฮาวออกมาวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักหน่วง วิธีการของฮาวถูกนำไปเปรียบเทียบกับวิธีการของเจอร์วิส⁴⁰ โดยมองว่าวิธีการของฮาวด้อยกว่า ซึ่ง

³⁸ พิจารณาเชิงอรรถที่ 3 ในบทนำ

³⁹ กองเรือฝรั่งเศสต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่แย่งทั้งจากพายุและหมอก เรือจมไปสามลำ อีกลำไปอัปปางบริเวณชายฝั่ง

⁴⁰ จอมพลเรือ เซอร์ จอห์น เจอร์วิส, ลอร์ด เซนต์ วินเซนต์ (Admiral of the Fleet Sir John Jervis, Lord St. Vincent, ค.ศ.1735-1823) เจอร์วิสเป็นรับราชการที่ก่อกบฏในปี ค.ศ.1759 ยศขณะนั้นคือนาวาเอก จากนั้นได้รับแต่งตั้งให้เป็นขุนนางชั้นบารอนเน็ต (baronet) หลังจากยึดเรือรบฝรั่งเศสชื่อ *เปกัส* (Pegase) ได้และเปลี่ยนชื่อเป็นเรือหลวงอังกฤษชื่อ *ฟูโดรยันต์* (HMS Foudroyant) ในปี ค.ศ.1782 เจอร์วิสบัญชาการกองเรืออังกฤษในเวสต์อินดีส์ช่วงสงครามปฏิวัติฝรั่งเศสและสามารถยึดเกาะของฝรั่งเศสไว้ได้เป็นจำนวนมาก จากนั้นย้ายไปบัญชาการกองเรือเมดิเตอร์เรเนียน ได้ชัยชนะครั้งสำคัญในปี ค.ศ.1797 เหนือกองเรือสเปนนอกแหลมเซนต์ วินเซนต์ ส่งผลให้ได้เลื่อนเป็นขุนนางระดับเพียร์ (peerage) เนลสัน

วิธีการของเจอร์วิสได้รับการยอมรับอีก 4 ปีหลังจากนั้น การเปรียบเทียบนี้ขาดการพิจารณาสถานการณ์ที่นายพลเรือทั้งสองต้องเผชิญซึ่งแตกต่างกันและทึกทักเอาบนสมมติฐานที่ว่า การปิดล้อมเมืองเบรสต์สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ก็ต่อเมื่อสามารถนำไปใช้โดยประสบความสำเร็จในอีกปัญหาหนึ่งได้เช่นกัน

ในปี ค.ศ. 1796 อังกฤษไม่ได้เป็นฝ่ายตั้งรับเหมือนในปี ค.ศ. 1800 กองเรือฝรั่งเศสถูกทำลายจนหมดขีดความสามารถ อังกฤษไม่มีภัยคุกคามจากฝรั่งเศสอีกต่อไป หากพิจารณานโยบายในการสร้างสันติภาพของอังกฤษ ปฏิบัติการเชิงรุกต่อการค้าและดินแดนของฝรั่งเศสก็เป็นไปเพื่อการตกลงยุติการรบ การมีนโยบายเช่นนี้ถูกตั้งหรือไม่อาจไม่ใช้ปัญหา แต่ปัญหาอยู่ที่ยุทธศาสตร์ที่ใช้สามารถบรรลุเป้าหมายในเชิงนโยบายได้หรือไม่ แต่ต้องระลึกเสมอว่าอังกฤษก็ประกาศสงครามกับฮอลแลนด์และกำลังจะประกาศสงครามกับสเปนซึ่งทำให้อังกฤษหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเฝ้าระวังและป้องกันโปรตุเกส ในสถานการณ์เช่นนี้ ไม่มีสิ่งใดที่อังกฤษต้องการมากไปกว่าการดำรงแนวทางการปิดล้อมเมืองเบรสต์เอาไว้เช่นเดิม ความหวังเดียวของอังกฤษคือการใช้ปฏิบัติการเชิงรุกต่อผลประโยชน์ทางทะเลของฝรั่งเศสเพื่อทำให้ฝรั่งเศสเปิดช่องโหว่ในแนวป้องกัน การใช้กำลังทางเรือปิดท่าเรือเมืองเบรสต์เป็นการทำให้ฝรั่งเศสหมดขีดความสามารถในการรุกและเป็นการเล่นเกมของข้าศึก ทำที่ที่แท้จริงของกองเรือป้องกันเป็นไปเพื่อดำรงรักษากิจกรรมเชิงรุกเอาไว้และในขณะเดียวกันก็เพื่อรับประกันความเหนือกว่าของกำลังที่รักษาน่าน้ำของประเทศเพราะข้าศึกสามารถใช้เพื่อการโจมตีได้กลับได้ น่าน้ำของอังกฤษมีความเปราะบางต่อการโจมตีจึงแยกกองเรือเป็น 3 กองเรือเพื่อรักษาการครองทะเลเอาไว้ กองเรือแรกอยู่ที่ทะเลเหนือ กองเรือที่สองอยู่บริเวณเมืองเบรสต์ และกองเรือสุดท้ายลาดตระเวนไปทางตะวันตกโดยมีกำลังสำรองอยู่ที่พอร์ตสมัท มีเพียงที่ตั้งของ

ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในความสำเร็จครั้งนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งเจอร์วิสเลือกเนลสันให้บัญชาการหมวดเรือหนึ่งในปีเดียวกันที่เจอร์วิสโจมตีกำลังของฝรั่งเศสที่อ่าวอาบูกีร์ เจอร์วิสเป็นผู้ว่าการกระทรวงทหารเรือในช่วงปี ค.ศ. 1801-1804

กำลังสำรองที่ถูกวิจารณ์เล็กน้อยซึ่งตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ไม่ชัดเจนว่ากำลังสำรองเป็นเพียงกองหนุนให้กับกองเรือที่ปฏิบัติการที่เมืองเบรสต์เท่านั้น มีเพียงที่ตั้งของกำลังสำรองที่ถูกวิจารณ์เล็กน้อยซึ่งตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ไม่ชัดเจนว่ากำลังสำรองเป็นเพียงกองหนุนให้กับกองเรือที่ปฏิบัติการที่เมืองเบรสต์เท่านั้น ในขณะที่ความจริงคือเป็นกำลังสำรองสำหรับกองเรือในทะเลเหนือหรือไม่กี่สำหรับทุกที่ที่ต้องการ ในขณะที่เดียวกัน พอร์ตสมัทก็เป็นที่ตั้งสำหรับการฝึกและฐานการซ่อมบำรุงเพื่อสนับสนุนให้กำลังทางเรือเข้มแข็งขึ้นเพราะโนไปเลียนอาจจะเพิ่มกำลังทางเรือให้กับสเปนได้อีกในอนาคต การลิดรอนกำลังของอังกฤษเพียงเพื่อป้องกันไม่ให้กองเรือที่ออกจากเมืองเบรสต์ถูกโจมตีก็ไม่ต่างจากกรณีของเท็กซัสหรือดันเคิร์กและเป็นสิ่งที่ข้าศึกน่าจะต้องการ ท่าทีการปฏิบัติเช่นนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นตัวอย่างการรวมกำลังที่ดี กล่าวคือเป็นการทุ่มกำลังไปยังจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์เพื่อรักษาความยืดหยุ่นในการรุกโดยไม่เสี่ยงต่อการป้องกันที่ผิดพลาด แต่ด้วยการสนับสนุนการรวมกำลังและการรุกอย่างจริงจังที่ทำให้วิธีการของฮาวในเวลาอันถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง

ในที่สุดวิธีการดังกล่าวก็ไม่สัมฤทธิ์ผลเพราะไม่สามารถป้องกันการลำเลียงกำลังทหารของข้าศึกมาขึ้นฝั่งที่ไอร์แลนด์ได้ ทว่าการปิดล้อมช่วยให้การปฏิบัติของข้าศึกทำได้ลำบากขึ้นจนต้องเลื่อนออกไปถึงช่วงกลางฤดูหนาว และสภาพอากาศในช่วงนั้นที่เอื้อต่อการหลบหนี กลับทำลายการปฏิบัติและโอกาสในความสำเร็จของข้าศึกด้วย ในความเป็นจริง ปรากฏการณ์นี้ตรงกับกรณีการคาดการณ์ของเคมเพนเฟลต์ในเรื่องอุปสรรคจากการรบในฤดูหนาว ทรายเบ้าที่มีการตั้งรับทางเรือ วิธีการนี้ก็ยังคงจำเป็นอยู่ กองเรือลาดตระเวนมองเห็นกำลังที่บุกขึ้นมามายังไอร์แลนด์ออกเรือจากท่าเรือเบรสต์ซึ่งโคลพอยส์⁴¹ รายงานเหตุการณ์นี้มายัง

⁴¹ พลเรือเอก เซอร์ จอห์น โคลพอยส์ (Admiral Sir John Colpoys, ค.ศ.1742-1821)

หลังจากรับใช้กองทัพเรืออังกฤษมาเป็นเวลานาน โคลพอยส์ได้เป็นนายพลในปี ค.ศ.1794 และอยู่ใต้การบังคับบัญชาของฮาวในกองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษ โคลพอยส์เกือบถูกพิพากษาประหารชีวิตจากความผิดฐานสมรู้ร่วมคิดต่อต้านกฎหมายในปี ค.ศ.1797 ต่อมารับราชการในบอร์ดของกระทรวงทหารเรือ

กระทรวงทหารเรือ โคลพอยส์บัญชาการกองเรือลาดตระเวนในพื้นที่นอกน่านน้ำอังกฤษและพบว่าหมอกที่หนาแน่นที่ช่วยให้กองเรือของฝรั่งเศสออกมาได้ ในความเป็นจริง ไม่ได้มีการเคลื่อนกำลังที่ใหญ่โตเท่าใดนัก เพียงแต่กำลังจู่โจมขนาดเล็กเท่านั้นซึ่งก็ไม่ได้มีกำลังทางเรืออื่นใดคอยคุ้มกันไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูหนาว

ส่วนสถานการณ์และเงื่อนไขของเจอร์วิสนั้นก็แตกต่างกันไปโดยสิ้นเชิง ช่วงปลายปี ค.ศ.1800 วิธีการของฮอว์กได้รับการฟื้นฟูกลับมาใช้อีกครั้ง การก้าวขึ้นมาใช้อำนาจบัญชาการกองทัพเรือของเจอร์วิสเกิดขึ้นพร้อมกับการที่โปเลียนได้รับสิทธิในการควบคุมชะตากรรมของฝรั่งเศส การต่อสู้ขนาดใหญ่ระหว่างสองฝ่ายเริ่มต้นขึ้น มาตรการที่เจอร์วิสใช้เป็นการแย่งชิงความเป็นหนึ่งในทางทะเลในสงครามทางเรือแบบดั้งเดิม อังกฤษมีความเปราะบางจากการโจมตีต่อเกาะอังกฤษแต่อังกฤษเองก็มีกำลังทางเรือที่เหนือกว่าอย่างเห็นได้ชัด อย่างน้อยอังกฤษต้องตระหนักว่ามีการนำเอาวิธีการแบบเดียวกับที่ทำในสงครามเจ็ดปีกลับมาใช้อีกครั้งเมื่อปัญหาและปัจจัยในสงครามเปลี่ยนแปลงไป เมื่อปัญหาเปลี่ยนไปและหนักหน่วงขึ้น ดังที่ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติหลังสนธิสัญญาอาเมีย็งส์ (Peace of Amiens)⁴² และภัยคุกคามจากการโจมตีต่อเกาะอังกฤษมีความอันตรายอย่างยิ่ง ดังนั้นความจริงจึงที่มีต่อการปิดล้อมระยะใกล้เพิ่มมากขึ้น ภายใต้การบังคับบัญชาของคอร์นวอลลิสและการ์ดเนอร์⁴³ แนวทางหลักคือปฏิเสธความเป็นไปได้ที่ข้าศึกจะหลบหนีออกไปโดยไม่ต่อสู้ トラบโดที่ขีดความสามารถรองรับได้ ทั้งที่การจัดการกับกองเรือข้าศึกมีความสำคัญมาก แต่ไม่มีความเสี่ยงที่จะดึงกองเรือของกองทัพเรืออังกฤษในแผน สภาวะที่ต้องการอย่างยิ่ง

⁴² สนธิสัญญาระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสในวันที่ 27 มีนาคม ค.ศ.1802 การสงบศึกหลังจากนั้น มีระยะเวลาพิเศษๆ เท่านั้น อังกฤษประกาศสงครามอีกครั้งในวันที่ 18 พฤษภาคม ค.ศ.1803

⁴³ พลเรือเอก ออลัน, บารอนแห่งการ์ดเนอร์ (Admiral Alan, first Baron Gardner, ค.ศ.1750-1805) ผู้บังคับการเรือในสงครามปฏิวัติอเมริกัน เลื่อนยศเป็นพลเรือตรีในปี ค.ศ.1793 ดำรงตำแหน่งภายใต้การบังคับบัญชาของฮาว ออลันทำงานในฐานะนายพลเรือ โดยบัญชาการกำลังที่อยู่ในอังกฤษจนกระทั่งถูกขับให้ลาออกเพราะมีปัญหาเรื่องสุขภาพ

ของอังกฤษคือการครองทะเลในระดับพื้นที่แบบสมบูรณ์ ความล่อแหลมจากการโจมตีอังกฤษของฝรั่งเศสทำให้กองเรืออังกฤษจำเป็นต้องปิดล้อมท่าเรือเบรสต์ และทุกครั้งที่กองโตมเริ่มออกเรือมา เรืออังกฤษก็รีบเร่งไปยังท่าเรือและผลักดันกองเรือของกองโตมให้กลับเข้าไปในท่าเรือ ในช่วงวิกฤติเช่นนี้ มีเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่อังกฤษอ่อนข้อให้เพราะอังกฤษต้องไปจัดการกับเป้าหมายที่สำคัญกว่า ซึ่งได้แก่การเชิญหน้ากับกองเรือของวิลเนฟที่กลับจากเวสต์อินดีส์ กระนั้นก็ตามอังกฤษก็คิดคำนวณความเสี่ยงเอาไว้แล้วว่ากองโตมต้องไม่สามารถใช้โอกาสนี้ในการหลุดออกมาจากท่าเรือได้

การวิเคราะห์เงื่อนไขที่ต่างกันระหว่างการปิดล้อมของเจอร์วิสกับการปิดล้อมในสงครามเจ็ดปีมีความสำคัญยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาว่าในขณะที่คอร์นวอลล์และการ์ดเนอร์กำลังใช้การปิดล้อมระยะใกล้อย่างสุดความสามารถ เนลสันกลับไม่ใช้วิธีการนี้ในปฏิบัติการเมดิเตอร์เรเนียนเลยแม้ว่าจะมีภารกิจในการป้องกันการโจมตีอังกฤษด้วย จากมุมมองของรัฐบาลอังกฤษและเนลสันเองหน้าที่หลักของกองเรือเนลสันคือการป้องกันไม่ให้ข้าศึกออกจากทางใต้ของฝรั่งเศสไปยังพื้นที่เนเปิลหรือเลอวันต์ เพราะเหตุใดเนลสันจึงตัดสินใจไม่ใช้การปิดล้อมระยะใกล้? เข้าใจกันว่าเนื่องจากความต้องการอันแรงกล้าของเนลสันเองที่จะนำกองเรือที่ตกลงมาใช้ปฏิบัติการ เหตุผลดังกล่าวปรากฏในเอกสารที่เนลสันบันทึกไว้หลายฉบับ แต่ท่าทีของเนลสันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความต้องการนำกองเรือที่ตกลงมาใช้ปฏิบัติการก็ไม่สามารถแทนที่ภารกิจการตั้งรับที่เนลสันได้รับมาจากรัฐบาล การปิดล้อมระยะใกล้เป็นวิธีการที่บรรลุผลได้ดีที่สุดแต่ในกรณีของเนลสัน กลับไม่มีเงื่อนไขประการหนึ่งที่จะทำให้การปิดล้อมระยะใกล้ประสบความสำเร็จซึ่งได้แก่การที่เนลสันไม่มีกำลังมากเพียงพอในการดำรงการปิดล้อมระยะใกล้ให้ยังคงใช้การต่อไปได้ ดังนั้นภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว รูปแบบของการปิดล้อมระยะใกล้จึงยากเกินไปสำหรับเนลสันที่จะบริหารจัดการกำลังทางเรือเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ต้องการ

มีหลักฐานที่เนลสันบันทึกไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการปิดล้อมระยะใกล้ในปี ค.ศ.1801 ซึ่งเป็นคำให้การต่อการฟ้องร้องต่อการบุกโจมตีอังกฤษ ด้วยกองเรือลาดตระเวนจำนวนหนึ่ง เนลสันต้องป้องกันข้าศึกไม่ให้ออกมาจากท่าเรือ ไล่ตั้งแต่ฟลัชชิง (Flushing) ในเนเธอร์แลนด์ถึงเดียพ (Dieppe) ในฝรั่งเศสโดยมีฐานบัญชาการอยู่ที่ดาว์นส์ ในช่วงที่ฤดูหนาวกำลังจะมาถึง เนลสันไม่ต้องกังวลกับความพยายามปิดล้อมระยะใกล้และเขยิบบันทึกถึงกระทรวงทหารเรือดังนี้ “ข้าพเจ้ายอมรับต่อการตัดสินใจของท่านและเห็นว่าควรจะรักษากองเรือของเราเอาไว้ให้เป็นเอกภาพและเป็นระเบียบ...โดยให้แหลมดินเนส (Dungeness) เป็นฐานทัพหลัก...ในช่วงที่สภาพอากาศดี กองเรือของอังกฤษสามารถออกไปแสดงกำลังได้แต่ต้องไม่เสี่ยงที่จะถูกลิตรอนหรือถูกติงออกไปกลางทะเลเหนือ ดังนั้นอังกฤษควรจะมีกำลังที่ใช้งานได้พร้อมปฏิบัติการตามที่สถานการณ์ต้องการ”⁴⁴

ที่กล่าวมาอาจจะไม่ใช่ประเด็นสำคัญทั้งหมดเพราะข้อกังวลหลักของอังกฤษคือการต่อต้านการโจมตีโดยตรงต่ออังกฤษ ไม่ใช่ให้ได้มาซึ่งการครองทะเลในลักษณะทั่วไป คุณประโยชน์จากวิธีการปิดล้อมระยะใกล้คือการเปลี่ยนเนลสันให้มองภาพการจัดการความเสี่ยงที่กว้างขึ้น กล่าวคือการปรับสมดุลระหว่างการยอมลดระดับการปิดล้อมระยะใกล้เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงที่จะทำให้ประสิทธิภาพของเรือลดลงด้วยการดำรงการปิดล้อมโดยเคร่งครัดเกินไป

ด้วยการที่เนลสันมีมุมมองเช่นนี้ จึงไม่น่าประหลาดใจที่แนวความคิดในการปฏิบัติการทางเรือจนถึงช่วงปี ค.ศ.1804 ยังไม่ยุติว่าการปิดล้อมระยะใกล้หรือระยะใกล้มีข้อได้เปรียบเสียเปรียบมากนักน้อยเพียงใด ถึงแม้ว่าภัยคุกคามจากการโจมตีเกาะอังกฤษยังชัดเจนอยู่ จนกระทั่ง 1 ปีก่อนยุทธนาวีที่ทราฟัลการ์ คอร์ทวอลลิสกดดันกระทรวงทหารเรือให้เพิ่มกำลังให้กับกองเรือของตนเอง

⁴⁴ To Evan Nepean, 4 September 1801. Nicolas, *Nelson Despatches*, iv, 484. (เซอร์ อีแวน เนเปียนเป็นเลขาธิการกระทรวงทหารเรือตั้งแต่ปี ค.ศ.1795-1804 ต้นฉบับของนิโคลาสเขียนว่า “the principal station” ไม่ใช่ “their” “drove into the North Sea” ไม่ใช่ “drawn” และ “whenever the occasion calls for it” ไม่ใช่ “as”

เพื่อให้การปิดล้อมมีประสิทธิภาพ ลอร์ด เมลวิลล์⁴⁵ ผู้ที่มีเบอร์แฮมไว้ใช้งานใกล้ตัวตอบกลับไปโดยเสนอแนะ “นโยบายผ่อนปรนการปิดล้อมซึ่งเคยใช้ก่อนหน้านี้” เมลวิลล์ไม่พอใจเรื่องกำลังที่มีเพราะไม่เพียงพอในการ “ดำรงกำลังทางเรือที่จำเป็น ถ้าหากต้องต่อสู้กับข้าศึกอย่างหนักหน่วงในช่วงฤดูหนาวที่โหดร้าย”⁴⁶ เมลวิลล์ต้องการการปฏิบัติการที่เฉียบขาดเพื่อยุติความตึงเครียดจากภัยคุกคาม โดยเพิ่มเติมว่า “ขอเตือนท่านถึงโอกาสที่ฝ่ายเราจะสามารถดึงข้าศึกออกมาทำการรบแตกหักและฝ่ายเราได้ชัยชนะ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วกองเรืออังกฤษจะวางตัวในระยะไกลจากพื้นที่การปิดล้อม” อย่างที่ทราบกันโดยทั่วไป คอร์นวอลล์ลีส์ก็ดำเนินตามแผนที่ตั้งใจไว้และผลการตัดสินใจครั้งนี้เป็นเรื่องของขวัญและกำลังใจเพียงอย่างเดียว ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นก็เป็นไปได้เสมอ วูล์ฟกล่าวว่า “สงครามเป็นเรื่องอันตรายและทางเลือกที่ลำบากมีแต่อุปสรรค”⁴⁷ และทางเลือกการใช้อำลังจะต้องเป็นไปในทางใดทางหนึ่งเสมอตามแต่สถานการณ์จะพัฒนาไปซึ่งแต่ละทางจะมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน จะพูดไม่ได้เลยว่าการปิดล้อมระยะใกล้ดีกว่าระยะไกล หรือระยะไกลดีกว่า ต้องใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ

⁴⁵ เฮนรี ดันดาส, ไวเคานต์แห่งเมลวิลล์ (Henry Dundas, Viscount of Melville, ค.ศ.1742-1811) เป็นนักการเมืองและรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือระหว่างปี ค.ศ.1804-1805 ในบันทึกของบารอนดันดาสขอคำแนะนำจากลอร์ดบาร์แฮมผู้เป็นญาติและผู้รับตำแหน่งต่ออยู่บ่อยครั้ง พิจารณา *The Campaign of Trafalgar*, p. 71. ดันดาสถูกบีบให้ลาออกในปี ค.ศ.1805 จากความไม่เสมอต้นเสมอปลาย

⁴⁶ For Barham's final views, 1805, see *Barham Papers*, iii, 90-93. (งานของลูตันเล่มที่สามตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1911 มีข้อความจากบาร์แฮมซึ่งไม่ได้อ้างอิงไว้ในที่นี้เป็นจดหมายที่กล่าวถึงความคิดเห็นของพลเรือเอก เซอร์ โฮม โปพแฮม (Admiral Sir Home Popham, ค.ศ.1762-1820) ผู้คิดค้นรหัสสัญญาณล่าสุดของอังกฤษ ซึ่งข้อความที่ยกมาในที่นี้อ้างอิงมาจากจดหมายของดันดาสถึงคอร์นวอลล์ลีส์ในวันที่ 2 พฤศจิกายน ค.ศ.1804 ใน *Despatches and Letters Relating to the Blockade of Brest*, edited by John Leyland, Navy Records Society, 1902, p. 118.)

⁴⁷ จดหมายของพันเอก เจมส์ วูล์ฟ (Colonel James Wolfe) ถึงเพื่อนคนหนึ่งซึ่งอ้างอยู่ใน Wright, *Life of Wolfe* (London, 1909), p. 397. และคอร์เบตต์นำไปอ้างอิงใน *The Seven Years' War* (London, 1907), Volume I, p. 222. วูล์ฟทบทวนเรื่องความล้มเหลวของปฏิบัติการที่ร็อกฟอร์ต (Rochefort expedition) ในปี ค.ศ.1757 ข้อความเต็มคือ “...ในสงคราม บางครั้งต้องอาศัยโอกาสและโชคชะตา ด้วยเห็นว่าโดยธรรมชาติแล้ว สงครามเป็นเรื่องอันตรายและทางเลือกที่ลำบากมีแต่อุปสรรค...”

แต่คำถามคือไม่มีหลักการใดๆ จากการศึกษาประวัติศาสตร์การรบทางเรือของอังกฤษเลยหรือ ? คำตอบคือร่องรอยของหลักการที่ว่านี้พอจะมีอยู่บ้าง คำถามสำคัญคืออังกฤษจะได้เปรียบทางยุทธศาสตร์จากการปิดล้อมข้าศึกและดึงข้าศึกออกมารบแตกหักหรือไม่ ? นโยบายเบื้องต้นของอังกฤษคือการดึงข้าศึกออกมารบแตกหักให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ก็มีข้อจำกัดจากความจำเป็นและความได้เปรียบที่จะต้องปิดล้อมข้าศึกในระยะใกล้ตามท่าเรือต่างๆ สถานการณ์เช่นนี้อาจจะเกิดขึ้นได้สองลักษณะ ลักษณะแรก อาจมีความจำเป็นที่ต้องได้การครองทะเลเฉพาะที่และชั่วคราวในพื้นที่ปฏิบัติการบางแห่งเพื่อภารกิจอย่างเช่นการส่งกำลังขึ้นฝั่ง การใช้พื้นที่นั้นเป็นเส้นทางผ่าน หรือการใช้พื้นที่เพื่อป้องกันหรือโจมตีเรือสินค้า ลักษณะที่สอง แม้ว่าฝ่ายเราต้องการรบแตกหัก ก็ยังต้องอาศัยการปิดล้อมกองเรือข้าศึกในระยะใกล้เพื่อให้ฝ่ายเราได้เปรียบในการรบแตกหักมากที่สุด กล่าวคือฝ่ายเราอาจจะปิดล้อมกองเรือข้าศึกอย่างน้อยกองเรือหนึ่งเพื่อบีบให้ข้าศึกพยายามฝ่าการปิดล้อมออกมา การจะบรรลุวัตถุประสงค์นี้ได้จะต้องหลอกล่อให้ข้าศึกออกมาในลักษณะกระจายกำลังหรือดึงข้าศึกให้รวมตัวกันในสถานที่ที่ฝ่ายเราต้องการ

ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ฝ่ายเราอาจจะต้องตัดสินใจว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการบรรลุเป้าหมายคือการใช้วิธีการปิดล้อมระยะใกล้ แต่เรื่องไม่ได้จบเพียงเท่านั้น ยังคงต้องพิจารณาว่าการปิดล้อมระยะใกล้อยู่ภายในขอบเขตของกำลังที่สามารถปฏิบัติได้จริง และพิจารณาว่าเป็นวิธีการที่จะดึงขีดความสามารถของกำลังทางเรือที่ดีที่สุดออกมาใช้ การปิดล้อมระยะใกล้เป็นรูปแบบที่ต้องอาศัยกำลังทางเรือที่มากเพราะต้องใช้พลังในการสกัดกั้นข้าศึกไม่ให้ออกจากท่าเรือ อังกฤษไม่สามารถปิดล้อมข้าศึกในระยะใกล้ด้วยระยะเวลาที่นานโดยปราศจากกำลังที่เหนือกว่าข้าศึกอย่างมาก แต่หากใช้วิธีการปิดล้อมระยะไกล อังกฤษจะเปิดโอกาสให้ข้าศึกออกมาจากท่าเรือและมาพบกับกองเรือของฝ่ายเรา แม้ว่าอังกฤษจะมีกำลังน้อยกว่าข้าศึกไม่มากนัก ก็สามารถจัดการกับข้าศึกได้โดยไม่ให้ข้าศึกควบคุมทะเลและทำลายการป้องกันรวมทั้งโจมตีการค้าของอังกฤษได้

ประเด็นสุดท้ายเป็นเรื่องของความเสียหาย ในอดีตก่อนที่จะเกิดเครื่องจักรไอน้ำซึ่งทำให้เรือรบเคลื่อนที่ได้อย่างอิสระและโทรเลขซึ่งทำให้การติดต่อสื่อสารรวดเร็วขึ้น และก่อนที่กองเรือจะมีขีดความสามารถในการรบมากเท่าปัจจุบันย่อมมีความเสี่ยงที่ไม่พบเจอกองเรือของข้าศึกได้ทันเวลาก่อนที่จะมาถึงชายฝั่งของอังกฤษ การพิจารณาเช่นนี้เห็นได้เด่นชัดในกรณีที่ข้าศึกมีฐานทัพอยู่ใกล้พื้นที่ปฏิบัติการที่สำคัญ ดังนั้นเมื่อข้าศึกคุกคามที่จะโจมตี อังกฤษจึงมุ่งไปปิดล้อมท่าเรือเมืองเบรสต์ในระยะเวลาใกล้ด้วยกำลังขนาดใหญ่ และมีความเป็นไปได้แม้จะน้อยนิดก็ตามที่ข้าศึกจะสามารถหลุดออกมาหรือเกิดพายุ กองเรือที่อยู่ใกล้กับเส้นทางเรือโจมตีอาจจะได้การควบคุมทะเลแบบชั่วคราวในพื้นที่วิกฤติมากเพียงพอที่ดึงข้าศึกมาร่วงรบบแตกหัก ไม่มีใครตระหนักถึงความเป็นไปได้เช่นนี้ในบริเวณทะเลแคบ (Narrow Seas)⁴⁸ และเนื่องจากธรรมชาติของกองเรือที่เคลื่อนที่ไปมาได้และวิธีการสื่อสารระยะไกลที่เพิ่มระยะทางและความแน่นอนให้กับปฏิบัติการ และเนื่องจากอำนาจการต่อต้านของกองเรือมีสูงมาก ผลก็คือทำให้ความเสียหายลดลงมากกว่าที่เคยเป็นมา และการปิดล้อมระยะไกลในพื้นที่ปฏิบัติการก็มีข้อจำกัดน้อยลงอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม หลักการนี้ไม่ได้หมายความว่า จะโต้แย้งไม่ได้เสียเลย แม้ว่าจะนำตัวอย่างการปิดล้อมในช่วงปี ค.ศ. 1803-1805 มาใช้ซึ่งถือว่กลายเป็นหลักการที่ครอบงำความคิดการทำสงครามทางเรือตั้งแต่นั้นมา ก็มีความเป็นไปได้ที่จะแย้งว่าการแก้ปัญหาของอังกฤษสามารถทำได้เร็วกว่าหากปล่อยให้กองเรือออกมาจากท่าเรือเมืองเบรสต์สู่ทะเลเปิด กรณีของพลเรือเอกโตโกก็เช่นกัน จำเป็นต้องปล่อยให้รัสเซียออกจากพอร์ตอาร์เธอร์ทั้งที่เหตุผลในการสกัดกั้นข้าศึกไม่ให้ออกมานั้นมีมากกว่ากรณีของอังกฤษในปี ค.ศ. 1805 แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม จากแนวโน้มโดยรวมก็ต้องยอมรับว่าการปิดล้อมระยะไกลมีจุดอ่อนในตัวเอง จากพัฒนาการของอาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ทำให้การปิดล้อมระยะไกลเป็นไปได้มากขึ้น แต่สำหรับการปิดล้อมระยะไกลยังคงไว้ซึ่ง

⁴⁸ ช่องแคบอังกฤษและทะเลเหนือ

ความยากลำบากและอันตราย นอกจากนั้นยังเป็นไปได้ดีกว่าข้อได้เปรียบของการปิดล้อมระยะใกล้ในยุคเรือใบไม่มีคุณค่าอีกต่อไปในสมัยนี้ กองเรือใบที่ถูกขังเอาไว้ในท่าเรือไม่เพียงจะสูญเสียขวัญกำลังใจเท่านั้น แต่จากการไม่ได้ฝึกในทะเลย่อมไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันกองเรือที่ปิดล้อมก็จะเกิดความตึงเครียดมากขึ้นเพราะต้องเฝ้าระวังข้าศึกไม่ให้ออกมาจากท่าเรือท่ามกลางอันตรายอยู่ตลอดเวลา トラバドที่ความตึงเครียดดังกล่าวไม่เกินกว่าขีดจำกัดของมนุษย์ ภารกิจย่อมเป็นไปโดยปกติ ในอดีตซึ่งมีการหมุนเวียนกำลังปิดล้อมอยู่บ้างทำให้ไม่ถึงขีดจำกัดที่ว่านี้ และเมื่อถึงวันที่ต้องเผชิญกับข้าศึกจริง ผลจากการเฝ้าระวังด้วยการปิดล้อมก็ถือว่าคุ้มค่าเพราะความมั่นใจของฝ่ายที่ปิดล้อมจะมีสูงกว่า แต่ในปัจจุบันคำถามสำคัญคือกองเรือปิดล้อมระยะใกล้จะทำให้ฝ่ายที่ปิดล้อมได้เปรียบดังในอดีตหรือไม่? จุดแข็งจุดอ่อนจะยังคงเหมือนเดิมหรือไม่? เนื่องจากปัจจัยที่เปลี่ยนไปอย่างมากและประสบการณ์จากการปิดล้อมที่น้อยนิด จึงต้องใช้วิธีอ้างอิงทฤษฎีสงครามทั่วไปเพื่อตอบคำถามเหล่านี้ (ใช้วิธีการอุปนัยไม่ได้จึงต้องใช้วิธีการนิรนัยแทน)

แล้วอะไรเป็นข้อดีของการปิดล้อมระยะใกล้? ทฤษฎียุทธศาสตร์ชี้ว่าการปิดล้อมระยะใกล้เป็นปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับ “การฉวยโอกาสในการรุก (an arrest of the offensive)” ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของการรุกทุกอย่าง การปิดล้อมระยะใกล้โดยสาระสำคัญแล้วถือว่าเป็นการปฏิบัติการเชิงรุกแม้ว่าเป้าหมายจะมีลักษณะลบ/เชิงรับ (negative) ก็ตาม ซึ่งหมายความว่า การปิดล้อมระยะใกล้เป็นการเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่ส่วนหน้าเพื่อป้องกันข้าศึกไม่ให้ปฏิบัติการเชิงรุกทั้งแบบการโจมตีโดยตรงหรือการโจมตีได้กลับ ดังนั้นความสับสนระหว่าง “การค้นหาไล่ล่ากองเรือข้าศึก (Seeking out the enemy's fleet)” กับ “การขยายพรมแดนทางทะเลไปยังชายฝั่งของข้าศึก (Making the enemy's coast your frontier)” ก็อาจจะพอเข้าใจได้เพราะมีความคล้ายคลึงกันในทางปฏิบัติ แต่จริงๆ แล้วปฏิบัติการทั้งสองประการแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงในเรื่องวัตถุประสงค์ ในการค้นหาไล่ล่ากองเรือข้าศึก วัตถุประสงค์

คือกำลังรบของข้าศึก ส่วนการขยายพรมแดนทางทะเลไปยังชายฝั่งของข้าศึก วัตถุประสงค์เหมือนกันกับเป้าหมายสุดท้ายของสงครามทางเรือซึ่งในกรณีนี้คือ เส้นทางคมนาคมทางทะเล อังกฤษสามารถปฏิบัติการต่อต้านการคมนาคมทางทะเลของข้าศึกได้ด้วยวิธีการปิดล้อม เมื่อปิดล้อมได้แล้วก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติการอื่นใดอีก อังกฤษสามารถยุติการรุกและไม่จำเป็นต้องทำลายกองเรือของข้าศึก เพียงแค่รอคอยแบบตั้งรับและรักษาเส้นทางคมนาคมที่ยึดเอาไว้ จนกระทั่งข้าศึกตัดสินใจโจมตีเพื่อแย่งเส้นทางคมนาคมกลับคืนไป และในช่วงที่ฝ่ายเราสามารถยึดเส้นทางนี้ไว้ อังกฤษยังได้เปรียบในเรื่องการสร้างความปลอดภัย (หลักการที่สำคัญยิ่งในการทำสงคราม) ต่อข้าศึกด้วย อันที่จริง อังกฤษสามารถรักษาการตั้งรับได้โดยไม่พึ่งพาปัจจัยในทางกายภาพของการตั้งรับเลย ความได้เปรียบในด้านขบวนการกำลังใจจากการเป็นฝ่ายริเริ่มยังคงอยู่ นี่คือที่สุดที่ฝ่ายเราต้องการแล้ว แต่ก็ยังคงมีข้อเสียจากความเหนียวล้าของกองเรือที่ใช้ป้องกันบ้างแม้จะไม่มากนักก็ตาม ข้อเสียจากการที่เรือไอน้ำต้องอยู่ในท่าเรืออย่างเดียวแทบจะมีไม่มากเมื่อเทียบกับเรือใบซึ่ง 9 ใน 10 ของความเป็นชาวเรือต้องใช้ในการทำงานของเรือใบ สำหรับกองเรือที่ปิดล้อม แน่แน่นอนว่าผลจากสภาพอากาศทำให้เกิดความเหนียวล้าของลูกเรือและความเสียหายของเรือสมัยก่อน แต่ปัจจุบันเรือทนทะเลได้มากกว่า สภาพอากาศจึงมีผลน้อย แต่ในทางกลับกัน ความเหนียวล้าทางกายของกำลังพลและความยากลำบากในการส่งกำลังบำรุงย่อมมีมากกว่าตราบใดที่ยังใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการขับเคลื่อนเรือรบอยู่ ลมไม่เป็นปัจจัยที่ทำให้เรือเคลื่อนที่อีกต่อไป การเฝ้าตรวจตราอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมออย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนมีส่วนป้องกันความประหลาดใจจากข้าศึก นอกจากนี้ ในอดีตความประหลาดใจที่เลวร้ายที่สุดคือการที่ข้าศึกหนีรอดออกไปได้ ในปัจจุบันอาจหมายถึงการที่ฝ่ายเราถูกทำลายด้วยทุ่นระเบิดและตอร์ปิโด ประเด็นนี้จะจะไม่ลงไปในรายละเอียด แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่าการปิดล้อมระยะใกล้ในแบบเก่าแสดงให้เห็นว่า ภายใต้เงื่อนไขใหม่ ข้อบกพร่องของ “การรุกด้วยวิธีการตั้งรับข้าศึกให้อยู่กับที่ (arrested offence)” มีอยู่มากที่เดียวจนกระทั่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ไม่มีใครคิดจะใช้วิธีการปิดล้อมระยะใกล้อีกต่อไปในปัจจุบัน

คำถามคือแล้วจะอย่างไรต่อไปเมื่อวิธีการนี้มีข้อจำกัดมากมายเช่นนี้ เราควรจะใช้วิธีการของฮาวในหลายๆ สถานการณ์หรือไม่เพราะวิธีการของฮาวจะอาศัยประสบการณ์ของผู้นำที่พร้อมมากกว่าและไม่เห็นด้วยกับวิธีแบบสุดโต่ง หรือนำรูปแบบการปิดล้อมแบบโบราณมาปรับปรุงให้เข้ากับเงื่อนไขใหม่ ? แน่นอนว่าทำได้ ในสมัยก่อน ข้อจำกัดของกองเรือที่ปิดล้อมจากความยาวของ ขายฝั่งจะเกินกว่าขอบเขตของแนวชายฝั่ง (coast batteries) และหน้าที่นี้เป็น ของกองเรือชายฝั่งภายในที่จะดำรงความต่อเนื่องในการลาดตระเวน ในยุค ปัจจุบันที่มีการตั้งรับด้วยการให้เรือเคลื่อนที่ไปมา ข้อจำกัดที่เวลานี้เปรียบเทียบกับ ระยะเวลาตรวจการณ์ของเรือลาดตระเวนในช่วงกลางคืนและของเรือดำน้ำในช่วง กลางวัน กล่าวคือช่วงเวลาจากเช้ามืดถึงพลบค่ำสามารถใช้กำลังแบบหนึ่ง ช่วงเวลาที่เหลือของวันก็สามารถใช้กำลังอีกแบบหนึ่งได้ เว้นเสียแต่ว่าจะสามารถ สร้างฐานที่สามารถป้องกันตอร์ปิโดได้ภายในขอบเขตนั้น การปิดล้อมด้วยวิธีการ ลักษณะนี้สอดคล้องกับการปิดล้อมระยะใกล้แบบโบราณ ในทางปฏิบัติปัจจัย ทางวัตถุของการปิดล้อมแบบนี้ทั้งแบบเก่าและใหม่ไม่แตกต่างกัน เช่นที่เกิดขึ้น เมื่อญี่ปุ่นปิดล้อมท่าเรือพอร์ตอาร์เธอร์ กองเรือโจมตีจะรักษาระยะเพื่อให้ สามารถป้องกันการเผชิญหน้ากันในพื้นที่ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการ ปิดล้อมระยะใกล้ แต่ในความเป็นจริง ปัจจัยใหม่ๆ ที่กล่าวไว้แล้วจะลดระยะ ดังกล่าวให้สั้นลง เช่น วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างแม่ทัพเรือกับหน่วยเรือ ลาดตระเวนที่รวดเร็วและแน่นอนมากขึ้น อิสระในการเคลื่อนที่จากเครื่องจักร ไอน้ำ และอำนาจจากการหน่วงไม่ให้ข้าศึกออกมาจากฐานทัพด้วยทุ่นระเบิดอาจ ทำให้สิ่งต่างๆ กลับไปสู่ปฏิบัติการที่คล้ายคลึงกับแบบโบราณ ที่พอร์ตอาร์เธอร์ เป็นตัวอย่างชัดเจน หากเป้าหมายของฝ่ายเราคือการสกัดกั้นข้าศึกไม่ให้ออกมา จากท่าเรือ ไม่มีเหตุผลใดที่ฝ่ายเราจะไม่ปฏิบัติการในลักษณะเดียวกันกับการปิด ล้อมข้าศึกระยะใกล้ ถึงแม้ว่าระยะทางในการปฏิบัติการจะเพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่ ลักษณะของการปิดล้อมระยะใกล้ก็ยังคงเป็นเหมือนเดิม

และต้องไม่ลืมว่าวิธีการปิดล้อมของกองเรือแบบโบราณไม่ได้มีเพียงการปิดล้อมระยะใกล้แบบเดียว วิธีแบบโบราณอาจจะมีการใช้เรือวางทุ่นระเบิดหรือการจมเรือหน้าท่าเรือ (หรือเรียกว่า “sinkers”) ให้บรรลุความต้องการตามจุดมุ่งหมายทางทหาร วิธีการจมเรือหน้าท่าเรือไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จเท่าใดจากในการทดลองใช้ในสงครามจริง อย่างเช่นในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นซึ่งความพยายามจมเรือหน้าท่าเรือ ดังนั้นจึงต้องสรุปว่าหากความต้องการในระดับยุทธศาสตร์ต้องการให้มีปฏิบัติการปิดล้อมระยะใกล้ แผนการปิดล้อมจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามเครื่องมือที่มีอยู่

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากเป้าหมายของเราไม่ระบุให้ชัดเจน แต่ฝ่ายเรากลับต้องการปฏิเสธไม่ให้ข้าศึกใช้ทะเลและพร้อมรับความเสี่ยงที่จะดึงข้าศึกมาทำการรบแตกหัก กรณีเช่นนี้จะทำให้การปฏิบัติจริงเกิดขึ้นไม่ได้เพราะมีความไม่ชัดเจนต้องสังเกตว่าความไม่ชัดเจนในการปิดล้อมระยะใกล้ซึ่งเกิดจากเทคโนโลยีสมัยใหม่จำเป็นต้องเปิดทางให้กับการปิดล้อมระยะไกลมากขึ้น ดังนั้น คำถามจึงมีอยู่ว่าการรับเอาวิธีการปิดล้อมระยะไกลมาแทนจะสอดคล้องกับธรรมชาติของกำลังทางเรือในทุกเป้าหมายหรือไม่ แต่ที่แน่ๆ คืออังกฤษควรนำการปฏิบัติการแบบตั้งรับมาแทนการรุกด้วยวิธีการตั้งรับข้าศึกให้อยู่กับที่ และในทางทฤษฎีการปฏิบัติการแบบตั้งรับมีความได้เปรียบอย่างมาก แต่ไม่ว่าจุดอ่อนจะมีมากเพียงใดประโยชน์ในทางปฏิบัติของการปิดล้อมระยะใกล้ก็ค่อนข้างชัด นอกจากนี้การปิดล้อมระยะใกล้ก็ไม่ได้ย่อหย่อนไปจากสมัยของฮาวและเคมเพนเฟลด์เลย อังกฤษพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความอ่อนล้าจากเครื่องจักรเครื่องยนต์ เชื้อเพลิงถ่านหินและกำลังพล และด้วยปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อปฏิบัติการทางเรือที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน อย่างน้อยก็ในกรณีของกองเรือที่จำเป็นที่ใช้คุ้มกันคอนวอยอังกฤษมีโอกาที่จะยึดพื้นที่ซึ่งจะหลีกเลี่ยงการสร้างความปลอดภัยของข้าศึกและมีโอกาสในการคงกองเรือไว้อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมีกำลังโจมตีถึงระดับสูงสุด สุดท้ายหากตั้งสมมติฐานว่าเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์เอื้อให้อังกฤษพบเจอกองเรือข้าศึก การตัดสินใจที่เฉียบขาดที่ต้องใช้ในสงครามสมัยใหม่ย่อม

จำเป็นมากขึ้น ด้วยวิธีการดังกล่าวแน่นอนว่าการพบเจอเข้าศึกษาย่อมทำได้ยาก หากตั้งสมมติฐานว่าการปิดล้อมทำให้เข้าศึกษาหลีกเลี่ยงการรบแตกหัก เข้าศึกษาย่อมมีโอกาสในการหลบหนีแม้ว่าการปิดล้อมจะทำได้อย่างใกล้ชิดที่สุด อังกฤษอาจจะไปอีกขั้นหนึ่งโดยอ้างถึงการปิดล้อมระยะไกลที่มีเงื่อนไขที่เอื้อต่อการตรวจพบกองเรือของข้าศึก จากการรับหลักการปิดล้อมระยะไกล อังกฤษจะได้เปรียบจากการปกปิดท่าทีของตนเองตามหลักทฤษฎีการตั้งรับและด้วยการปฏิบัติเช่นนี้จะเป็นการวางกับดักข้าศึกเช่นเดียวกับที่เนลสันเตรียมการสร้างกับดักล่อวิลเนฟเข้ามาอย่างอ่าวลียงในปี ค.ศ.1805⁴⁹

การไม่ยอมรับวิธีการปิดอ่าวในปัจจุบันน่าจะเกิดจากประเด็นเรื่องของขวัญกำลังใจมากที่สุดซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับทางเลือกทั้งหมดของการตั้งรับ ถ้าหากกองเรือที่ทำหน้าที่จับตาดูข้าศึกยังอยู่ในฐานทัพที่ได้รับการป้องกันเป็นอย่างดี อาจจะมองว่าเรื่องของขวัญกำลังใจอาจจะลดลงได้ แต่วิธีการปิดล้อมไม่ได้กล่าวถึงการรักษาความปลอดภัยของท่าเรือที่ไม่สำเร็จ ดังนั้นตำแหน่งการวางตัวที่สมเหตุผลจำเป็นต้องมีอยู่ เช่นในกรณีของพลเรือเอก โทโก ได้วางกองเรือเอาไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสมในขณะที่กำลังรอคอยกองเรือบอลติกของรัสเซีย ในกรณีของญี่ปุ่นไม่พบว่าขวัญกำลังใจของลูกเรือญี่ปุ่นจะลดลงแต่อย่างใด และยังไม่พบหลักฐานมากพอที่การไม่เห็นด้วยกับการปิดล้อมจะเกิดจากมุมมองของข้าศึก ในทางวิฤตยุทธพิจารณากรณีของฮาว การไม่ใช้การปิดล้อมเกิดจากปัจจัยทางกายภาพล้วนๆ การปิดล้อมระยะไกลจะเอื้ออำนวยให้ข้าศึกมีเสรีภาพในการโจมตีเส้นทางการค้าของอังกฤษมากเกินไป ระบบตรวจการณ์อาจจะเพียงพอในการกดดันข้าศึกที่ไม่เต็มใจจะต่อสู้ให้อยู่ในท่าเรือเท่านั้นหรือไม่ก็ดึงข้าศึกที่ถูกรบออกมาทำสงครามแตกหัก อย่างไรก็ตามการปิดล้อมก็ไม่สามารถจัดการกับกอง

⁴⁹ ในเดือนมีนาคม ค.ศ.1805 เนลสันวางกำลังทางเรือไว้ทางใต้ของหมู่เกาะแบลีแอริก (The Balearics) ซึ่งเป็นเส้นทางที่เป็นไปได้มากที่สุดที่กองเรือของวิลเนฟจะฝ่าวงล้อมออกมาจากตุลง กับดักนี้น่าจะได้ผลหากผู้บัญชาการกองเรือฝรั่งเศสไม่ได้รับข่าวกรองเรื่องที่ตั้งกำลังทางเรือของเนลสัน พิจารณาเชิงอรรถที่ 7 บทที่ 2 ส่วนที่ 2 ทฤษฎีสงครามทางเรือ

เรือที่จะมาโจมตีเกาะอังกฤษได้ ประเด็นนี้เองที่บาร์แฮมไม่เห็นด้วยกับวิธีการปิดล้อมอย่างชัดเจน โดยบาร์แฮมเขียนถึงพิตต์ในปี ค.ศ. 1794 ว่า “ถ้าฝรั่งเศสตั้งใจจะส่งกองเรือออกมาปฏิบัติการในทะเลตามทิศทางลมตะวันออกเฉียงและลอร์ด ฮาวยังมุ่งหน้าไปยังทอร์เบย์แล้ว กระบวนเรือลำเลียงในเมดิเตอร์เรเนียนและจาไมกาจะอยู่ในสถานการณ์วิกฤต ที่จริงกระบวนเรือทั้งสองต้องเข้ามาอยู่ใกล้ช่องแคบอังกฤษแล้ว แต่ในช่วงเวลานี้จะเข้าไม่ได้แล้วเพราะลมตะวันออกเฉียงเป็นอุปสรรค”⁵⁰ อันตรายดังกล่าวจะคงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาน้ำที่ไม่ใหญ่มากเช่นในทะเลเหนือ ในพื้นที่ทะเลเปิด อันตรายดังกล่าวไม่เด่นชัดเท่าใดนักเพราะหากทะเลกว้างมากพอ การเดินเรือสินค้าก็อาจจะเกิดขึ้นได้โดยปกติหรือไม่ก็จะเป็นไปตามทิศทางที่กองเรือตรวจการณ์จะครอบคลุมได้ถึง ดังนั้นในกรณีการปฏิบัติการที่ตุล่งของเนลสัน พื้นที่ปฏิบัติการปกติบนชายฝั่งเกาะชาร์ดิเนียจะครอบคลุมเส้นทางการค้าถึงเลอวันต์และซิชีลี

ความจริงคือในความพยายามที่จะเลือกระหว่างการปิดล้อมระยะใกล้กับการปิดล้อมระยะไกล อังกฤษพบว่ากำลังเผชิญกับอุปสรรคที่กล่าวมาทั้งหมด ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่ทำให้การรบทางเรือแตกต่างจากการรบทางบก เราไม่สามารถเลือกการปิดล้อมทั้งสองแบบด้วยข้อพิจารณาด้านการรบทางเรือเพียงอย่างเดียว ในสงครามทางเรือ ไม่ว่าความต้องการรวมกำลังโจมตีกำลังหลักของข้าศึกจะมีมากเพียงใดก็ตาม เป้าหมายสุดท้ายจะต้องถูกขัดขวางเสมอและการรบแตกหักจะเป็นอุปสรรคการบรรลุเป้าหมายในตัวเอง สิ่งที่เราต้องปฏิบัติเป็นเรื่องแรกคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล และเนื่องจากเส้นทางคมนาคมดังกล่าวเป็นเส้นทางที่ทุกประเทศใช้ร่วมกัน อังกฤษไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะเข้าควบคุมเส้นทางคมนาคมของข้าศึกโดยทิ้งเส้นทางคมนาคมของเราได้ ดังนั้นในกรณีของเมืองเบรสต์ การปิดล้อมระยะใกล้ย่อมดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูกาลที่การลำเลียงสินค้าทำได้สะดวกเนื่องจากเส้นทาง

⁵⁰ สารจากมิตเติลตันถึงพิตต์, Admiralty, 26 September 1794, *Barham Papers*, Volume II, pp. 408-409.

การค้าขนาดใหญ่และผ่านภายในระยะโจมตีจากท่าเรือจะเป็นเส้นทางที่ใช้ร่วมกัน ในขณะที่สำหรับเมืองตุลซิงซึ่งเส้นทางคมนาคมหลักไม่ใช่เส้นทางที่ใช้ร่วมกัน ยกเว้นตามแนวชายฝั่งแอฟริกาและอิตาลีตอนใต้ ทำให้เนลสันอาจจะใช้การปิดล้อมระยะไกลได้ดี

ดังนั้น บทสรุปทั่วไปก็คือว่า ไม่ว่าเหตุผลทางการรบทางเรือและทางยุทธศาสตร์ในการใช้การปิดล้อมระยะไกลเพื่อการรบแตกหักกับกองเรือข้าศึกจะมีความสมเหตุสมผลเพียงใด แต่อุปสรรคต่อการเข้าสู่เป้าหมายสูงสุดของข้าศึกในรูปแบบของการปกป้องการค้าหรือความมั่นคงปลอดภัยของการส่งกำลังทหารออกนอกประเทศจะทำให้ฝ่ายมีอิสระในการใช้วิธีการปิดล้อมระยะไกล อันที่จริงอังกฤษต้องพร้อมที่จะยอมรับวิธีการปิดล้อมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับการปิดล้อมระยะไกลแบบเดิมเมื่อเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไปเอื้ออำนวย

บทที่ 3

วิธีการปฏิเสธการครองทะเล

1. การใช้ “กองเรือคิงซีฟ”

ในการพิจารณาเรื่องทฤษฎีการครองทะเล มีความเข้าใจผิดว่าหากฝ่ายเราไม่ได้การครองทะเล ฝ่ายเราต้องพ่ายแพ้สงคราม ความเข้าใจเช่นนี้มักจะเป็นการถกเถียงในทางยุทธศาสตร์ เป็นการปฏิเสธการตั้งรับในทางทะเลและละเลยข้อเท็จจริงที่ว่าสภาวะปกติในสงครามเป็นการครองทะเลด้วยวิธีการปฏิเสธการใช้ทะเลของข้าศึก ทฤษฎีและหลักฐานทางประวัติศาสตร์เห็นพ้องต้องกันในประเด็นนี้ว่าประเทศที่อ่อนแอเกินกว่าจะได้รับการครองทะเลโดยปฏิบัติการเชิงรุกอาจจะใช้วิธีการปฏิเสธการครองทะเลโดยการตั้งรับแบบปกติ

ที่ว่าแนวทางการตั้งรับไม่สามารถให้ผลเชิงบวก (ได้บางอย่างจากข้าศึก) ในการรบทางเรื่อนั้นเป็นการกล่าวที่ไม่ได้พิจารณาว่าวิธีนี้ก็สามารถป้องกันไม่ให้ข้าศึกได้ผลเชิงบวก (ได้บางอย่างจากฝ่ายเรา) หากสงครามยืดเยื้อออกไป และดังนั้นยื้อเวลาให้ฝ่ายเราควบคุมสถานการณ์โดยบรรลุเป้าหมายบนบกได้

อังกฤษไม่ค่อยได้ใช้วิธีการตั้งรับนี้เท่าใดนัก ในขณะที่ข้าศึกใช้วิธีการนี้บ่อยครั้งจนสร้างปัญหาและความสูญเสียอย่างหนักให้กับอังกฤษ ตัวอย่างเช่น ในสงครามเจ็ดปี ฝรั่งเศสใช้วิธีการหลีกเลี่ยงปฏิบัติการเชิงรุกที่จะนำไปสู่การรบแตกหักและจำกัดตนเองโดยใช้การป้องกันเชิงรุก (active defence) จนกระทั่งสามารถป้องกันแคนาดาได้ในการรบถึง 5 ครั้ง ซึ่งถือว่าบรรลุเป้าหมายทางการรบ ถ้าสมมติว่าฝรั่งเศสเสี่ยงใช้ปฏิบัติการรบแตกหักในการปะทะครั้งแรกและสมมติว่าผลลัพธ์คือฝรั่งเศสสูญเสียมาก อังกฤษอาจจะสามารถชนะได้โดยใช้เวลาเพียงแค่ครึ่งเดียวเท่านั้น แต่ในที่สุดแน่นอนว่าฝรั่งเศสก็ไม่สามารถหยุดยั้งชัยชนะของอังกฤษได้ เพียงแต่ในช่วงที่ยังไม่แพ้ ฝรั่งเศสมีโอกาสมากมายในการชิงลงมือโจมตีที่อื่นๆ ซึ่งจะบีบให้อังกฤษล้มเลิกการคิดเอาชนะฝรั่งเศสไปในที่สุด

อีกครั้ง ในสงครามทางเรือครั้งสุดท้ายอันยิ่งใหญ่ของอังกฤษ นโปเลียนก็ใช้วิธีการหลีกเลี่ยงการรบแตกหักและสามารถปฏิเสธการใช้ทะเลได้จนกระทั่งสามารถรวบรวมพันธมิตรและกำลังอื่นๆ จำนวนมากเพียงพอที่จะกลับไปใช้วิธีการรุกใหม่อีกครั้ง แต่ในที่สุดก็พบว่ากำลังของนโปเลียนยังไม่เพียงพอต่อการรุกทำให้ข้าศึกได้การครองทะเล นโปเลียนยังมีเวลารวบรวมกำลังอีกครั้งจนทำให้รู้สึกว่าการเรือที่เสียไปไม่ได้ส่งผลอะไรมากมายกับการรบ และจากนั้นอีก 9 ปี นโปเลียนก็สามารถกลับมาทำสงครามใหม่ได้อีกครั้ง

จากตัวอย่างดังกล่าว (ซึ่งมีอีกมากแต่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้) จะเห็นได้ว่าการตั้งรับก็มีความสำคัญในการรบทางเรืออย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีกำลังทางบกขนาดใหญ่ซึ่งใช้ในการรุก ตัวอย่างเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการตั้งรับยากลำบากเพียงใด แม้กระทั่งประเทศที่เป็นมหาอำนาจทางทะเลก็จำเป็นต้องใส่ใจศึกษาวิธีการรบลักษณะนี้

ไม่ใช่เหตุผลที่กล่าวมาอย่างเดียวนั้น แต่ยังเป็นเพราะในกรณีที่ต้องรบร่วมกับประเทศอื่น ประเทศมหาอำนาจทางทะเลอันดับหนึ่ง (อย่างอังกฤษ) ก็อาจจะพบว่าแทบเป็นไปได้ที่จะใช้กำลังทางบกขนาดใหญ่ที่ใดก็ได้โดยไม่ลดขนาดกำลังลงชั่วคราวในบางพื้นที่ให้ถึงจุดที่ต่ำที่สุดเพื่อให้เป็นปฏิบัติการตั้งรับเท่านั้น กรณีศึกษาตัวอย่างซึ่งจะพิจารณาต่อไปคือวิธีการรบทางเรือของอังกฤษในสงครามปฏิวัติอเมริกา โดยอังกฤษต้องลดกำลังทางเรือลงถึงระดับการป้องกันเกาะอังกฤษเท่านั้นเพราะอังกฤษต้องรวมกำลังให้เพียงพอในการรบที่เวสต์อินดีส์

คำถามคือการตั้งรับทางเรือหมายถึงอะไร ? เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรง ก่อนอื่นต้องจัดการกับความคิดเรื่องของการตั้งรับทางบกซึ่งจะบิดเบือนธรรมชาติของการรบทางเรือออกไปเสียก่อน สิ่งเหมือนกันสำหรับการตั้งรับทางบกและทางเรือคือการหลีกเลี่ยงการรบแตกหักจนกระทั่งสามารถปรับดุลกำลังให้เหมาะสมกับการรุกได้ ในทางบก วิธีการที่ใช้คือการรักษาพื้นที่และบีบให้ข้าศึกที่มีกำลัง

มากกว่าอ่อนแรงลงโดยการโจมตีซ้ำอีกโดยตรง ดังนั้นแนวความคิดเรื่องการตั้งรับในกรณีของการทำสงครามทางบกคือการรักษาพื้นที่และป้อมค่ายให้เข้มแข็ง

แต่ในการรบทางเรือไม่เหมือนกับการรบทางบก ในทางทะเลแนวความคิดหลักในการตั้งรับคือการหลีกเลี่ยงการรบแตกหักโดยการปฏิบัติในระดับยุทธศาสตร์หรือระดับยุทธวิธีเพื่อให้กองเรือของฝ่ายเรายังคงดำรงอยู่ (in being) จนกระทั่งสถานการณ์พัฒนาไปจนกระทั่งฝ่ายเราได้เปรียบ ในยุคทองของกองทัพเรืออังกฤษ สาธะสำคัญของการตั้งรับทางเรือคือการเคลื่อนกำลัง (mobility) ไม่ใช่การอยู่นิ่งอยู่กับที่ การเคลื่อนที่นี้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติการครองทะเลโดยใช้ปฏิบัติการจู่โจมอย่างรวดเร็ว เพื่อควบคุมทะเลในบางที่บางเวลาตามที่โอกาสจะอำนวยและเพื่อป้องกันไม่ให้ข้าศึกควบคุมทะเลได้แม้ว่าจะมีกำลังมากกว่าโดยปฏิบัติการก่อกวนความสนใจของข้าศึก แนวคิดการใช้กำลังต้านทานข้าศึกเพียงอย่างเดียวแทบเป็นไปได้ในทันที สิ่งที่ต้องทำคือการโจมตีได้กลับต่อกำลังข้าศึกโดยตรงหรือต่อเส้นทางคมนาคมทางทะเล ในการรบทางบกวิธีการเช่นนี้เป็นที่รู้จักกันดีในนามของ “สงครามกองโจร (guerrilla warfare)” ซึ่งตรงข้ามกับสงครามตามแบบ ในการรบตามแบบ ไม่ว่ากองทัพบกจะสามารถจู่โจมหรือโจมตีได้กลับข้าศึกได้ดีเพียงใดก็ตาม แต่แนวคิดพื้นฐานคือการวางตัวในพื้นที่ตั้งรับเท่านั้น

อย่างไรก็ตามในการรบทางเรือ แม้ว่าสาธะสำคัญของการตั้งรับคือการเคลื่อนกำลังและความพร้อมที่จะโจมตีได้กลับมากกว่าการรอคอยและต่อต้านข้าศึก แต่ในทะเลก็ยังมีตำแหน่งที่เรียกว่าเป็นพื้นที่ตั้งรับเหมือนกัน แต่จะใช้ในยามจำเป็นเท่านั้น กองเรือรบอาจจะล่าถอยไปยังน่านน้ำที่ยากแก่การเข้าถึงซึ่งหากข้าศึกจะเข้าโจมตีก็ต้องเสี่ยงอย่างมาก หรืออาจจะล่าถอยไปยังฐานทัพที่ป้องกันอย่างหนาแน่นซึ่งอยู่นอกพื้นที่ปฏิบัติการและไม่สามารถโจมตีได้โดยใช้กองเรือเพียงอย่างเดียว แต่พื้นที่ตั้งรับในทะเลดังกล่าวแทบหาไม่ได้ในทางประวัติศาสตร์เมื่อเทียบกับการรบทางบกและหากประเมินค่าของพื้นที่ดังกล่าวในทะเลแล้วแทบเทียบไม่ได้กับกรณีของการรบทางบก เหตุผลนั้นง่ายมากคือ

กองเรือที่ละทิ้งตำแหน่งไปยังพื้นที่ตั้งรับจะเปิดโอกาสให้ข้าศึกได้มาซึ่งเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการคือการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล ในขณะที่ในการรบทางบก กองทัพที่อยู่ในพื้นที่ตั้งรับเป็นเวลานานถือว่าได้เปรียบเพราะสามารถควบคุมเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการได้คือดินแดนที่ยึดได้ นอกจากนี้ กองทัพบกที่ยึดพื้นที่ได้จะสามารถทำให้ข้าศึกอ่อนล้าและปรับสมดุลให้กลับมาเป็นฝ่ายได้เปรียบแต่กองเรือที่อยู่นิ่งๆ ไม่เคลื่อนกำลังมักจะปล่อยให้ข้าศึกดำเนินการรบได้โดยอิสระซึ่งจะทำให้ทรัพยากรการทำสงครามหมดลงไปเรื่อยๆ

ดังนั้นสำหรับประเทศมหาอำนาจทางทะเล การตั้งรับทางเรือหมายถึงการรักษากองเรือให้คงอยู่และต้องมีการเคลื่อนกำลังอย่างมีจุดมุ่งหมายและชัดเจน ในที่นี้จึงจะให้ชื่อของแนวความคิดเช่นนี้ว่า “กองเรือคงชีพ (A fleet in being)” แต่บังเอิญเกิดความไม่เข้าใจในบริบทที่แนวคิดนี้เกิดขึ้น จึงเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นวิธีการตั้งรับต่อการโจมตีจากข้าศึกและพลาดสาระสำคัญของแนวความคิดนี้ไป อย่างไรก็ตาม ถ้าแนวคิดนี้ครอบคลุมถึงการป้องกันการโจมตีจากทะเลในทุกรูปแบบที่เป็นไปได้ ตั้งแต่การยึดพื้นที่ตามแนวชายฝั่งถึงการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล การทำความเข้าใจความหมายที่แท้จริงของแนวความคิดนี้ตามที่กองทัพเรืออังกฤษใช้กันก็เป็นไปได้

โอกาสใช้วิธีการกองเรือคงชีพเป็นครั้งแรกในการตั้งรับทางเรือเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1690 ในช่วงที่อังกฤษเป็นพันธมิตรกับดัตช์ต่อสู้กับฝรั่งเศส สถานการณ์ในเวลานั้นอังกฤษเสียเปรียบข้าศึกในน่านน้ำภายในชั่วคราว ฝรั่งเศสใช้หลักการสร้างความประหลาดใจระดมสรรพกำลังและรวมกำลังเข้าพื้นที่ก่อนที่อังกฤษจะสามารถระดมสรรพกำลังและรวมกำลังกันได้เสร็จสิ้น พระเจ้าวิลเลียม¹ ซึ่งมีกำลังทางบกที่ดีที่สุดประทับอยู่ที่ไอร์แลนด์ซึ่งจัดการกับการบุกโจมตีฝรั่งเศสซึ่งสนับสนุนพระเจ้าเจมส์² และมีกองเรือที่ประกอบด้วยเรือใบเจ็ดลำภายใต้การ

¹ พิจารณาเชิงอรรถที่ 1 ของ บทที่ 1 ส่วนที่ 2 ทฤษฎีสงครามทางเรือ

² พระเจ้าเจมส์ที่ 2 ของอังกฤษ (ซึ่งเป็นองค์เดียวกับเจมส์ที่ 7 ของสกอตแลนด์) ซึ่งต่อมาถูกโค่น

บังคับบัญชาของเซอร์ คลาวด์สลีย์ โชฟเวล³ ซึ่งแยกกำลังออกไปยังทะเลไอริชเพื่อป้องกันเส้นทางคมนาคมทางทะเล อีกกองเรือหนึ่งซึ่งประกอบด้วยเรือ ship-of-the-line จำนวน 16 ลำของอังกฤษและของดัตช์ถูกส่งไปยังยิบรอลตาร์ภายใต้การบังคับบัญชาของพลเรือเอก คิลลิกู⁴ เพื่อทำลายการค้าของข้าศึกและจับตามองการเคลื่อนไหวของซาโตเรโนต์⁵ ซึ่งมีกำลังอยู่ที่ตุลงและขีดความสามารถด้อยกว่าอังกฤษเล็กน้อย คาดว่าซาโตเรโนต์อาจจะเสริมกำลังที่เบรสต์ซึ่งมีกำลังทางเรือหลักของฝรั่งเศสที่ปฏิบัติการภายใต้กองทัพอเดอ ตูร์วิลล์ และคิลลิกูได้รับคำสั่งให้ไล่ติดตามตูร์วิลล์หากฝรั่งเศสผ่านช่องแคบมาได้ ซาโตเรโนต์หลุดรอดไปได้และคิลลิกูล้มเหลวเพราะไม่สามารถdingซาโตเรโนต์มาต่อสู้อีก ยิ่งไปกว่านั้น แทนที่คิลลิกูจะไล่ติดตามซาโตเรโนต์ไปในทันที กลับไปยังกาติซเพื่อทำกิจการส่งคอนวอยขาออกและคุ้มครองคอนวอยขาเข้า แน่แน่นอนว่าสิ่งที่คิลลิกูน่าจะกระทำเป็นอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาการปฏิบัติของผู้มีประสบการณ์การรบทางเรือมากกว่าคือ การปล่อยให้กองเรือลาดตระเวนปฏิบัติการคุ้มครองคอนวอยแทนและความผิดพลาดจากการไม่สามารถนำกำลังทางเรือของซาโตเรโนต์มารบแตกหักได้ก็จะทำให้คิลลิกูไล่ติดตามไปอย่างกระชั้นชิดโดยทันทีทันใดเพราะกองเรือข้าศึกนี้เป็นศูนย์กลางในทางยุทธศาสตร์

³ พลเรือเอก คลาวด์สลีย์ โชฟเวล (Admiral Cloudesley Shovel, ค.ศ.1650-1707) หลังจากทำสงครามกับดัตช์และโจรสลัดแล้ว โชฟเวลได้เลื่อนยศเป็นนายพลในปี ค.ศ.1689 เมื่อโชฟเวลบัญชาการกองเรือในน่านน้ำไอริช หลังจากก่อสร้างผลงานอันโดดเด่นในสงครามเก้าปีและสงครามสืบราชสมบัติสเปน โชฟเวลลเสียชีวิตหลังจากเรืออัปปางในปี ค.ศ.1707 นอกเกาะซิลลี

⁴ พลเรือเอก เฮนรี คิลลิกู (Admiral Henry Killigrew, เสียชีวิตในปี ค.ศ.1712) หลังจากรับราชการตั้งแต่ ค.ศ.1670 ในปี ค.ศ.1689 คิลลิกูได้เลื่อนยศเป็นพลเรือโท หลังจากสูญเสียกระบวนเรือลำเลียงสมิrna (Smyrna convoy) ในปี ค.ศ.1693 คิลลิกูก็ไม่ได้ออกเรืออีกเลย

⁵ ฟร็องซัวส์ หลุยส์ เดอ รูสเซอเลต์, มากีส์แห่งซาโตเรโนต์ (François Louis Rousselet, Marquis de Châteaurenault ค.ศ.1637-1716) นายพลเรือฝรั่งเศสผู้มีชื่อเสียงในช่วงปลายศตวรรษที่ 17 ซาโตเรโนต์ได้เลื่อนยศเป็นพลเรือโทในปี ค.ศ.1701 ที่เมืองบิโก (Vigo) ในปี ค.ศ.1702 อังกฤษและดัตช์ยึดกองเรือสเปนที่ลำเลียงสิ่งของมีค่าซึ่งซาโตเรโนต์คุ้มครองมาได้

ในขณะที่เดียวกันกองเรือป้องกันเกาะอังกฤษนำโดยลอร์ด ทอร์ริงตัน⁶ ยังไม่ได้จัดตั้งขึ้นเลย การป้องกันปกติจะอยู่ที่ดาวนส์ ที่พอร์ตสมัท และที่พลิมธ ในขณะที่กำลังของดัตช์ที่ให้ความมั่นใจว่าจะมาช่วยก็ยังไม่ปรากฏตัว ดังนั้นจึงเป็นโอกาสอันงดงามของฝรั่งเศสที่จะครองช่องแคบอังกฤษก่อนที่กำลังของอังกฤษ และพันธมิตรจะรวมตัวกันได้และฝรั่งเศสยังสามารถขยี้อังกฤษที่ละส่วนได้ง่ายดาย เมื่อเป็นเช่นนี้ ในวันที่ 13 มิถุนายน ทันทีที่ซาโตเรโนต์มาถึง ตูร์วิลล์ก็นำเรือรบ 70 ลำออกมาร่วมโจมตีอังกฤษ อย่างไรก็ตาม หนึ่งวันก่อนหน้านั้น ทอร์ริงตันจัดตั้งกำลังที่ดาวนส์ก่อน จากนั้นจึงรวบรวมกำลังที่พอร์ตสมัทและแบ่งกำลังออกเป็นสองหมวดเรือ เมื่อตูร์วิลล์ปรากฏตัวนอกเกาะไวท์ ทอร์ริงตันมีกำลังทางเรือ 56 ลำ ทั้งที่เป็นเรือรบของอังกฤษและเรือรบของดัตช์ในเส้นทางเซนต์ เฮเลนส์ ทอร์ริงตันไม่ตระหนักว่ากำลังของฝรั่งเศสที่ถูกลงมาพร้อมด้วยแล้วจึงออกไปหวังจะรบแตกหัก แต่เมื่อพบว่ากำลังของฝรั่งเศสเหนือกว่ากำลังของอังกฤษมาก ทอร์ริงตันจึงหารือร่วมกับคณะที่ปรึกษาและตัดสินใจปฏิบัติการเชิงรับ และก่อนที่จะเข้ารบแตกหัก ทอร์ริงตันต้องรวมกำลังกับคิลลิกรู โซฟเวลและหมวดเรือที่พลิมธ จากนั้นจึงมุ่งไปทางตะวันตก หากทอร์ริงตันพบว่าแผนนี้เป็นไปไม่ได้ที่จะปราศจากการปะทะ ทางออกคือต้องถอนกำลังก่อนที่ตูร์วิลล์จะมาถึงกันพลีต⁷ กลางเนินทรายปากแม่น้ำเทมส์ ทอร์ริงตันรู้สึกว่าจะมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการผลักดันข้าศึกออกไปจากพื้นที่ได้ ณ พื้นที่แห่งนี้ ทอร์ริงตันยังคงอยกกำลังเสริมจากเซทแฮมและจากทางตะวันตกที่เลาะตามแนวชายฝั่งมาเรื่อยๆ เพื่อมารวมกำลังในพื้นที่ที่ฝรั่งเศสไม่อาจรู้ได้ หากต่อสู้แบบที่

⁶ อาร์เธอร์ เฮอร์เบิร์ต, เอิร์ล แห่ง ทอร์ริงตัน (Arthur Herbert, Earl of Torrington, ค.ศ. 1647-1716) หลังจากต่อสู้กับดัตช์และโจรสลัดบาร์บารี (Barbary pirates) ทอร์ริงตันไปยังฮอลแลนด์เพื่อช่วยเหลือวิลเลียมแห่งออเรนจ์ (William of Orange) หลังจากบัญชาการกองเรือของวิลเลียมที่เข้าบุกอังกฤษ ทอร์ริงตันเป็นรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือและทหารเรือคนสนิทของวิลเลียม

⁷ กันพลีต (Gunfleet) เป็นเนินทรายทางใต้ของทะเลเหนือนอกชายฝั่งเอสเซ็กซ์ อ้างจากสารของทอร์ริงตันไปยังลอนดอนในวันที่ 26 มิถุนายน ซึ่งรวมแผนการของทอร์ริงตันไว้ด้วยในหน้า 115 ของ P.H. Colomb, *Naval Warfare* (London, 1891)

เคยเข้ามา ทอร์ริงตันมองว่าเป็นการเดินเกมตามหลังข้าศึกเท่านั้นและกล่าวในช่วงที่แถลงแผนให้รัฐบาลฟังว่า “หากอังกฤษพ่ายแพ้ ข้าศึกจะเป็นผู้ครองทะเลและมีอิสระในการปฏิบัติการหลายอย่างซึ่งไม่กล้าปฏิบัติมาก่อน ในขณะที่อังกฤษเพียงแค่เฝ้ามองดูข้าศึกและอาจจะต้องรวมกำลังกับพลเรือเอกคิลลิกรูในทางตะวันตก”⁸

วิธีการตั้งรับที่ดีที่สุดคือการรอคอยจนกระทั่งมีกำลังใหม่มาเสริมทัพ จนกระทั่งมากพอที่จะกลับไปใช้วิธีการรุกอีกครั้ง สำหรับการตั้งรับทางเรือ ไม่มีเป้าหมายใดที่จะสำคัญมากไปกว่าการควบคุมน่านน้ำของตนเอง สำหรับรัฐบาลไม่มีความกังวลว่าข้าศึกจะข้ามช่องแคบอังกฤษมาเพื่อโจมตีอังกฤษ แต่ที่น่ากังวลคือการบุกไอร์แลนด์ซึ่งข้าศึกกำลังเสริมทัพเพื่อยึดเกาะนี้ ดังนั้นต้องหยุดข้าศึกให้ได้และรักษาเส้นทางคมนาคมของอังกฤษให้ปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการที่ฝรั่งเศสจะขยายปฏิบัติการไปยังสกอตแลนด์ รวมถึงการควบคุมกระบวนเรือลำเลียงของคิลลิกรูเข้ามายังอังกฤษ สถานการณ์เช่นนี้ไม่มีทางอื่นนอกจากการได้การครองทะเล แต่ในความคิดของทอร์ริงตัน การปฏิเสธการครองทะเลของข้าศึกก็น่าจะเพียงพอที่ทำให้ภารกิจสำเร็จ ดังนั้นแผนของทอร์ริงตันคือการตั้งรับและป้องกันข้าศึกมิให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการจนกระทั่งมั่นใจว่าสามารถเข้าปะทะกับข้าศึกและมีโอกาสได้รับชัยชนะ การตั้งรับชั่วคราวจึงเป็นหนทางเดียวที่จะได้การครองทะเล ในขณะที่การเสี่ยงเข้าปะทะโดยมีกำลังน้อยกว่าเป็นแนวทางไปสู่หายนะอย่างแน่นอน

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่มีหลักการใดที่จะเป็นหลักการที่ดีที่สุดในการกำหนดยุทธศาสตร์ได้เท่ากับการตั้งรับชั่วคราวแบบ “กองเรือคงชีพ” วิธีการนี้ถือว่าล้ำสมัยมากที่สุดในเวลานั้นและไม่แปลกใจว่ารัฐบาลจะไม่เข้าใจแนวความคิดนี้ ข้อวิจารณ์มากมายเกิดขึ้นกับวิธีการตั้งรับแบบนี้เพราะรัฐบาลไม่เข้าใจตั้งแต่แรก ไม่ใช่เข้าใจแล้วแต่เห็นว่าไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ เอิร์ลแห่งนอตติงแฮมซึ่ง

⁸ Ibid.

เป็นผู้นำรัฐบาลเชื่อว่าทอร์ริงตันจะถอยกำลังไปอยู่ ณ พื้นที่กันพลิต (Gunfleet) ในทันที แต่ความเข้าใจที่ถูกต้องคือพื้นที่กันพลิตเป็นจุดที่ปลายขอบและทอร์ริงตันไม่ได้ตั้งใจจะถอยกำลังไปที่นั่นเว้นเสียแต่ว่าฝรั่งเศสบีบบังคับให้จำเป็นต้องทำ เอิร์ลแห่งนอตติงแฮมและคณะรัฐบาลไม่เข้าใจแนวคิดของทอร์ริงตันเรื่องกองเรือคิงซีฟ โดยคิดเอาเองว่าเรือที่อยู่กับท่าเฉยๆ ไม่ออกไปเผชิญหน้ากับข้าศึกจะดำรงการ “คงชีพ (in being)” ไว้ได้ซึ่งไม่ใช่ความคิดของทอร์ริงตันเลยแม้แต่น้อย และเมื่อนอตติงแฮมเข้าใจเจตนาของทอร์ริงตันแล้ว ก็พบว่ากองเรือไว้ในท่าเรือเฉยๆ อาจจะรักษากองเรือเอาไว้ได้ก็จริง แต่ก็เปิดทางให้สิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรบทางเรือถูกทำลายไป เช่น เส้นทางคมนาคมทางทะเล กล่าวได้ว่านอตติงแฮมมีปัญหาในการทำความเข้าใจธรรมชาติของการรบทางเรือ ซึ่งหากข้าศึกสามารถปฏิเสธไม่ให้ฝ่ายเราปฏิบัติภารกิจใดๆ ต่อกำลังของตนเองแล้ว เป้าหมายสูงสุดในการรบทางเรือ เช่น เส้นทางคมนาคมทางทะเล ก็จะถูกตกเป็นของข้าศึกไปโดยปริยาย

จากความเข้าใจที่ผิดดังกล่าว สะท้อนออกมาในคำสั่งจากราชินี⁹ ซึ่งกล่าวว่า “เราเข้าใจดีถึงผลจากการถอยกำลังของท่านไปยังพื้นที่กันพลิตว่า จะต้องเป็นหายนะอย่างยิ่ง จึงขอสั่งการว่าให้ท่านใช้ประโยชน์จากลมเพื่อเข้าต่อตีข้าศึก แทนที่จะถอยหนีไปให้ไกลเกินจำเป็นเพื่อให้ได้เปรียบข้าศึกดังที่ตั้งใจไว้” อย่างไรก็ตาม ทอร์ริงตันใช้วิจาร์ณญาณในการปฏิบัติเพื่อรวมกำลังในทางตะวันตกตามคำสั่งที่ว่า “ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม ท่านจะต้องไม่ละสายตาจากกองเรือฝรั่งเศส เนื่องจากจะเป็นการปล่อยให้ฝรั่งเศสมีโอกาสบุกโจมตีชายฝั่งอังกฤษ หรือเข้ามายังแม่น้ำเมดเวย์หรือแม่น้ำเทมส์ หรือแม้กระทั่งจะหนีไปได้โดยไม่ต่อสู้กับกองเรืออังกฤษ”¹⁰

⁹ พระนางแมรีที่ 2 ขึ้นครองราชย์ร่วมกับพระเจ้าวิลเลียมที่ 3 ระหว่างปี ค.ศ.1689-1694 พระนางปกครองอังกฤษในช่วงที่พระเจ้าวิลเลียมเสด็จออกไปต่างประเทศ

¹⁰ อ้างใน Colomb, op. cit., p. 119.

คำสั่งดังกล่าวไม่น่าจะเข้ากันได้กับยุคสมัยใหม่ แม้ว่าจะพิจารณาบนฐานของการป้องกันอย่างแท้จริงและแนวคิดดังกล่าวอยู่ในคำกล่าวของเนลสันที่ว่า “จนกระทั่งเวลาที่ข้าศึกเอาชนะกองเรือฝ่ายเรา จากนั้นข้าศึกก็จะไม่สามารถทำอะไรฝ่ายเราได้อีก”¹¹ จริที่ว่าเนลสันเข้าใจดีถึงความเหนือกว่าของกำลังทางเรืออังกฤษหากเทียบกันตามจำนวน แต่ก็จริงเช่นกันที่นอตติงแฮม¹² และคณะรัฐบาลได้ข้อมูลบางอย่างมาที่ทำให้ประเมินขีดความสามารถของกองเรือตุร์วิลด์ต่ำกว่าที่เป็นจริงอย่างมากทีเดียว หลักฐานปรากฏชัดเจนในสารที่นอตติงแฮมส่งไปยังทอร์ริงตันจนทำให้ต้องหยุดการปฏิบัติการเพราะคำสั่งที่ส่งมาเกิดจากข้อมูลที่บิดเบือน แม้ว่าทอร์ริงตันจะรู้ดีถึงการสมคบคิดต่อต้านตนเองในศาล แต่ก็เลือกที่จะมองสิ่งนั้นว่าเป็นคำสั่งเด็ดขาดจากรัฐบาลให้เข้าโจมตีข้าศึกเมื่อทิศทางลมเป็นใจให้กับกองเรืออังกฤษ

แม้ว่าแนวความคิดของทอร์ริงตันจะสมเหตุสมผลเพียงใดก็ตาม ก็ไม่มีเหตุผลใดๆ ที่จะปฏิบัติการโดยขัดแย้งกับแผนของรัฐบาล แน่นนอนว่าแผนของรัฐบาลเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหา และหากพิจารณาขนาดกำลังสำรองของอังกฤษที่มีมากแล้ว การแพ้ข้าศึกก็ไม่ได้หมายถึงหายนะเสียทีเดียว อย่างไรก็ตาม เป็นความผิดพลาดของรัฐบาลที่ไม่เข้าใจจุดแข็งของแผนใหม่ที่ทอร์ริงตันคิดค้นขึ้นซึ่งไม่เพียงแต่ปลอดภัยมากกว่า แต่ยังมาจากการคิดคำนวณผลได้ที่ดีกว่าในการบรรลุสภาวะที่ต้องการ ข้อผิดพลาดอย่างแรงในแผนของรัฐบาลคือว่าถึงแม้จะเป็นการรุกรองอย่างกล้าหาญ แต่ก็ไม่ได้บรรลุผลใดๆ นอกจากผลด้านลบ ตามสถานการณ์ ผลที่จะได้จากแผนของรัฐบาลอย่างดีที่สุดก็เป็นการปฏิเสธการครอง

¹¹ แนวคิดนี้ส่งไปยังผู้บังคับการเรือของเนลสันในช่วงที่กำลังไล่ล่ากองเรือของวิลเนิฟในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1805 อังกฤษมีเรือ 11 ลำ ในขณะที่ฝรั่งเศสมีประมาณ 18-20 ลำ โปรดพิจารณา A.T. Mahan, *The Life of Nelson* (London, 1897), Volume II, p. 306.

¹² แดเนียล ฟินช์, เอิร์ลที่สองแห่งนอตติงแฮม (Daniel Finch, second Earl of Nottingham, ค.ศ.1647-1730) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศระหว่างปี ค.ศ.1688-1693 และต่อมาในปี ค.ศ.1702-1704

ทะเล และอย่างแย่ที่สุดข้าศึกก็จะได้สิ่งที่ต้องการซึ่งอาจเกี่ยวกับการปฏิบัติการ และการเจรจาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์อังกฤษในไอร์แลนด์

เมื่อเหตุการณ์เป็นดังนี้ ทอริงตันก็ตอบรัฐบาลตามความเป็นจริง จาก การที่ต้องจัดการกับเรือข้าศึกทางตะวันตกและกระบวนเรือลำเลียงเมดิเตอร์เร- เนียนซึ่งเสี่ยงต่อการถูกโจมตีและเป็นเหตุให้ทอริงตันไม่สามารถใช้พื้นที่กันพลีต ได้ ทำให้ทอริงตันต้องชี้แจงว่ากระบวนเรือลำเลียงไม่เสี่ยงถูกโจมตีหากสามารถ ป้องกันตัวเองได้ ทอริงตันย้ำว่า “อังกฤษได้เฝ้าสังเกตการณ์ฝรั่งเศสอยู่ระยะ หนึ่ง ฝรั่งเศสไม่พยายามเข้าปฏิบัติการกับเรือหรือชายฝั่งเลยหากปราศจาก อุปสรรค และถ้าหากอังกฤษพ่ายแพ้ ชะตากรรมที่เหลือของอังกฤษก็อยู่ในมือ ของฝรั่งเศส”¹³ ดังนั้นหากไม่พบข้อผิดพลาดจากการตีความในคำสั่งที่นอตติง แอมส่งไปแล้ว ทอริงตันก็จะชี้แจงว่าเจตนารมณ์คือการเฝ้าสังเกตการณ์ ไม่ใช่ เพียงแค่การถอยหนีไปเท่านั้น

ในช่วงที่ทอริงตันตอบข้อความกลับไป กองเรือก็ถูกผลักดันให้ไปไกลถึง บีชชี เฮด (Beachy Head)¹⁴ และเป็นไปไม่ได้ที่จะเคลื่อนกองเรือไปทางตะวันตก ในวันต่อมาเมื่อกระแสลมเป็นใจ ทอริงตันเริ่มโจมตีข้าศึก อย่างไรก็ตามวิธีการ ของทอริงตันคือไม่เปิดโอกาสให้ฝรั่งเศสรบแตกหักและถอนตัวกลับทันทีเมื่อ กระแสลมนิ่งลงซึ่งเห็นได้จากการปฏิบัติจริงในทางยุทธวิธี จนกระทั่งเวลานั้น ทอริงตันก็ยังรู้สึกว่าคุณสมบัติคำสั่งของรัฐบาลชอบธรรม แม้จะรู้ว่าคำสั่ง นั้นอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ผิด โดยกล่าวว่า “พระราชินีน่าจะไม่ทรงลงนาม

¹³ ข้อความในวันที่ 29 มิถุนายน อ้างใน Colomb, op. cit., p. 118. คอร์เบตต์รวบประโยคเข้า ด้วยกันตามปกติ ข้อความดั้งเดิมเขียนว่า “อังกฤษได้เฝ้าสังเกตการณ์ฝรั่งเศสอยู่ระยะหนึ่ง และฝรั่งเศสไม่ พยายามเข้าปฏิบัติการกับเรือหรือชายฝั่งเลยหากปราศจากอุปสรรค ถ้าหากอังกฤษพ่ายแพ้ ชะตากรรมที่ เหลือของอังกฤษก็อยู่ในมือของฝรั่งเศส”

¹⁴ แหลมชายฝั่งซัสเซ็กซ์ตั้งอยู่ระหว่างนิวเฮฟเวน (Newhaven) กับอีสต์บอร์น (Eastbourne)

คำสั่งหากทรงได้รับข้อมูลที่ถูกต้องในเรื่องข้อเสียเปรียบของฝ่ายเราและความเข้มแข็งของข้าศึก”¹⁵

กองเรือของทอร์ริงตันไม่สมบูรณ์มากจนทำให้รู้สึกว่าการปฏิบัติการณ์ต่อไม่ได้ ทอร์ริงตันเขียนในบันทึกส่วนตัวว่า “ผลการรบในครั้งนี้จะเป็นอย่างไรมีพระเจ้าเท่านั้นที่รู้ แต่ที่ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะชนะได้หากข้าพเจ้ามีเสรีภาพมากเพียงพอที่จะป้องกันข้าศึกไม่ให้เข้ามาโจมตีแผ่นดินอังกฤษและรักษากองเรือทางตะวันตก คิลลิกรูและเรือสินค้าได้”¹⁶ หากประเมินตามความเป็นจริง จะเห็นได้ว่าทอร์ริงตันก็ประสบความสำเร็จเพราะด้วยการเคลื่อนกำลังอย่างช้าๆ ไปทางตะวันออก ทอร์ริงตันสามารถตั้งฝรั่งเศสให้ตามไปได้ไกลถึงโดเวอร์ก่อนที่จะหนีไปบริเวนนอร์ (Nore)¹⁷ และตุร์วิลลีไม่สามารถกลับไปทางตะวันตกได้ทันเวลา กองเรือที่มาจากตะวันตกเข้าทำเรือพลิมัทไปเรียบร้อยแล้ว แม้ว่าทอร์ริงตันจะถูกวางให้ต่อสู้กับข้าศึกผิดที่ผิดเวลา แต่แผนของทอร์ริงตันกลับประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เพราะไม่เพียงแต่ทอร์ริงตันจะป้องกันฝรั่งเศสไม่ให้ปฏิบัติการใดๆ ที่จะกระทบเป้าหมายสำคัญของสงครามแล้ว ยังสามารถขัดขวางแผนการทำลายกองเรืออังกฤษของตุร์วิลลีได้อย่างสมบูรณ์ แต่สิ่งซึ่งทอร์ริงตันทำไปไม่ได้เป็นการพลิกกลับไปเป็นฝ่ายรุกเพราะไม่มีกำลังทางเรือมากเพียงพอที่จะทำได้เช่นนั้น

¹⁵ สุนทรพจน์ของทอร์ริงตันต่อรัฐสภาเพื่อแก้คดี อ้างใน Colomb, op. cit., p. 122. นายพลทอร์ริงตันแพ้คดีแต่ได้รับการให้อภัย ที่สำคัญคือในสุนทรพจน์นี้มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดกองเรือคองชีพ ดังนี้ “ในขณะที่คนส่วนใหญ่คิดว่าฝรั่งเศสจะบุกโจมตี แต่ข้าพเจ้าเห็นต่างออกไปเพราะข้าพเจ้าพูดเสมอว่าตราบดีที่อังกฤษสามารถดำรงกองเรืออยู่ได้ ฝรั่งเศสจะไม่มีวันกล้าบุกโจมตีอังกฤษ”

¹⁶ ที่กล่าวมาไม่ได้มาจากบันทึกของทอร์ริงตันซึ่งคอร์เบตต์อาจจะเคยเห็นหรือไม่ก็ตาม (ซึ่งไม่ใช่ประเด็น) ข้อความนี้มาจากจดหมายของทอร์ริงตันที่ส่งไปยังเอิร์ลแห่งนอตติงแฮมในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1690, no.71 ใน State Papers, Domestic, King William’s Chest, SP 8/7 in the Public Record Office (Chancery Lane) ข้อความที่คอร์เบตต์อ้างมาอาจจะมาจาก W.L. Clowes, *The Royal Navy* (London, 1898), Volume II, p. 340. ซึ่งอ้างใน “สารทางการ” ของทอร์ริงตันของวันดังกล่าวซึ่งมีข้อความที่ถูกต้อง

¹⁷ เนินทรายและพื้นที่ทิ้งสมอนอกปากแม่น้ำเมดเวย์ อ่าวแม่น้ำเทมส์

ตุรวิล์และรัฐบาลฝรั่งเศสประทับใจในประสิทธิภาพของวิธีการตั้งรับแบบกองเรือคิงซีพ โดยในปีถัดมาตุรวิล์พบว่าตนเองมีกำลังด้อยกว่าและต้องหลีกเลี่ยงการปะทะกับอังกฤษโดยตรงทำให้ต้องใช้วิธีกองเรือคิงซีพ ในช่วงฤดูร้อน ตุรวิล์รักษากองเรือไว้โดยแล่นไปมาบริเวณปากช่องแคบอังกฤษโดยไม่ให้กองเรืออังกฤษเข้าปะทะโดยตรงได้ อย่างไรก็ตาม วิธีการของตุรวิล์นั้นต่างจากวิธีการของทอร์ริงตันและตุรวิล์บรรลุป่าหมายเพียงแค่การปฏิเสธไม่ให้อังกฤษเข้ามาจมกองเรือของตนเองได้เท่านั้น ในความคิดของตุรวิล์ ถ้าหากเอากองเรือไปแล่นในทะเลโดยเข้าไปสังเกตการณ์ใกล้ๆ กับข้าศึก การปะทะกับข้าศึกก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ ตุรวิล์เขียนในบันทึกของตนเองว่า “หากแม่ทัพเรือได้รับคำสั่งให้ควบคุมทะเลโดยการเบี่ยงเบนความสนใจของข้าศึกและการทำให้ข้าศึกรู้ว่าฝ่ายเราสามารถโจมตีได้กลับได้ในกรณีที่ข้าศึกหลบหนีไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าเองที่จะสู้กับข้าศึกจนถึงที่สุด เพราะถ้าหากข้าศึกต้องการสู้รบจริงๆ ข้าศึกต้องมีขีดความสามารถมากเพียงพอเพราะเป็นไปไม่ได้เลยที่กองเรือจะแล่นไปมาใกล้ๆ กับกำลังของข้าศึกโดยไม่เข้าปะทะ”¹⁸ ดังนั้นสำหรับการใช้วิธีการตั้งรับแบบ “กองเรือคิงซีพ” ต้องมั่นใจว่ามีจุดถอยร่นชั่วคราวและแนวคิดนี้ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของวิธีการตั้งรับแบบกองเรือคิงซีพ

ในช่วงเวลาของทอร์ริงตันและตุรวิล์ซึ่งเรือรบยังคงควบคุมได้ยากและยุทธวิธีการรบทางเรือยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น เมื่อกองเรือมาเจอกันก็ยากที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะหลีกเลี่ยงการปะทะได้ เว้นเสียแต่ทำเรือที่ใช้ในการหลบหนีจะพร้อมรับเรือที่ต้องการรักษาเอาไว้ แต่เมื่อศิลปะการรบทางเรือพัฒนาขึ้น “กองเรือคิงซีพ” ก็มีความเป็นไปได้มากขึ้น อย่างน้อยก็สำหรับกองทัพอังกฤษ จากนั้นต้องใช้เวลาถึงเกือบร้อยปีกว่าที่อังกฤษจะรับเอาวิธีการนี้มาใช้ในการรบทางเรือที่ใหญ่ขึ้นและเชื่อกันว่าความเร็วและความแม่นยำของอาวุธที่เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาเพื่อให้ได้ระดับการรบที่ไม่จำกัด ในช่วงสงครามปฏิวัติอเมริกา

¹⁸ Delarbre, *Tourville et la marine de son temps*, p. 339. (ตีพิมพ์เผยแพร่ในปารีสปี ค.ศ.1881)

เคมเพนเฟลด์เขียนบันทึกไว้เกี่ยวกับ “กองเรือคิงซีพ” โดยเป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดนี้และชี้ว่าสาระสำคัญไม่ใช่เรื่องการตั้งรับแบบนิ่งเฉย แต่เป็นรอเวลาเพื่อโจมตีได้กลับเมื่อกำลังพร้อม แต่ที่ต้องรอคอยก่อนเพราะกำลังเริ่มต้นมีน้อยกว่าเท่านั้น เคมเพนเฟลด์กล่าวว่า “เมื่อท่านทราบแผนของข้าศึกแล้ว การจะเอาชนะข้าศึก ท่านต้องอยู่เหนือกว่าข้าศึกในบางส่วนของข้าศึกตั้งใจจะปฏิบัติและในบางส่วนของข้าศึกจะโจมตีท่าน (หากข้าศึกสามารถทำได้) หากกองเรือของท่านแยกกันอยู่และทำให้ด้อยกว่าข้าศึก ข้าศึกจะมีโอกาสสูงที่จะเอาชนะท่านได้ในทุกการปะทะ หากท่านไม่สามารถรวมกำลังของกองเรือให้มากพอจะเผชิญกับข้าศึกในบ้าน จะดีกว่าหากปล่อยให้กองเรือยังคงด้อยกำลังไปก่อนเพื่อจะได้ความเหนือกว่าในที่อื่นๆ”

“เมื่อท่านมีกำลังด้อยกว่าข้าศึกและมีเพียงกองเรือลาดตระเวนในการเฝ้าตรวจและจับตามองการเคลื่อนไหวของข้าศึก กองเรือดังกล่าวควรประกอบด้วยเรือที่มีดาดฟ้าสองชั้น (เรือที่มีความคล่องแคล่วมากที่สุด) เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจได้สำเร็จจะต้องได้เปรียบในการเคลื่อนที่ หากไม่ใช่เช่นนี้ในบางสถานการณ์ก็จะทำให้ท่านต้องปะทะกับข้าศึกหรือไม่ก็ยอมสละเรือใหญ่บางลำ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีเรือที่มีความคล่องตัวสูงเช่นนั้นเพื่อย่นกำลังขนาดใหญ่ของข้าศึกด้วยความรวดเร็ว เหมือนกับที่ข้าศึกไม่พยายามแบ่งกองเรือไปโจมตีการค้าหรือกระจายกำลังออกไปปฏิบัติการในพื้นที่กว้าง กำลังของท่านจะได้เปรียบจากการที่ข้าศึกถูกพายุ หมอกหรือเหตุใดๆ ที่จะทำให้กำลังของข้าศึกแตกออกจากกัน ท่านสามารถสกัดกั้นกำลังบำรุง การข่าวหรือปัจจัยใดๆ ที่จะไปยังกองเรือข้าศึกได้ อย่างน้อยกองเรือข้าศึกจะต้องถูกตรวจสอบการปฏิบัติและจำกัดการเคลื่อนที่ รวมทั้งความสามารถในการทำสงครามใดๆ ที่อาจจะทำได้”¹⁹

¹⁹ “ข้อสังเกตจากพลเรือเอก เคมเพนเฟลด์ต่อการจัดกำลังทางเรือให้ตนเองจากลอร์ดแชนด์วิช”
Barham Papers, Volume I, pp. 361-362.

สามปีก่อนหน้านั้น เคมเพนเฟลต์ได้รับเลือกให้เป็นเสนาธิการกองเรือรักษาช่องแคบอังกฤษและเน้นย้ำประเด็นเดิม ตามบันทึกในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1779 เคมเพนเฟลต์เขียนว่า “ข้าพเจ้าขอกล่าวว่า ทั้งหมดขึ้นอยู่กับกองเรือนี้ กองเรือที่ด้อยกว่าสู้กับกองเรือที่เหนือกว่า ดังนั้นทักษะความสามารถจึงสำคัญที่จะทำให้ตอบโต้แผนการของข้าศึกได้ โดยการแผ่ระวางและฉวยโอกาสในการปฏิบัติการ รวมถึงการหาช่องทางที่จะได้เปรียบในการโจมตีจุดอ่อนของข้าศึกหรือหากว่าหาโอกาสเช่นนั้นไม่ได้ การเคลื่อนที่ไปมาไกลๆ กองเรือของข้าศึกก็เป็นการป้องกันไม่ให้ข้าศึกกล้าเสี่ยงโจมตีชายฝั่งของฝ่ายเรา ทั้งหมดทั้งหมดก็เพื่อควบคุมความตั้งใจของข้าศึกโดยบังคับให้ข้าศึกคิดว่าต้องระวางการโจมตีจากฝ่ายเราซึ่งสามารถเกิดได้ทุกนาที”²⁰

สงครามทางเรือตามแนวคิดกองเรือคิงซีพปฏิบัติเช่นนี้ พื้นที่เวสต์อินดีส์เป็นพื้นที่ปฏิบัติการในทางรุก ส่วนน่านน้ำอังกฤษถือว่าเป็นพื้นที่ปฏิบัติการเชิงรับ แม้ว่ากองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษจะมีกำลังด้อยกว่า ปฏิบัติการเชิงรับก็ถือว่าเพียงพอที่จะป้องกันข้าศึกได้ เคมเพนเฟลต์สามารถพิสูจน์ประสิทธิภาพของแนวคิดกองเรือคิงซีพได้เป็นอย่างดี ในการจัดการกับการรวมกำลังของข้าศึกจะพบว่าด้วยการใช้วิธีบัญชาการกองเรือเคลื่อนที่เร็วตามที่ตั้งสมมติฐานไว้ เคมเพนเฟลต์สามารถฉวยโอกาสปฏิบัติการที่เป็นประโยชน์ต่ออังกฤษนอกอุ้งแขนได้ ผลก็คือการยึดกระบวนเรือลำเลียงอาวุธยุทธโปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติการของฝรั่งเศสในเวสต์อินดีส์ภายใต้การบัญชาการของเดอ กิชอง (De Guichen) ทั้งๆ ที่ฝรั่งเศสมีเรือคุ้มกันมากกว่ากำลังของอังกฤษถึงสองเท่า

เนลสันเป็นอีกท่านหนึ่งที่เห็นพ้องกับเคมเพนเฟลต์ว่ากองเรือที่ด้อยกว่าสามารถดำรงอยู่ได้และใช้ประโยชน์ได้ในสงครามทางเรือ โดยเนลสันเขียนบันทึกในขณะที่ปฏิบัติการอยู่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในปี ค.ศ. 1796 ว่า “หากจะ

²⁰ *Barham Papers*, i, 292. (จากนาวาเอก เคมเพนเฟลต์ เขียนใน HMS *Victory* ถึงเซอร์ชาร์ลส์ มิดเดิลตัน 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1779 ต้นฉบับเขียนว่า “เกือบทั้งหมดขึ้นอยู่กับกองเรือนี้”)

พิจารณากองทัพเรืออังกฤษภายใต้การนำของเซอร์ จอห์น เจอร์วิส²¹ ไม่มีลูกเรือคนใดที่ขลาดกลัว ... อังกฤษประกอบกำลังด้วยเรือ 22 ลำ และจำนวนเรือทั้งหมดจะไม่เกิน 35 ลำ ข้าพเจ้าขอพนันด้วยชีวิตว่าเซอร์ จอห์น เจอร์วิสจะเอาชนะฝรั่งเศสได้ ข้าพเจ้าไม่ได้หมายถึงการรบทั่วไป แต่หมายถึงทักษะของแม่ทัพเรือและทักษะและจิตวิญญาณของนายทหารและลูกเรือทั้งหมดของอังกฤษ อังกฤษถือว่ามีความพิเศษในการสู้กับข้าศึกแม้จะมีกำลังที่ด้อยกว่าก็ตาม ปัจจัยหนึ่งคือลมซึ่งเปลี่ยนแปลงเสมอ ทำให้อังกฤษสามารถโจมตีบางส่วนของกองเรือขนาดใหญ่ในวันหนึ่งได้ ส่วนเวลาที่ลมไม่เอื้ออำนวยก็ไม่ได้จำเป็นต้องปฏิบัติการใดๆ ดังนั้น ข้าพเจ้าหวังว่ารัฐบาลจะไม่ตื่นตระหนกกับความมั่นคงปลอดภัยของฝ่ายเรามากเกินไป”²²

แนวความคิดเรื่องการตั้งรับทางเรืออาจจะเป็นกระแสที่ผู้นำอังกฤษให้ความสนใจในขณะนี้ กองเรือคิงซีฟเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการในปี ค.ศ. 1805 ซึ่งหลังจากที่วิลเนิพหนีรอดออกไปจากพื้นที่ปฏิบัติการเมดิเตอร์เรเนียนได้ เซอร์จอห์น ออร์ด²³ ตัดสินใจที่จะถอยทัพกลับไปที่อยู่ซันต์ แทนที่จะเข้าไปยังช่องแคบยิบรอลตาร์ ออร์ดเขียนว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่าจะพบกับกองเรือของลอร์ดเนลสันอยู่ในสภาพที่มีเรือ ship-of-the-line 12 ลำ และเรือพรีเกตจำนวนหนึ่งที่จะปฏิบัติการตั้งรับโดยปราศจากการสูญเสีย และสามารถยักกองเรือของข้าศึกได้ที่ชายขอบถ้ามีขีดความสามารถมากเพียงพอ”²⁴

จากการพิจารณาเรื่อง “กองเรือคิงซีฟ” ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องของการปฏิบัติการเชิงรับ ต้องไม่ลืมว่าการรบทางเรือต้องเกี่ยวข้องกับการครองทะเลใน

²¹ พิจารณาเชิงอรรถ 39 บทที่ 2 ส่วนที่ 2 ทฤษฎีสงครามทางเรือ

²² จดหมายถึงดยุกของแคลเรนซ์ วันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ.1796 Nicholas, Volume III, p. 246.

²³ พลเรือเอก เซอร์ จอห์น ออร์ด (Admiral Sir John Orde, ค.ศ.1751-1824) เจอร์วิสทะเลเยไม่สนใจออร์ด และให้ความสำคัญกับเนลสันมากกว่าในการโจมตีกองเรือฝรั่งเศสที่อ่าวบูกิริ ออร์ดไม่เห็นด้วยกับเจอร์วิสและถูกส่งกลับอังกฤษ แต่ภายหลังถูกเรียกตัวกลับมาใช้งานอีกครั้งในปี ค.ศ.1805 ในการปิดล้อมเมืองกาดิซ

²⁴ *Campaign of Traşulgar*, p. 65.

ลักษณะทั่วไปไปจนถึงความสามารถในการปฏิเสธการครองทะเลดังที่ทอรัริงตันใช้ในการรบซึ่งป้องกันไม่ให้ข้าศึกปฏิบัติการบางอย่าง เช่น การโจมตีเกาะอังกฤษ แต่การตั้งรับเช่นนี้เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยในพื้นที่ปฏิบัติการเสมอ หากไม่สามารถกำหนดลงไปได้ว่า “กองเรือคิงซีพ” มีขอบเขตที่ไม่เกินไปถึงเส้นทางการโจมตีข้าศึก ก็จะไม่มีการยับยั้งการบุกโจมตีของฝ่ายเรา เช่น ในปี ค.ศ. 1690 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองเรือของทอรัริงตัน หากฝรั่งเศสระมัดระวังสักหน่อย ก็อาจจะเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนกำลัง เช่น ไปยังพอร์ตสมัทในขณะที่ทอรัริงตันยังอยู่ที่บริเวนนอร์ แต่ปัจจัยเรื่องกองเรือของทอรัริงตันไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยเดียว การถอนกำลังกลับทำให้ตุร์วิลล์ละทิ้งกองเรือของโซฟเวลกับกองเรือของคิลลิกรู โดยไม่สนใจจะเข้าไปต่อตีให้ชนะแต่อย่างใด และตราบไคที่เส้นทางการโจมตีเป็นประเด็น ตุร์วิลล์เองก็พบว่าตนเองมีข้อจำกัดเหมือนกันกับทอรัริงตัน เงื่อนไขของการตั้งรับทางเรือต่อการโจมตีจริงๆ แล้วมีความสลับซับซ้อนเมื่อเปรียบเทียบกับที่ตั้งรับทางเรืออย่างอื่น จึงต้องแยกหัวข้อไปพิจารณาอีกครั้ง

หลักการของ “กองเรือคิงซีพ” ที่ทอรัริงตันสร้างและนำมาปฏิบัติ รวมถึงเคมเพนเพลตต์ที่นำมาพัฒนามีเพียงเท่านั้น เมื่อใดก็ตามที่ข้าศึกต้องการการครองทะเลโดยทั่วไปและมองว่าจำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ในเชิงรุก ฝ่ายเราอาจจะสามารถป้องกันการได้มาซึ่งการครองทะเลโดยใช้กองเรือปฏิบัติการเชิงรับและปฏิเสธวิธีการรบทางเรือแบบปกติ (ตามที่เนลสันเรียก) และฉวยโอกาสในการโจมตีได้กลับ แต่การใช้วิธีการนี้ตามแบบฝรั่งเศส ในกรณีของตุร์วิลล์ที่ใช้กองเรือแบบป้องปรามโดยที่เป้าหมายจริงๆ คือการรุกราน และต้องใช้วิธีการโจมตีข้าศึกเท่านั้นจึงจะได้มาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการจะต่างออกไปจากหลักการของ “กองเรือคิงซีพ”

แต่ค่อนข้างยากที่จะทำความเข้าใจ *การรบบภาพรวม (campagne au large)* ของตุร์วิลล์ซึ่งในฝรั่งเศสเป็นที่นิยมกัน ที่พอจะวิเคราะห์ได้คือตุร์วิลล์พยายามครองทะเลบริเวณปากทางเข้าช่องแคบอังกฤษเป็นเวลา 50 วันในช่วงฤดูร้อนปี ค.ศ. 1691 และใน 40 จาก 50 วันดังกล่าว กองเรือป้องกันช่องแคบ

อังกฤษไม่ได้จำเป็นต้องไล่ล่าหาข้าศึกแต่อย่างใด ตูร์วิลล์มีภารกิจในการเข้ายึด “กระบวนเรือลำเลียงสมิร์นา (Smyrna convoy)” ของอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการค้าทางทะเลของอังกฤษในเวลานั้น รัสเซลล์²⁵ ซึ่งมีกองเรือขนาดใหญ่ของอังกฤษประจำตำแหน่งเพื่อรักษาความปลอดภัยให้กระบวนเรือลำเลียง คาดว่าจะรู้ถึงการมาของตูร์วิลล์ซึ่งต้องการบรรลุเป้าหมายของตนเอง เมื่อกระบวนเรือลำเลียงปลอดภัย รัสเซลล์ก็แล่นเรือออกไปนอกอู่ซึ่งอยู่ระหว่างข้าศึกกับฐานทัพเรืออังกฤษ ทำให้เส้นทางคมนาคมทางทะเลของตูร์วิลล์ถูกตัด เส้นทางถอยทัพไม่ปลอดภัยและตูร์วิลล์ก็ฉวยโอกาสหลบหนีกำลังของรัสเซลล์กลับไปยังท่าเรือของตนเอง นอกเหนือจากการยึดเรือจากกระบวนเรือลำเลียงเวสต์อินดีส์ได้ไม่กี่ลำ ตูร์วิลล์ไม่ได้บรรลุเป้าหมายใดๆ ที่ต้องการเลย กองเรือฝรั่งเศสที่ส่งขึ้นไปยังไอร์แลนด์ก็พ่ายแพ้ในการยุทธ์ที่โบอิน (Boyne)²⁶ และศักดิ์ศรีของกองทัพเรืออังกฤษก็กลับคืนมา เป็นความจริงที่ว่า การค้าของอังกฤษเสียหายในทะเลเหนือ แต่เหตุไม่ได้มาจากการรวมกำลังของตูร์วิลล์และเข้าโจมตีเส้นทางการค้าของอังกฤษโดยตรง แต่เกิดจากการที่ตัดซีไม่สามารถปิดล้อมดันเคิร์กได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากความไม่เข้าใจกับอังกฤษ

ตามมุมมองของอังกฤษ ดูเหมือนว่าความผิดพลาดซึ่งแฝงอยู่ในคำสั่งของตูร์วิลล์กลายเป็นรากเหง้าของปัญหาที่ทำให้ปฏิบัติการของฝรั่งเศสหยุดชะงักลง ในปี ค.ศ.1691 แผนของกองเรืออาจจะมึประสิทธิภาพมากเพียงพอในการโจมตีอังกฤษเพราะฝรั่งเศสประเมินว่ารัฐบาลของกษัตริย์วิลเลียมยังอ่อนแอ การโจมตีเรือสินค้าของอังกฤษก็ทำได้อย่างต่อเนื่อง และฝรั่งเศสคาดเดาว่าชัยชนะในไอร์แลนด์เป็นเรื่องที่แน่นอนซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้ได้ชัยชนะเหนืออังกฤษ แต่

²⁵ จอมพลเรือ เอ็ดเวิร์ด รัสเซลล์, เอิร์ล แห่ง ออร์ฟอร์ด (Admiral of the Fleet Edward Russell, Earl of Orford, ค.ศ.1653-1727) รัสเซลล์รับตำแหน่งต่อจากทอร์ริงตัน ซึ่งนำกองเรือของพระเจ้าวิลเลียมโจมตีอังกฤษในฐานะผู้บัญชาการกองเรือหลักในปี ค.ศ.1691 และได้รับชัยชนะที่บาร์เฟลอร์ (Barfleur) หลังจากนั้น 1 ปี รัสเซลล์เป็นรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือช่วงปี ค.ศ.1694-1699 ค.ศ.1707-1710 และ ค.ศ.1714-1717

²⁶ ในวันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ.1690

หลังจากนั้นพบว่าแผนการนี้ไม่เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและไม่มีการปรับแผนให้เหมาะสม แนวคิดของทฤษฎีวิลสันน่าจะก่อให้เกิดความเชื่อที่ว่า หากเป้าหมายของสงครามขึ้นอยู่กับการครองทะเลให้ได้จริง แต่เป้าหมายนั้นก็สามารถได้มาโดยปฏิบัติการทางเรือเชิงรับได้ด้วย หลายครั้งเป็นความจริงที่ว่านโยบายของฝรั่งเศสก็ทำให้กองทัพเรือตนเองไม่มีทางเลือกอื่นใด และหากฝรั่งเศสมีกำลังดีกว่าแต่พยายามเปิดฉากรุกรานอังกฤษ จุดจบของฝรั่งเศสเองก็จะเร็วขึ้น แม้ว่าความพ่ายแพ้จะไม่แน่นอน ในการวิพากษ์ประวัติศาสตร์ทำสงครามทางเรือของฝรั่งเศส จำเป็นต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างนโยบาย (เป้าหมาย) กับยุทธศาสตร์ (วิธีการ) ยุทธศาสตร์การตั้งรับอาจจะไม่ผิดพลาด แต่นโยบายจากรัฐบาลกลับบีบบังคับให้ผู้นำกองทัพต้องปฏิบัติการที่นำไปสู่หายนะก็เป็นได้ เนื่องจากฝรั่งเศสเป็นมหาอำนาจทางบกซึ่งมีเป้าหมายปลายทางอยู่ในภาคพื้นทวีปยุโรป นโยบายของฝรั่งเศสจึงบีบบังคับให้ทหารจำเป็นต้องปฏิบัติการโดยไม่มีทางเลือกอื่น อย่งไรก็ตาม นโยบายนี้ก็ผิดพลาดอยู่ 2 จุดโดยจะเป็นโทษต่อฝรั่งเศสทั้งในเวลาที่ย่อนแอและในเวลาที่ย้ำแข็ง การใช้ยุทธศาสตร์การตั้งรับเป็นเวลานานสร้างนิสัยที่ทำให้ฝรั่งเศสไม่ชินกับการโจมตีข้าศึกอย่างจริงจังทั้งๆ ที่มีกำลังมากกว่า แต่เมื่อสงครามปฏิวัติอเมริกาเริ่มขึ้น โอกาสที่ฝรั่งเศสจะฟื้นฟูจิตวิญญาณของนักสู้และแก้แค้นอังกฤษก็มาถึง

นอกจากนั้น ในแง่ของขวัญกำลังใจ การตั้งรับเพียงอย่างเดียวย่อมเป็นอันตรายซึ่งหากคำบรรยายว่าอันตรายมากเพียงใด แต่คำแนะนำของทอรัริงตัน เคมเพนเฟลด์และเนลสันทำให้อังกฤษไม่สามารถละเลยการตั้งรับได้ และหากไม่สนใจการตั้งรับให้มากพอ ข้าศึกอาจจะใช้การตั้งรับแล้วโต้กลับเพื่อจัดการกับฝ่ายเราก็เป็นได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาเพียงเพื่อเรียนรู้รายละเอียดของการตั้งรับในการรบทางเรือและสามารถบริหารจัดการการตั้งรับตามหลักการที่ถูกต้อง การศึกษาก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหายแต่อย่างใด เพียงแค่อังกฤษต้องตระหนักเสมอว่าการตั้งรับต้องมีจิตวิญญาณของการโจมตีโต้กลับเสมอ โดยทั้งเคมเพนเฟลด์และเนลสันต่างก็เห็นว่าเป็นสาระสำคัญ แน่แน่นอนว่าเงื่อนไขทางเทคโนโลยี

บางอย่างในยุคเรื่อใบทำให้โอกาสที่สามารถปฏิบัติได้ในยุคปัจจุบันหายไป แต่อีกหลายอย่างก็ยังคงดำรงอยู่จนปัจจุบัน อิทธิพลของกระแสลมในทะเลอาจจะไม่มีผลต่อปฏิบัติการทางเรือในยุคปัจจุบัน แต่ความรุนแรงของสภาพอากาศ รวมทั้งทัศนวิสัยจากหมอกยังคงเป็นผลต่อความเป็นชาวเรือ ความคล่องตัวในการเคลื่อนที่และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่ ไม่มีเหตุผลอันใดที่จะสงสัยว่าการฝึกภาคทะเลอย่างหนักเพื่อสร้าง “ทักษะความชำนาญและจิตวิญญาณของความเป็นชาวเรือ” นั้นเป็นสิ่งที่เนลสันคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นกับกำลังพลทุกนาย

2. การโจมตีได้กลับ

สำหรับกำลังที่อ่อนแอกว่า การโจมตีได้กลับย่อมเป็นความมหัศจรรย์ให้กับฝ่ายที่ด้อยกว่าเสมอ ในขณะที่ฝ่ายอ่อนแอกว่าอาจจะเทียบกำลังได้แม้กระทั่งจะปฏิเสธการใช้ทะเล แต่ก็ยังคงมีความหวังที่จะลดความอ่อนแอ ดังกล่าวโดยทำให้กำลังส่วนต่างๆ ของข้าศึกที่กระจัดกระจายให้ออกไปจากการปฏิบัติการ แม้ว่าเกิดขึ้นไม่บ่อยนักก็ตาม ในปี ค.ศ. 1587 เดรกประสบความสำเร็จในการหยุดยั้งการบุกของสเปนโดยใช้วิธีการโจมตีได้กลับต่อกองเรืออาร์มาดาที่กาติซซึ่งยังคงจอดนิ่งอยู่ที่ท่าเรือ ในปี ค.ศ. 1667 ดัตช์ประสบความสำเร็จคล้ายๆ กันโดยการโจมตีกองเรือที่แฮตแฮมในขณะที่อยู่นิ่งและป้องกันไม่ดี จากนั้นดัตช์ก็ควบคุมทะเลได้และใช้เป็นเครื่องมือต่อรองในโต๊ะเจรจา แต่จะกล่าวไม่ได้ว่าสงครามทางเรือโบราณอย่างเดียวจะเป็นตัวอย่างที่แสดงว่าการโจมตีได้กลับจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการครองทะเล

อย่างไรก็ตาม การคิดค้นตอร์ปิโดทำให้เกิดแนวคิดใหม่ที่ไม่สามารถมองข้ามไปได้ ความสำคัญของแนวความคิดการใช้ตอร์ปิโดเกินกว่าจะคิดคำนวณได้ ไม่มีหลักฐานใดที่แสดงว่าความสำคัญของตอร์ปิโดจะมีมากในสภาวะปกติและระหว่างกองเรือที่เผชิญหน้ากัน กรณีเดียวที่แสดงให้เห็นว่าตอร์ปิโดมี

ความสำคัญคือการเปิดฉากโจมตีของญี่ปุ่นต่อกองเรือที่พอร์ตอาร์เธอร์²⁷ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องระมัดระวังในการวิเคราะห์ความสำคัญของกรณีศึกษานี้ ก่อนที่จะสร้างทฤษฎีการโจมตีได้กลับขึ้นมา จำเป็นต้องพิจารณาสถานะแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขของปรากฏการณ์นั้นและผลที่เกิดขึ้นจากการใช้วิธีโจมตีได้กลับนั้น

ก่อนอื่นต้องกล่าวว่าความสำเร็จจากการใช้อาวุธรูปแบบใหม่ๆ เป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏขึ้นในอดีตมาก่อน ตัวอย่างของเรือไฟเป็นเทคโนโลยีใหม่ในช่วงเริ่มต้นของยุคเรือใบในปี ค.ศ. 1588 อาวุธชิ้นนี้นำทางไปสู่ความสำเร็จต่อกองเรือในทะเลเปิดในลักษณะการรบแตกหัก ในสงครามที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นเป็นต้นมา มีการนำมาใช้และส่งผลกระทบต่อการจัดกองเรือ แต่ความสำเร็จอย่างในช่วงเริ่มแรกก็ไม่เคยปรากฏอีกเลย การใช้เรือไฟกับท่าเรือที่ระดับการป้องกันต่ำส่งผลต่อชัยชนะได้ในบางครั้ง ในช่วงแรกๆ ผลจากระดับยุทธวิธีในทางกายภาพและกำลังใจปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งอยู่ แต่เมื่อศาสตร์ทางเรือพัฒนาขึ้นและข้อจำกัดของอาวุธมีมากขึ้น ผลสำเร็จก็ลดลงเรื่อยมา จนกระทั่งในศตวรรษที่ 18 ปรากฏว่าเรือไฟแทบจะไม่มีสำคัญอีกเลย ผลในทางขวัญกำลังใจก็หายไปและที่สุดก็ไม่อยู่ในหน่วยกำลังรบอีกต่อไป

หากพิจารณากรณีศึกษาของพอร์ตอาร์เธอร์ อาจจะพบว่าการใช้ตอร์ปิโดมีเงื่อนไขบางอย่างที่คล้ายคลึงกับกรณีเรือไฟที่มองว่าเป็นปัจจัยชี้ขาดทางการรบ แม้ว่าการใช้ตอร์ปิโดจะเป็นการจู่โจมเข้าศึกโดยไม่ทันตั้งตัว แต่ในข้อเท็จจริงนั้นพบว่าสถานะแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จเอื้อให้กับฝ่ายที่มีกำลังมากกว่าและกำลังตั้งรับ ไม่ใช่เป็นฝ่ายบุกโจมตี เงื่อนไขแรกเกี่ยวข้องกับความยากในการระบุตำแหน่งที่ตั้งของเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น

²⁷ การจู่โจมอย่างฉับพลันโดยไม่ได้ประกาศสงครามช่วงเที่ยงคืนของวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1904 มีเรือพิฆาตของญี่ปุ่นเข้าร่วมปฏิบัติการในครั้งนี้ การทำลายที่สำคัญเกิด 3 ครั้งต่อเรือประจัญบาน (*Retvizan* และ *Tsesarevich*) และเรือลาดตระเวน (*Pallada*) ของรัสเซีย แต่ไม่มีลำใดจมลง จริงๆ แล้วการโจมตีทั้งหมดประสบความสำเร็จน้อยกว่าที่คอร์เบตต์และนักวิชาการร่วมสมัยประเมินไว้ พิจารณา Westwood, op. cit., pp. 38-40.

ความสำเร็จย่อมต้องมาจากการข่าวที่ถูกต้องชัดเจน และในการปฏิบัติการด้านการข่าว สิ่งที่ยากที่สุดที่จะได้มาคือตำแหน่งที่ตั้งของข้าศึกซึ่งเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาในแต่ละวัน ญี่ปุ่นมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองเรือส่วนใหญ่ในพอร์ตอาร์เธอร์ที่ชัดเจน โดยปฏิบัติการอยู่ในบริเวณที่สมอด้านนอกแล่นเคลื่อนที่ไปมาอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังมีรายงานว่าเรือประจัญบาน 3 ลำแยกตัวออกไป รายงานนี้เป็นเท็จแต่ผลที่เกิดขึ้นคือ จากกองเรือลาดตระเวน 5 กองเรือที่ญี่ปุ่นมีสองในห้าถูกดึงไปต่อสู้ทางดัลนี (Dalny)²⁸ ที่ซึ่งไม่พบข้าศึกเลย ความไม่แน่นอนเช่นนี้เกิดขึ้นเสมอและแทบไม่มีกรณีใดเลยที่จะเกิดกรณีอย่างที่ญี่ปุ่นทำ ซึ่งโจมตีข้าศึกก่อนการประกาศสงคราม ในขณะที่ช่องทางปกติของการได้ข้อมูลข่าวสารยังคงใช้การได้อยู่

นอกจากนี้ ทั้งที่สถานการณ์ระหว่างทั้งสองประเทศยังคงคลุมเครืออยู่หลายสัปดาห์และการโจมตีจากตอร์ปิโดแบบไม่ทันตั้งตัวก็สามารถเกิดขึ้นได้ รัสเซียก็ไม่สนใจในการป้องกันตนเอง แต่กลับปฏิบัติการเพื่อสร้างความสับสนให้กับญี่ปุ่นแทน แน่หนอนว่ารัสเซียต้องนำมาตรการต่อต้านการข่าวมาใช้ในกรณีเช่นนี้ นอกจากนี้การใช้วิธีการของรัสเซียเพื่อสร้างความสับสนให้กับญี่ปุ่นนั้น กลับกลายเป็นหนทางไปสู่ความสับสนของตนเองและข้อสรุปเกี่ยวกับข้าศึกที่ผิดพลาดจากความจริง จนกลายเป็นกับดักซึ่งอาจจะเป็นผลให้เรือพิฆาตส่วนใหญ่ต้องจมไปในช่วงชั่วโมงแรกๆ ของสงคราม อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่น่ากังวลว่า ความเสี่ยงจากการปฏิบัติการโจมตีได้กลับด้วยกำลังอันน้อยนิดย่อมมีสูงและเป็นความยากที่จะปล่อยให้กำลังของข้าศึกออกมาด้วยวิธีการใดๆ

ประเด็นที่สองที่จะกล่าวถึงในกรณีของพอร์ตอาร์เธอร์คือเรื่องของประเทศมหาอำนาจที่มีกำลังป้องกันที่เปราะบางที่สุดต่อการโจมตีลักษณะนี้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ โอกาสของความสำเร็จแทบจะมีไม่มากพอที่จะยอมรับความเสี่ยงที่จะตามมา ทุกอย่างดูเหมือนจะเป็นใจให้กับญี่ปุ่น เพราะก่อนหน้านี้

²⁸ ไปทางตะวันออกของพอร์ตอาร์เธอร์ตามแนวชายฝั่งทางใต้ของคาบสมุทรเลียตุง

2-3 วัน กองเรือรัสเซียได้รับคำสั่งให้เตรียมพร้อมต่อการถูกโจมตีจากตอร์ปิโด แต่ความมีวินัยของกองเรือรัสเซียมีต่ำมากจนการปฏิบัติตามคำสั่งในแบบไม่ตั้งใจ และเข้าใจถึงความสำคัญ ไม่มีการบรรจุกระสุนในลำกล้องปืน ลูกเรือไม่ประจำสถานีรบ รัสเซียไม่พร้อมจะตั้งรับต่อการโจมตีใดๆ มีเพียงเรือลาดตระเวน 2 ลำที่ตรวจการณ์อยู่ แต่ก็ไม่สามารถยิงอาวุธได้โดยอิสระ ต้องรายงานต่อผู้บังคับบัญชาก่อนหรือไม่ก็ถูกเข้าศึกโจมตี กองเรือญี่ปุ่นดูเหมือนว่าจะเข้มแข็งกว่าที่ควร แต่จริงๆ แล้วกำลังที่ใช้โจมตีของญี่ปุ่นก็มีข้อบกพร่องอยู่เหมือนกัน เพราะมีเพียงญี่ปุ่นมีเพียงเรือลาดตระเวนซึ่งพร้อมหลบหนีกำลังขนาดใหญ่ของรัสเซีย ทำให้วิธีการของญี่ปุ่นสับสนและสูญเสียจังหวะเวลาและการรวมอำนาจการยิงในช่วงเวลาที่สำคัญ ที่สุดแล้วจากการจัดกำลังที่ไม่สมบูรณ์และการขาดการฝึกฝนและวินัย ก็พอจะกล่าวได้หลังจากที่รัสเซียนำปืนใหญ่สำหรับป้องกันฝั่งและไฟส่องสว่างมาใช้ ญี่ปุ่นก็ไม่สามารถใช้ตอร์ปิโดได้อีกเลย

การพัฒนาขีดความสามารถในการป้องกันดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องไขว่คว้าที่สำคัญของการโจมตีได้กลับและไม่มีอะไรที่จะคาดหวังได้ดีไปกว่าการโจมตีลักษณะนี้ในกรณีปกติแล้ว แต่การใช้กรณีศึกษาที่พอร์ตอาร์เธอร์เป็นทฤษฎีเลยนั้นต้องระลึกไว้เสมอว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ไม่ปกติ เนื่องจากการโจมตีที่ไม่ได้มีการประกาศสงคราม รัสเซียก็ไม่ได้หันตั้งตัวแม้ว่าความสัมพันธ์จะอยู่ในขั้นตึงเครียดก็ตาม ด้วยสถานการณ์ทางการเมืองเช่นนี้ การโจมตีได้กลับย่อมจะสร้างความสำเร็จได้โดยง่ายเพราะเป็นการโจมตีโดยไม่ได้หันตั้งตัว นอกจากนี้กองเรือรัสเซียไม่ได้ไร้ประสิทธิภาพธรรมดาเพราะอยู่ในสภาวะไร้การฝึกฝนใดๆ ซึ่งเงื่อนไขนี้แทบจะเกิดขึ้นได้ยากกับมหาอำนาจทางทะเลอื่นๆ

สุดท้าย มีคำถามว่าอะไรคือผลที่เกิดขึ้นจริงๆ จากเงื่อนไขแวดล้อมที่กล่าวมาซึ่งเป็นที่ใจให้กับฝ่ายญี่ปุ่นที่เริ่มเปิดฉากบุกก่อน ? ผลดังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อสภาวะสุดท้ายของสงครามหรือไม่ ? ความจริงดุลอำนาจก็เอียงมาทางญี่ปุ่นซึ่งสามารถควบคุมทะเลเฉพาะพื้นที่สำคัญได้นานมากพอที่จะส่งผ่านกำลังทางบกและโดดเดี่ยวพอร์ตอาร์เธอร์ แต่แผนของญี่ปุ่นที่จะรักษาไว้ซึ่งการครองทะเล

ถาวรขึ้นอยู่กับความสามารถในการยึดพอร์ตอาร์เธอร์โดยใช้ปฏิบัติการทางทหาร และการดำรงการปิดล้อมทางทะเลเอาไว้ แม้ว่าญี่ปุ่นจะได้รับชนะ แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับรัสเซียก็น้อยและแม้จะปราศจากการช่วยเหลือจากอู่ซ่อม แต่กองเรือก็กลับมามีขีดความสามารถอีกครั้งก่อนที่ญี่ปุ่นจะสร้างแนวปิดล้อมได้ การโจมตีได้กลับซึ่งเกิดขึ้นตามมาหลังจากการปะทะครั้งแรกล้มเหลวทั้งหมด ไม่ว่าจะโจมตีที่ท่าเรือหรือต่อกองเรือในพื้นที่เปิดก็ไม่เกิดผลที่ต้องการแต่อย่างใด

ในเวลาเดียวกัน พึงระลึกว่าตั้งแต่สงครามครั้งนี้ ยุทธวิธีการใช้ตอร์ปิโด พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ระยะปฏิบัติการและอำนาจการยิงของตอร์ปิโดเพิ่มขึ้นใน อัตราส่วนที่สูงกว่าอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ต่อต้านตอร์ปิโด แต่เครื่องมือเหล่านี้ ก็พัฒนาตามมาด้วยเช่นกัน และเป็นไปได้ว่ากองเรือที่อยู่ในฐานทัพหรือในพื้นที่ หึ่งสมอกก็ไม่ประะบางต่อการโจมตีเหมือนเดิมอีกต่อไป ในขณะที่กองเรือที่อยู่ใน ทะเล ทรายใดที่เคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา ก็ยังมีความยากลำบากในการกำหนด ตำแหน่งที่มีความแม่นยำเพียงพอในการโจมตีได้กลับ

คุณค่าที่แท้จริงแต่ยังประเมินไม่ได้ของเรือดำน้ำยังคงคลุมเครือและมีผล ต่อสงครามทางเรือในเวลาต่อมา จากมุมมองทางยุทธศาสตร์ อาจกล่าวได้เพียง ว่าต้องนำปัจจัยใหม่เข้ามาร่วมพิจารณาด้วยซึ่งจะทำให้การโจมตีได้กลับเป็นไปได้ มีความเป็นไปได้ว่าในภาพรวม การตั้งรับทางเรือก็ยังคงมีประโยชน์ซึ่งเป็นวิธีการ ใหม่ซึ่งจะนำมาใช้ร่วมกับปฏิบัติการกองเรือเชิงรับซึ่งจะทำให้ “กองเรือคงชีพ” มีความสำคัญขึ้นมา ไม่ว่าจะผลจากการโจมตีได้กลับจะเป็นเช่นไร คงพอเอาได้ว่า วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีผลต่อขวัญกำลังใจและทำให้ได้มาซึ่งการครองทะเล และ อย่างน้อยที่สุด สงครามในอนาคตจะเริ่มด้วยการเบี่ยงเบนหรือการหยุดยั้ง ปฏิบัติการใหญ่ๆ หรือแทรกแซงเส้นทางการปฏิบัติการของข้าศึก

จากประวัติศาสตร์การรบทางเรือที่มีไม่มากพอเกี่ยวกับการโจมตีได้กลับ เนื้อหาในการอภิปรายคงจะยุติเพียงเท่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการ โจมตีด้วยตอร์ปิโดซึ่งเหมือนกับกรณีของเรือไฟ ขวัญกำลังใจและทักษะ

ความสามารถของบรรดานายทหารและลูกเรือมีส่วนสำคัญในความสำเร็จมากกว่าปัจจัยด้านอื่น หากพิจารณาตอร์ปิโดในฐานะเครื่องมือป้องกันชายฝั่งที่เคลื่อนที่ไปมาได้แล้วเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถประยุกต์ใช้ได้เพียงกำลังที่จะใช้เพื่อการได้มาซึ่งการครองทะเล ไม่ใช่เพื่อการใช้ประโยชน์หรือการปฏิเสธการครองทะเล ประเด็นคำถามนี้เกี่ยวข้องกับการป้องกันการโจมตีจากข้าศึกซึ่งจะกล่าวเป็นประเด็นต่อไป

บทที่ 4

วิธีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล

1. การรักษาฝั่งจากการโจมตีของข้าศึก

วิธีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลเป็นปฏิบัติการทางเรือทั้งหมดที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการได้มาซึ่งการครองทะเลหรือการปฏิเสธข้าศึกไม่ให้ได้ การครองทะเล เราใช้ประโยชน์จากการครองทะเลในเวลาที่เราจะปฏิบัติการทางเรือใดๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านกองเรือของข้าศึก แต่จะเป็นการใช้เส้นทางคมนาคมทางทะเลเพื่อเป้าหมายของเราเองหรือไม่ก็ขัดขวางไม่ให้ข้าศึกใช้เส้นทางดังกล่าว ปฏิบัติการดังกล่าวแม้จะมีความสำคัญเป็นรองการครองทะเลหรือการปฏิเสธการใช้ทะเล แต่ก็ปฏิบัติการที่ใช้กันมากในกับสงครามทางเรือ สงครามทางเรือไม่ได้เริ่มต้นและจบลงที่การทำลายกองเรือของข้าศึก หรือการทำลายอำนาจของเรือลาดตระเวนของข้าศึก เพราะกองทัพเรือต้องปฏิบัติกิจในการป้องกันข้าศึกไม่ให้ข้ามทะเลมาโจมตีเราได้ รวมทั้งการรักษาเส้นทางลำเลียงกำลังทหารที่ออกไปปฏิบัติการนอกประเทศด้วย นอกจากนี้ยังมีการขัดขวางเส้นทางการค้าของข้าศึกและการปกป้องเส้นทางการค้าของเราเองด้วย ปฏิบัติการทั้งหมดทั้งมวลนี้อยู่ภายใต้การใช้ประโยชน์จากการครองทะเล โดยการที่เราใช้ทะเลหรือขัดขวางข้าศึกไม่ให้ใช้ทะเล แต่ไม่ได้พยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งการครองทะเลหรือปฏิเสธข้าศึกไม่ให้ได้การครองทะเล ปฏิบัติการทั้งสองประเภทใหญ่ๆ นี้แตกต่างกันโดยรากฐานทางความคิดและวัตถุประสงค์ทางปฏิบัติ ในทางยุทธศาสตร์ ปฏิบัติการทั้งสองอยู่ในระดับที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง

แน่นอนว่าในทางทฤษฎี ปฏิบัติการทางเรือเพื่อใช้ประโยชน์จากการครองทะเลควรจะเกิดขึ้นหลังจากเราได้การครองทะเลแล้ว กล่าวคือ เนื่องจากการครองทะเลเป็นเป้าหมายเฉพาะของการทำสงครามทางเรือและการครองทะเลอย่างถาวรจะบรรลุได้ต้องอาศัยการทำลายกองเรือของข้าศึกให้หมดสิ้นไป ดังนั้นหากพิจารณากันอย่างเคร่งครัดแล้ว ต้องไม่มีเป้าหมายอื่นใดมาขวางความ

พยายามบรรลุเป้าหมายสูงสุดซึ่งได้แก่การได้มาซึ่งการครองทะเลด้วยวิธีการรบ
แตกหัก อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ สงครามไม่ได้ตรงไปตรงมาตามหลักการทาง
ทฤษฎีและการทำตามหลักการอาจจะไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้เสมอไป
เนื่องจากสงครามทางเรือมีเงื่อนไขพิเศษ มีปัจจัยปลีกย่อยมากมายมาเกี่ยวข้อง
จึงทำให้การปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลต้องทำร่วมกับภารที่ได้มาซึ่ง
การครองทะเลหรือหลังจากที่ครองทะเลได้ สงครามตามความเป็นจริงเกี่ยวข้องกับ
กับปัจจัยทางเรือ ทางบก ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางขวัญกำลังใจ
ดังนั้นการปฏิบัติการทางเรือตามความเป็นจริงจึงไม่ใช่มาจากประเด็นทาง
ยุทธศาสตร์ที่ทำความเข้าใจด้วยตรรกะทฤษฎีเพียงอย่างเดียวได้ ปัจจัยทางเรือไม่
สามารถละเลยปัจจัยอื่นๆ ได้ เมื่อเริ่มต้น ปัจจัยหนึ่งหรือหลายๆ ปัจจัยต้องการ
ปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลโดยทันที ไม่สามารถรอคอยให้
กองทัพเรือครองทะเลสำเร็จก่อนได้ ด้วยเหตุนี้สงครามทางเรือจึงต้องอาศัยการ
ปฏิบัติการทางเรือทั้งสองประเภทตั้งแต่เริ่มต้นไม่มากนักน้อย

ดังนั้นจึงต้องเข้าใจความแตกต่างของรูปแบบการปฏิบัติการทางเรือ
พื้นฐานทั้งสองประเภท เพราะในช่วงสงครามจะเกิดความเร่งรีบและความตึง
เครียดซึ่งจะทำให้เกิดความสับสนระหว่างรูปแบบการปฏิบัติการทั้งสองได้ง่าย
หากเราเข้าใจความแตกต่างดังกล่าวเป็นอย่างดี ในการรบจริงก็จะไม่หลงทาง
และสามารถวางแผนได้ว่าต้องปฏิบัติการอะไร นานเท่าไร ไปไกลแค่ไหน ปฏิบัติ
อย่างไรและเป้าหมายสูงสุดคืออะไร เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทะเลได้โดย
เข้าใจความแตกต่างระหว่างแนวคิดทั้งสอง แม้จะเกิดความเสี่ยง แต่เราก็สามารถ
สร้างสมดุลให้เกิดขึ้นได้และระคับระคองการปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายที่มี
คุณค่าได้ด้วยความแน่วแน่ เหนือสิ่งอื่นใด ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ฝ่ายเสนาธิการ
มองเห็นว่าหน่วยรองต้องบรรลุเป้าหมายใดเป็นพื้นฐานและสามารถไว้วางใจมอบ
ภารกิจใดปฏิบัติ สุดท้ายคือการพิจารณาเรื่องวัตถุประสงค์ที่หน่วยรองต้องทำให้
สำเร็จ จำเป็นต้องเกิดจากความเข้าใจระหว่างการได้มาซึ่งการครองทะเล การ
ปฏิเสธการได้มาซึ่งการครองทะเล และการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล

ประเด็นที่กล่าวมาจะมีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อพิจารณาการรักษาฝั่งจากการโจมตีของข้าศึก (defence against invasion) ซึ่งสำคัญเป็นลำดับแรกในปฏิบัติการใช้ประโยชน์จากการครองทะเลทั้งสามประการ จากสมมติฐานที่มีอยู่ทั้งหมด ไม่มีสมมติฐานใดที่จะสร้างความสับสนให้กับการวางแผนได้มากเท่ากับสมมติฐานที่ว่า “เป้าหมายของการรบบทางเรือคือกองเรือของข้าศึก” แน่نونว่าตราบใดที่ข้าศึกยังคงมีกองเรืออยู่ สมมติฐานนี้ย่อมเป็นจริงแน่นอนในกรณีที่เป็นปฏิบัติการเพื่อให้ได้มาซึ่งการครองทะเล แต่สำหรับปฏิบัติการเพื่อใช้ประโยชน์จากการครองทะเลนั้นไม่เป็นความจริง ในการพิจารณาการรักษาฝั่งจากการโจมตีของข้าศึก เป้าหมายของการป้องกันฝั่งคือกำลังทางบกของข้าศึกที่จะรุกขึ้นฝั่งของเรา จากพื้นฐานความคิดดังกล่าว แผนการรบคือการต่อต้านการโจมตีของข้าศึกต่อชายฝั่งของเราซึ่งสามารถอธิบายได้ตั้งแต่ยุคอาร์มาดาถึงปี ค.ศ.1805

ตามประเพณีแต่ดั้งเดิม ความจริงเกี่ยวกับเป้าหมายการป้องกันฝั่งเกิดขึ้นให้เห็นมานานแล้ว จากคำสั่งของนายพลเรือในทุกสมัย เป้าหมายเบื้องต้นคือกระบวนเรือลำเลียงของข้าศึก ในช่วงการปิดล้อมในปี ค.ศ.1759 กำลังทางเรือของฮอว์กมีภารกิจสำคัญคือการขัดขวางกระบวนเรือลำเลียงกำลังทางบกของข้าศึกในพื้นที่มอร์บิอง (Morbihan)¹ และเมื่อฮอว์กขยายพื้นที่ปฏิบัติการออกไปเพื่อทำลายกองเรือที่รอชฟอร์ด แอนสันเตือนฮอว์กอย่างชัดเจนว่า “เป้าหมายหลักของปฏิบัติการครั้งนี้คือการขัดขวางการนำกำลังขึ้นสู่เรือของข้าศึกที่มอร์บิอง และเป้าหมายต่อมาคือการปิดกั้นเรือรบของข้าศึกไม่ให้ออก

¹ ปากแม่น้ำทางใต้ของบริตานี อ่าวกิแบรง

จากท่าเรือเบรสต์”² เช่นกันกับพลเรือจัตวาอาร์เรน³ ในปี ค.ศ.1796 เมื่ออาร์เรน บังคับบัญชากองเรือฟริเกตที่ปิดล้อมเมืองเบรสต์ได้ออกคำสั่งให้หน่วยรองว่า ในกรณีที่เผชิญกับกระบวนเรือลำเลียงของข้าศึก “ให้ลิดรอนหรือทำลายให้สิ้นซาก โดยเร็ว ก่อนที่จะโจมตีเรือรบ นอกจากนี้จะต้องดำรงความได้เปรียบเอาไว้เพื่อให้ การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการคงอยู่”⁴ คำสั่งของลอร์ดคีธ⁵ ที่ให้จับตามองเรือ ของนโปเลียนเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการเช่นเดียวกัน “ให้มุ่งความพยายามหลักไปยัง การทำลายเรือหรือยานรบใดๆ ของข้าศึกที่ลำเลียงกำลังทหาร ม้าหรือปืนใหญ่ (มากกว่าเรือประเภทอื่นๆ) และหากต้องปฏิบัติการกิจนี้ให้สำเร็จ จะต้องไม่ละ สายตากองเรือที่บรรทุกทหารเพราะการป้องกันการโจมตีชายฝั่งทะเลของเราคือ วัตถุประสงค์ที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่ง และเป้าหมายอื่นๆ ต้องหลีกทางให้ เป้าหมายนี้”⁶

ดังนั้น แนวความคิดในทางยุทธวิธีก็เป็นเช่นเดียวกับในทางยุทธศาสตร์ กำลังทางบกเป็นเป้าหมายพื้นฐานซึ่งความพยายามทั้งหมดของกองเรือต้องมุ่ง ทำลาย ในกองทัพเรือฝรั่งเศส มีเพียงไม่กี่คนที่เข้าใจพลังและความสมเหตุสมผล ของแนวความคิดนี้ เช่น ในปี ค.ศ.1805 นโปเลียนปรึกษากองโตมถึงความเป็นไป

² Corbett, *England in the Seven Years' War*, Volume II, p. 44. ข้อความที่คอร์เบตต์ ยกมาเป็นคำสั่งต่อฮอว์กในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ.1759 ใน *Admiralty, Out Letters*, ADM 2/526 ใน Public Record Office (Kew).

³ เซอร์ จอห์น บอร์แลส วอร์เรน (Sir John Borlase Warren, ค.ศ.1753-1822) ผู้บังคับการ เรือฟริเกตที่ประสบความสำเร็จที่สุด และต่อมาได้เป็นนายพลเรือที่มีผลงานโดดเด่น ในสงครามปี ค.ศ.1812 วอร์เรนรับตำแหน่งผู้บัญชาการสูงสุดของฐานทัพที่อเมริกาเหนือ

⁴ บรรณาธิการไม่สามารถระบุว่าคำสั่งนี้มาจากไหน รวมถึงไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นจริง

⁵ พลเรือเอก จอร์จ คีธ เอลฟินสโตน, ไวส์เคาต์แห่งคีธคนที่หนึ่ง (Admiral George Keith Elphinstone, first Viscount Keith, ค.ศ.1746-1823) นายทหารชาวสก็อตและนายพลเรือในช่วง สงครามปฏิวัติฝรั่งเศส จากนั้นได้รับตำแหน่งนายทหารระดับสูงทั้งในเมดิเตอร์เรเนียนและในอังกฤษ ในปี ค.ศ.1803 คีธได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการของฐานทัพในทะเลเหนือ บันทึกของคีธได้รับการตีพิมพ์โดย Navy Records Society สามเล่มด้วยกันในปี ค.ศ.1926 ค.ศ.1950 และ ค.ศ.1955 ตามลำดับ

⁶ *Admiralty Secretary's In-Letters*, 537, 8 August 1803. (ข้อความนี้เป็นคำสั่งของคีธ ระหว่างวันที่ 5-8 กรกฎาคม ซึ่งใช้ภาษาตามที่คีธคุ้นเคย ปรากฏในบันทึกหมายเลข 727, ADM 1/537)

ได้ที่กระบวนเรือลำเลียงจะเลี้ยวออกไปจากข้าศึก แต่บรรดานายพลฝรั่งเศสต่าง
 แจ้งแก่นโปเลียนว่าเป็นไปไม่ได้เพราะจากสภาพอากาศแล้ว ฝรั่งเศสไม่สามารถ
 ปล่อยให้อังกฤษตรึงกำลังได้ “ในสงครามครั้งก่อน อังกฤษเฝ้าระวังได้ยอดเยี่ยม
 มาก”

การมุ่งเป้าไปที่กระบวนเรือลำเลียงของข้าศึกเป็นหลักการที่ปรับ
 ประยุกต์กับการป้องกันชายฝั่งในทุกกรณี แม้ว่าจะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ยากจะ
 แยกแยะระหว่างกองเรือประจัญบานกับกระบวนเรือลำเลียงทหารบกของข้าศึก
 การโจมตีของข้าศึกสามารถเกิดขึ้นได้ 2 แบบ แบบแรกคือการที่ข้าศึกส่งกำลัง
 ทางบกมากับกองเรือรบ เช่นในกรณีของนโปเลียนที่บุกอียิปต์ แบบที่สองเป็น
 แบบเฉพาะของอังกฤษ คือการที่กองเรือรบกับกระบวนเรือลำเลียงแยกขบวนกัน
 ไป แต่ที่สุดกองเรือทั้งสองก็มาผสานกันเพื่อให้กองเรือรบสร้างความปลอดภัย
 ให้กับเส้นทางลำเลียง เช่นเดียวกับกรณีกองเรืออาร์มาตาและกรณีของฝรั่งเศสใน
 ปี ค.ศ.1744⁷

ในกรณีของฝรั่งเศส กำลังทางบกของฝรั่งเศสซึ่งไม่ทราบเป้าหมายใน
 การบุกอังกฤษว่าอยู่ที่ใด รวมกำลังกันอยู่ที่ดินเคิร์ก กองเรือรบของฝรั่งเศสเข้า
 มายังช่องแคบอังกฤษเพื่อคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง เซอร์ จอห์น นอร์ริส⁸
 นายพลเรือซึ่งเป็นผู้บัญชาการกองเรือป้องกันเกาะอังกฤษอยู่ที่ดาวนส์ แม้ว่าทุก
 คนจะลืมชื่อของนอร์ริสไปแล้วก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งกองทัพเรือ
 อังกฤษและนักยุทธศาสตร์พื้นฐาน ในการวางแผนตั้งรับฝรั่งเศส นอร์ริสแจ้งกับ
 รัฐบาลว่าความตั้งใจคือการนำกองเรืออังกฤษทั้งหมดไปสกัดกั้นการเคลื่อนกำลัง

⁷ บันทึกข้อความละเอียดในปี ค.ศ.1744 (ด้วยความช่วยเหลือจาก P. H. Colomb) แนบไปกับ
 เอกสารของคอร์เบตต์ที่ส่งให้กับคณะกรรมการย่อยด้านการโจมตีในปี ค.ศ.1907 สำเนาอยู่กับ Corbett
 Papers, Box 6.

⁸ พลเรือเอก เซอร์ จอห์น นอร์ริส (Admiral Sir John Morris, ค.ศ.1660-1749) เป็น
 นายทหารที่อยู่ในกองทัพมานานและดุดัน ความดุดันเจ้าอารมณ์ทำให้นอร์ริสมีชื่อเสียงโดดเด่นในเรื่องการ
 รบ แต่บางครั้งทำให้ตกอยู่ในสภาวะลำบาก ในช่วงบั้นปลายชีวิต นอร์ริสได้รับคำสั่งให้ไปบัญชาการรบใน
 พื้นที่สปีตเฮดเพื่อการบุกโจมตีในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1744 และทำให้นอร์ริสลาออกในเดือนต่อมา

ของกระบวนเรือลำเลียงที่ตันเคิร์ก นอร์ริสกล่าวว่า “แต่หากข้าศึกหลุดรอดออกไปได้ในเวลากลางคืนและมุ่งขึ้นเหนือ แผนคือการแยกกำลังทางเรือที่เหนือกว่าไล่ล่าทำลายกระบวนเรือลำเลียงนี้ให้จมลง ส่วนกำลังที่เหลือในกองเรือจะใช้สำหรับเผชิญหน้ากับกองเรือฝรั่งเศสที่อยู่ในช่องแคบอังกฤษหรือไม่ก็ใช้ในการลาดตระเวนและคุ้มกันเส้นทางเข้าสู่อังกฤษตามแต่สถานการณ์จะเอื้ออำนวยหรืออีกอย่างคือการให้กองเรือที่เหลือช่วยในการไล่ล่าทำลายกระบวนเรือลำเลียงของข้าศึกด้วย”⁹ ในกรณีนี้ ไม่มีเวลามากพอในการจัดกองเรือเฉพาะกิจตามที่เคยปฏิบัติเพื่อใช้ในการขัดขวางเส้นทางลำเลียงของข้าศึก แต่จะต้องใช้กองเรือรบทำบางสิ่งบางอย่าง ด้วยแผนนี้ นอร์ริสไม่ต้องการให้กองเรืออังกฤษเสียสมาธิในการทำลายกระบวนเรือลำเลียงโดยถูกลวงจากกองเรือรบฝรั่งเศส ดังนั้นการยึดมั่นกับหลักการจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและหากกระบวนเรือลำเลียงของข้าศึกออกทะเลได้ การโจมตีทั้งหมดจะต้องมุ่งไปยังกระบวนเรือลำเลียงนี้ ในขณะเดียวกันก็ป้องกันกองเรือรบของข้าศึกด้วยการลาดตระเวนเชิงรับเท่านั้น

แต่ในกรณีของอียิปต์ การทำลายกระบวนเรือลำเลียงกับการป้องกันกองเรือรบไม่แตกต่างกันเลยในทางปฏิบัติ กองเรือทั้งหมดของเนลสันเคลื่อนกำลังไปเป็นมวลใหญ่ แต่การบริหารกำลังทางเรือของเนลสันสามารถรักษาแนวความคิดหลักเอาไว้ได้ เนลสันแบ่งกองเรือออกเป็น “กองเรือย่อย” 3 กองเรือ กองเรือย่อยแรกมีเรือ 6 ลำ กองเรือย่อยอีกสองกองเรือมีเรือ 4 ลำ แบร์รี¹⁰ ผู้เป็นฝ่ายเสนาธิการของเนลสันกล่าวว่า “กองเรือย่อย 2 กองเรือจะทำหน้าที่

⁹ จากเรือ *Victory* ในพื้นที่ดาวนัส 23 กรกฎาคม 1743/4 ถึงดยุกแห่งนิวคาสเซิล, p. 365, State Papers, Domestic, Naval, SP 42-87. นอร์ริสจริงๆ แล้วเขียนว่า “และด้วยกำลังทางเรือที่ข้าพเจ้ามีเหลืออยู่ สิ่งที่ต้องทำคือไม่สู้...ข้าพเจ้าก็ต้องไล่ตามข้าศึก...”

¹⁰ พลเรือตรี เซอร์ เอ็ดเวิร์ด แบร์รี (Rear Admiral Sir Edward Berry, ค.ศ.1768-1831) เป็นรองผู้บังคับการของเนลสันในเรือ *HMS Agamemnon* และจากนั้นเป็นผู้บังคับการเรือ แบร์รีทำผลงานยอดเยี่ยมในการรบที่เซนต์ วินเซนต์ จากนั้นก็ได้ทำงานร่วมกับพลเรือตรี เนลสันในเรือ *HMS Vanguard* ในการรบที่แม่น้ำไนล์ แบร์รีทำหน้าที่ผู้บังคับการเรือ *Agamemnon* ที่ทรฟัลการ์ แม้ว่าแบร์รีจะมีผลงานโดดเด่นเช่นนี้ แต่ก็ได้รับยศให้เป็นเพียงแค่พลเรือตรีในปี ค.ศ.1821 และไม่เคยได้ออกทะเลอีกเลย

โจมตีกองเรือรบของข้าศึก ส่วนกองเรือย่อยอีก 1 กองเรือจะโจมตีกระบวนเรือลำเลียงทหารให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้”¹¹ เพื่อที่จะทำลายกำลังทางบกของนโปเลียน แบร์รีตั้งใจจะใช้เรือไม่เกิน 10 ลำ (หากเป็นไปได้จะใช้เพียง 8 ลำเท่านั้น) ต่อเรือของข้าศึกจำนวน 11 ลำ

ยังมีตัวอย่างอื่นอีกมากมายที่แสดงให้เห็นว่าเป้าหมายพื้นฐานของการป้องกันการโจมตีของข้าศึกต่อชายฝั่งคือกำลังทางบกของข้าศึก ไม่มีประเด็นอื่นใดในประวัติศาสตร์ที่จะกล่าวเป็นอย่างอื่นได้ ยิ่งในเวลาที่ยุทธศาสตร์แยกกำลังระหว่างส่วนที่ลำเลียงทหารกับส่วนที่ใช้รบทางเรือออกจากกัน โดยให้กำลังรบทางเรือคุ้มครองกระบวนเรือลำเลียงที่บรรทุกทหารบกซึ่งใช้โจมตีชายฝั่งอังกฤษและสำหรับอังกฤษที่สามารถแยกแยะเป้าหมายได้อย่างชัดเจนระหว่างกระบวนเรือลำเลียงกับกองเรือรบของข้าศึก หลักการนี้ถือว่าเป็นพื้นฐานของการป้องกันประเทศจากการโจมตีของข้าศึกต่อชายฝั่งทะเลของเรา

การบุกโจมตีอังกฤษย่อมถือว่าเป็นความพยายามเชิงรุกในขณะที่ข้าศึกยังไม่สามารถรอนททะเลได้ อาจจะเป็นเพราะกำลังทางเรือของฝ่ายเราเหนือกว่าหรืออาจเกิดจากเหตุอื่นๆ แต่ความจริงก็คือทะเลจะอยู่ในสภาวะที่ต่างฝ่ายต่างปฏิเสธการใช้ทะเลของกันและกัน สมมติว่าอังกฤษได้การรอนททะเลโดยสมบูรณ์ การบุกโจมตีอังกฤษจะไม่เกิดขึ้นหรือแม้แต่จะพยายามก็จะมี แต่ถ้าหากว่าอังกฤษสูญเสียการรอนททะเลไปหมด การบุกโจมตีก็ไม่มีความเป็นอีกต่อไปเพราะประเด็นจะไม่อยู่ที่เรื่องการรบแล้ว แต่จะกลายเป็นเรื่องทางการทูตซึ่งอังกฤษต้องเปิดโต๊ะเจรจาเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้ได้มากที่สุด เมื่อไม่มีใครสามารถรอนททะเลได้จริง การบุกโจมตีก็จะเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรกข้าศึกจะต่อสู้กับการป้องกันของอังกฤษโดยรวมกระบวนเรือลำเลียงกับกองเรือ

¹¹ Berry, “The Authentic Narrative of the Proceedings of His Majesty’s Squadron Under the Command of Rear Admiral Horatio Nelson from Its Sailing from Gibraltar to the Conclusion of the Glorious Battle of the Nile” (London, 1798)

รบเข้าไว้ด้วยกัน วิธีการนี้เป็นรูปแบบดั้งเดิมของพระเจ้าฟิลลิปที่สอง¹² ซึ่งมีนายพลเรือ ซานตา-ครูซ¹³ เป็นผู้วางแผนให้ แต่หากพิจารณาวิธีการแรกนี้จะพบว่าการรวมกำลังทั้งสองประเภทเข้าไว้ด้วยกันถือว่าผิดหลักการทางทหารเพราะกองเรือจะมีขนาดใหญ่เกินไปทำให้ยุ่งอ้ายและเปราะบางต่อการโจมตี ดังนั้นจึงประเทศใดมีการตั้งรับที่อ่อนแอมากเท่าใด ประเทศนั้นยังต้องการให้ข้าศึกใช้วิธีการนี้ หากความสามารถในการตรวจพบข้าศึกแน่นอนมากเท่าใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทะเลขนาดเล็กแล้ว ฝ่ายตั้งรับยังสามารถป้องกันตนเองได้ดีและทำให้การบุกโจมตีแทบเกิดขึ้นได้ยาก หากอังกฤษเองตั้งเป้าหมายไว้ที่กำลังทางบกของข้าศึกแล้ว การจะไปโจมตีกำลังรบอื่นใดของข้าศึกย่อมไม่มีเหตุผลใดๆ

อย่างไรก็ตาม หากการตรวจพบข้าศึกไม่สามารถทำได้แน่นอน การบุกโจมตีของข้าศึกอาจจะเป็นไปได้เพราะข้าศึกสามารถหลบเลี่ยงกำลังทางเรือของฝ่ายเรา เช่นเดียวกับที่นโปเลียนทำได้ในกรณีการบุกอียิปต์ แต่การปฏิบัติการเช่นนั้นเป็นปฏิบัติการอีกแบบหนึ่ง ต่างไปจากที่กำลังพิจารณาอยู่ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องไม่เหมือนกับการปฏิบัติตั้งรับของอังกฤษที่เคยปฏิบัติมา ปฏิบัติการของนโปเลียนเป็นปฏิบัติการในทะเลเปิดต่อเป้าหมายระยะไกลซึ่งชี้ชัดไม่ได้และไม่มีการป้องกันทางเรือของตนเอง ในขณะที่กรณีของอังกฤษ ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดวิธีการปฏิบัติการคือการตั้งรับทางเรือแบบถาวร เป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้าแล้วอย่างคร่าวๆ และทะเลที่แคบซึ่งจะทำให้กำลังข้าศึกหลบหนีไปไม่ได้ การฉวยโอกาสของนโปเลียนไม่ได้เป็นการปฏิบัติการที่มากกว่าการหลบหนีการปิดล้อมระยะไกลซึ่งไม่มีการป้องกันด้วยกำลังทางเรือแต่อย่างใด ปัจจัยที่กล่าวมาเหล่านี้จะปรากฏให้เห็นอีกครั้งเมื่อวิเคราะห์ต่อไปและจะเป็นคุณลักษณะซึ่งเห็นได้ชัดในความพยายามของข้าศึกในการบุกโจมตีอังกฤษทุก

¹² กษัตริย์ฟิลลิปที่ 2 แห่งสเปนทรงเป็นกษัตริย์สเปนผู้ทรงทำให้สเปนเป็นมหาอำนาจยุโรป

¹³ อัลวาโร เดอ บาซาน, มาร์กีสคนที่หนึ่งแห่งซานตาครูซ (Alvaro de Bazan, first Marquis of Santa Cruz, ค.ศ.1526-1588) เป็นผู้บัญชาการเรือกัลเลย์ที่มีประสบการณ์ข้าของ โดยเฉพาะที่เลปันโต (Lepanto) ในปี ค.ศ.1571 ได้รับชัยชนะเหนือโปรตุเกสที่เตอร์ไซรา (Terceira) ในปี ค.ศ.1583 บาซานเสียชีวิตที่ลิสบอนในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1588 ก่อนที่กองเรืออาร์มาดาจะออกปฏิบัติการในทะเล

ครั้ง จากความพยายามเหล่านี้ แนนอนว่าเราจะไม่เน้นรวมเอากรณีการบุกไอร์แลนด์ซึ่งข้าศึกไม่มีความแข็งแกร่งในการโจมตีและจัดเป็นปฏิบัติการทางเรืออีกแบบหนึ่งที่จะพิจารณากันต่อไป

เนื่องจากความจำเป็นในการบุกโจมตีโดยรวมกระบวนเรือลำเลียงเข้ากับกองเรือรบที่มีอำนาจการยิงสูงที่ใช้คุ้มกันไม่ได้รับความนิยมนอีกต่อไป ฝ่ายรุกจึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะบุกโจมตีโดยแยกขบวนเข้าโจมตีข้าศึกและปฏิบัติการในลักษณะที่กันไม่ให้ข้าศึกขัดขวางเส้นทางลำเลียงได้ การบุกโจมตีโดยที่ไม่สามารถครองทะเลได้ย่อมต้องเกิดปัญหาดังกล่าวตามมาอย่างแนนอน หลายครั้งหลายคราวที่นักยุทธศาสตร์ภาคพื้นทวีปยุโรปตั้งแต่ปาร์มา¹⁴ ถึงนโปเลียนต่างล้มเหลวในการรบโจมตีอังกฤษเพราะยึดมั่นในความคิดที่ว่าจะต้องมีทางออกต่อปัญหาที่ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งโดยพยายามหลีกเลี่ยงการรบแตกหัก นักยุทธศาสตร์เหล่านี้ทดลองวิธีการต่างๆ เท่าที่จะคิดได้ครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่ว่าจะเป็นการแทรกซึมโดยไม่ทันตั้งตัวหรือในช่วงที่กำลังป้องกันของอังกฤษแบ่งกำลังหรือกระจายกำลังออก หรือจะเป็นการปฏิบัติการแบบไม่ทันตั้งตัวให้ได้การควบคุมทะเลเฉพาะที่ หรือจะเป็นการดิงกองเรือของอังกฤษให้ห่างออกไปจากน่านน้ำของอังกฤษไปถึงระยะที่ไกลพอที่ข้าศึกจะได้รับการควบคุมทะเลในพื้นที่ที่ต้องการแบบชั่วคราว แต่บทสรุปก็ไม่ต่างกัน ไม่ว่าข้าศึกจะพยายามสักเท่าใด ที่สุดแล้วก็ต้องเผชิญกับทางเลือกสองประการคือ หากจะไม่เอาชนะกองเรือรบคุ้มกันของอังกฤษก็ต้องใช้กองเรือของตนเองเข้าควบคุมเส้นทางคมนาคม และดังนั้นจึงสร้างสถานการณ์ที่ตนเองต้องการต่อไปโดยหลีกเลี่ยงการปะทะกับกองเรือรบของอังกฤษ

แต่ความจริงคือ การพยายามบุกโจมตีอังกฤษโดยยังครองทะเลไม่ได้กลายเป็นวงจรแห่งความล้มเหลวซึ่งไม่สามารถหาทางแก้ไขได้ ไม่ว่าข้าศึกจะ

¹⁴ อเลสซานโดร ฟาร์เนเซ, ดยุกแห่งปาร์มา (Alessandro Farnese, Duke of Parma, ค.ศ. 1545-1592) ผู้สำเร็จราชการและผู้บัญชาการทหารในเนเธอร์แลนด์และได้รับตำแหน่งให้เป็นผู้บัญชาการกองกำลังโจมตีอังกฤษในปี ค.ศ.1588

วางแผนได้อย่างชาญฉลาดและสลับซับซ้อนเพียงใด ความมุ่งมั่นของอังกฤษที่จะทำลายกองกำลังทางบกของข้าศึกในฐานะเป้าหมายเบื้องต้นทางเรือย่อมทำให้แผนของข้าศึกดังกล่าวล้มเหลวเสมอมา กระบวนการของอังกฤษนั้นชัดเจนและใช้ได้เสมอมาและแสดงให้เห็นได้เป็นสูตรดังต่อไปนี้

มีเส้นแนวการยุทธ์ 2 เส้นที่ต้องเลือก เส้นที่หนึ่งคือกำลังทางบกที่ใช้โจมตีจะรวมกำลัง ณ จุดที่ใกล้กับชายฝั่งที่จะบุกโจมตี ซึ่งน่าจะเป็นช่องแคบที่สุด และเส้นทางลำเลียงกำลังทางบกจะถูกรบกวนได้ในระยะเวลาอันสั้นที่สุด เส้นที่สองคือกองเรือคุ้มกันกระบวนลำเลียงซึ่งจะปฏิบัติการจากจุดที่ห่างไกลจากเส้นทางลำเลียงที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องสามารถถึงกำลังทางเรือของข้าศึกให้ห่างออกมาจากเส้นทางลำเลียงของตนเองให้ไกลที่สุดเช่นกัน ส่วนฝ่ายตั้งรับจะตอบโต้โดยการปิดล้อมท่าเรือที่จะส่งกำลังทางบกของข้าศึกโดยใช้กองเรือขนาดเบาซึ่งสามารถขัดขวางการลำเลียงได้ดี หรืออาจจัดกองเรือป้องกันเคลื่อนที่เร็วเอาไว้ตามแนวชายฝั่งที่คาดว่าข้าศึกจะบุกเข้ามาโจมตีโดยที่กระบวนลำเลียงจะขัดขวางไม่ได้หากไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือเป็นไปได้ว่าข้าศึกจะรวมกำลังทางเรือทั้งสองเข้าด้วยกันในที่สุด จากสูตรนี้ข้อผิดพลาดประการแรกของแผนการบุกโจมตีปรากฏให้เห็น ยิ่งทะเลแคบเท่าไร ยิ่งง่ายต่อการลาดตระเวนตรวจตรา การเล็ดลอดไปได้ง่ายๆ ย่อมไม่เกิดขึ้น และยิ่งต้องปกป้องกระบวนเรือลำเลียงให้มากพอด้วยการใช้เรือคุ้มกัน หรือไม่ก็สร้างกระบวนเรือลำเลียงให้เข้มแข็งเพื่อต้านทานการโจมตีของกองเรือขนาดเบา ส่วนฝ่ายตั้งรับก็ต้องเพิ่มความเข้มแข็งให้กับกองเรือป้องกันในทันทีด้วยการเพิ่มเรือลาดตระเวนและเรือรบขนาดกลาง ฝ่ายรุกต้องเตรียมเจาะกำแพงป้องกันของฝ่ายตั้งรับด้วยกองเรือรบขนาดใหญ่ ตำแหน่งที่ตั้งของฝ่ายรับมีความเปราะบางและมีอุปสรรคมากจนทำให้ภาพรวมของการรบเริ่มเปิดทางให้ฝ่ายรุกมากขึ้น หากฝ่ายรับยังคงยึดติดอยู่กับยุทธศาสตร์แบบเดิมๆ กองเรือขนาดใหญ่ของอังกฤษไม่ยอมออกไปไล่ล่าหาข้าศึกและมักจะวางตัวอยู่ระหว่างกองเรือของข้าศึกกับฐานทัพเรือของข้าศึกที่ถูกปิดล้อมซึ่งจะสามารถครอบคลุมปฏิบัติการปิดล้อมและการป้องกันโดยใช้กองเรือ

ขนาดเล็กได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นฝ่ายรุกที่ต้องการเจาะแนวป้องกันของฝ่ายเรา และเสริมกำลังให้กับกระบวนเรือลำเลียง จะต้องใช้กองเรือรบขนาดใหญ่เข้าต่อสู้ เพื่อให้ได้เปรียบในทางพื้นที่หรือไม่ก็ก่อความวุ่นวายป้องกันให้มีผลมากพอที่จะทำให้กำลังเสริมแทรกซึมเข้าไปได้ แต่เนื่องจาก*สมมติฐานเริ่มต้น* ข้าศึกจึงมุ่งมั่นจะบุกโจมตีโดยไม่คิดจะรองทะเลด้วยการรบแตกหักกับข้าศึกเสียก่อน แต่กลับเสริมกำลังให้กับกระบวนเรือลำเลียงด้วยการแทรกซึมเข้าไปรวมตัว เมื่อเป็นดังนี้ข้าศึกจึงต้องเผชิญกับปัญหาใหม่ การเสริมกำลังต้องอาศัยการแบ่งกำลังในกองเรือและความจริงข้อนี้ทำให้ขวัญกำลังใจลดลงจนกระทั่งทำให้ฝ่ายรุกไม่ต้องการเสี่ยงและด้วยเหตุผลนี้เอง หากจะต้องการให้กำลังทางบกที่ใช้บุกโจมตีปลอดภัย ข้าศึกต้องใช้กำลังทางเรือที่เหลือมาตั้งกำลังของฝ่ายเรา ดังนั้นสมมติว่าข้าศึกไม่มีกำลังเหนือกว่าอย่างมาก (และจากสมมติฐานคือไม่เหนือกว่าจริง ๆ) ข้าศึกย่อมต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อการสูญเสียกำลังที่แยกกันโดยจะถูกลิตรอนทำลายไปทีกองเรือ วิธีการเช่นนี้บางครั้งก็ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล แต่ทั้งกองทัพเรือและกองทัพบกต่างไม่เห็นด้วยอย่างชัดเจนและหลายครั้งต้องล้มเลิกแผนการบุกโจมตีไป สิ่งนี้เกิดขึ้นเป็นประจำ เมื่อข้าศึกจะไม่สามารถเสริมกำลังให้กับกระบวนเรือลำเลียงได้เพียงพอหากไม่แบ่งกำลัง ก็จำเป็นต้องยกกำลังทั้งหมดไปเสริมทัพหรือไม่ก็ยกเลิกความพยายามในการโจมตีจนกระทั่งได้การรองทะเลจากการรบแตกหักเสียก่อน

ดังนั้น ระบบการป้องกันฝั่งของอังกฤษมีเป้าหมายเบื้องต้นอยู่ที่กำลังทางบกของข้าศึก อังกฤษยังคงดำรงจุดมุ่งเอาไว้ที่กำลังกลุ่มนี้ ประการแรกโดยการใช้กองเรือขนาดเล็กปิดล้อมท่าเรือและเพิ่มกำลังป้องกันตามแต่สถานการณ์ จะเอื้ออำนวย และประการที่สองโดยการใช้กองเรือขนาดใหญ่ปฏิบัติการป้องกันด้วยการใช้กองเรือขนาดเล็กทำให้ระบบการป้องกันทั้งหมดเกิดขึ้นได้ ระดับการใช้กองเรือขนาดเล็กมาจากภัยคุกคามในพื้นที่และความปลอดภัยของกองเรือขนาดเล็กดังกล่าวเป็นปัจจัยกำหนดการวางกำลังและวิธีการปฏิบัติการของกองเรือรบขนาดใหญ่

มีตัวอย่างจำนวนหนึ่งทีพอจะแสดงให้เห็นว่าระบบของอังกฤษทำงานอย่างไรในทางปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกัน การใช้แนวคิดเรื่องเส้นแนวการยุทธ์ 2 เส้นซึ่งต่างจากวิธีการของการรวมกำลังเป็นหนึ่งเดียวอย่างที่ใช้กันในยุคกลางปรากฏเป็นครั้งแรกในการทำสงครามกับสเปนในปี ค.ศ. 1588 แม้ว่าชาวคาทอลิกในประเทศอังกฤษจะไม่พึงพอใจและไม่สนับสนุนการศึกครั้งนี้ก็ตาม แต่การโจมตีของสเปนครั้งนี้ก็การบุกอังกฤษเพื่อเข้ายึดครองโดยสมบูรณ์อย่างแท้จริง ปาร์มาซึ่งเป็นผู้บัญชาการสูงสุดของกองกำลังโจมตีอังกฤษวางแผนให้กองเรือสเปนทำกิจป้องกันเส้นทางลำเลียงและกิจสนับสนุนการยกพลขึ้นบก รวมถึงกิจ “รักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเลเพื่อให้กำลังบำรุงและอาวุธยุทธโปกรณ์ไหลเข้ามาได้อย่างอิสระ”¹⁵

ด้วยการใช้หลักเส้นแนวการยุทธ์ 2 เส้น ความตั้งใจเริ่มต้นของปาร์มาคือการบุกโจมตีอังกฤษด้วยกำลังทางบกโดยการสร้างความประหลาดใจ แต่แน่นอนว่าอังกฤษล่วงรู้แผนนี้และที่สำคัญ ก่อนที่กำลังของสเปนจะพร้อม ท่าเรือของสเปนกลับถูกปิดล้อมโดยกองเรือของดัตช์ซึ่งมีกำลังทางเรือของอังกฤษสนับสนุน อังกฤษสามารถหน่วงช้าศึกได้ดีช่วงเวลาหนึ่งจนทำให้ข้าศึกเกิดความเสียหาย กำลังทางเรือของอังกฤษส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของโฮเวิร์ด¹⁶ จะทำหน้าที่รักษาเส้นทางคมนาคม ในขณะที่กำลังทางเรือของเดรก¹⁷ เดินทางไปปฏิบัติภารกิจทางด้านตะวันตก แต่สิ่งที่จะทำให้การปฏิบัติการสมบูรณ์คือความยืดหยุ่นต่อสู้ของบรรดาลูกเรือ (ซึ่งกลายเป็นจารีตประเพณีของทหารเรืออังกฤษ)

¹⁵ จดหมายถึงกษัตริย์อังกฤษ วันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ.1588 ต้นฉบับเขียนว่า “เข้าใจว่าเขาจะต้องปกป้องเส้นทางของข้าพเจ้าที่ข้ามมา และเปิดทางให้การคมนาคมทำได้และมีกำลังเสริม ยุทธโปกรณ์ ฯลฯ เข้ามาได้ หากไม่สามารถทำให้เส้นทางนี้ใช้การได้อย่างมีประสิทธิภาพ อังกฤษอาจต้องเผชิญกับการถูกโดดเดี่ยวก็เป็นได้” *Collection of Letters and State Papers Related to English Affairs Preserved In, or Originally belonging to the Archives of Semancas, Volume IV, 1587-1603*, edited by M. A. S. Hume (London, 1899), pp. 308-309.

¹⁶ โปรดพิจารณาเชิงอรรถ 7 ของบทที่ 2 ส่วนที่ 3 การปฏิบัติการในสงครามทางเรือ

¹⁷ โปรดพิจารณาเชิงอรรถที่ 13 ของบทที่ 2 ส่วนที่ 1 ทฤษฎีสงคราม

และกองเรือทั้งหมดยกเว้นหมวดเรือที่ใช้ปิดล้อมท่าเรือข้าศึกต่างรวมกำลังกันในตำแหน่งปลอดภัยทางตะวันตก ดังนั้นภาพสถานการณ์จึงเป็นปกติและผลที่เกิดขึ้นมีเพียงอย่างเดียวคือการจู่โจมอย่างไม่ทันรู้ตัวไม่อาจเกิดขึ้นได้ ปาร์มาไม่สามารถเคลื่อนกำลังได้จนกระทั่งการปิดล้อมของอังกฤษสิ้นสุดลง นอกจากนี้กองเรือสเปนก็ไม่สามารถโจมตีอย่างฉับพลันได้ในขณะที่กองเรือป้องกันเกาะยังคงอยู่ แนวความคิดของสเปนในการกั้นกำลังทางเรือของอังกฤษให้ห่างออกไปจากเส้นทางลำเลียงทหารบกโดยการคุกคามกำลังหรือปิดล้อมท่าเรือทางด้านตะวันตกย่อมไม่เป็นผล การปฏิบัติดังกล่าวย่อมไม่สามารถทำให้กองเรือของปาร์มาออกมาจากท่าเรือได้ และสเปนสั่งการให้ดยุกแห่งเมดินา เซโตเนีย (Duke of Medina-Sidonia)¹⁸ มุ่งไปยังดินเคิร์กโดยหลีกเลี่ยงการปะทะ เป้าหมายคือการทำลายการปิดล้อมและรักษาเส้นทางลำเลียง

ในความคิดของพระเจ้าฟิลลิปที่ 2 พระองค์เห็นว่าไม่จำเป็นต้องปะทะกับกองเรืออังกฤษในทะเลเพื่อที่จะบุกโจมตีเกาะอังกฤษ แต่ปาร์มาและนายทหารเรือทุกคนตระหนักดีว่าสเปนต้องทำลายกองเรืออังกฤษให้หมดไปก่อนที่จะลำเลียงกำลังพลออกจากท่าเรือได้ สเปนหลีกเลี่ยงการรบไม่ได้และแผนการเคลื่อนกำลังของอังกฤษยิ่งบีบให้สเปนต้องต่อสู้ทั้งๆ ที่เสียเปรียบจากการใช้วิธีการเคลื่อนกำลังโดยใช้หลักเส้นแนวการยุทธ 2 เส้น โดยอังกฤษจะจัดการกับเป้าหมายที่อยู่ห่างไกลจากเส้นทางลำเลียงตามที่จะเป็นไปได้ เพื่อการโจมตีข้าศึกในน่านน้ำที่ข้าศึกไม่คุ้นเคยแต่ใกล้กับกำลังสนับสนุนและเสบียงอาหาร อังกฤษจะยังไม่จัดการขั้นแตกหักจนกระทั่งกองเรือสเปนเข้ามากระจุกตัวอยู่ในน่านน้ำแคบๆ ซึ่งมีขอบเขตจำกัดตามที่ลักษณะของเส้นทางลำเลียงนำไป และจากนั้นกองเรืออังกฤษจะรวมกำลังโจมตีข้าศึกในขั้นสุดท้าย สเปนจะเข้ามาแย่งพื้นที่ดังกล่าวด้วยการปฏิบัติการที่ไม่เด็ดขาดและความหวาดกลัวในสิ่งที่ไม่

¹⁸ ดอน อลอนโซ เปเรซ เดอ กุสมาน เอล บูเอโน, ดยุกแห่งเมดินา เซโตเนีย (Don Alonso Pérez de Guzmán el Bueno, ค.ศ.1550-1615) ขุนนางสเปนผู้ไร้ประสบการณ์ทางทะเลแต่ได้รับเลือกให้บัญชาการกองเรืออาร์มาดาในปี ค.ศ.1588

รู้และสภาพอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยมากที่สุด ทั้งหมดนี้ไม่ใช่เรื่องบังเอิญแต่อธิบายได้จากเงื่อนไขทางการเมืองและทางภูมิศาสตร์ การเคลื่อนกำลังของอังกฤษสร้างความได้เปรียบเหนือสเปนในทุกกรณี และสิ่งที่เกิดขึ้น นอกจากกำลังทางบกของสเปนไม่สามารถเคลื่อนกำลังได้แล้ว แต่อังกฤษยังได้เปรียบอย่างมากในสงครามแตกหักครั้งสุดท้าย มีเพียงลมที่เปลี่ยนทิศทางเท่านั้นที่ช่วยให้กองเรืออาร์มาดารอดจากการถูกทำลายอย่างราบคาบบริเวณแนวชายฝั่งของดัตช์

แน่นอนในกรณีการรบกับกองเรืออาร์มาดา อังกฤษมีเวลาเตรียมพร้อมอย่างเพียงพอที่จะเคลื่อนกำลังออกปฏิบัติการ แต่ก็มีกรณีอื่นที่ข้าศึกใช้วิธีการโจมตีโดยไม่ทันตั้งตัวได้เกือบสำเร็จแต่อังกฤษก็คิดได้เช่นกัน และเป็นกรณีที่อังกฤษต้องปรับแผนการตั้งรับไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

กรณีดังกล่าวเป็นการรบกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1744 ในเวลานั้นทุกสิ่งทุกอย่างเป็นใจให้กับฝ่ายรุก การเมืองภายในอังกฤษสันคลอนจากการลุกฮือจากพวกจาโคไบต์ (Jacobite) เกิดความไม่สงบและภัยคุกคามในสกอตแลนด์ กองทัพเรืออังกฤษจมดิ่งลงไปสู่ยุคที่ขวัญกำลังใจ การจัดการและการบังคับบัญชาตกต่ำเป็นอย่างมาก และประเทศอยู่ภายใต้ “การบริหารของพวกขี้เมา (Drunken Administration)”¹⁹ อังกฤษรบกับสเปนเป็นเวลา 3 ปีอย่างสูญเปล่า และสนับสนุนพระนางมาเรีย เทเรซา²⁰ ให้ต่อสู้กับฝรั่งเศส ช่วงนี้เป็นเวลาที่มีการป้องกันประเทศเสื่อมลงถึงระดับต่ำสุด กองทัพเรืออังกฤษมีเรือรบ 183 ลำซึ่งเท่ากับฝรั่งเศสและสเปนรวมกัน แต่เนื่องจากจะต้องส่งกำลังไปปฏิบัติการในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก อังกฤษเหลือเรือเพียง 43 ลำ (รวมเรือ ship-of-the-line ด้วยจำนวน 18 ลำ) เพื่อป้องกันประเทศ หาก

¹⁹ การเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยแรกของเฮนรี เพลแฮม (Henry Pelham) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1743-1754 ซึ่งเป็นผลจากความช่วยเหลือของพี่ชายโทมัส ดยุกแห่งนิวคาสเซิล (Thomas, Duke of New Castle)

²⁰ จักรพรรดินีมาเรีย เทเรซา (Empress Maria Theresa) ทรงมีปัญหาการสืบราชสมบัติของจักรวรรดิฮับส์บูร์กในปี ค.ศ.1740 ส่งผลให้เกิดสงครามสืบราชสมบัติออสเตรีย

รวมเอาเรือลาดตระเวน “ที่สามารถเรียกใช้งานได้” ด้วยแล้ว รัฐบาลก็เหลือเรือเพียงหนึ่งในสี่ของกองเรือที่มีได้ทั้งหมดเพื่อรับมือกับสภาวะวิกฤติ สำหรับกรณีกำลังทางบก สถานการณ์ดีกว่าของกองทัพเรือ โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งของกำลังทางบกอยู่ต่างประเทศกับกษัตริย์อังกฤษซึ่งกำลังสนับสนุนจักรพรรดินีให้เป็นผู้นำฮันโนเวอร์ อย่างไรก็ตาม ระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสในเวลานั้นยังไม่เกิดสงครามระหว่างกัน แต่ในช่วงฤดูร้อน กษัตริย์อังกฤษชนะสงครามที่เด็ตทิงเจน (Dettingen)²¹ และเป็นพันธมิตรอย่างเป็นทางการกับพระนางมาเรีย เทเรซา ในช่วงฤดูใบไม้ร่วงต่อมา ฝรั่งเศสตอบโต้ด้วยการจับไอบีเป็นพันธมิตรอย่างลับๆ กับสเปน และเพื่อป้องกันไม่ให้อังกฤษปฏิบัติการภาคพื้นทวีปต่อไป ฝรั่งเศสลงมือโจมตีลอนดอนพร้อมๆ กับจัดการการลุกฮือของพวกเขาจากโคไบต์ ปฏิบัติการครั้งนี้ถือเป็น “การโจมตีสายฟ้าแลบโดยไม่ทันตั้งตัว (bolt from the blue)” ก่อนที่จะประกาศสงครามอย่างเป็นทางการในช่วงกลางฤดูหนาวซึ่งเป็นเวลาที่ฝรั่งเศสระดมสรรพกำลังทางเรือที่ดีที่สุดได้ ปฏิบัติการของฝรั่งเศสครั้งนี้ใช้ 2 เส้นทาง โดยให้กองทัพบกรวมพลที่ดันเคิร์กและกองทัพเรือรวมตัวกันที่เบรสต์

แผนการโจมตีอังกฤษโดยไม่ทันตั้งตัวออกแบบมาไว้เป็นอย่างดี แต่ปัญหาอยู่ที่ท่าเรือดันเคิร์กซึ่งถูกทำลายไปหลังจากการลงนามสนธิสัญญาอูเทร็ค (Treaty of Utrecht) ในปี ค.ศ.1713 และแม้ว่าฝรั่งเศสจะซ่อมตัวอย่างลับๆ มาเป็นเวลาหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ท่าเรือก็ยังไม่สามารถรองรับการขนส่งกำลังทหารขนาดใหญ่ได้ แม้ว่าเซอร์ จอห์น นอร์ริส นายพลเรืออาวุโสของอังกฤษจะเตือนว่าฝรั่งเศสจะระดมสรรพกำลังดังกล่าว ฝรั่งเศสก็ยังคงระดมพลในท่าเรือใกล้ๆ อย่างที่แพลนเดอร์และสามารถใช้ในช่วงฤดูหนาวได้ รวมทั้งยังไม่มีข้อสงสัยว่าจะมีการเคลื่อนย้ายกำลังอย่างลับๆ ในท่าเรืออื่น อังกฤษคิดเพียงว่าฝรั่งเศสจะใช้ท่าเรือดันเคิร์กเท่านั้นในการระดมพลในช่วงก่อนการทำสงคราม ฝรั่งเศสสามารถปกปิดวัตถุประสงค์ในการระดมกำลังทางเรือที่เบรสต์ได้เป็นอย่างดีโดยอาศัย

²¹ ในวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ.1743 เป็นโอกาสสุดท้ายที่ราชวงศ์อังกฤษ (พระเจ้าจอร์จที่ 2) จะนำทหารของพระองค์เข้าสู่สงคราม

ข้อมูลเท็จที่ใช้ลวงสายลับของอังกฤษและโดยการรวบรวมเสบียงอาหาร สำหรับการเดินทางระยะไกล รัฐบาลอังกฤษเชื่อว่ากองเรือหลักจะไปสมทบกับกองเรือสเปนในเมดิเตอร์เรเนียน ในขณะที่เดียวกันกำลังส่วนแยกซึ่งได้รับการฝึกให้คุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงก็ดูเหมือนว่าจะสามารถโจมตีอังกฤษในเวสต์อินดีส์ได้

หากพิจารณาในเรื่องของการปกปิดความลับในการเคลื่อนกำลัง การจัดการของฝรั่งเศสทำได้สมบูรณ์แบบ แต่ในการลงนี้ก็มีข้อบกพร่องอันสำคัญยิ่งแฝงอยู่ด้วยในตัวเอง กองทัพบกฝรั่งเศสโจมตีแม่น้ำเทมส์ที่ทิลเบรี (Tilbury) ซึ่งแม้ว่าจะจะเป็นความลับก็ตาม แต่จอมพล ซักซ์ (Marshal Saxe)²² ซึ่งบัญชาการกำลังโจมตีนี้ไม่สามารถดำรงการรุกได้หากปราศจากกำลังคุ้มกันเนื่องจากมีโจรสลัดและกองเรือพาณิชย์ของอังกฤษที่ติดอาวุธกระจายตัวอยู่ในแม่น้ำเทมส์ตลอดเวลาซึ่งไม่นับรวมบรรดาเรือลาดตระเวนที่เคลื่อนกำลังไปมาตามแม่น้ำเพื่อป้องกันเส้นทางการค้า ดังนั้นฝรั่งเศสจึงตั้งกำลังส่วนแยกซึ่งอยู่ที่ท่าเรือเบรสต์และกำลังจะออกไปปฏิบัติการในเวสต์อินดีส์มาสมทบกับกระบวนเรือลำเลียงที่ดันเคิร์กเมื่อวิ่งมาถึงช่องแคบอังกฤษ ในขณะเดียวกันก็ให้มาร์กีสแห่งโร็กเฟย (Marquis de Roquefeuil)²³ ซึ่งมีกำลังรบทางเรือหลักตั้งกองเรืออังกฤษที่พอร์ตสมัทเอาไว้ด้วยการรบแตกหักหรือไม่ก็ด้วยการปิดล้อม

ความสำเร็จของฝรั่งเศสดูเหมือนจะอยู่ใกล้แค่เอื้อมเท่านั้น รัฐบาลอังกฤษจะไม่รู้เนื้อรู้ตัวว่าจะเกิดการโจมตีแบบฉับพลันขึ้น แผนการบุกกระบุให้เริ่มต้นขึ้นในช่วงสัปดาห์แรกของเดือนมกราคมซึ่งอังกฤษเพิ่งจะเริ่มระวางตัวโดยส่งเรือลาดตระเวนไปหาข่าวที่เมืองเบรสต์ในกลางเดือนธันวาคมเท่านั้น จากการรายงานของเรือลาดตระเวนทำให้อังกฤษเริ่มมีมาตรการเตรียมกองเรือจำนวนเท่าๆ กันกับฝรั่งเศสให้พร้อมก่อนขึ้นปีใหม่ เรือ ship-of-the-line จำนวน 20

²² โมริซ, กองต์แห่งซักซ์ (Maurice, Comte de Saxe, ค.ศ.1696-1750) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของฝรั่งเศสเชื้อสายเยอรมันและเป็นหนึ่งในผู้บัญชาการทหารที่มีผลงานโดดเด่นในศตวรรษที่ 18

²³ กองต์แห่งโร็กเฟย (Comte de Roquefeuil, ค.ศ.1681-1744) นายพลเรือฝรั่งเศสผู้มีชื่อเสียง แต่ในช่วงนี้กลับมีอายุมากเหมือนๆ กับนายพลเรืออังกฤษที่กำลังต่อสู้กันอยู่

ลำเตรียมความพร้อมที่บริเวณนอร์ (Nore) พอร์ตsmouth (Portsmouth) และพลิมัท (Plymouth) และมีคำสั่งให้ระดมลูกเรือเข้าประจำการทันที ต่อมาด้วยเหตุปัจจัยบางอย่างทำให้ฝรั่งเศสต้องเลื่อนการบุกโจมตีอังกฤษออกไป ในที่สุดการบุกเลื่อนไปถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ซึ่งอังกฤษทราบแล้วว่าเรือเพย์น่าเรือ ship-of-the-line จำนวน 19 ลำออกมาจากท่าเรือเมืองเบรสต์ ข้ามมาถึงลอนดอนในวันที่ 12 และวันต่อมา นอร์ริสได้รับคำสั่งให้นำทัพเรือที่สปีตเฮด คำสั่งคือให้ “ใช้มาตรการใดๆ ที่ส่งผลมากที่สุดต่อการป้องกันข้าศึกกรุกเข้ามายังราชอาณาจักรอังกฤษ”²⁴ ชาวเรือไม่ได้มีผลแต่อย่างใดกับศัตรูหนุ่ม²⁵ ผู้ซึ่งออกจากโรมเพื่อไปยังฝรั่งเศสเพื่อภารกิจระวังป้องกัน แต่รัฐบาลอังกฤษไม่ได้สงสัยหรือตั้งคำถามกับสิ่งที่กำลังพัฒนาขึ้นที่ดันเคิร์ก จนกระทั่งถึงวันที่ 20 กว่าที่ฝ่ายชาวที่โดเวอร์จะนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้าศึกมาแจ้งให้รัฐบาลได้ทราบ

ราว 1-2 วันหลังจากนั้นจึงจะเห็นภาพการเคลื่อนกำลังของฝรั่งเศสที่ดันเคิร์ก ส่วนในกรณีของกองเรือที่เบรสต์ ฝ่ายชาวมองไม่เห็นภาพ นอร์ริสได้รับคำสั่งให้ไล่ติดตามกองเรือเหล่านี้ไปซึ่งก็ไม่ได้เห็นด้วยกับคำสั่งนี้เท่าใดแต่ก็ทำอะไรไม่ได้ นอร์ริสรู้ว่ากองเรือฝรั่งเศสยังอยู่ทางตะวันตกของตนเอง แต่รัฐบาลยังคงย้ำคำสั่งนี้และนอร์ริสต้องออกเดินทาง หลังจากไล่ติดตามข้าศึกขึ้นไปตามช่องแคบสวนกับลมตะวันออก นอร์ริสไปถึงดาวนส์และพบกับหมวดเรือที่นอร์ในวันที่ 28 ตามประวัติศาสตร์ การเคลื่อนกำลังผิดเช่นนี้ถือเป็นความโชคคิที่ช่วยป้องกันประเทศจากการบุกโจมตีของข้าศึก แต่หากวิเคราะห์กันจริงๆ แล้วจะไม่เป็นไปตามที่ประวัติศาสตร์เขียนไว้เพราะซึกซ์มุงมันที่จะเผชิญหน้ากับเรือที่อยู่ในแม่น้ำเทมส์โดยไม่ต้องการการคุ้มกัน กำลังของอังกฤษมีเพียงพอที่จะทำลายกองเรือของซึกซ์หากต้องการทำจริงๆ ซึ่งในความเป็นจริง การที่รัฐบาลบีบบังคับให้

²⁴ “Order from the King Dated Second Day of February 1743/4,” p. 265, Public Record Office (Chancery Lane), State Papers, Domestic, Naval, SP 42/87.

²⁵ เจ้าชาย ชาร์ลส์ เอ็ดเวิร์ด สจ๊วต (Prince Charles Edward Stuart, ค.ศ.1720-1788) พระราชนัดดา (หลาน) ของพระเจ้าเจมส์ที่ 2 (พระเจ้าเจมส์ที่ 7 แห่งสกอตแลนด์)

นอร์ริสเคลื่อนกำลังตามคำสั่งถือว่าทำให้การรบจริงๆ ล้มเหลวและไม่สามารถทำลายกองเรือที่เบรสต์และหยุดยั้งการบุกโจมตีของฝรั่งเศสได้

โริกเพยได้รับคำสั่งสุดท้ายให้ไปปฏิบัติการที่พื้นที่สตาร์ต (Start)²⁶ โดยทำทุกวิถีทางเพื่อดึงกำลังหลักของอังกฤษมาปฏิบัติการหรือไม่ก็ป้องกันไม่ให้อังกฤษรวมกำลังทางเรือได้ ในขณะที่เดียวกันโริกเพยก็ได้รับคำสั่งให้แยกขบวนเรือ ship-of-the-line พิเศษจำนวน 4 ลำโดยให้พลเรือเอก บาร์ไรย์ (Barraille)²⁷ เป็นผู้บัญชาการมุ่งไปยังดันเคิร์กเพื่อคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง ในความจริงก็เป็นคำสั่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่อังกฤษจะต้องแบ่งกำลังทางเรือออกเพราะจะต้องมุ่งมั่นจัดการกับกำลังทางบกของข้าศึก นายทหารทั้งสองนาย (โริกเพยและบาร์ไรย์) ก็เริ่มจะไม่พอใจเป็นธรรมดา และเมื่อต้องปฏิบัติการร่วมกับเมดินา-เซโดเนีย ทั้งคู่ก็ตัดสินใจที่จะรวมตัวกันอยู่จนกระทั่งเดินทางไปถึงเกาะไวท์และคงกำลังไว้ที่นั่นจนกระทั่งพบกับกองเรือของซัคส์และผู้ชำนาญเส้นทางในช่องแคบโดเวอร์ ทั้งสองตื่นเต้นและกังวลเนื่องจากรูปแบบการปฏิบัติการที่ต้องเผชิญหน้ากับข้าศึก โริกเพยอธิบายแก่รัฐบาลว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะแยกแยะเรือที่ผ่านพื้นที่ดาร์นส์ว่าลำใดเป็นเรือรบของอังกฤษ และให้แจ้งบาร์ไรย์ว่าเมื่อมาถึงดันเคิร์กอาจจะพบว่ามีกำลังด้อยกว่าข้าศึก และบาร์ไรย์สิ้นสุดการอธิบายด้วยการกระตุ้นรัฐบาลว่ากองเรือทั้งหมดจะต้องเคลื่อนไปตามเส้นทางลำเลียงเป็นมวลใหญ่ อย่างไรก็ตามเมื่อหน่วยลาดตระเวนมาถึงนอกชายฝั่งพอร์ตสมัทในสภาพหมอกจัดนำทางให้กองเรือฝรั่งเศส โดยเชื่อว่ากองเรือทั้งหมดของนอร์ริสยังคงอยู่ที่นั่นและโริกเพยก็แยกกำลังของบาร์ไรย์ออกไปซึ่งเดินทางไปยังดันเคิร์กได้อย่างปลอดภัย

²⁶ คาบสมุทรและอ่าวบริเวณชายฝั่งของเดอนระหว่างดาร์ตมัทซ์กับฟลิมซ์

²⁷ พลเรือโท เดอ บาร์ไรย์ (Vice Admiral De Barail (Barailh), ค.ศ.1689-1762) “ผู้นำที่กระตือรือร้น แต่รุนแรงและเป็นมือสมัครเล่น ชอบยุ่งเรื่องของคนอื่นในทุกประเด็นที่สนใจและมักจะเห็นแตกต่างออกไปจากความคิดของผู้อื่น” Chaceur-Gayet, *La Marine Militaire de la France sous la Règne de Louis XV* (Paris 1910), p. 123.

เนื่องจากซัคส์ไม่ทราบว่ามีนอร์ริสตั้งรับอยู่ที่ดาวนส์จึงเริ่มขนย้ายกำลังพลทันที แต่เนื่องจากสภาพอากาศที่ไม่ดีทำให้ปฏิบัติการล่าช้าไป 3 วัน ส่งผลให้กองเรือของซัคส์รอดพ้นจากการทำลายของนอร์ริสที่มีเรือไฟและระเบิดพร้อมอยู่แล้ว

หมวดเรือที่เบรสต์ก็เล็ดลอดไปได้เช่นกัน ซัคส์และคณะเสนาธิการได้รับข่าวว่านอร์ริสเคลื่อนกำลังไปยังดาวนส์จึงหยุดและทำให้กำลังทางบกแยกย้ายอยู่กลางทะเลในเวลาที่กำลังเรือที่จะเผชิญหน้ากับข้าศึกในเส้นทางที่ไม่ได้รับการควบคุม หมวดเรือลำเลียงของซัคส์ต้องการการคุ้มกันจากกองเรือทั้งหมดและฝรั่งเศสก็สั่งการให้เรือเพย์ทำตามคำแนะนำของซัคส์ ฝ่ายฝรั่งเศสทุกคนไม่ตระหนักว่ากำลังทางเรือที่เหนือกว่าของนอร์ริสอยู่ที่นั่น ซัคส์จึงนำเรือมาทั้งหมด 15 ลำซึ่งรวมกำลังของบาร์ไรย์แล้ว นอร์ริสได้รับแจ้งว่ากำลังของซัคส์จะเข้ามาจึงเขียนบันทึกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของตนเองในสถานการณ์ดังกล่าวไว้ดังนี้

“เพื่อผลประโยชน์ทางความมั่นคงของราชอาณาจักรอังกฤษโดยการป้องกันข้าศึกไม่ให้บุกรุกโจมตีส่วนใดๆ ของเกาะอังกฤษ ข้าพเจ้า...มุ่งมั่นที่จะวางกำลังไว้ที่ดันเคิร์กโดยไม่ไปไหน เราน่าจะกันไม่ให้ข้าศึกออกมาปฏิบัติการได้” ข้อความนี้หมายความว่านอร์ริสจะดำรงการปิดล้อมกำลังทางบกของฝรั่งเศสที่ดันเคิร์กโดยไม่สนใจว่ากองเรือของฝรั่งเศสจะเป็นอย่างไร และยังวัตถุประสงค์ของซัคส์ไม่ชัดเจนแล้ว นอร์ริสก็การใช้การปิดล้อมระยะใกล้ได้สะดวกยิ่งขึ้น นอร์ริสกล่าวต่อไปว่า “แต่ถ้าหากซัคส์สามารถเล็ดลอดออกมาได้เวลากลางคืนและวิ่งขึ้นเหนือ (ไปยังสก๊อตแลนด์) ข้าพเจ้าก็ตั้งใจที่จะแยกกำลังที่เหนือกว่าออกไปไล่ล่าทำลายกำลังนั้น และกำลังทางเรือที่เหลือจะใช้ต่อสู้กับกองเรือของฝรั่งเศสในช่องแคบอังกฤษหรือไม่ก็ใช้ลาดตระเวนตรวจตราข้าศึกไม่ให้เข้ามายังอังกฤษซึ่งแล้วแต่สถานการณ์จะเอื้ออำนวย หรือไม่ก็จะไล่ติดตามกระบวนเรือ

ลำเลียงข้าศึกด้วยกำลังทั้งหมดที่มีอยู่”²⁸ ข้อความนี้หมายความว่านอร์ริสจะจัดการกับกำลังทางบกของข้าศึกเชิงรุกแต่สำหรับกองเรือข้าศึกจะปฏิบัติการเชิงรับและแผนทั้งหมดของอังกฤษได้รับการลงนามโดยกษัตริย์อังกฤษ

หากพิจารณาแผนทางเลือกที่มีอยู่ นอร์ริสจะเลือกปฏิบัติอย่างไรขึ้นอยู่กับกำลังของข้าศึก และได้รับรายงานว่าหมวดเรือของรอชפורตมาเสริมกำลังให้กับเรือเพน ความลึกลับจึงจบลง ในวันรุ่งขึ้นนอร์ริสได้ข่าวว่าเรือเพนอยู่ที่แหลมตันเนสพร้อมไปกับเรือ ship-of-the-line เพียง 15 ลำ ในช่วงเวลานี้ นอร์ริสใช้ความได้เปรียบจากการยุทธศาสตร์เส้นในโดยที่ความจำเป็นที่เรือเพนต้องป้องกันกำลังทางบกทำให้เกิดสถานะนี้ จากความเข้าใจที่มีอยู่อย่างชัดเจนทำให้นอร์ริสตัดสินใจทุ่มกำลังทั้งหมดไปยังกำลังรบทางเรือของข้าศึกโดยไม่เสียการควบคุมเส้นทางลำเลียงของข้าศึก การเคลื่อนกำลังสามารถปฏิบัติได้ในทันที ในช่วงเวลาที่พบกำลังทางเรือของฝรั่งเศส นอร์ริสส่งสัญญาณ “การไล่ติดตาม (General chase)” และเรือเพนก็อยู่ในสถานะที่ง่ายต่อการโจมตีอย่างไม่ทันตั้งตัวเพราะทิ้งสมออยู่ สภาพอากาศที่สงบทำให้การจู่โจมหยุดลงแต่อากาศที่สงบก็ตามมาด้วยพายุใหญ่ซึ่งทำให้กองเรือฝรั่งเศสหลบหนีเอาชีวิตรอด (*sauve qui peut*) ไปได้ แต่ก็เสียหายหนัก ส่วนกระบวนเรือลำเลียงถูกทำลาย ผลของการปฏิบัติการคือไม่สามารถบุกโจมตีอังกฤษได้ รวมทั้งอังกฤษก็สามารถรักษาการครองทะเลในน่านน้ำของตนเองได้ตลอดช่วงสงคราม

จะเห็นได้ว่าความพยายามทั้งหมดซึ่งสถานการณ์ทุกอย่างเข้าข้างก็แสดงให้เห็นว่าสามารถเกิดความบกพร่องจากการปฏิบัติได้ สำหรับแผนที่วางไว้อย่างสมบูรณ์และมีการลงประกอบอย่างดี ความยากจะมาอยู่ที่การนำแผนไปปฏิบัติโดยที่มีความลำบากในการรวมกำลังทางเรือที่เป็นกำลังค้ำกันกับกำลังลำเลียงทหาร และในส่วนของอังกฤษก็สามารถคาดเดาว่าจากความได้เปรียบที่มีเพราะ

²⁸ ดูเชิงอรรถที่ 9 ต้นฉบับเต็ม, หน้า 364-367 ของเอกสาร SP 42/87 ข้อความในต้นฉบับเขียนว่า “ในขณะที่ข้าพเจ้ากำลังคิดถึงผลลัพธ์ที่จะได้จากการป้องกันข้าศึกเหล่านี้ไม่ให้อาณาจักรพลขึ้นมายังท่าเรือของประเทศเรา...” คอร์เบตตีไม่ได้รวมเอาคำว่า “ต่อสู้ (to fight)” เข้าไปด้วย

เป้าหมายที่ต้องโจมตีมีเพียงกำลังสำคัญของข้าศึกซึ่งเป็นกระบวนเรือลำเลียงและเส้นทางลำเลียงของข้าศึกที่ต้องเข้าควบคุม

กรณีสงครามทางเรือที่จะศึกษาต่อไปเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1759 แนวคิดในแผนใหม่และชาลลูลาดวางเอาไว้รับมือเพื่อเปลี่ยนความยากลำบากให้เป็นความง่าย ความคิดแรกคือแนวคิดของนายพลเบลลีสต์ (Marshal Belleisle)²⁹ ซึ่งคล้ายคลึงกับความคิดของนโปเลียน แผนนี้เป็นการรวมพลที่ทำเรือองเบิลเทิส (Ambleteuse)³⁰ และที่บูลอน (Boulogne) และเป็นการหลีกเลี่ยงการรวมกำลังลำเลียงด้วยการข้ามช่องแคบอังกฤษไปโดยการซ่อนพรางในเรือท้องแบน แต่แนวคิดนี้ก็ไม่ได้รับการยอมรับจึงไม่ได้รับการพัฒนาให้ละเอียดต่อไป ความได้เปรียบจากการมีเส้นทางลำเลียงที่สั้นจึงไม่เกิดผลแต่อย่างใด และกองเรือที่ลำเลียงกำลังทางบกจะต้องเริ่มรวมกำลังกัน ณ จุดที่แตกต่างกัน 3 จุด ได้แก่ กำลังลงจากดันเคิร์ก และกำลังบุกโจมตีจากอาฟร์ (Havre) และจากมอร์บียง (Morbihan) ในบริตานีใต้ (South Brittany) เพื่อให้ได้การควบคุมทะเลอย่างเพียงพอ กำลังทางเรือจากเมดิเตอร์เรเนียนและเวสต์อินดีส์ต้องมารวมกำลังกันที่เมืองเบรสต์

เป็นที่น่าสังเกตว่าจากรูปแบบการปฏิบัติการของฝรั่งเศสใหม่นี้ทำให้กองเรือป้องกันอังกฤษ (กองเรือตะวันตกที่ปฏิบัติการนอกชายฝั่งเบรสต์) จะต้องปิดล้อมท่าเรือด้วยเรือลาดตระเวน สถานการณ์ที่ดูเหมือนจะยากลำบากเช่นนี้สามารถแก้ไขได้โดยใช้เรือ ship-of-the-line แบบดั้งเดิม อังกฤษจะใช้กองเรือลาดตระเวนไล่ติดตามและหวังรั้งหมวดเรือลำเลียงกำลังทางบกของฝรั่งเศสที่ดันเคิร์กและมอร์บียงในกรณีที่สามารถหลุตรอดการปิดล้อมออกมาได้ ใน

²⁹ ชาร์ลส์ หลุยส์ ออกุสต์ ฟูก เดอ แบลลีสต์ (Charles Louis Auguste Fouquet de Belleisle, ค.ศ. 1684-1761) นักการเมืองและนักการทหารชาวฝรั่งเศสผู้มีส่วนรับผิดชอบตอนนโยบายของฝรั่งเศสที่เร่งให้เกิดสงครามสืบราชสมบัติออสเตรีย แบลลีสต์ยังเป็นรัฐมนตรีสงครามระหว่างปี ค.ศ. 1758-1761 ในช่วงสงครามเจ็ดปี

³⁰ ท่าเรือเล็กๆ ใน ปาส์-เดอ กาแลส์ (Pas-de Calais)

ขณะเดียวกันหมวดเรือฝรั่งเศสที่อาฟรีซึ่งไม่มีขีดความสามารถอะไรนอกจากเรือ ท้องแบนสำหรับขนกำลังจะใช้กองเรือขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพจัดการ เมื่อเป็น ดั้งนี้ความหวังของฝรั่งเศสจึงหดหายไป ฝรั่งเศสไม่สามารถแม้กระทั่งจะเคลื่อน กำลังออกมาและสภาพอากาศก็ไม่เป็นใจให้กับกองเรือฝรั่งเศสได้เล็ดลอดออกมา จากเบรสต์เลยแม้แต่น้อย ฮอว์กซึ่งควบคุมกำลังหลักที่ปิดล้อมอยู่อาจจะถูกโจมตี แต่ก็สามารถจัดการกับข้าศึกที่จะเข้ามายังช่องแคบอังกฤษได้ แต่สำหรับกำลัง ที่มาจากมอร์บ็องไม่เหมือนกัน เมื่อใดก็ตามที่ฮอว์กถูกโจมตี กองเรือมอร์บ็อง จะสามารถเข้ามายังเบรสต์และเจาะการปิดล้อมได้ รัฐบาลฝรั่งเศสสั่งการให้กอง เรือส่วนหนึ่งทำลายการปิดล้อม อย่างไรก็ตาม กงพลังส์ซึ่งเป็นผู้บัญชาการ กองเรือดังกล่าวปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่าหากแบ่งกำลังของตนเองออกแล้ว จะทำ ให้กำลังที่เหลืออ่อนแอเกินไปเพราะการจัดกำลังเป็นไปในแนวทางการรวมกำลัง ตั้งแต่ต้น บอสคาเวนสามารถไล่ตามกองเรือฝรั่งเศสในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนนอก ชายฝั่งลากอส (Lagos)³¹ และเอาชนะได้ แม้ว่ากองเรือจากเวสต์อินดีส์จะมาถึง แต่ก็ไม่สามารถใช้การได้คล้ายกันกับกรณีแผนการรวมกำลังของนโปเลียน สถานการณ์แบบเดิมๆ เกิดขึ้นมาอีกครั้งซึ่งก็ทำให้ต้องใช้วิธีการป้องกันแบบเดิมๆ และสุดท้ายก็ไม่มีอะไรแตกต่าง มีเพียงการที่กงพลังส์ที่ต้องนำกองเรือทั้งหมดไป ช่วยคุ้มกันการลำเลียงทหารที่มอร์บ็อง แต่ฮอว์กก็ตามไปโจมตีกงพลังส์ในทันที และทำให้ฝรั่งเศสพ่ายแพ้อย่างหมดรูปที่อ่าวกิแบรง หมวดเรือที่ดันเคิร์กเท่านั้นที่ เป็นอิสระ ด้วยกำลังที่มีน้อยหมวดเรือนี้จึงสามารถหลบหนีออกไปได้ แต่ก็ไม่ สามารถทำอันตรายใดๆ กับอังกฤษได้เช่นกัน ส่วนกำลังที่คุ้มกันหมวดเรือที่ ดันเคิร์กนี้ถูกทำลายหมดสิ้นหลังจากส่งทหารทั้งหมดขึ้นสู่ไอร์แลนด์แล้ว สุดท้าย ความพยายามของฝรั่งเศสที่จะบุกโจมตีอังกฤษแต่ยังไม่สามารถครองทะเลได้ ย่อมนำมาซึ่งหายนะต่อกองเรือของฝรั่งเศสอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

³¹ เหตุการณ์เกิดขึ้นในวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ.1759 ที่เมืองลากอสซึ่งเป็นเมืองชายฝั่งทะเลของ โปรตุเกส

กรณีศึกษาการรบทางเรือในปี ค.ศ. 1779 เน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของหลักการดังกล่าวเพราะแสดงให้เห็นว่าหลักการนี้ใช้การได้แม้ว่ากำลังทางเรืออังกฤษจะด้อยกว่าข้าศึกอย่างมาก ในกรณีนี้แนวความคิดการปฏิบัติของฝ่ายรุกคือจัดตั้งกองกำลังโจมตีเกาะอังกฤษ 2 ชุดที่แชร์บูร์กและที่อาพรายใต้การคุ้มกันของกองเรือผสมระหว่างสเปนกับฝรั่งเศสขนาดใหญ่ โดยรวมตัวกันในทะเลและเพื่อเข้าโจมตีพอร์ตสมัทและเกาะไวท์ ในช่วงต้นฤดูร้อนอังกฤษได้มช่วยในการดำเนินกลยุทธ์และหมวดเรืออังกฤษ 2 หมวดจัดตั้งขึ้นในทันทีที่ดาวนส์และหมู่เกาะแซนแนล (Channel Islands) เพื่อตรวจตราแนวชายฝั่งของฝรั่งเศสและป้องกันไม่ให้ฝรั่งเศสรวมกำลังกันได้ แม้ว่าสเปนยังไม่ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษแต่ก็ยังไม่พอใจไม่ได้ กองเรือหลักภายใต้การนำของเซอร์ ชาร์ลส์ ฮาร์ดี้³² ซึ่งเคยเป็นรองผู้บัญชาการของนอร์ริสย้อนกลับไปในปี ค.ศ. 1744 ได้รับคำสั่งให้เดินทางไปวางกำลังนอกท่าเรือเบรสต์และป้องกันไม่ให้กองเรือของสเปนเข้าไปรวมกำลังกับฝรั่งเศสในท่าเรือ อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศสก็สามารถดำเนินกลยุทธ์ได้เหนือกว่าอังกฤษโดยการออกเรือได้เร็วกว่าที่ฮาร์ดี้จะไปถึงจุดวางกำลังและการตั้งพื้นที่สนธิกำลังกับสเปนนอกแหลมพินิสเตอร์เร³³ กองเรือผสมของข้าศึกมีเรือ ship-of-the-line ประมาณ 50 ลำซึ่งมากกว่าอังกฤษถึงสองเท่า กำลังทางบกที่ใช้โจมตีอังกฤษซึ่งมีคูมูริเยส์³⁴ เป็นเสนาธิการมีถึง 50,000 นายซึ่งอังกฤษไม่สามารถต่อต้านได้หากมาถึงชายฝั่ง ดังนั้นทุกอย่างเป็นใจให้กับข้าศึกและสำหรับ

³² พลเรือเอก เซอร์ ชาร์ลส์ ฮาร์ดี้ (Admiral Sir Charles Hardy, ค.ศ. 1714-1780) บุตรชายของพลเรือโท ชาร์ลส์ ฮาร์ดี้ เข้าร่วมกับกองทัพเรืออังกฤษในปี ค.ศ. 1730 และเป็นนายพลเรือในปี ค.ศ. 1755 ในปี ค.ศ. 1779 เป็นผู้บัญชาการกองเรือป้องกันช่องแคบอังกฤษเนื่องจากไม่มีใครต้องการตำแหน่งนี้

³³ แหลมทางตะวันตกเฉียงเหนือของสเปนระหว่างโครุณา (Coruña) และบิโก (Vigo)

³⁴ พลเอก ชาร์ลส์ ฟร็องซัวส์ ดู เปริเยร์ คูมูริเยส์ (General Charles-François du Périer Dumouriez, ค.ศ. 1739-1823) นายพลฝรั่งเศสผู้มีผลงานโดดเด่นในการทำสงครามและมีประสบการณ์ทางการเมือง-การทูต ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับบัญชาเมืองแชร์บูร์ก (Cherbourg) ในปี ค.ศ. 1778 หลังจากที่รัฐบาลคณะปฏิวัติยึดครองฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1792 คูมูริเยส์หนีไปยังออสเตรียหลังจากนั้น 1 ปี

ผู้กำหนดยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือหลายคนก็รู้สึกว่าจะไม่มีการโจมตีเกาะอังกฤษแน่นอน

มันสมองของกองทัพเรือผู้คิดแผนป้องกันเกาะอังกฤษคือลอร์ด บาร์แฮม (ต่อมาคือเซอร์ ชาร์ลส์ มิเดิลตัน) ซึ่งอยู่ที่กระทรวงทหารเรือและเคมเพนเฟลด์ เสนาธิการซึ่งอยู่ที่กองเรือ เอกสารโต้ตอบระหว่างผู้นำทั้งสองท่านเป็นหลักฐานสำคัญที่ทำให้เราเข้าใจการวางแผนและแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของอังกฤษในเวลานั้น แนวความคิดการปฏิบัติของฝรั่งเศสคือเคลื่อนกำลังจำนวนมหาศาลเข้ามายังช่องแคบอังกฤษและในขณะที่กำลังส่วนหนึ่งทำลายหรือหน่วงกำลังของฮาร์ดี ก็จะมีกำลังอีกส่วนทำลายการปิดล้อมและคุ้มครองกำลังลำเลียงเข้าไปยังเกาะอังกฤษ เคมเพนเฟลด์มั่นใจว่าแผนนี้ย่อมจะปฏิบัติไม่ได้เพราะกำลังผสมขนาดมหาศาลจะอู้ย่ายและทำให้ขีดความสามารถลดลงเทียบเท่ากับกำลังของอังกฤษที่เปรียบกระชับมากกว่า ถึงแม้จำนวนจะน้อยกว่าก็ตามตราบโดที่ยังรักษากำลังเอาไว้ในพื้นที่ทางตะวันตกได้อยู่ เคมเพนเฟลด์กล่าวถึงข้อได้เปรียบของการที่มีกำลังที่รวดเร็วแต่มีจำนวนน้อยกว่าไว้แล้วก่อนหน้านี้³⁵ เมื่ออังกฤษทราบว่าข้าศึกเคลื่อนกำลังเข้าสู่ตำบลที่เสียเปรียบซึ่งอยู่ปากทางเข้าช่องแคบอังกฤษ เคมเพนเฟลด์เขียนสารไปยังมิเดิลตันอีกฉบับหนึ่ง ข้อกังวลประการเดียวคือกองเรือของอังกฤษจะมีความเป็นหนึ่งเดียวและความคล่องตัวมากเพียงพอหรือไม่ เคมเพนเฟลด์กล่าวว่า “ดูเหมือนอังกฤษจะไม่ได้พิจารณาข้อเท็จจริงบางอย่างให้เพียงพอ กล่าวคือกำลังทางเรือของทั้งสองฝ่ายต้องอาศัยลมในการแล่นใบ กองเรือที่แล่นได้เร็วกว่ามีความได้เปรียบมากกว่าเพราะสามารถเลือกได้ว่าจะเข้าปะทะกับข้าศึกหรือไม่ จึงสามารถใช้โอกาสที่เหมาะสมในการโจมตีข้าศึกได้ตามต้องการ ข้าพเจ้ามองว่าสามารถเสี่ยงใช้เรือ ship-of-the-line จำนวน 25 ลำ จะเพียงพอสำหรับการขัดขวางกองเรืออาร์มาดาผสมขนาดใหญ่นี้ไม่ให้เกิดปฏิบัติการใดๆ ได้ วิธีการคือการเกาะติดกองเรือข้าศึกและพร้อมจะเข้าจู่โจมตามโอกาสอำนวย ไม่ว่าจะเป็ในช่วงกลางคืน ช่วงมีพายุหรือ

³⁵ *Supra*, p. 222.

หมอก โจมตีกำลังที่หลุดออกมา ตัดกำลังบำรุงที่มากับกองเรือสนับสนุน และถ้าข้าศึกพยายามจะบุกโจมตี ก็จะต้องปล่อยให้กองเรือรบข้าศึกคุ้มกัน กระบวนเรือลำเลียง และแม้กระนั้นก็ตาม ข้าศึกคงจะไม่สามารถปกป้องคุ้มครองกระบวนเรือลำเลียงจากกำลังทางเรือของอังกฤษที่มีความรวดเร็วได้ทั้งหมด”³⁶

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญยิ่งต่อชัยชนะคืออำนาจในการบีบบังคับให้กองเรือข้าศึกทั้งหมดมาคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง แน่แน่นอนว่าจากประสบการณ์ในปี ค.ศ. 1744 ฮาร์ดีรู้ดีและทำตามที่สถานการณ์กำหนดให้ แต่ในครั้งนี้น่าทึ่งมากกว่าเนื่องจากปัญหาที่ฮาร์ดีต้องเผชิญไม่ใช่เพียงแค่งำลังข้าศึกที่บุกมาโจมตีอังกฤษเท่านั้น ความสลับซับซ้อนเกิดจากการที่ฮาร์ดีจะต้องป้องกันไม่ให้ข้าศึกขึ้นมายังไอร์แลนด์และคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงที่เข้ายังอังกฤษ ในวันที่ 1 สิงหาคม ฮาร์ดีแจ้งความตั้งใจว่าจะไปวางกำลังทางตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่เกาะซิลลีโดยกล่าวว่า “สิ่งที่ข้าพเจ้าตั้งใจจะทำคือวางกำลังไว้ ณ จุดที่จะทำให้ระบบการค้าที่มาจากอีสต์อินดีส์และเวสต์อินดีส์ปลอดภัยที่สุด และเพื่อการสกัดกั้นกองเรือของข้าศึกในกรณีที่ข้าศึกพยายามจะเข้ามาในช่องแคบอังกฤษ”³⁷ ฮาร์ดีเน้นย้ำที่สุดท้ายซึ่งย้ำถึงความเชื่อที่ว่าข้าศึกจะไม่กล้าบุกขึ้นมาโจมตีเกาะอังกฤษทราบใดที่ยังคงมีกองเรืออยู่ทางตะวันตกและยังปฏิบัติการได้ ฮาร์ดีปฏิบัติกิจดังกล่าวจริงจนกระทั่งเวลารับกำลังบำรุง จากนั้นเนื่องจากต้องหลีกเลี่ยงข้าศึก ฮาร์ดีจึงไม่ได้ไปยังพลิมัธแต่กลับเคลื่อนกำลังไปยังเซนต์ เฮเลนส์แทน การเคลื่อนกำลังเช่นนี้อาจมองได้ว่าเป็นการร่นถอยที่ไม่มีประโยชน์และส่งผลให้เกิดความไม่พอใจต่อกำลังพลของกองทัพเรือในช่วงเวลานั้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการปฏิบัติของฮาร์ดีเป็นไปตามหลักการพื้นฐานที่ว่าเป้าหมายของการป้องกันทางเรือคือกำลังทางบกของข้าศึก หากกองเรือของฮาร์ดีไม่สามารถ

³⁶ จากเคมเพนเฟลด์ถึงบาร์แฮม, ในเรือ HMS *Victory*, Spithead, 5 September 1779; *Barham Papers*, Volume 1, pp. 296-297.

³⁷ เซอร์ ชาร์ลส์ ฮาร์ดี ในเรือ HMS *Victory* “ไปทางตะวันตกของพลิมัธ” 1 August 1779, p. 402, Public Record Office, Admiralty, In Letters, ADM 1/95.

ควบคุมทะเลโดยปราศจากการเติมกำลังบำรุงได้ พื้นที่อันเหมาะสมที่จะเติมกำลังบำรุงคือเส้นทางลำเลียงของข้าศึก トラบไตที่ฮาร์ดียังคงกำลังเอาไว้นั้น ข้าศึกจะส่งกำลังเข้ามาบุกโจมตีอังกฤษไม่ได้จนกระทั่งสามารถเอาชนะกองเรือของฮาร์ดีได้ จริงที่ว่าพันธมิตรมีอิสระที่จะเข้าร่วมคุ่มกันกำลังลำเลียงได้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ผู้บัญชาการของฝรั่งเศสรู้สึกดีเท่าใดนักเพราะจะทำให้กลายเป็นเครื่องมือของข้าศึกดังเช่นที่เคยเป็นเครื่องมือของสเปนในปี ค.ศ. 1588 ฮาร์ดีกล่าวว่า “ข้าพเจ้าจะทำทุกวิถีทางที่จะผลักดันข้าศึกให้ขึ้นไปยังช่องแคบอังกฤษ”³⁸ ความคิดนี้เป็นหลักการดั้งเดิม ในกรณีเลวร้ายที่สุด トラบไตที่อังกฤษสามารถบีบให้ข้าศึกใช้กองเรือคุ่มกันรักษาความปลอดภัยให้กับกระบวนเรือลำเลียงทหารบก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาน้ำที่แคบแล้ว การบุกโจมตีอังกฤษจะกลายเป็นปฏิบัติการที่ข้าศึกมีความเสี่ยงมากเกินกว่าจะทนได้

ในเหตุการณ์จริงก็พิสูจน์คำพูดดังกล่าว ในวันที่ 14 สิงหาคม เคาท์แห่งออร์วิลลิเยร์³⁹ ผู้บัญชาการสูงสุดผสมเคลื่อนกำลังไปถึงแหลมลิซาร์ดและอีกราว 2 สัปดาห์ก็พยายามดึงฮาร์ดีมาทำการรบแตกหัก จากนั้นออร์วิลลิเยร์ไม่กล้าจะนำกองเรือฝรั่งเศสเข้ามายังช่องแคบอังกฤษหรือแยกกำลังบางส่วนไปทำลายการปิดล้อมของเรือลาดตระเวนที่แหลมกำเนิด ความพยายามของออร์วิลลิเยร์อันเปล่าประโยชน์ทำให้ลูกเรืออ่อนล้าหมดความทนทานซึ่งต่อเนื่องมาจากการรวมกำลังระยะไกลที่แหลมฟินิสเตอร์ก่อนหน้านี้ ออร์วิลลิเยร์นำกองเรือกลับไปยังท่าเรือเบรสต์แบบหมดสภาพและไม่สำเร็จภารกิจใดๆ ข้าศึกไม่สามารถนำกำลังออกปฏิบัติการในทะเลได้อีกต่อไป และแม้ว่าข้าศึกจะฟื้นกำลังและกลับมาได้ แต่

³⁸ ฮาร์ดีเขียนจากเรือ HMS *Victory* โดยต้นฉบับเขียนว่า “ทั้งสมอที่ฟิลิมธ” วันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1779, “กองเรือผสมขณะนี้อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ ข้าพเจ้าจะทำสุดความสามารถที่จะดึงข้าศึกขึ้นมายังช่องแคบ” (p. 410, *ibid.*) ความหมายต่างจากจากที่คอร์เบตต์อ้างอิง แต่ไม่ได้กระทบถึงสาระสำคัญทางยุทธศาสตร์ที่คอร์เบตต์กล่าวถึง ยิ่งไปกว่านั้นยังช่วยเน้นย้ำให้ชัดเจนขึ้นอีก

³⁹ หลุยส์ กุยลูเอต์, กองต์แห่งออร์วิลลิเยร์ (Louis Guillouet, Comte d'Orvilliers, เกิดปี ค.ศ. 1708) เข้าร่วมในการรบที่อุซันต์สู้กับนายพลเรืออังกฤษเคปเพิล (Keppel) ในปี ค.ศ. 1778 ซึ่งไม่มีฝ่ายใดได้ชัยชนะเด็ดขาด ต่อมากุยลูเอต์บัญชาการกำลังโจมตีเกาะอังกฤษในปี ค.ศ. 1779

ฮาร์ดีและเคมเพนเฟลต์สามารถบัญชาการป้องกันอังกฤษได้เรื่อยไปซึ่งโอกาสในเอาชนะข้าศึกที่บุกมาโจมตีของอังกฤษก็จะเพิ่มขึ้นเมื่อฤดูหนาวใกล้เข้ามา

ฝรั่งเศสไม่เคยที่จะปรากฏว่าจะมีโอกาสชนะ แม้ว่าดูมูรีเยสส์จะคิดต่างออกไปโดยมองว่าปฏิบัติการครั้งนี้อาจประสบความสำเร็จได้หากกำลังที่แยกออกไปต่อสู้ที่ไอร์แลนดัมมีขนาดมหาศาลและโจมตีแบบสายฟ้าแลบ (*coup de main*) ต่อเกาะไวก์ภายใต้การคุ้มกัน ดูมูรีเยสส์กล่าวว่า “เรือ ship-of-the-line ราว 6-8 ลำก็น่าจะเพียงพอ” แต่ผู้มีประสบการณ์อย่างฮาร์ดีและเคมเพนเฟลต์ไม่น่าจะถูกหลงให้ทั้งภารกิจการเผ่าระวังเส้นทางลำเลียงได้ง่าย สมมติว่าข้าศึกแยกกำลังเพื่อขึ้นไปยังช่องแคบ ตามหลักแล้วฮาร์ดีและเคมเพนเฟลต์ก็จะไล่ติดตามกำลังส่วนแยกนั้นด้วยกำลังที่เหนือกว่าหรือกำลังทั้งหมดในการบังคับบัญชา

แผนปฏิบัติการหลายฉบับในสงครามใหญ่ (the Great War) จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ภายใต้การสั่งการของนโปเลียน บรรดาแม่ทัพเรือจะปฏิบัติการทุกอย่างเพื่อสร้างสภาวะของการลงให้เกิดขึ้น ช่วงเริ่มต้นฝรั่งเศสต้องเผชิญกับกองเรือขนาดเล็กที่ป้องกันเกาะอังกฤษจากความพยายามนำกำลังทางบกขึ้นเรือท่องแบนข้ามไปโจมตีอังกฤษ จากนั้นฝรั่งเศสก็ใช้วิธีใหม่โดยการติดอาวุธให้กับกระบวนเรือลำเลียงที่มากพอจะสามารถป้องกันตนเองและรักษาเส้นทางลำเลียงได้ อังกฤษก็ตอบโต้โดยเสริมกำลังให้กับกองเรือขนาดเล็ก นโปเลียนเห็นว่าแนวคิดนี้ใช้การไม่ได้จึงเปลี่ยนวิธีมาใช้การเจาะทะลวงการปิดล้อมโดยใช้กองเรือเร็วที่มาจากระยะไกล มีการวางแผนที่มีการใช้กำลังแบบต่างๆ เป็นขั้นตอนแต่ไม่ว่าจะได้แผนใดมาก็ไม่เป็นที่พอใจของนโปเลียน จนกระทั่งนโปเลียนหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องนำกองกำลังขนาดใหญ่มาคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง ประวัติศาสตร์การรบทางเรือราวสองศตวรรษไม่ได้ให้บทเรียนใดๆ แก่ นโปเลียนเลย ด้วยการนำกำลังไปรวมกันในระยะที่ไกลเกินกว่าที่เคยปฏิบัติมา นโปเลียนเชื่อว่าฝรั่งเศสสามารถเจาะทะลวงแนวป้องกันของอังกฤษได้ แต่ผลลัพธ์กลับกลายเป็นการสร้าง ความเหน้อยล้าให้กับกองเรือของนโปเลียนอย่าง

หนักมากจนกระทั่งกองเรือไม่สามารถปฏิบัติการได้ถึงระดับที่เกินหนทางที่ได้ซึ่งบรรดานายพลเรือฝรั่งเศสรู้สึกว่าเกินกว่าขีดความสามารถของกองทัพเรือจักรวรรดิฝรั่งเศส โนโปเลียนไม่ได้แก้ปัญหาโดยใช้หลักการที่ถูกต้องเพราะคิดว่าตนเองสามารถบุกโจมตีอังกฤษได้โดยไม่ต้องครองทะเล เนื่องจากอังกฤษมีกองเรือขนาดเล็กที่แข็งแกร่งผนวกกับการป้องกันจากกองเรือประจัญบานที่วางกำลังนอกอูซันต์ กำลังทางบกของฝรั่งเศสไม่สามารถปรากฏตัวได้เลย เว้นเสียแต่ว่าเอาชนะกองเรือป้องกันของอังกฤษซึ่งจะทำให้ฝรั่งเศสได้การครองทะเล และจากการควบคุมทะเลแบบสมบูรณ์ (absolute control of the sea) เส้นทางลำเลียงกำลังทางบกย่อมไม่มีอุปสรรคใดๆ มากนัก

สำหรับตัวอย่างการโจมตีฝั่งในยุคใหม่นั้นยังไม่ปรากฏให้เห็น การที่เรือสามารถเคลื่อนกำลังได้โดยอิสระด้วยเครื่องจักรไอน้ำทำให้ต้องปรับปรุงทฤษฎีการโจมตีฝั่งนี้ ในยุคเรือไอน้ำมีการโจมตีฝั่งโดยที่ยังครองทะเลไม่ได้อยู่ 2 ครั้งคือกรณีโครเมีย (สงครามโครเมีย) ค.ศ.1854 และกรณีแมนจูเรีย (สงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น) ค.ศ.1904 แต่ทั้งสองกรณีไม่เป็นประเด็นเท่าใดเพราะไม่มีการป้องกันการโจมตีฝั่งทางเรือ แต่ก็ไม่มีเหตุอันใดที่จะทำให้เชื่อว่าวิธีการป้องกันการโจมตีฝั่งในแบบเดิมจะไร้ประสิทธิผลกว่าที่เคยปฏิบัติมา กองเรือขนาดเล็กความเร็วสูงถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการป้องกันและเนื่องจากมีการนำตอร์ปิโดมาใช้ การป้องกันด้วยเรือเล็กจึงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลที่เกิดขึ้นทั้งทางกายภาพและทางขวัญกำลังใจต่อกระบวนเรือลำเลียงย่อมมีมากกว่าที่เคยเป็นมา ความสามารถที่เข้าศึกจะฝากองเรือเล็กเข้ามาโจมตีฝั่งก็ยากมากขึ้น นอกจากนั้นทุ่นระเบิดยังช่วยเสริมการป้องกันให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการโจมตีแบบ *สายฟ้าแลบ (coup de main)* ต่อท่าเรือสำคัญเกือบจะเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นสำหรับการสร้างทฤษฎีสำหรับการโจมตีและป้องกันฝั่ง เมื่อหลักฐานเชิงประจักษ์มีไม่มากพอ เราต้องหันกลับไปทบทวนแนวคิดที่มีเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างทฤษฎีต่อไป

ในทางทฤษฎีความสำเร็จในระบบการป้องกันของอังกฤษเกิดจากปัจจัยความสัมพันธ์ 4 ประการ ประการแรกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความรวดเร็วที่กำลังโจมตีสามารถระดมกำลังและขึ้นสู่เรือกับความรวดเร็วในการรายงานความเคลื่อนไหวของข้าศึกตามท่าเรือต่างๆ และตำแหน่งที่ตั้งของกำลังรบ (*places d'armes*) กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือโอกาสที่ข้าศึกจะโจมตีโดยไม่ทันตั้งตัวหรือความเร็วในการเตรียมตัวกับความเร็วในการข่าวของฝ่ายเราต่อความเคลื่อนไหวของข้าศึก

ประการที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างความรวดเร็วของกระบวนเรือลำเลียงกับความรวดเร็วของเรือลาดตระเวนและเรือรบขนาดเล็ก อธิบายได้ว่าเป็นความสามารถในการตรวจพบและเข้าปะทะกับกระบวนเรือลำเลียงหลังจากที่ออกมาจากท่าเรือแล้วและก่อนที่จะส่งกำลังขึ้นฝั่ง

ประการที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถการทำลายของเรือลาดตระเวนและเรือรบขนาดเล็กสมัยใหม่ต่อกระบวนเรือลำเลียงที่ไม่ได้รับการคุ้มกันหรือคุ้มกันได้ไม่ดีเท่าใดเทียบกับความสามารถเดิมในยุคเรือใบ

ประการที่สี่ ความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วของกระบวนเรือลำเลียงกับความเร็วของกองเรือประจัญบาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาและสถานที่ซึ่งข้าศึกสามารถคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงได้ดี ความสัมพันธ์ข้อนี้ขึ้นอยู่กับยุทธโศปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกให้กองเรือประจัญบานที่คุ้มกันเรือป้องกันฝั่งสามารถยึดพื้นที่ด้านในได้ โดยพื้นที่นี้จะใช้โจมตีกองเรือประจัญบานของข้าศึกที่เคลื่อนเข้ามาหรือใช้โจมตีกระบวนเรือลำเลียงก่อนที่ข้าศึกจะเดินทางถึงเป้าหมายและส่งกำลังขึ้นฝั่งได้

พัฒนาการทางเทคโนโลยีทางเรือสมัยใหม่ดูเหมือนว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันความสัมพันธ์ทั้ง 4 ประการที่กล่าวมาซึ่งจะส่งผลในทางบวกต่อการตั้งรับ ในความสัมพันธ์แรก ความรวดเร็วในการหาข่าวดีขึ้นอย่างชัดเจน แม้ว่าการระดมสรรพกำลังทางบกจะยังคงรวดเร็วเท่าๆ กับการรวมกำลังทางเรือ แต่ความเร็วของการข่าวจะอยู่เหนือกว่าความเร็วทั้งสองอย่างซึ่ง

ถือว่าจริงทั้งการได้ข่าวกับการส่งข่าว การเตรียมพร้อมสำหรับการบุกโจมตีในดินแดนข้าศึกย่อมสังเกตเห็นได้ไม่ยากเนื่องจากการไหลของเรือสินค้าในทะเลจะลดลง ข้าศึกพยายามที่จะไม่ให้ข่าวการโจมตีรั่วไหลออกไปแต่ก็ทำไม่สำเร็จ ในอดีต ความเร็วในการค้าระหว่างประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันแล้วยังถือว่าต่ำกว่า การรักษาความลับในการโจมตียังสามารถทำได้ แต่ในปัจจุบันเมื่อการค้าในโลกเติบโตมากขึ้นกว่าเดิม ความเร็วในการค้าได้รับการรายงานเป็นชั่วโมงไม่ใช่เป็นสัปดาห์เหมือนสมัยก่อน ทำให้การรักษาความลับทำได้ยากมากขึ้นและนอกเหนือจากความรวดเร็วในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารอาจจะได้มาจากตลาดทุน ยังมีเรื่องของโทรเลขที่สามารถส่งข่าวสารได้ในอัตราที่เพิ่มมากขึ้นกว่าการใช้เรือส่งข่าวสาร

ตามที่พิจารณามาแล้วในปัจจัยประการที่สองซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วของเรือลาดตระเวนกับความเร็วของกระบวนเรือลำเลียง พบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากเท่าใด ในยุคเรือพรีเกต อัตราส่วนจะอยู่ไม่เกิน 7 ต่อ 5 แต่ในปัจจุบัน กรณีของกระบวนเรือลำเลียงจะเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า

สำหรับขีดความสามารถของเรือรบขนาดเล็กซึ่งเพิ่มมากขึ้นทุกๆ ปี ไม่ต้องกล่าวเพิ่มเติมอีก ด้วยการคิดค้นตอร์ปิโดและเรือดำน้ำ ความสามารถจะเพิ่มมากขึ้นเป็นสิบเท่า สำหรับเรือลาดตระเวนก็เช่นกันแต่จะเพิ่มน้อยกว่า ในอดีตการที่เรือลาดตระเวนจะทำลายกระบวนเรือลำเลียงนั้นทำได้ยากเพราะอำนาจและระยะการยิงต่ำและความเร็วมีไม่มากพอ แต่เมื่อมีความเร็วมากขึ้นรวมทั้งอำนาจและระยะปืนใหญ่เพิ่มขึ้น การที่เรือลาดตระเวนจะทำลายกระบวนเรือลำเลียงก็ทำได้ง่ายขึ้นหากตรวจพบและส่งผลให้เกิดสภาวะการป้องกันเกินกว่าที่เคยเป็นมา

สุดท้ายอัตราส่วนของความเร็วระหว่างกองเรือประจัญบานกับกระบวนเรือลำเลียงย่อมมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ระบุตำแหน่งที่ตั้งของข้าศึกมีที่มาจากระบบตรวจจับแบบดั้งเดิม

ตราใบโดที่กองเรือประจัญบานของเราอยู่ในพื้นที่ซึ่งสามารถคุ้มกันกองเรือที่กำลังปิดล้อมท่าเรือข้าศึกหรือกำลังโจมตีกระบวนเรือลำเลียงของข้าศึก ย่อมจะทำให้กองเรือประจัญบานของข้าศึกทั้งหมดมาคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง และสิ่งนี้เองที่เคมเพนเฟลด์ก็กล่าวว่าเป็นความผิดพลาดครั้งใหญ่หลวงของข้าศึกในการบุกโจมตีอังกฤษ

ดังนั้นไม่ว่าจะพิจารณาจากแง่มุมใด เราจะเห็นได้ว่าในโอกาสใดโอกาสที่จะบุกโจมตีสำเร็จโดยไม่ต้องครองทะเลก็ได้ นั่น ดูเหมือนว่าไม่เพียงวิธีการดั้งเดิมจะใช้ได้ผลดีอยู่ แต่พัฒนาการด้านอาวุธยุทธโปกรณ์สมัยใหม่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกันการโจมตีย่อมคาดหวังได้ว่าจะเป็นประโยชน์และรับประกันความสำเร็จในการรักษาฝั่งของอังกฤษในอนาคต

2. การโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้า

แนวคิดพื้นฐานในเรื่องของการโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้าสามารถสรุปได้จากคำกล่าวโบราณที่ว่า “ที่ใดก็ตามที่มีซากสัตว์ จะมีแร้งมารวมตัวกันเสมอ” ที่ใดก็ตามที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุด ที่นั่นก็จะต้องมีการป้องกันที่แข็งแกร่งที่สุดด้วยเช่นกัน และหากเทียบระหว่างพื้นที่สมบูรณ์กับพื้นที่ไม่สมบูรณ์ เพื่อวัตถุประสงค์ในทางยุทธศาสตร์ เราก็สามารถแยกพื้นที่ทั้งสองแบบได้อย่างชัดเจน สำหรับเส้นทางการค้า พื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์จะหมายถึงท่าเรือที่มีเรือเข้าออกเป็นจำนวนมากรวมทั้งจุดใช้คพอยต์ที่เรือสินค้าใช้เป็นทางผ่านตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนพื้นที่ที่ไม่อุดมสมบูรณ์จะหมายถึงเส้นทางขนาดใหญ่ที่เชื่อมจุดสำคัญๆ และจุดใช้คพอยต์ต่างๆ ด้วยเหตุนี้การโจมตีเส้นทางการค้าจะปรากฏออกมาในสองรูปแบบ รูปแบบแรกคือการโจมตีท่าเรือรูปแบบที่สองคือการโจมตีในทะเลเปิด การโจมตีที่ทำเรือจะได้ประโยชน์มากกว่าแต่อาศัยกำลังและความพยายามสูงกว่า ส่วนการโจมตีในทะเลจะมีความไม่แน่นอนสูงกว่า แต่ใช้กำลังที่น้อยกว่าและมีความเสี่ยงไม่มากนัก

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวจะนำมาซึ่งความขัดแย้งในตัวเองของข้าศึกซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การโจมตีการค้าต่อฝ่ายเราล้มเหลว กล่าวคือที่ได้ก็ตามที่การโจมตีมีความน่ากลัวที่สุด การป้องกันก็จะง่ายที่สุด แผนการรบได้ก็ตามที่การทำลายการค้าเป็นเป้าหมายพื้นฐานย่อมสื่อว่าฝ่ายนั้นย่อมมีกำลังทางเรือที่ต่อยกว่า สมมติว่าถ้าข้าศึกมีกำลังทางเรือที่เหนือกว่า จะใช้วิธีการอื่นโดยเปลี่ยนความเหนือกว่านี้เป็นการควบคุมทะเลโดยการรบแตกหักหรือการปิดล้อม ดังนั้นเราจะต้องตั้งสมมติฐานไว้ก่อนว่าฝ่ายที่เลือกใช้วิธีการโจมตีการค้าเป็นเป้าหมายหลักคือฝ่ายที่ต้องเผชิญกับกำลังทางเรือที่มีขนาดใหญ่กว่า ยกเว้นกรณีพิเศษเท่านั้นที่คู่ต่อสู้มีกำลังเท่าเทียมกัน จริงที่ว่าความยากของการป้องกันเส้นทางการค้าอยู่ที่ความใหญ่ของทะเลที่เส้นทางการค้าไปถึง ในทางกลับกัน พื้นที่ซึ่งดูเหมือนว่าเรือต่างๆ จะมากระจุกตัวกันและหากป้องกันได้ไม่ดีก็จะประปรายต่อการโจมตีได้จะมีน้อยและแคบ แต่หากฝ่ายใดมีกำลังเหนือกว่าก็จะสามารถยึดครองได้ พื้นที่ใดที่อยู่นอกเหนือจากนี้ การยึดครองและการโจมตีพื้นที่ดังกล่าวให้ได้ย่อมมีประสิทธิภาพก็จะเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นสมมติฐานเบื้องต้นของการโจมตีการค้าเครื่องมือที่ใช้โจมตีก็จะหมายถึงเครื่องมือที่ใช้ป้องกันด้วยเช่นกัน

นอกเหนือจากหลักการพื้นฐานที่กล่าวมาแล้ว เราต้องพิจารณาประเด็นอื่นซึ่งสำคัญไม่ต่างกันด้วย เพราะธรรมชาติของการคมนาคมทางทะเล การโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้าเชื่อมโยงโดยตรงกับปฏิบัติการหนึ่งซึ่งเกือบจะแยกจากปฏิบัติการอื่นไม่ได้เพราะแนวคิดทั้งสองประการต้องอาศัยการยึดครองเส้นทางคมนาคมทางทะเลเหมือนกัน รูปแบบที่ดีที่สุดของการโจมตีการค้าคือการทำลายฐานทัพและปิดล้อมท่าเรือพาณิชย์ของข้าศึก แต่วิธีการเช่นนี้นอกจากจะต้องอาศัยการปิดล้อมฐานทัพเรือที่อยู่ใกล้แล้ว ยังต้องมีการป้องกันเส้นทางการค้าของฝ่ายเราเอง แม้ว่าฐานทัพท่าเรือของข้าศึกจะไม่อยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการของเราก็ตาม ในการเข้ายึดจุดสำคัญที่เกี่ยวกับการค้าทางทะเล แนวคิดการโจมตีและการป้องกันทั้งสองประการยิ่งแยกกันไม่ออก เนื่องจากส่วนใหญ่จุดสำคัญ

ดังกล่าวอยู่ในเส้นทางคมนาคมที่ใช้ร่วมกัน ดังนั้นการพิจารณาเรื่องนี้จะต้องมองจากเรื่องของการป้องกันเป็นหลัก

จากการแยกความแตกต่างระหว่างพื้นที่ที่มีการคมนาคมคับคั่งกับที่ไม่คับคั่งแล้วจะพบว่าระบบการป้องกันเส้นทางการค้าของอังกฤษในอดีตเกิดมาจากแนวความคิดนี้ หากกล่าวโดยกว้างๆ แล้ว ระบบการป้องกันเส้นทางการค้าจะต้องมีความเข้มแข็งที่ฐานทัพท่าเรือและจุดสำคัญๆ เช่น ไซค์พอยต์ เป็นต้น หากใช้กองเรือประจัญบานซึ่งมีเรือลาดตระเวนมาด้วย กองเรือที่วานี้จะประกอบกำลังเพื่อป้องกันพื้นที่หรือที่เรียกว่า “แทร็ก (tracts)” ตามแนวคิดเก่าและระบบการค้าทางทะเลจะปลอดภัยเมื่อมีกองเรือนี้คุ้มครอง เส้นทางการค้าอื่นมักจะไม่ได้ได้รับความสนใจและปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ได้ป้องกัน ดังนั้นท่าเรือของฝ่ายเราจะต้องป้องกันโดยกองเรือประจัญบาน 2 กองเรือ ได้แก่ กองเรือตะวันตก (Western Squadron) ที่ปากทางเข้าช่องแคบอังกฤษและกองเรือทะเลเหนือหรือกองเรือตะวันออก (North Sea/Eastern Squadron) ซึ่งมีกองบัญชาการที่พื้นที่จอดเรือดาวนส์ (Downs) นอกจากนี้ยังมีกองเรือลาดตระเวนที่สถานีเรือไอริชที่คอร์ค (Cork) ซึ่งบางครั้งอยู่ใต้การบัญชาการของกองเรือตะวันตก แต่บางครั้งก็เป็นปฏิบัติงานโดยอิสระ พื้นที่ปฏิบัติการของกองเรือตะวันตกในสงครามกับฝรั่งเศสตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์จะครอบคลุมอ่าวบิสเคย์ทั้งหมด โดยมีการกิจเกี่ยวกับเส้นทางการค้าสองประการในเวลาเดียวกัน ได้แก่ การป้องกันกองเรือโจมตีที่มาจากฐานทัพเรือของข้าศึกกับการโจมตีเส้นทางการค้าในมหาสมุทรแอตแลนติก การกิจของกองเรือทะเลเหนือก็ขยายไปยังปากทางทะเลบอลติกและเส้นทางที่มุ่งไปทางเหนือ การกิจหลักในช่วงที่ข้าศึกฉุนักกำลังต่อต้านอังกฤษคือการตรวจสอบปฏิบัติการของกองเรือดัตช์หรือป้องกันการรุกรานของกองเรือฝรั่งเศสที่จะมุ่งขึ้นเหนือมาทำลายระบบการค้าของอังกฤษในทะเลบอลติก กองเรือตะวันออกจะคล้ายกับกองเรือตะวันตกที่ใช้กองเรือซึ่งอยู่ที่ยาร์มัทและลิสเพื่อป้องกันการค้าตามแนวชายฝั่งจากโจรสลัดและเรือลาดตระเวนที่จะมาปฏิบัติการจากท่าเรือภายในพื้นที่ซึ่งป้องกันเอาไว้ เช่นเดียวกัน ปกติแล้ว

จะมีกองเรือที่มีขนาดเล็กกว่าหนึ่งกองเรือหรือมากกว่านั้นระหว่างพื้นที่ดาวนส์กับกองเรือตะวันตก หลักๆ แล้วจะเป็นเรือลาดตระเวนและมีที่ตั้งอยู่ที่อาร์ฟและหมู่เกาะแซลแนลซึ่งมีภารกิจที่ท่าเรือนอร์มันและนอร์ธเบรตันเหมือนกัน และเพื่อให้ระบบการป้องกันการค้าทางทะเลสมบูรณ์ จะต้องมียุทธศาสตร์ปฏิบัติการตรวจตราเส้นทางการค้าตามแนวชายฝั่งและการจราจรในพื้นที่ แน่นนอนว่าระบบป้องกันชายฝั่งจะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ แต่แนวความคิดหลักๆ ก็จะมีเหมือนกัน การตั้งรับทางเรือจะเสริมด้วยท่าเรือหลบภัยที่มีการป้องกันที่ดี โดยหลักๆ แล้วอยู่ตามแนวชายฝั่งของไอร์แลนด์ที่ใช้ป้องกันระบบการค้าทางทะเล ส่วนการป้องกันท่าเรืออื่นเป็นปฏิบัติการต่อต้านโจรสลัดและการปะทะและจมเรือโจรสลัดรอบๆ ชายฝั่งอังกฤษก็พิสูจน์ให้เห็นว่าการจัดระบบการป้องกันชายฝั่งพอจะมีประสิทธิภาพเพียงพอและสมบูรณ์

ระบบการป้องกันที่คล้ายคลึงกันมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาพื้นที่อาณาเขตอังกฤษ แต่การตั้งรับทางเรือปกติแล้วจะประกอบด้วยกองเรือลาดตระเวนและเสริมด้วยเรือ ship-of-the-line จำนวน 1-2 ลำเพื่อเป็นเรือธงหากข้าศึกคุกคามชายฝั่งด้วยกำลังที่คล้ายคลึงกันก็จะใช้กองเรือประจัญบานเพื่อเข้าต่อสู้ การป้องกันการโจมตีจากโจรสลัดเล็กๆ น้อยๆ จะใช้ปฏิบัติการในพื้นที่เป็นหลักคือใช้กองเรือขนาดเล็กที่มีเรือสลุปที่สร้างขึ้นเองหรือเข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่นั้นโดยปรับให้ใช้งานได้ในสถานการณ์เฉพาะ

พื้นที่สำคัญในการค้าทางทะเลมีไม่มากหลังจากที่มีการพัฒนาการค้าในตะวันออกไกลขึ้น จุดที่สำคัญที่สุดได้แก่ช่องแคบยิบรอลตาร์ซึ่งต้องได้รับการคุ้มกันเป็นอย่างดี กองเรือเมดิเตอร์เรเนียนจะทำหน้าที่คุ้มกันการค้าที่ผ่านช่องแคบนี้ โดยจะจับตามองท่าเรือตุลซิงซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ของช่องแคบและท่าเรือต่างๆ อีกด้วย นอกจากนั้น กองเรือเมดิเตอร์เรเนียนยังแบ่งกำลังออกเป็นหมวดเรือด้วย ซึ่งบางครั้งได้ถึง 4 หมวดเรือ หมวดแรกจะอยู่ที่เส้นทางเข้าเลกฮอร์น (Leghorn) หมวดที่สองอยู่ที่ทะเลเอเดรียติก (Adriatic) หมวดที่สามอยู่ที่เกาะมอลตา (Malta) และหมวดสุดท้ายอยู่ที่ช่องแคบยิบรอลตาร์ (Gibraltar) ในกรณี

สงครามกับสเปน หมวดเรือสุดท้ายนี้มีความเข้มแข็งมากจึงสามารถรักษาพื้นที่สำคัญจากกองเรือข้าศึกที่มาจากคาร์เทจินาและกาดิซได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนเกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1804-1805 มีการประกอบกำลังชั่วคราวเป็นกองเรือที่ปฏิบัติการกิจพิเศษในพื้นที่เฉพาะ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม พื้นที่ที่ยิบรอลตาร์ยังคงต้องมีกำลังของตนเองที่ใช้ในการคุ้มกันเป็นกองเรือขนาดเล็ก โดยเป็นการป้องกันการโจมตีจากเรือโจรสลัดทั้งแบบที่ประเทศศัตรูว่าจ้างและแบบอิสระ

ทฤษฎีทั่วไปที่ว่าด้วยการป้องกันท่าเรือและพื้นที่สำคัญ (terminal and focal areas) ตามที่กล่าวมาต้องเป็นการใช้กำลังทางเรือรักษาน่านน้ำที่เส้นทางการค้าผ่านและถือเป็นจุดที่คับคั่งที่สุดและมีพื้นที่เหมาะสมที่จะให้กองเรือโจมตีปฏิบัติการได้ แม้ว่าระบบการป้องกันชายฝั่งจะจัดเอาไว้ดีแล้ว กองเรือดังกล่าวสามารถถูกโจมตีกระบวนเรือลำเลียงและกองเรือลาดตระเวนโดยไม่ทันตั้งตัวหรือในลักษณะซ่อนพรางมา แต่จากประสบการณ์การรบทางเรือ การใช้ระบบป้องกันตามท่าเรือด้วยกองเรือประจัญบานจะทำให้ข้าศึกไม่สามารถโจมตีและก่อความเสียหายรุนแรงได้ ข้าศึกต้องใช้กำลังขนาดใหญ่ระดับกองเรือจึงจะสามารถทำให้ระบบการป้องกันล้มเหลวได้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือการป้องกันจะทำได้ไม่สำเร็จก็ต่อเมื่อกำลังของฝ่ายเราที่จะใช้ควบคุมทะเลในพื้นที่ถูกทำลายลง

น่าจะเพียงพอในการกล่าวถึงพื้นที่ท่าเรือที่ต้องป้องกัน แต่ยังไม่ได้พิจารณาเส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ที่เชื่อมท่าเรือต่างๆ เข้าด้วยกันซึ่งควรจะได้รับ การป้องกันด้วย การรักษาความปลอดภัยของเรือสินค้าในที่นี้จะหมายถึง การคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง ไม่ใช่การลาดตระเวนหาข้าศึก กล่าวคือความปลอดภัยของเรือที่ผ่านพื้นที่เหล่านี้มาจากการคุ้มกันกระบวนเรือไม่ใช่มาจากการลาดตระเวนตรวจการณ์ ดังนั้นระบบคอนวอยเพื่อคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงจึงนำมาใช้เนื่องจากทฤษฎีที่ว่า “เมื่อกระบวนเรือเดินทางอยู่ในเส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ กระบวนเรือเหล่านี้จะถูกโจมตีได้ง่าย” ด้วยเหตุนี้เองจึงต้องนำเรือทั้งหมดมารวมกันเป็นกองเรือขนาดใหญ่และเพิ่มการคุ้มกันเข้าไปให้เพียงพอที่จะผลักดันการโจมตีให้ห่างออกไป ในทางทฤษฎี การใช้เพียงเรือลาดตระเวนในการ

คุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงนั้นเพียงพอ แต่ในทางปฏิบัติพบว่าจะง่ายและคุ้มค่าน่าหากมอบหน้าที่คุ้มกันนี้ให้เรือ ship-of-the-line ซึ่งจะต้องออกไปสมทบกับกองเรือที่อยู่หน้าเรือในระยะไกลหรือเรือ ship-of-the-line ที่กำลังกลับจากท่าเรือในระยะไกลนั้นเพื่อเข้าซ่อมท่าหรือด้วยเหตุผลอื่น กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือระบบการพลัดเปลี่ยนกำลังในต่างแดนจะสนับสนุนการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง เมื่อไม่มีเรือลำใดที่พร้อมใช้แต่จำเป็นต้องมีการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงและพบว่าเรือ ship-of-the-line ของข้าศึกออกมาปฏิบัติการ จะต้องจัดตั้งหน่วยกำลังทางเรือที่คล้ายคลึงกันเพื่อภารกิจการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงขาไปและขากลับ แต่การใช้เรือประจัญบานจะเป็นกรณีพิเศษเท่านั้น

การใช้วิธีการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงดังกล่าวเป็นผลจากแนวคิดเรื่องการใช้พื้นที่ป้องกันทางเรือ กล่าวคือหากพื้นที่ท่าเรือคับคั่งและมีแนวโน้มว่าจะถูกโจมตีได้ง่าย เส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่จะไม่คับคั่งและไม่คุ้มค่าที่ข้าศึกจะจัดกองเรือมาโจมตีกระบวนเรือของเรา อย่างไรก็ตาม ระบบคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงมีจุดอ่อนอยู่เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าคอนวอยที่เดินทางในทะเลเปิดจะดึงข้าศึกให้มาโจมตีได้ง่ายและความปลอดภัยของเส้นทางก็จะลดลงไป แต่อันตรายที่เกิดขึ้นจะสามารถจัดการได้ถึงระดับหนึ่งเนื่องจากท่าเรือของข้าศึกที่กองเรือโจมตีประจำอยู่นั้นอยู่ภายในพื้นที่เฝ้าตรวจและเขตลาดตระเวนของกำลังทางเรือของฝ่ายเรา แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีจุดอ่อนเสียเลย ยังมีโอกาสที่กองเรือโจมตีของข้าศึกจะเล็ดลอดออกมาได้ และหากกำลังนี้หลุดเข้าไปยังเส้นทางการค้าที่สำคัญ กำลังของฝ่ายเราต้องไล่ล่าติดตามอย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงมีบางขณะที่กระบวนเรือลำเลียงถูกรบกวน เช่น ในวิกฤตการณ์ช่วงสงครามทางเรือที่ทราฟัลการ์ พื้นที่ป้องกันของอังกฤษที่เชื่อมต่อกันถูกโจมตีจากกองเรือฝรั่งเศสที่หลุดออกมาจากท่าเรือตุลส์ได้ในบางครั้ง การหลุดรอดออกมานี้บีบให้หมวดเรือตะวันตกกระชับพื้นที่เข้ามา แต่เมื่อพิจารณาปัจจัยอื่นร่วมด้วยแล้ว แทบเป็นไปได้ที่จะคงกำลังที่เป็นมวลขนาดใหญ่เอาไว้ได้นานกว่าสองวัน เมื่อกระบวนเรือลำเลียงที่มาจากอีสต์อินดีส์และเวสต์อินดีส์เดินทางมาถึง กองเรือของวิลเนฟท์ที่มา

จากมาร์ตินิกไปยังแฟร์โรลก็เข้าโจมตีกระบวนเรือลำเลียงทันที ดังนั้นจึงยากที่จะบอกว่ากองกำลังขนาดใหญ่ของข้าศึกที่ปรากฏตัวอยู่มีเป้าหมายในการโจมตีฝ่ายเราหรือไม่

ข้อบกพร่องที่กล่าวมาทำให้เกิดคำถามต่อการนำวิธีการคุ้มครองกระบวนเรือลำเลียงว่าคุ้มค่ามากพอที่จะนำมาใช้หรือไม่และจะปรับปรุงอย่างไรเพื่อลดความเสี่ยงต่อการถูกข้าศึกโจมตี อังกฤษพยายามลดความเสี่ยงโดยให้กระบวนเรือแล่นเข้าไปยังเส้นทางที่ข้าศึกไม่ล่วงรู้ในกรณีที่ได้ข่าวว่ามีกำลังของข้าศึกจะเข้ามาโจมตี ในความเป็นจริงการปฏิบัติก็ทำตามแผน แต่การที่ข้าศึกยังคงอยู่ในพื้นที่ไม่ได้ทำให้ความกังวลลดลงเลย อาจจะเป็นเพราะว่าในยุคที่การสื่อสารยังช้าอยู่ ทำให้ไม่มีความแน่นอนว่าเส้นทางที่เป็นความลับนี้จะเป็นที่รับทราบจากทุกฝ่าย

พัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงสมัยใหม่ในเรื่องของการเดินเรือและยุทธวิธีกรรมกรรบทหารเรือทำให้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันเส้นทางการค้าทั้งหมดเปลี่ยนแปลงไป จนทำให้การอ้างอิงทฤษฎีทางเรือทำได้ยากในกรณีของการป้องกันเส้นทางการค้าและอาจเกิดความผิดพลาดได้ เพื่อที่จะให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด จำเป็นต้องตระหนักถึงพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอยู่เสมอ โดยที่พัฒนาการที่สำคัญมีอยู่ด้วยกันทั้งสิ้นสามประการ ประการแรกคือการที่ประเทศใดๆ จะว่าจ้างโจรสลัดไปโจมตีข้าศึกโดยอิสระทำไม่ได้อีกต่อไป ประการที่สองคือระยะปฏิบัติการของกำลังทางเรือที่ลดลง และประการสุดท้ายคือการพัฒนาการสื่อสารด้วยวิทยุโทรเลข แต่ยังมีปัจจัยด้านอื่นอีกที่ต้องนำมาพิจารณาด้วยแต่ปัจจัยทั้งสามประการส่งผลในทางทฤษฎีต่อการคุ้มครองเส้นทางการค้า

ความยากลำบากที่จะได้มาซึ่งหลักฐานและสถิติเรื่องการโจมตีเส้นทางการค้าในสงครามทางเรือสมัยโบราณมีอยู่ แต่มีสิ่งหนึ่งที่แน่นอนคือจำนวนเรือที่ข้าศึกยึดได้ทั้งในหลักร้อยและหลักพันในบางครั้งจากปฏิบัติการของโจรสลัด

นอกจากนี้หากพิจารณาตามจำนวนดูเหมือนว่าส่วนใหญ่เรือที่ถูกยึดจะเป็นฝีมือของโจรสลัดขนาดเล็กที่ปฏิบัติการใกล้กับฐานปฏิบัติการของตนเอง หากไม่ใกล้ประเทศแม่ก็ใกล้กับอาณาเขตต่อการเดินเรือตามแนวชายฝั่งและในพื้นที่ พ้อค้าทางทะเลมีปัญหาจากปฏิบัติการของโจรสลัดในเวสต์อินดีส์และน่านน้ำในประเทศ ในขณะที่การโจมตีจากโจรสลัดในทะเลหลวงค่อนข้างน้อยหากจะเปรียบเทียบกัน ความเสียหายที่เกิดจากเรือโจรสลัดเล็กๆ อาจจะมีไม่มากนัก แต่ผลในทางจิตวิทยามีสูงเพราะส่งผลต่อความหวาดกลัว เป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลของประเทศมหาอำนาจจะละเลยความจริงข้อนี้ได้เพราะผลกระทบมีมหาศาลถึงระดับยุทธศาสตร์ทีเดียว ในขณะที่ระดับภัยคุกคามเช่นนี้ก็มากพอที่จะทำให้เรือโจรสลัดขนาดใหญ่สามารถปฏิบัติการได้เหมือนกับเรือลาดตระเวนขนาดปกติเรือโจรสลัดขนาดเล็กก็จะมีอิสระในการปฏิบัติต่อระบบป้องกันกระบวนเรือลำเลียงและวิธีการแก้ปัญหาจากเรือโจรสลัดขนาดเล็กทำได้โดยใช้หมู่เรือขนาดเล็กในการเติมพื้นที่ที่เหลือให้เต็มเพื่อลดความเสียหายเปรียบลง แม้กระนั้นก็ตามการที่ท่าเรือของข้าศึกอยู่ใกล้ทำให้การหลบหนีเป็นไปได้อย่าง การกอดตันข้าศึกก็ไร้ผลกรณีเช่นนี้จะเข้าใกล้กับสงครามประชาชน เครื่องมือปกติที่ใช้ในการดำเนินยุทธศาสตร์ก็รับมือไม่ได้ ไม่ต่างจากแผนของนโปเลียนที่ล้มเหลวจากการที่ต้องจัดการกับกองโจร (*guerilleros*) ในสเปน เช่นเดียวกับที่อังกฤษเองก็ล้มเหลวในแอฟริกาใต้⁴⁰

จากการที่ประเทศว่าจ้างโจรสลัดไม่ได้อีกต่อไป ทำให้ปัญหาที่น่ากังวลถูกกำจัดไป แน่นนอน ความชัดเจนว่าสนธิสัญญาปารีส (Declaration of Paris)⁴¹ จะมีผลในทางปฏิบัติต่อไปได้นานเพียงใด อย่างไรก็ตามเสียประเทศต่างๆ ก็ยังสามารถจ้างกัปตันเรือสินค้าและมอบหน้าที่ให้เป็นโจรสลัดได้ในช่วงสงคราม แต่ก็เป็นไปได้ยากที่วิธีการดังกล่าวจะขยายออกไปเกินกว่าการว่าจ้างเรือเอกชนที่ใหญ่ขึ้นได้

⁴⁰ ในเฟสที่สองของสงครามแอฟริกาใต้ (South African War) ของอังกฤษในปี ค.ศ.1899-1902 ต่อด้านสาธารณรัฐบูร์ (Boer Republics)

⁴¹ โปรดพิจารณาเชิงอรรถที่ 3 ของบทที่ 1 ส่วนที่ 2 ทฤษฎีสงครามทางเรือ

ความพยายามนำวิธีการเก่าๆ ที่*ไม่ถูกต้องตามธรรมเนียม*จะเป็นการปฏิบัติที่ขัดแย้งกับกฎหมายระหว่างประเทศและจะเกิดการแก้แค้นจากประเทศอื่นตามมา นอกจากนี้ไม่มีเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการนำวิธีการเก่าๆ นี้มาใช้อีกต่อไปอย่างน้อยก็ในน่านน้ำภายใน ในสงครามสมัยเก่า การค้าขนาดใหญ่เข้ามาทางแม่น้ำเทมส์โดยใช้เรือขนาดเล็กแจกจ่ายสินค้าไปตามส่วนต่างๆ ด้วยเหตุนี้พวกโจรสลัดรายย่อยจึงใช้โอกาสเก็บเกี่ยวทรัพย์สินสมบัติตามแนวชายฝั่ง แต่ปัจจุบันศูนย์กลางการแจกจ่ายทรัพยากรขนาดใหญ่เกิดขึ้นมากมายและการแจกจ่ายทรัพยากรก็รัดกุมมากขึ้นโดยผ่านเส้นทางคมนาคมภายใน ช่องแคบอังกฤษจึงไม่เป็นเพียงเส้นเลือดหลักเพียงเส้นเดียวอีกต่อไปและพ่อค้าสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาโจรสลัดได้โดยไม่กระทบกับระบบการค้าทางทะเลที่สำคัญ

ความน่าจะเป็นคือในอนาคต ปัญหาทั้งหมดในเรื่องของการป้องกันเส้นทางการค้าจะมีความง่ายมากขึ้นและจะต้องอาศัยวิธีการแก้ปัญหาในระดับยุทธศาสตร์กว่าที่เคยเป็นมา ผลลัพธ์ที่น่าจะเกิดขึ้นก็จะเอื้ออำนวยให้ป้องกันทำได้ง่ายกว่าการโจมตีเส้นทางการค้า

ระยะเวลาปฏิบัติการที่ลดลงก็แทบไม่ได้ลดความสำคัญลงไปเลย ในสมัยโบราณ เรือลาดตระเวนจะสามารถเก็บเสบียงได้ต่อเนื่อง 6 เดือน และตราบไคทีสามารถรับน้ำและน้ำมันได้เป็นระยะ เรือนี้ก็มีอิสระที่จะออกเดินเรือนอกพื้นที่ป้องกันได้ตลอดเวลาโดยไม่สูญเสียความเข้มแข็งที่สำคัญไป สำหรับปฏิบัติการในทะเลเปิด การเคลื่อนไหวยังทำได้โดยไม่จำกัดโดยสามารถแล่นไปมาเพื่อหลบเข้าศึกที่มีกำลังเหนือกว่าเป็นเวลา 2-3 วัน หรือไม่ก็ไล่ล่าเข้าศึกได้นานโดยไม่สูญเสียพลังงานและสามารถคอยเข้าศึกโดยไม่จำกัดเวลาที่จุดที่คาดว่าเข้าศึกจะผ่านมา หรือไม่ก็เปลี่ยนพื้นที่ปฏิบัติการหากจะเกิดอันตรายขึ้น ตราบไคทีเรือมีลูกเรือเหลือให้ควบคุมเรือ อำนาจในการทำลายของเรือก็เกือบจะมีไม่จำกัด ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปแล้ว เรือลาดตระเวนในปัจจุบันไม่ใหญ่ ความจุน้อย สามารถปฏิบัติการในพื้นที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น หรือหากต้องปฏิบัติการในทะเลเปิดซึ่งเป็นน่านน้ำอันตราย ก็จะไป

ได้ไม่กี่วันเนื่องจากเชื้อเพลิงจากถ่านหินไม่เพียงพอ การคุกคามไม่ก็ครั้งจากข้าศึกที่มีความเร็วสูงอาจจะทำให้เรือต้องกลับฐานทัพในทันทีเพราะเรือมีถ่านหินจำกัด นอกจากนี้ยังต้องยอมรับว่าการจัดเรือธงเป็นการลดความเร็วของเรือลง โดยต้องมีห้องเครื่องจักรขนาดใหญ่ที่มีอุปกรณ์ครบครัน ข้อจำกัดนี้มีแนวโน้มที่จะทำให้โอกาสในการกลับมายังฐานทัพมีความเสี่ยงมากขึ้น วิธีการลดความเสี่ยงทำได้อย่างเดียวคือจมเรือที่ยึดมาได้ แต่แนวทางนี้มีผู้ไม่เห็นด้วยซึ่งเหตุผลมีน้ำหนักพอสมควร ไม่มีประเทศมหาอำนาจใดจะต้องเจ็บปวดจากการจมเรือที่ยึดมาได้ด้วยตนเองและต้องใช้เวลามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพอากาศที่เลวร้าย นอกจากนี้การมีเชลยในเรือลาดตระเวนจำนวนหนึ่งสามารถก่อให้เกิดความอ่อนแอในอำนาจการรบของเรือได้ ยิ่งกว่านั้นในกรณีที่เรือข้าศึกมีขนาดใหญ่ก็ยอมทำลายได้ยากยิ่งขึ้น แม้ในสภาวะที่เอื้ออำนวยที่สุด ก็ยังต้องใช้เวลามากและไม่เพียงแต่ทำลายศักยภาพของเรือลาดตระเวนเท่านั้น แต่ยังลดโอกาสที่จะหลบหนีข้าศึกออกไปอีกด้วย

จากการพิจารณาทั้งหมดนี้ ชัดเจนว่าความเป็นไปได้ที่จะปฏิบัติการบนเส้นทางการค้าขนาดใหญ่ลดลงไปมากกว่าสมัยก่อน การที่จะให้เรือลาดตระเวนบุกโจมตีเส้นทางเหล่านั้นเป็นเพียงความฝัน ภายใต้สภาวะเงื่อนไขของโลกยุคใหม่ แทบจะเป็นไปได้น้อยมากที่จะคงการปิดล้อมเกาะอังกฤษเอาไว้อย่างถาวร เพราะต้องใช้เรือจำนวนมากมหาศาลซึ่งไม่มีประเทศใดที่สามารถคิดคำนวณได้ นอกจากอังกฤษ และแม้ว่าจะมีกำลังทางเรือมากมายแต่ก็ต้องครองทะเลให้ได้ก่อน ดังนั้นการสูญเสียระยะปฏิบัติการก็ทำให้อำนาจการโจมตีในปฏิบัติการในทะเลเปิดลดลงอย่างเห็นได้ชัด แม้ขีดความสามารถในการป้องกันเส้นทางการค้าจะไม่ได้เพิ่มมากขึ้นก็ตาม

ในการเพิ่มอำนาจการป้องกันการโจมตีเส้นทางการค้า เราต้องพิจารณาพัฒนาการใหม่ในเครื่องมือการสื่อสารระยะไกลก่อน ภายใต้เงื่อนไขก่อนหน้านี้เป็นไปได้ที่เดียวที่เรือโจรสลัดจะปฏิบัติการได้หลายวันในพื้นที่ที่มีการคมนาคมคับคั่งและยึดเรือได้จำนวนมากก่อนที่จะเปิดเผยตำแหน่งของเรือ แต่เมื่อเรือสินค้า

ติดเครื่องมือสื่อสารไร้สาย โจรสลัดก็ไม่สามารถโจมตีเรือสินค้าลำใดลำหนึ่งได้ โดยไม่ต้องกลัวว่าตนเองจะถูกตรวจจับและโจมตี นอกจากนี้เมื่อเราระบุตำแหน่งที่ตั้งของโจรสลัดได้แล้ว เรือทุกลำที่มีเครื่องรับวิทยุไร้สายจะได้รับคำเตือนและสามารถหลีกเลี่ยงเส้นทางที่มีโจรสลัดได้ ดังนั้นเรือโจรสลัดต้องเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของตนเองเรื่อยๆ ส่งผลต่ออำนาจการโจมตีของตนเอง ในภาพรวม ดูเหมือนว่าพัฒนาการของเทคโนโลยีสมัยใหม่จะมีผลต่อปัญหาโจรสลัดและทำให้ปฏิบัติการในทะเลเปิดให้มีความยากและไม่แน่นอนมากกว่าที่เคย ในเส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ อำนาจการโจมตีลดลงแต่ความสามารถในการหลบหนีเพิ่มมากขึ้นถึงระดับที่ต้องประเมินวิธีการป้องกันเส้นทางการค้าระหว่างเมืองท่าสำคัญใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง ซึ่งต้องนำพื้นฐานของระบบเก่าทั้งหมดมารวมพิจารณาด้วย พื้นฐานดังกล่าวได้แก่ระบบการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงและถึงจุดนี้ก็เดายากว่าการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับกระบวนเรือลำเลียงจะคุ้มค่างกับการลงทุนและเพียงพอที่จะรับประกันผลในทางยุทธศาสตร์หรือไม่

นอกเหนือจากข้อพิจารณาดังกล่าว ยังมีปัจจัยอีก 3 ประการซึ่งส่งผลในทางบวกต่อการรักษาความปลอดภัยของเส้นทางการค้าของอังกฤษและเพิ่มทางเลือกในวิธีการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง ประการแรกคือพัฒนาการของเรือกลไฟที่ไม่ต้องอาศัยแรงลมในการขับเคลื่อนเรือให้แล่นไปในทิศทางที่ต้องการ เหมือนกับเรือใบ ประการที่สองคือพัฒนาการของศิลปวิทยาการของการเดินเรือที่ทำให้ไม่ต้องอาศัยที่หมายบนบกเพื่อให้ทราบถึงตำแหน่งที่ตั้งของเรือช่วงเดินทาง ประการที่สามคือการเพิ่มท่าเรือขนาดใหญ่ของอังกฤษจำนวนมากซึ่งจะทำให้เส้นทางการค้าเดิมที่เข้ามาทางช่องแคบอังกฤษเพียงอย่างเดียวแบ่งออกเป็นหลายเส้นทางย่อยๆ ที่มีขนาดใหญ่และข้าศึกต้องอาศัยกำลังขนาดใหญ่เพื่อให้เกิดผลในการโจมตีเรือสินค้า ปัจจัยทั้งสามประการนี้ส่งผลให้เรือสินค้าสามารถหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีเรือลาดตระเวนของข้าศึกและทำให้ความเสี่ยงที่จะต้องใช้เรือคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงลดลง

ความยากลำบากที่ข้าศึกไม่สามารถโจมตีเรือสินค้าในเส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ไม่ใช่เหตุผลเดียวเท่านั้นที่จะทำให้การใช้วิธีการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงลดลง ยังมีประเด็นที่ต้องตระหนักว่าในขณะที่จำนวนเรือสินค้าที่ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลตั้งแต่ปี ค.ศ.1815 แทบเป็นไปไม่ได้เลยที่ข้าศึกจะสร้างเรือลาดตระเวนที่ใช้โจมตีเรือสินค้าในทะเลเปิดได้มากกว่าจำนวนเรือสินค้าที่เพิ่มมากขึ้นนี้ แม้ว่ากาที่ข้าศึกจะว่าจ้างเรือโจรสลัดจะไร้ประโยชน์แล้วก็ตาม ดังนั้นข้อพิจารณาที่ต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมด้วยในกรณีที่จะลดจำนวนเรือคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง เพราะแน่นอนว่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากข้าศึกต่อเส้นทางการค้าของอังกฤษในปฏิบัติการในทะเลเปิดเป็นผลมาจากอัตราส่วนระหว่างความแข็งแกร่งของเรือลาดตระเวนต่อขนาดของการค้าทางทะเล อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การค้าของประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกันประเทศที่มีผลมาจากขนาดการค้าที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต ประเด็นนี้จะพิจารณาในภายหลัง

การวิเคราะห์ที่เหลื้อได้แก่ความสัมพันธ์ที่มีกับระบบการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงแบบเดิม ประโยคที่ว่าเส้นทางการค้าทางทะเลขนาดใหญ่จะไม่ได้รับการปกป้องดูเหมือนว่าจะไปไม่ได้กับความคิดที่ว่าเรือฟริเกตเป็นเรือที่ใช้สำหรับการ “แล่นลาดตระเวน (on a cruise)” ตลอดเวลา โดยเรือฟริเกตจะทำหน้าที่ลาดตระเวนเส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ความจริงแล้วเรือฟริเกตไม่ได้นำมาใช้ในภารกิจนี้และก็ได้ลาดตระเวนอย่างอิสระเสมอไป เรือฟริเกตเป็นส่วนหนึ่งของระบบการป้องกันเส้นทางการค้าและมียุทธโธปกรณ์ที่จำเป็นก็จริง แต่ระบบนี้เกิดจากการแยกระหว่างเมืองท่าที่ได้รับการป้องกันเป็นอย่างดีกับเส้นทางเดินเรือที่ไม่ได้รับการป้องกัน ซึ่งการแบ่งประเภทเช่นนี้มีผลในทางยุทธศาสตร์จึงเป็นไปไม่ได้ที่จะลากเส้นแบ่งระหว่างพื้นที่ที่ได้รับการป้องกันและไม่ได้รับการป้องกันในโลกความเป็นจริง นอกพื้นที่ที่ได้รับการป้องกันอย่างดีจะเป็นพื้นที่ที่เส้นทางการค้ามาประสานกันและมีการจราจรคับคั่ง ในพื้นที่นี้ เรือลาดตระเวนของข้าศึกกับเรือโจรสลัดว่าจ้างจะพิจารณาว่ามีความคุ้มค่าที่จะเสี่ยง

โจมตีเรือสินค้าอย่างแน่นนอน เช่นเดียวกัน เมื่อกระบวนเรือลำเลียงเข้าพื้นที่ที่ การจราจรคับคั่งก็จะตระหนักดีว่ากำลังเข้าสู่่านน้ำอันตรายและเกรงว่ากองเรือ คุ่มกันของตนเองจะมีกำลังไม่มากพอที่จะต่อต้านการโจมตีจากข้าศึกได้ ด้วยเหตุ นี้เองที่ในทางปฏิบัติ เมื่อกระบวนเรือลำเลียงเดินทางเข้ามาถึง อังกฤษจะเพิ่ม กองเรือลาดตระเวนหนักหรือกองเรือประจัญบานก็เป็นไปได้เข้าไปปกป้อง กระบวนเรือลำเลียง ส่วนกระบวนเรือที่แล่นออกไปจากเมืองท่าก็เช่นกัน จะมี กำลังเสริมไปช่วยเพื่อให้รอดพ้นพื้นที่อันตรายไปได้ อังกฤษใช้ระบบป้องกัน ดังกล่าวกับน่านน้ำในประเทศและในอาณานิคม กำลังเสริมเหล่านี้จะไม่ได้ ลาดตระเวนเส้นทางเดินเรือ ในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ระบบฐานทัพหน้า (outposts) จะใช้ในช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงมากและในพื้นที่ที่ไม่ได้รับการป้องกัน ร่วมกับการเสริมกำลังกับกองเรือลำเลียง เมืองท่าที่มีความสำคัญรองลงมา เช่น แหลมฟินิสเตอร์เร หรือแหลมเซนต์ วินเซนต์ ก็จะใช้เรือลาดตระเวนหนัก 1-2 ลำ หากจำเป็นก็จะใช้กองเรือหนึ่งกองเรือเลย

จากที่ได้อธิบายมา เนื่องจากเงื่อนไขทางทะเลและธรรมชาติของการ สื่อสารคมนาคมทางทะเลที่มีความเฉพาะ การปฏิบัติดังกล่าวได้รับการปรับใช้ทั้ง การโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้า และพื้นที่ที่การจราจรคับคั่งจะต้อง อาศัยการป้องกันจากเรือฟริเกตให้ออกมา “แล่นลาดตระเวน (on a cruise)” ด้วย ผู้บังคับการเรือฟริเกตจะรับภารกิจการป้องกันซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นการ โจมตีได้ทันที

เมื่อระบบการป้องกันเส้นทางการค้าได้รับการพัฒนาเต็มที่ จะเกิด เส้นทางลาดตระเวนขึ้น แต่ไม่ใช่เส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ เส้นทาง ลาดตระเวนจะเชื่อมพื้นที่ใกล้เคียงและฐานทัพหน้าของเรือลาดตระเวน ในปี ค.ศ.1805 ช่องแคบยิบรอลตาร์และน่านน้ำภายในอังกฤษจะเชื่อมต่อกันด้วย เส้นทางลาดตระเวนซึ่งมาจากแหลมเซนต์ วินเซนต์ ผ่านพื้นที่แหลมฟินิสเตอร์เร ไปยังแหลมเคลียร์ (Cape Clear) โดยมีสาขาแยกออกไปยังศูนย์กลางทาง ยุทธศาสตร์นอกอูซันต์ ระบบการป้องกันแบบใหม่นี้เกิดขึ้นในช่วงที่อังกฤษคาด

ว่ากองเรือฝรั่งเศสและสเปนจะทุ่มกำลังทั้งหมดเพื่อปฏิบัติการโจมตีเส้นทางการค้าและอาณานิคมของอังกฤษด้วยกองกำลังโจมตีขนาดเล็ก ดังนั้นจึงต้องมีกำลังส่วนหนึ่งเอาไว้ระบุตำบลที่ของกองกำลังดังกล่าวที่อาจจะหลุดรอดการปิดล้อมออกมาได้ และเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถไล่ติดตามกำลังทางเรือเหล่านั้นเส้นทางใหม่จริงๆ แล้วคือเส้นทางลาดตระเวนหาข่าว แม้อังกฤษจะมองว่าเป็นเครื่องมือเดียวที่ใช้ป้องกันเส้นทางการค้าทางใต้ที่มีฐานทัพของฝรั่งเศสและของสเปนขนานอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁴²

เป็นที่น่าสังเกตว่าระบบการป้องกันทั้งหมด แม้ว่าจะไม่ขัดแย้งกับเป้าหมายของการปฏิบัติการทางเรือที่จะรบแตกหักกับข้าศึก แต่ก็เกี่ยวข้องข้องกับการใช้กำลังและการเปลี่ยนความตั้งใจของข้าศึกซึ่งไม่ปรากฏในการรบทางบก อังกฤษต้องนำมากองเรือลาดตระเวนขนาดใหญ่มาใช้แทนที่จะใช้กองเรือประจัญบาน ในขณะที่การเข้า-ออกของกระบวนเรือลำเลียงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยในกำลังที่ใช้ตามพื้นที่ต่างๆ

แม้ว่าการป้องกันการโจมตีต่อเส้นทางการค้าจะดูไม่สำคัญนักในการรบสมัยก่อน แต่ในอนาคต การคุ้มกันเส้นทางการค้าในทะเลจะสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เข้าใจได้ว่าไม่เพียงแต่การค้าของอังกฤษจะมีขนาดใหญ่ ครอบคลุมทั่วโลกและนำมาซึ่งความร่ำรวยให้กับประเทศอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนแล้ว แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจบางอย่างที่รู้จักดี (ระบบทุนนิยม) ความอยู่รอดของประเทศยังต้องแขวนไว้บนความสามารถในการนำเข้าและการส่งออกของประเทศกว่าในอดีต ในโลกยุคใหม่อังกฤษต้องพึ่งพาการค้าอย่างมาก และดังนั้นอังกฤษจำเป็นต้องอุทิศกำลังและความสนใจให้กับเส้นทางการค้าให้มากขึ้น

⁴² ควรจะกล่าวว่าคอร์นวอลล์สไม่ได้เห็นระบบป้องกันเส้นทางการค้านี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับปฏิบัติการจากแหลมพินิสเตอร์เร ถึงแหลมเซนต์ วินเซนต์ ดังที่เนลสันแนะนำไว้ เมื่อรับทราบคำสั่งจากพื้นที่อุซันต์ คอร์นวอลล์เขียนว่า “คำแนะนำ ... เกือบจะเหมือนกับเรื่องธรรมดาทั่วไป ข้าพเจ้าทำได้เพียงเดาว่าทำไมจึงส่งคำสั่งนี้มาให้เรา” *Admiralty, In-Letters*, 129, 28 September 1805. (หมายเหตุจดหมายคือ 694 in ADM 1/129 at the Public Records Office, Kew.)

สมมติว่าสิ่งที่กล่าวมานี้เป็นจริง แน่نونว่าสงครามทางเรือกับข้าศึกที่รวมกันหลายประเทศย่อมสร้างความลำบากให้กับอังกฤษอย่างแน่นอน มากกว่าการรบครั้งใดที่อังกฤษเคยเผชิญมา เพราะว่าพัฒนาการของอาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ทำให้ความต้องการการกองเรือลาดตระเวนมีมากกว่าเคยเป็นมา ชีตความสามารถของกองเรือลาดตระเวนที่จะสนับสนุนการป้องกันเส้นทางการค้าลดลงอย่างมากในเชิงเปรียบเทียบ (ชีตความสามารถอาจจะเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการที่มากกว่าทำให้รู้สึกว่ชีตความสามารถลดลง)

ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าบทสรุปดูจะวิจารณ์ได้ยาก แต่สำหรับการวิเคราะห์พบว่าแนวความคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสมมติฐานสองประการซึ่งยังไม่ชัดเจน และต้องได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นความจริงต่อไป สมมติฐานแรกได้แก่ระดับความอ่อนไหว (vulnerability) ของสมุททานุภาพด้านการค้าทางทะเลวัดจากขนาดของการค้าทางทะเล สมมติฐานที่สองได้แก่ระดับความยากในการป้องกันระบบการค้าทางทะเลลึกขึ้นอยู่กัขนาดของการค้าทางทะเลเช่นกัน กล่าวคือยิ่งขนาดการค้ามากเท่าใด กำลังที่ต้องใช้ในการปกป้องเส้นทางการค้าดังกล่าวมากขึ้นเท่านั้น แนวความคิดนี้ดูเหมือนว่าจะขยายเกินขอบเขตเพราะหลายครั้งอังกฤษกำหนดกำลังรบทางเรือโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบกับอัตราส่วนระหว่างกำลังทางเรือของประเทศมหาอำนาจกับขนาดการค้าของประเทศนั้น

หวังว่าภาพของระบบการป้องกันการค้าทางทะเลของอังกฤษที่ฉายมาทั้งหมดจะสร้างความตระหนักรู้ว่าการยอมรับสมมติฐานทั้งสองประการจะต้องผ่านการพิจารณาอย่างละเอียด ในประวัติของระบบดังกล่าว ไม่มีตัวบ่งชี้ใดๆ ว่าระบบการป้องกันนี้ขึ้นอยู่กัขนาดของการค้าทางทะเลที่กองเรือนั้นต้องปกป้อง นอกจากนั้นยังไม่มีหลักฐานใดๆ ที่จะชี้ให้เห็นว่าการที่ข้าศึกสามารถกดดันอังกฤษด้วยสงครามกับเรือสินค้าจะเพิ่มมากขึ้นตามขนาดของการค้าทางทะเล หลักฐานที่ปรากฏจริงๆ กลับเป็นไปในอีกลักษณะหนึ่ง กล่าวคือยิ่งขนาดของการค้าของอังกฤษมากขึ้นเท่าใด ความสามารถที่ข้าศึกจะโจมตีเส้นทางการค้าของเรากลับลดลงแม้ว่าข้าศึกจะทุ่มความพยายามทั้งหมดเพื่อเป้าหมายนี้ก็ตาม

กล่าวได้ว่าทุกครั้งที่เข้าศึกษาปฏิบัติตามแนวทางเช่นนี้ การค้าของเข้าศึกษาเองกลับลดลงเหลือศูนย์ ในขณะที่การค้าของอังกฤษกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตลอด

ในประเด็นนี้สามารถโต้แย้งได้ว่าเพราะช่วงเวลาที่เข้าศึกษาทุ่มกำลังทำลายการค้าของอังกฤษเป็นช่วงเวลาที่อังกฤษมีกำลังเหนือกว่าเข้าศึกษาอย่างมากและไม่สามารถปฏิบัติการแม้กระทั่งจะปฏิเสธการใช้ทะเล เข้าศึกษาทำได้เพียงแทรกแซงการเดินทางเรือสินค้าเป็นระยะเท่านั้น แต่ความจริงก็ต้องเป็นเช่นนี้ไม่ว่าอังกฤษจะมีกำลังเหนือกว่าเข้าศึกษาหรือไม่ก็ตาม หากเข้าศึกษาไม่สนใจกองเรือประจัญบานของอังกฤษแต่ทุ่มกำลังยังระบบการค้าของอังกฤษเท่านั้น เข้าศึกษาก็จะไม่สามารถต่อสู้เพื่อให้ได้การครองทะเลเลย เพราะไม่ว่าจะเป็นอย่างไร เข้าศึกษาก็จะไม่สามารถครองทะเลได้และจะทำทั้งสองอย่างได้ในเวลาเดียวกันอย่างเป็นระบบ หากเข้าศึกษาไม่โจมตีเส้นทางการค้าของอังกฤษได้อย่างเป็นระบบโดยใช้ปฏิบัติการในเชิงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เข้าศึกษาก็จะคาดหวังว่าจะได้ชัยชนะได้ยากลำบาก

ถึงจุดนี้ หากนำสมมติฐานทั้งสองข้อมาทดสอบด้วยการประยุกต์ใช้หลักการพื้นฐานแล้ว ในทางทฤษฎีสมมติฐานทั้งสองจะไม่หนักแน่นสมบูรณ์ สมมติฐานข้อแรกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างระดับความอ่อนไหวกับขนาดของการค้าทางทะเล เนื่องจากเป้าหมายของสงครามคือความพยายามบีบให้เข้าศึกษาทำตามสิ่งที่เราต้องการ วิธีการเดียวที่เราสามารถคาดหวังจากสงครามกับเรือสินค้าให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการคือการสร้างความเสียหายให้กับระบบการค้าของเข้าศึกษาจนทำให้เข้าศึกษาอมเจรจาสันติภาพที่ฝ่ายเราได้เปรียบมากกว่าที่จะต้องทำสงครามต่อไป แรงกดดันที่มีต่อระบบการค้าจะต้องมากถึงระดับความเป็นความตายของประเทศ ไม่ใช่เพียงแค่การรบกวนเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งต้องทำให้ระบบเศรษฐกิจทำงานไม่ได้หรือไม่ก็ทำให้กิจกรรมประจำวันของผู้คนถูกคุกคาม หากการค้าทั้งหมดเท่ากับ 100 ล้านเหรียญ แต่เรารบกวนระบบเศรษฐกิจให้ลดลงได้เพียง 5 ล้านเหรียญ เข้าศึกษาก็จะไม่รู้สึกอะไรนอกจากจะเป็นการขึ้นลงของระบบเศรษฐกิจตามธรรมชาติเท่านั้นดังเช่นในช่วงเวลาสั้นๆ ใดๆก็ตาม หากเราสามารถทำได้ถึง 50 ล้านเหรียญแล้ว ผลการค้าของเข้าศึกษาก็จะเสียไปและสงคราม

ก็มีนัยสำคัญต่อความเสียหายของข้าศึกนี้ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง เพื่อให้สงครามเป็น ประเด็น ความเสียหายจำเป็นต้องเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในเชิงเปรียบเทียบ มาตรการรบกวนความอ่อนไหวของชาติใดๆ โดยโจมตีการค้าของชาตินั้นคือการ ทำลายระบบการค้าให้ได้ถึงร้อยละที่ทำให้ข้าศึกรับรู้ถึงความเสียหายจากการรบ

จริงที่ว่าขนาดของความเสียหายที่ข้าศึกจะสามารถกระทำต่อการค้าของ อีกฝ่ายหนึ่งด้วยกำลังที่มีอยู่ย่อมจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับขนาดของการค้า หากขนาดการค้ามีมาก พื้นที่ที่มีการจราจรคับคั่งมากกว่าจะเป็นพื้นที่การโจมตี จากเรือลาดตระเวน แต่ไม่ว่าพื้นที่เหล่านั้นจะมีเรือแล่นไป-มาหนาแน่นเพียงใดก็ตาม อำนาจการทำลายของเรือลาดตระเวนย่อมมีอยู่อย่างจำกัดเสมอและใน อนาคตยิ่งจะมีข้อจำกัดมากยิ่งขึ้นไปอีก ข้อจำกัดนี้เกิดขึ้นจากความจริงที่ว่าใน เรื่องขีดความสามารถของเรือ เป็นไปไม่ได้ที่จะโจมตีเรือสินค้ามากกว่าจำนวน หนึ่งในช่วงเวลาอันจำกัด และด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ ข้าศึกเผชิญกับหายนะที่ชัดเจน เมื่อข้อจำกัดนี้ไม่เกิดขึ้นกับ กำลังที่ได้รับ ขนาด ของการค้าจะไม่เป็นประเด็นต่อผลการรบ และด้วยเห็นว่าขีดความสามารถของ เรือลาดตระเวนในอนาคตจะลดลงเพียงใดและขนาดของการค้าจะเพิ่มมากขึ้นมา เท่าใด ข้อจำกัดของอำนาจการทำลาย (อย่างน้อยเมื่อเทียบกับตัวเอง) จึง จำเป็นต้องลดน้อยลงเพราะเรามีระบบการป้องกันเส้นทางการค้าเป็นระบบมี เหตุผล อันที่จริง เส้นทางการคมนาคมต้องปลอดภัยในระดับที่อังกฤษเคยทำได้ใน อดีต ดังนั้นประเด็นนี้จึงเป็นเหตุผลที่จะเชื่อว่าความอ่อนไหวของการค้าทางทะเล ที่เป็นผลจริงๆ ไม่ได้แปรผันตรงกับสัดส่วนของขนาดการค้าทางทะเล แต่ แปรผกผันกันเสียมากกว่า (ซึ่งห่างไกลจากสมมติฐานที่เชื่อกันว่าจริงเป็นอย่างมาก) กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ยิ่งขนาดของการค้าทางทะเลเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ความ ยากลำบากที่จะโจมตีเส้นทางการค้าให้เป็นผลในทางปฏิบัติก็ยิ่งจะเพิ่มมากขึ้น เท่านั้น

เช่นเดียวกัน หากพิจารณาระดับความยากในการป้องกันระบบการค้า ทางทะเลจะพบว่าไม่ได้เป็นสัดส่วนกับขนาดของการค้าทางทะเลเลย แต่กลับ

เป็นสัดส่วนกับจำนวนของเมืองท่าและพื้นที่ที่สำคัญและการรักษาความปลอดภัย ไม่ว่าขนาดของการค้าทางทะเลจะมีมากเพียงใด จำนวนของเมืองท่าและพื้นที่สำคัญยังคงมีจำนวนเท่าเดิม และขนาดของกำลังที่ต้องใช้ป้องกันเมืองท่าและพื้นที่สำคัญจะแตกต่างกันไปตามกำลังของข้าศึกที่กำลังเผชิญหน้า กล่าวคือกำลังป้องกันจะขึ้นอยู่กับการกระจายตัวของท่าเรือของฐานทัพและขนาดกำลังทางเรือข้าศึก ดังนั้นในสงครามปี ค.ศ.1812 ระหว่างอังกฤษกับสหรัฐอเมริกา พื้นที่เวสต์อินดีส์และอเมริกาเหนืออ่อนไหวกว่าที่เคยเป็นในสงครามระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสและในช่วงที่อเมริกายังไม่ได้เป็นเจ้าของท่าเรือสำคัญ การที่ท่าเรือเหล่านี้มีความเปราะบางนั้นไม่ใช่เฉพาะต่อการโจมตีจากกองทัพเรือสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ยังเปราะบางต่อการโจมตีของเรือฝรั่งเศสในระดับที่สูงกว่าด้วย ผลที่เกิดขึ้นก็คือกำลังทางเรือของอังกฤษซึ่งจะต้องนำไปใช้ในการป้องกันเส้นทางการค้าในอเมริกาเหนือไม่สมดุลกับความแข็งแกร่งของข้าศึกใหม่ กำลังป้องกันของอังกฤษจะต้องเพิ่มมากขึ้นมหาศาลในขณะที่ขนาดของการค้าทางทะเลยังคงเหมือนเดิม

ความสัมพันธ์ของการป้องกันเส้นทางการค้าต่อเมืองท่าและพื้นที่สำคัญมีความสำคัญยิ่งยวดเพราะหากพื้นที่เหล่านี้ของอังกฤษเพิ่มมากขึ้นในตะวันออกไกล ย่อมจะสร้างปัญหาต่อความปลอดภัยของเส้นทางคมนาคมทางทะเลได้อย่างมาก ทะเลในอีสต์อินเดียย่อมถือว่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับการปกป้องไว้เสมอแต่ปัญหาในการป้องกันสามารถทำได้ด้วยการใช้วิธีป้องกันเส้นทางเดินเรือแบบเดิมเพื่อให้พื้นที่บางส่วนนั้นอยู่รอด จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 17 การค้าทางทะเลระยะไกลต้องปกป้องตนเองอย่างน้อยพื้นที่นอกเกาะอังกฤษและการที่ชาวอีสต์อินเดียนยังคงกำลังรบและยุทธโศภณเอาไว้มากเพื่อใช้รับประกันความปลอดภัยของตนเอง พื้นที่ซึ่งอยู่เกินไปกว่าเซนต์ เฮเลนา ต่างต้องดูแลความปลอดภัยของตนเองหรือก็ไม่ต้องใช้กองเรือคุ้มกันซึ่งต้องใช้เรือผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนเข้าสู่สถานีเรือในอีสต์อินเดีย ตามหลักแล้ว กองเรือคุ้มกันจะไม่ไปเกินกว่าเส้นทางขาออกตรงเซนต์ เฮเลนา และจะให้การคุ้มกันอีกครั้งที่เซนต์ เฮเลนา เมื่อ

กระบวนเรือลำเลียงกลับมายังเส้นทางขาเข้าจากอินเดีย จีนและพื้นที่จับปลาวาฬที่ทะเลใต้ (South Sea) แนวคิดคือเพื่อจัดการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงสำหรับส่วนที่เป็นเส้นทางเดินเรือขนาดใหญ่ซึ่งอ่อนไหวต่อการโจมตีจากข้าศึกอย่างฝรั่งเศสหรือสเปนซึ่งมีฐานทัพในอาณานิคมตามแนวชายฝั่งแอฟริกาและหมู่เกาะใกล้เคียง

ด้วยเหตุผลที่ชัดเจนนี้ อังกฤษจะต้องพิจารณาปรับปรุงระบบนี้ให้เหมาะสมในอนาคต การขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจยุโรปทำให้สถานะแวดล้อมที่การป้องกันเส้นทางการค้าเคยทำได้เพียงพอเปลี่ยนแปลงไป และในสถานะสงครามกับประเทศมหาอำนาจยุโรปใดก็ตาม ระบบการป้องกันเส้นทางการค้า เมืองท่าและจุดสำคัญจะต้องขยายออกไปทางตะวันออกอย่างมาก ซึ่งจะดึงทรัพยากรทางเรือของอังกฤษไปใช้รวมทั้งต้องอาศัยวิธีการรวมกำลังเป็นจุดๆ ตามเส้นทางซึ่งจะต้องคงไว้แม้จะทำได้อย่างเบาบางก็ตาม ดังนั้นตรงจุดนี้ เราต้องกำหนดจุดที่การป้องกันเส้นทางการค้าทำได้ยากลำบาก (เพราะมีภัยคุกคามจากข้าศึกมาก) เพื่อนำกำลังไปรวมเอาไว้ในพื้นที่นั้น

ถึงแม้ว่าฐานทัพเรือขนาดเล็กของข้าศึกที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ป้องกันจะไม่ได้สร้างปัญหาให้กับระบบการค้าเท่าใดก็ตาม แต่ข้าศึกสามารถใช้เป็นฐานสำหรับเรือที่ติดตอร์ปิโดซึ่งจะสร้างปัญหาให้กับการป้องกันเส้นทางการค้าได้ ทราบดที่ฐานทัพเหล่านี้ตั้งอยู่โดยมีกองเรือขนาดเล็กที่มีศักยภาพปฏิบัติการการป้องกันเส้นทางการค้าจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายอย่างที่เคยเป็นมา จะต้องมีการเตรียมการที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น แต่หลักการดำรงไว้ซึ่งพื้นที่ป้องกันจะยังไม่เปลี่ยนแปลงไป และหากจะต้องนำหลักการนี้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลดังที่เคยเป็นมา เครื่องมือและวิธีการที่จะใช้ในการรักษาพื้นที่เหล่านั้นจะต้องนำมาปรับใช้กับยุทธวิธีที่เกิดขึ้นมาใหม่ เจื่อนไขทางยุทธศาสตร์แบบเดิมเท่าที่ปรากฏให้เห็น ก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากมายกเว้นผลจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้การป้องกันเส้นทางการค้ามีความเป็นไปได้และคุ้มค่ามากกว่าการโจมตีเส้นทางการค้า

ถ้าหากเราจะสร้างหลักการบนพื้นฐานที่มาจากข้อสรุปนี้ จะพบว่า มีหลักการทั่วไปอยู่ 2 ประการ ประการแรก ความอ่อนไหวทางการค้าแปรผกผันกับขนาดของการค้า และประการที่สอง ความสามารถในการโจมตีหมายถึงความสามารถในการป้องกัน หลักทั่วไปประการที่สองซึ่งเป็นจริงเสมอมีหลักฐานสนับสนุนจากพัฒนาการของอาวุธยุทโธปกรณ์สมัยใหม่ ความสามารถในการโจมตีหมายถึงอำนาจในการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากการครองทะเลได้ อังกฤษต้องเสริมสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์ทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพซึ่งหมายถึงความรวดเร็วและความทนทาน การเสริมสร้างนี้ทำได้ 2 แบบ ด้วยการเพิ่มความสามารถในการป้องกันและการโจมตีของยานรบกับด้วยการเพิ่มขนาดของยานรบ หากอังกฤษเพิ่มขนาดของยานรบจำนวนยานรบก็จะลดลงทันที แต่หากไม่เพิ่มความสามารถในการป้องกันและการโจมตีของยานรบ อังกฤษจะสามารถดำรงจำนวนของยานรบเอาไว้และเสริมสร้างอำนาจการโจมตี ในเวลาเดียวกันก็จะสามารถเสริมการป้องกันได้ด้วยกำลังทางเรือที่มีอำนาจรบต่ำย่อมไม่สามารถปฏิบัติการในพื้นที่ที่มีการจราจรคับคั่งได้หากไม่มีการสนับสนุนจากเรือรบเพื่อเอาชนะการตั้งรับ หน่วยเรือที่แยกขบวนออกไปสนับสนุนเช่นนี้จะทำให้กำลังอีกด้านหนึ่งถูกปล่อยทิ้ง และเมื่อกระบวนการนี้เริ่มต้นขึ้นแล้วจะต้องปฏิบัติให้ถึงจุดมุ่งหมาย หน่วยเรือสนับสนุนจะมีผลได้ต้องเข้าไปปฏิบัติการร่วมกับกองเรือใหญ่ และไม่ช้าไม่นาน ประเทศที่มีอำนาจด้อยกว่าจะพยายามใช้การทำลายเรือสินค้าแทนที่จะเผชิญหน้าด้วยการรบแตกหักและที่สุดก็จะต้องเจอกับสงครามระหว่างกองเรือด้วยกันเนื่องจากว่าประเทศที่มีอำนาจเหนือกว่าจะใช้ระบบการป้องกันเส้นทางการค้าที่หนักแน่นสมบูรณ์มากกว่า และสิ่งที่เกิดขึ้นจะเป็นเช่นนี้เสมอตราบใดที่กำลังทางเรือสามารถเอาชนะเมฆหมอกแห่งข้อมูลข่าวสารได้ และดูเหมือนว่าความสามารถในการเคลื่อนกำลังที่คล่องตัวขึ้นและวิธีการสื่อสารที่รวดเร็วกว่าสมัยก่อน ขึ้นการเผชิญหน้าระหว่างกองเรือและเข้ารบแตกหักจนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถครองทะเลได้จะรวดเร็วกว่าที่กองเรือลาดตระเวนของข้าศึกจะไล่ล่าทำลายเส้นทางการค้าได้ถึงระดับที่จะมีการเข้าสู่โต๊ะเจรจา การรบเช่นนั้นเป็นอดีตไปแล้ว

จนกระทั่งฝ่ายหนึ่งสามารถครองทะเลแบบถาวรได้ เมื่อพิจารณาตามหลักการรบตั้งเดิม การทำสงครามกับเรือสินค้าในอนาคตจะไม่ส่งผลที่น่าพอใจมากเท่าใด

สุดท้ายในการเข้าถึงปัญหาเรื่องการป้องกันเส้นทางการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดกำลังที่ใช้และการวางกำลังในจุดสำคัญต่างๆ มีข้อจำกัดหลักที่ต้องเข้าใจคือไม่มีวิธีการใดที่จะใช้ในการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงได้อย่างสมบูรณ์ (การทำไข่เจียวต้องตอกไข่ให้เปลือกแตก) เราไม่สามารถทำสงครามโดยไม่สูญเสียเรือบ้าง หากจะตั้งเป้าหมายที่การมีขีดความสามารถสูงสุดและวางกำลังในตำแหน่งดีที่สุดเพื่อคุ้มครองการค้าให้ไม่มีความอ่อนไหวเลย การกระทำเช่นนี้เท่ากับการนำพาระบบเศรษฐกิจของประเทศไปสู่หายนะเพราะเป็นการใช้กำลังอำนาจของประเทศไปสู่เป้าหมายอย่างเดียวคือการเป็นทรราชทางทะเล (maritime despotism) และจะทำให้ประเทศทั้งหลายลุกขึ้นมาร่วมกันต่อต้านประเทศนั้นทันที การบรรลุเป้าหมายก็ยิ่งห่างไกลความเป็นจริง เช่น ในปี ค.ศ. 1870 มหาอำนาจทางทะเลอันดับสองของโลกทำสงครามกับข้าศึกซึ่งไม่ได้เป็นมหาอำนาจทางทะเลแต่อย่างใด แต่ปล่อยให้เรือของตนถูกยึดไปอย่างง่ายดาย ในยุคที่อังกฤษเป็นมหาอำนาจทางทะเลได้โดยสมบูรณ์ ระบบการค้าของอังกฤษไม่เคยที่จะไร้ความอ่อนไหวเลยและก็ไม่วันจะทำได้ ความพยายามสร้างระบบที่ไร้ความอ่อนแอเท่ากับการตกหลุมพรางทางยุทธศาสตร์ซึ่งพยายามที่จะครองความเป็นเจ้าในทุกหนทุกแห่งเพราะเป็นการทิ้งสาระสำคัญด้วยเกรงว่าจะสูญเสียสิ่งที่ไม่สำคัญไปและเป็นการวางแผนบนฐานความคิดที่ว่า การทำสงครามโดยไม่มี ความสูญเสียนั้นเป็นไปได้ ซึ่งในความเป็นจริงไม่เคยปรากฏและจะไม่มีทางเกิดขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน ความฝันถึงสันติภาพเช่นนี้ต้องสลัดทิ้งไป หลักการของอังกฤษจะต้องเป็นการสร้างสมดุลในทางเศรษฐกิจซึ่งอยู่ระหว่างความคิดสองด้าน ด้านหนึ่งจะเป็นช่วงที่อังกฤษพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญรุ่งเรือง และสร้างสมกำลังทางทหารให้เพียงพอที่จะตอบโต้ข้าศึกในยามสงคราม อีกด้านหนึ่งจะเป็นเวลาสงครามที่อังกฤษต่อต้านข้าศึกไม่ทำให้ทำลายระบบเศรษฐกิจด้วยการรับประกันว่าการไหลเวียนทางการค้าจะมีมากเพียงพอให้ประเทศอยู่รอด

3. การโจมตี ป้องกันและสนับสนุนปฏิบัติการนอกประเทศ

การโจมตีในดินแดนข้าศึกและการป้องกันการโจมตีจากข้าศึกจากนอกประเทศใช้มาตรการสำหรับการปฏิบัติตามหลักการโจมตีและการป้องกันเส้นทางการค้าเพราะในทั้งสองกรณีเป็นประเด็นเกี่ยวกับการควบคุมเส้นทางคมนาคมทางทะเล และโดยทั่วไป การควบคุมเส้นทางคมนาคมย่อมมีวัตถุประสงค์ไม่เพื่อการโจมตีก็เพื่อการป้องกัน แต่เมื่อจะต้องปฏิบัติการนอกประเทศ เสรีภาพในการเดินเรือไม่ใช่เพียงข้อพิจารณาเดียวเท่านั้น หน้าที่ของกองเรือไม่ได้จบที่การป้องกันกองเรือลำเลียงทหารที่กำลังเดินทางในทะเลเท่านั้น เว้นเสียแต่เป้าหมายปลายทางจะเป็นพื้นที่ของมิตรประเทศ แต่โดยปกติซึ่งเป้าหมายเป็นพื้นที่ของข้าศึก ย่อมต้องมีการต่อต้านการปฏิบัติการของฝ่ายเราอย่างแน่นอน ดังนั้น หน้าที่ของกองเรือจึงมีเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมซึ่งเป็นหน้าที่การสนับสนุนปฏิบัติการนอกประเทศและต้องอาศัยการปฏิบัติการร่วมซึ่งจะแตกต่างจากการป้องกันเส้นทางการค้าอย่างชัดเจน แต่หากไม่พิจารณาประเด็นนี้ วิธีการป้องกันจะไม่แตกต่างกันโดยจะใช้กำลังตามภัยคุกคามตามเส้นทางเดินเรือ อย่างไรก็ตาม การโจมตีดินแดนข้าศึกนั้น การพิจารณากำลังที่ใช้ตามภัยคุกคามดังกล่าวย่อมไม่เพียงพอเพราะไม่ว่าความเสี่ยงจะมีน้อยเพียงใดก็ตาม มาตรการการป้องกันจะต้องมีมากพอที่จะใช้ในภารกิจการสนับสนุนปฏิบัติการต่อดินแดนข้าศึก

แง่มุมที่ซับซ้อนที่สุดในประเด็นนี้คือการโจมตีดินแดนข้าศึกจะหลีกเลี่ยงได้หรือไม่ จากมุมมองในระดับยุทธศาสตร์ มุมมองนี้ไม่ได้ต่างออกไปจากหัวข้อแรกคือการต่อต้านการโจมตีของข้าศึก ไม่ว่าจะภัยคุกคามจากข้าศึกจะเล็กหรือใหญ่ กฎพื้นฐานคือเรือลำเลียงไม่ใช่เรือคุ้มกันจะต้องเป็นเป้าหมายพื้นฐานของกองเรือตามหลักนิยมเดิม เราต้องจมเรือคุ้มกันหรือจำกัดการปฏิบัติของเรือคุ้มกัน แต่ไม่มีทางจะกำหนดให้เรือคุ้มกันเป็นเป้าหมายเบื้องต้น เว้นเสียแต่ว่าทั้งการจมเรือคุ้มกันและการจำกัดการปฏิบัติของเรือคุ้มกันทำไม่ได้ ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงหลักนิยมเดิมนี้น้อยครั้งที่เราจะพบว่ายุทธศาสตร์ทางเรือจะระบุชัดเจนในทางเทคนิค เช่นนี้ แต่หลักนิยมข้อนี้ต้องยกเว้นเอาไว้ ขอย้ำอีกครั้งว่าหลักนิยมข้อนี้ระบุว่า

“เรือลำเลียงกำลังพลของข้าศึกจะต้องเป็นเป้าหมายพื้นฐานของการโจมตีเสมอ (The transports of the enemy are to be your principal object.)”

หลักนิยมนี้อาจปรับใช้ได้มากกว่ากรณีที่เรือคุ้มกันกำลังปกป้องเรือลำเลียงกำลังพลเท่านั้น ในกรณีอย่างเช่นข้าศึกใช้กำลังทั้งหมดในการป้องกันกำลังทหารอย่างเช่นในปี ค.ศ.1744 เมื่อนอร์ริสเตรียมพร้อมจะไล่ล่าติดตามกองเรือลำเลียงของฝรั่งเศสด้วยกำลังทางเรือทั้งหมด อีกกรณีหนึ่งคือในปี ค.ศ.1798 เนลสันจัดกองเรือเพื่อสกัดกั้นการปฏิบัติของกองเรือประจัญบานข้าศึก มากกว่าที่จะทำลายกองเรือนั้น เป้าหมายสำคัญของเนลสันก็เพื่อใช้กำลังมหาศาลโจมตีเรือลำเลียงของข้าศึกตามหลักการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม หลักนิยมนี้อาจมีข้อยกเว้นเหมือนกันกับหลักนิยมนั้นไป ถ้าหากกองเรือประจัญบานมาพร้อมกับเรือลำเลียง เงื่อนไขที่มีอยู่นี้จะทำให้ฝ่ายเราคุ่มค่าที่จะเสี่ยงปล่อยให้เรือลำเลียงหนีรอดไปได้เพื่อให้มีโอกาสทำลายกองเรือทั้งหมดซึ่งถือเป็นเป้าหมายของฝ่ายเรา แม้กระนั้นก็ตาม ความแตกต่างในกรณีเช่นนี้เป็นมากกว่าเพียงแง่วิชาการ เพราะในทางปฏิบัติ โอกาสที่ฝ่ายเราจะได้เปรียบในทางยุทธวิธีอย่างเด็ดขาดย่อมทำได้โดยการบีบบังคับให้ข้าศึกทำตามที่เราต้องการด้วยวิธีการคุกคามต่อเรือลำเลียง เป็นที่เข้าใจกันดีว่าความล้มเหลวของข้าศึกจะเกิดขึ้นจากการที่ข้าศึกต้องปกป้องกองเรือลำเลียงเพราะเป็นจุดเปราะบางอันสำคัญของกองเรือคุ้มกัน

อย่างไรก็ตาม มีเงื่อนไขประการหนึ่งที่ทำให้การโจมตีดินแดนของข้าศึกธรรมดาแตกต่างจากการบุกโจมตีด้วยกำลังขนาดใหญ่อย่างสิ้นเชิงคือความสามารถในการหลีกเลี่ยงการโจมตี จากประสบการณ์ของอังกฤษพบว่ากองทัพเรืออย่างเดียวไม่สามารถรับประกันความปลอดภัยจากการโจมตีของข้าศึกในลักษณะเช่นนี้ได้ อังกฤษจึงไม่แน่ใจว่าจะสามารถโจมตีข้าศึกในช่วงที่กำลังเดินทาง และที่กล่าวมาจะเป็นปัญหาหากข้าศึกใช้ทะเลเปิดในการเคลื่อนกำลังโดยอิสระ ตัวอย่างเช่นในกรณีของฝรั่งเศสที่เคลื่อนกำลังมายัง

ไอร์แลนด์ และด้วยเหตุผลนี้เองที่แม้ว่าอังกฤษจะมีกำลังทางเรือมากเพียงพอที่จะป้องกันการโจมตีจากข้าศึก แต่สำหรับกรณีการปฏิบัติการนอกประเทศแล้วต้องมีการเสริมกำลังด้วยกำลังทางบกด้วย กล่าวอีกอย่างหนึ่งเพื่อเสริมกำลังป้องกัน กำลังโจมตีของอังกฤษ เช่น กำลังทางบก ต้องเพียงพอที่จะรับประกันว่ากำลังข้าศึกที่มีขนาดเล็กที่หลุดรอดไปได้จะไม่สร้างความเสียหายให้กับฝ่ายเรา เมื่อบุกมาถึงชายฝั่งได้ หากกำลังของฝ่ายเราเพียงพอในแง่จำนวน การฝึกฝน การจัดองค์การและการแบ่งสรรกำลังออกไปตามตำแหน่งต่างๆ แล้ว ข้าศึกจะไม่สามารถปฏิบัติการที่จะเกิดผลต่อสงครามอย่างมีนัยสำคัญได้ เว้นแต่ข้าศึกจะเพิ่มกำลังโจมตีและพบว่าตัวเองกำลังอยู่ในสถานะคับขันในการทำสงครามทางเรือซึ่งก็คือการที่ตนเองไม่สามารถรองทะเลได้ในเวลาที่จะบุกโจมตี

ถึงกระนั้นก็ตาม แม้ว่ากำลังโจมตีจะน้อยกว่ากำลังสูงสุดที่ข้าศึกจะทำได้ กองทัพเรือมักจะมองว่ากำลังทางบกมีความสำคัญเป็นรอง และยุทธศาสตร์ทางบกต้องสร้างความร่วมมือให้เกิดกับกองทัพเรือในกรณีที่ข้าศึกจะหนีไปได้ ด้วยการที่กระจายกำลังออกไปตามแนวชายฝั่งให้สมดุลก็จะช่วยให้สามารถตรวจจับเป้าหมายของข้าศึกที่จะมาโจมตีได้ทันช่วงที่หลังจากที่ข้าศึกเลือกเป้าหมายในการโจมตีแล้ว ข้าศึกจะย้ายหลักการว่ากำลังทางบกเป็นเป้าหมายพื้นฐานและจะป้องกันเป้าหมายนี้ด้วยกำลังถึงขีดสุดด้วยเรือลาดตระเวนหนัก รวมทั้งการใช้การสื่อสารไร้สายและความเร็วของเรือลาดตระเวนที่มีมากขึ้น ไม่มีการคุ้มกันใดๆ ที่จะมีอนุภาพมากเท่านี้มาก่อน ไม่ว่าจะโจมตีจะประสบความสำเร็จเพียงใดก็ตาม ไม่มีการปฏิบัติการนอกประเทศใดในปัจจุบันนี้ที่จะรับประกันได้ว่าการโจมตีจากเรือสู่มิจะมี การขัดขวางจากกำลังทางเรือใดๆ แม้ความปลอดภัยหลังแนวบกและทางด้านข้างจะยังรับประกันได้น้อยกว่าข้าศึกจะไม่โจมตี แต่แนวหน้าพอจะทำได้ดีกว่า ข้าศึกอาจจะพยายามใช้เรือลำเลียงขนาดใหญ่เพื่อลดจำนวนเรือที่จะสร้างให้เกิดความเปราะบางและเพิ่มความเร็วให้สูงขึ้น แต่ทว่าโอกาสที่จะหลบหนีจากการมีเรือลำเลียงขนาดเล็กจะมีมากกว่าถึงแม้ระยะเวลาขนถ่ายทหารขึ้นสู่ฝั่งจะเพิ่มมากขึ้นก็ตาม หากข้าศึกใช้เรือลำเลียงที่เล็กลงเพื่อทำ

ให้การขนทหารขึ้นฝั่งทำได้เร็วขึ้น วิธีนี้จะลดโอกาสที่จะเข้าศึกหนีรอดออกไป เพราะจะลดความเร็วลงและขยายพื้นที่ทางทะเลในการโจมตีช่วงเคลื่อนกำลังเข้าสู่เป้าหมายให้มากยิ่งขึ้น อันที่จริงพัฒนาการของอาวุธสมัยใหม่ทั้งหมดที่ทำให้การป้องกันการโจมตีจากข้าศึกเป็นไปได้ในกรณีที่ข้าศึกพยายามหลบหนีโดยยังไม่สามารถรองทะเล และต้องไม่ลืมว่าเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะผสมผสาน ทำให้การพัฒนากำลังทางเรือมีความสำคัญไม่เท่ากำลังทางบกที่ใช้ป้องกันพื้นที่ตามแนวชายฝั่ง ปรากฏการณ์ดังกล่าวนำมาซึ่งหลักการกว้างๆ ซึ่งจะบีบให้ข้าศึกพยายามปฏิบัติการโดยใช้กำลังร่วมในน่านน้ำของฝ่ายเรา และในทางทฤษฎีแล้ว เรามีกำลังทางเรือมากพอที่จะปฏิเสธข้าศึกไม่ให้เกิดการครองทะเลในพื้นที่ ต่อไปจะพิจารณาปัญหาที่สำคัญกว่าและซับซ้อนมากขึ้นเกี่ยวกับวิธีการใช้กำลังรบในการโจมตีดินแดนของข้าศึกที่สภาวะแวดล้อมทางเรือกลับสวนทาง

พึงระลึกไว้เสมอว่าวิธีการปฏิบัติการโจมตีชายฝั่งข้าศึกไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของการป้องกันแต่เป็นเรื่องของการสนับสนุนการโจมตี และด้วยเหตุผลนี้ จุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์ด้วยการเทียบความแตกต่างกับปฏิบัติการป้องกันกระบวนเรือลำเลียง กระบวนเรือลำเลียงจะประกอบด้วยกองเรือลำเลียงและเรือคุ้มกัน แต่ปฏิบัติการต่อดินแดนข้าศึกก็รวมไม่ได้มีเพียงเรือที่ลำเลียงทหารบกและเรือรบที่คอยคุ้มกัน กองเรือโจมตีดินแดนข้าศึกเป็นหน่วยกำลังที่ซับซ้อนแต่เป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้นซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ องค์ประกอบที่หนึ่งคือกำลังทางบก องค์ประกอบที่สองคือเรือลำเลียงและเรือเกยชายหาด (เรือท้องแบนและเรือลากจูง) ซึ่งมากับเรือลำเลียง องค์ประกอบที่สามคือ “กองเรือที่รับผิดชอบการลำเลียง (Squadron in charge of transports)” ซึ่งหากพิจารณาจากชื่อก็จะพบว่าประกอบด้วยเรือคุ้มกันและกองเรือขนาดเล็กที่ใช้สนับสนุนการปฏิบัติการจากเรือผู้ฝั่ง และองค์ประกอบข้อสุดท้ายคือ “กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหาร (Covering squadron)”

องค์ประกอบทั้งสี่ประการรวมกันเป็นกำลังร่วมที่ใช้ในการบุกโจมตีดินแดนข้าศึก ทั้งหมดเป็นองค์รวมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ขาดเมื่อปฏิบัติการเกิดขึ้นแม้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวจะรวมกันในลักษณะที่สลับซับซ้อนอย่างมากก็ตาม แต่ละองค์ประกอบจะต้องทำงานแทนองค์ประกอบอื่นๆ บ้างไม่มากนัก้อย ดังนั้นกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารนอกจากจะแยกออกจากกองเรือที่รับผิดชอบการลำเลียงแล้ว บ่อยครั้งกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารจะต้องปกป้องเรือเกยชายหาดและบางส่วนของกำลังทางบกที่ขึ้นฝั่งข้าศึก เช่นเดียวกันกับเรือคุ้มกันที่อาจจะใช้ลำเลียงกำลังทางบกและเป็นกำลังสนับสนุนและเรือเกยหาดได้บางส่วน ดังนั้นองค์ประกอบทั้งสี่ประการจึงเป็นการฉายภาพในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ แนวความคิดนี้ไม่เพียงแต่ชี้ให้ชัดว่าหน้าที่ของกำลังทางเรือแต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างไรและเมื่อวิเคราะห์ต่อไปจะพบว่าแนวความคิดนี้มีคุณค่าอย่างยิ่งในทางยุทธศาสตร์

จากทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากการครองทะเล จำเป็นต้องวิเคราะห์บทบาทของกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารก่อน เนื่องจากเป็นการเน้นให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวิธีการปฏิบัติการโจมตีชายฝั่งข้าศึกกับวิธีการคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียง รวมทั้งการปฏิบัติการโจมตีชายฝั่งข้าศึกดังกล่าวเป็นปฏิบัติการร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่กำลังทางบกที่เพียงแต่ได้รับการคุ้มกันจากกำลังทางเรือ

ตามหลักการป้องกันระบบการค้าของอังกฤษ กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารจะไม่เกี่ยวข้องด้วย แต่จะใช้กองเรือประจัญบานควบคุมพื้นที่ตามเมืองท่าและพื้นที่สำคัญเท่านั้นโดยไม่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนเรือลำเลียงสินค้า กระบวนเรือลำเลียงสินค้ามีเพียงเรือคุ้มกันและกำลังเสริมที่มาเพิ่มเติมตามพื้นที่สำคัญ แต่กองเรือที่ลำเลียงทหารจะมีเรือคุ้มกันเป็นส่วนหนึ่งของกองเรือโจมตีชายฝั่งข้าศึกที่มีเป้าหมายอยู่ที่ดินแดนของข้าศึกและต้องสู้กับการต่อต้านโดยการปฏิบัติการร่วมอย่างแท้จริง ดังนั้นกองเรือประจัญบานที่ใช้คุ้มครองเรือลำเลียงทหารจะต้องมีอยู่เสมอ ในกรณีที่มีเป้าหมายอยู่ไกล อาจจะไม่ต้องมีกองเรือคุ้มกัน

เรือลำเลียงทหารจนกระทั่งกำลังทั้งหมดเดินทางไปถึงพื้นที่ปฏิบัติการ ในช่วงของการเดินทางไปยังพื้นที่ดังกล่าว เรือลำเลียงทหารอาจจะได้รับการป้องกันด้วยเรือคุ้มกันเรือสินค้าเท่านั้นก็ได้ แต่เมื่อปฏิบัติการโจมตีดินแดนของข้าศึกเริ่มขึ้นจากจุดรวมกำลัง กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารจะต้องมีอยู่เป็นส่วนหนึ่งด้วยเสมอ

ในกรณีที่เป้าหมายของการขึ้นฝั่งเป็นดินแดนของพันธมิตรและเส้นทางลำเลียงกำลังทหารได้รับการป้องกันจากการปิดล้อมเป็นอย่างดีเท่านั้นที่ไม่จำเป็นต้องใช้กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหาร ดังนั้นปฏิบัติการส่งกำลังเข้าไปยังดินแดนต่างประเทศของอังกฤษที่ผ่านมาซึ่งได้รับการช่วยเหลือจากโปรตุเกสจึงเป็นเหมือนการคุ้มกันกระบวนเรือสินค้าไปยังเมืองท่า แต่ในกรณีการปฏิบัติการนอกประเทศของวูล์ฟ (Wolfe) ไปยังกีเบก (Quebec) และของอาร์มเฮิร์สต์ (Amherst) ไปยังหลุยส์เบิร์ก (Louisburg)⁴³ หรือปฏิบัติการใดๆ ที่ทำต่อเวสต์อินดีส์อย่างต่อเนื่อง กองเรือประจัญบานจะเป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่ปฏิบัติการเสมอ การจัดกำลังในสงครามไครเมียแสดงให้เห็นถึงประเด็นนี้อย่างชัดเจน กำลังทางบกส่งไปขึ้นฝั่งที่กาลลิโปลี (Gallipoli) ซึ่งเป็นพื้นที่ของพันธมิตรก่อนและปฏิบัติการในพื้นที่ดังกล่าวในลักษณะกองกำลังสังเกตการณ์ ปฏิบัติการนี้ไม่ใช่การโจมตีดินแดนข้าศึกอย่างแท้จริงและเรือลำเลียงทหารไม่มีกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหาร เส้นทางลำเลียงทหารก็ได้รับการคุ้มกันอย่างเพียงพอจากกองเรือรักษาช่องแคบและกองเรือเมดิเตอร์เรเนียนซึ่งควบคุมทางออกของทะเลบอลติกและทะเลดำไว้เรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อพบว่าแผนเดิมที่วางไว้ใช้การไม่ได้และต้องปฏิบัติการโจมตีข้าศึกที่เมืองท่าเซบาสโตโพล (Sebastopol) แล้ว กองเรือเมดิเตอร์เรเนียนจึงสูญเสียหน้าที่หลักไป ดังนั้น ภารกิจที่สำคัญที่สุดจึงกลายเป็นกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารซึ่งต้องเดินทางไปด้วยกันกับเรือลำเลียงทหาร

⁴³ ในปี ค.ศ.1759 และ 1758 ตามลำดับ โปรดพิจารณา Corbett, *Britain and the Seven Years' War*, Volume I, pp. 396-476 and 305-335.

จากการวิเคราะห์ความสำคัญของหน้าที่การคุ้มครองกระบวนเรือลำเลียงทหารของกำลังทางเรือดังกล่าว ศัพท์คำว่า “กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหาร” อาจจะถูกเหมื่อนว่าไม่ครอบคลุมความหมายที่แท้จริงของภารกิจที่เกิดขึ้น แต่ที่ต้องใช้คำนี้ก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก ชื่อนี้ใช้อย่างเป็นทางการในกองทัพเรืออังกฤษในโอกาสที่ได้กล่าวมาอันเป็นปฏิบัติการโจมตีดินแดนข้าศึกครั้งล่าสุดที่ยิ่งใหญ่ ในการเตรียมเส้นทางไปยังคาบสมุทรไครเมีย เซอร์ เอ็ดมุนด์ ลียง⁴⁴ เป็นเสนาธิการของเซอร์ เจมส์ ดันดาส⁴⁵ และรับหน้าที่บัญชาการกำลังปฏิบัติการโจมตีข้าศึก ลียงจัดแบ่งกำลังทางเรือออกเป็น “กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหาร” และ “กองเรือที่รับผิดชอบการลำเลียง” เป็นอันดับแรก ต่อมาก็แบ่งมอบกิจให้แก่ละกองเรือได้รับทราบว่หน้าที่หลักคืออะไร โดยต้องระลึกไว้เสมอว่าหน้าที่ของกองเรือเหล่านี้จะเป็นการสนับสนุนและหน้าที่หลักคือการป้องกันกรโจมตีจากข้าศึกด้วยกองกำลังร่วมอย่างแท้จริงซึ่งมีกำลังยกพลขึ้นบกกำลังสนับสนุนและกำลังบำรุงกองกำลังทางบก ดังนั้นในปี ค.ศ.1705 ในขณะที่โซฟเวลและปีเตอร์โบโร⁴⁶ กำลังปฏิบัติการบุกเมืองบาร์เซโลนา โซฟเวลทำหน้าที่คุ้มกันกำลังยกพลขึ้นบกจากกองเรือของฝรั่งเศสที่ตุลง ปีเตอร์โบโรต้องอาศัย

⁴⁴ พลเรือเอก เอ็ดมุนด์, บารอนแห่งลียง (Admiral Edmund, first Baron of Lyons, ค.ศ. 1790-1858) เป็นนาวาเอกในช่วงปลายสงครามโปเลียน จากนั้นลียงเข้าร่วมรบในสมรภูมิตินาวาริโน (Navarino) ในปี ค.ศ.1827 และทำงานในกระทรวงต่างประเทศ ลียงถูกเรียกตัวให้มาช่วงกองทัพเรือในสงครามกับรัสเซียปี ค.ศ.1854 โดยเป็นรองผู้บัญชาการของดันดาส (Dundas) ไม่ใช่เสนาธิการ งานสำคัญของลียงคือการดูแลปฏิบัติการส่งกำลังบำรุง (พิจารณาเชิงอรรถที่ 49) แผนการรบจริง ๆ เป็นงานของเมนด์ส (Mends) ซึ่งเป็นฝ่ายเสนาธิการของลียงเอง ข้อมูลจาก ดร. แอนดรู แลมเบิร์ด (Dr. Andrew Lambert)

⁴⁵ พลเรือเอก เซอร์ เจมส์ ดันดาส (Admiral Sir James Dundas, ค.ศ.1785-1862) ประจำการในกองทัพในสมัยสงครามโปเลียน หลังจากนั้นก็ประจำในกองทัพเรือช่วงปลดสงคราม หลังจากได้รับยศนายพลเรือในปี ค.ศ.1841 ดันดาสก็ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการบอร์ดกระทรวงทหารเรือ ในช่วงท้ายชีวิตดันดาสเป็นผู้บัญชาการกองเรือในเมดิเตอร์เรเนียนตั้งแต่ปี ค.ศ.1852

⁴⁶ ชาร์ลส์ มอร์ดอนต์, เอิร์ลที่สามแห่งปีเตอร์โบโร (Charles Mordaunt, third Earl of Peterborough, ค.ศ.1658-1735) นายทหารเรือและนักการเมือง เป็นผู้ร่วมปฏิบัติการกับวิลเลียมแห่งออเรนจ์ตั้งแต่ก่อนการปฏิวัติในปี ค.ศ.1688 และเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้นำระบอบใหม่ ในปฏิบัติการนอกประเทศปี ค.ศ.1705 ได้รับตำแหน่ง “ผู้บัญชาการกองเรือและผู้บัญชาการสูงสุด” ในเวลาเดียวกัน

ความช่วยเหลือจากนาวิกโยธินที่อยู่บนฝั่งเพื่อให้เกิดการโจมตีแบบสายฟ้าแลบ (coup de main) และโซฟเวลจะยอมให้กำลังยกพลขึ้นบกเข้าสู่ฝั่งได้ต้องมีสัญญาณจากเรือลาดตระเวนว่ากองเรือตลวงออกมาจากท่าเรือแล้ว มิฉะนั้นจะต้องกลับไปพร้อมกับกองเรือทั้งหมดอีกครั้งไม่ว่าสถานะของการปฏิบัติการทางบกจะเป็นอย่างไรก็ตาม และปีเตอร์โบโรเห็นด้วยต่อแนวความคิดนี้ จะพบว่าหลักการที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการครั้งนี้คือความคิดของลียงเรื่อง “กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหาร”

การจะอ้างถึงบางอย่างที่เกิดขึ้นในสงครามไครเมียเพียงอย่างเดียวว่าเป็นเหตุการณ์ที่เป็นตัวอย่างโดยไม่กล่าวถึงวิธีการที่อังกฤษเคยใช้มาเลยย่อมไม่สร้างความหนักแน่นให้กับทฤษฎีนี้ได้ ตามแนวทางการทำสงครามของอังกฤษอังกฤษมักจะใช้วิธีการจัดการกองทัพตามหลักคิดที่ว่าสงครามเป็นเพียงการรวบรวมตัวอย่างของการป้องกันเข้ามาไว้ด้วยกัน แต่อันที่จริงการเริ่มต้นปฏิบัติการร่วมที่เข้าไปโจมตีดินแดนของข้าศึกถือเป็นแนวความคิดและการปฏิบัติที่ทำทนาย หลักลมและประสบความสำเร็จเมื่อเทียบกับการปฏิบัติการอื่นๆ ที่อังกฤษเคยทำมา การโจมตีดังกล่าวได้รับการออกแบบให้ช่วยเหลือพันธมิตรในประเทศตนเอง แต่การเตรียมตัวก่อนที่จะมีปฏิบัติการนี้ในดินแดนของข้าศึกซึ่งยากลำบากมากแทบไม่เกิดขึ้น การปฏิบัติที่เกิดขึ้นจะเป็นการยกพลขึ้นบกในช่วงปลายปีนั้นตามแนวชายฝั่งที่เปิดและมีพายุหนักภายในระยะโจมตีจากกำลังทางเรือ โดยกำลังทางเรือนี้จะบรรทุกทหารจำนวนที่ไม่อาจทราบได้รวมทั้งกองเรือที่ไม่ได้มีอำนาจการยิงที่ด้อยกว่าและเอาชนะได้ยาก ปฏิบัติการนี้เทียบได้กับการยึดเมืองหลุยส์เบิร์กและการยกพลขึ้นบกของญี่ปุ่นที่คาบสมุทรเสียวตุง ต่างกันที่สภาวะแวดล้อมที่ยากกว่ามาก ปฏิบัติการทั้งสองประการมีการซักซ้อมหลายปีก่อนหน้านั้นและมีการสั่งสมองค์ความรู้มาอย่างเต็มที่ แต่ในกรณีสงครามไครเมีย ทุกอย่างดูคลุมเครือ แม้กระทั่งเครื่องจักรไอน้ำยังไม่สามารถรับประกันได้ว่าจะใช้งานได้จนทุกอย่างมีการปรับปรุงไปหมด ฝรั่งเศสได้ถอยกำลังทางเรือเพื่อส่งกำลังบำรุงให้กับเรือลำเลียง ปฏิบัติการนี้ดูจะเสี่ยงมากจนทำ

ให้ฝรั่งเศสต้องต่อต้านการถูกทำลายด้วยวิธีการทั้งหมด จริงๆ แล้วทำให้อังกฤษต้องช่วยเหลือพันธมิตรที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือเท่าใด แต่ภารกิจครั้งนี้ก็ประสบความสำเร็จและตราบไคที่ฐานทัพเรือยังคงมีความสำคัญ วิธีการที่จะบรรลุความสำเร็จจึงเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ทั้งหมดช่วง 3 ศตวรรษที่ผ่านมา

บทเรียนประการแรกคือ สำหรับปฏิบัติการที่ไม่สามารถครองทะเลหรือครองทะเลได้ไม่สมบูรณ์ จำเป็นต้องมีกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารที่ต่างออกไปจากกองเรือที่รับผิดชอบการลำเลียง หน้าที่หลักของกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารได้แก่การดำรงการครองทะเลในระดับพื้นที่ที่จำเป็น ไม่ว่าจะเพื่อการเดินทางเข้าพื้นที่หรือการปฏิบัติการจริงต่อดินแดนข้าศึก แต่ตามหลักการแล้ว การเดินทางเข้าพื้นที่ที่จะได้รับการคุ้มกันโดยกองเรือปิดล้อมตามปกติ และโดยทั่วไปกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารจะรวมพลกันในพื้นที่ปฏิบัติการ ดังนั้นเมื่อพื้นที่ปฏิบัติการอยู่ภายในเมืองท่าที่ได้รับการป้องกันอย่างดี เหมือนกับที่อังกฤษไปปฏิบัติการตามแนวชายฝั่งทางตอนเหนือและทางด้านมหาสมุทรแอตแลนติกของฝรั่งเศส ซึ่งในเวลานั้นกองเรือป้องกันเมืองท่าปกติจะเพียงพอที่จะคุ้มครองปฏิบัติการจริงที่เกิดขึ้น ดังนั้นกำลังทางเรือนี้จึงก่อรูปเป็นกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารทันทีโดยไม่ดำรงการปิดล้อมต่อไปก็เข้าวางกำลังระหว่างกองเรือของข้าศึกกับเส้นแนวการยุทธ์ของการปฏิบัติการ ดังเช่นกรณีที่อังกฤษเข้าโจมตีที่แซงต์ มาโล ในปี ค.ศ.1758 อย่างไรก็ตาม หากพื้นที่ปฏิบัติการไม่ได้อยู่บริเวณเมืองท่าหรืออยู่ในระยะทางที่ไกลเกินไปที่จะคุ้มกันได้ซึ่งกองเรือในพื้นที่จะผสมกำลังรวมกันโดยสมบูรณ์ ตามความเป็นจริง สิ่งใดก็ตามที่จำเป็นสำหรับการครองทะเลในระดับพื้นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ กำลังที่ใช้ในครั้งนี้ก็ย่อมไม่ใช่มาตรฐานในการวัดความแข็งแกร่งของกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารเสมอไป

เราพิจารณาความเข้มแข็งของกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารไปแล้ว ประเด็นต่อไปคือตำแหน่งหรือ “เส้นทาง (tract)” ที่กองเรือนี้จะไปวางตัวจะอยู่ที่ใด ดังเช่นปัญหาระดับยุทธศาสตร์อื่นๆ การเลือกพื้นที่นี้เป็น “ทางเลือกที่ยากลำบาก (an option of difficulties)” ตราบใดที่กองเรือนี้ได้รับการ

ออกแบบมาเพื่อการสนับสนุนซึ่งได้แก่ คน เรือ และปืน ย่อมเป็นการดีที่จะวางกำลังใกล้กับเป้าหมายทางการรบให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในฐานะที่เป็นกองเรือคุ้มกันซึ่งมีภารกิจในการป้องกันการโจมตีจากข้าศึก กองเรือนี้ก็ควรจะอยู่ให้ไกลที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อที่จะได้เข้าปะทะกับกำลังข้าศึกได้แต่เนิ่นๆ เมื่อข้าศึกเริ่มจะเข้ามาโจมตีกำลังฝ่ายเรา (อาจจะเป็นการหลีกเลี่ยงการตรวจจับจากข้าศึกและสามารถริเริ่มปฏิบัติการได้โดยอิสระ) นอกจากนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ตำแหน่งการวางกำลังจะต้องเป็นตำแหน่งที่เอื้อให้ฝ่ายเราพบข้าศึกอย่างแน่นอน ถ้าหากข้าศึกพยายามจะโจมตีกองเรือของเรา ปกติแล้วความแน่นอนดังกล่าวจะเกิดที่ฐานทัพเรือข้าศึกหรือที่กำลังยกพลขึ้นบก เมื่อวัตถุประสงค์คือฐานทัพเรือของข้าศึก ความสำคัญของฐานทัพเรือข้าศึกกับกำลังยกพลขึ้นบกจะเหมือนกัน ในทางยุทธศาสตร์และพื้นที่วางกำลังของกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารจะเป็นประเด็นทางยุทธวิธีมากกว่ายุทธศาสตร์ แต่หลักการสำคัญที่ว่าด้วยการปฏิบัติการโดยอิสระยังคงใช้การได้ดีอยู่และไม่ว่าความจำเป็นของกำลังสนับสนุนจะมีมากเพียงใดก็ตาม แต่กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารไม่ควรที่จะปฏิบัติการลึกเข้าไปในดินแดนข้าศึกดังเช่นกำลังรบยกพลขึ้นบก เพราะจะทำให้ไม่สามารถแยกตัวเองออกมาเพื่อการปฏิบัติการทางเรือโดยแท้จริงตามที่กองเรือได้รับการออกแบบมาให้ปฏิบัติ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือกองเรือคุ้มกันนี้จะต้องมีอิสระในการปฏิบัติการในลักษณะเดียวกันกับที่กำลังทางบกกำลังปฏิบัติการปิดล้อมเมืองอย่างเป็นอิสระ

ในยามที่วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการไม่ใช่ฐานทัพเรือของข้าศึก ทางเลือกในการวางกำลังกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารจะมุ่งเน้นความสำคัญไปที่ขนาดกำลังที่จำเป็นในการสนับสนุนกำลังทางบก หากไม่มีการใช้วิธีการจู่โจมโดยไม่ให้ข้าศึกรู้ตัวและกำลังต่อต้านคาดว่าจะมีอยู่เป็นจำนวนมาก หรือการป้องกันฝั่งแข็งแรงอย่างมากจนทำให้กำลังรบยกพลขึ้นบกจะเอาชนะได้ยากลำบาก ทางเลือกในการใช้กองเรือคุ้มกันจะมีแนวโน้มที่จะเป็นจุดที่ใกล้กับกำลังทางบก แม้ว่าภายใต้บริบทของยุคใหม่ เรือรบในทะเลจะสามารถใช้

ปฏิบัติการสนับสนุนการโจมตีจากกำลังทางบกด้วยการใช้ปืนเรือได้ แต่ก็ต้องพิสูจน์ความจริงนี้ต่อไป (ปัจจุบันใช้ได้จริง) ทางเลือกที่คล้ายคลึงกันได้แก่การสนับสนุนด้วยกำลังทหารและเรือมีความจำเป็นรวมทั้งเมื่อการใช้เรือต้องแบนและเรือลากจูงมีไม่เพียงพอเพราะเรือที่ลำเลียงมาความจุไม่เพียงพอ หรืออีกครั้งที่พื้นที่ที่ใช้ปฏิบัติการยกพลขึ้นบกขยายเกินไปกว่าพื้นที่ที่ใช้น้ำทหารและหาดและการใช้เรือเล็กจำนวนมากผนวกกับประจำเรือที่ทำงานร่วมกับกองกำลังทางบกจะช่วยให้การเคลื่อนกำลังทางยุทธวิธีของกำลังรบยกพลขึ้นบกคล่องตัวมากยิ่งขึ้นจากที่ไม่เคยมีมาก่อน กรณีดังกล่าวเกิดขึ้นกับกรณีที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1759 ซึ่งซอนเดอร์ส⁴⁷ นำกำลังกองเรือคุ้มกันขึ้นไปยังแม่น้ำเซนต์ ลอว์เรนซ์ แม้ว่าภารกิจการคุ้มกันน่าจะทำได้สำเร็จโดยการวางตำแหน่งห่างออกมา 300-400 ไมล์จากเป้าหมาย และอีกครั้งในปี ค.ศ.1800 ทือเล็กซานเดรียซึ่งลอร์ด คีธ ได้ฝ่าอันตรายที่ใหญ่หลวงที่สุดโดยมุ่งไปทำภารกิจการคุ้มกันกำลังบำรุงและทหารของพลเอก อาเบอร์ครอมบี⁴⁸ ในน่านน้ำภายในซึ่งจะช่วยให้เกิดความคล่องตัวตามที่กำลังทางบกต้องการ

ในทางกลับกัน ถ้าหากกองเรือลำเลียงได้การสนับสนุนมากเพียงพอตามที่ต้องการ กองเรือสนับสนุนจะเข้าประจำพื้นที่ที่ใกล้กับฐานทัพเรือของข้าศึกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และจะปฏิบัติการตามหลักทั่วไปของการปิดล้อม หากไม่มีสิ่งใดนอกจากการป้องกันการโจมตีจากข้าศึก การคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงทหารจะปรากฏออกมาในรูปของการปิดล้อมระยะใกล้ แต่ถ้าหากมี

⁴⁷ พลเรือเอก เซอร์ ชาร์ลส์ ซอนเดอร์ส (Admiral Sir Charles Saunders, ค.ศ.1713-1775) เป็นผู้บังคับกองเรือของแอนสันที่เดินทางรอบโลกและทำผลงานดีเด่นในสงครามสืบราชสมบัติออสเตรีย ซอนเดอร์สประสบความสำเร็จในปี ค.ศ.1759 และสุดท้ายได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือในปี ค.ศ.1766

⁴⁸ เซอร์ ราล์ฟ อาเบอร์ครอมบี (Sir Ralph Abercromby, ค.ศ.1734-1801) นำกองกำลังเข้าปฏิบัติการในสงครามปฏิวัติฝรั่งเศสทั้งในประเทศต่ำและในเวสต์อินดีส์ ในปี ค.ศ.1800 ได้รับการแต่งตั้งให้บัญชาการกำลังทหารในเมดิเตอร์เรเนียนและขับไล่ฝรั่งเศสออกจากอียิปต์ อาเบอร์ครอมบีมาถึงอ่าวอาบูกีร์ในปี ค.ศ.1801 และแม้จะเสียชีวิตในการรบที่นั่น แต่อาเบอร์ครอมบีก็ได้รับชัยชนะเหนือฝรั่งเศส

วัตถุประสงค์รองลงมาโดยใช้เป็นการบีบให้ข้าศึกออกมาสู่ทะเลเพื่อรบแตกหัก การคุ้มกันกระบวนเรือลำเลียงทหารจะปรากฏออกมาในรูปของการปิดล้อม ระยะไกล ตัวอย่างเช่น กรณีของแอนสันที่กล่าวมาแล้ว เมื่อแอนสันคุ้มกันกำลัง ปฏิบัติการที่แซงต์ มาโล่ ไม่ใช่โดยการปิดล้อมเมืองเบรสต์ในระยะเวลาใกล้ แต่ใช้การวางตัวทางตะวันออกของเกาะบาตส์

สำหรับปฏิบัติการของญี่ปุ่นในการบุกแมนจูเรียและคาบสมุทรกวางตุ้ง (Kuantung) หลักการดังที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่ายังมีความสำคัญและใช้การได้ดีอยู่ ในการโจมตีแบบไม่ทันตั้งตัวที่ไซลและที่ตากูซัน (Takusan) กำลังสนับสนุน เป็นหน้าที่ของกองเรือลำเลียงทั้งหมด ในขณะที่พลเรือเอก โตโก วางกำลังคุ้มกัน ให้ห่างออกมาจากพอร์ตอาร์เธอร์เป็นระยะทางพอสมควร ส่วนประกอบของ กองเรือโจมตีดินแดนของข้าศึกแยกกันอยู่โดยตลอดการปฏิบัติการ แต่สำหรับ ปฏิบัติการโดดเดี่ยวและปิดล้อมพอร์ตอาร์เธอร์ หน่วยกำลังทั้งสองมาปฏิบัติการ คู่กันโดยแยกจากกันไม่ได้ แต่ทราบใดที่ความใกล้ชิดของกำลังยกพลขึ้นบกต่อ เป้าหมายยังมีอยู่ หน่วยกำลังทั้งสองจะปฏิบัติในลักษณะที่แยกขาดจากกัน เนื่องจากกำลังที่ใช่ยกพลขึ้นบกจริงเป็นทัพบกที่สองจะใช้เรือของกองเรือคุ้มกัน เรือลำเลียงทหาร แต่หน่วยเรือที่ปฏิบัติการในทะเลเคียงข้างอยู่และไม่นำไปรวม กับกองเรือลำเลียง ปฏิบัติการทั้งหมดภายใต้เงื่อนไขยุทธวิธีที่ใหม่เป็นการปิดล้อมระยะใกล้ การป้องกันการโจมตีจากข้าศึกเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งซึ่ง ต้องปลอดภัยซึ่งการนำข้าศึกมารบแตกหักถือเป็นภารกิจรองลงมา

อย่างไรก็ตาม ตลอดทั้งการปฏิบัติการมีปัจจัยใหม่เกิดขึ้นที่ทำให้ความ ถูกต้องแม่นยำของวิธีการโจมตีดินแดนของข้าศึกแบบดั้งเดิมลดลง เทคโนโลยี ตอร์ปิโดและทุ่นระเบิดเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน ผลจากเทคโนโลยีเหล่านี้น่าสนใจยิ่ง ในการปฏิบัติการของอังกฤษต่อเซบาสโตโพล ซึ่งใกล้เคียงกับกรณีการโจมตีของ ญี่ปุ่นต่อพอร์ตอาร์เธอร์ แนวทางการโจมตีแบบดั้งเดิมยังใช้การได้ดีอยู่ กล่าวคือ หลักการดั้งเดิมที่ย้อนกลับไปสมัยที่เดรกใช้โจมตีเมืองซาน โดมิงโก (San Domingo) ในปี ค.ศ.1585 พื้นที่ยกพลขึ้นบกที่ใช้จะอำนวยความสะดวกให้มีการโจมตีแบบ

สายฟ้าแลบ (*coup de main*) และข้าศึกมีเสรีภาพในการปฏิบัติด้วย กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือพื้นที่นี้ได้รับเลือกให้อยู่ใกล้จุดที่จะไปยังเป้าหมายได้สะดวกที่สุด เพราะไม่มีการยิงต่อต้านและอยู่พ้นจากกำลังทางบกหลักของข้าศึก

ในการใช้กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหาร พลเรือเอกดันดาส ผู้บัญชาการสูงสุดของอังกฤษสั่งการให้ใช้ในกองเรือนี้ใน 2 ลักษณะ หลังจากที่ได้อธิบายว่า กองเรือลำเลียงประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ดันดาสเสริมว่า “กำลังที่เหลือทั้งหมด ... จะเป็นกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารและหากปฏิบัติได้ให้ช่วยเหลือในการลำเลียงกำลังพลลงจากเรือด้วย”⁴⁹ ด้วยการมีเป้าหมายสองประการในใจนี้ ดันดาสจึงเข้าวางกำลังให้ใกล้กับพื้นที่ยกพลขึ้นบกซึ่งเพียงพอที่จะสนับสนุนกำลังทางบกด้วยปืนเรือ หากถูกรัสเซียต่อต้าน อังกฤษก็ยังสามารถมองเห็นเรือลาดตระเวนนอกชายฝั่งเซบาสโตโพลได้ และในระยะดังกล่าวซึ่งมีสัญญาณแรกจากรัสเซียที่กำลังเคลื่อนพลอยู่ ดันดาสก็จะพอมีเวลาที่จะเคลื่อนกำลังไปยังหน้าท่าเรือและเข้าปะทะก่อนที่ข้าศึกจะหลุดลอดออกไปในทะเลได้ ตามความจริง ดันดาสเข้าครองพื้นที่ซึ่งใกล้กับกำลังทางบกให้มากที่สุดเท่ากับการเข้าป้องกันการโจมตี หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือตำแหน่งนี้จะใกล้กับฐานทัพเรือของข้าศึกซึ่งจะเหมาะสมกับการสนับสนุนการยกพลขึ้นบก จากทั้งสองมุมมอง การวางตำแหน่งจะเหมือนกันและการเลือกพื้นที่ไม่มีอะไรสลับซับซ้อนเพราะด้วยการเข้าสู่ยุคเรือไอน้ำ ปัจจัยที่ต้องพิจารณาจึงได้แก่เวลาและระยะทางเป็นสำคัญ

ในกรณีของญี่ปุ่น การประยุกต์ใช้หลักการโจมตีแบบโบราณไม่ใช่เรื่องง่ายดังกรณีของสงครามไครเมีย ในการพิจารณาเลือกพื้นที่ยกพลขึ้นบกที่ใกล้ที่สุดและปราศจากการป้องกันต้องพิจารณาไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของปืนใหญ่

⁴⁹ จดหมายจากดันดาสถึงลียง ลงวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ.1854 ระบุให้ลียงรับผิดชอบความปลอดภัยของเส้นทางลำเลียง พิจารณา S, Eardley-Wilmot, *Life of Vice Admiral Lord Lyons* (London, 1898), p. 184. ดร. แลมเบิร์ดแจ้งแก่บรรณาธิการในเดือนธันวาคม ค.ศ.1986 ว่าดันดาส “ไม่มีความคิดที่จะให้มีการลำเลียงไปพร้อมกับกำลังรบ หากบรรดานายทหารเห็นด้วย ก็จะใช้วิธีการปิดล้อมระยะใกล้ที่เขาสโตโพล (Sevastopol) แทน” แต่อิทธิพลจากฝรั่งเศสทำให้ทางเลือกที่สามนี้ต้องตกไป

ป้องกันฝั่ง ทหารบกที่พอร์ตอาร์เธอร์หรือทหารที่กระจายกำลังอยู่ตามคาบสมุทร เลียวตุงเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาเรื่องทุนระเบิดหรือตอร์ปิโดเคลื่อนที่ด้วยเสมอ จุดที่ญี่ปุ่นเลือกคืออ่าวที่ไม่ได้มีการวางทุนระเบิด และแม้จะไม่ได้พันระยะการ ป้องกันแบบเคลื่อนที่ก็ตามแต่บังเอิญที่พื้นที่ดังกล่าวอยู่หลังหมู่เกาะซึ่งกลายเป็น ปราการตามธรรมชาติที่ทำให้ข้าศึกต้องป้องกันแบบอยู่นิ่ง พื้นที่นี้จึงเข้าเกณฑ์ที่ ได้รับการยอมรับว่าเหมาะสม แต่ตราบโดที่กองเรือรัสเซียสามารถทำหน้าที่ ป้องกันการยกพลขึ้นบกได้ กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารก็มีความจำเป็นและ ความยากของการเลือกพื้นที่ก็มีมากขึ้นเพราะวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการ โจมตีไม่ใช่เพียงพอร์ตอาร์เธอร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงตัวกองเรือของข้าศึกที่ต้อง จัดการปฏิบัติด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหวนวงเรือนั้นเอาไว้และกันไม่ให้ หลบหนีไปได้ ปฏิบัติการนี้เป็นการปิดล้อมระยะใกล้ แต่ต้องวางกำลังให้พันระยะ ตอร์ปิโดเวลากลางคืน ในขณะเดียวกันก็เป็นจุดที่ใกล้กับตำแหน่งที่จะคุ้มกันการ ยกพลขึ้นบกให้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจะเงื่อนไขทางยุทธศาสตร์จะเป็นเช่นใด กองเรือคุ้มกันจะต้องให้การคุ้มครองกำลังทางบกและส่วนกำลังเสริมไม่มากนัก น้อย แม้ว่าการสนับสนุนจากกองเรือประจัญบานจะไม่จำเป็นแล้วก็ตาม

ในสถานะที่ไม่มีความสุขเสียใดๆ แนวป้องกันของญี่ปุ่นจะอยู่ใกล้กับ ฐานทัพเรือของข้าศึก พลเรือเอก โตโก ใช้การวางทุนระเบิดที่ทางเข้าฐานทัพเรือ รัสเซียเพื่อให้เรือรัสเซียออกมาจากฐานทัพไม่ได้หรือได้ไม่ทันเวลาที่ญี่ปุ่นจะ ปฏิบัติการโจมตี แต่จะเกิดอะไรขึ้นถ้าหากญี่ปุ่นไม่สามารถหวนวงกำลังทางเรือ รัสเซียไม่ให้ออกจากท่าเรือได้เป็นอีกประเด็นหนึ่ง หากเป็นดังนี้ ญี่ปุ่นจะต้อง ป้องกันพื้นที่หน้าชายหาดยกพลขึ้นบกและฐานส่งกำลังบำรุงของกำลังทางยกให้ ปลอดภัยจากการโจมตีของตอร์ปิโด และตามหลักการรวมกำลังจะชี้ว่าเครื่องมือ ที่ใช้ป้องกันต้องไม่ลดลงโดยการปฏิบัติบางอย่าง เช่น การนำกองเรือคุ้มกันเรือ ลำเลียงทหารไปวางตัวที่อื่น เป็นต้น ดังนั้น หากสภาวะแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ไม่ เอื้อให้กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารใช้ฐานทัพเรือของตนเอง พัฒนาการของ ยุทธโศภกรรมในปัจจุบันทำให้เกิดความสับสนในหน้าที่การคุ้มกันว่าเป็นของกอง

เรือลำเลียงเสียเอง (ในการปฏิบัติจริงจะใช้กองเรือลำเลียงที่มีอาวุธบางอย่างในการคุ้มกันทำหน้าที่นี้ ทั้งๆ ที่ไม่มีขีดความสามารถมากพอ) ดังนั้นจึงต้องชัดเจนว่าหน้าที่ของกองเรือทั้งสองนี้ต่างกันอย่างไร

ในการพิจารณาเรื่องของหลักการใช้กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารกรณีศึกษาที่กล่าวมาทั้งสองกรณีอาจจะเทียบความแตกต่างกับการรบที่ลิซซาช่วงปลายสงครามออสเตรีย-อิตาลีในปี ค.ศ.1866 ในกรณีนี้ไม่ได้ทำตามหลักการของการใช้กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารจึงเกิดหายนะครั้งใหญ่ นายพลเรือออสเตรีย เทเกตอฟ (Tegethoff) ซึ่งมีกำลังทางเรือที่ด้อยกว่าได้รับการสั่งการให้ตั้งรับเพียงอย่างเดียว และให้คอยการโจมตีโต้กลับที่โพลา (Pola) เปอร์ซาโน⁵⁰ นายพลเรืออิตาลีซึ่งมีกำลังทางเรือเหนือกว่ารวมกำลังที่แอนโคนา (Ancona) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถครองทะเลเอเดรียติกได้ ในเดือนกรกฎาคม เนื่องจากกำลังทางบกปฏิบัติการล้มเหลว อิตาลีจึงเผชิญกับสถานการณ์ที่ถูกบีบให้ลงนามสัญญาสันติภาพในลักษณะที่เสียเปรียบ ดังนั้นเพื่อเพิ่มความได้เปรียบในการเจรจา เปอร์ซาโนจึงได้รับคำสั่งให้ยึดเกาะของออสเตรียที่ลิซซา แผนการยึดเกาะของเปอร์ซาโนไม่ได้ทำตามหลักการดั้งเดิมของอังกฤษคือแบ่งกำลังเป็น 4 ส่วนแต่กลับใช้กำลังทั้งหมดเป็นกองใหญ่เข้าบุกโจมตีเกาะเลย กำลังทางเรือทั้งหมดของเปอร์ซาโนจะใช้ปฏิบัติการยกพลขึ้นบก ทันใดนั้นเทเกตอฟก็นำกองเรือออกมาโจมตีเปอร์ซาโนอย่างไม่ทันตั้งตัว เปอร์ซาโนไม่สามารถแยกกำลังได้ทันเวลาในช่วงที่ถูกโจมตีและไม่มีกองเรือที่มีขนาดเล็กมากพอที่จะปฏิบัติการทางเรือโดยอิสระ ในที่สุดเปอร์ซาโนก็ถูกทำลายด้วยการรบแตกหัก จากกรณีศึกษานี้ ชัดเจนว่าตามหลักการปฏิบัติของอังกฤษ หากการปฏิบัติการจะต้องเกิดขึ้นจริง กองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารที่มีอิสระควรจะไปหน่วงกำลังของเทเกตอฟที่โพลา (มีเป้าหมายคือเกาะ) หรือไม่ก็ดึงกำลังเข้ามารบแตกหักให้ทันเวลา (มีเป้าหมายคือกองเรือของออสเตรีย) แต่สิ่งที่จะต้องจะเป็นไม่เกิดขึ้นอาจจะเป็นเพราะเปอร์ซาโนไม่ได้มีกำลังยกพลขึ้นบกที่มากเพียงพอ นอกจากนี้

⁵⁰ นายพลเรืออิตาลีคนที่ค่อนข้างไร้ความสามารถและพ่ายแพ้ที่ลิซซา

เปอร์ซาโนยังคิดว่าตนเองมีกำลังเพียงพอที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริง มีบทพิสูจน์อีกประการเดียวคือไม่ว่ากองเรือสนับสนุนการยกพลขึ้นบกจะจำเป็นเพียงใด แต่การครองทะเลไม่ได้ยอมเท่ากับการที่กองเรือคุ้มกันไม่สามารถปฏิบัติการทางเรือโดยอิสระได้เลย

ความนานที่กองเรือสนับสนุนจะปฏิบัติการยังเป็นคำถามที่ตอบได้ยาก การเสนอว่าขนาดกำลังจะเป็นผลจากความต้องการของกำลังทางบกที่อยู่ในกองเรือและจำนวนเรือเล็กรวมถึงลูกเรือด้วยจะเป็นข้อเสนอที่แปลกใหม่ เราถือว่ากองเรือประจัญบานสร้างขึ้นเพื่อจัดการกับกองเรือประจัญบานของข้าศึก รวมถึงบรรดาลูกเรือที่เข้าต่อสู้และการต่อต้านแนวความคิดที่มองว่ากำลังของกองเรือประจัญบานจะกำหนดด้วยมาตรฐานอื่น ในทางทฤษฎีก็ไม่ผิดอะไร แต่ไม่เกี่ยวข้องในที่นี่เพราะเป็นเรื่องสันติภาพและการศึกษา สภาพความจริงในสงครามจะทำให้ผู้นำต้องมองกว้างและเป็นเชิงปฏิบัติมากกว่าในทางทฤษฎี พวกเขาทัพในสมัยโบราณรู้ว่าเมื่อมีกองเรือหนึ่งติดไปกับกำลังโจมตีดินแดนของข้าศึกแล้ว กองเรือนี้ย่อมจะไม่ใช้หน่วยกำลังที่จะใช้ปฏิบัติการทางเรือธรรมดาเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น แม่ทัพเหล่านี้ยังเข้าใจอีกว่ากำลังทางบกที่ออกไปปฏิบัติการนอกประเทศในดินแดนของข้าศึกถือว่าเป็นหน่วยที่ไม่สมบูรณ์ในตัวเองที่จะโจมตีข้าศึกโดยลำพัง จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากกำลังทางเรือ ดังนั้นกำลังทางเรือไม่เพียงแต่มีหน้าที่ปกป้องส่วนที่เป็นกำลังโจมตีข้าศึกเท่านั้น แต่ต้องเติมเต็มความไม่สมบูรณ์และสนับสนุนอำนาจการโจมตีของกำลังทางบก กำลังทางบกไม่สามารถไปถึงฝั่งข้าศึกได้เพียงลำพังโดยได้รับความช่วยเหลือ ไม่สามารถดำรงการส่งกำลังบำรุงได้ด้วยตัวเอง ไม่สามารถรักษาแนวร่นถอยได้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ยังไม่สามารถสร้างความได้เปรียบในการยกพลขึ้นบก เปลี่ยนแปลงพื้นที่หรือ

เส้นทางการปฏิบัติการได้เอง ภารกิจเหล่านี้เป็นงานของกองเรือและลูกเรือของตนเอง⁵¹

ประจักษ์พยานต่อแนวความคิดนี้มีมากมาย เช่นในปี ค.ศ. 1800 พลเอก เมทแลนด์⁵² เป็นผู้บัญชาการกองกำลังร่วมในการโจมตีกำลังของเบลเลิสส์และกองทัพอังกฤษถามว่ากำลังทางเรือที่ต้องการมีมากเพียงใด แต่เมทแลนด์ก็ตอบให้ชัดๆ ได้ลำบาก “แต่อาจกล่าวโดยรวมๆ ได้ว่า เรือ ship-of-the-line สัก 3-4 ลำและเรือฟริเกต 4-5 ลำก็น่าจะเพียงพอต่อการปฏิบัติในครั้งนี้ โดยจะใช้เรือฟริเกตในการปิดล้อม” (หมายความว่า การปิดล้อมท่าเรือและป้องกันการเสริมกำลังจากข้าศึกย่อมต้องเป็นหนึ่งในหน้าที่สนับสนุนของกองเรือที่มากับเรือลำเลียงทหารอย่างแน่นอน) เมทแลนด์เสริมว่า “รวมถึงเรือ ship-of-the-line ที่ จะสนับสนุนทหารจำนวนหนึ่งที่จำเป็นสำหรับปฏิบัติการบนฝั่ง”⁵³ ในกรณีนี้ กองเรือที่ใช้ปิดล้อมท่าเรือข้าศึกจะเสริมกำลังบำรุงให้กับกองเรือคุ้มกันเรือลำเลียงทหารและเมทแลนด์หมายถึงว่าเรือประจัญบานที่ร้องขอมาจะเป็นส่วนหนึ่งของกองเรือลำเลียงทหาร ไม่ได้ทำหน้าที่สำหรับคุ้มกันเรือลำเลียงทหารแต่สำหรับสนับสนุนปฏิบัติการโจมตีมากกว่า เจอร์วิสซึ่งเป็นผู้ว่าการกระทรวงทหารเรือในขณะนั้นอนุมัติคำขอนี้ของเมทแลนด์และให้เรือ ship-of-the-line เพิ่มลำหนึ่งซึ่ง

⁵¹ ญี่ปุ่นในช่วงปลายสงครามพยายามปฏิบัติการโดยการใช้กำลังทางบกสำหรับการโจมตีจากเรือสู่ฝั่งซึ่งมีภูมิประเทศและมีความสูง แต่ดูเหมือนว่าจะใช้การไม่ได้ดีเท่าใดนักยกเว้นในสภาพอากาศที่สมบูรณ์แบบซึ่งเกือบทุกกรณีต้องหันมาพึ่งพากำลังทางเรือ

⁵² พลโท เซอร์ โทมัส เมทแลนด์ (Lieutenant General Sir Thomas Maitland, ค.ศ. 1759-1824) รับผิดชอบในอินเดียช่วงทศวรรษที่ 1780 และในเวสต์อินดีส์ช่วงทศวรรษที่ 1790 หลังจากที่ตั้งการปฏิบัติการนอกประเทศกับเบลเลิสส์แล้ว กองกำลังทั้งหมดย้ายไปประจำการในเมดิเตอร์เรเนียน หลังจากนั้น เมทแลนด์กลับไปรับใช้ชาติในอินเดียอีกครั้งหนึ่ง ช่วงบั้นปลายชีวิต เมทแลนด์รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในเมดิเตอร์เรเนียนและผู้ว่าราชการมอลตา

⁵³ บรรณาธิการไม่สามารถสืบค้นแหล่งที่มาของข้อความนี้ได้ แต่ข้อความนี้ไม่ได้ปรากฏใน *Spencer Papers* แม้ว่าปฏิบัติการต่อเบลเลิสส์จะเป็นความลับและเอกสารที่อ้างถึงจะอยู่ในเล่มที่ 3 ก็ตาม อีแวน เดวีส์ แนะนำบรรณาธิการว่าการเปลี่ยนแปลงบรรณาธิการของหนังสือเล่มนี้เกิดจากการเสียชีวิตของคอร์เบตต์ ซึ่งอาจจะทำให้มองข้ามเอกสารฉบับนี้ไป

มากกว่าที่ร้องขอมาสำหรับการลำเลียงกำลังทหารลงจากเรือขึ้นสู่ฝั่ง ในเวลานั้น อังกฤษสามารถครองทะเลได้แล้วและมีกำลังทางเรือจำนวนมากที่จะใช้ประโยชน์จากการครองทะเลนี้ กรณีศึกษาที่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับอีกกรณีหนึ่งที่มีเงื่อนไขสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกัน

ในปี ค.ศ.1795 เมื่อพลเรือเอก คริสเตียนและพลเอก อาเบอร์ครอมบี เตรียมการปฏิบัติการในเวสต์อินดีส์ คริสเตียนกับเจอร์วิสร่วมกันจัดกำลังทางเรือที่ต้องการ⁵⁴ กำลังทางเรือดังกล่าวมีมหาศาลโดยกำหนดว่าเรือคุ้มกันทั้งจากระยะไกลและในพื้นที่ปฏิบัติการต้องมีความแข็งแกร่งเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นไปได้ที่จะพึ่งพาการปิดล้อมที่เบรสต์หรือที่ตุลองให้สกัดกันเข้าศึกไม่ให้ออกมาปฏิบัติการได้ แต่ที่กล่าวมานี้ไม่ใช่เหตุผลเดียวของการขอกำลังมหาศาลเช่นนั้น แผนปฏิบัติการจะใช้การยกพลขึ้นบกที่แตกต่างกันใน 3 พื้นที่ แต่ละที่จะใช้เรือ ship-of-the-line อย่างน้อย 2 ลำ บางครั้ง 3 ลำ “ไม่ใช่เพื่อภารกิจการป้องกันเท่านั้น แต่เป็นเรือใหญ่ที่บรรทุกเรือเล็ก ติดปืนใหญ่และยุทธโศปกรณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการยกพลขึ้นบกเข้าไปด้วย” คริสเตียนยังร้องขอเรือฟริเกตและเรือใบแบบ brig 3-4 ลำที่จำเป็น “สำหรับคุ้มกัน (สนับสนุน) ปฏิบัติการของเรือที่มีขนาดเล็กกว่า (ได้แก่เรือยกพลขึ้นบกที่ปฏิบัติการตามแนวชายฝั่ง)” กำลังโจมตีหลักจะอาศัยเรือ ship-of-the-line อย่างน้อย 4 ลำกับเรือฟริเกต 7 ลำ รวมทั้งเรือใบแบบ brig และ schooner ในสัดส่วนที่เหมาะสม สรุปแล้วในภาพรวม คริสเตียนพิจารณาว่าเรือ ship-of-the-line (รวมเรือฟริเกตในบางโอกาส) จะต้องรับผิดชอบต่อกำลังรบยกพลขึ้นบกจำนวน 2,000 นาย “รวมถึงเรือท้องแบน ปืนใหญ่ น้ำและเสบียงต่างๆ”⁵⁵ ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่กองเรือโจมตี

⁵⁴ เซอร์ ฮิว คลอบเบอรี่ คริสเตียน (Sir Hugh Cloberry Christian, ค.ศ.1747-1798) เป็นนายทหารผู้ใหญ่อีกท่านหนึ่งที่มีผลงานโดดเด่นในการรบ คริสเตียนทำงานให้กับฮาวในฐานะฝ่ายเสนาธิการ ก่อนที่จะได้เป็นนายพลในปี ค.ศ.1795 คริสเตียนเสียชีวิตในตำแหน่งผู้บัญชาการสูงสุดที่เคป (Cape) ด้วยอายุเพียง 51 ปีเท่านั้น

⁵⁵ ข้อความที่ปรากฏบิดเบือนไปเล็กน้อยจากข้อความจริงๆ ที่ปรากฏในงานของคอรัเบตต์เรื่อง *The Private Papers of George, Second Earl Spencer, First Lord of the Admiralty 1794-1801*,

ต้องทำทุกวัน รวมแล้วกำลังทหารที่ใช้ทั้งหมดในการยกพลขึ้นบกจะมีประมาณ 18,000 นาย

ลอร์ด บาร์แฮมซึ่งในเวลานั้นเป็นรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือของเซอร์ชาร์ลส์ มิดเดิลตัน เห็นแย้งกับคำขอดังกล่าวเพราะเห็นว่ามากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะต้องมีการคุ้มกันที่แข็งแกร่ง บาร์แฮมเห็นว่าสามารถใช้กองเรือปิดล้อมท่าเรือในการคุ้มครองกระบวนเรือลำเลียงทหาร ส่วนกำลังขนาดใหญ่ที่ปฏิบัติการตามแนวชายฝั่งก็ไม่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ความคิดของบาร์แฮมก็ไม่ค่อยมีน้ำหนักสักเท่าใดเพราะบาร์แฮมไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดเรื่องการส่งกำลังออกไปปฏิบัติการนอกประเทศตั้งแต่เริ่มต้นเสียแล้ว โดยมองว่านโยบายทางการเมืองไม่สมเหตุผลผลและพยายามจำกัดขนาดกำลังที่ใช้ในการปฏิบัติการครั้งนี้ ส่วนฝ่ายที่คัดค้านมีเหตุผลที่มากกว่าโดยอาศัยยุทธศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนหลักการที่หนักแน่นกว่า บาร์แฮมเชื่อว่าจากนโยบายก้าวร้าวของสเปน วิธีการที่ถูกต้องจะต้องเสริมกำลังให้กับกองทัพเรือเพื่อให้ได้กำลังมากขึ้นเป็นสองเท่าและเน้นการทำสงครามทางเรือขึ้นแตกหักทันทีที่สเปนปรากฏตัวออกมา บาร์แฮมปฏิเสธนโยบายที่ให้กระจายกำลังทางเรือออกไปเพื่อไปโจมตีเป้าหมายรองก่อนที่จะพยายามครองทะเลในระดับปฏิบัติการให้ได้ ในความเป็นจริง การจัดกองเรือปฏิบัติการนอกประเทศครั้งนี้เองทำให้บาร์แฮมต้องลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงทหารเรือก่อนการเตรียมการจะเสร็จสมบูรณ์ แต่จะสังเกตได้ว่าการที่บาร์แฮมไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการนี้ไม่ได้เป็นเพราะการจัดกำลัง แต่เป็นเพราะอังกฤษไม่มีกำลังมากพอที่จะสนับสนุนการยกพลขึ้นบกและไม่มีพิจารณา

Volume 1, pp. 142-144. ชื่อเรื่องคือ “แผนยุทธการสำหรับกัวเดอลูป (Guadelope)” ลงวันที่ 23 สิงหาคม ค.ศ.1795 ข้อความในเอกสารเขียนว่า “ไม่เพียงแค่ว่าเพื่อการป้องกันเท่านั้น แต่เพื่อเป็นวิธีการที่จะจัดระบบเรือทั้งหมดในกองเรือและระบบการใช้อาวุธ...” ที่สำคัญที่สุด คริสเตียนกล่าวอย่างชัดเจนว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่ากำลังทหารบกหลักของข้าศึกจะอยู่ในเรือ ship-of-the-line ไม่น้อยกว่า 5 ลำ” ข้อความจบลงที่ “ผู้ที่จำเป็นต้องปฏิบัติการในเรือต้องแบน เกยหาดและขนย้ายกระสุนปืน น้ำ เสบียง ฯลฯ”

จากหน่วยเหนือในเรื่องของขนาดกำลังที่จะใช้ในทะเลและตำแหน่งที่ตั้งทั้งหมดในภาพรวม⁵⁶

นอกเหนือจากการพิจารณาประเด็นระดับยุทธศาสตร์แล้ว ชัดเจนว่าการวิเคราะห์ที่กล่าวมาแล้วจะต้องพิจารณาเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งประกอบด้วยซึ่งได้แก่พื้นที่ยกพลขึ้นบก สิ่งที่กำลังรบยกพลขึ้นบกต้องการคือการยกพลขึ้นบกที่ใกล้เป้าหมายในดินแดนข้าศึกที่สุดโดยปราศจากการต่อต้านจากข้าศึก ระยะทางในอุดมคติคือการเดินทัพในเวลาคืนเดียวแต่จะเกิดขึ้นได้ยากยกเว้นในกรณีที่กำลังโจมตีมีขนาดเล็กมากๆ ซึ่งสามารถขึ้นฝั่งข้าศึกได้เร็วมากในช่วงพลบค่ำและเดินทางไปยังจุดหมายในเวลากลางคืน ในการปฏิบัติการโจมตีชายฝั่งข้าศึกขนาดใหญ่ เป้าหมายคือส่งกำลังทางบกให้ไกลจากเป้าหมายให้มากพอเพื่อป้องกันไม่ให้ข้าศึกเสริมความแข็งแกร่ง (เพราะข้าศึกจะรู้ตัวก่อน) หรือเพื่อไม่ให้ข้าศึกต่อต้านการสถาปนาหัวหาดได้ แต่ท่าทีของกองทัพเรืออังกฤษจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามเพราะปกติยกกองทัพเรือส่งกำลังทางบกให้ไกลจากจุดเข้มแข็งของข้าศึกได้มากเท่าใด ยิ่งทำให้มั่นใจว่ากำลังทางบกจะปลอดภัยจากการโจมตีของข้าศึก พื้นที่ในอุดมคติของกองทัพเรือคือพื้นที่ซึ่งอยู่นอกระยะตอร์ปิโดและเอื้อให้กองเรือคุ้มกันและกองเรือลำเลียงปฏิบัติการได้โดยอิสระไม่มีการแทรกแซง

เพื่อลดอุปสรรคจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเช่นนี้และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดจากการปฏิบัติการ อังกฤษต้องมีคณะเสนาธิการทหารร่วม และเพื่อให้การปฏิบัติการเป็นไปอย่างราบรื่น จำเป็นที่อังกฤษต้องมีหลักและวิธีการปฏิบัติการที่ชัดเจนและทุกฝ่ายเข้าใจได้ตรงกัน หลักการที่ดีที่สุดเท่าที่ผ่านมาคือการที่ฝ่ายเสนาธิการทหารบกแสดงให้เห็นว่ามีขอบเขตของชายฝั่งที่จำกัดที่การยกพลขึ้นบกสามารถปฏิบัติได้และส่งผลให้เกิดสิ่งที่ยังกฤษฎีการ ต้องการ รวมทั้งการระบุว่ามีจุดที่สามารถขึ้นบกได้ตามลำดับความสำคัญ จากนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายเสนาธิการ

⁵⁶ โดยเปรียบเทียบแล้ว นักวิจารณ์ทางทหารมองว่านโยบายการส่งทหารออกไปปฏิบัติการนอกประเทศครั้งนี้เป็นหายนะ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการกระจายกำลังพร้อมๆ กัน ในขณะที่สิ่งสำคัญยิ่งกว่าคือการรวมกำลังกันในยุโรป

ทหารเรือที่จะพิจารณาว่าจะปฏิบัติการอย่างไรให้ใกล้เคียงกับสิ่งที่ฝ่ายเสนาธิการทหารบกต้องการ การตัดสินใจของทหารเรือมักจะทำให้การคุ้มกันเรือลำเลียงทหารทำได้ยาก สารระสำคัญของการเลือกพื้นที่การยกพลขึ้นบกต้องมาจากปัจจัยสภาพอากาศ กระแสน้ำ ชายหาดและอื่นๆ รวมถึงสภาพแนวชายฝั่งที่กองทัพเรือสามารถให้การสนับสนุนการยิงฝั่งในทางยุทธวิธีและการเคลื่อนกำลังทางเรือที่ได้เปรียบ หากเสนาธิการทหารเรือไม่เห็นด้วยกับจุดที่ทหารบกเลือก คำถามเรื่องการลดความเสี่ยงให้อยู่ในลักษณะที่ยอมรับได้จะเกิดขึ้นทันทีและหน้าที่การลดความเสี่ยงนี้เป็นของฝ่ายเสนาธิการทหารร่วม ฝ่ายเสนาธิการทหารเรือจะต้องแจกแจงความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติการทางเรืออย่างชัดเจนตรงไปตรงมา และหากเป็นไปได้ต้องเสนอแนะทางเลือกที่จะช่วยลดการโจมตีจากข้าศึกทางเรือโดยไม่เพิ่มภาระให้กับกำลังบกมากเกินไป เมื่อฝ่ายเสนาธิการทหารร่วมสร้างสมดุลให้กับความเสี่ยงที่เกิดจากการเลือกจุดยกพลขึ้นบกดังกล่าวแล้ว ต่อมาจะต้องตัดสินใจว่าจะใช้เส้นทางใดเพื่อโจมตีข้าศึก และแต่ละเหล่าทัพจะเลือกแนวทางที่ดีที่สุดที่จะลดอุปสรรคลงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ไม่ว่าฝ่ายเสนาธิการทหารร่วมจะเห็นด้วยกับมุมมองของกองทัพเรือหรือของกองทัพบก ขึ้นอยู่กับว่าภัยคุกคามจากข้าศึกที่ใหญ่หลวงที่สุดจะมาจากทะเลหรือจากทางบก

เมื่อเงื่อนไขทางเรือจะเป็นที่เข้าใจกันมากถึงระดับหนึ่งแล้ว เส้นแนวการยุทธ์จะสามารถกำหนดลงไปได้อย่างชัดเจนตามเงื่อนไขเหล่านี้ แต่ปกติแล้วถ้าไม่สามารถล่วงรู้การปฏิบัติของข้าศึกในทะเลได้ซึ่งฝ่ายเราก็มักจะตั้งสมมติฐานว่าการโจมตีจากข้าศึกจะอยู่ในระดับสูง ทางเลือกสุดท้ายก็จะเป็นสิ่งที่ผู้บัญชาการทหารเรือตัดสินใจซึ่งอยู่ภายในพื้นที่ที่จำกัดจากหน่วยเหนือ ในการปฏิบัติจริงคือต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดยกพลขึ้นบกตามลำดับความสำคัญที่ฝ่ายเสนาธิการทหารบกเลือกเอาไว้และให้ผู้บัญชาการทหารเรือเลือกจุดที่พอจะยอมรับความเสี่ยงได้ แต่ถ้าหากภัยคุกคามทางเรือมีต่ำและไม่รู้สภาพแนวชายฝั่งได้อย่างสมบูรณ์ทางเลือกสุดท้ายจะเป็นหน้าที่ของผู้บัญชาการทหารบก โดยจะพิจารณาเลือกจากพื้นที่ยกพลขึ้นบกที่ปฏิบัติได้เท่านั้น

ในช่วงเวลาที่อังกฤษเป็นมหาอำนาจทางทะเลในสมัยโบราณ การใช้เรือในการรบแทบไม่มีอุปสรรคที่จะขัดขวางการปฏิบัติการให้ไม่ราบรื่น แต่หลังจากหายนะจากการรบที่รอซฟอร์ดในปี ค.ศ. 1757⁵⁷ ในการปฏิบัติจริงตามที่สถานการณ์จะเอื้ออำนวย ผู้บัญชาการสูงสุดมีอยู่ 2 คนและตัดสินใจใช้การลาดตระเวนร่วมสองเหล่าทัพในเรือลำเดียวกันและสามารถตกลงกันในเรื่องของพื้นที่ยกพลขึ้นบกได้

แนวทางการปฏิบัติลักษณะนี้ถือเป็นวิธีการรวบรวมของอังกฤษตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ตั้งแต่สมัยรัฐบาลพิตต์ผู้พ่อ ไม่เคยปรากฏว่าปฏิบัติการโจมตีดินแดนเข้าศึกจะอยู่ภายใต้ผู้บัญชาการทหารเรือหรือผู้บัญชาการทหารบกคนหนึ่งคนใด และตัดสินใจใช้กำลังทางเรือและทางบกเพียงลำพัง อันตรายที่มาจากแรงเสียดทานในสงครามระหว่างผู้บัญชาการทั้งสองคนจะน้อยเมื่อเทียบกับการปล่อยให้ใครคนใดคนหนึ่งที่ไม่คุ้นเคยกับข้อจำกัดของอีกเหล่าทัพหนึ่งออกคำสั่งอย่างไม่เข้าใจ

หลักนิยมนี้นี้ปกติจะใช้การได้ดีแม้ในเวลาที่เกิดคำถามซึ่งเป็นคำถามในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญสำหรับฝ่ายเสนาธิการร่วมโดยข้อยกเว้นมีอยู่น้อย ตัวอย่างคำถามเช่น จะหาทางออกให้กับความสับสนเรื่องการบังคับบัญชาอย่างไรในช่วงสงครามไครเมีย ดังที่กล่าวมาแล้ว ความยากลำบากในการรบทางเรือมีอยู่มากจนทำให้การปฏิบัติการทั้งหมดเกือบกลายเป็นหายนะ เมื่อการรบมาถึงจุดที่ต้องตัดสินใจใช้กำลัง คณะเสนาธิการร่วมก็จัดตั้งขึ้นโดยมีเสนาธิการของทั้งสองกองทัพของประเทศพันธมิตร นายพลทหารบกของอังกฤษกับฝรั่งเศสเห็นแตกต่างกันมาก ข้อมูลเรื่องสภาพภูมิประเทศก็น้อยจนกระทั่งคณะเสนาธิการไม่สามารถระบุพื้นที่ยกพลขึ้นบกได้อย่างแม่นยำ บรรดานายพลเรือต่างรู้ว่าพื้นที่ยกพลขึ้นบกต้องเป็นชายฝั่งที่เปิดโล่งซึ่งจะทำให้ไม่เสียเปรียบเข้าศึก แต่ก็ไม่เคยส่ง

⁵⁷ หลังจากความล่าช้าและการสลับการบังคับบัญชาสูงสุดไปมาระหว่างผู้บัญชาการทหารเรือและผู้บัญชาการทหารบก และในที่สุดก็ไม่มีการยกพลขึ้นบกเกิดขึ้น พิจารณา Corbett, *England and the Seven Years' War*, Volume I, pp. 197-222.

กำลังไปสำรวจพื้นที่ สภาพอากาศก็อาจจะทำให้การสื่อสารเกิดปัญหาขาดการติดต่อระหว่างเรือกับฝั่งและเรือฝ่ายพันธมิตรก็เปราะบางต่อการถูกโจมตีจนกระทั่งสามารถส่งกำลังทางบกขึ้นฝั่งได้หมด ข้อจำกัดและข้อโต้แย้งทั้งหมดได้รับการแจกแจงออกมาในคณะผู้บัญชาการร่วม ลอร์ด แร็กแลน⁵⁸ กล่าวว่ถึงเวลานี้ทหารบกเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์และพร้อมรับความเสี่ยงนี้ และด้วยเหตุนี้เองที่บรรดานายพลเรือของประเทศพันธมิตรตอบกลับไปว่าพร้อมที่จะเดินหน้าต่อไปและจะทำทุกวิถีทางที่จะส่งกำลังทางบกขึ้นสู่ฝั่งรวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติบนฝั่งในตำแหน่งที่ตกลงกันเอาไว้

ยังเหลือรูปแบบการสนับสนุนการโจมตีดินแดนข้าศึกอีกหนึ่งรูปแบบที่ยังไม่ได้พิจารณาซึ่งได้แก่ การที่กองเรือดำเนินกลยุทธ์เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจหรือลวงข้าศึกให้ออกไปจากพื้นที่ยกพลขึ้นบก ภารกิจนี้โดยปกติจะเป็นหน้าที่ของกองเรือคุ้มกันหรือเรือลาดตระเวนและเรือรบขนาดเล็ก วิธีการนี้ปรากฏในปฏิบัติการโจมตีของเดรกต่อซาน โดมิงโกในปี ค.ศ.1585 ซึ่งเป็นการโจมตีในช่วงเริ่มแรกในยุคใหม่และเป็นแม่แบบให้การปฏิบัติการในภายหลังทำตามตราบเท่าที่บริบทยังเอื้ออำนวย ตามประวัติศาสตร์ ก่อนที่เดรกนากำลังขึ้นบกและเคลื่อนเข้าพื้นที่แสดงลวง กำลังทางเรือขนาดใหญ่เคลื่อนกำลังไปก่อนหน้านั้นและส่งสัญญาณให้ข้าศึกตลอดคืน เมื่อรุ่งอรุณมาถึงจึงแสดงลวงด้วยเรือเล็กและยกพลขึ้นบกด้วยการคุ้มกันจากปืนเรือ ด้วยการลวงนี้ทำให้ข้าศึกเคลื่อนเข้ามายังพื้นที่ลวงดังกล่าวและถูกโจมตีอย่างไม่ทันรู้ตัวทางด้านข้างโดยกำลังที่ขึ้นฝั่งมาก่อนหน้านั้นแล้ว จากกรณีง่าย ๆ มาสู่กรณีศึกษาที่ซับซ้อนขึ้นในยุคปัจจุบันซึ่งบันทึกเอาไว้ เราจะพบว่าซอนเดอร์สก็ใช้วิธีการเดียวกันกับเดรกในปฏิบัติการที่กิเบก ช่วงที่มีการเตรียมการยกพลขึ้นบกในเวลากลางคืนของวูล์ฟ ซอนเดอร์ส

⁵⁸ จอมพล ฟิตซ์รอย เจมส์ เฮนรี ซอมเมอร์เซต, บารอนแห่งแร็กแลน (Field Marshal Fitzroy James Henry Somerset, first Baron Raglan, ค.ศ.1788-1855) ทำงานใกล้ชิดกับดยุกแห่งเวลลิงตันทั้งในยามสงครามและยามสงบ จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการกองกำลังปฏิบัติการที่ไครเมีย (Expeditionary Force to the Crimea) ในปี ค.ศ.1854 และเสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่

แสดงลวงด้วยการยิงปืนใหญ่เข้าไปใส่เรือของมงต์กัลม⁵⁹ ในตอนกลางของเมืองและมาถึงเมืองในช่วงเช้าด้วยเรือเล็กและเริ่มนำกำลังนาวิกโยธินบุกขึ้นฝั่งเพื่อแสดงลวงอีกครั้ง ด้วยวิธีการนี้เองที่ทำให้ซอนเดอร์สสามารถถ่มมงต์กัลมให้ห่างจากพื้นที่ยกพลขึ้นบกที่แท้จริงของวูล์ฟนานพอที่จะทำให้การยกพลขึ้นบกสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีการแสดงลวงทางตอนเหนือของเมืองด้วย ในภาพรวมกำลังของวูล์ฟประสบความสำเร็จในการเข้าสู่ใจกลางของกำลังฝรั่งเศสโดยปราศจากการต่อต้าน

ภารกิจนี้เป็นงานระดับยุทธวิธีมากกว่าระดับยุทธศาสตร์ แต่หลักการนี้กลับให้ผลในระดับยุทธศาสตร์ ความลับของการปฏิบัติและการเคลื่อนกำลังรบยกพลขึ้นบกเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเพราะข้าศึกจะแยกแยะการลวงกับการโจมตีจริงๆ ได้ยากมาก แม้กระทั่งในช่วงวินาทีสุดท้าย เมื่อกำลังส่งผ่านกำลังขึ้นฝั่งแทบเป็นไปได้ที่ข้าศึกจะบอกได้ว่ากำลังทหารที่ขึ้นฝั่งอยู่นั้นเป็นกำลังลวงหรือกำลังจริง ที่ก็เบก ฝรั่งเศสไม่ตระหนักรู้เลยจนกระทั่งมงต์กัลมเผชิญหน้าโดยตรงกับวูล์ฟซึ่งเป็นผู้นำกำลังทหารของอังกฤษทั้งหมด แต่อาจมองในระดับยุทธศาสตร์ได้ว่ากรยกพลขึ้นบกใดๆ เป็นการป้องกันล่วงหน้าหรือปฏิบัติการเบี่ยงเบนความสนใจเพื่อปิดบังการส่งผ่านกำลังขนาดใหญ่ในพื้นที่อื่น อุปสรรคสำคัญเกิดขึ้นในกรณีที่มีการยกพลขึ้นบกขนาดใหญ่โดยที่กกำลังรบยกพลขึ้นบกเข้ามาเป็นระลอกเหมือนกับกำลังทางบกที่สองของญี่ปุ่น ในกรณีนี้มีการลวงทางเรือในระดับยุทธศาสตร์และมีผลให้เห็นค่อนข้างชัดเจน รัสเซียกังวลมาโดยตลอดว่าญี่ปุ่นจะโจมตีที่นิวฉวง (Newchuang) ซึ่งอยู่ที่ปากอ่าวเปอิลี ด้วยเหตุนี้ทำให้พลโท สตาเคลเบิร์ก⁶⁰ ผู้บัญชาการกำลังพลที่คาบสมุทรเลียงตุ้ง ไม่มีโอกาสจะ

⁵⁹ หลุยส์ โจเซฟ เดอ มงต์กัลม-โกซง, มาร์กีสแห่งมงต์กัลม (Louis Joseph de Montcalm-Gozon, Marquis de Montcalm, ค.ศ.1712-1759) หลังจากประสบความสำเร็จจากสงครามกับโปแลนด์และสงครามสิบราชมบัตติออสเตรีย ในปี ค.ศ.1756 มงต์กัลมก็ได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการกองกำลังฝรั่งเศสในอเมริกาเหนือและเสียชีวิตจากการป้องกันเมืองก็เบก (Quebec)

⁶⁰ พลโท จี เค สตาเคลเบิร์ก (Lieutenant General G. K. Stakelberg) ออกจากการเป็นผู้บัญชาการกองพลหลังจากการรบที่แซนเดอพู (Battle of Sandepu) ในเดือนมกราคม ค.ศ.1905

รวมกำลังป้องกันพื้นที่ทางใต้ได้และปล่อยให้ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกมาได้ พลเรือเอก โตโก ได้แยกกระบวนเรือลาดตระเวนออกมาปฏิบัติการลวงในอ่าวเปซิไลต์ด้วยทั้งที่กองเรือของโตโกมีต้องปฏิบัติการกิจการส่งกำลังทหารออกจากเรือสู่มัง ผลจากการลวงต่อคณะเสนาธิการรัสเซียไม่สามารถประเมินได้ ที่รู้คือสตาเคลเบิร์กถูกหน่วงไม่ให้รวมกำลังได้เป็นระยะเวลาหนึ่งซึ่งนานพอที่จะทำให้รัสเซียไม่สามารถโจมตีกำลังทางบกของญี่ปุ่นได้ก่อนที่ญี่ปุ่นจะเสร็จสิ้นภารกิจและโจมตีได้กลับต่อรัสเซียได้

ความสามารถในการก่อวินาศกรรมข้าศึกด้วยการลวงแน่นอนว่าเป็นลักษณะพิเศษในการปฏิบัติการโจมตีดินแดนข้าศึก เป็นส่วนสำคัญในเส้นแนวการยุทธ์ที่สามารถซ่อนหรือปรับเปลี่ยนได้ และดูเหมือนว่าจะไม่มีเหตุผลว่าทำไมการปฏิบัติการในอนาคตจะไม่มี การลวงเหมือนกับในอดีต การมีทางรถไฟเชื่อมโยงเมืองต่างๆ ของข้าศึกอาจจะลดผลจากการลวง แต่ในทางกลับกันวิธีการลวงก็เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในเรือทุ่นระเบิด มีอุปกรณ์ชนิดใหม่ซึ่งในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่นพบว่ามีความสามารถในการสร้างความตื่นตระหนกให้กับข้าศึกได้ด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่ำ หากใช้เรือลำเล็กๆ มาปฏิบัติการต่อชายฝั่งข้าศึกและแสดงการกวาดทุ่นระเบิดได้ การละเลยการลวงย่อมเป็นไปได้ยาก

สรุปได้ว่า สมมติว่าอังกฤษใช้วิธีการดั้งเดิมในการปฏิบัติการรบทางเรือ ดูเหมือนว่าด้วยความเหนือกว่าด้านกำลังทางเรือของอังกฤษ ความสามารถที่จะปฏิบัติการในพื้นที่ซึ่งยังครองทะเลไม่ได้กลับไม่ด้อยไปกว่าที่เคยปฏิบัติมาในอดีตเลย ความรวดเร็วและแม่นยำของเครื่องจักรไอน้ำอาจจะทำให้พลังไอน้ำสูงกว่าพลังงานที่เคยมีมา ญี่ปุ่นอาจจะพบความยากลำบากที่จะพบกรณีการทำสงครามในอดีตที่เหมาะสมกับตนเองในการเคลื่อนกำลังเข้าสู่กรุงโซลในสงครามญี่ปุ่น-เกาหลีในปี ค.ศ.1904 อาจจะจริงที่รัสเซียตัดสินใจด้วยเหตุผลทางการเมืองในวินาทีสุดท้ายให้ยึดครองเกาหลีโดยปราศจากการต่อต้าน แต่ประเด็นนี้ญี่ปุ่นไม่รับทราบและแผนของญี่ปุ่นตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าข้าศึกจะใช้วิธีที่รุนแรงที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อขัดขวางปฏิบัติการของญี่ปุ่นในครั้งนี้ แต่ญี่ปุ่นก็ยอมรับความ

เสี่ยง และสามารถประเมินความเสี่ยงอย่างชำนาญโดยอาศัยหลักการที่คล้ายคลึงกับหลักนิยมของอังกฤษ แต่ในทางกลับกัน ไม่มีหลักฐานใดแสดงว่าที่ใดที่ข้าศึกสามารถครองทะเลในเชิงปฏิบัติการได้จะทำให้อันตรายที่ต้องเผชิญจะลดลง หากต้องเผชิญกับข้าศึกที่ควบคุมเส้นทางลำเลียงได้ดี วิธีการคุ้มกันปฏิบัติการนอกประเทศก็จะไร้ผลไม่ว่าจะอดีตหรือปัจจุบัน จนกระทั่งการป้องกันของข้าศึกถูกทำลายด้วยปฏิบัติการทางเรือเท่านั้น การปฏิบัติการร่วมยังคงเกินกว่าที่ความเสี่ยงในการทำสงครามจะยอมรับได้

รายนามผู้มีอุปการะคุณ นักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือรุ่นที่ 49 ประจำปีการศึกษา 2560

- | | | |
|-------------------------------------|--------------------------------------|------------------------------------|
| 1. น.อ.กรีนชัย ทองดีแท้ | 30. น.อ.ฉันทกร เสนาลักษณ์ | 59. น.อ.แมน สระระนะ |
| 2. น.อ.กฤดา กุสุมา ณ อยุธยา | 31. น.อ.ธานินทร์ จันทวีร์รัช | 60. น.อ.ยุทธนา อักษรศรี |
| 3. น.อ.กฤษดา จิระไตรพร | 32. น.อ.นพดล สมชื่อ | 61. ร.ท.ยุทธนา โมกขาว ร.น. |
| 4. น.อ.กิตติ ยินดี | 33. น.อ.บงการ อาจวารินทร์ | 62. น.อ.รัชภูมิ อินม่วง |
| 5. น.อ.กุลทวี เจริญยืนยาว | 34. นาย บรรณรักษ์ เสริมทอง | 63. นาย เรวัตร์ คงประดิษฐ์ |
| 6. น.อ.เกียรติทอง ปานทอง | 35. น.อ.ปริบูรณ์ เอมทิพย์ | 64. พ.อ.ฤทธิธรม ศรีภักดี |
| 7. น.อ.เกื้อกุลพงษ์ ลำทอง | 36. น.อ.บุญรัตน์
กิตติโชติพาณิชย์ | 65. น.อ.วัชร สีตะจันทร์ |
| 8. น.อ.โกศล หาญกล้า | 37. น.อ.เบญจมาพร
วงศันครสว่าง | 66. น.อ.วิชิตวิชัย ชาวคม |
| 9. พ.อ.คณิศร ปรากฏมณี | 38. น.อ.ปณิธิ ทองเจือ | 67. น.อ.วิเชียร ฤทธิวีรพท์ |
| 10. น.อ.คมกฤษ หอตระกูล | 39. น.อ.ประกอบ สุขสมัย | 68. น.อ.วิศิษฐ์ ธรรมประสิทธิ์ |
| 11. น.อ.หญิง จีระวัฒน์
กฤษณพันธ์ | 40. น.อ.ประจักษ์ พูลสวัสดิ์ | 69. น.อ.วิสิทธิ์ เดชพิริยะภัทร |
| 12. น.อ.ชเนศร์ สิงหาขาม | 41. น.อ.หญิง ประดับพร
ปัทมานุช | 70. น.อ.วีรยุทธ โรจจุพงษ์ |
| 13. น.อ.ชวลิตวิทย์ ผ่องใส | 42. น.อ.ปราโมทย์ เค้ามงคลกิจ | 71. น.อ.วุฒิไกร หุ่นดี |
| 14. น.อ.ชัย เกตุวัฒนกิจ | 43. น.อ.หญิง ผุสดี ทิรัญอัคร์ | 72. พ.ต.อ.ศักดิ์สิทธิ์ อินทชาติ |
| 15. น.อ.ชาคริต มานะจิตต์ | 44. น.อ.พงศ์จักร์ อุไรมาลัย | 73. พ.อ.หญิง ศุภการณ์
วงศ์พานิช |
| 16. น.อ.ชาญชล เจริญรัตน์ | 45. น.อ.พงษ์ศักดิ์ เลหาบุตร | 74. น.อ.สถาพร วาจรัตน์ |
| 17. น.อ.ชูเกียรติ เทพาลัย | 46. น.อ.พร คุณงาม | 75. น.อ.สมควร ศรีวิเชียร |
| 18. พ.อ.ชูชาติ พจนรังสี | 47. น.อ.พรพจน์ วรศาสตร์ | 76. น.อ.สมภูมิ ประยูรอุเทนพ |
| 19. น.อ.ฐิติ ชาวสวนกล้วย | 48. น.อ.พัลลภ สุภากรณ์ | 77. น.อ.สมโภชน์ ทอดสนิท |
| 20. น.อ.ณัฐพล พรหมขุนทอง | 49. น.อ.พิเชษฐ เตียงเกตุ | 78. น.อ.สมมาศ พลายแก้ว |
| 21. นางสาว นิชนันท์
ยุ่นสมาน | 50. น.อ.พิเชษฐ ธีระเดชะชาติ | 79. น.อ.สหัส หวังเจริญ |
| 22. น.อ.ตัน คงเป็นสุข | 51. นาย พิทักษ์ วัฒนพงศ์พิศาล | 80. น.อ.สุชาติ อุดมนาม |
| 23. นาย ตอศักดิ์
บูรณะเรืองโรจน์ | 52. นาย พิทักษ์
สุดใจประภรณ์ | 81. นาย สุเทพ เอื้อปกรณ์ |
| 24. น.อ.เทวัญ สุขเกษม | 53. น.อ.หญิง พิมพ์สิริ
ชมะนันท์ | 82. น.อ.สุบิน บรรยอง |
| 25. น.อ.ธนพล พิทยภัทร | 54. น.อ.พูนศักดิ์ บัวแก้ว | 83. น.อ.สุมิตร สิทธิ |
| 26. นาย ธนะพัฒน์
เดชเลิศรพัฒน์ | 55. น.อ.ภาณุวัฒน์ อินทนิล | 84. น.อ.สุรศักดิ์ สุวรรณเกษฯ |
| 27. น.อ.ธนตร อนามธวัช | 56. นางสาว ฤตอร แสงบุญเกิด | 85. น.อ.สุวัฒน์ สุวัฒน์ |
| 28. น.อ.ธเนศ ธีระชัยัญญศักดิ์ | 57. น.อ.มนตรี จุฬารมย์ | 86. น.อ.สุวิน แจ้งยอดสุข |
| 29. นาย ธเนศ
พรหมเดชไพบูลย์ | 58. น.อ.เมธีชัย แก้วนิล | 87. น.อ.เสนีย์ พงทวิสุข |
| | | 88. น.อ.อดิกรม หันตะภาศรี |
| | | 89. น.อ.อนรัตน์ ศิริวงศ์ |
| | | 90. น.อ.อภิชาติ โภคะสุวรรณ |
| | | 91. น.อ.อรุณรัช ทองเย็น |

